

DEVRİMCİ TROÇKİZMİN İNŞASI YOLUNDA

Seçme Yazılar
1978-2000

Muhittin Karkın

ENTERNASYONAL YAYINCILIK

DEVRİMCİ TROÇKİZMİN İNŞASI YOLUNDA

Seçme Yazılar
1978-2000

Muhittin Karkın

ENTERNASYONAL YAYINCILIK

İçindekiler

Sunuş	7
Genel Politik Durum ve İşçi Sınıfının Önündeki Sorunlar	9
İşçi Cephsi Çıkarken	56
Burjuvazinin Yeni Saldırı Planı	73
Eylem Programı	78
Sürekli Devrim Kuramı ve Türkiye	89
Yeni Çözüm Dergisi'nde Troçkizm Tartışması	101
İşçi Demokrasisi ve Bürokratik Yozlaşma	113
Türk Sosyalizmi ve Enternasyonalizm	139
Kapitalist Restorasyon ve Emperyalist Saldırganlığa Karşı	148
Bush – Gorbaçov İttifakı	155
Ya Barbarlık, Ya Sosyalizm	158
İhanete Uğrayan Devrim'in Güncelliği	160
Troçkizm Öcüsü	187
Türkiye üzerinde savaş bulutları toplanıyor	202
Harita Değişiyor	206
Ortadoğu halklarını emperyalizme karşı destekleyelim	210
Soğuk Savaşın Bittiğini ilan etti, ama NATO hala ayakta	213
Devrimci partinin inşası: Olabilirlikten zorunluluğa	215
İstanbul İşçi Kurultayı İçin Çağrı	225
Sınıf Bilinci, İşçilerin Partisi ve Kurucu Meclis	230
Devrimci Marksizmin Uzun Yürüyüşü: Politik Perspektifimiz	252
Açık Parti ve Savrulmalar Üzerine	291
Devrimci Marksist Parti	311
İşçi Sınıfı Hareketi ve Görevlerimiz	325
Sendikal Kriz ve DİSK'in Yeniden Doğuşu	347
Uzun Süreli Bir Yıpratma Savaşına Doğru	370
Ulusal Kurtuluş Mücadelesinde Yeni Bir Evre	378
Yıpratma Savaşı Sürüyor	385
Sınıf Mücadelesinde Yeni Bir Dönemin Eşiğindeyiz	390
Türkiye'de Siyasal Rejimin Karakteri ve Devrimin İtici Güçleri	396
Kriz, seçimler ve devrimci Marksist tutum	402

Yol Ayrımı	421
Daha İradı, Daha Kolektif, Daha İnisiyatifli	423
Demokrasi İçin Devrim	444
Dipten Yeni Bir Dalga Geliyor	450
Ernest Mandel Yoldaşı Yitirdik	454
24 Aralık Seçimlerinde Tutumuz Üzerine	457
Devrimci Kimliğimiz	464
Enternasyonal yönelişimiz	485
“Bask Çözümü” mü, “Kuzey İrlanda Çözümü” mü?	520
Ulusalcılığa “Enternasyonal” Kılıf	524
Örgütsel Yönelişimiz	528
Rejime bir “Bonaparte” aranıyor	542
Avrupa Birliği ve Türkiye	545
Enternasyonal’in Tarihselliği	550

Sunuş

Türkiye’de Troçkizmin doğuşu ve gelişimi ulusal ya da uluslararası düzeydeki herhangi bir örgütlü müdahalenin sonucuna olmadı. Bugün örgütlü bir Troçkist parti olarak mücadele eden akımımız, farklı bir örgütlü yapıdan kopuşun ürünü de değildir. Ne de IV. Enternasyonal’in girişimi veya desteğiyle inşa edilmiştir. Türkiye Troçkizmi bir elin parmak sayısına bile ulaşmayan sayıdaki öncü gencin 1970’lerin başlarındaki iradi girişimleri sonucunda doğmuş ve gelişmiştir.

Devrimci Marksist bir dünya akımının bu topraklarda bu denli yalıtık, iradi ve örgütsel bir gelenekle doğrudan teması olmadan, böyle bir desteğe sahip olmadan doğması, inşası ve büyümesi dünya proleter hareketinde belki de hiç rastlanmamıştır. Ama bu bir gerçek ve bu gerçeklik akımımızın “tarih öncesi” diyebileceğimiz dönemine tüm olumlu ve eksik yanlarıyla damgasını vurdu.

Etrafı her türden Kemalist, Stalinist ve reformist akımlar ve örgütlerle çevrelenmiş, ilk örgütlü militan deneyimlerini zorunlu olarak bu akımlarla temas içinde edinmiş; bu akımların politik ve ideolojik konumlarına ancak izlenimci tepkiler geliştirebilmiş; ve ama ellerinde Türkçede yayımlanmış Isaac Deutscher’in üç ciltlik Troçki biyografisinden başka bir belge bulunmayan birkaç gencin bu ülkede Troçkist akımı kurmaya girişmesi, elbette cüretli, ve devasa bir görevdi. Buna cesaret ettiler ve başardılar. Bugünkü Troçkist kuşaklar artık elli yılı aşan politik ve örgütsel deneyimlerden ve uluslararası kaynaklardan yararlanarak mücadeleye atılabiliyorlarsa, bunu o birkaç öncü gencin çabalarına borçludurlar.

Elinizdeki kitapta toplanmış olan yazılar, akımımızın partileşme sürecinin bir dönemine damgasını vurmuş, o sürecin politik ve pratik olarak inşasına katkıda bulunmuş olan makalelerden oluşuyor. 12 Eylül 1980 öncesine ait mirasımızda olması gereken belgeler ne yazık ki bu kitapta yer almıyor. Zira fiziksel olarak tahrip edilmiş durumda. Umarız bir gün onlar da gün ışığına çıkar. Bu tarihten öncesine ait yazılar ise o dönemde gazete ve dergilerde yayınlamış olanlar (hemen ardından toplatılan ve yargılanan yayınlar).

1980'lerin ortalarından itibaren yayın yasakları hafıflediğinden, kitapta toplanmış olan makaleler, her makalenin sonunda belirtilen dergi ve gazetelerde yayınlanmış yazılardır.

Türkiye Troçkizminin tarihine ait olan bu metinlerin nereden gelip nereye doğru gittiğimizin anlaşılmasına katkıda bulunacağını umuyorum.

Muhittin Karkın

Nisan 2023

Genel Politik Durum ve İşçi Sınıfının Önündeki Sorunlar

(Kasım 1978)

Giriş

Türkiye derin bir bunalıma sürüklenmiştir. Ülke ekonomisinde görülen şiddetli sarsıntılara, burjuva devletin tüm kurumlarındaki bir çözülme süreci eşlik etmektedir. Burjuvazi, ekonomik alanda olduğu kadar politik arenada da parçalanmış olan güçlerinin yeniden bir araya getirilmesi ve toplumsal gelişimin dinamiğinin denetim altında tutulması çabası içindedir. Ama bir yandan -parçalı ve siyasî bir önderlik- ten yoksun olsa bile işçi sınıfının muhalefeti, diğer yandan ise kapitalist ekonominin gelişme kamçısı altındaki orta sınıfların hoşnutsuzlukları, burjuvazinin yönetim dengesini parlamenter demokrasinin sınırları çerçevesinde sağlayabilmesini gün geçtikçe güçleştirmektedir: Bu toplumsal dengesizlik bir dizi sınıf ve tabakayı, bunların siyasal sözcülerini karşı karşıya getirmekte. Her biri kendi çözüm yollarını dayatmakta, kapitalist ekonominin ve burjuva devletin uzun süre dayanamayacağı bu dengesizliğin üstesinden gelmenin alternatiflerini geliştirmekte. Bu süreç içinde faşizm, güçlü bir liderlik olarak hızla gelişmekte ve umutsuzluğa kapılan kitlelerin temsilciliğini üstlenmeye başlamakta.

Bir yandan ağırlaşan bunalım, diğer yandan büyüyen faşist tehlike, işçi sınıfının bir dönemecin eşiğine hızla çekmekte. Toplumsal hayatın karar anları, bir dizi tarihsel ve siyasal şartların karşılıklı etkileşimi ve uzun süreli «normal» işleyişlerin tıkanışa girişiyle ortaya çıkar.

Ekonomisi ve rejimi ile birlikte, yaşamın tüm kurumları için bütün enerjilerini tüketirler ve toplumu radikal bir dönüşümün zorunluluğu ile karşı karşıya bırakırlar. Bu noktada, ya proletarya bilinçli eylemiyle tüm

çalışan yığınların önderi olarak iktidara yükselecektir; ya da, burjuvazi gericiilik güçlerini arkasında toplayarak çözümlerini tüm ulusa kabul ettirecektir.

Tüm kısmi gelgitlere karşılık, ülkemizde sınıf mücadelesinin dinamikleri böylesine ahir *sosyalizm ya da barbarlık* ikilemini her geçen gün toplumun önüne biraz daha yakınlaştırmaktadır. Bu tespit kimi küçük burjuvalar için bir felâket çıkırtkanlığı olarak alınabilir; ama sosyalistler ne ham hayaller peşindedirler, ne de tek kurşun atmadan silahın teslim edileceği yılgınlıklara kapılırlar. Onlar durumun açık ve gerçekçi tahlilini yaparlar ve mücadelelerini bu temel üzerinde geliştirirler.

Her şeyden önce gereken, toplumun başlıca üç sınıfı, burjuvazi, küçük burjuvazi ve proletarya arasındaki ilişkileri, işçi sınıfının önündeki sorunları ve bu şartlar altında devrimci Marksistlerin görevlerini tespit edebilmektir.

Emperyalist bunalım ve Türkiye

Emperyalist çağın en önemli özelliklerinden birisi, kapitalizmin çeşitli ulusal ekonomileri bir dünya sisteminin parçaları haline dönüştürmüş olmasıdır. Kapitalizmin temelinde yatan yayılma zorunluluğu tüm ulusları emperyalist sistemin içine çekmiş ve uluslararası bir işbölümü yaratmıştır. Böylece eşitsiz ve bileşik gelişme yasası evrensel bir üretim sistemi doğurmuştur. Tıpkı bir ulusal devletin sınırları içinde kentlerin köylere, ağır sanayiinin manifaktüre hakim olması gibi, dünya kapitalist sistemi içinde de metropoller geri ülkeleri, emperyalist sanayii azgelişmiş ülke ekonomilerini kendisine bağımlı kılmıştır.

Bu sistemin içine yuvarlandığı ekonomik bunalımlar da, tüm ülkelere zincirleme bir biçimde etkilemekte ve yapının tümünü sarsmaktadır. Ama eşitsiz gelişmenin özellikleri, bunalımların da çeşitli ekonomilere yine eşitsiz bir biçimde yansımaya yol açabilmektedir. Örneğin 1973-74 emperyalist bunalımı, Almanya, ABD ve Japonya'yı daha az etkilerken, birçok Akdeniz ülkesini derin politik krizler içine sürükleyebilmiştir. Bu yüzden gerek dünya, gerekse Türkiye ekonomik-politik konjonktürünü ele alırken emperyalist sistemin içinde bulunan durumu ve dünya dengesindeki gelişim eğrisini iyi değerlendirebilmek durumundayız.

1973-74 bunalımı eşitsizliğinden ötürü bir anlamda, burjuvazi tarafın-

dan hafif atlatılmakla birlikte, özellikle ileri kapitalist ekonomilerin görece daha güçsüz olanlarında bırakmış olduğu tahribat, bunalım sonrası iyileşme ve gelişmeyi de olumsuz olarak etkilemiştir. Sistemin dengesizliği, gelişmenin sarsak, yavaş ve eşitsiz, olmasına yol açmıştır.

Böylece ABD, Alman ve Japon ekonomilerindeki nispi gelişme yavaşlayarak devam ederken, bir dizi emperyalist ülkede (İngiltere, Kanada, Norveç) gelişme duraklamış ve hatta bazılarında gerilemeler görülmeye başlamıştır (Fransa, İtalya, Belçika). Hemen tüm ekonomileri de şiddetli bir enflasyon sarmıştır.

Bunalımdan kurtulma ve üretimde gelişmeyi sağlama yolunda, çeşitli burjuvazilerin ekonomik politikaları da buna göre birçok değişiklikler göstermektedir. Emperyalist sistemin en ileri ülkeleri, krizi atlatabilmek için, yani üretimi kamçılatabilmek için politikalar gütmekte ve kitlelerin alım gücünü suni bir biçimde arttırmaya çalışmaktadırlar.

Ancak ülke içi alım gücünün yetersizlikleri ve diğer azgelişmiş ekonomilerdeki durgunluklar, gerilemeler ve koruyucu politikalar, ileri ülkelere bu enflasyonist yöntemlerini nötralize etme eğilimi göstermektedir. Öte yandan, emperyalist bunalımı bu klasik yöntemlerle aşma politikaları geri ülkeler için geçersiz olmaktadır. Zira bu ülkeler, zaten hızlı bir enflasyona ve devasa bütçe açıklarına sahip bulunmaktadırlar. Bu yüzden geri ekonomilerin burjuvazisi “kemeleri sıkma” politikalarını tercih etmekte ve iç tüketimi kısıtlayarak üretim hızını düşürmektedirler. Ama bu aynı zamanda ekonomilerindeki düşüşü hızlandırmakta ve krizi atlatabilmelerini güçleştirmektedir.

Aslında, emperyalizmin mali örgütlerine bağımlı olan bu ülkelere böylesine politikaları empoze eden yine emperyalist ülkeler olmaktadır. Azgelişmiş ülke burjuvazileri “istikrar tedbirleri” ile IMF ve Dünya Bankası’nın güvenini sağlayarak, yani metropol ülkelerin ulusal ekonomiler üzerindeki denetimlerini kurarak, dış kredi kaynakları yaratmaya çalışmaktadırlar. Böylece *bileşik gelişme* yasasının zorunlu mantığı, gelişmeyi *bağımlılığın gelişmesi* haline dönüştürmektedir. Ne var ki, bu ülkelerin yönetimlerinin kemerleri sıkma politikalarını uygulayabilmeleri, her yerde aynı kolaylıkla olmamaktadır. Özellikle Güney Avrupa ülkeleri işçi sınıflarının mücadelecilikleri, burjuva hükümetlerin önünde güçlü engeller oluşturmakta ve kapitalizmin bunalımını derinleştirmektedir. Bu açıdan,

sınıf muhalefetine güçlü olduğu ülkelerde reformist iktidarların işbaşına gelişleri çok anlamlıdır.

Proletaryanın önderliği rolüne tarihsel olarak yükselmiş birçok partinin, sınıfın militanlığını etkisizleştirme politikaları da ülkeden ülkeye değişebilmektedir: Örneğin İngiltere’de “işçi hükümeti” ücretlerdeki artışı %5 ile sınırlama tasarısını TUC (Sendikalar Konfederasyonu) aracılığı ile işçi sınıfına kabul ettirmeye çalışmakta, ama sanayi işçilerinin sert direnişleri ile karşılaşmaktadır. İtalya’da ise Komünist Parti, Hristiyan Demokrat iktidara “Toplumsal Anlaşma” çerçevesi içinde tek yanlı destek vermektedir. Portekiz ve İspanya’da burjuvazi parlamenter demokrasiyi kabul ederek bu ülkelerin komünist partilerinden buna karşılık elde ettiği pasif desteği kullanabilmektedir. Fransız Komünist ve Sosyalist partileri ise ayaklarına kadar gelmiş olan bir iktidar olasılığını rahatça tepebilmişler ve burjuvazinin çözümlerini proletaryaya kabul ettirmesinin yolunu açmışlardır.

Dünya kapitalist sisteminin bir parçası olan Türkiye ekonomisi de, emperyalist bunalımlardan ağır bir biçimde etkilendi. Ama bu etkilenme yalnızca dünya mali piyasası ve pazar mücadelesi aracılığıyla olmakla kalmamakta, emperyalizme bağımlı bir sanayiye sahip bulunmasından ötürü, daha da şiddetli olmaktadır. Bunda, çeşitli hükümetlerin izlemiş oldukları ekonomik politikaların rolleri de vardır. Ancak bir dizi burjuva partisinin ekonomik politikaları arasındaki farklılıkları incelerken unutulmaması gereken nokta, tüm bu politikaların ülkede kapitalizmin «istikrarlı» işleyişi ile ilgili, bunu amaçlayan nitelikte olduğudur. Elbette bu «istikrarlı» işleyiş de, bırakın diğer toplumsal sınıfları, burjuvazinin içindeki kimi kesimlerde bile istikrar yerine sarsıntılar yaratabilmektedir.

AP hükümetleri ve bu partinin damgasını vurduğu Milliyetçi Cephe (MC) hükümetlerinin politikaları, enflasyonist nitelikteydi. Bu hükümetler sırasında, burjuvazinin ve devlet bürokrasisinin umutsuzca ve çok kısmi de olsa çizmeye çalıştığı kalkınma plânları bir kenara atılmış ve her ne alanda olursa olsun hızlı bir sanayileşme yaratılmaya çalışılmıştı. Bunun sonucunda sermaye kısa vadeli ve çok kârlı ama aynı zamanda kapitalizmin kendisi için bile rasyonel olmayan alanlarda toplanmaya başladı. Burjuvazinin gereksinim duyduğu krediler ise, para değerindeki kayıplarla ve düşüncesizce her yerden bulunmaya çalışılan ağır dış borçlarla

sağlandı. Niteliğine bakılmaksızın, yüksek bir kalkınma hızı tutturulmak isteniyordu. Gerçekten de bu konuda özellikle AP hükümetleri «başarılı» olmuştur. Ama bu «kalkınma hızı» esas olarak tüketim malları sektöründe olduğundan ve ülke sanayisi üretim ve ara malları sektörleri açısından emperyalizme güçlü bir biçimde bağımlı bulunduğundan, her dünya krizi Türkiye'yi kolayca sarsmıştır.

Bu «sanayileşme» türü aynı zamanda çeşitli sektörler arasında ve içinde (tabii burjuvazi içinde de) dengesizliklerin doğmasına yol açtı. Sanayinin bir bütün olarak kendisini sektörler arasında tamamlayamaması -ki bu zaten kapitalist üretimin anarşik yapısı 'içinde olası değildir- çeşitli alanlara akan sermayenin pazarın yetersizliği karşısında kendini yeniden üretme imkanlarını yitirmeye başlaması, bir dizi iflaslara yol açar oldu. Bunalımı atlatmak için burjuvazinin gereksinim duyduğu kredileri sürekli olarak devletten elde etmesi de, devlet kaynaklarının kurumasına, dış borçlanmaların iyiden iyiye ve çılgınca arttırılmasına neden oldu. Nihayet ülke, Demirel'in deyişi ile «yetmiş sente muhtaç» bir hale, ya da Ecevit'in deyişiyle «iflasın eşiğine» geldi.

Şimdi Türkiye burjuvazisi dünya ekonomisindeki bunalımla birlikte içinde bulunduğu sıkışmayı atlarmaya çalışmaktadır. Azgelişmiş birçok ülkede olduğu gibi IMF ve Dünya Bankası'nın istediği güvenceleri sağlayabilecek bir rejim kırmak, emperyalist sistem içinde yerini sağlamlaştırmak ve ağırlaşma süreci içinde olan dünya kapitalist bunalımını atlatabilmenin şartlarını hazırlamak çabası içindedir.

Parçalanmış burjuvazi ve MC'nin tükenişi

Burjuvazi 70'li yıllara bir parçalanma süreci içinde girdi. Ekonomik gelişmenin etkisiyle çıkarların farklılaşması ve rekabetin derinleşmesi aynı zamanda siyasal iktidar üzerine de egemenlik kurma mücadelesine dönüştü. Bu mücadele siyasal iktidarı sürdürme, yani burjuvazinin çözümlerini topluma kabul ettirme yöntemleri üzerindeki anlaşmazlığı da içermektedir. Ancak, burjuvazinin, örneğin tekelci ve otomotiv sanayindeki kesimlerinin sosyal demokratik; tekstil, gıda, vs. gibi daha geri sektörlerdeki kesimlerinin faşist alternatifleri destekledikleri şeklindeki kalıpcı anlayışlar, ekonomideki ve toplumsal mücadelelerdeki canlı ilişki ve gelişmeleri anlayamayan mekanikçi düşüncelerin ürünüdür. Burjuvazi içinde böylesi sosyoekonomik biçimde önceden belirlenmiş gruplar yok-

tur ve onun içindeki çelişkiler ve bütünlükler ancak her somut durumun diyalektik kavranışıyla sergilenenebilir. Burjuvazi içinde, ekonomik yerleri açısından «antifaşist», «antiemperyalist», «demokrat», vs. ve zorunlu olarak bu nitelikte kalacak kesimler yoktur. Burjuvazi, emekçi kitlelerin iktidarı ellerine geçirmelerindense, sınıfdaşı politik düşmanlarıyla her an uzlaşmaya hazır olduğunu defalarca göstermiştir. Tıpkı, örneğin, İspanyol “cumhuriyetçi” burjuvazinin 1938’de Franko’nun saflarına o geçmesi gibi. Ne var ki, hâlâ «antifaşist» burjuvaziye «ürkütmemek» için devrimi feda eden Stalinistlerin Halk Cepheci politikacıları bu gerçeği görememişlerdi. Bugün dahi bunu kabul etmemekteler.

Türkiye burjuvazisinin sorunu, parçalanmış olan güçlerini toparlayacak, belirli bir politikayı kabul ettirecek ve siyasî-sosyal iktidarını topluma dayatabilecek güçte bir liderliğe sahip bulunmayışıdır. Ekonominin içine yuvarlandığı bunalım, burjuvazi içindeki çelişkileri daha da şiddetlendirdi ve onun önderlik krizini derinleştirdi.

MC hükümetlerinin enflasyonist ve iflasçı politikaları kapitalistlerin kârlarını ciddi bir tehdit altına soktu. Bir yandan ekonomik bunalım, diğer yandan işçi sınıfının mücadelesi, burjuvazinin dengesini iyiden iyiye bozuyordu. Bunalımın kapitalizm lehine aşılmasının yolu ücret artışlarının sınırlandırılması, giderek dondurulması, tüketimin kısıtlanması, geniş işçi çıkarmaları ile birlikte işsizliğin arttırılması ve bu güvencelerle dış kredi kaynaklarına yönelmekten geçiyordu. Yukarıda da kısaca anlatmaya çalıştığımız gibi dünya mali sermayesini denetimi altında tutan IMF’nin «yeşil ışık yakmak» için, yani gerekli kredilere ulaşabilmeleri için az gelişmiş ülkelerde izlenmesini istediği politikalar da «kemerleri sıkma» doğrultusundadır. Ancak böyle bir politikanın MC hükümetleri tarafından yürütülemeyeceği açığa çıkmaya başladı. IMF ve Dünya Bankasının, bunların «yeşil ışığı» ile hareket eden çeşitli güçlü bankaların ve mali kuruluşların krediyi kesmelerinin nedeni, Demirel hükümetlerinin emperyalizme gerekli güvenceyi verememesidir.

Hükümetin «istikrar» politikası uygulayabilmesi için her şeyden önce temsil etmekte olduğu burjuvaziye bu program etrafında toplayabilmesi, onu ikna edebilmesi ve desteğini kaybetmemesi gerekirdi. Ne var ki, Adalet Partisi (AP) içinde temsil edilen ve partinin yönetimini etkileyen spekülatif ve tüketim sektörlerinde kolay kazançlar pesinde olan burjuvazi

bu tür bir politikanın karşısında durmaktadır. AP liderliğinin bu kesimler ile olan bağları, onun, kârları da bir süre için denetim altına alacak olan bir uygulamaya geçebilmesini engellemektedir. Nitekim, burjuvazi içinde güçlü bir toparlanma -ve ifadesini CHP-AP koalisyonunda bulan- eğilimi olmasına rağmen, AP'yi böyle bir alternatifte yaklaştırmayan, hızlı ve kolay kârların denetim altına alınmasına karşı olan kesimlerin etkinliğidir. Parti içinde, kongre döneminde yoğunlaşmış olan iktidar mücadelesi bu çelişkilerin bir ifadesi olmuştur.

Bunun yanı sıra, burjuvazinin, bazı orta ve ait kesimlerinin temsilciliğini üstlenen Mille Selamet Partisi'nin (MSP) «hamleci», «temel atıcı» politikaları da, MC'nin emperyalistler açısından güvenilir olmamasının nedenlerindendi. İstikrar politikasının, aynı zamanda tasarrufa ağırlık veren, yatırımları sınırlayan bir niteliği bulunmaktadır. Ama devlet «ağır sanayii» kuruluşlarıyla küçük sermayelere yan sanayii kurdurma ve böylece devlet yardımıyla kâr ettirme olanakları peşinde olan MSP ve temsil ettiği kesimin, güçlü sermayelerin rekabeti ve ekonomik bunalım karşısında bekleyecek zamanı yoktu.

Burjuvazinin bütün bu parçalanmışlığı ve MC partilerinin kapitalizmin ihtiyaç duyduğu uygulamaları yapabilmek olanağından uzaklıkları, bu hükümeti bir alternatif olmaktan çıkartıyordu.

Ama, MC'yi burjuvazinin gözünde tükenişe götüren çok önemli başka bir neden daha vardı : istikrar politikalarının yürütülmesinde, işçi sınıfı mücadeleciliğinin üstesinden gelinmesi zorunluluğu sorununda gerekli yeni silâhlara sahip bulunmayı.

Burjuvazi, toplum üzerindeki egemenliğini siyasal örgütlenmesiyle sağlar. Bu ise, yalnızca burjuvazinin iradesiyle değil, toplumsal sınıflar arasındaki çatışmalar içinde belirlenir. Burjuvazinin çeşitli partiler halinde bölünmesi de sınıf mücadelesine yaklaşım yöntemlerindeki farklılaşmanın bir sonucudur. Tüm burjuva iktidarlara sürekli olarak halk kitlelerine tanklarla saldıran diktatörlükler olarak görmek, her rejimi -gizli ya da açık- «faşist» olarak nitelemek, rejimler arasındaki farklılıkları kavrayamamak burjuvazinin toplumsal hakimiyetini sürdürebilmekteki gücünü anlayamamak olur. Onun bu hakimiyeti yalnızca maddi güce dayanmaktadır. Onun egemenliğini olanaklaştıran kendi ideolojisini toplumun, yani sınıfların üzerinde hakim kılabilmesidir: İşte tam bu noktada

rejimler arasındaki, partiler arasındaki farklılıklar ortaya çıkar.

Proletaryanın iktidarı ele geçirebilmesi için gereken yalnızca örgütlenme ve silahlanma değildir. Her şeyden önce kitlelerin örgütlenmeye, silahlanmaya ve bunlar aracılığıyla iktidarı ele geçirmeye *karar vermesi* gerekir. Bugün burjuvazi iktidarını sürdürebiliyorsa bunun nedeni, proletaryanın gerekli devrim gücüne sahip olmayışı değil, bu iktidara henüz razı olmaya devam edişidir. Burjuvazinin ideolojik hakimiyetinin toplumun büyük bir çoğunluğunu hâlâ etkisi altında tutması bu sonucu doğurmaktadır. Bu ideolojik hakimiyetin, proletaryayı, «razı edebilmenin» yöntemleri, silâhları farklıdır. İşte -koalisyonu oluşturan partiler olduğu kadar- MC ile CHP hükümetleri arasındaki farklılığı da bu temel üzerinde ele almak gerekir.

Türkiye işçi sınıfının şimdiye kadar biriktiregeldiği deneyimler, ulaşılmış olan mücadelecilik düzeyi, herhangi bir hükümetin yürüteceği istikrar politikalarının önündeki ciddi engellerdir. Burjuva devletin «klasik» silâhları (polis, bürokrasi, vs.) bu engelleri yıkmakta yetersiz kalmaktadır. Hızlı enflasyonun etkisinde hayat şartlarının gittikçe güçleşmekte olduğu bir dönemde ücretlerin dondurulabilmesi, işsizliğin alabildiğine arttığı bir dönemde işyerlerinin rahatça kapatılabilmesi, proletaryanın buna sessizce razı edilebilmesi, prestiji işçi kitleler arasında iyiden iyiye dağılmış olan MC partilerinin gücü dışındaydı. Asıl tepkinin kaynağını ve öncülüğünü oluşturacak, proletaryanın sendikal örgütlü kesimlerinin yönetimleri ise (Türk-İş DİSK bürokrasileri) bir yandan genel sola kayışın, kendi sınırlı alanları içinde, tepesinde olma zorunluluklarından, diğer yandan işçi sınıfının nefret ettiği bir iktidarla uzlaşmaya girme olanağına sahip olmayışlarından, MC hükümetinin istikrar politikasının transfer kayışları olamazlardı.

MC'nin kitlelerin hayat standartlarına açıktan ve burjuva diktatörlüğünün klasik silahlarıyla saldırması, işçi sınıfının sert tepkilerine yol açacağı gibi, burjuva ideolojisinin hakimiyetinin kırılması için gerekli mücadele temellerini de hazırlayacaktı. Ama emperyalizmin istediği güvenceler bu değildi: Unutmamak gerekir ki, Portekiz'de ona bu güvenceyi Salazar değil, «sosyalist» Soares veya İspanya'da Franko yönetimi değil «demokrat» Suarez verebiliyordu.

Her faşist rejim, bir süre sonra kendine özelliklerini veren gücünü yiti-

rerek bir polis devleti yönetimine dönüşür. İktidara gelirken çılınlaştırdığı, proletaryanın üzerine saldırttığı, onu parçalattırarak tüm örgütlerini kapattırdığı, hakimiyetinin örgütlü militer gücü haline dönüştürdüğü küçük burjuva ve lümpen proleter kitleleri, iktidardayken kendisi için de tehlikeli bulmaya başlar ve onlarla bağını kopararak zaman içinde sivil örgütlerini dağıtır ve yalnızca devletin resmî güçlerini kullanmaya başlar. Faşist ideolojiden uzaklaşan, örgütleri kapatılan ve eski konumlarına dönmeye koyulan bu kesimlerin proletarya üzerindeki sivil kitle terörü kalktıkça, sınıfın toparlanması, güçlerini yeniden birleştirmesi mümkün hale gelir. Bu da, artık Bonapartist bir diktatörlüğe dönüşmüş olan faşist iktidarın, ideolojik hakimiyet silâhlarının yıpranması, temellerinin kırılması demektir. Burjuvazinin «faşizmden vazgeçerek demokrasiye dönmesinin» nedeni, onun silahlarını bu nesnel süreç içinde yenileme amacından başka bir şey değildir.

Faşist rejimlerin kaçınılmaz gelişimi bu doğrultuda olsa bile, burjuvazinin faşizmden tümüyle vazgeçmesi diye bir şey söz konusu olamaz. AP'nin sınıf mücadelesinin üstesinden geleneksel yöntemlerle gelememesi karşısında, iktidara gelmesiyle çok daha etkin olabilecek bir gücün, faşist MHP'nin henüz tam bir çözüm olmamasının nedeni, burjuvazinin «antifaşist» vs. niteliğinden değil, onun işçi sınıfını tam anlamıyla parçalayabilecek gerekli sivil kitle desteğini sağlayamamış olmasıdır. Eğer MHP bu desteğinin, uzun süreli bir iç savaşa meydan vermeden proletaryayı paramparça edebileceğini gösterebilirse, burjuvazinin bu partinin arkasında toplanacağından hiç kimsenin kuşkusu olmasın.

Kısaca, MC'nin iç parçalanmışlığı ve sınıf mücadelesini aşabilecek yeni silâhlara sahip bulunmayışı, istikrar politikalarının yürütülmesinde, onu bir alternatif olmaktan çıkardı. Faşist MHP ise, burjuvazinin önüne henüz ucuz ama kesin bir operasyon teklifi sürememektedir. Böylece parçalanmış burjuvazi yeni alternatifler aramaya yöneldi.

Burjuvazinin İktidar Sorunu ve CHP Alternatifi

Sınıflar için toplumsal egemenlik özünde siyasal iktidar sorunudur. Hakim sınıfın, kendi sınıf çıkarları doğrultusundaki mülkiyet ilişkilerini topluma kabul ettirebilmesi ve sürdürebilmesi, siyasal iktidarı denetim altında tutabilmesiyle mümkündür. Denetim sözcüğünü seçerek kullanıyoruz. Çünkü hakim sınıfın, burada burjuvazinin, tüm iktidar organları-

nı (parlamento, ordu, polis, yürütme organları, vs.) dolaysız bir biçimde elinde bulundurması, bu organları kendi sınıf üyelerinden oluşturması, toplumun küçük bir azınlığını oluşturması açısından söz konusu değildir. Kaldı ki, bu organları tek tek burjuvaların denetlemesi de değildir burjuvazinin siyasal egemenliği. Önemli olan, burjuvazinin kendi ideolojik egemenliğini topluma kabul ettirebilmesi ve siyasal iktidarını bu ideolojik doğrultudaki araçlarıyla (partiler, kurumlar, vs.) sürdürebilmesidir. Devrimin olasılığı da, kitlelerin bu ideolojinin sınırlarının dışına taşmaya başlamaları, yani «artık eskisi gibi yönetilmek istememeleri» ile doğar. Bu durumda, burjuvazinin yönetiminin maddi gücünün, kısaca mevcut burjuva devletin parçalanması gündeme gelir. Devrimin gerçekleşebilmesi için, kitlelerin devrim mücadelesi içine çekilebilmeleri için, onların devletin zayıf olduğunu, yıkılabileceğini görmeleri yetmez; zayıf veya güçlü, ama bizzat bu devleti yıkmayı *istemeleri*, buna *karar vermeleri* gerekir. Ancak kitlelerdeki bu bilinç sıçraması, yani burjuva ideolojisinin sınırlarının ötesine taşmaları, Stalinizmin «teorileştirdiği» evrimci biçimde, yani mekanik bir tarzda olmaz. Kitleler ilk önce bilinçlenir, sonra devrimi yaparlar şeklindeki formülasyonlar, yalnızca reformizmin tezlerindendir. Kitle bilinci, toplumsal mücadelenin diyalektiği içinde ani sıçramalar, hızlı ve beklenmedik gelgitler gösterir. Devrimci-Marksizmin görevi, bu sürece müdahale ederek kitlelere iktidarın zaptının zorunluluğunu ve yolunu göstermek, onları bu doğrultuda örgütlemek ve silahlandırmaktır.

Toplumun çok küçük bir azınlığını oluşturan burjuvazi, iktidarını kent ve kır küçük burjuvazisinin desteğini alarak sürdürür. Bu destek olmadan burjuvazinin devlet gücünü oluşturması, örgütlemesi, sürdürmesi mümkün değildir. Ama bu aynı zamanda proletarya için de doğrudur. Yani proletarya geniş orta sınıfları burjuvazinin denetiminden kurtararak kendi programı etrafında 'toplayamazsa iktidarı ele geçirse bile, orada uzun süre kalamaz. Çağımızda küçük burjuvazinin -kent ve kır- tarihsel konumu budur. Ve bu gerçek, köylülüğün, nüfusun önemli bir bölümünü oluşturduğu ülkemiz için çok daha geçerli ve ciddidir.

Türkiye'de burjuvazi, kendi kutsal bireysel mülkiyet anlayışını, özellikle kent küçük burjuvazisine ve köylülüğe kabul ettirerek iktidarda kalabilmektedir. Burjuvazinin geleneksel partisi olan Demokrat Parti'nin (DP) bu kesimlerin önderliğine yükselmesini incelediğimizde, egemenliğinin

aracı olarak parlamenter demokrasiyi görürüz. Devlet (Kemalist) bürokrasisine karşı rüşdünü ispatlayabilmesinin ve toplumsal egemenliğine siyasal nitelik kazandırabilmesinin aracı olarak gündeme getirdiği bu mekanizma aracılığıyla orta kesimlerin desteğini sağlayabilmektedir: DP'nin devamı olarak AP'nin de Kemalist darbe girişimlerine karşı «demokrasi» şampiyonluğu yapmasının temelinde yatan neden de budur.

Ancak bugün burjuvazinin iktidar sorunu ciddi bir biçimde tehlikeye sürüklenmektedir. Sınıfsal egemenliğini dayandırmakta olduğu orta sınıflar, bu iktidarın geleneksel partisi olan AP'den kopma sürecine girmişlerdir, Yeni burjuva önderliklerin doğmasına, hatta iktidar olmalarına yol açan da, işçi sınıfı da dahil olmak üzere, geniş halk kitlelerinin içine girmekte oldukları yeni çözümler arama dinamikleridir.

Mutlak anlamda değil fakat sınıfsal hareketliliğin siyasî arenadaki temsili görünümüleri olarak, son genel seçimlerin verilerini incelersek, köy nüfusunun büyük bir çoğunluğunun hâlâ AP'yi desteklemekte olmasına karşılık, toplum hayatının sinir merkezleri dan kentlerin küçük burjuva yığınlarının CHP'nin arkasında toplanmakta oldukları görülür. Ama bir unsur daha var: MHP de küçük burjuva kitleler içindeki bu kopuş sürecinden nasibini almaktadır, hem de fazlasıyla ve ak hızlı bir biçimde. Bu parti, özellikle Kürdistan'a sınır bölgelerde yaşayan yığınların desteğini kazanmaktadır.¹

Bu tabloda dikkat edilmesi gereken, küçük burjuva kesimlerin (kentlerde hızlı, köylerde ise daha yavaş) geleneksel yapılardan kopmakta ve yeni arayışlar içine girmekte oluşudur. Burjuvazinin liderliğinin parçalanması ve iktidar sorununu gündeme getirmesinin en önemli nedenlerinden birisi budur. Bu parçalanmaya ve kopmaya yol açan, esas olarak küçük burjuvazinin ekonomik dengesinin bozulmasıdır. Kapitalist ekonominin bunalımları, bu sınıfın ve çeşitli kesimlerinin bağnaz bir biçimde sarıldıkları küçük mülkiyetlerinin ellerinden kayıp gitmesine ve tabii toplumsal hareketliliğine yol açmaktadır.

Bu süreç, ekonomik ve siyasî hayat üzerinde çok daha etkili olan kentlerde daha şiddetli biçimde seyretmektedir. Kapitalist toplumlarda kentin köy üzerindeki egemenliği, kentlerdeki sınıfsal dinamiklerin siyasî hayat üzerindeki belirleyiciliğine temel sağlamaktadır. Bu açıdan kent küçük burjuvazisinin AP'den kopuşu burjuvazinin siyasal iktidarını olduğu ka-

dar, toplumun dengesini de bozmaktadır. CHP'nin yeni bir burjuva alternatifini ortaya çıkabilmesi de, bu kesimleri yeni bir «umut» olarak arkasında toplayabilmesi, burjuvaziye bu desteği kendi programıyla sunabilmesindedir.

Anla CHP, yalnızca AP'den kopmakta olan orta sınıfların değil, aynı zamanda bunalımdan en şiddetli biçimde etkilenen işçi sınıfının genel sola kayışının temsilciliğini de üstlenmektedir. Küçük burjuvazinin etkin kesimlerinin CHP arkasında toplanmasının ana nedeni onların önünde toplumu dönüştürebilmenin yolunu gösteren güçlü bir proleter partisinin bulunmayışı ve CHP programının küçük burjuva özelemlerin şampiyonluğunu yapması, liderinin kişiliğinde popülist öğelerin simgeleşmesidir. Ama işçi sınıfı için sorun daha başka bir düzeyde ortaya çıkmaktadır.

Her şeyden önce, Türkiye işçi sınıfının burjuva düzeninin sınırlarının ötesine taşma gibi bir geleneği bulunmamaktadır. Zaman zaman patlamış olan çok güçlü kitle hareketleri (15-16 Haziran, vs.) dahi -reformist önderliklerin de çabalarıyla- hiçbir zaman iktidar sorununu proletaryanın önüne koymamıştır. Bu hareketliliklerin sınıfın bilincinde derin izler bırakmış olduğu şüphesizdir. Ama bu deneyimler, ki bunlar genç işçi sınıfının toplumsal tarihinde çok yenidir; henüz proletarya içinde devrimci bir gelenek yaratmaktan uzaktır. Bu durum, işçi sınıfının sola kaymakla birlikte burjuva düzeninin çerçevesi içinde kalmasına ve bu çerçeve içinde «sol»u temsil eden CHP'nin siyasî güdümünde olmasına yol açmaktadır.

Öte yandan, sosyopolitik hayata sınırlı da olsa ağırlığını koyan sınıfın örgütlü kesimlerinin liderlikleri, Türk-İş ve DİSK bürokrasileri, varlıklarının devamını düzenin sınırları içinde, hatta onunla bütünleşmekte bulmaktadır. Türk-İş liderliği burjuva devletle tam bir bütünlük içindedir ve sınıf üzerindeki denetimini burjuvazinin hizmetine sunabilmektedir. Sınıf içindeki genel hareketliliğin etkisiyle ilk önce «siyasetle ilgilenmeye», daha sonra da CHP'ye destek vermeye başlaması, yalnızca işçi sınıfının önüne yeni duvarlar örmesidir. DİSK ise farklı bir konumdadır ve burjuvazi ile daha etkin pazarlık gücüne sahip olmak isteyen işçi aristokrasisinin temsilciliğini yapmaktadır. Bu gücü, örgütsel yapısı içinde bulunan sınıfın en hareketli kesimlerinden almaktadır; ama kendisini de silip atacak bir toplumsal altüst oluş bu «pazarlık» imkanını, karşısında pazarlık yapacağı bir sistemi yok edeceğinden, mevcut demokrasiyi, yani

burjuva demokrasisini ayakta tutma vaadi veren CHP ile uzlaşmaya her an hazırdır ve uzlaşmaktadır.

Bunalımın proletarya lehine aşılmasının önünde, yani devrimin önünde duran temel sorun, sınıfa iktidar zorunluluğunu gösterebilecek ve onu bu doğrultuda örgütleyebilecek devrimci bir partinin bulunmayışıdır. En sağ reformistinden en radikaline kadar tüm sol örgütlerin temel zayıflığı, proletarya üzerindeki burjuva ideolojisinin egemenliğini kırmaktaki güçsüzlükleridir.

Stalinizm, radikalleşen sınıfın, kapitalist mülkiyet ilişkilerinin parçalanması gereğini gören öncü kesimlerin önüne yeni bir alternatif sunamamakta, onu bir devrim programı etrafında toplayamamakta. Bir yandan “demokratikleşme” adına burjuva CHP’ye şu veya bu biçimde teslimiyetler, diğer yandan «öncü savaşı» adına sınıfın terkedilmesi ve hangi mücadele talepleri ve örgütlenme süreçleri içinde devrime kazanılabileceğinin görülememesi, proletaryayı CHP’nin egemenlik alanı içinde yalnız bırakmaktadır.

Böylece CHP burjuvaziye, yalnızca geleneksel partisinden ümidini yitiren küçük burjuvazinin oy ve umut desteğini değil, aynı zamanda işçi sınıfı üzerindeki denetimini de sunuyordu. CHP’nin gücü sadece oy potansiyelinin üstünlüğünde değil, daha önemlisi proletarya üzerindeki örgütsel-siyasî etkinliğindeydi. Burjuvazinin «istikrar» talepleri de ancak böylesine bir etkinliğin otoritesi ile gündeme getirilebilirdi. Böylece CHP parçalanmış olan burjuvazi için yeni bir alternatif biçiminde ve bu parçalanmanın parlamentodaki yansımalarına dayanarak iktidar oldu. Yine de onu kontrol altında tutacak bir formülasyon ile: AP’den ayrılan «bağımsızlar» ile koalisyon biçiminde.

Faşist alternatif

Burjuvaziye, güçlerini toparlayabilmesi ve sınıfsal hakimiyetini sarsıntısız sürdürebilmesi için yeni bir alternatif sunan yalnızca CHP değildir. Faşizm de, yeni bir burjuva önderliği olarak kendi yöntemlerini topluma kabul ettirme çabasında. Bugün MHP burjuvaziye, dağılmakta olan desteğini yeniden ve kendine özgü biçimde toparlamasının yolunu göstermektedir.

Çağımızın toplumsal ve siyasî tarihini incelediğimizde, faşizmin bu-

gün Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullarda hızla gelişmiş olduğunu görürüz. Gerçekten de faşizm, ülkemizde şu an dünyanın hiçbir yerinde görülmeyen bir biçimde ve hızda gelişmekte, siyasî bir alternatif olarak gündeme gelmektedir. Bugün proletaryanın ve genel olarak Türkiye toplumunun karşı karşıya olduğu en ciddi tehlike ve sorun, iktidarı zapt etmenin yöntemlerini adım adım uygulamakta olan faşizmdir.

Faşizm, dengesi bozulan topluma ve kaynaşan küçük burjuvaziye radikal dönüşümler vaat ederek güçlenir ve gelişir. Toplumdaki çalkantılar ortaya çıkmadan ve geniş küçük burjuva kitlelerin günlük düzenleri bozulmadan, faşist ideolojinin kendisine hareket temeli, kitle desteği sağlayabilmesi çok güçtür. Ama şiddetli ekonomik ve toplumsal bunalım tüm sınıflarda yeni arayışların dinamiğini yaratır. Özellikle, işçi sınıfının tersine, nispi durgunluk dönemlerinde uzun kış uykularının içinde olan orta tabakalar ekonomik krizin etkisiyle hoşnutsuzluklarını siyasî çılgınlığa dönüştürerek mevcut rejimden, parlamenter demokrasiden umudunu kesmeye başlar.

Bu tür durumlarda burjuvazinin geleneksel ideolojik ve örgütsel araçları, toplumsal kargaşayı yatıştırmakta yetersiz bir hal alır. Ayrıca, eğer burjuvazi de kendi içinde parçalanmışsa siyasî iktidarı ciddi bir tehdit altına girer. Bu durumda faşizm burjuvazi için yeni ve güçlü bir önderlik sunar. Onun üstünlüğü, küçük burjuva ve işsiz kitleleri şoven, ırkçı ve antikomünist demagogisi etrafında toparlayabilmesinde, onların toplum içindeki hoşnutsuzluklarını proletaryaya karşı derin bir düşmanlığa dönüştürebilmesinde ve işçi sınıfını bu tabakaların kitlesel ve kadrolarının bireysel terörüyle parçalayarak faşist partinin diktatörlük yolunu açabilmesindedir. Kendisine küçük burjuvazi ve işsizler ordusu içinde bir kitle temeli bulabilmesi ve onların gerici seferberliğine dayanması, faşizmi tüm diğer karşıdevrimci hareketlerden ve rejimlerden ayırt deden en önemli özelliklerindendir.

Faşizmin mevcut rejime karşı kitle seferberliği yaratabilmesi bu kitlelerin demokrasiye karşı güvensizlik duymalarıyla mümkündür. Yönetenler artık eskisi gibi yönetemiyorlardır, yani burjuva demokrasisi toplumsal krizin etkisiyle güçsüzleşmekte, etkisizleşmektedir; yönetilenler de artık eskisi gibi yönetilmek istemiyorlardır, yani, kitleler rejimi değiştirmek doğrultusunda seferberlik ihtiyacı içeresindedirler. Proleter devrimin

güncelliği de böylesine devrimci bir krizin etkisiyle ortaya çıkar. Ama eğer proletarya kendi güçlerini iktidarın zaptı doğrultusunda birleştiremezse, devrimci bir önderliğe sahip değilse ve geniş küçük burjuva yığınları partisi ve programı etrafında devrime kazanamazsa, aynı küçük burjuvazi karşıdevrim kampına, toplumsal yapıyı değiştirmenin demagojisini ve proletaryaya karşı nefretin bayraktarlığını yapan faşist partiye yönelebilir. Faşizmin gelişmesi, proleter kampın güçsüzlüklerinden, eksikliklerinden yararlanarak olur. Böylece burjuvazi dağılan güçlerini toparlamanın bu yeni yöntemiyle, proletaryayı -ideolojisi ve tüm örgütleri de dahil olmak üzere- paramparça edebilmenin imkanlarına kavuşur. Bu anlamda, demokratik rejimin iflasının tarihsel olarak iki ana alternatifi vardır; faşizmin veya proletaryanın iktidarı, yani *ya barbarlık ya da sosyalizm*.

MHP'nin burjuvazinin önüne koyduğu tam bir operasyondur : küçük burjuva ve işsiz yığınları milliyetçilik ideolojisi etrafında toplama, onların genel şovenist ve antikomünist ayaklanmalarıyla işçi örgütlerini, demokrasinin tüm kurumlarını dağıtmak, sınıfı paramparça (atomize) etmek, her türlü demokratik ve sosyalist düşüncüyü ve onlara sahip kafaları ezmek ve açık bir faşist diktatörlük kurmak.

MHP'nin faşist iktidarı, küçük burjuva ve işsiz yığınları kendi etrafında örgütleyebilmesiyle mümkün olacaktır. Bu doğrultuda tüm olanakları kullanmaktadır. 1977 genel seçimlerinde almış olduğu 1 milyon oy bu doğrultudaki gelişiminin en açık belirtisidir. Ama bu belirtiler ve faşist terörün bireysel niteliği somut ve kitlesel bir hâl almaktadır. MC iktidarlarının sağladığı olanaklardan da son derece iyi yararlanan MHP bugün henüz Kürdistan'a sınır bölgelerde de olsa, kitleleri sokağa dökkebilmekte ve kitle terörü yaratabilmektedir. Bu bölgenin özelliği, bölge halkı içindeki tarihsel şovenist ve antikomünist duyguların güçlülüğüdür. Ama bu duyguların fiziki güce dönüşmesi, bölge halkının ekonomik ve toplumsal hoşnutsuzluklarının bunalımın şiddetiyle siyasî bir nitelik kazanmasıyla gerçekleşmektedir. Bu siyasî dalgalanmayı devrim doğrultusunda toplayabilecek, şovenist ve antikomünist ruh halinin kırılmasını sağlayabilecek sosyalist bir alternatifin bulunmaması durumunda, faşizm onları karşıdevrime kazanmaktadır.

MHP'nin küçük burjuva ve lümpen yığınların seferberliğiyle iktidarı ele geçirebileceğini söyledik. Ama bu kitle seferberliği burjuvaziyi de ürküt-

mektedir. Zira, küçük burjuva yığınların proletarya üzerine saldırtılması, aynı zamanda bir iç savaş demektir. Uzun süreli ve tahripkar bir iç savaş, burjuvazinin muhtemel bir faşist diktatörlük ile elde edebileceklerini bir anda yok etme tehlikesini de içinde barındırmaktadır. Bu yüzden burjuvazi güçler dengesini ve sınıfların mevzilenmesini dikkatle izlemektedir. Burjuvazi için faşist alternatifi tercih edip etmemek, bir sosyoekonomik kategori veya ideoloji sorunu değil, politik çıkar sorunudur. *Burjuvazi faşist hareketin, MHP'nin iktidarı kolayca ve sarsıntısız bir biçimde ele geçirebileceğini anladığı an onun arkasında toplanacaktır.* MHP henüz böyle bir güvenceyi, burjuvazinin tümünü desteğine alabilecek biçimde ona verememektedir. Ama provalarıyla, güç gösterileriyle, düzenli ve disiplinli çeteleriyle bu desteği sağlamaya çalışmaktadır ve parlamenter demokrasinin iflasıyla *sağlama süreci içindedir.*

Tarihe, klasik faşist hareket örneklerine baktığımızda, Hitler'in burjuvaziye kolay bir iktidar güvencesini 1931'lerden itibaren vermeye başladığını görürüz. Sosyal demokrasinin artık yalnızca şeklen var olan demokrasiye sonsuz bağlılığından ve Komünist Partinin içinde bulunduğu felç halinden yararlanan Nazi Partisi demokratik ve proleter muhalefeti kısa bir süre içinde ezebileceğini göstermişti. Daha iktidara gelmeden, kitleler içindeki ideolojik egemenliğine ve binlerce kişilik paramiliter kadrolarının gücüne dayanarak Hitler, burjuvaziyi partisi etrafında toplayabilmiştir. Alman burjuvazisi proletaryanın mevcut liderliklerinin (sosyal demokrat ve komünist) kitleleri faşizme karşı direnişe geçiremeyeceğini anladığı an, daha doğrusu Hitler'in bunu ispat etmesiyle Nazi partisini önderlik katına yükseltti.

Franko ise bunu iç savaşın içinde başardı. Faşist darbesini vurduğunda ve bunun etkisiyle İspanyol işçi-köylü yığınlarının devrimci seferberliği başladığında, burjuvazinin önemli kesimleri hâlâ burjuva cumhuriyetin saflarındaydı. Henüz Franko'ya, onun gücüne inanmıyorlar ve demokratik rejimi ayakta tutmanın yollarını arıyorlardı. Bu çabalarında onlara en büyük yardımcı Stalinistler, anarşistler ve merkezçiler oldu. Burjuvaziyi «ürkütmemek» ve aşamalı devrim adına (önce faşizmin ezilmesi, sonra proleter devrimi, vs.) kurulan ve proleter devrimini ezen Halk Cephesi hükümetleri, yalnızca faşizme karşı devrimci dalgayı bastırmakla kalmış oldular. Anarşizmin ve Stalinizmin bu ihaneti devrimci seferberliği

önledi, kitleleri silahsızlandırdı, demoralize etti ve Franko'ya Madrid'in yolunu açtı. Bütün bu güvenceler karşılığında burjuvaziye yaranmak için kurulan Halk Cephesi, bu süreç içinde barikatların öbür yanına geçen burjuvazinin yalnızca politik avukatlığını yapabildi. Stalinizmin iktidarsızlığı Franko'yu güçlendirmişti ve böylece burjuvaziye gerekli güvenceyi verebilmişti.

Türkeş de burjuvaziye gerekli güvenceyi kesin darbesini vurmadan önce vermeye çalışmaktadır. Bu doğrultuda bir Hitler örneğine ulaşabilmiş değildir. Ama faşizmin iktidar mücadelesini ancak bu desteği sağlayabildikten sonra başlatabileceği şeklinde bir şartı yoktur. Onun için önemli olan, kısmi de olsa küçük burjuva kitle seferberliği yaratabilmek ve silahlı milisler kurabilmektir. Türkeş, bir Franko örneğini de tekrarlamaya hazırdır. Sol güçlerin parçalanmışlığı ve burjuva demokrasisinin iktidarsızlığı ona gerekli hareket serbestliğini sağlamaktadır. Hitler kentlerden vurmuştu, Franko ise taşradan gelerek kentleri kuşatmıştı, Faşizm şablon değil, fırsat peşindedir ve her olanağı kullanmaktadır. Bu onun burjuvazi için gerçek bir alternatif haline gelmesine yol açmaktadır.

Süreç tamamlanmış değildir. Faşizmin tüm ciddiliğine ve tehlikeli bir güce erişmekte olmasına rağmen, proletaryanın kazanmasının şartları henüz kaybolmuş değildir. Bütün sorun bunun anlaşılmasına ve faşizme karşı mücadelenin gereklerinin yerine getirilmesine bağlıdır, Bu ise toplumun dengesizliğini belirleyen iç savaş eğilimlerini görmeden olanaklı değildir.

Parlamenter demokrasinin çözülüşü, Bonapartizm ve iç savaş dinamikleri

Rejimler, toplumsal sınıfların, çağdaş toplumlarda iki ana sınıfın, burjuvazi ile proletaryanın karşılıklı güç dengeleri, arada kalan sınıf ve tabakaları etkileme çatışmaları içinde biçimlenir, belirlenir. Burjuva demokrasisi de ne burjuvazinin ne de proletaryanın salt kendi ideolojilerinin zorunlu birer ürünü olarak gündeme gelir. Feodaliteye karşı mücadelesinde burjuvazinin *tarihsel* olarak siyasî arenaya çıkarttığı parlamenter rejim, emperyalist çağda, diğer bir deyişle proleter devrimleri çağında kendisi için pahalı bir yük haline dönüşmüştür. Ama bu rejimi bir anda yok edebilmesi de kendisi için mümkün değildir. Türkiye gibi proletaryanın burjuva parlamentosunda temsil edilmediği ülkelerde dahi bu rejimin yok

edilebilmesi için işçi sınıfı mücadeleciliğinin en azından tecrit edilmesi, bastırılma olanaklarının bulunması gerekir.

Bunun yanı sıra, burjuvazinin politik parçalanmışlığı şartları altında da, temsili demokrasinin rahatça ilga edilmesi olanaklı değildir. Bugün gerek AP gerekse CHP burjuvazinin birliğini ve onun önderliğini bu sistemin içinde sağlama olanaklarına sahiptir. MHP bunu çok daha değişik bir platformda, faşist hareketin kitle temellerinin yaratılması sürecinde gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Ama bugün ne MHP ne de klasik devlet organları işçi örgütlerini kapatabilecek, demokratik mevzileri bir anda geri alabilecek güce sahip değildir. Buraya gelinebilmesi için burjuvazinin daha bir dizi gereklilikleri yerine getirmesi lazımdır.

Şu anda burjuvazi sorunlarını proletarya ve halk kesimleriyle bir uzlaşma zemini üzerinde çözümlmek çabasıdadır. Aslında bu süreç aynı zamanda proletarya üzerindeki baskı mekanizmalarının geliştirilmesini de içermektedir. Uzlaşma, burjuvazi için sadece mevcut güçler dengesi içinde bir zorunluluktur, yoksa boşluk içindeki bir tercihin ürünü değil. Bu zorunluluğun, burjuvazinin liderlik bunalımı ve proletaryanın mücadelesinin kırılması şartlarının hazırlanması gibi bir ortam içinden doğduğunu tekrarlayalım.

Bugün ekonomik ve toplumsal bunalımı aşmak üzere burjuva reformizmi iş başındadır: Ancak, bir yandan bunalımın şiddeti, diğer yandan işçi sınıfının direnişi, Ecevit hükümetinin çözümlerini güçleştirmekte, siyasal dengenin burjuvazinin lehine sağlanabilmesini engellemektedir. Ama yalnızca bunlar değil, faşizmin artan saldırıları, küçük burjuva yığınların hoşnutsuzluklarını AP'yi de felçleştirerek kendi etrafında toplamakta oluşu rejimi sarsmakta, burjuva uzlaşmacılığının önünde bir dizi güçlü engeller geliştirmektedir.

Hükümetin toplumsal dengeyi, burjuvazi ve proletaryanın karşılıklı uzlaşmasıyla sağlama çabaları çıkmaz içindedir. Yeni bir ekonomik canlanışa ulaşmayı, kitlelerin tüketim düzeylerini ve hayat standartlarını düşürerek belirli bir birikimi oluşturmak ve emperyalizmle yeni bir işbölümü ilişkisine geçmekte aramaktadır. Ama tüketime sınırlandırılması, üretimde de durgunluk eğilimlerini güçlendirmekte. Ayrıca emperyalist bunalımın içinde bulunduğu şu dönemde dış krediler temin etmekteki güçlük de canlanışı geciktirmekte. Bu durumda kapitalist kârlar tehdit altına gir-

mekte, işçi çıkarımları, kapatmalar ve iflaslar yaygınlaşmakta. Cılız burjuvazinin uzun vadeli çözümlere dayanma gücü tükenmektedir.

Öte yandan hükümet kitlelerin tüketim düzeylerini düşürmek, bu yolda işçi ücretlerindeki artışları sınırlamak, giderek ücretleri dondurmak ve genel olarak «istikrar» politikaları karşısındaki muhalefeti etkisizleştirebilmek, yok edebilmek için her şeyden önce işçi önderliklerini kendi reformist politikalarına bağlamaya çalışmaktadır. Bu çabalarında, Türk-İş bürokrasisi ile imzalamış olduğu «Toplumsal Anlaşma» kendisi için bir başarıdır. Bu anlamda, burjuva reformizmi, burjuvaziden görmediği desteği, hatta çok daha fazlasını Halil Tunç liderliğinde bulmuştur. Buna karşılık Türk-İş'in tabanında ekonomik bunalımın derinleşmesiyle liderliğe karşı tepkilerin güçlenmesinin de zemini hazırlanmış olmaktadır. Zira DİSK, görünümde de olsa, bu uzlaşmayı reddetmiştir. Daha doğrusu, uzlaşmak için kendi şartlarını ileri sürmüştür. DİSK bürokrasisi bir yandan hükümet karşısında pazarlık gücünü koruyabilmek için ve diğer yandan da tabanından gelen baskının zorlamasıyla hükümet ile arasında belirli mesafeler koymakta ve sınıfın militanlığını düşürme olanaklarını elinde bulunduramamaktadır. Abdullah Baştürk liderliğinin hükümete en büyük desteği, bu sıralarda, «terörizme karşı» olmak teraneleriyle, işçi yığınların seferber olmalarını önlemek biçimindedir.

Öte yandan sendikal örgütlü kesimleri, sınıfın ancak bir bölümünü oluşturmaktadır. Geniş kesimler örgütsüzdür ve işverenlerin açık saldırılarıyla karşı karşıyadır. Ekonomik bunalım, bu yığınlar içinde örgütlenme ve mücadele eğilimleri yaratmaktadır. Proletaryanın en alt kesimleri dahi kapitalist yükün altından sıyrılabilmek için mücadele içine çekilmektedir. Ancak yaşam düzeyleri sürekli düşmekte ve burjuva reformizmine bağladıkları umutları sönmektedir. Günlük, tekil mücadeleleri içinde tekrar tekrar, el yordamıyla da olsa, rejimin sınırları ile karşılaşmaktadırlar. Özellikle hızlı fiyat artışları, işçi çıkarımları ve fabrika kapatmaları, proletaryanın içinde derin hoşnutsuzluklar biriktirmekte, kendiliğinden patlamaların şartlarını hazırlamaktadır.

Ekonomik sıkıntılar küçük burjuvazinin de siyasi dengesini çarpıcı bir biçimde bozmaktadır. Orta tabakaların küçük dükkanları, sınırlı ve yetersiz toprakları, yaşam düzeyleri tehdit altındadır. Küçük burjuvazi şimdiye kadar burjuvaziye göstermiş olduğu uysallığı artık sürdüremez duruma

gelmektedir. Rejime karşı olan tepkisi ilk önce geleneksel partisinden kopma ile ortaya çıktı. Bu süreç kentlerde çok hızlı bir biçimde seyretti. Küçük burjuvazi CHP yönetiminin, kendisinin acilen beklediği ferahlığı sağlayamamasıyla yeni arayışlara yönelecek ve radikal dönüşüm talepleri güçlenecektir. Kapitalizmin kendisi içinde yarattığı proleterleşme eğilimi, onun kaderini işçi sınıfı ile birleştirebilmesinin nesnel temelidir. Yeter ki, önünde güçlü bir proleter önderlik bulabilsin.

Küçük burjuvazinin, burjuvazi ile olan koalisyonu parçalanmaktadır. Ancak bu sınıfın kendi bağımsız politikalarını, siyasi iktidarını oluşturmaması, tarihsel olarak olanaklı değildir. Özellikle kriz anında ayaklanan ve politika sahnesine atılan orta tabakalar, sonunda ya burjuvazinin, ya da proletaryanın arkasında toplanacaktır. Eğer güçlü bir proleter parti, sınıf hareketi yoksa, radikal demagojisiyle köklü dönüşümler vaat eden MHP'nin arkasında yer alması mümkün hale gelecektir ve böylece burjuvazi gericilik güçlerini yeniden, ama bu kez başka yöntemlerle birleştirmiş olacaktır. Küçük burjuvazinin toplumsal kargaşaya, günlük düzeninin uzun süreli bozulmasına tahammülü yoktur. Bu yüzden politika sahnesine ağır çıkar ve en çarpıcı çözümlerle hemen inerek yerini gerçek efendilerine bırakmak ister. MHP de, komünizmi ezmek demagojisi, güç gösterileri ve şiddet yoluyla onun bu niteliğinden yararlanmaktadır.

Politik bunalımın bu derinleşmesi, parlamenter demokrasinin çözülüşüne neden olmakta, burjuva demokratik sistemin krizine dönüşmektedir. Proletaryanın burjuva reformist çözümler karşısındaki direnci olduğu kadar, burjuvazinin kendi önderlik krizi de işlerin «eskisi gibi» yürümesini olanaksızlaştırmaktadır. Kitlelerin önündeki acil sorunlara burjuva demokrasisinin sınırları içinde çözümler bulma olanağı giderek azalırken rejimin prestiji sarsılmakta, proletarya burjuva ideolojisinin etkisi altında parlamentoya ve reformizme bağladığı umutları yitirmekte. Sosyopolitik kamplaşmalar tüm burjuva organları içinde -polis, ordu, devlet kurumları, vs.- kendisini göstermekte, devletin «tarafsız», «sınıflar üstü» niteliği dağılmakta, böylece kitleler üzerindeki moral, psikolojik ve ideolojik etkinliğini yitirmektedir.

CHP hükümeti ise bu akıma karşı koymaya çalışmaktadır. Bunalımı uzlaşma yoluyla atlatabilmesi için demokratik cumhuriyetin bu sınıflar üstü görünümünü koruması gerekmektedir. MC hükümetinin dahi yapamadı-

ğı bir işi, POLDER'i kapatmayı göze alması, onun bu «güçlü devlet» olma gayretinden kaynaklanmaktadır. Ecevit'in bu çabası, mevcut hükümetin Bonapartist yanını oluşturmaktadır. Aslında her hükümetin Bonapartist bir görünümü vardır. Zira hiçbir burjuva iktidarı, kendisini salt burjuvazinin temsilcisi olarak ilân etmez, çeşitli sınıfların, özellikle orta sınıfların desteğini almaya çalışır. Ama demokrasinin çözülüş dönemlerinde iktidarın hem bir kısım burjuvaziye karşı, hem de proletaryaya karşı yeni tedbirler alması, devletin bütünlüğünü korumaya çalışması ve böylece burjuvazinin iktidarını perçinlemesi Bonapartist rejimin özelliğidir.

Ancak Ecevit hükümeti bir geçiş rejimidir. Kitle radikalleşmesi köklü dönüşüm talepleri yaratmakta, çözüm yollarını burjuva demokrasisinin sınırları dışına taşımaktadır. Proletaryanın ve küçük burjuva kitlelerin bu seferberliği karşısında ise CHP iflas etmekte olan demokrasiyi korumaya, kitle radikalleşmesini önlemeye, burjuva cumhuriyeti güçlendirmeye --ümitsizce- çalışmaktadır. Bu yolda yapabildiği tek şey «vatandaşların demokratik rejime inanmalarını» istemek oluyor. Rejimi terk etmekte olan yığınları iktidarsız bir biçimde geri çağırmak, sosyal demokrasi de dahil olmak üzere burjuva reformizminin tarihsel açmazıdır. Eğer bugün bir seçim olursa kitleler yine sandık başına gideceklerdir; ama sorunlarının seçimle işleyen demokrasi ile halledilebileceğine inandıklarından değil, partilerini sınırlı demokrasinin olanaklarını aşmakta dürtüklemek ve sisteme tepkilerini göstermek için yapacaklardır bunu.

Faşizm, bunalımın derinleştiği, burjuvazinin sorunlarını parlamenter sistem içinde çözemez hale geldiği dönemlerde ciddi bir iktidar alternatifi olarak gelişir. Türkiye'de de MHP'nin özellikle 1970'lerden itibaren hızla gelişmesinin temelinde yatan olgu da, demokrasinin sınıf mücadelesinin gelişmesini çerçeveleyecek gücü kaybetmiş olmasıdır. CHP, parçalanmış burjuvazi için güçlerini birleştirebilmek ve proletarya ile geçici bir uzlaşma (işçi örgütlerinin bürokrasileri ile uzlaşarak sınıfı etkisizleştirme) zemini üzerinde ekonomik bunalımı toplumsal artık değeri koruyarak atlatmak açısından bir «umut» olmuştu. İşçi örgütlerinin liderlikleri ile yakın bağları ve küçük burjuvazi içinde uyandırdığı popülist ruh ile de, CHP, burjuvazinin sarsılmakta olan toplumsal egemenliğini yeniden güçlendirebilecekti. Böylece CHP, burjuvazinin önemli bir çoğunluğu için erimekte olan geleneksel partisinin yerine iktidar katına yükseldi.

Fakat, zaten raşıtık bir halde gelişmiş ve bugün artık çürümüş olan burjuva demokrasisi CHP'ye ancak bir geçiş rejimi kurma imkanı tanımaktadır. Nereye doğru bir geçiş? Şunu ifade edelim ki, burjuvazinin iktidarını dayandırmakta olduğu küçük burjuvazi ile olan toplumsal koalisyonu çatırdamaktadır ve bu koalisyonun burjuva demokrasisinin etkinlik alanı içinde, yani bir uzlaşma temeli üzerinde yeniden kurulması mümkün değildir. O halde «nereye?» sorusunun cevabı bir ikilem halinde toplumun önüne dikilmelidir: ya faşizm bu koalisyonu kendi yöntemleriyle yeniden gerçekleştirecek, ya da proletarya küçük burjuvaziyi kendi devrim programına kazanacak ve toplumu çürümüş olan burjuva demokrasisinden kurtararak daha üst düzeydeki bir demokrasi biçimine, proletarya demokrasisine yükseltecektir. Yani, ya faşizm, ya da sosyalizm ikilemi. Şunu unutmamak gerekir ki, mevcut bunalımın alternatifleri CHP veya MHP değil, iflas halindeki demokrasinin alternatifleri bir faşist diktatörlük veya sosyalist demokrasidir.

Toplumsal dengesizliğin dinamiklerinin yöneldiğı iki ana kampı böylesine iki zıt tarihsel kategori halinde verişimizden bir dizi başka ara rejimlerin gündeme gelmeyeceğı anlamı çıkartılabilir mi? Hayır. Marksistler sınıf mücadelelerinin önceden belirlenmiş şemalar uyarınca siyasal tezahürlere sahip olabileceğı şeklindeki determinist, kaderci düşünceleri şiddetle reddederler. Siyasal güçlerin mücadelesi ve muhtemel olasılıklar burjuvazi, küçük burjuvazi ve proletarya arasındaki ilişkilerin doğru tespitiyle anlaşılabilir ancak.²

Şu anda gericiliğin yegane seçeneğı MHP değildir. Bir askerî diktatörlük de gündeme gelebilir. Bu tür gerici müdahalelerin emperyalizm tarafından plânlanacağı göz önünde tutulursa, her şeyin bizim düşüncemizde oluşturduğumuz eğriler doğrultusunda gelişmeyeceğini anlamak kolaydır. Ya da kimi reformist kafalar MHP ve Ülkü Ocaklarının kapanmasıyla, bir dizi faşist reisin hapsedilmesiyle nispi bir demokratik ortama ulaşılabileceğini düşünebilirler. Veya bir CHP-AP koalisyonunun işbaşına gelmesiyle sosyalizm ya da faşizm ikileminin, hiç olmazsa bir süre için ertelenebileceğini sanabilirler.

Temelinde nasıl bir anlayışın yattığı bir yana, bu türden bir dizi siyasî formülasyonların ortaya çıkabileceğı görüşleri doğrudur. Ama biz bir nokta, sınıf mücadelesinin kaderi açısından çok önemli bir nokta üzerin-

de duruyoruz: halk kitleleri sistemden kopmaktadırlar, sisteme güvenlerini yitirmektedirler. Onların burjuvazinin desteğinden kopuşlarının engellenmesi, ister bir diktatörlük, ister bir CHP-AP koalisyonu, isterse yeni bir MC hükümeti olsun, demokrasinin mevcut kurumları içinde mümkün olmayacaktır ve her alternatif yalnızca asıl ikileme -hızlandırılmış veya yavaşlatılmış- bir geçişi oluşturacaktır.

Bir askerî diktatörlük gündeme gelebilir. Böylesine bir diktatörlük elbette ilk elde sol hareketi ve proletaryanın düzene muhalif mücadelesini şiddetle bastıracak, her türlü sosyalist, demokratik düşüncüyü zincir altına alacaktır. Ancak böylesine bir diktatörlük ile faşist rejim arasındaki en önemli ayrılıklar, birincisinin iktidarı mevcut kurumlara ve geleneksel araçlara dayalı olacakken, faşist rejimin yeni ve sivil baskı mekanizmaları geliştirmesi olacaktır. Askerî diktatörlük proletarya ve küçük burjuvazinin sisteme muhalefetini bir dizi yasaklarla baskı altında tutmaya çalışırken, faşizm orta sınıfları ve hatta proletaryanın ince üst kesimlerini kendi ideolojisine kazanarak ve onları örgütleyerek, işçilerin üzerine saldırtır ve sınıfı paramparça eder. Askerî diktatörlük işi ancak sisteme muhalif işçi ve demokrasi örgütlerini kapatmaya kadar götürebilirken, faşizm tüm örgütleri kapatır, kendi örgütlerini kurar ve kitleleri içinden parçalar.

Bu nedenlerdendir ki, klasik askerî diktatörlüklerin çözülüşleri daha çabuk olur. Halbuki faşizm devrim için birleşecek sınıf ve tabakaları bölecek, onları birbirine saldırtarak toplum üzerinde çok daha uzun ve kalıcı etkiler yaratır. Bu açıdandır ki faşizm iktidara bir kitle (küçük burjuvazi+lumpen proletarya+işçi aristokrasisi) hareketi olarak gelebilir.

Kısaca kitlelerin, kapitalist bunalımın şiddetiyle sistemden kopması sürdükçe, radikal değişiklik özelemleri artacaktır. Bir burjuva liderliği halinde gelişmekte olan MHP'nin radikal demagojisi de kitlelerin bu taleplerini karşılamak, onları kendi etrafında toplamak amacıyla formüle edilmektedir. Eğer proletarya kendi güçlerini birleştiremez, faşist demagojiyi alt edemez ve kitleleri devrime kazanamazsa faşist hareketin gelişmesi daha da hızlanacaktır ve iktidara yönelecektir.

Bunalımın çözümü bu iki sınıfın, burjuvazinin (faşizm) ve proletaryanın (sosyalizm) mücadelesine bağlıdır. MHP bütün güçleriyle rejime saldırmakta, onun düşüşünü hızlandırarak iktidar yolunu açmaya çalışmaktadır. Bu yolda hiç inkar edilmeyecek, göz ardı edilmemesi gereken kitle

desteğine sahiptir. Sivil, paramiliter düzenli çetelerini sistemli bir biçimde kurmaktadır. İdeolojisinin etkinlik alanını genişletmek için sürekli yeni yöntemler geliştirmektedir. Saldırılarını artık yalnızca öğrenciler içinde değil, kitleler arasında da, proletarya üzerinde de yoğunlaştırmaktadır.

Onların bu saldırıları işçi sınıfı içindeki savunma eğilimlerini güçlendircektir. Bugün artık kendilerini dişe diş savunmak durumunda olanlar yalnızca -bir dizi sınıf haininin faşistlerle dil birliği ederek «anarşist» dedikleri- tek tek öğrenciler, devrimciler değildir. Fabrikalardaki, grevdeki, örgütlerindeki işçiler, mahallelerdeki emekçi halk, toplumun tüm çalışan kesimleri faşizmin saldırılarına hedeftir.

Proletarya el yordamıyla da olsa faşizmin iktidarının kendisi için ne anlama geleceğini hissetmektedir. Saldırıların yoğunlaşmasıyla onun tepkileri de açığa çıkacaktır. Küçük burjuvazi toplumsal dengesizliğe uzun süre katlanamaz. Bu yüzden ya proletaryanın ya da faşizmin arkasında ve proletaryanın üstüne doğru, ateş hattına girecektir. Böylece halen için için yanmakta olan bir süreç, bunalımın derinleşmesiyle alevlenecek ve bugünkü kısmi saldırılar, savunmalar ve çatışmalar bir iç savaş boyutuna ulaşacaktır. Sorun bu *iç savaş* dinamiğinin görülebilmesine ve ona devrimci tarzda yaklaşılabilmesindedir.

Bunalım bugün henüz odak noktasına ulaşmamıştır ya da daha doğru bir ifadeyle MHP bunalımdan iktidarı tek başına ele geçirebilecek kadar yararlanamamıştır. Bu, proletaryanın önünde henüz yararlanabileceği, güçlerini düzenleyebileceği bir sürenin olduğu anlamına gelir. Tabii bu hazırlık hızla ve devrimci bir tarzda gerçekleştirilirse. Aksi takdirde burjuvazinin emperyalizm ile işbirliği içinde gündeme getireceği bir askerî Bonapartist diktatörlük, sınıfın ağır darbeler yemesine yol açacak ve faşizmin iktidarını hızlandıracaktır.

Önderlik Sorunu

Toplumsal bunalımın mevcut burjuva demokrasisi kurumlarının bugünkü işlerliği içinde aşılamayacağını -ki, buna Siyasî Partiler veya Dernekler Yasalarının yorumlu işletilmesiyle MHP ve diğer faşist örgütlerin kapatılmaları da dahildir- göstermeye çalıştık. Bunun nedenini, siyasi bunalımın temelinde toplumsal altüst oluşların bulunmasına ve bu yeni dinamiklerin var olan yapıların dışına taşmakta oluşuna bağladık. O halde ya gericilik güçleri yeni bir biçim altında toparlanacaktır -CHP'nin güçlü

devlet formüllerine başvurması ve «sağı da, solu da» ezme girişimleriyle burjuva demokrasisinin baskıcı mekanizmalarını iyiden iyiye gündeme getirmesi, bir askerî Bonapartist iktidar, vs.- ki bu, faşist diktatörlüğün iktidara yönelmesinde yeni ve güçlü geçiş dönemleri oluşturacaktır, ya da proletarya güçlerini devrim yolunda toparlayacaktır ve bu mücadelede «geçiş»in dinamiğini kendi doğrultusunda işletecektir. Kısaca işçi sınıfının faşizme karşı mücadelesi ancak bir devrim mücadelesi olarak ele alındığında anlam kazanabilir.

Ancak, burjuvazi olduğu kadar proletarya da, özellikle bizimki gibi küçük burjuva yığınların -kent ve kır- nüfusun büyük bir kesimini oluşturmakta olduğu ülkelerde, iktidarı ancak bu yığınlara dayanarak zapt edebilir ve elinde tutabilir. Nüfusun küçük bir azınlığını oluşturan burjuvazi, sınıfsal egemenliğini toplumun bu kesimlerinin desteğini almadan sürdüremez. Ama proletaryanın iktidarı da hiçbir zaman «saf» bir nitelikte olamaz. İşçi sınıfı kendisini toplumun bütünü haline dönüştüremez; ama devrim için gerekli olan, işçi sınıfının toplumun önderliğini ele geçirmesidir, yani küçük burjuvaziyi devrime kazanabilmesidir.

Bu Marksist gerçek, toplumsal devrim şartlarını olduğu kadar güçlüklerini de sergiler. Zira, küçük burjuva yığınların devrimci proletaryanın etrafında toplanması günlük hayatın «normal» süreci içinde ortaya çıkmaz. Onların burjuva toplumun sınırları dışına taşmaları ancak güçlü bunalım dönemlerinde -savaş, devrimci kriz, vs.- mümkün hale gelir. Zira küçük burjuvazi, burjuva düzene binlerce yoldan ve güçlü bağlarla bağlıdır. Bunların sarsılması ve kopması, orta sınıfların düzene karşı çıkışları, «günlük hayatın» güçlü darbeler yemesini gerektirir.

Rusya'da Çarlık rejiminin baskıları ve mistik ideolojinin etkisi altında asırlarca imparatorluğun temel dayanağını oluşturmuş olan köylülük, bu uzun kış uykusundan ancak emperyalist savaşın etkileriyle uyanabilmiştir. Rus köylüsünün devrimci seferberliğine temel sağlayan, savaşın genel seferberliği olmuştur. İspanyol köylüsü ise bir iç savaş ortamı içinde siyasî sahneye çıkmış ve devrimci proletarya ile birlikte iktidar organları kurmaya başlamıştır. Rejimin çöküşünü günlük yaşantısı içinde gördüğünde aktif mücadeleye girmiştir. Almanya'da ise bu kez daha çok kent küçük burjuvazisi 1929'lardan itibaren burjuva demokrasisinin girdiği bunalımın etkisiyle ayaklanmış; ama sosyal demokrasinin ve Stalinist

komünist partinin ihanet politikalarının sonucu, devrim için değil, Nazi partisinin arkasında ve devrime karşı.

Bu, küçük burjuvazinin devrim mücadelesine atılmasının *maddi* sürecidir. Ama bir zorunluluk daha var; bu da, küçük burjuvazinin, işçi sınıfının çoğunluğu toplumsal devrimden yana olmadan, onun güçlü ve kararlı siyasî önderliğine sahip olmadan proleter devrimine dönmeyeceği gerçeğidir. Sanırsız küçük burjuvazinin *bağımsız* siyasal bir önderliğe sahip olamayacağı Leninist gerçeğini bir takım Stalinist kafalar için ispat etmenin yeri burası değildir. Ancak kısaca ifade etmek gerekir ki, özellikle köylülük -çindeki tüm katmanlarıyla birlikte- tarihsel olarak kendi bağımsız politikalarını oluşturma yeteneğine sahip değildir. Toplumun nispi denge dönemlerinde kendi partisini ya da partilerini oluştursa bile, tarihin dönemeç noktaları -devrim- gelip çatığında, köylülük ya burjuvazinin ya da proletaryanın arkasında toplanır. Kaldı ki bu, Türkiye için çok daha açıktır. Rusya'da örneğin, Sosyal Devrimci (SR) parti gibi kimi partilerin kurulmuş olmasına karşılık, ülkemizde köylülüğün partisi olarak hiçbir siyasî akım ortaya çıkamamıştır -tabii TİKP gibi kendisini aynı zamanda bir köylü partisi gibi göstermeye çalışanları söz konusu dahi etmiyoruz. Anadolu köylülüğü her zaman burjuva partilerini desteklemiş, bırakın kendi partisini oluşturma çabasını, bu partiler üzerinde etki bile yaratamamıştır.

Sorun, proletaryanın köylülüğe ve kent küçük burjuvazisine güçlü bir liderlik sunabilmesinde, bu kesimlerin öncülüğünü ele geçirebilmesindedir. Bunu gerçekleştiremezse, etkin bir antifaşist mücadele verebilmesi, iktidarı ele geçirebilmesi mümkün değildir.

Ama bu aynı zamanda, bir yanıyla işçi sınıfının kendisi için de geçerlidir. Sınıf devrimci partisini oluşturamazsa, güçlerini birleştiremezse iktidarı ele geçiremez. Eğer Blankist değil de Marksist isek, şu doğruyu açıkça koyalım: devrimci partinin görevi, proletaryanın iktidarı ele geçirme mücadelesinde ona öncülük etmektir ve proletaryanın çoğunluğu bu partinin arkasında toplanmazsa, böylece topluma birleşik ve güçlü devrimci bir önderlik sunamazsa, iktidarın zaptı olanaklı değildir. Küçük burjuvazi, işçi sınıfının çoğunluğu toplumsal devrimden yana olmadan devrime dönmeyecektir.

O halde sorun, düzenden kopan küçük burjuva yığınların faşizme değil,

devrim kampı etrafında toplanabilmesi için, proletaryanın devrimci birliğinin gerçekleştirilmesi ve siyasi önderliğinin geliştirilmesindedir. Toplumsal bunalımdan sosyalizm lehine çıkışın yolu buradan geçmektedir.

Ancak bugün, işçi sınıfı devrim sorununu öznel olarak kendi gündemi-ne getirmedeği gibi -devrimci partisi ile birlikte- içinde bulunduğu parçalanmışlık şartları da sürekli olarak bunu engellemektedir. Proletaryanın büyük bir çoğunluğu hâlâ CHP'nin ve onun burjuva reformist politikalarının etkisi altındadır. Ama bu demek değildir ki işçi sınıfı düzenle tam bir uzlaşma içindedir. Hayır: geleneksel kurumlara çok daha bağlı olan küçük burjuvaziyi dahi rejimin sınırları dışına yönelten toplumsal bunalım, proletaryayı da derinden etkilemektedir.

Ne var ki, işçi sınıfı, düzene karşı olan parçalı tepkilerini birleştirecek ve kendisine iktidarın zaptı yolunu gösterecek, bu yolda yardımcı olacak devrimci bir önderlikten yoksundur. *“Ülkenin içine sürüklendiği bunalımlarda dahi (1969-70; 1973-74) sınıf mücadelesi bütünsel ve sisteme yönelik bir niteliğe ulaşamamaktadır. Bunun nedeni, işçilerin yeterli politik ilgi ve savaşkanlık ruhu göstermemelerinde değildir. Zira onlar, kendilerinden beklenebilecek en kararlı militan tavırlarını koyabilmektedirler. Sorun, onların bu mücadelelerini birleştirebilecek ve kapitalizme karşı bilinçli bir sınıf savaşına dönüştürecek bir önderliğe sahip olmamalarıdır. Proletarya, yaşam koşullarından ve burjuvazinin saldırılarından derin bir hoşnutsuzluk içindedir. O, sorunlarına acil çözümler getirecek bir önderlik aramaktadır. Eğer bugün işçi sınıfı bunu, kapitalist düzenin sınırları içinde katan reformlar vaat eden sözde sosyal demokrat bir burjuva partisinde buluyorsa, bunun nedeni kendine sınıf partisi diyen örgütlerin aslında gerçek kurtuluşunu gösterebilen devrimci bir program sunamamalarında, burjuva toplumu çerçevesinde yürütülecek reformlarla yetinen «asgarî program»lar önermelerindedir. Sınıfın gözünde sorun bir kez düzenin sınırları içinde uygulanacak reformlar halinde belirlediğinde ve sosyalizmin ancak lafı edilir hale geldiğinde, elbette ki, bunları şu veya bu biçimde gerçekleştirecek en güçlü önderliğin arkasından gidecektir. Ve bugün bu CHP'dir.»* (Sürekli Devrim, “Bildirge”, s.11-12.)

Mevcut reformist parti ve akımlar (TİP, TSİP, TKP, TİKP, vs.) gerek sınıfla olan bağlarının zayıflığı ve gerekse politikalarının uzlaşmacı niteliği açısından, proletarya için bir alternatif olarak gelişmemektedirler. Esas

itibariyle reformizmin sınıfsal temeli, işçi sınıfının, burjuvazi ile her an uzlaşmaya hazır olan üst kesimleri, işçi aristokrasisi diye tabir edilen tabakasıdır. Bu kesimler bir yandan sınıf hareketini kontrol altında tutarken diğer yandan da bu hareket temeli üzerinde, burjuvaziyle pazarlık gücünü kurar. Bunun politik arenadaki yansıması reformist işçi partileridir. Ancak ülkenin az gelişmiş yapısı ve toplumsal dengesizliğin niteliği güçlü bir işçi aristokrasisinin gelişmesini zorlamakta, sınıfın alt kesimlerini de hareketsizliğin içine çekmekte ve sınıfın tümü üzerindeki kontrolün kurulmasını güçleştirmektedir. Bu yüzden reformizmin sınıfla organik bağları, özellikle bu toplumsal altüst oluş süreci içinde gelişmemektedir. Bu görev burjuva reformizmi tarafından rahatlıkla üstlenilmektedir.

Reformizmin faşizme karşı mücadelesi, burjuva demokrasisine verilen ilkesiz destekle karakterize olmaktadır. MHP'nin rejime saldırılarının savuşturulmasının yolu, bizzat rejimin güçlendirilmesinde aranmaktadır. Burjuva demokrasisinin çözülme sürecinde, rejimden kopan yığınlara yeni bir alternatif, sosyalist iktidar alternatifi gösterileceği yerde, çözülmekte olan burjuva kurumlarının kendisini faşizme karşı koruması istenmektedir. Proletaryaya sürekli yatışma -pasifizm-, burjuva iktidara da kararlılık -güçlü devlet- vaaz eden reformizm, kitleleri savunmasız bırakmakta ve böylece faşizme etki alanını genişletme imkânı sağlamaktadır. Bu, kısaca, Halk Cephesi taktikleridir; özünde, faşizmi ezmenin devrim sorunu olduğunun kavranmayışı ve burjuvazi ile sınıf işbirliği yatmaktadır.

Stalinizmin bu politikalarının, iç savaş dinamikleriyle toplumun ayrışmakta olduğu her dönemde proletaryaya vereceği -felaketten başka- hiçbir şeyi yoktur. Ancak, yeni arayışlar içinde olan işçilerin belirli kesimlerinin, her şeye rağmen ve ümitsizce bu akımların etrafında toplanmaları mümkün olabilir. İşçilerin, kendisine sosyalist diyen partilere yönelmesinin temelinde yatan, onların el yordamıyla da olsa devrimci politik arayışlar içinde oluşlarıdır. Bugün proletaryanın devrime kazanılması, faşizme karşı mücadelede, ekonomik krize karşı mücadelede sosyalist alternatifi geliştirilmesiyle mümkündür ve rejimin mevcut bunalımı bu tarihsel olanağı gündeme getirmiştir. Reformizmin ise bu olanağı kullanma yeteneği -tarihsel olarak- yoktur.

Antifaşist mücadelenin devrimle bağlantısını sezinleyen ama Stalinist

ideolojinin üzerlerindeki ağırlığı ile bunu formüle edemeyen bir dizi merkezci hareket ise (D. Yol, D.G., H.K. vs.) soyut devrim çağırılırları yaparken, günlük mücadelenin örgütlenmesinde tam bir çıkmaz içinde kıvrılmaktalar. Güçsüzlüklerinin ana kaynağını, mücadele programlarını azami olarak parçalamaları oluşturmaktadır. “Evet” diyorlar, «faşizmi yok edecek olan devrimdir” ama antifaşist mücadele ile devrim mücadelesi nasıl birleştirilecektir? Kitleler günlük mücadeleleri içinde devrime nasıl kazanılacaktır? Demokrasi mücadelesi ile iktidarın zaptı arasındaki köprü nasıl kurulacaktır?

Emperyalist çağda, yani demokratik devrimle devrim arasındaki “Çin seddinin” kalkmış olduğu proleter devrimleri çağında, Komintern dönemin özelliğini kavramış ve *Geçiş Talepleri Sistmini* formüle etmişti. Aslında bunun formülasyonu öncelerine, Lenin’in *Nisan Tezleri’ne*, *Yaklaşan Felaket’ine* dayandırılabilir. Sorun, proletarya mücadelesi içinde iktidarın devrimci zaptı sorunu ile karşılaşması, devrimci partinin sınıfı bu doğrultuda seferber edecek gerekli geçiş taleplerini gündeme getirebilmesidir. O halde, bugün, faşist saldırıların yoğunlaştığı, burjuva devletin tüm mevzileri geri almaya giriştiği bir dönemde işçi sınıfının savunması, onu aynı zamanda iktidar için hazırlayabilecek biçimde nasıl örgütlenebilir? İşte tam bu noktada, Marksizmden tam bir dönüş olan Stalinizmin merkezcilik etkisi, mücadele anlayışını merkantilist dönemin dar kalıpları içinde kavramaya çalışma biçiminde ortaya çıkmakta.

Proletarya sosyalizme uzaktan yollanan keskin mesajlarla değil, mücadele içinde, özörgütlerinin kurulmasıyla, günlük taleplerin *geçiş* niteliğinde somutlanabilmesiyle kazanılabilir. Merkezcilik işçilere «faşizmi ezin» diyebiliyor, ama bunu nasıl yapacaklarını göstermiyor, onlara bu mücadeleleri içinde yardımcı olamıyor, önderlik edemiyor.

Siyasî önderliğe sahip bulunmayışının yanı sıra, işçi sınıfının önündeki diğer güçlü bir engel de onun parçalanmışlığıdır. Burjuvazi ile tarihsel koalisyonu dağılma süreci içinde olan küçük burjuvazi devrim kampına, ancak, önünde güçlü, birleşik bir proleter hareketi gördüğü oranda geçer. Ama işçi sınıfının şimdilik sahip olduğu yegane örgütlenme biçimi olarak sendikalar bugün birbirlerine rakip bürokrasiler tarafından yönetilen iki büyük konfederasyon halinde bölünmüş durumdadırlar. Burjuva nitelikteki Türk-İş bürokrasisi ile reformist DİSK bürokrasisi, varlıklarını bu

parçalanmışlık temeli üzerinde sürdürebilmektedirler. Bu açıdan sınıfın birliği yolundaki mücadele ancak bu tutucu liderliklere karşı mücadele içinde anlam kazanabilir.

Ancak, Türk-İş ve DİSK yönetimlerine muhalif hiçbir siyasî akım, sınıf mücadelesinin perspektifleri doğrultusunda politikalar uygulayamamakta ve sınıfın antifaşist mücadele birliğinin örgütsel temellerini ortaya çıkartamamakta. Kapitalizm tüm toplumu, belirli bir işbölümü temeli üzerinde sınıflara ayırırken, aynı zamanda proletaryayı da kendi içinde farklılaştırmaktadır. Bu farklılaşma siyaset sahnesine, çeşitli işçi örgütleri, akımları halinde yansıyabilmektedir. Özellikle emperyalist çağda sınıfın bölünmüşlüğü devrimci Marksizm için bir veridir. Bu yüzdendir ki devrimci politikaların her adımda sınıfın belirli programlar etrafında devrimci birliğini oluşturmaya yönelmesi gerekmektedir. Esasen, Leninist örgüt teorisi de, sınıfın parçalı hareketinin belirli bir siyasi merkez etrafında toplanması zorunluluğu temeli üzerinde inşa edilmiştir. Devrim için proletaryanın mücadele birliği gerekmektedir ve bu birlik en yüksek noktasına kitle seferberliğinin yarattığı devrim durumunda ulaşır. Ancak bu kendiliğinden olmaz. Sınıf günlük mücadelesi içinde siyasî birliğin gerekliliğine inandırılmak durumundadır. Ve elbette bu birlik soyut çağırımlarla değil, somut programatik politikalarla sağlanabilir.

O halde, sınıfın mücadele birliğini sağlayabilmek için ileri sürülmesi gereken program nedir? Bu noktada, DİSK ve Türk-İş yönetimlerine karşı olan, ama kendisinden başka hiçbir merkez görmemeye çalışma isteğine kapılmış Stalinist akımların temel bir yanılgısına işaret etmek gerekir: sınıfın birliği bir anda ve bütünüyle tek bir siyasî çizginin etrafında sağlanamaz. Bunu 1917’de Bolşevikler bile gerçekleştirememişti. Bu yüzden, proletaryanın devrimci birliği derken, Leninist-Troçkistler, Stalinistlerin yaptığı gibi her türlü oportünist manevrayla diğer akımları ve onların arkasındakileri saf dışı etme çabalarını değil, sınıf mücadelesinin yarattığı görevlerin Marksist çözümlemelerinin propagandasını, bu çözümlemeler doğrultusunda gerçek devrimci güç birliklerini anlarlar.

Kısaca, sınıfın parçalanmışlığını kendi bürokratik yönetimlerine temel edinen DİSK ve Türk-İş yönetimlerine karşı, devrimci mücadele ancak somut görevlerin etrafında mümkündür. Aksi takdirde, belki yönetim değişmiş olabilir, ama proletaryanın birliği sorunu hâlâ gündemde kalır.

Eğer devrimci hareket iki konfederasyonun birliği sorununa kendi programı doğrultusunda müdahale etmezse, Baştürk ve Tunç bir araya gelemezler mi? Elbette gelirler, ama kendi yöntemleriyle ve kendi programları için: proletaryanın seferberliğini önlemek amacıyla, dayanışma içgüdüğü ile. Faşist saldırıların iyiden iyiye çılınlaştığı, sınıfın öz savunma eğilimlerinin güçlendiği, binlerce kişinin dişe diş bir ölüm kalım mücadelesi verdiği bir dönemde bu iki liderin «anarşiye ve teröre karşı» «eylem birliği» (!) çözülmekte olan sistemi, ondan kopan kitlelere rağmen korumak ve böylece proletaryayı faşist saldırılar karşısında yalnız ve silâhsız bırakmaktan başka bir anlama gelmez O halde birlik sorununu hangi görevler etrafında gündeme getireceğiz? Bu soruya *Sürekli Devrim*'in "Bildirge" sayısında bir yaklaşım getirilmişti. Biraz sonra yeniden ele almaya çalışacağız. Ancak şimdi, reformizmden kopan halk yığınlarının önüne güçlü ve birleşik bir proleter önderlik sunabilmek doğrultusunda izlenmesi gereken devrimci «cephe» taktiklerini' ele alalım.

Birleşik Cephe taktiği

Bugünün temel sorununun proletaryanın devrimci bir liderlik etrafında toplanması olduğunu vurguladık. Ancak devrimci hareketin güçsüzlüğü ve kitlelerle bağının yetersizliği yanı sıra, reformist Stalinist hareketlerin de bir kitle partisi oluşturma imkanları oldukça azdır. Zira bu hareketlerin gelişebilme ve sınıf üzerinde bürokratik kontrol kurma imkanları, sendikalar ile olan bağları içinde ortaya çıkar.

Dünya tarihine baktığımızda, parti-sendika ilişkilerinin değişik biçimler alabildiğini görmekteyiz. Kimi ülkelerde işçi kitle partileri, mevcut olan güçlü sendika hareketlerinin içinden doğmuştur (İngiltere). Bazı ülkelerde ise süreç tersinden işleyerek, partiler sendikalaşma hareketlerini yaratmışlardır. Ama her durumda reformist partiler kontrol ettikleri sendikalar aracılığı ile (bir dizi başka maddi-ideolojik araçların yanı sıra) kitleleri kendi yörüngelerinde tutabilmişlerdir. Elbette bunun böyle olması devrimci hareket için sendikaların önemini azaltmaz. Tersine, sosyalistler sınıfa yaklaşma ve onu mücadele içinde eğitme olanaklarını en fazla sendikalar içinde bulurlar. Reformizm için sendikaların önemi ise, sendikaların devletle bütünleşme doğrultusundaki güçlü eğilimlerinin uzlaşmacı partinin sınıfı kontrol etmekte sağladığı olanaklardadır. Devrimciler sendikalara işçileri sisteme karşı yöneltmek amacıyla girerlerken,

reformistler sendikalardan işçileri ekonomizmin dar sınırları içinde tutmak doğrultusunda yararlanırlar.

Esasen, devrimciler, sendika bürokrasilerinin sınıf hareketini politik arenada kendi ayrıcalıklı konumlarını koruyabilmek doğrultusunda temsil etmek amacıyla giriştikleri partileşme hareketlerine basitçe sırtlarını dönmazler. Eğer bürokratlar böylesine bir girişim içindeyseler, bu bir zorlamanın, sınıf hareketinin parti kurma ihtiyacı karşısında atak davranarak potansiyeli kendi denetimleri altına alma telaşlarının bir ürünüdür. Bürokratların denetiminde diyerek sürece aktif olarak katılmaktan kaçınmak sınıfı onların ellerine rahatça teslim etmek olur. Tersine devrimci Marksistler, sınıfın talebini sonuna kadar desteklerler ve reformist liderliklerle amansız bir program mücadelesine girerler. Liderliği ele geçirmeseler bile, kurulacak olan parti içinde kendi bağımsız eğilimlerinin varlığına olanak sağlayacak bir savaş verirler. Tüm bu mücadeleler verildikten ve süreçten devrimci konumları sınıfa propaganda etme imkanlarını sonuna kadar kullanmak doğrultusunda yararlandıktan sonra ancak o partinin dışında kalmanın bir anlamı olacaktır.

Bugün Türkiye’de de işçi sınıfının bir siyasî partiye olan nesnel ihtiyacı ve talebi Türk-İş’i ve DİSK’i bu doğrultuda düşünmeye ve hatta bazı girişimler yapmaya zorlamaktadır. Açıktır ki, bu iki konfederasyonun bürokrasileri, sınıf hareketinin kendi kontrolleri dışında gelişimini istemeyeceklerdir.

Ne var ki, ikisinin de bir parti kurabilmeleri oldukça güçtür. Her şeyden önce eğer bugün bir işçi partisi kurulacaksa, bu CHP’nin solunda ve kâğıt üzerinde de olsa «sosyalizm» adlı, kendileri (bürokratlar) için tehlikeli ve belirsiz bir hedefi kabullenmek zorunda olacaktır. Türk-İş liderliğinin böylesine bir şeyi dil sürçmesi bile olsa ağzına alamayacağı, şimdiye kadarki pratiğinin ve ideolojisinin buna izin vermeyeceği açıktır. Bir zamanlar sosyalist temeller üzerinde kurulmuş olan sendikalar devletle bütünleştikçe bu pozisyonlarını terk ederler. Ama zaten devlet eliyle kurulmuş olan Türk-İş’in sağa çekilerek yitireceği hiçbir «sosyalist aşama» çıkış noktası bulunmamaktadır. Tabii devletin kendisi bir sosyalist parti kurma kararı almazsa!

DİSK için ise durum daha karmaşıktır. Stalinist reformist kalıplar içinde de olsa DİSK yöneticileri bol bol «sosyalizm» lafı edebilmekte ve prole-

taryanın sınıf taleplerini karşılamaya çalışmaktadırlar. DİSK yönetiminin anlayışlarının sahteliğini, bunun sınıfa yenilgiden başka bir şey getiremeyeceğini izah etmenin yeri burası değildir. Ama zaten mevcut liderlik belirli politik çizgiler üzerinde anlaşabilmiş de değildir ve homojen bir parti kurma yeteneğinden uzaktır. DİSK yönetimi içinde ve bağlı sendikaların büyük bir çoğunluğunda çeşitli Stalinist hareketler birbirleriyle amansız bir mücadele içindedirler ve bürokratik hegemonyacı anlayışları, örgüt içindeki merkezkaç güçlerini şiddetlendirmektedir. Bu akımların birbirlerine yaklaşım tarzları ve de savunmakta oldukları görüşler, aynı parti içinde bulunmalarının olanaklarını yok etmektedir. Ortak paydaları kendilerini sınıfın yerine geçirme ve sınıfı burjuvaziye teslim etme çabalarıdır. Ancak Stalinizmin mevcut bunalımı içinde ortaya çıkan bu «hizmet yarışı», bu bürokratik merkezîyetçi politikalar, onları birleştiren değil ayıran ve birbirine düşüren faktörler olmaktadır. Her akım kendi otoritesini tüm örgüte kabul ettirmeye ve diğerlerini ezmeye çalışmaktadır. DİSK'i bugün parçalanmanın eşiğine getiren, sınıfın birlik ihtiyacı değil, tam tersine Stalinist hareketlerin ihanetidir.

Eğer bugün DİSK liderliği bir parti kurmaya kalkarsa ne olur? Bu doğrultuda sendika bürokratlarının bir ittifaka varamayacakları açıktır. Bu yüzden oportünizm temeli üzerinde bir uzlaşma sağlanarak parti kurulabilir, ama hemen DİSK içindeki dinamikler parti içinde de işler ve onu parçalar; ya da, ufak bir kesim yönetici bir parti kurar, ama bu da olsa olsa yeni küçük bir reformist akım olur (eğer Stalinizmin denememiş versiyonu kalmışsa). Bu, DİSK liderliğinin bugün için bir düzen partisi bile kuramayacağını göstermektedir.

Antifaşist mücadelenin gereksinim duyduğu proleter alternatifin, mevcut Stalinist akımların sınıf uzlaşmacı ve bürokratik merkezîyetçi politikalarıyla geliştirilemeyeceği günümüzde, devrimci Marksistlerin izleyeceği taktikler ve politikalar, sınıfın bağımsızlıkçı ve birleşik mücadele taleplerine uygun ve cevap getirici nitelikte olmalıdır. Sorunun temelinde, iki zorunluluk yatmaktadır: sınıfı burjuva ideolojinin etkisinden kurtararak iktidarın devrimci zaptı politikalarına kazanmak ve proletaryayı bu politikalar etrafında birleştirmek. Bu aynı zamanda devrimci öncü, yani partinin inşası için izlenecek yoldur. Emperyalizmin işçi sınıfını ve sosyal demokratik reformizmin de proletaryanın siyasî hareketini parça-

ladığı günümüz şartlarında dünya komünist hareketi bu şartların üstesinden gelebilmek için Birleşik işçi Cephesi (BİC) taktiklerini geliştirmiştir.

Stalinizm, sosyalist hareketi devrimci geleneklerinden koparma çabaları içinde, BİC anlayışını da unutturmaya, karalamaya, daha doğrusu politik olarak (tabii “devlet ideolojisi” olarak) «mahkûm» etmeye çalışmıştır. Sınıfın birliğini hedefleyen BİC taktiklerini savunanları «işçi sınıfı bölmeye çalışan Troçkistler» (bunu bürokratik yönetimleri tehdit eden Leninist Bolşevikler olarak okuyun) olarak adlandıran Stalinizm, kendisi için küllenmiş olan bu devrimci anlayışın tartışmasından şiddetle kaçınmaktadır. Gerçekten de bugün BİC’ni savunanlar yalnızca Troçkistlerdir, zira bu politika dünya devrimci Marksizminin proletarya hareketine kazandırdığı en büyük politik mevzilerden birisidir.

Birleşik İşçi Cephesi formülasyonu Komintern’in 1922’de toplanan 3. Kongresinde geliştirilmişti. O dönemlerde komünist unsurlar, ihaneti ve umarsızlığı iyiden iyiye açığa çıkmış olan sosyal demokrat partilerden kopmakta ve bağımsız örgütlenmelere girmektedirler. Ancak komünist partiler bu kopuşun getirdiği olumsuzluklarla karşı karşıya idiler. Sosyal demokratlar ellerinde bulundurdıkları güçlü cihazlarla (partilerin kendisi, sendikalar, basın, vs.) proletaryanın büyük kesimlerini hâlâ kontrolleri altında bulundurmaktaydı. Komünistler, reformist partilerden ayrılmakla birlikte, sosyal demokrat liderliklerin arkasında bulunan kitlelere sırtlarını dönemezlerdi. Sorun, bu yığınları reformizmin etki alanından kurtarmak ve komünizmin etki alanı içine çekebilmekteydi. İkincisi, burjuvazilerin saldırıları karşısında sınıfın birleşik bir savunma içine girmesi ve bu aktif savunmanın devrimci birleşik saldırılarının temeli haline dönüştürülmesi gerekmekteydi. İşte, II. Enternasyonal oportünizmine karşı kurulan III. Enternasyonal’in ilk dört kongresi (Leninist Bolşevik politikalara bağlı olduğu süre) boyunca izlenen taktiklerin hedefi, bunların gerçekleştirilmesine yönelikti; ve 3. Kongrede bu Komintern yönetimi tarafından Birleşik işçi Cephesi olarak formüle edildi. Kısaca BİC, bağımsız örgütlenme ve devrimci politikalar temeli üzerinde sınıfın birliğini sağlamak, oportünist liderlikleri deşifre etmek ve kitleleri devrime kazanmak politikasıydı.

BİC taktiklerinin temelinde proletaryayı toplumun önderliği rolüne yükseltme ve kitleleri iktidarın zaptına yöneltme Leninist anlayışı yattı-

ğından, Stalinist bürokrasiler uzlaşma politikalarına teorik malzeme sağlayabilmek amacıyla Komintern'in tüm devrimci mirasıyla birlikte, bu politikaları da -sosyal faşizm teorileriyle, halk cepheleriyle, millî burjuvazileriyle, barışçı geçişleriyle- hasıraltı etmeye çalıştılar. Ne var ki, proletarya hareketinin üstüne bir karabasan gibi çöken Stalinizmin mevcut krizi ve faşist saldırıların giderek yoğunlaştığı günümüz şartları içinde Leninist-Bolşevik politikaların gereksinimi her zamankinden daha fazla hissettirmekte kendisini. Birleşik bir sınıf cephesi için mücadele, zorunlu olarak sınıfın mevcut taleplerinin ve onu tehdit eden sorunların niteliği göz önüne alınarak formüle edilecek somut mücadele perspektiflerinin ileri sürülmesini gerektirir. Sınıfı soyut birleşme çağırıları ile bir araya getirmek olanaklı değildir. O, ancak mücadele içinde ve somut hedefler doğrultusunda siyasal birliğini kurabilir. Aynı şekilde Stalinist akımları Leninist Komintern'in kararlarını kabule davet etmek bir anlam taşımaz. Troçkizmin onlarla ideolojik mücadelesi her zaman sürecektir. Önemli olan, onların uzlaşmacılıklarını, savaşın kızgın potası içinde açığa çıkarmaktır. Onlar Birleşik işçi Cephesini «teorik» olarak «mahkum» etmeye ve bunun dilimsel temellerini göstermeye çalışacaklardır. Ama bir direnişin, faşist saldırıya karşı korunması şeklindeki somut bir mücadeleye katılıp katılmamaları belirleyecektir onların miraslarıyla bağıntılarını .

Devrimciler sürekli olarak, sınıf mücadelesinin dayattığı görevler etrafında ortak mücadele çağırılarını reformist ve merkezci hareketlere yollayacaklardır. Bu mesaj, onların arkasındaki kitlelere ve örgütsüz kesimlere de ulaştırılacaktır. Ve devrimciliğin turnusol kâğıdı, bu akımların ne oranda mücadele arzusu ve sınıfı birleştirme eğilimi içinde olduklarını kitlelerin önüne serecektir. Basitçe, BiC'nin propagandasını yapmakla kalmayacağız, BiC taktikleri ile devrimci politikaların savunusunu, uygulamasını gerçekleştireceğiz.

BiC'nin temelinde «sınıf cephesi» anlayışı yatmaktadır. Topluma sosyalist bir liderlik alternatifi sunabilmenin yolu, bu sınıf cephesinin kurulabilmesinden geçer. Bugün faşist hareket hızla yeni mevziler kazanabiliyorsa, bunun en önemli nedenlerinden birisi, proleter bir alternatifi bulunmayışıdır. Bu yüzden, faşizme karşı mücadele, aynı zamanda işçi sınıfının aktif müdahalelerini gerektirir. Ancak mevcut şartlar içinde proletarya henüz bir savunma durumundadır. Bu savunmanın örgütlen-

mesi, birleştirilmesi ve iktidar mücadelesine yönelebilmek için güçlerin toparlanması zorunludur. Ama faşist saldırılara muhatap olan yalnız işçi sınıfı değil, aynı zamanda emekçi kitleler, öğrenciler, aydınlardır da. Bu yüzden, aynı BİC proleter politikası devrimciler tarafından her alanda uygulanmaya konmak durumundadır.

BiC'nin programı kısa ve açıktır: direnişleri, grevleri, fabrikaları, sendikaları, okulları, mahalleleri faşist saldırılara karşı ortak olarak savunmak, faşistleri buralardan temizlemek, örgütlerini kapatmak ve milis çetelerini silahsızlandırmak. Bu aynı zamanda, yoğun bir antifaşist ve sosyalist propaganda ile birlikte yürütülmelidir. Biz hiçbir siyasetin kendi konularından, bağımsız varlığından vazgeçmesini istemiyoruz. Ayrı ayrı yürüyeceğiz, ama yukarıdaki görevler doğrultusunda birlikte vurmayı teklif ediyoruz. Reformist Stalinistler bunu rahatça «terörizm» diye adlandırabilirler ve politikalarını sınıfın görece durgunluk durumuna dayandırabilirler. Ama önemli olan işçi sınıfının savunma eğilimlerini aktif bir biçimde seferber etmektir; aksi takdirde faşizm vuracaktır. Proletaryayı burjuva devletin eline teslim edenler belki tatlı vücutlarını kurtarabileceklerdir, ama faşizm gidecek hiçbir yeri olmayan işçi ve emekçi kitlelerini Stalinizmin ihanet kurbanları olarak görecektir.

Kısaca, Birleşik İşçi Cephesi taktikleri, sınıf mücadelesinin dayattığı sorunlar etrafında proletaryanın sınıfsal birliğini hedefler. Bu mücadele aynı zamanda sınıfı burjuva ideolojisinin etkilerinden ve Stalinist oportünizmin ihanetlerinden koparma amacını da güder. Proleter alternatifi, kısaca devrimci partinin inşası, bugün ancak BİC doğrultusundaki mücadele ile gerçekleşebilecektir.

İktidar organları

Faşizmin ezilmesi sorununda devrimci politikalar ile reformist politikalar radikal bir biçimde birbirlerinden ayrılmakta. Reformizm, tüm mücadelesini bir dizi demokratik kazanımın korunması anlayışı ile geliştiriyor, ama sadece korunması. Bu tabii kendi mantığı içinde derhal burjuva kurumların baş tacı edilmesi ve bunların savunması amacıyla demokratik burjuvazinin (!) desteklenmesi biçimini alıyor. Reformizm için faşizmi engellemek ancak burjuva devletin faşist partiyi, onun yan örgütlerini kapatmasıyla mümkündür. Her türlü demagojinin altında bu temel anlayış yatmaktadır. Ancak, tarihin de birçok kez ispatlamış olduğu gibi burjuva

demokrasisinin faşist hareketi engellemesi olası değildir; zira ikincisi zaten birincisinin bunalımı, iflası sonucunda yeni bir alternatif olarak gelişmektedir. «Faşizme geçit vermeyecek» olan nedir? İçi boşalmakta, delik deşik hale gelmekte olan burjuva demokrasisi mi? Hayalin temelsizliği bu sorunun cevabının olumsuzluğundadır. Proletarya başta olmak üzere geniş halk kitlelerinin kopmakta olduğu bu rejimi güçlendirme politikası, yalnızca ümitsiz bir çaba değil aynı zamanda gericidir. Faşizm bu çözülmüş kendi diktatörlük alternatifini çıkarmaktadır. Proletarya daha üst düzeyden bir demokrasi, proleter demokrasisi, yani sosyalist iktidar alternatifini sunamazsa bundan ancak faşizm yararlanacaktır. Stalinist reformizmin ve CHP'nin yaptığı da proletaryayı mücadeleye geçmekten menetmekten başka bir şey değildir.

Faşizme karşı mücadelede demokratik mevzilerin savunulmasının büyük öneme sahip olduğu bir gerçektir. Kimse bunu inkar edemez. Ama bu mücadelede Leninist bir anlayışa sahip olunması gerekir. Proleter siyaset açısından demokrasi mücadelesi, hiçbir zaman demokratik kurumların güçlenmesi için burjuvaziye destek vermek anlamına gelemez. Unutmamak gerekir ki, demokrasi mücadelesi burjuvazinin diktatörlüğünü değil, *proletaryanın devrim kavgasının* korunması doğrultusunda yürütülür. Bu sadece bir anlayış farklılığı değil, somut politikalarda proleter taktikler ile uzlaşmacı yöntemler arasındaki ayrılıktır.

Demokrasi mücadelesi, burjuvaziye teslim edilmez, bizzat üstlenilir, sınıfın bağımsız gücüyle yürütülür. MHP, Ülkü Ocakları, vs. «kapatılınsın» çağırısı nereye yapılmaktadır? Burjuva devlete mi, kitlelere mi? Ayrılığın özü bu sorunun cevabında yatmaktadır. Faşist örgütlerin Ecevit hükümeti tarafından kapatılması faşizmin kaynaklandığı toplumsal krizi önleyecek midir? Reformizm, sınıfsal dinamiklerle değil, onların görünümleriyle uğraşmakla yetiniyor. Halbuki sorun, kitlelerin demokrasi mücadelesinde bağımsız sınıf seferberliğini oluşturmak ve bu mücadele içinde iktidarın zaptının hazırlığını yapmaktır. Faşizmi ezmek bir iktidar sorunu olduğu kadar, demokratik mevziler de devrim savaşının yan ürünleridir.

Bir örnek verelim: Bolşeviklerin Kornilov saldırısına karşı mücadeleleri. Kornilov Petrograd üzerine yürürken burjuva demokrasisi -Menşevik iktidar- kendisini korumak zorunda kalmıştı. Bolşevikler Kornilov tehdidinin proleter devrime karşı olduğunu biliyorlardı ve ona karşı mücade-

leye atıldılar. Ama bunu nasıl yaptılar? Menşevik iktidarı destekleyerek, devrimin korunmasını onun ellerine teslim ederek, onlarla bir «Cephe»ye girerek mi? Hayır. Bolşevik politikalarda sınıf işbirliğine yer yoktu. Onlar Kornilov’a karşı sınıfın seferberliğine, yalnızca kitlelere güvendiler ve dayandılar. Bu nesnel olarak Kerenski hükümetinin savunusu anlamına da geliyordu. Ama Leninistler tüm propagandalarında demokratik cumhuriyeti değil, devrimi savunduklarını ilân ettiler ve kitleler içinde en küçük bir reformist hayalin doğmasına karşı amansızca mücadele ettiler. «Biz Kornilov’a karşı savaşıyoruz, çünkü o devrimi ezmeye geliyor. Ama Kerenski’ye de en ufak bir itimadımız yok. Zira o da devrime karşıdır. Şimdi Kerenski bize şirin gözükmeye çalışabilir. Ama tehdit geçtikten sonra, proleter devrimi ezmeye yönelecektir,» dediler.

Bu göz önünde tutulduğunda CHP’nin faşist örgütleri kapatmasını istemek kitlelere burjuva demokrasisi hakkında hayal kurma öğüdü vermekten başka bir şey olmayacaktır. Burjuvaziye diplomatik, pasif destekler sunmak, sınıfın burjuva ideolojisinin etkisi altında kalmasına ve CHP’nin aynı şiddetle devrimci hareketin üstüne rahatça saldırmasına yol açacaktır. Başka bir işe de yaramayacaktır. Demokrasi mücadelesi ancak proleter yöntemlerle sınıf bağımsızlığı ve kitle seferberliği temeli üzerinde yürütüldüğü oranda devrimci mücadele, kitleleri devrime hazırlama ve demokratik mevzileri gerçekten korumak açısından anlamlı olacaktır.

Ama antifaşist mücadeleye yaklaşım tarzında devrimci politikaların karşısına yalnızca reformist akımlar dikilmiyor. Bir dizi merkezci akım da çeşitli hayali iktidar formülasyonları ile burjuvaziye bağlarını kopartmamakta, ya da kitlelerin iktidarı nasıl ele geçireceklerine dair yeterli politikalar geliştirememekte. Bunun en önemli nedenlerinden birisi, ülkemizdeki merkezci hareketlerin Stalinizmin uzlaşmacı ve hegemonyacı anlayışlarının ağır etkisinden henüz kurtulamamış olmalarındadır. Bu tür siyasetlerin dünya ölçeğindeki benzerlerinin (özellikle Latin Amerika ve kimi Avrupa ülkelerinde) büyük bir çoğunluğunun Stalinist gelenekleri terk etmiş olmalarına karşılık, bizim merkezçilerimiz hâlâ Stalin, Dimitrov, Mao alıntılarına dayanarak, pratikte el yordamıyla ulaşmış oldukları politik konumlarına «teorik» temeller sağlama çabalarıyla kendi pratikleriyle sürekli bir çelişki ve bunun doğurduğu bölünmelerin acısıyla kıvranmaktalar.

Merkezci akımlar, devrimci politikalar ile reformizm arasında sürekli mekik dokumaktalar ve her biri birincisine veya ikincisine yaklaşılarak geniş bir yelpaze içinde yer almaktalar. Bu akımların esas itibariyle devrime inanmakta ve bunu hedeflemekte olduklarını söyleyebiliriz. Ancak gerek siyasî taktikleri, gerekse iktidar formülasyonları dönüp dolaşıp burjuvazi ve küçük burjuvaziyle ilgili konularda onları uzlaşmacı bir konuma sürüklemekte. Bunun temelinde «aşamalı devrim» (önce demokratik, sonra proleter devrimler ve bunların her birine denk düşen ayrı iktidar alternatifleri, bu iktidarlara arasındaki mesafeler, vs.) Stalinist anlayışı yatmaktadır. Kimisi, «millî», «antitekel», «antifaşist», «antiemperyalist» burjuva kesimler bulmaya, «proletarya, millî burjuvazi, küçük burjuvazi ve köylülük»ten oluşan «dört sınıf blokları» kurmaya ve bunu «demokratik devrim»in (MDD, UDD, UDHD, vs.) hayali iktidarı yapmaya çalışırken, kimisi de daha «klasik» bir formülle, Lenin'in 1905'de ileri sürdüğü daha sonra süreç içinde içini doldurarak «eskimiş» olarak nitelediği ama Stalin'in Troçkizme karşı mücadelesinde raftan indirerek soyutlanmış haliyle yeniden gündeme getirdiği ve antileninist politikalarının «tarihsel-teorik» kılıfı haline dönüştürdüğü «proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü» sloganıyla «ara aşamanın» formülü halinde ileri sürmekte.

Devrimci Marksizmin Leninist-Bolşevik politikalar konusunda Stalinizmin getirdiği deformasyonlarla mücadelesi 50 yılı aşkın bir süredir sürmektedir ve Stalinizmin bugün içine düştüğü bunalımla birlikte temelleri de yok edilene kadar sürecektir. Bolşevizmin gerçek savunucuları olarak Troçkistler, toplumu devrimci dönüşüme uğratabilecek yegane sınıfın proletarya olduğunu, geri ülkelerde gündemde olan demokratik devrimlerin sorunlarının emperyalist çağda devrimci feneri sönmüş olan burjuva -ya da onun şu veya bu kesimlerinin-iktidarlar tarafından değil, köylülüğün desteğindeki proletarya diktatörlüğü (işçi-köylü hükümeti) tarafından çözülebileceğini; çağımızda demokratik ve sosyalist devrimin sorunlarının iç içe geçmiş olmasından ötürü muzaffer bir devrimin ancak Sürekli bir karakterde olabileceğini, aksi takdir de gericiliğin galebe çalacağını; proleter taktiklerde burjuvazi -ya da kesimleri- ile ittifaklara en ufak bir yer olmadığını her zaman savunmuşlardır. Koca bir gelenekle ulusal düzeyde bile olsa teorik-politik hesaplaşmanın elbette bir ya da birkaç makale ile sınırlı olması mümkün değildir. Zira Stalinizm elindeki devletin (devletlerin) gücüyle de Marksizmin en ufak molekülüne ka-

dar sızmıştır.

Burada, konumuzla ilgili olarak, bürokratik merkeziyetçi anlayışın bir yönüne, devlet sorununa yaklaşımına değinmek durumundayız. Marksizm, geliştirdiği tüm politikalarda burjuva devletin parçalanması ve yeni devletin inşası sorununu göz önünde tutar. Ancak reformizm burjuva devletin korunması ve sosyalizme mevcut devlet organlarının kullanılmasıyla, «barışçıl» geçişi savunurken, merkezci hareketler, burjuva devletin parçalanmasını gündeme getirmekle birlikte, yerine *neyin* konulacağı, yani yeni devletin hangi organlar üstünde yükseleceği konusunda tam bir sessizlik içinde bulunmakta. Partinin, kitle organlarıyla ilişkisi ne olacaktır? Stalinist gelenek merkezçiler için tek bir seçenek bırakmakta: partinin -şu veya bu yolla- iktidara el koyması. Ama Leninizm, bunu değil, partinin kitlelerin iktidara el koymasına *öncülük etmesini* öngörmektedir. Partinin devrimci inşası ve politikaları ile kitle iktidar organlarının geliştirilmesi arasında çok yakın bir bağ bulunmaktadır ve devrim sorunu bu ikilemin diyalektik çözümülenişi ile ancak somut, pratik bir içerik kazanabilir.

Bu aslında tarihsel-akademik bir tartışma değil, tersine mevcut sınıf mücadelelerinin yakıcı bir sorunudur. Zira, eğer antifaşist mücadele bir iktidar sorunu ise, antifaşist mücadelenin organları aynı zamanda halk kesimlerinin iktidar organlarının geliştirilmesi bağlamında ele alınmak durumundadır. Muzaffer iktidarın devrimci organları zaferin ertesi gününde ve gökten düşerek ortaya çıkmaz. Proletarya ve halk kitleleri, geleceğin devletin mevzilerini kapitalist toplumun bağrındaki mücadeleleri içinde geliştirir ve ancak bu organları aracılığıyla burjuva devleti parçalayabilirler. Devrimin niteliği ile ilgili sorunun «silahlı yoldan mı, silahsız barışçıl geçişle mi» şeklinde konulması yeterli değildir. Zira, Leninist «silahlı yol» anlayışını savunanlar, bunu, yine Leninizmin geliştirdiği devlet-devrim ilişkisi ile temellendirmek zorundadırlar. Soru bizce «sosyalizme geçiş burjuva devleti ile mi, yoksa bu devletin parçalanması ile yerine inşa edilecek olan proleter devletiyle mi olacak» biçiminde konulduğunda anlam kazanır. Ve eğer ikincisi savunuluyorsa burada tıkanıp kalanlar bir adım daha atarak, bu yeni devletin iktidar organlarının neler olduğunu ve nasıl geliştirileceğini açıklamalıdır.

Burjuva devleti kriz halindedir. CHP iktidarı bu bunalımı atlattıktan

ziyade, ayakta kalan son gücünü de sonuna kadar kullanıp tüketecek ve dağılımın eşiğine getirecektir. Ama bu süreç elbette sınıfların, partilerin iradelerinin tümüyle dışında yaşanamaz. Burjuvazi, bu krizi faşist devlet modeliyle aşabilmenin alternatifini geliştirmekte; proletarya ise kendine düşeni, kendi alternatif devlet organlarını geliştirmek durumundadır. Eğer proleter devrimin bilinçli çabası olmazsa, karşıdevrim kendi yöntemlerini topluma kabul ettirebilecektir.

Bugün toplumsal mücadelenin ve sınıf seferberliğinin temel kaynağını faşist saldırılar karşısında kitlelerin savunma eğilimleri oluşturmaktadır. Devrimcilerin görevleri de onları bu doğrultuda örgütlemek ve mücadele alanına düzenli bir biçimde sokabilmektir. Bu örgütlenme, çözülmekte olan demokrasinin dışında ve *özsavunma* temeli üzerinde olmalıdır. Sınıf bağımsızlıkçı demokratik mücadele ancak bu tür örgütlenmelerle somutluk kazanabilir.

Reformistleri bir kenara bırakacak olursak, devrimci hareketler arasında, -birisi, Dev Yol hariç- hiçbirisi bu doğrultuda somut bir öneri geliştirememekte. Kimisi faşizme karşı mücadelenin kitle hareketliliği temeline dayanması gerektiğine işaret etmelerine rağmen bunun *nasıl ve hangi araçlarla* mümkün olabileceğini açıklayamamakta; kimisi de, -suni denge, vs. gerekçelerle- kitle seferberliğini olanaksız görmekte ve faşizme karşı mücadeleyi tek başlarına üstlenme çabalarına girerek, proletaryayı içinde bulunduğu önderlik krizi şartlarında, yalnız ve yönsüz bırakmakta.

D.Y. ise, “direniş komiteleri” formülasyonu ile çok önemli ve kutlanacak bir adım atmış durumda. Ne var ki, bu anlayışı sürekli kendi mirasının ve mirasın temsilciliğini üstlenmeye çalışan diğer benzer grupların ağır eleştirisi altında. Bu durum, D.Y.’u, hareketine kazandırdığı politik-teorik mevzilerinde kararsız kılmakta, bu doğrultuda devrimci Marksist pozisyonlara ilerlemesini engellemekte ve sürekli bir sağdan bağlanmışlığın etkisi altında tutmakta. «Direniş Komiteleri», yalnızca partinin «bağlantı kayışları» mıdır, yoksa genelinde kitlelerin özörgütlenme biçimleri midir; yalnızca D.Y. militanlarından mı oluşur, yoksa BİC taktikleriyle tüm devrimci akımlar için de bir eylem birliği oluşturmanın araçları mıdır; yalnızca D.Y. tarafından mı kurulabilir, yoksa değişik yerlerde ortaya çıkan komiteler de desteklenecek, bunların yaygınlaşması ve giderek merkezileşmesi de talep edilecek midir; geçici organlar olarak mı düşünülmekte,

yoksa devrimin temel iktidar organları doğrultusunda bir adım olarak mı ele alınmakta? Sanırız bu ve bir dizi benzer başka sorular cevap beklemektedir. Bunların devrimci çözümleri D.Y.'un mirası ve Stalinist ideoloji ile hesaplaşabilmesine bağlıdır.

Biz devrimci Marksistler, «Direniş Komiteleri»ni, kitlelerin özsavunma ve gelecekteki devrimci iktidarlarının nüveleri temelinde ele alınması şartıyla destekliyoruz. Kitlelerin suni denge, vs.den ötürü pasifizm içinde olduklarını kabul etmiyoruz. Onlar kendilerini, grevlerini, direnişlerini, örgütlerini, basınlarını, mahallelerini koruyabilmenin arzusundadırlar, ama kendilerini bu doğrultuda seferber edebilecek bir önderliğin bulunmayışı sıkıntısı içindedirler, Bu dinamik bir iç savaş eğilimi içinde gelişmektedir ve kendiliğinden patlamalar hızla gündeme gelmektedir.

Temel görev, işçi sınıfına, özsavunmasını hazırlaması doğrultusunda önderlik edebilmektir. «Direniş Komiteleri» ya da Savunma Grupları, proletaryanın faşizme karşı mücadelesinin ilk örgütsel biçimleridir. Bunların yaygınlaşması, genelleşmesi ve merkezileşmesiyle faşizmi ezebilecek ve topluma sınıf önderliğini sunabilecek gücü, yani İşçi Milisi doğacaktır.

Ama, *Savunma Grupları* işçi sınıfı ile sınırlı değildir, olamaz da, çünkü faşist saldırıların çapı çok daha geniş alanlara yayılmaktadır. Bu yüzden okullarda, dairelerde, mahallelerde de kitlelerin özsavunması örgütlenmek durumundadır. Yoğun bir antifaşist, sosyalist propaganda ile birlikte faşistlerin püskürtülmesi, silahsızlandırılması ve örgütlerinin kapatılması talepleri kitleler tarafından kavranabilecektir. En azından devrimciler olarak görevimiz, kitlelere gerçekleri ve kurtuluşun yegane yolunu bütün açıklığıyla göstermektir.

Elbette proletaryanın bir anda kendi milis güçlerini kurmasını beklemek hayaldir. Zira gerek düzenin onun üzerindeki etkileri, gerekse bağlı bulunduğu reformist örgütler, mücadeleye girebilmesinin önündeki güçlü engellerdir. Ama böyle diyerek kitlelerden umudu kesmek, devrimden vazgeçmek ve faşizmin zaferini kaçınılmaz kılmaktır. Biz devrimciler, ısrarla, sabırla ve sistematik olarak doğru, devrimci politikaları savunacağız; savunma temeli doğrultusunda ve BİC taktikleriyle tüm örgütleri birlikte mücadeleye çağıracağız. Kitleler bunu anlayacaktır ve mücadeleden kaçan, burjuva devletin kanatları arasına sığınan oportünist liderliklerinin ihanetlerini göreceklerdir. Her şeyden önemlisi, bunu görebilmesinin

yegane yolu budur. Ulaşabildiğimiz her alanda sınıfı *Savunma Grupları* içinde örgütleyeceğiz ve işçileri bu örnekler doğrultusunda seferber olmaya çağıracağız.

Savunmanın örgütlenmesinde en ufak bir sekterizme yer yoktur. Zira faşizm “demokrat, sosyal faşist, Maocu, reformist, vs.” ayrımı yapmaz. O hepsine birden vurur. Tüm bu akımlar kendi sekter politikaları doğrultusunda kafalarını ayrı ayrı kırdırmakta serbesttirler, ama devrimciler bunların tümünü savunma gruplarına proleter demokratik temsil temelinde katılmaya çağırırlar. BİC örgütsel birlik değil, ayrı ayrı örgütlerin eylem birliğidir. Devrimci Marksizm, grupsal çıkarları değil, sınıf mücadelesinin acil sorunlarını göz önünde tutar. Kaldı ki, devrimci liderlik ancak böylesine bir anlayış doğrultusunda gelişebilir.

Proletaryanın savunması ve halk kitlelerine bu doğrultuda önderlik edebilmesi bağımsız özörgütlerini yaratabilmesiyle mümkündür. Faşizme karşı mücadelede işçi milisi doğrultusunda ve BİC taktikleriyle kurulacak olan *savunma grupları*, sınıfın birliğini ve seferberliğini, savunmasını, önderliğini ve düzene karşı *kontrol* gücünü pratiğe dönüştürebilecek temel özörgütlenme biçimlerinden ve gelecekteki iktidarlarının ilk nüvelerindendir.

İşsizliğe ve ücretlerin dondurulmasına karşı mücadele

İşçi sınıfının önündeki en büyük tehlike faşizm olmakla birlikte, faşizmin gelişmesine temel sağlayan bunalım bir dizi başka sorunları da gündeme getirmekte. Kapitalizmin ekonomik krizden kurtulma çabaları Ecevit hükümetinin işsizlik oranını yükseltmek ve ücretleri dondurmak yolundaki politikaları biçiminde somutlaşmakta. Faşizme karşı mücadele ancak sınıfın önündeki acil sorunlara karşı mücadeleyle birlikte anlam kazanacaktır.

Her şeyden önce, hızla yaygınlaşan işsizlik günümüz şartlarında faşist hareketin temel sağlayabileceği bir ortam hazırlamaktadır. Bunalımın şiddetiyle işlerinden olan proleterler, dükkanlarını kapatmak zorunda kalarak proleterleşme durumuna sürüklenen ama mevcut işsizlik şartları altında yalnızca işsizler ordusuna katılabilen küçük burjuvalar, radikal çözüm talepleriyle rejimin çözülüşünü hızlandırmakta. Kapitalizmin işsizlik sorununa çare bulabilmesi mümkün değildir. Ama işsizliğin hızla yaygınlaşmasına neden olan ekonomik krize, faşist alternatifi güçlü

bir biçimde geliştiği politik bunalım eşlik ettiğinde, lümpenleşen kitleler toplumsal dengesizlik içinde belirleyici roller üstlenmeye başlar. Proleter hareket bu yığınlara mücadelenin yolunu gösteremezse, MHP kendisine çalışma kamplarında iliklerine kadar sömürülmeyi göze alabilecek bir müttefik bulabilecektir. Devrimcilerin görevi, işsizliğin nedeninin kapitalist bunalım olduğunu göstermek, proletaryanın işsiz yığınları antikapitalist mücadelede etrafında toplayabilmesinde ona yardımcı olmaktır.

Kapitalizmin «rasyonelleşme», «maliyetleri düşürme» gerekçeleriyle geniş işçi çıkarımlarına ve «iflas» nedeni ile fabrika kapatmalarına karşı şiddetle mücadele edilmesi gerekmektedir. Proletaryanın görevi kapitalistlerin kârlarını korumak olamaz. Sendikaların bu doğrultuda, suskunlukları veya anlaşmalar ile burjuvaziye sağladıkları destek, işçi sınıfına açık bir ihanetten başka bir şey değildir. Türk-İş'in «Toplumsal Anlaşması», DİSK'in «İş Yasasının değiştirilmesi»nden ibaret anlayışı, işçi sınıfını ekonomik krize kurban etmektedir.

İşçi sınıfının işçi çıkarımlarına karşı cevabı ancak *ücretlerde en ufak bir azaltma olmaksızın iş saatlerinin kısaltılması ve mevcut tüm işlerin bütün çalışabilenlerin arasında pay edilmesi olmalıdır*. Tensikatların nedeninin işçi ücretlerinin artması, vs. değil, fakat işsizliğe yol açan krizin nedeninin kapitalist üretim tarzı olduğu sürekli olarak anlatılmalıdır. İflaslar da aynı nedene bağlıdır ve işçilerin burjuva mülkiyeti sisteminin getirdiği felaketleri ekmekleriyle ödemek gibi bir zorunlulukları olamaz. Fabrika kapatmaları, ekonomik bunalım süreci içinde devrimci hareketin mutlaka programına alması gereken bir konudur. «Kapitalist sistem içinde bu önlenemez ve sosyalist iktidara kadar da bir şey yapılamaz» şeklindeki reformist-evrimci anlayışlar, proletaryayı burjuva saldırılar karşısında her zaman yalnız bırakmıştır. Devrimci hareket işyeri kapatmalarına karşı *işçi kontrolünde ve tazminatsız millileştirme* talebi ile işçileri, kapanan fabrikalara bizzat el koymaya ve kuracakları *İşyeri Komiteleri* aracılığıyla sistem içinde *kontrol* mekanizmaları geliştirmeye çağırmalı, onlara bu yolda öncülük etmelidir. Bu, kapitalist ekonomi içinde sosyalist adacıklar kurma talebi değil; hızla işsizliğe sürüklenen proletaryaya, sorunun gerçek çözümünün iktidarın devrimci fethinde olduğunu gösteren bir geçiş talebidir. Kaldı ki bunun «olanaksızlığını» ispat etmeye çalışan «ideologlar» bilmelidirler ki, işçi sınıfı ekonomik bunalım içinde hızla kendili-

ğinden patlamalara yönelmektedir ve devrimcilerin görevi kapitalizmin devrilmezliğini ispat etmek değil, sınıfın hoşnutsuzluğunu en etkili dile getiriş biçimi olan işgal eylemlerinde onlara öncülük etmektir. Özellikle bu doğrultuda bir mücadele programının propagandası yapılmalıdır. Zira birkaç küçük işyerinde veya bölgede girişilecek eylemler çabuk bastırılacaktır. Önemli olan bir yandan eylemlerle örnek olurken, diğer yandan özellikle DİSK ve genel olarak işçi hareketi içinde bu anlayış temeli üzerinde sınıf mücadelesi akımları oluşturabilmektir.

Bunların yanı sıra işsizler ordusu içinde mutlak bir örgütlenme çabası içine girmenin zorunluluğu vardır. Onları dağınık, yönsüz bırakmak, bu yoksullaşan yığınları faşizmin eline terk etmek demektir. DİSK ve Türk-İş içindeki devrimci akımlar, bu iki kuruluşun işsizleri de örgütlemesi ve onları işçi hareketine bağlaması yolunda zorlamalı, konunun antifaşist mücadele için taşıdığı büyük önemi ısrarla vurgulamalıdır.

CHP'nin uzlaşma yöntemleriyle gündeme getirmiş olduğu «Toplumsal Anlaşma» hemen tüm «sosyalist» akımların tepkisiyle karşılaştı. Bu anlaşmanın birçok başka şeylerle birlikte ücretlerin dondurulması amacını taşıdığı açıktır. Ama hiçbir «sol» akım, «işçi ücretleri dondurulamaz» sloganından öteye geçememektedir. Bu nasıl olacaktır? Daha atak sendikal mücadeleyle mi? Evet daha uzlaşmaz sendikal mücadele gerekir, ama hangi perspektifte? Ücretlerin dondurulmasına karşı çıkmak, anlaşmayı imzalamamak ama mücadeleyi siyasî bir düzeye yükseltmeyi, ekonomik bunalım şartları altında, fiyatların hızla artışı karşısında, kapitalizmin empoze ettiği toplu sözleşme sisteminin sınırları arasında sıkışıp kalmak, ekonomizmin içinden kurtulamadığı bataktır. DİSK anlaşmayı imzalamamış olsa bile, ekonomik mücadelede sistemin olanak tanıdığı ücret artışı sınırları içinde kalmakta ve resmen olmasa da fiilen hükümetle anlaşmaktadır.

Günümüzün hızlı enflasyon ortamı içinde *ücretlerde oynak merdiven* sistemi, yani ücretlerin bir sözleşme döneminden ötekine sabit kalması değil, ama fiyat artışları oranında otomatikman bu oranda yükseltilmesi talebinin ileri sürülmesi gerekmektedir. Bu talep doğrudan doğruya kapitalist kârlara yöneliktir. İşçiler, artan fiyatlar karşısında ücretlerini savunmak istemektedirler; devrimciler onlara fiyat artışlarının nedenlerini anlatmak, ücretlerini kapitalist kârlar karşısında korumanın yollarını

göstermekle yükümlüdürler.

Fiyat artışları, enflasyon, küçük burjuva yığınları da ağır biçimde etkilemektedir. Burjuvazi onlara, bunun nedeninin işçi ücretlerindeki yükselişer olduğunu söylemekte. Faşizm orta tabakaları proletarya ya da düşmanlık besleme doğrultusunda ajite etmektedir. Proletarya, bu kesimlere ekonomik krizin temelinde üretim araçlarının özel mülkiyetinin, kâr hırsının ve ekonominin anarşik yapısının yattığını anlatabilmelidir. Küçük burjuva yığınların yaşadığı bölgelerde, kitleler içinde kurulacak olan *Fiyat Kontrol Komiteleri* onların bizzat gerçek nedenleri görmelerini sağlayabilecektir. Devrimcilerin, orta tabakalara sistemli olarak gerçekleri anlatması, kurtuluşlarının proletarya ile birlikte kapitalizmi devirmeleriyle mümkün olacağını göstermeleri ve onları sisteme karşı özörgütlenmeler içinde birleştirebilmesi gerekmektedir.

Tarih, hiç aklımızdan çıkartmamak zorunda olduğumuz bir gerçeği defalarca gündemine almıştır; küçük burjuvazi, ya burjuvazinin ya da proletaryanın pesinden gider. Bu özellikle toplumsal bunalım dönemlerinde daha da geçerlidir. Ve faşizm küçük burjuvaziye, ancak proletaryanın parçalanmışlığı ve sosyalist alternatif sunamaması şartları altında gericilik kampına kazanır.

* * *

Özetleyecek olursak, toplum bir çözülme süreci içindedir. Ekonomik krizle birlikte bütün burjuva kurumlar iflas etmektedir. CHP hükümeti, bu süreci durdurabilecek ve burjuvazinin liderlik bunalımını çözümlenebilecek güçte değildir ve hızla kitleler gözünde itibar yitirmektedir. Faşist hareket, özellikle orta tabakaları ve işsiz yığınları kendi etrafında toplama, onların şoven ve antikomünist ayaklanmalarıyla burjuva demokrasisini parçalayarak faşist diktatörlük kurma alternatifini geliştirmek çabası içindedir ve bu doğrultuda saldırılarını şiddetlendirmektedir. Bir yandan ekonomik kriz, diğer yandan faşist saldırılar, kitleler içinde savunma eğilimlilerini, bir iç savaş doğrultusunda güçlendirmektedir. Proletaryanın parçalanmışlığı, faşizmin etki alanını genişletmesine imkan sağlamaktadır. Devrimcilerin görevi ise, Birleşik İşçi Cephesi taktikleriyle birleştirmek ve topluma güçlü bir sosyalist önderlik sunabilmesinde ona yardımcı ve öncü olmaktır. Bu görev, ancak kitlelerin özörgütlenmelerinin inşasıyla yerine getirilebilecektir.

Toplumun karşısına dikilmekte olan BARBARLIK YA DA SOSYALİZM ikileminin devrimci çözümü yalnızca proletaryaya ve proleter devrimcilerine bağlıdır.

Notlar:

1. «Milli Mesele» ile devrim sorunu arasındaki ilişkiler *Sürekli Devrim*'in Ağustos 1978 tarihli birinci sayısında ele alınmıştı. Faşist hareketin gelişmesi üzerine gelecek , sayımızda yer alacak bir yazıda bu konuya tekrar değinilecektir.- SD.

2. Ara rejimler sorunu özel olarak işçi sınıfı ve devrimci hareketin önüne güçlü bir biçimde çıkabilir. Bu konu da *Sürekli Devrim*'in önümüzdeki sayısında ele alınacaktır.-SD.

Kasım 1978, *Sürekli Devrim*, Sayı 4

İşçi Cephsi Çıkarken

(Şubat 1980)

Giriş

Türkiye bugün olağanüstü bir dönem içinde bulunuyor. Toplumların hayatı her zaman böylesine altüst oluşlarla karşılaşmaz. Kapitalizm kendi içinden refah-sükûn dönemleri çıkardığı gibi, özgün çelişkileri kaçınılmaz bunalımlara da yol açar. Şimdi Türkiye kapitalizmi ekonomik -toplumsal politik açılardan tam bir bunalımın, kaostan içinden geçiyor. Ekonominin dengesini bulamayışı, hızlı fiyat artışları, yatırımların neredeyse sıfıra inmesi, işsizliğin devasa boyutları burjuvazi, küçük-burjuvazi ve proletarya arasındaki sınıfsal dengelerde görülen hızlı git-gel'ler parlamento içinde hiçbir burjuva partisinin «rahat» bir yönetim kurma imkanına sahip olamayışı, dengesiz hükümetlerin gelip gidişi, bir-aske-ri diktatörlük ihtimalinin siyasi hayat üzerindeki giderek artan tehlikesi, faşist hareketin sistemli saldırılarının daha da planlı ve yoğun bir nitelik kazanışı - bunlar hep mevcut bunalımın göstergeleri.

Hiçbir toplum böylesine bir bunalıma uzun süre dayanamaz. Çeşitli sınıflar kendi çözümlerini kendi çıkarları doğrultusunda ileri sürerler ve topluma dayatırlar. Ve bugün Türkiye burjuvazisi de düzenin hızla bir «kanun ve sükûn» evresine girmesi için elindeki bütün silahları kullanıyor. Kendi sömürü düzeninin devamı açısından emekçi yığınların muhalefetine, dahası bir hareket olarak varlığının yok edilmesini gündemine getiriyor. Burjuvazi ile işçi sınıfı arasında, kapitalizmin «sakin» dönemlerinde görülen uzlaşma imkânı ortadan kalkmakta. Zira kapitalizmin bunalımının derinliği, böylesine bir uzlaşmayı burjuvazi için bir «lüks» haline getirmekte. Böylece «uzlaşma»nın temel mekanizması olan parlamento da etkinliğini yitirmekte, parlamenter demokrasi toplumsal

«denge»nin yolu üzerinde ağır bir engele dönüşmekte.

Sınıf mücadelesinin darbeleri altında devlet mekanizması da bölünmüş ve etkinliğini epeyce yitirmiş durumda. Polisin ikiye ayrılması, memurların zıt kamplar halinde kutuplaşması, sağ ve sol akımların ordu içinde mevzilenmeye başlamaları, vs. burjuva diktatörlüğünün eski yetkinliğini azaltmış bulunuyor. Tüm burjuva partilerinin «devlet gücünün arttırılması» maddesini programlarının başına almalarının nedeni bu. Ama devletin etkinlik kadar ülkedeki sınıf mücadelesine bağlıdır ve ondan bağımsız olasılıkların şansı azdır.

Bu durum devleti klasik anlamıyla «güçlü» kılacak bir askeri diktatörlük tehlikesinin temelini oluşturmaktadır. Emekçi yığınların hareketini süngü ve salvo zoruyla ezecek ve böylece burjuvazinin arzuladığı toplumsal «sükûneti» kuracak bir askeri diktatörlük. Böyle bir durumda parlamentonun, demokratik hakların, en basitinden ekonomik mücadelelerin varlığını sürdürebilmesi, uzun süreler için olanaksızlaşacaktır.

Ama geçmiş askeri müdahalelerin deneyleri, böylesine bir rejimin ayakta kalışının, sınıf mücadelesi ile yakından ilgili olduğunu burjuvaziye ve ordu kurmayına kanıtlamıştır. Bu açıdan işçi hareketini «yukardan» ezme perspektifinin yanı sıra, onu bir de sivil bir mücadele ile sokakta, yok etmenin politik hareketi olan faşizm de kendisini bunalımı çözmeye aday göstermektedir. MHP, işçi hareketini ve demokrasi mücadelesini parçalamanın, ezmenin, yok etmenin yöntemi gereği, ekonomik bunalımın altında yoksullaşan ve politik çılgınlığa yönelen, küçük-burjuva kitlelerin nefretini, proletarya ve sosyalizm üzerinde yoğunlaştırmaya çalışmakta. Sivil çeteler kurmakta, bunları silahlandırmakta ve ayaklanma taktiklerine girişmekte.

Bütün bu bunalım ve politik gelişmeler toplumda hızlı bir iç savaş dinamiğinin işlemesine yol açmakta. Bu süreçte ya burjuvazi güçlerini toparlayacak, birleştirecek ve öngördüğü «kanun ve nizam» düzeninin önündeki engeli, emekçi hareketini ezecektir; ya da proletarya tarihsel görevini yerine getirecek ve toplumu gerçek kurtuluşa, yani sınıfsız-sömürsüz bir yaşantıya yöneltecek olan yolun ilk metresine sokacaktır. Bu ise, işçi sınıfın diğer emekçi yığınlarla ittifak içinde iktidar savaşına girmesiyle mümkün olabilir.

İşte böylesine bir ortamda proletaryanın içinde şimdilik küçük bir grup olarak, İşçi Cephesi olarak, geçekleri, gördüğümüz tehlikeleri anlatma ve çıkış yollarını gösterme ve uygulama mücadelesi içindeyiz. Bunalımın, emekçi yığınlar lehine aşılmasının, yegâne yolunun, proletaryanın aktif bir mücadele cephesi içinde birleşmesi, böylelikle toplumun tüm ezilen, sömürülen kesimlerine önderliğini koyması ve iktidara yürümesi olduğuna inanıyoruz, Bu doğrultuda elimizden ne geliyorsa onu seferber edeceğiz.

Ama bizi diğer sol akımlardan ayırdeden yalnızca, bu bunalım dönemindeki tahlil ve çözüm farklılıkları değildir. Bizler, dünya işçi sınıfı mücadelesine ağır darbeler indirmiş ve onu içinde burjuvazinin ellerine teslim, etmiş, Stalinizmin her türden politik görüntüsü ile mücadeleyi de hedef edinmekteyiz. Stalinizm, Marksist-Leninist geleneklerden, teoriden, politikadan tam ve evrensel bir kopuşu ifade eden ideolojik ve politik bir akaradır, Bugün işçi hareketinin bir dizi önderliği stalinist reformizmin ve revizyonizmin etkisi ve güdümü altındadır. Proleterler, bu boyunduruktan kurtulamadıkları sürece, sosyalist devrim bir hayal, ya da en faciasından sonu bürokratik bir diktatörlükle biten tarihsel bir istisna olacaktır.

Türkiye proletaryasının, burjuvazinin saldırılarından, BARBARLIK demek olan bir askeri diktatörlük ya da faşist mezaliminden toplumu kurtarabilmesi ve bir işçi iktidarına yürüyebilmesi için, burjuva ve küçük-burjuva ideolojileri olduğu kadar, Ştalinist engelleri de içinden söküp atmak durumundadır,

Bu nedenden ötürüdür ki, proletarya içinde mücadele veren bir akım olarak, mücadele, çizgimizi belirleyen Eylem Programı'mızı sunarken bizi sınıf içindeki diğer akım ve partilerden ayırdeden bir dizi konumumuzu da kısaca açıklamak gereği görüyoruz. Tüm bunlar ilerde daha geniş boyutlarıyla ve tarihsel deneyimleriyle birlikte anlatılacaktır.

Ama hemen ekleyelim ki, bizler sekter papağanlar değiliz. Mücadelenin içindeyiz ve görüşlerimizi bizzat bu mücadelenin içinde anlatacağız. Hedeflerimizin doğruluğuna inanıyoruz ama Stalinist şeflerin yaptığı gibi yukardan-uzaktan emirler gönderilmesine karşıyız. Burjuvazi saldırıyor, mevcut işçi örgütlerinin liderlikler! Şaşkınlık içinde çırpınıyor, ya da kendilerini kurtarmak için burjuvaziyle anlaşmanın yollarını arıyor. Bu,

emekçileri yıkıma götürür. Ya toplanırız, ya çökeriz. Bizim görüşlerimiz uygulanmıyor diye uzakta durmayacağız, mücadelenin içinde ve sınıfın birliği için savaşaacağız. Tüm öngörülerimize rağmen, çöküntü olacaksa birtakım sendika, parti yöneticileri nazik vücutlarını kurtarabilirler, ama biz Troçkistler olarak yarını tekrar inşa edebilmek için o çöküntünün altında kalmaya kararlıyız.

Hangi devrim?

Türkiye solunda yıllardan beri – neredeyse on yıllardan beri - «demokratik, devrim mi, sosyalist “devrim mi?» tartışması yapılır, ideolojik kökenleri aynı olmakla birlikte bir dizi reformist ve revizyonist akım bu temelde ayrışmakta ve hatta demokratik devrimin çeşitli yorumları üzerinde farklılaşmalar, ayrı örgütler doğmakta. MDD, ÜDDİ ‘UHDD, DHD, ADHD, vs. türünden «demokratik aşama”nını türlü formülasyonları oluşturulmakta. Bu durum sol hareketi tam bir kavram kaosuna sürüklediği kadar, proleter öncüye de özünde hiçbir politik hedefi kazandırmamakta ve onu devrim mücadelesinde silahsız bırakmaktadır.

Ama bu kaos yalnızca Türkiye soluna özgü bir durum değildir. Stalinizm, uluslararası komünist hareket üzerinde kurduğu bürokratik egemenlik ile özellikle Bolşevik devriminin politik -teorik kazanımlarını parçalamış, yok etmiş ve bir kenara, atılmış olan “Demokratik Aşama”-yi yeniden, diriltmiştir. Bugün Türkiye’de olduğu kadar tüm ülkelerde mevcut olan demokratik devrim-sosyalist devrim tartışmaları, bizzat demokratik «aşaması» üzerindeki anlayışlar 1924’lerden itibaren başlayan işte bu Stalinist çarpışmanın bir ürünüdür.

Aşamalı devrim teorisi, sosyalist devrim ile demokratik devrimi birbirinden ayırmakta, sınıfsal dinamiklerin birbirinden kopartmakta ve her devrim için farklı hükümet ve devlet biçimleri ileri sürmektedir. Bu “teori” basitçe Stalinizmin proletaryayı burjuvazinin -ya da onun şu veya bu kesimleri - ellerine teslim, etme politikasıdır. Kendilerine göre sosyalist devrimin gündemde olduğu ileri kapitalist ülkelerde bile devrimin önüne geçirilen bir “anti-tekel”, “anti-faşist”vs. sözcüğü ile burjuvaziyle ittifak ihaneti çizgisi geliştirilmektedir. Halen Stalinizmin birbirine düşman resmi ağızları (Moskova - Pekin) bu teslimiyet politikalarına «ileri demokrasi”, «Kapitalisti olmayan yol», «üçüncü dünyacılık» türünden kılıflar bulmaya çalışmaktadırlar.

Şurası açıktır ki, nerede proleter devrimi bir işçi devletinin inşası ile zafere ulaşmışsa, bu ancak, Stalinist, ihanet çemberini kırarak ve aşamalı devrim anlayışına rağmen olmuştur. Ülkemizde de öyle olacak.

Bu teorinin çıkmazlarını el yordamıyla da olsa sezinlemiş bulunan kimi Stalinist akımlar işe, bu Menşevik anlayışı sözde reddetme görünümü vermeye çalışmakta ve ama aynı çizgiyi, bu kez de, iki devrim arasındaki! «süreyi» kısaltarak yeniden ileri sürmektedirler. Ve buna da Lenin'den aldıkları bir tanıımı, «kesintisiz devrim» kavramını alet etmektedirler. Hemen söyleyelim ki “kesintisiz”, ya da ilk formüle edilmiş haliyle adı Troçki'ye ait olan “sürekli” devrim teorisi, bu iki devrim arasındaki süre ile değil, devrimin ve devrimci iktidarın sınıf' karakteriyle ilgilidir. Her iki devrimi birbirinden ayrı sınıf iktidarları ve devlet biçimleri ile birbirinden ayırmanın bolşevizmle en ufak bir bağı yoktur.

Bugün Türkiye burjuvazisinin hiçbir devrimci niteliği bulunmamaktadır. Yerli burjuvazi emperyalizme bağımlıdır ve çıkarları dünya kapitalist sistemi ile içiçe geçmiştir. Onun bugün ülkemizde üstlenebileceği görev ancak karşı-devrimciliktir. Ancak ülkemizde tarım devrimi ve ulusal sorun ile belirlenen burjuva demokratik devrimin görevleri tümüyle yerine getirilmiş değildir. Bu aslında çağımızda, yani emperyalist çağda burjuvazilerin tüm devrimci fenerlerinin sönmüş olması ve demokratik devrimlerin görevlerini yerine getirme kapasitelerini tamamen yitirmeleriyle ilgili bir durumdur ve yalnızca Türkiye burjuvazi için değil, demokratik devrimlerini sonuna kadar götürememiş tüm yarı-sömürge ve sömürge ülkeler için geçerlidir.

Ülkemizde demokratik devrimin görevleri tümüyle yerine getirilmemiş olmasına rağmen güçlü bir sanayii proletaryası doğmuş ve gelişmiştir ve bu sınıfsal güç bu devrimin sorunlarını çözebilecek yegâne öncüdür demektir. Yani emperyalizme bağımlı, yarı-sömürge kapitalist bir ülke olan Türkiye'de burjuva demokratik devrimi yürütebilecek iktidar ancak proletarya diktatörlüğüdür. Dolayısıyla devrimimizin toplumsal karakteri ilk elde demokratik iken, sınıf karakteri ise sosyalist olmak zorundadır. Öte yandan demokratik devrimin görevlerinin yerine getirilmesi için proletarya diktatörlüğünün hızla sosyalist uygulamalara da geçmesi gerekecektir. Bu açıdan devrimimiz, demokratik ve sosyalist aşamaların içiçeliği ile karakterize olmaktadır. Bu, Sürekli Devrim'in ilk, ve emper-

yalist çağda geri kalmış ülkeler açısından en önemli yönüdür.

Tekrar edelim: ülkemizi emperyalizmden bağımsızlaştıracak, tarım devrimini yerine getirebilecek ve ulusal sorunu halledebilecek yegane güç proletarya diktatörlüğüdür, yani Sosyalist Devrim'dir. İşte demokratik devrim ile sosyalist devrim arasında bir «Çin Sedd»nin bulunmayışı, halledilmesi gereken görevlerin toplumsal içerliğinin, tarihsel- kategorik sıralaması açısından iki ayrı «aşama» oluşturan bu iki devrimin sınıf iktidarının aynı oluşundan, yani proletarya diktatörlüğü oluşundan kaynaklanmaktadır. Leninizm, demokratik devrim için formüle edilen her türlü «halk devleti», «halk iktidarı» gibi sınıfsal içerikleri tanımlanmamış kavramları reddeder. Her devletin tek bir sınıf karakteri vardır ve bugün dünyada ya burjuvazinin, ya da proletaryanın diktatörlükleri bulunmaktadır ve bulunabilir. Demokratik devrimin gelişerek sosyalist devrime dönüşmesi aynı işçi devleti (proletarya diktatörlüğü) altında gelişir.

Bütün bunlar, nüfusun halen yarıdan fazlasını oluşturan geniş köylü yığınların «ihmal» edilmesi anlamına mı geliyor? Kesinlikle hayır. Troçki'nin dediği gibi, «proletaryanın köylülük ile ittifakı olmadan, demokratik devrimin görevlerinin çözülmesi, hatta. Ciddi bir biçimde ortaya konulması bile olanaksız» (Sürekli Devrim- Köz Yayınları s. 90). Ancak unutmamak gerekir marksist bir gerçek, kısaca köylülüğün bağımsız bir siyasi örgütlenmeye sahip olamayacağı olgusu, işçi-köylü ittifakına çok özel bir nitelik kazandırmaktadır. Köylülük, ya burjuvazinin, ya da proletaryanın peşinden gidecektir. Bu açıdan ülkemizde devrimin zaferi ancak proletaryanın köylü yığınların peşine takmasıyla mümkün olabilecektir. Peki, bu işçi-köylü ittifakının somut içeriği nasıl yansıyacaktır? Bu soruyu esas itibariyle devrim mücadelesinin kendisi çözecektir, ancak tarihsel deneyimler bize bu ittifakın kendisini genelinde bir İşçi-Köylü Hükümeti biçiminde somutlanmakta olduğunu göstermektedir. Bu hükümet, proletaryanın devrimci partisinin ve diğer proleter partilerin de içinde yer alacaklar işçi ve köylü konseyleri temeli üzerinde yükselen bir iktidardır.

Kısacası, ülkemizde sosyalist devrim gündemdedir. Devrimin zaferi ise proletaryanın köylü yığınlarla ittifakı içinde iktidarı ele geçirmesi ile mümkün olabilecektir. Devrimci iktidarın gündemdeki ilk görevleri ise emperyalizmden bağımsızlığın gerçekleştirilmesi, tarım devrimi-

nin yürütülmesi ulusal sorunun halledilmesi olacaktır. Tüm bu görevler proletaryanın iktidarının aynı zamanda anti- kapitalist uygulamaları ile birlikte yürütölmek durumunda bulunacaktır. Böylece demokratik ve sosyalist çözümler içice geçerek devrimi sürekli kılacaktır.

Nasıl bir iktidar?

Türkiye proletaryasının köylü yığınların desteğinde iktidarı ele geçirmesi aynı zamanda yeni bir devletin, işçi devletinin inşasını da gündeme getirecektir. Zira tarihsel deneyimler ve bilim “işçi sınıfının hazır bir devlet makinasın ele geçirip onu kendi hesabına kullanmakla yetinmeyeceğini” (Marks-Engels) göstermiştir. İşçi sınıfının sosyalizme geçiş için burjuva devletini parçalaması ve yerine kendi devletini koyması gerektir. Peki bu nasıl olacaktır?

Bu soru ve verilecek cevap bizce çok önemlidir, zira tam bu noktada Marksizm ile reformizm ve her türden aşırı-sol maceracılıklar arasındaki kesin ayırım çizgisi ortaya çıkmaktadır. İşçi Cephesi olarak biz ne burjuva devletinin kurumlarının kullanılmasıyla sosyalizme varılabileceği yolundaki ham parlamentarist hayallere inanırız; ne de bir grup insanın kitlelerden kopuk bir biçimde iktidarı ele geçirmelerini devrim olarak görürüz. Devrimi kitleler yapar. O halde, kendisin kitlelerin önünde atan her akım, kitlelere devrimin yolunu net bir biçimde göstermek zorundadır.

İşçi devleti proletaryanın İktidarı ele geçirmesinin ertesi gününde yayınlacağı bir kararname ile kurulmayacaktır. Sosyalizmin tüm kurumları gibi proleter devletin unsurları da, mevcut kapitalizmin içinde gelişmektedir ve geliştirilmek durumundadır. Devrime proleter partisi öncülük yapmak durumundadır. Ama devrimi yapacak olan kitlelerin tümü bu partinin içinde örgütlenemezler, zira parti proletaryanın öncü kesimlerini bağrında birleştirir. O halde geniş proleter ve diğer emekçi yığınlar hangi örgütlenmeler içine gireceklerdir, güçlerini birleştireceklerdir? İşte dünya işçi hareketi ve muzaffer devrimlerin deneyimleri buna konseyler, komiteler, ya da bunların en yüksek ifadenmesi ile ÖZ ÖRGÜTLENMELER yanıtını vermektedir. Gelecekte ki proleter devletin temellerini, ilk nüvelerini bu Öz-örgütlenmeler oluşturacaktır.

O halde mücadelemizin her safhasında, mücadelenin türüne uygun olarak burjuva devletine rakip kitle örgütlenmelerini formüle etmemiz

ve ısrarlı bir biçimde uygulamaya koymamız gerekir.

Örneğin, faşizme karşı mücadele sorunu, MHP'nin sivil çeteleri örgütlü bir biçimde kitlelerin üzerine saldırmakta, katliamlar düzenlemekte, mahalleleri basmakta. Devrimciler olarak bizler ise her türlü olanağımızı seferber ederek bu saldırılara karşı koymaya çalışıyoruz. Ama asıl sorun faşizme karşı kitlelerin seferber edilmesidir. O halde işçi ve emekçi yığınların faşizme karşı örgütlenmesi ve kitlesele mücadelelerinin birimlerini oluşturmak temel görevimizdir. Bu ise fabrikalarda, mahallelerde, köylerde, Savunma Komiteleri oluşturmak, bunları işçi - köylü milisinin nüveleri olarak geliştirmek görevi ile karşı karşıyayız. Açıktır ki, işçi milisi sivil faşist çetelere olduğu kadar burjuva devletin resmi kurumlarına da rakip, proleter kökenli bir örgütlenmedir,

Ya da bir grevi düşünelim. Her grevin gözcüleri vardır, iste bu grev gözcülerini bizler, işçi milisi olarak ele almak, varlığını ve görevlerini bu perspektifte geliştirmek durumundayız. Yine bu örgütlenme de, burjuva polisinin rakibidir.

Bir devrim durumunu karakterize eden burjuva devlete rakip bu tür örgütlenmelerin yaygınlaşması, merkezileşmesidir. Proleter devletin unsurları giderek mevcut devleti tehdit edecek ve toplumda bir İKİLİ İKTİDAR durumu yaratacaktır. Ama böylesine bir ikilik uzun süre parçalayacak ve kendi diktatörlüğünü yeniden sağlama alacaktır; ya da proletaryanın öncülüğünde tüm devrimci kitleler burjuva devletini parçalayacak ve yerine kendi yönetim organlarını egemen kılacaktır. İşte devrimin kaderi buna bağlıdır.

Ama kitlelerin bu örgütlenmeleri yalın anlamıyla olmaz. Zira onların çeşitli kesimleri çeşitli partiler tarafından temsil edilmektedir, ya da öyle olabilir. Şu anda dahi işçi hareketi içinde birçok parti, birçok siyasi akım bulunmaktadır. Bu parti ve akımların bir anda ortadan kalkması ve şu anda herkes için soyut bir kavram olan "proletaryanın devrimci kitle partisi"nin tüm kitleleri peşinde takıvermesi mümkün değildir. Bu mücadele içinde olacaktır.ama bu gün mücadele proletaryanın parçalanmışlığı gerçeğinden hareketle sürdürölmek durumundadır,

Bu nedenden ötürü bizi Troçkistler olarak İşçi Demokrasisi ilkesi çerçevesinde tüm proleter parti ve akımlarını böylesine organlar geliştir-

meye, bunların aracılığıyla sınıfın mücadele birliğini kurmaya çağırırız. Sınıfın kendisi birleşmeden, bırakın devrimin zaferini, fasizme karşı mücadelenin geliştirilebilmesi bile mümkün değildir.

Kitle öz-örgütlenmeleri, özünde işçi - köylü meclisleridir. Burada kitlelerin desteğine sahip her türlü akım gücü oranında temsil edilmelidir. Bu, sosyalist demokrasi anlayışımızın özünü oluşturur.

Hiçbir parti, işçi sınıfının küçük bir azınlığına dayanarak iktidarı ele geçiremez. Geçirse bile yerinde kalması mümkün değildir. Ama kitlelerin önderliği ise, kitlelerin birleştirilmesi mücadelesinden geçer. Herhangi bir parti, ya da akımın, konsey türü örgütlenmeler olmadan yığınların desteğini sağlayabilmesi, bu desteği bir devrim mücadelesine dönüştürmesi ve devrimci iktidarını sürdürebilmesi olanaksızdır. Tarihin ve halen dünya üzerindeki tüm devrim mücadelelerinin öğrettiği bu gerçek, proleter partisi haline gelmeye çalışan parti ve akımların bolluğu ve proletaryanın da bir önderlikten yoksun bulunması ile karakterize olan durum Türkiye için çok daha geçerlidir.

Türkiye’de işçi sınıfının birleşik cephesi sosyalist demokrasi temeli üzerinde yükselen ve kitlelerin bağrından gelişen konsey türü örgütlenmeler aracılığı ile gerçekleşecektir. Böylesine bir sınıf cephesi, proleter demokrasisini reddeden parti ve akımların birer engel teşkil etmesi halinde, bunlara rağmen oluşmak zorunda kalacaktır.

Program sorunu

İşçi sınıfına iktidarın yolunu gösteren bir program olmadan, devrimci bir önderlik gelişemez. Öte yandan devrimci bir önderliğin proletaryayı ve peşindeki kitleleri devrime yönlendirebilmesi için sunacağı programın, daha doğrusu bu programı oluşturan stratejik anlayışın, devrim sorunu üzerindeki anlayışı ile çok yakın bağıntısı vardır.

Emperyalist çağa kadar Marksizm’in programı esas olarak «asgari» ve «azami» olarak bölünmüştü. Bu dönem Avrupa ülkelerinde hızla bir sanayi proletaryasının gelişmesine karşılık, burjuvazilerin feodaliteye ve monarşilere karşı mücadelesi tam bir çıkmaza girmiş değildi. Gerçi burjuvazinin devrimci fenerinin sönüşünün ilk belirtileri daha 1848 devrimlerine dayanır. Buna rağmen üretici güçlerde süre giden gelişme ve proletaryanın iktidarı tek başına ele geçirme ve sürdürme nesnel dü-

zeyine erişememiş olması, demokratik devrim-sosyalist devrim İkilemini gündemde tutuyordu. Dolayısıyla da proleter hareketin programı da asgari-azami olarak ikiye bölünmüştü. Asgari program, proleter partisinin burjuva devrimi sınırları içinde gerçekleşmesi için mücadele edeceği demokratik görevleri içerirken; azami program, iktidarın sosyalist zaptı sonrasında uygulamaya konulacak politikaları sıralıyordu.

Ama emperyalist çağla birlikte demokratik devrim-sosyalist devrim ikilemi ortadan kalktı ve gündeme, tek bir program yerleşti; proletaryanın diktatörlüğü. Bizzat demokratik devrimin görevlerini yerine getirebilmek için dahi proletaryanın, köylü kitleleri peşine takarak iktidarı ele geçirmesi gerekiyordu. Bu açıdan Marksizm'in programı da asgari-azami bölünmüşlüğünden kurtuluyor ve kitleleri bugünden sosyalist devrime yönlendirecek bir eylem programı gündeme geliyordu.

1905 Rus Devrimi ile açılan bu devrimler ve savaşlar çağında, «asgari program», artık burjuvazinin yedek tekerleği haline gelmiş olan sosyal-demokrasinin programı haline dönüşmüştü. 3. Enternasyonal, «kapitalizmin reformunu Öngören sosyal - demokratik asgari program»ı, açıkça «karşı-devrimci bir aldatmaca» olarak niteliyordu. Marksistlerin bu çağdaki görevleri, kapitalizmi düzeltici talepler ileri sürmek değil, onu bizzat bilinçli bir yıkıma götürecektir olan taktikler izlemek olmalıydı. Bu açıdan devrimciler ileri sürülecek bir talebin, mevcut kapitalist düzen içinde karşılanıp karşılanamayacağına bakamazlardı; tersine, işçi sınıfının en acil, en basitinden ekonomik taleplerini dahi, bizzat devrimin zorunluluğunu kitlelere anlatabilmek, amacıyla formüle etmeliydiler.

İşte bu geçiş talepleri sisteminin özünü oluşturuyordu. Komünist Enternasyonalin 3. Kongresinde bu yöntem şöyle anlatılıyordu; «Komünist Partilerin önem verdikleri kapitalist sanayinin rekabet gücü, yâ da yaşama yeteneği değil ama proletaryanın artık katlanamadığı ve katlanmaması gereken sefalettir. Eğer talepler geniş proleter kitlelerinin hayati ihtiyaçlarına tekabül ediyor ve eğer kitleler bu talepler karşılanmadıkça yaşamlarını sürdüremeyeceklerini hissediyorlarsa, o zaman bu talepler için mücadele bir dönüm noktası olacaktır. Reformistlerin ve merkez-cilerin asgari programı yerine Komünist Enternasyonal, proletaryanın somut gereksinimleri için, bütününde burjuvazinin, gücünü kıran, proletaryayı örgütleyen ve proletarya diktatörlüğü için mücadelenin aşama-

larını oluşturan, bireysel taleplerin her birinin geniş kitlelerin bir gereksinimini ifade eden bir talepler düzeni için mücadele eder; kitleler henüz bilinçli bir biçimde proletarya diktatörlüğüne taraftar olmasalar bile bu böyle yapılır.»

Devrimci Marksizm'in bu geçiş talepler anlayışı, iktidar anlayışı ile sıkı sıkıya bağlıdır. Her talep, aynı zamanda kurulu düzene karşı alternatif bir örgütlenmeye de yönelir. Bu noktada üretimin işçilerce denetimi talebi özel bir öneme sahiptir. Kapitalist ekonominin, anarşik, başbozuk, denetimsiz niteliği, sık sık bunalımlara yol açar. İşyerleri kapanır, işçiler işten atılır, fiyatlar alabildiğine yükselir, işte böylesine bir dönemde üretimin işçilerce denetimi, işçi sınıfının hayati ihtiyaçları açısından kaçınılmaz bir talep haline gelir. İşyeri düzeyinde denetimi sağlama için işçilerin kendi aralarından demokratik bir biçimde seçecekleri Fabrika Komitesi, işyerindeki kapitalist yönetime karşı oluşturulan bir ikinci yönetim, işçi yönetimi organı haline dönüşür. Fabrika kimin malıdır? Kapitalistin mi, yoksa işçilerin mi? Bir kez bu soru tüm ekonomi çapında yaygınlaştığında, tüm ülkeyi fabrika komiteleri sardığında, burjuva sistemine karşı işçi iktidarının organları da doğmuş demektir.

Ama bu durum elbette uzun sürmez. Bir toplumda iki iktidar birden uzun süreyle bu açıklıkta yaşayamaz. Ya burjuvazi işçi kitle öz-örgütlerini parçalayacaktır, ya da ikincileri burjuva sisteminin yerini alacaktır. Geçiş Talepleri'nin mantığı, kitleleri bu noktaya, yani sosyalist devrimin eşğine sürüklemektir.

Bu yöntem, Marksizmin demokratik talepler uğruna mücadelesinin niteliğini de belirler. Elbette ki acil ve demokratik taleplerin kendilerine özgü dinamikleri bulunabilir. Ama bizim demokrasi mücadelemiz mutlaka devrim mücadelemizin bir parçası olmak durumundadır. Kaldı ki her demokratik hak, devrim mücadelesinin yan ürünleridir. Bugün eğer Türkiye'de demokratik ve ekonomik haklar ağır bir tehditin altındaysa, bunun temel nedeni, proletaryayı devrim savaşına hazırlayabilen bir önderliğin bulunmamasından, mevcut reformist liderliklerin bir dizi demokratik taleple yetinerek kitlelere iktidarın gerekliliğini açıkça gösterememelerinden ötürüdür. Kısaca, faşizme karşı bir «asgari» program ileri sürmeleri ve bu doğrultuda burjuvazi ve resmi devlete yaslanmalarındandır.

Bu anlayışın ışığında İşçi Cephesi olarak hazırladığımız ve doğrultusunda mücadele ettiğimiz Eylem Programı'nı sunuyoruz, Bu programımız katı, donmuş ve değişmez değildir, .Tersine, mücadelemiz içinde gelişecek ve kitlelerle diyalogumuzu oluşturacaktır. Biz bu programı proletaryaya dayatmıyoruz. Böylesine bir dayatmacılığa da karşıyız, zira sınıfa yukardan emirler yollama görevi Stalinistler için geçerlidir. Eylem programımızı şu anda proleter öncüsü içinde küçük bir azınlık da ol-sak, giderek artan oranda işçilerle ve emekçilerle ilişkimizin temel aracı olacaktır programımız mücadelemize ışık tutacaktır ve mücadelemiz de programımızı geliştirecektir.

Değişmeyecek olan ise yöntemimizdir. Marksist yöntemden taviz verilemez. Bu yöntem, her mücadelenin proletaryanın diktatörlüğünü hedeflemesi ile ilgilidir. Bu açıdan bu hedefi sürekli nişanlamak ve bunla ilgili öz-örgütlenmeleri gündeme getirmek program mücadelenizin temelini oluşturur. Bu, aynı zamanda Ştalinizmin her türlü reformist aşamalı devrim anlayışlarına, Blankizmin her türlü «öncü-darbeci» çizgilerine karşı; asgari-azami program teslimiyetçiliği ile devrim lafazanlığına karşı mücadeleyi gerekli kılar.

Bugün programına proletaryanın iktidarını almayan ve kitlelere sosyalist devrimin yolunu göstermeyen her hareket, işçi sınıfının önünde bir engelden başka birşey değildir.

Enternasyonalizm

Enternasyonalizm devrimci Marksizm'in en temel konumlarından birisidir. Ne var ki, bu da Stalizm tarafından hançerlenmiş ve «Bütün ülkelerin İşçileri, Birleşin!» şiarı, Moskova ve Pekin devlet saraylarının birer bürokratik egemenlik aracına dönüşmüştür. Lenin'in ölümüyle birlikte 3.Enternasyonal de başlayan yozlaşma, giderek bu dünya örgütünü Stalinist bürokrasinin ulusal politikalarının dışışleri bakanlığına dönüştürmüş ve nihayet 1943 yılında bizzat Stalin tarafından, emperyalist müttefiklerine bir armağan olarak kapatılmıştır. Stalin ve onun hempa-larının Komintern'i kapatma gerekçelerini ve bu döneme kadar gelişen olayları, Stalinizmin dünya komünist hareketine taşıdığı çarpıklıkları ilerde ayrıntılarıyla tüm işçilere sergileyeceğiz. Ama bu noktada şunu hemen belirtelim ki; bu gerçekler ne olursa olsun Komintern'in kapatılması dahi, revizyonizmin, Marksizm - Leninizm'i boğazlama girişiminin

hangi noktaya kadar varacağını göstermektedir.

Enternasyonalizm nedir? Enternasyonalizm biz Troçkistler için basit bir slogan, diğer ülke işçilerine duygusal, kardeşçe bir yaklaşımdan ibaret değildir. Her komünist konum gibi bunun da nesnel, bilimsel temelleri vardır. Enternasyonalizm, dünya ekonomisinin, üretici güçlerin evrensel gelişiminin ve sınıf mücadelesinin tüm dünya ölçeğindeki bütünlüğünün teorik ve politik bir yansımasıdır. Kapitalizm, tüm ülke ekonomilerini ve ulusların hiyerarşik ama birleşik bir bütün haline sokmuş ve kendisini bir dünya sistemi haline dönüştürmüştür. Kapitalist üretici güçler, bölgesel feodalizmin ve her türlü pre- kapitalist yapının tersine tüm dünya ölçeğinde yayılma zorunluluğu ile karşılaşmış ve de yayılmıştır. «Halklar arasındaki ulusal farklılıklar ve karşıtlıklar, burjuvazinin gelişimi, ticaret özgürlüğü, dünya pazarı, üretim biçimindeki ve buna tekbül eden yaşam koşullarındaki aynılık yüzünden, her geçen, gün gideerek yok olmaktadır,» (Marks-Engels, komünist Manifesto). Bu kelimeler 1848 yılında yazılmıştır. Emperyalist çağda kapitalizmin temelinde yatan bu eğilim doludizgin süregitmiş ve kapitalizmi tam bir dünya sistemi haline dönüşmüştür.

Kapitalist üretici güçlerin dünya ölçeğindeki yayılma eğilimi ile halen mevcut ulusal devletler ve onların sınırları, çağdaş çelişkilerin en büyüklerindendir, işte bu çelişkidir ki proletaryayı bir dünya sosyalist sistemi yaratma görevi ile karşı karşıya bırakır. İnsanlığın ilerlemesi için gereken, Üretici güçlerin uluslararası gelişiminin önüne set çeken ulusal sınırların parçalanıp atılması ve dünya sosyalist sisteminin kurulmasıdır. Bu ise proletaryanın uluslararası birliği, dünya ölçeğindeki mücadelesi ile mümkün olabilir. Bir dünya sosyalist devrim partisinin, ya da bir Enternasyonal'in gerekliliğini doğuran, bu nesnel gerekliliktir.

Kaldı ki, ulusal baskılar ve az gelişmiş ülkelerin emperyalist devletler tarafından sömürülmelerinin temel nedeni, sınıfların varlığıdır. Dolaşısıyla, ulusal bağımsızlık ve emperyalist, sömürü zincirinin kırılması, sınıf mücadelesi ve sınıfların ortadan kalkmasına bağlıdır. Bireyin birey tarafından sömürülmesi son bulduğu oranda, bir ulusun bir başka ulus tarafından sömürülmesi de sona erecektir. Bir ulus içindeki sınıflar arasındaki karşıtlıklar yok oldukça, bir ulusun bir başka ulusa karşı düşmanlığı da sona erecektir,» (Marks-Engels) Komünist Manifesto). Bu iki

cümle, bir ülkedeki sosyalist devrimle, dünya devriminin bütünlüğünü en berrak biçimiyle ortaya koymaktadır.

Demek ki, her ulusal devrim gibi bizim devrimimiz de, uluslararası devrimin bir parçasıdır. Ama bunun nesnel açıdan böyle olması yeterli değildir, ülkemizin proletaryası bunu bilinçli bir biçimde kavramalıdır. Devrim mücadelemizi ve devrimin kendisini, proletarya en azından bölgenin kaderiyle birlikte ele almak ve stratejisini buna göre çizmek durumundadır. Zira devrimimizin kaderi, bölgedeki mücadelelerden bağımsız olarak değil, tam tersine onlarla birlikte belirlenecektir. «Proletaryanın üstünlüğü (ulusal farklılıkların ve karşıtlıkların) daha da hızlı yok olmasını sağlayacaktır. En azından önde gelen uygar ülkelerin birleşik eylemi, proletaryanın kurtuluşu için ilk koşullardan birisidir,» (Marks- Engels, Komünist Manifesto), işte tüm dünya proleterlerinin birleşmesi, kurtuluşun, böylesine bir birleşiklik içinde olabileceği önkoşulundan kaynaklanır.

Peki, bu birleşme, bu birleşik eylem nasıl olacaktır? Stalinizm enternasyonalizmi, kendi devlet politikasına dönüştürdüğünden, egemenliği altındaki partilere emir vermek biçiminde anlar ve uygular. Leninizm'de enternasyonalizm ise bir dünya sosyalist devrim partisi, yani bir Enternasyonal biçiminde somutlanır.

Stalinizm, Leninist-Bolşevik enternasyonalizmden kesin bir kopuş, küçük burjuva milliyetçiliğine tam bir sapıştır. Biz Troçkistler ise 1. Enternasyonalin, 2. Enternasyonal'in 1914 yozlaşmasına kadar ki döneminin ve 3. Enternasyonal'in Stalinist çarpıtma öncesi ilk 4 kongre döneminin savunucuları ve mirasçlarıyız. Devrimci -Marksizm'in tüm bu geleneği bugün 4. Enternasyonalin bayrağı altında toplanmıştır, işçi Cephesi olarak hedefimiz, ulusal devrimimizi, dünya sosyalist devrimine bağlayacak olan 4. Enternasyonalin ülkemizde gelişmesi ve kendisini bir. Ulusal kesim halinde soyutlamasıdır.

Kürdistan sorunu

Türkiye devrimini en azından içinde bulunulan bölgedeki devrim ve ulusal kurtuluş mücadeleleriyle birlikte ele aldığımızda; ilk enternasyonalist dayanışmanın, Kürdistan sorunu ile birlikte gündeme geldiğini görmekteyiz.

İşçi Cephesi olarak sınıfsız bir toplumun kuruluşunu amaçlıyor ve bu doğrultuda mücadelemizi sürdürüyoruz. Şüphesiz sınıfsız bir toplumu amaçlamak, aynı zamanda ulusların da ortadan kalkmasını gerektirmektedir. Ama nasıl sınıfsız bir topluma varmanın yolu, burjuva devletin yıkılmasından sonra geçici bir süre için, bizzat kendisini de ortadan kaldıracak olan bir işçi devletin kurulmasını zorunlu kılıyorsa, ulusların ortadan kalkmasının yolu da her ulusun tüm ulusal-demokratik haklarını elde edip kullanabilmesinden geçer. Bu, ezen ulus milliyetçiliği ile ezilen ulus milliyetçiliği arasındaki temel farkı görmemize yardımcı olur. Yani, ezen ulus milliyetçiliği gerici, şoven, ırkçı ve saldırgan bir nitelik taşıdığı için kesinlikle mahkûm edilmeli ve ona karşı yılmadan ve tavizsiz bir mücadele verilmelidir. Oysaki ezilen ulus milliyetçiliği, gaddarca bir baskıya karşı onurlu bir isyan bayrağını ve yok edilmek istenen bir kültürün canlandırılmasını savunduğu için ilerici bir nitelik taşımakta olduğundan hoşgörüle karşılanmalıdır. Bu yapılmadığı takdirde veya ezen konumundaki ulusun işçi sınıfı Kürt ulusunun bağımsızlık mücadelesine aktif olarak destek sunmazsa, Türkiye işçi sınıfının enternasyonalizmi de soyut ve ayakları yere basmayan bir lafazanlık olarak kalmaya mahkûm olacaktır. Bu, Türkiye işçi sınıfının ezilen Kürt ulusunun mücadelesi ile birleşmemesi demek olacağından bizzat kendi kurtuluşunu da sağlamaktan aciz kalması anlamına gelir. «Her ulus, kendi kaderini tayin etme hakkını elde etmelidir ve bu, işçi sınıfının da kendi kaderini de tayin etmesini kolaylaştıracaktır,» (Lenin).

Bu noktadan hareketle, Türkiye devrimci proletaryasının Kürt ulusunun bağımsızlık mücadelesine yaklaşımı ne olmalıdır? «Ulusal sorunda Bolşevizm'e özgü olan şey, ezilen ulusları, hatta en gerilerini (Türk devleti bugün "UKTH" «benimsediğini» söylemekte «...» FKÖ temsilciliğinin açılışındaki Türk Resmi Devlet tezi"...» ama Kürt ulusunun da kendi kaderini tayin hakkı konusunda bırakınız savunmayı, onun varlığını dahi inkâr etmektedir) dahi yalnız nesneler olarak değil siyasi özneler olarak da ele almasıdır. Bolşevizm onlara kendi kaderlerini tayin etme "hakkını" tanımakla ve parlamentoda bu hakkın çiğnenmesini protesto etmekle yetinmez.

Bolşevizm, ezilen ulusların içine girer, onları ezenlere karşı ayaklandırır, onların mücadelesini kapitalist ülkelerin proletaryasınıninkine bağlar,

ezilen Çinlilere, Hindulara veya Araplara ayaklanma sanatın öğretir ve medeni cellâtlar karşısında bütün bu işin sorumluluğunu üzerine alır. İşte Bolşevizm, yani eylem halindeki devrimci Marksizm, ancak burada başlar. Bu sınırın dışında kalan her şey merkeziliklidir,” (Troçki}.

İşçi Cephesi, bütün ulusların işçilerinin birliğini savunur. Ama bu birliğin yolu da, her ulusun işçi sınıfının kendi ülkesinde oluşturacağı siyasi örgüt veya örgütleriyle bütün diğer uluslarla eşit bir düzeyde, tek bir ENTERNASYONAL örgütte, yani bir dünya partisinde temsil edilmesiyle sağlanmasından geçer.

Kürt ulusu Kürdistan’da yaşamaktadır. Orası ayrı bir ülkedir, insanları bizimkinden farklı bir dili konuşmaktadır, farklı bir kültüre sahiptir, farklı gelenekleri vardır ve her şeyden önemlisi, bağımsız bir ulusal devlet kurmak istemektedirler. Bu gerçekleri yok saymak Türkiye burjuvazisinin işidir, biz proleterlerin değil!

Şayet Kürdistan, emperyalizmin ve ona bağlı olan gerici, ırkçı devletlerin ilhakına rağmen ve tüm inkâr ve çarpıtmalarına rağmen nesnel bir olgu ise, Kürdistan’ın ve Kürt ulusunun kabulü ya da reddi bir tercih sorunu değil, bizim dışımızda bir gerçekliktir. Bu açıdan, o ülkelerdeki kardeşlerimiz olan Kürt işçileri, emekçileri ve yoksul köylülerin kendi ulusal siyasi örgütlerini kurmalarını ve onlarla örgütsel olarak bir dünya partisinde bir araya gelmeyi de savunmalıyız. Nasıl ki, Amerikan, Fransız, İran, Japon, Hindistan... vs. örgütleriyle bir araya gelmeyi savunuyorsak.

Biz, burjuvaziye, onun muhtemel gerici, askerî diktatörlük biçimlerine ve faşizm tehlikesine karşı temel müttefikimiz olarak emekçi Kürt halkını görüyoruz. Ve inanıyoruz ki, emekçi Kürt halkının anti-faşist mücadeleye katkısı olmadan bu mücadele kolaylıkla kazanılmayacaktır. Şüphesiz Kürt ulusunun bağımsızlığa kavuşması da, bizim Türk burjuvazisine karşı mücadelemizle daha da kolaylaşacaktır. Emperyalizm tarafından parçalanmış Kürdistan’daki kardeşlerimizin varlığı bile faşistleri tedirgin etmeye yetmektedir. Bu varlığın kendisini birleşik mücadelemizin ilk adımı sayalım ve ikinci adımı biz atalım:

Türk milliyetçiliğine karşı amansız bir mücadele yürütelim, aramızda burjuvazinin Kürt düşmanlığı politikasına kapılmışlara doğruyu kavratalım, Türkiye işçi sınıfı olarak Kürt Ulusal Hareketini açıkça ve cesurca

destekleyelim.

İşte ancak bu takdirde Kürt emekçilerinin güvenini kazanabilir ve ortak düşmanımız olan Türkiye burjuvazisine ve emperyalizme tüm Orta Doğu'da ağır darbeler indirmenin fırsatlarını yakalayabiliriz. Bunun dışında önerilecek, her şey aldatmacadan başka, bir şey değildir.

Şubat 1980, *İşçi Cephesi*, Sayı 1

Burjuvazinin Yeni Saldırı Planına Karşı Proletaryanın Cevabı Genel Grev Olmalıdır

(Şubat 1980)

Ordu Komutanlarının yayınladıkları muhtıra ile işçi ve emekçi yığınlar üzerindeki kapitalist saldırı yeni bir boyut kazandı. Burjuva ordusunun generalli, toplumsal bunalımın biran önce yasal partiler tarafından bastırılmasını istemekte; aksi takdirde iktidara bizzat el koyabileceği tehdidini savurmakta.

Generallerin bu telaşlarının temelinde iki neden yatmakta: dünya den-
gesindeki hızlı altüst oluşlar karşısında emperyalist ittifaka bağlı Türk Or-
dusu'nun üstlenmesi gereken yeni görevler ve orduların, toplumsal çatış-
malardan hiçte yalıtık olmadığı gerçeği.

Dünya kapitalist sisteminin gittikçe şiddetlenen bunalımı emperyalist
Ülkeleri yeni kaynaklara el atma ve dünyada yeni sıcak bölgeler yaratma
girişimlerine sürüklüyor. Bu bölgelerin başında ise, gerek petrol yatakları-
nın zenginliği, gerekse de bölge halklarının günbegün yükselen anti-em-
peryalist mücadelenin kapitalist dünya için getirdiği tehlikeler açısından,
Orta Doğu geliyor. Buna karşılık Sovyet bürokrasisi de, kendi. «büyük
devlet» çıkarlarını korumak ve emperyalist ülkelerin bozdukları dünya
dengesini, kendi lehine yeniden inşa edebilmek amacıyla bölgede işgalle-
re girişiyor (Afganistan).

(Basta Amerika olmak üzere, emperyalist Ülkelerin Orta Doğu'daki bu
yeni taktikleri, emperyalist ittifaka dahil bölge ülkelerin (Türkiye, Pa-
kistan, İsrail, Mısır) ordularına önemli görevler yüklüyor. Özünde bir iç
savaş ordusu olan Türk Ordusu'nun hızla bu yeni taktiğe kendini uydur-
ması ve emperyalist saldırganlığın temel dayanaklarından biri haline gel-
mesi gerekmektedir. Komutanların "ordunun asli görevine dönmesi"nden
kastettikleri budur.

Bunun yanı sıra, dünyanın en güçlü ordularından biri olan Şahlık ordusunun. İran emekçi yığınlarının ayaklanması karşısında nasıl disiplini kaybettiği, asker üniforması içindeki İran işçi ve köylülerinin nasıl mücadele eden halkın safına geçmiş olduğu belleklerde daha çok tazedir. Türk Ordusu da bu tarihsel mekanizmanın dışında kalamaz. Bu açıdan komutanlar sınıf mücadelesinin, rejimin temel direklerinden birisi olan kışlalara yayılmadan bastırılmasını acilen talep etmekte.

AP hükümetinin programı, bütün yanlarıyla burjuva saldırısının esaslarını içeriyor. Kapitalist ekonomik bunalımı aşabilmek için burjuvazinin topluma dayattığı çözüm, ücretlerin dondurulması, emekçilerin yaşam düzeylerinin düşürülmesi ve sömürünün yoğunlaştırılmasıdır. Onun bu yolunda işçi hareketinin bugünkü düzeyi bile engel oluşturmaktadır. İş Kanunu, Sendikalar Kanunu, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunlarındaki anti-demokratik değişiklik tasarılarının hedefi de, bu engeli kırmaktır.

Bu ekonomik saldırı, aynı zamanda mevcut ve gelecekteki daha şiddetli bir direnişi ezebilmek için politik saldırıyla da tamamlanmakta. Dernekler Kanunu, Toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanunlarındaki değişiklikler, ceza maddelerine getirilen yeni ağır hükümler kitle muhalefetini yok etmeye yöneliktir. DGM ve Olağanüstü Haller yasaları, burjuva diktatörlüğünün kurumlarını sağlamlaştırmayı, güçlü bir POLİS DEVLETİ'nin inşasını hedeflemektedir.

Aslında bu kanun değişikliklerinin ve yeni tasarıların çoğu CHP hükümeti döneminde hazırlanmıştı. Bu çok doğaldır. Zira ekonomik -toplumsal bunalımın şiddeti, düzenin sınırları içinde sınıflar-arası geçici uzlaşma zeminlerini yok ettikçe, burjuva reformizmi yerini gerici hükümet biçimlerine bırakır. Bu süreç içinde demokratik mekanizma etkinliğini kaybeder, baskı yöntemleri gündeme getirilir. Artık burjuvazinin kendisi demokratik düzeni kırmayı zorunlu görür. CHP reformizminin hızlı iflası da, burjuva rejimlerinin sağa kayışının başlangıcını oluşturmuştur.

Burjuvazi toplumsal bunalımı bastırmanın en ucuz formülünü bulmaya çalışmaktadır. Bu şimdilerde, ordunun da talep ettiği gibi, bir CHP-AP koalisyonu şeklinde somutlanmaktadır. Bunun "demokrasi"nin son formülü olduğunu anlayan Ecevit, AP hükümetine bu yolda açık bono sunmuştur. Ya elbirliği ile bir POLİS DEVLETİ inşa edilir, ya da ASKERİ

DİKTATÖRLÜK kaçınılmaz olacaktır.

Ama polis-asker mekanizması, sınıf mücadelesinin sert darbeleri karşısında her zaman çözülme eğilimleri gösterir. Bu nedenden ötürüdür ki, finans-kapital faşist alternatifi de hızla geliştirmektedir. Faşizm, bir yandan devlet kademelerinde yuvalanırken, ordu ile flört ederken, diğer yandan da kendi sivil çetelerini örgütlemekte ve silahlandırmaktadır. Polis-asker diktatörlüğü, sınıf mücadelesinin devlet kurumları aracılığıyla bastırılması ise, faşizm de, işçi sınıfının, şovenist ve anti-komünist demagojiler etrafında ayaklandırılan küçük burjuva ve lümpen yığınların saldırıları ile parçalanması, Örgütlerinin imha edilmesi ve politika özgürlüklerin boğulmasıdır. MHP, sistemli katliamları ve faşist demagojileri ile yarattığı kargaşa ortamında tüm nefretleri işçiler ve emekçiler üzerinde yoğunlaştırmaya, “kanun ve nizam”sın bu yığınların yok edilmesiyle kurulacağı yargısını yaygınlaştırmaya çalışmakta ve «sıranın kendisine gelmesi” için mücadele etmektedir.

Burjuva saldırısı ve gericici rejimler dizisi, işçi ve emekçi yığınların savunmalarının düzenlenmesini acil bir görev olarak ortaya çıkarmaktadır. Azgınlaşan gericilik, yaygınlaşan faşist terör, bunların işlettiği iç savaş dinamikleri ile doğan BARBARLIK tehlikesi, ancak SOSYALİZM alternatifi finin inşasıyla önlenebilecektir.

Bu noktada işçi sınıfının savunmasının düzenlenmesi ve devrimci Eylem Programının hayata geçirilmesi mücadelesi, gelişen siyasi olaylar içinde belirli taktiklerle somutlanmalıdır. Sınıf seferberliğini gerçekleştirecek olan bu taktik ise bugün bir GENEL GREV biçiminde ortaya çıkmaktadır. Kapitalist saldırıyı püskürtmenin, sınıfın mücadele birliğini sağlayabilmenin ve her türden gericici, Bonapartist ve Faşist rejim tehditlerine karşı koyabilmenin yolu mevcut koşullarda Genel Grevden geçmektedir.

Ancak, birincisi, böylesine bir Genel Grev, bugün ülkedeki hiçbir siyasi parti ve/veya akımın çağırışı ile gerçekleşemez. Bu açıdan bu seferberliğin işçi sınıfının Kitle örgütleri olan sendikalar ve başta DİSK tarafından düzenlenmesi gerekmektedir. Ama düzenin tehditleri karşısında koltuklarının ve bedenlerinin telaşı içinde kıvranan bürokratlar, mücadelenin önünde hantal bir engel oluşturmaktadır. Bu yüzden öncü -devrimci işçilerin bu engelleri aşmaları, sendikalarını seferber etmeleri, yöneticilerini zorlamaları zorunludur.

İkincisi, bir genel grev sınıfın tümünü kaplamalıdır. Dolayısıyla, grev harekâtı, DGM direnişinde olduğu gibi DİSK üyeleriyle sınırlı kalmamalı, Türk-İşe bağlı ve bağımsız sendika üyelerini olduğu kadar, sendikasız işçileri de içine çekmelidir. Ama böylesine bir birlik, yöneticilerin birbirlerine yolladıkları davetiyelerle değil, bizzat tüm temsilcilerin fabrika - fabrika sınıf kardeşlerini mücadeleye çekmeleriyle gerçekleşebilir.

Üçüncüsü, Genel Grev, mevcut sendika yönetimlerinden daha yaygın, sendikasız işyerlerini de denetimi altına alan ve kitlelere dayanan geniş bir önderlik kadrosu gerektirir. Bu önderlik ise, FABRİKA KOMİTELERİ biçiminde somutlanabilir. Fabrika Komiteleri, bölge, şehir ve ülke düzeyinde merkezileşmen ve tek bir EYLEM KOMİTESİ'ne bağlanmalıdır. Genel Grev seferberliğinin genelkurmayı bu Eylem Komitesi olmalıdır.

Dördüncüsü her işçi eylemi gibi genel grevinde polis-asker-faşist saldırılarına karşı savunulması gerekir. Bu görev için Eylem Komitesine bağlı olarak her bölgede SAVUNMA KOMİTELERİ kurulmalıdır. Savunma Komitelerinin görevi, sınıfın savunmasını örgütlemek, yürütmek olduğu kadar, faşistlerin silahsızlandırılmasıdır.

Beşincisi sıkı örgütlenmiş, 'başarılı yürütülmüş bir Genel Grev Ülkede heran bir devrim -öncesi durura yaratabilir. Yani ordu polis çözülebilir, hükümet düşebilir ve burjuvazi tam bir dağınıklığın ve iktidarsızlığın içine sürüklenebilir. Böylesine bir durumda Genel Grev hangi iktidar formülünü ileri sürecektir? İktidarı CHP' ye, onun şu veya bu kanadına teslim etmek tam bir ihanet olur. Ama toplumun kurtuluşu, işçi sınıfının burjuva devletini parçalayabilmesine ve iktidarı ele geçirebilmesine bağlıdır. Bu yüzden, böylesine bir devrim-öncesi durumdan devrimin zaferiyle çıkabilmek ancak kitleleri temsil eden İşçi Eylem Komitesinin iktidarı zapt etmesiyle mümkündür. Bu ise bir İşçi CUMHURİYETİ'nin ilanı demektir.

Bütün bu görevler, kitlelere güvenmeyen, onlardan soyutlanmış kimi çevreler tarafından «aşırı» bulunabilir. Ama işçi Cephesi olarak biz biliyoruz ki, kitlelere atfedilecek herhangi bir durgunluk, pasiflik eğilimi, aslında politik korkakların ve oportünistlerin kendi pasifizmlerine geçirdikleri bir kılıf olacaktır, işçiler kendilerinden istenen her türlü militanlığı, cesareti, ataklığı, tüm grevlerde, direnişlerde, mücadelelerde göstermişlerdir. Eksik olan ise devrimci bir iktidar programı ve bu yolda veren

kararlı, devrimci bir önderliktir.

Ve böylesine bir önderlik ancak mücadele içinde ve dönemin gerektirdiği talepler aracılığıyla kitlelerle diyalog içinde gelişecektir. Sınıfımızın neyi yapıp, neyi yapamayacağı bu diyalog içinde ortaya çıkacaktır.

Şubat 1980, *İşçi Cephesi*, Sayı 1

Eylem Programı

(Şubat 1980)

I. Burjuva demokrasisi bunalımdadır

Türkiye kapitalizmi, kendi varlığını tehdit eden bir ekonomik ve politik bunalımın içinde debelenmektedir. Ekonomik hayat tam bir dengesizlik içinde gelişme hızını kaybetmiş durumda. Bu durum, üretici güçlerin gelişmesini engelleyen yapısal bunalımın varlığından kaynaklanmakta. Artık altyapı tesisleri, enerji kaynakları, ulaşım ve iletişim sistemleri, mevcut teknik ve kültürel düzey, kapitalistlerin artık-değer yaratma süreçlerinin kesintisiz büyümesine yetmiyor. Bütün bunların yenilenmesi ise büyük sermayelere gereksinim duyuyor.

Kapitalistler, gereken maddi kaynakları bağımlı oldukları emperyalist merkezlerden temin etmekte güçlük çekiyorlar. Zira dünya kapitalist sisteminin kendisi de hızla bir bunalımın içine sürüklenmekte. Ayrıca emperyalistler Türkiye'ye yapacakları "yardım" için hükümetlerin ücretlerin dondurulması, büyümenin iyiden iyiye yavaşlatılması ve tüm toplumun bir "özveri" içine sokulması yolunda politikalar izlemesini istemekte. Böylece işçi ve emekçi yığınların daha fazla sömürülmeleri, evlerindeki bir lokma ekmeğin, sırtlarındaki bir hırkanın, kapitalistlerin kasasına aktarılması gündeme getirilmektedir.

Ama emekçi kitleler zaten son iki yıl içerisinde % 159 oranında artan hayat pahalılığının, devasa boyutlara ulaşan işsizliğin, ağırlaşan yaşam koşullarının pençesi altında bulunuyorlar. Bu basit gerçeklikten de açıkça görülüyor ki, onların yetersiz de olsa sahip oldukları örgütlülük, en başında sendika ve dernekleri, partileri, kısmî ekonomik ve demokratik hakları bile burjuvazinin sömürüyü arttırma planları önündeki engelleri

oluşturmaktadır. Bu nedenden ötürüdür ki, burjuvazi çok yönlü bir saldırıyı gerçekleştirmenin çabası içindedir.

Bunu hangi burjuva güç yapacaktır? Açıktır ki, CHP hükümeti bu bunalımın altından kalkamamıştır. Tersine, “kemerleri sıkma” politikaları, ona destek veren işçi ve küçük-burjuva yığınların tepkisini topladı ve burjuvazi ile emekçi yığınlar arasında bir “uzlaşma” imkanını hepten yok etti. Bunun göstergesi, CHP’nin son seçimlerde kendi oy kitlesini seferber edemeyişi ve sağ partiler, özellikle AP karşısında gerilemesidir.

Ama AP iktidarı da tek başına burjuvazinin istediği çözümü gerçekleştiremeyecektir. Zira bu çözüm, yani ücretlerin dondurulması, sendikaların baskı altına alınması ve etkinliklerinin kırılması, demokratik kamunun susturulması, parlamenter sistem dışında uygulamalar gerektirir. Ekonomik bunalımın şiddetiyle, burjuvazi ve emekçi yığınlar arasında herhangi bir uzlaşma imkanı yok oldukça, böylesine bir uzlaşmanın temel mekanizmalarından birisi olan parlamento da etkinliğini ve varlık gereğini yitirmekte; burjuvazi için bir “lüks”, proletarya için ise bir yük haline dönüşmektedir.

AP hükümetinin işçi sendikaları ve işçi haklarına karşı her saldırısı, sınıf tarafından şu veya bu biçimde cevaplandırıldıkça, kapitalist saldırının boyutları genişletilmeye çalışılacaktır. Bu, AP hükümetinin sivil yönetiminin çapını ve askerî güçlerle faşist milislerin devreye daha fazla girmelerine yol açacaktır. Böylece burjuva harekâtı burjuva demokratik sınırların dışına varacaktır.

Hele burjuvazinin kimi çevrelerinin dile getirdiği CHP-AP ittifakı talebi, parlamenter sistemin hepten işe yaramazlığının daha kısa bir sürede görülebilmesi için bir manevradan ibarettir. “Yurtsever” küçük-burjuva demokratları bunu “ulus-ülke çıkarları” adına istiyor olabilirler; ama demokrasi dışı burjuva güçler için, bir diktatörlük rejimine geçişin gerekçelerini oluşturacak bir araçtan başka birşey olmayacaktır CHP-AP koalisyonu.

Sınırlı ve kısıtlı demokratik ve ekonomik hakların varlığı bile burjuvaziye bir yük olur duruma geldikçe, bir askerî diktatörlük ve faşizm tehlikesinin çapı da büyümekte. Askerî bir darbe halinde ortaya çıkacak rejimin geçmiş 12 Mart yönetimleri gibi olacağını, hele göstermelik de olsa par-

lamentonun, sendikaların, diğer işçi ve demokratik örgütlerin varlığının devam edebileceğini sanmak ise, kurulabilecek hayallerin en büyüğü olacaktır.

Parlamente düzenin temellerinin kayışının en büyük nedenlerinden birisi de şimdiye dek sisteme destek vermiş küçük-burjuva yığınların, ekonomik bunalımın sert darbeleri altında ondan kopmaya başlamalarıdır. Burjuvazinin, bu kesimlerin desteğini yeniden sağlamasının en etkin araçlarından birisi, kendisini MHP hareketi şeklinde somutlayan faşizmdir. Orta sınıfların ve lümpen proleter kesimlerin tepkilerini, işçi sınıfı ve sosyalizm üzerinde toplayan, onları sivil çeteler halinde örgütleyen ve silahlandıran faşist hareket, demagojik ajitasyonlar ile, güç gösterileri ve ayaklanma deneyimleri ile (ordu ile giriştiği flörtler ile) hızla bir iktidar alternatifi haline gelmektedir.

Bu olumsuz dinamikler, emekçi yığınların yok edilmesi demek olan BARBARLIK yönünde işlemektedir. Proletaryaya ve her şeyden çok onun öncüsüne düşen görev, toplumun önüne SOSYALİZM alternatifini koya-bilmektir.

Proletaryanın toplumun tüm ezilen ve sömürülen kesimlerini kendi programı etrafında toplayamaması, onlarla ittifak içinde iktidara yürüyememesi ve sınıfsız toplumun ilk adımı olan İşçi Cumhuriyeti'ni kuramaması halinde, kapitalizmin toplumu felakete sürüklemesi engellenemez. Ama bunun için her şeyden önce proletaryanın kendi güçlerini seferber etmesi, aktif bir mücadele programı üzerinde birleştirmesi ve kapitalizmin mezar kazıcılığı tarihsel görevini omuzlaması gerekmektedir.

II. İşçi hareketinin durumu

İşçi sınıfının bugün faşizme ve ekonomik çöküntüye karşı aktif bir savunma mücadelesi içine giremeyişinin temel nedeni, onu bu yolda örgütleyecek ve seferber edecek devrimci bir önderliğe sahip bulunmayışı olduğu kadar mevcut önderliklerin onun önünde bir engel oluşturmalarıdır. Proletaryaya atfedilecek herhangi bir “durgunluk” ya da “ilgisizlik” eğilimi, onun düzene teslimiyetçi ve uzlaşmacı önderliklerini bir anda ve kendi basma aşabileceğini sanmak, ya da aktif savunma önerilerini sınıf içinde yaygınlaştırmak için devrim-öncesi bir durumun gökten düşmesini beklemek, ancak politik korkaklığa ve pasifizm teslimiyetine geçirilebilecek iğrenç bir maskeden başka birşey olamaz.

Mevcut sendikal önderlikler ve kendilerini işçi sınıfının öncüleri olarak gören reformistlerin ana yönelişleri, faşizmin ve siyasi gericiliğin azgınlı-şan saldırıları karşısında, işçi sınıfını giderek işlemez hale gelen demok-ratik düzene daha da bağımlı kılma çabalarıdır. Onlara göre demokrasi tehlikededir ve işçiler onu kurtarmalıdır. Ama bu demokrasi **burjuva demokrasisidir** ve bizzat burjuvazinin kendisi onu yıkma eğilimindedir. Proletaryanın öncüsüne düşen görev ise sınıflı toplumun son kurumla-rından birisini oluşturan bu rejime son vererek burjuva demokrasisini tarihin çöplüğüne atmak ve kendi demokrasisini, yani PROLETER DE-MOKRASİSİ'ni toplumun gündemine sokmadır.

TKP, TİP, TSİP gibi Stalinist reformizmin Moskova kanadını temsil eden partiler demokrasi mücadelesinde “anti-faşist” burjuvaziyi ürküt-memek adına formüle ettikleri çeşitli cephe çizgileriyle, proletaryayı bur-juvaziye bağımlı kılmak ve ondan medet ummak politikası izlemeye ça-lışmaktadırlar. Ama sistem, yani kapitalizm sürdükçe faşizm tehlikesi her zaman var olacaktır. Onun ezilmesinin tek gerçekçi yolu, proletaryanın bizzat kapitalizmi yıkmasıdır. Moskova eğilimli Stalinistlerin “anti-tekel”, “anti-faşist”, “anti-emperyalist” yaftaları altında burjuvazinin şu veya bu kesimleri ile ittifak politikaları proleter devriminin önündeki bir engel-den başka bir şey değildir.

Stalinizmin Pekinci kanadı ise ihanet çizgisini tam bir açıklıkla sürdür-mekte ve işi, “milli birlik” hükümetleri istemeye, sıkıyönetimi destekle-meye kadar vardırmaktadır. TİKP ve onun şu veya bu şekilde paralelinde olan akımlar, işçi hareketi açısından açıkça karşı-devrimci konumlarını ilan etmişlerdir.

Bağrında 1 milyonu aşkın işçiyi toplamış olan Türk-İş yönetimi ise, hâlâ “partiler üstü” politikasını, yani işçi sınıfını kapitalizm karşısında silahsız bırakma ve onu düzenin sınırları içinde hapsetme işlevini sürdürmeye çabalamaktadır. Ama burjuvazinin açık saldırıları ve proleter kitlelerin hoşnutsuzluklarının derinleşmesi, bu yönetimi bile sözde karşı çıkışlara sürüklemek zorunda bırakmaktadır. Proletaryanın öncüsünün önündeki görevlerden birisi de, bu gerici liderliğin yıkılmasının gerekliliğinin açık-ça anlatılması ve yollarının gösterilmesidir.

DİSK bürokrasisi ise, gelişen gerici ve faşist tehlikeleri, en azından ken-di yönetim varlığını tehdit eder bir biçimde geliştiğini gördüğünden yeni

yönelişler arama çabası içindedir. Her bürokrasi gibi onun da sınıfa ve sınıf hareketine başvurmasını belirleyen, toplum içindeki konumunu koruma dürtüsüdür. Uzlaşmacılığının maddi temellerinin kaymakta oluşunu gören DİSK yönetimi yeni çıkışlar arama sürecinde dahi, kitlelerin sosyalizm doğrultusunda seferber edilmesini değil, demokrasi mücadelesi ile yetinilmesini programlaştırmaktadır. Ama özellikle ağır bunalım dönemlerinde işçiler en kısmî haklar için mücadelenin bile ağır kayıplara yol açacağını hissederler; ve bu nedenden ötürüdür ki, ağır kayıpların gündemde olduğu mücadele süreçlerinde, bu kayıplarla orantılı hedefler için seferber olmak isterler. DİSK yönetiminin sonuçsuz kalacak bir dizi kısmî talepler için mücadele çağrısı, proletarya için bir belirsizlik oluşturmaktadır ve sınıf yön­süz kalacaktır. Kendilerini “halkın silahlı öncüleri” ilan eden bir dizi küçük-burjuva radikal akım ise ısrarlı bir biçimde kendilerini sınıfın dışına atmaktadır. Faşistlere karşı dövüşmenin, **faşizme karşı** mücadele olmadığını, faşizme karşı mücadelenin ana görevinin başta proletarya tüm emekçi kitlelerin örgütlenmesi ve seferber edilmesi olduğunu göremeyen bu akımlar programsızlığın, yön­süzlüğün ve Stalinizmin getirdiği ağır darbelerin etkisi altındadırlar. Onların varlığı, işçi sınıfında kurtuluşu dışardan bekleme eğilimlerini güçlendirmekte ve işçiler giderek kendi kurtuluşlarının bizzat kendi silâhlanmaları ile değil, silahlı genç koruyucuların varlığı ile de mümkün olabileceği şeklindeki kör inanca kapılıp bununla yetinebilmektedirler.

Tüm bunlar işçi sınıfının devrimci Marksist bir kitle partisine gerekliliğini açıkça ortaya çıkarmaktadır. Ama böylesine bir partinin bir anda oluşabileceğini sanmak hayaldir. Bu doğrultuda sınıf ve sendikalar içinde güçlü bir propoganda yapmak gerekmektedir. Şu anda böylesine bir parti sendikalar temeli üzerinde kurulabilir ancak. Ama bu partinin düzen partilerinden herhangi birinden farklı devrimci bir nitelik taşıması ancak ve ancak programı ve taktikleri ile belirlenecektir.

Programına proletarya diktatörlüğünü almayan ve sınıfın mücadele gücüne dayanmayan ve onu sosyalizm doğrultusunda seferber etmeyen her parti, burjuvazinin işçiler üzerine koyacağı yeni bir zincir halkasından başka bir şey olamayacaktır.

Kitleleri pençesi altında ezen ekonomik bunalım, emperyalizme bağımlı kapitalist ilişkilerden kaynaklanmaktadır. Bu bunalımın çalışan yığınlar

lehine aşılmasının yegane yolu bankaların, sigorta şirketlerinin ve temel sanayiilerin millileştirilmesidir. Bu gerçekleşmeden emperyalizmden bağımsızlık ham bir hayaldir. Tüm ekonomiyi denetimi altında bulunduran bu kurumlar, birkaç kapitalist grup tarafından yönetilmektedir. Gerek kent emekçilerinin hayat şartlarının düzeltilmesi ve iyileştirilmesi ve gerekse de köy emekçilerinin çöküntüden kurtulması, ancak bankaların, sigorta şirketlerinin ve temel sanayiilerin tüm çalışanlar tarafından denetlenmesi, tazminatsız olarak millileştirilmesi ve halkın gerçek gereksinimleri doğrultusunda ve merkezî bir planlama ile işletilmesi ile mümkündür.

Öte yandan ülke ekonomisinin kan dolaşımı olan dış ticaret de, tüketicileri değil, fakat yalnızca kendi kârlarını düşünen özel tekellerin elinden alınmalı ve devlet kontrolüne devredilmelidir. Dünya pazarları ile kurulacak ilişkilerde tüm halkın yararına sonuçlar çıkartacak olan yalnızca işçiler tarafından yönetilen devlet iktidarındır.

Ekonomik bunalımın çalışan yığınlar üzerindeki diğer bir çökertici etkisi de, işsizlik felaketi olarak belirmektedir. Kredi yetersizliği, hammadde sıkıntısı, enerji darlığı gibi nedenlerle sürekli olarak işyerleri kapanıyor, ya da kitle halinde işçi çıkartılıyor. Kapitalist bunalımın sorumlusu işçiler değil, kapitalist sömürü sistemidir. Bu yüzden kapanan, ya da toplu tensikatlarda bulunan fabrikalara işçiler tarafından el konularak işletilmesi ve tüm işletmelerde İşçi Kontrolü'nün yaygınlaştırılması vazgeçilmez bir görev olarak ortaya çıkmaktadır. Bunalım giderek tüm kapitalist ekonominin iflasına yol açmaktadır. Bundan kurtuluş, ancak ülke ekonomisinin işçilerin ve diğer tüm emekçilerin kontrolü altında yeniden inşa edilmesindedir.

Tüm bunlar doğrultusunda, aşağıdaki talepler, bütün çalışanlar için gerçekleşmesi zorunlu olan acil görevler olarak belirmektedir:

a) Asgari Ücret Tespit Komisyonu'na DİSK de dahil edilmeli; asgari ücretin tespitinde işçilerin gereksinimleri belirleyici olmalı; ücretlerde oynak merdiven sistemi getirilmelidir.

b) Asgari ücretten vergi kesilmemeli, aradaki fark kapitalistlerin kârlarından alınarak kapatılmalıdır.

c) En az asgari ücret düzeyinde İşsizlik Sigortası tüm işsizlere ödenmeli;

iş haftası kısaltılarak mevcut işler bütün çalışabilenler arasında paylaştırılmalı; bu yolda ücretlerden en ufak bir kısıntı yapılmamalıdır.

d) Bütün çalışanlara toplu sözleşmeli-grevli sendikalaşma hakkı tanınmalı; İş Yasası'nın 13. ve 17. maddeleri derhal iptal edilmeli; tüm işçi örgütlerinin aracılığıyla yeni bir İş Yasası hazırlanmalıdır. Grev hakkındaki her türlü sınırlama derhal kaldırılmalı ve genel grev hakkı tanınmalıdır.

e) Devlet eliyle bütün işçilere aylık ücretlerinin onda biri oranında kira ödeyecekleri, sıhhatli bir yaşamı sürdürebilecekleri sosyal konutlar sağlanmalıdır.

III. “Güçlü devlet” girişimleri ve faşizme karşı mücadele

Ekonomik ve politik bunalım, burjuvazinin yıllardan beri toplum üzerinde kurmuş olduğu dengeyi bozmuştur. Burjuvazi arzulamakta olduğu “kanun ve nizam” düzenini, emekçi sınıflar hareketini ve örgütlerini zapt-ü rapt altına almadan kuramaz. Bu nedenden ötürüdür ki, bir “Güçlü Devlet’in” kurulması formülleri gündeme getirilmektedir. Bu formüller kazanılmış demokratik hakların lağvedilmesi, emekçi örgütlerinin baskı altına alınması, giderek kapatılmasını içermektedir. Buna paralel olarak burjuvazi polis ve asker mekanizmalarının güçlendirilmesi, hükümetlerin ellerine olağanüstü yetkiler verilmesi peşindedir. Tüm bu girişimler sömürülen kitleleri baskı altına almaya yöneliktir ve bu yüzden başta işçi sınıfı olmak üzere tüm çalışan kitleler tarafından karşı konulmalıdır.

“Demokratik” mekanizma içinde işbaşına gelen hükümetlerin bu görevleri yerine getirememesi oranında, bir askerî darbe ile kurulacak diktatörlük olasılıkları artmaktadır. Bu türden Bonapartist girişimlere karşı tüm işçi partilerinin, sendika ve derneklerinin açık bir tavır alması, hazırlıklı olması ve birleşik bir mücadele çizgisi geliştirmeleri gerekmektedir. Bu, günümüzün en acil görevlerindendir.

MHP'nin önderliğindeki faşist hareket, yıllardan beri izlemekte olduğu “bunalımı çözmeye tek alternatif” taktiğini, kısmi gelgitlere karşın başarıyla izlemektedir. Bir yandan güç sınaması olarak geliştirdiği ayaklanma taktikleri, diğer yandan ordu ile giriştiği flörtler, bu partinin bir iç savaş hazırlığının işaretleridir. Gençlik içindeki desteği aracılığıyla faşist hareket, şimdi de mahallelerde, fabrikalarda ve kırsal kesimlerde örgütlenmekte ve yaygınlaşmaktadır. Proletaryanın öncüsünün faşizme karşı

bugünden itibaren tüm halk için bir aktif savunma programının;

a) Demokratik haklar ve örgütler ortak bir biçimde burjuva devletine karşı korunmalıdır. Hükümetlerin baskı yasaları çıkarma girişimlerine, genel grev ile karşı konulmalıdır.

b) Sıkıyönetime derhal son verilmesi için tüm emekçi yığınlar seferber edilmelidir.

c) Hiçbir yasallığı olmayan her türlü gerici darbe karşısında kitlelerin “direnme hakkı” açıkça doğmuş olacaktır. Darbeye girişen tüm subaylar derhal tutuklanmalıdır. Bu görevde dayanılacak olan güçler kitlelerin kendisidir.

d) Böylesine bir darbe girişimine karşı bugünden itibaren, apansız yakanmamak ve maceracı girişimlerle yenilgiye uğramamak için, devrimci genel grevin propagandasının ve hazırlıklarının derhal başlatılması gerekmektedir.

Bu savunma programı;

a) Mahallelerden, fabrikalardan, okullardan ve kırlardan faşistlerin temizlenmesi;

b) Ordu ve polis içindeki tüm faşistlerin teşhiri ve def edilmeleri;

c) MHP ve tüm diğer faşist örgütlerin silahsızlandırılmasıdır.

Bu savunmanın örgütlenmeleri ise İşçi ve Köylü Milisleri'ne yönelik olarak Savunma Komiteleri'dir. Tüm işçi partilerinin ve sendikalarının temel görevi, bu çizgi doğrultusunda işçilerin Birleşik Cephesi'ni kurmak ve proletarya ve yoksul köylülüğü silahlandırmaktır. Bu gerçekleştirilemediği takdirde, faşizmin zaferi kaçınılmaz kılınacaktır ve bunun sorumluluğu esas olarak bu mücadeleye girişmeyen veya bundan kaçınan işçi sınıfı önderliklerinin sırtında olacaktır.

IV. Kürt ulusunun bağımsızlığı için mücadele

Türk devletinin emekçi yığınlar üzerindeki egemenliğinin temel araçlarından birisi de Kürt ulusunu kendi denetimi altında tutması, onun tüm ulusal haklarından mahrum etmesi ve asimile etmeye çalışmasıdır. Ülkede ne zaman gerici bir burjuva planı hazırlansa, derhal Kürt sorunu gündeme getirilmekte ve kitleler içinde şovenist duygular kabartılmaya

çalışılmaktadır. Bu yüzdendir ki, proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesi aynı zamanda Kürt ulusunun tüm haklarının, yani ayrılma hakkı da dahil olmak üzere Kürt ulusunun Kendi Kaderini Tayin Hakkı için mücadeleyi de içermek zorundadır.

Bunun yanı sıra bir yandan Ortadoğu'daki son gelişmeler, diğer yandan ülke içindeki iç savaş dinamikleri, Kürt ulusunun bağımsızlık mücadelesi ile Türkiye proletaryasının aktif savunma çizgisi arasında yakın ilişkilerin kurulmasını her zamankinden daha zorunlu bir görev olarak ortaya çıkarmaktadır. Bu doğrultuda:

- a) Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının kayıtsız şartsız desteklenmesi ve bu yolda aktif propaganda ve ajitasyon çalışması yapılması;
- b) Ezilen bütün azınlıklar ve milliyetler üzerindeki baskıya son verilmesi;
- c) Türk işçileri arasındaki şovenist eğilimlere karşı amansız bir mücadele yürütülmesi;
- d) Kürdistan'dan Türk ordusunun derhal geri çekilmesi;
- e) DİSK'in Kürdistan'da örgütlü olduğu bütün birimlerde sendikal eğitimin yaşayanların dilinden yapılması, taleplerinin geliştirilmesi ve emekçi yığınların seferber edilmesi gereklidir.

V. Militarizme karşı mücadele

Ordu, burjuvazinin emekçi yığınlar ve baskı altında tutulan uluslar üzerindeki egemenliğinin silahlı örgütüdür. Proletaryanın hedefi, ise, burjuva ordusunun dağıtılması, demokratik asker sovyetlerinin kurulması ve tüm emekçilerin burjuvazi ve emperyalizme karşı silahlandırılmasıdır. Bu ancak bugünden militarizme karşı ve ordu içindeki antidemokratik saldırılara karşı mücadele verilebilmesiyle gerçekleşecektir. Ayrıca, askerlerin "üniforma içindeki kent ve kır proleterleri" olduğunu bilen devrimci Marksistler olarak, ordu içinden gelebilecek herhangi bir gerici-faşist darbe girişimine karşı koymanın en önemli görevlerinden birinin, militarist mekanizma içinde, ona karşı mücadele etmek olduğuna inanırız.

Bu yolda:

- a) Erata dayak atmaya son; insan haklarına uygun yaşam koşulları;

- b) Hayat sigortası
- c) Erlerle ve erbaşlara asgari ücret; haftada 60 saat çalışmaya son;
- d) Subayların ve astsubayların zorunlu hizmetleri kaldırılmalıdır;
- e) OYAK kesintileri kaldırılmalıdır;
- f) Orduda Türk olmayan erler üzerindeki özel baskıya son;
- g) Erata siyasal hakların tanınması;
- h) Komutanların siyasal hayat üzerindeki girişimlerine karşı erat ve subay ve astsubayların denetimi doğrultusunda mücadele;
- ı) Seçmen yaşına gelmiş erlerin oy kullanma hakkı tanınmalıdır.

VI. Sosyalist alternatifi inşası

Ülkedeki mevcut siyasal bunalım burjuvazinin çözümlemelerini istediği biçimde kabul ettirememesi ile proletaryanın kendi çözümlerini geliştirebilecek siyasal bir önderliğe sahip olmaması ile karakterize olmaktadır. Zamanını ve içinde doğabilecek olasılıkları kesin bir biçimde kestiremeyeceğimiz bu bunalım bir süre daha devam edecekse de, nihayetsiz olamayacağı açıktır. Bu dinamikler içinde gelişen gerici emeller ve faşist hareket karşısında proletaryanın öncüsünün kitleler için SOSYALİST ALTERNATİFİ geliştirmesi mutlak bir görevdir. Bu doğrultuda biz devrimci Marksistler olarak, tüm işçi parti, sendika ve akımlarını yukarıdaki program etrafında toparlanmaya, birleşik bir mücadele çizgisi geliştirmeye, BİRLEŞİK İŞÇİ CEPHESİ'nin kurulmasına çağırırız.

Bu bunalımın emekçi yığınlar lehine aşılabılmesinin yegane yolu, proletaryanın birleşmesi ve tüm emekçi yığınları iktidarın devrimci zaptı doğrultusunda seferber etmesinden geçer. Görevimiz, toplumun her kesitinde burjuva devletine karşı özörgütlenmeler geliştirmek, kitleleri bu yolda silahlandırmaktır. Bu ise, ancak İŞÇİ-KÖYLÜ MİLİSLERİ'nin kurulması, KONSEY tipi kurumların demokratik olarak kitleler içinde geliştirilmesi ile mümkündür.

Proleterler,

Toplumumuzun ve tüm insanlığın geleceği bizlerin ellerindedir. Görevlerimiz büyüktür.

Burjuvazi, faşist çetelerini bizlere karşı kurmaktadır. Ordu içinde gerici

darbe girişimleri hazırlanmaktadır. Burjuvazi, diktatörlüğünün tüm imkanlarını seferber etmektedir.

Bizim görevimiz ise emekçi halkımızı gericiliğe ve faşizme karşı seferber etmektir.

Bu, kurtuluş yolumuzda ilk adımı oluşturacak olan SOSYALİST DEVRİM'in çağrısıdır.

Şubat 1980, *İşçi Cephesi*, Sayı 1

Sürekli Devrim Kuramı ve Türkiye

(Haziran 1988)

Sosyalist düşüncenin, siyasal etkinliği doğrudan belirleme özelliğine sahip olması nedeniyle büyük önem taşıyan sorunlarından birisi, tarihsel aşamaların belirlenmesi konusudur. Sorun temel olarak, belirli bir oluşumun kapitalizm öncesi bir yapıda mı, yoksa kapitalist mi olduğunun saptanmasına yönelik tartışmalar biçiminde somutlaşıyor. Bu saptama bir kez yapıldıktan sonra da, içinde bulunulan tarihsel durumun yarattığı sorunların nasıl ve hangi güçlerle aşılabileceği sorusu gündeme geliyor. Bu iki noktanın çevresinde yoğunlaşan ve 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başı Marksistlerini uğraştıran bu soruna en çarpıcı ve köklü çözümü, 1905 devriminin ertesinde Leon Troçki getirdi. Ama o dönemden başlayarak da dünya sosyalist hareketi, biri mekanik, pozitivist düşünceden hareketle evrimci bir siyasal çizgi üzerine oturan, diğeri diyalektik maddeci düşünceye dayalı devrimci bir siyasal rotaya yerleşen başlıca iki kampa ayrıldı. Bu iki kamp tarihsel hesaplaşmalarını 1917 Rus Devrimi sırasında yaptılar ve Troçki'nin sürekli devrim kuramı deneyden zaferle çıktı.

Ama kuramların insanlar ve sınıflar üstü yaptırım gücü yoktu. Mekanik evrimci düşünce kendisini bu kez bir başka yapıda açığa vurdu; Rus devrimini gerçekleştiren ve iktidarı ele alan Bolşeviklerin içinden yükselen bürokrasi, varlığını borçlu olduğu sürekli devrim kuramının en güçlü düşmanı durumuna geldi. Stalin'in önderliğindeki bu bürokrasi, eski savları yeniden dirilterek devrimci sosyalizme karşı dünya çapında amansız bir mücadeleye girişti, Stalinizmin eleştirileri başlıca üç noktada toplanıyordu: birincisi, Troçki, kapitalizm öncesi bir toplumsal yapının burjuva demokratik özellikli görevlerinin çözümünü sosyalist devrime ve işçi sınıfının iktidarına bağlayarak "tarihsel aşamaları atlıyordu; ikincisi,

demokratik devrimde işçilerin ve köylülerin demokratik iktidarı yerine köylülerin desteğinde işçilerin devrimci iktidarını ileri sürerek “köylülüğü ihmal ediyordu; ve üçüncüsü, sosyalizmin ancak dünya çapında kurulabileceğini söyleyerek “tek ülkede sosyalizm” anlayışını reddediyordu.

Ne var ki, genç Sovyet devletini ve III. Enternasyonal’i (Komintern) denetimine alan Stalinist bürokrasinin sürekli devrim kuramına karşı ileri sürdüğü itirazlar, esas olarak tahrifatlar temelinde yükseliyordu. Nitekim, Çin’den başlayıp İspanya’ya kadar uzanan devrimler ve karşıdevrimler sürecinde, Troçki’nin tarihsel aşamaları atlamadığı, ama Stalinist partilerin yeni yeni “aşamalar” yaratarak sosyalist devrimi engelledikleri, hatta çoğu yerde boğdukları; sürekli devrim kuramının köylülüğü ihmal etmediği, ama Stalinizmin burjuva demokratik önyargılarının işçi sınıfını “ittifaklar” adına burjuvazinin ve küçük burjuvazinin peşine taktığı; Komintern’in kuruluşunun temelinde yatan, sosyalist devrimin dünya çapındaki sürekliliği ve sosyalizmin nihai zaferinin ancak dünya ölçeğinde gerçekleşebileceği anlayışının Sovyet devletinin varlığını tehlikeye atmadığı buna karşılık tek ülkede sosyalizm siyasetinin dünya devrimini Sovyet bürokrasisinin çıkarlarına bağımlı kılarak basit bir devlet diplomasisi haline dönüştürmek olduğu birçok kez açığa çıktı.

Stalinizmin bu çizgisi günümüzde de sürüyor. Ama şimdi artık çeşitli varyasyonlarıyla birlikte sahneye çıkmakta. Stalinizmin kaçınılmaz olarak içine sürüklenmiş olduğu bunalım, Avrokomünizmden fokoculuğa kadar yayılan geniş bir sapmalar yelpazesinin oluşmasına neden oldu. Bu yelpazede sürekli devrim kuramına yer yok. Gerçi son dönemlerde, bunalımdan çıkış yolları arayan Stalinist akımlardan bazıları, ideolojilerinde fark etmeye başladıkları aksamayı tamir etmek amacıyla sürekli devrim kuramından aktarmalar yapmaya eğilimli gözükmekte. Ama bunun umutsuz bir çaba olduğu ortada. Sürekli devrim ve tek ülkede sosyalizm kuramları birbirlerine tabandan zıttır ve bir araya gelemeyecek kertede ters yüklüdür. Şimdi sürekli devrim kuramını Türkiye ölçeğinde araştırmadan önce, özgün biçimiyle kısaca özetleyelim.

Troçki’nin kuramı

Leon Troçki, 1905 devriminin ertesinde sürekli devrim kuramını geliştirirken, bir bütün olarak dünya tarihinin ve özel olarak da Rusya’nın somut koşullarının tahlilinden hareketle, bir dizi önemli sonuca ulaşmış-

tı. Bunlardan birincisi, sömürge ve yarisömürge ülkeler ile gecikmiş bir burjuva gelişimi yaşayan öteki azgelişmiş ülkelerde, demokrasi ve ulusal kurtuluş görevleri ile toprak sorununun gerçek ve tam anlamıyla çözümünün artık burjuvazi tarafından gerçekleştirilebilmesinin olanaksızlığına ilişkindi. Bu sorunlar ancak bu ülkelerin işçi sınıfı tarafından ve bir işçi-köylü ittifakı temelinde çözüme ulaştırılabilirdi. İkincisi, temel olarak nüfusunun önemli bölümünü köylülerin oluşturduğu bu tür ülkelerde, devrimci rolü ne denli önemli olursa olsun köylülüğün bağımsız, hele önder bir güç oluşturamayacağı saptamasıydı. Troçki'ye göre köylülük, kimi dönemler bağımsız gibi görülebilen bir etkinlik içine girse de eninde sonunda burjuvaziyi ya da proletaryayı izleyecekti. Bu bakımdan burjuva devriminin sorunlarını çözümleyecek olan bir devrimin zorunlu kıldığı işçi-köylü ittifakı, ancak köylü kitlelerine önderlik eden proletaryanın devrimci iktidarı biçiminde billurlaşabilirdi. Troçki'nin üçüncü bir saptaması da, işçi sınıfının bir kez iktidara gelip, öncelikli olarak demokratik devrimin sorunlarının çözümüne giriştiğinde, kaçınılmaz olarak burjuva ilişkilerin ötesine geçmek zorunluluğuyla karşı karşıya kalacağına ilişkindi. Böylece, demokratik devrim gelişerek sosyalist devrime dönüşecek ve dolayısıyla da süreklilik özelliği kazanacaktı.

Troçki'nin 19. yüzyıl devrimlerinin deneylerine ve bu arada Marx'ın bu devrimlere ilişkin çözümlemelerine dayandırdığı sürekli devrim kuramının bu öngörülleri günümüze değin birçok kez doğrulandı. (1) Ama doğrulananlar yalnızca bunlar da değil. Yukarıda özetlenenler sürekli devrim kuramının yalnızca bir yönüne, demokratik ve sosyalist devrimlerin iç içe geçmesi olgusuna ilişkindir Kuramın tamamlayıcı öteki iki ayağı, ulusal sınırlar içinde başlayan sosyalist kuruluşun, sınıf mücadelesi temelinde içerde iç savaşlarla, dışarda ise devrimci savaşlarla süreceği ve sosyalist devrimin ancak uluslararası çaptaki zaferle tamamlanabileceğidir. Kısaca, "sosyalist devrim ulusal arenada başlar, uluslararası arenada gelişir ve dünya arenasında tamamlanır." (2)

20. Yüzyıl devrimleri ile günümüzün bürokratik işçi devletlerinin tarihi, Troçki'nin bu tespitlerinin doğruluğuna ilişkin kanıtlarla dolu. Ne var ki bu kanıtlar her zaman, Troçki'nin kuramının merkezine yerleştirdiği proletaryanın sosyalist iktidarı biçiminde ortaya çıkmadı. Sürekli devrim kuramı, sosyal demokrasinin ve Stalinizmin sayesinde birçok kez tersin-

den de doğrulandı. Türkiye solu, bir devrim ya da karşı devrim yaşamadı, ama belirli bir siyasi kuramın doğrulanması ya da geçersiz kılınması için bu tür olayları bizzat yaşamaya da gerek yok. Üstelik ağır yenilgiler alan ve tek ülkede sosyalizm kuramının nasıl kırılıp döküldüğünü gözleriyle gören Stalinizm, bugün de aynı çizgisini, değişik biçimler altında da olsa sürdürmeye çalışmakta. Bu nedenle sorun, her aşamada ve her ölçekte tekrar tekrar irdelenmek durumunda.

Türkiye’de burjuva devrimi

Tarihsel bir kategori olarak burjuva demokratik devrimin Türkiye’de gerçekleşip gerçekleşmediği sorunu, Türkiye solunun son 20 yıldan beri tartıştığı en önemli konulardan biri. Çoğunlukla Stalinist kavramlarla ve mekanik pozitivist yöntemlerle tartışan taraflar başlıca iki kutupta toplandılar. Bunlardan bir kesimi Türkiye’nin ağırlıklı olarak kapitalizm öncesi bir yapıya sahip bulunduğunu, bu nedenle de burjuva demokratik aşamanın atlanamayacağını ve bu sorunun sosyalist iktidar biçimine öngelen bir rejim türüyle çözümlenebileceğini savunuyor. Bunların arasında, üretim tarzının temel olarak kapitalist olduğunu söyleyenler de yok değil; ama bunlar da, kapitalizm öncesi “kalıntılar”ın varlığından kalkarak benzer bir rejim formülasyonuna ulaşıyorlar. Bu tezi savunanlar, demokratik devrimin iktidar biçimine ilişkin olarak ise çok çeşitli kanatlara bölünmüş durumdalar. Ortak paydaları ise, bir sosyalist iktidara karşı olmaları. Bu kanadın bazı kesimlerinin sıkıştıklarında başvurdukları formül, “demokratik halk iktidarı”nın, “sosyalist iktidarın özel bir biçimi” olduğu şeklinde.

Diğer kesim, Türkiye’nin kapitalist bir ülke olduğunu, çözümlenecek herhangi bir burjuva demokratik sorununun bulunmadığını ve gündeminin sosyalist devrimle belirlendiğini savunuyor. Bu tezi en yalın biçimiyle Türkiye İşçi Partisi ileri sürüyordu. Ama TİP’in reformist ve Stalinist anlayışı, sosyalizmi bir demokrasi sorununa indirgemesi, rejim formülasyonu konusunda demokratik devrimcilerden daha da geriye düşmesine neden oluyordu. Kısacası TİP’in sosyalist devrimden anladığı, demokratik devrimden başka bir şey değildi. Üstelik bu, parti de, 1970’lerin sonlarından başlayarak ve başka partilerle giriştiği flörtlerin de etkisiyle daha klasik bir demokratik devrim programına oturmuş durumda.

Görünüşte ayrı ama özde aynı olan bu iki tezin ortak özelliği, toplumsal

oluşumları tamamlanmış kategorilerle tanımlamaya çalışmaları. Bu aşamalı devrim anlayışı, Marksist eşitsiz ve bileşik gelişme yasasının inkarı üzerinde yükselir. Oysa, bugün Türkiye'nin kapitalist bir ülke olduğunu, sınıfsal karakteri burjuva olan bir devlet türüyle yönetildiğini söylemek, çağımızda burjuva demokratik devrimlerin sorunlarının ancak (Türkiye'nin tarihinde bulunmayan) köylülüğün desteğindeki proletaryanın sosyalist iktidarı tarafından çözümlenebileceği teziyle çelişmez. Çünkü bir ülkenin kapitalizm öncesi bir yapılanmadan kapitalist bir yapılanmaya dönüşmesi, tarihsel olarak burjuva demokratik devrimini tamamladığı anlamına gelmez.

Türkiye'de 20. yüzyılın başlarından itibaren cılız da olsa bir burjuvazi (ticaret burjuvazisi) gelişmiş ve ilk olarak 1908'de Osmanlı Devleti'nin yönetim mekanizması içinde kendisine bir yer açmıştır. Ardından 1919-23 arasında burjuvazi, toprak ağalarının da dahil olduğu geniş bir egemen sınıflar koalisyonu biçiminde, yeni bir devlet, bir burjuva cumhuriyeti kurmuştur. Bunun bir burjuva siyasal devrim olduğunu belirlemekten kaçınmamak gerekir. Üstelik bu siyasal devrim, yukarıdan aşağı bir toplumsal dönüşüme öncülük etmiştir. Böylece Türkiye'nin egemen üretim tarzı ve ilişkiler bütünü kapitalistleşmiştir.(3)

Bu açıdan Türkiye'nin geçmişinde, tepeden de olsa bir burjuva devriminin en azından başlamış olduğu bir gerçektir. Ama önemli olan, son derece özgün koşullar altında gelişen bu devrimin, tarihsel olarak demokratik devrimin sorunlarını tam ve gerçek anlamda çözümleyip çözümleyemediği sorunudur. İşte sürekli devrim kuramı, çağımızda bunun olanaksızlığını ortaya koyar.

Burjuva devrimi tamamlanmış mıdır?

Burjuva devrimlerinin başlıca iki sorunu, toprak devrimi ile ulusal bağımsızlıktır. Cumhuriyet rejimiyle birlikte, özellikle 1950'lerdeki makineleşmenin etkisiyle tarımdaki kapitalizm öncesi ilişkiler kapitalizme uygun bir karakter kazanmıştır. Ama bu durum Türkiye'nin doğusu için geçerli değildir. Bu bölgelerde kapitalizm öncesi ilişkiler, özellikle toprak ağalığı temelinde günümüzde de sürmektedir. Daha da önemlisi bu olgu, bölgeye özgü ulusal sorunla iç içe geçmiş durumdadır. Bu nedenle Ortadoğu'daki çelişkiler yumağı, Türkiye sosyalizminin önüne, bir toprak sorunundan önce bir ulusal sorun biçiminde çıkmakta ve bu yumağın

çözümü bir başka devrimci gelişmeye gereksinim göstermektedir. Ama batı ve orta Anadolu'da büyük toprak sahipliği, kapitalist büyük tarım işletmeciliğine dönüşmüş (özellikle Ege ve Çukurova bölgeleri), öte yandan tarımın büyük bölümüne küçük aile işletmeleri egemen olmuştur.

Ne var ki tarımdaki bu kapitalist gelişme burjuva devriminin organik bütünlüğü içinde gerçekleşmemiş ve bir dizi yeni sorunun doğmasına yol açmıştır. Büyük toprak sahiplerinin makineleşmeyle birlikte çiftliklerini ücretli emek istihdam eden kapitalist tarım işletmelerine dönüştürmeleri ve giderek büyütmeleri, bu bölgelerde hızlı bir topraksızlaşma sürecine neden olmuştur. Ama topraksız kalan köylülerin hepsi tarım proleterleri durumuna gelmemiş ve kentlere göç başlamıştır. Öte yandan sanayinin cılız yapısı bu göçü soğuramamış ve ortaya devasa bir işsizler ordusu ile lümpen proleterler kitlesi çıkmıştır. Bu süreç, büyüme olanağından yoksun küçük aile işletmelerindeki nüfus artışı da katkıda bulunmuştur.

Tarımdaki bu kapitalist gelişme ve kırsal kapitalist iç pazarla bütünleşmesi, burjuva demokratik karakterli bir toprak sorununu Türkiye'nin gündeminden düşürmüştür. Ne var ki, yukarıda da söylendiği gibi bu gelişimin özgün niteliği ve bunun yanı sıra Türkiye tarımının emperyalist dünya pazarına bağımlılığı, burjuva demokratik dönüşümün çözümleyemeyeceği bir dizi sorun yaratmıştır. Belirli ürünlerde uzmanlaşma zorunluluğu, kronik verimsizlik, elde edilen gelirin ancak geçimlik düzeyde kalması, küçük işletmelerin büyüme olanağından yoksun olması, işsizlik, vb. sorunlar klasik burjuva demokratik yapının ötesinde çözümlere gerek duymaktadır. Büyük işletmelerin parçalanarak topraksız köylülere dağıtılması evresi geride kalmıştır. Kapitalizm öncesi üretim ilişkileri çerçevesinde devrimci bir nitelik taşıyan bu tür bir talep, bugün için geriye yönelik bir çözüm önerisinden başka bir şey değildir. Şimdi gündemde olan, büyük toprakların, başta tarım işçileri olmak üzere kır emekçilerinin doğrudan denetiminde sosyalist işletmeler durumuna dönüştürülmesidir. Öte yandan son derece yaygın olan küçük işletmelerin acil talepleri uygun taban fiyatları, ucuz tarım girdileri ve devlet kredileri çevresinde dönmektedir. Ama bundan daha önemlisi, bu işletmelerin kollektif çiftlikler biçiminde birleştirilerek rasyonel ve çağdaş işletmeler durumuna getirilmesidir. Ve nihayet, tarımdaki gelişmelere bağlı olarak, sanayinin tarımdaki makineleşmeyi destekleyecek ve kentlere göç eden kitleleri istihdam edecek

biçimde, planlı olarak yönlendirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır.

Burjuva devriminin tamamlanmamışlığı nedeniyle ortaya çıkan bu sorunları, büyük toprak sahiplerinin de yer aldığı egemen sınıflar koalisyonu çözümleyemez. Burjuva devriminin sorunlarının tam ve gerçek anlamdaki çözümü sosyalist bir inşa altında olanaklı durumdadır. Bu anlamda burjuva devrimi ile sosyalist devrim iç içe geçmiş durumdadır. Bu gerçek göz önünde tutulduğunda, tarihsel aşamaların atlanmaması yargısıyla burjuva demokrasisine özgü iktidar formüllerinin ortaya atılması, burjuva devriminin çözümleyemediği sorunların çözümünü yine burjuvaziden beklemekten başka bir anlam taşımaz. Ya da “köylülüğün ihmal edilmemesi” ilkesiyle, kır küçük burjuvazisinin desteklediği burjuva partileriyle koalisyonların aranması ve buna yönelik “özel rejim türleri”nin yaratılması, sosyalizmi uzak bir geleceğe iterek işçi sınıfını burjuvaziye bağlamaktan başka bir kapıya çıkmaz. Temel olan, yoksul köylülüğü, tarım ve kent proletaryasının programına kazanmak, onların desteğini elde etmektir. Eğer bir ittifak söz konusu olacaksa, bu ancak işçi sınıfı ile doğunun özgül ulusal sorunu arasında gerçekleşmek durumundadır.

Burjuva devriminin diğer bir tarihsel sorunu olan ulusal bağımsızlık konusuna gelince, 1923’te kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nin bir sömürge devlet olduğunu söylemek olanaksızdır. Türk ulusunun birliği sağlanmış ve ulusal bir devlet inşa edilmiştir. Ama bu, Türk devletinin emperyalizmden siyasi ve askeri açıdan bağımsız olduğu anlamına gelmez. Kapitalist dünyada yer aldıkça, az gelişmiş ülkelerin bu tür bir bağımsızlık elde etmelerinin olanağı yoktur.(4) Kapitalizm bir dünya sistemi durumuna dönüştükçe, az gelişmiş ülke burjuvazilerinin emperyalist sistemle bütünleşmeleri daha da büyük bir zorunluluk olmaktadır. Türk burjuvazisinin de, emperyalizmden siyasi ve askeri bağımsızlığa gereksinimi yoktur. Bu anlamda, bir ulusal devletin kurulmasına yol açan Türk burjuva devrimi, çağın özellikleri nedeniyle tamamlanmadan kalmış ve biçimsel bir bağımsızlık aşamasında durmuştur. Bu sorunun gerçek çözüme ulaştırılabilmesi görevi, burjuvazi ile kader birliği yapan Türk burjuvazisinin değil, emperyalist ittifaktan hiç bir çıkarı olmayan işçi sınıfının omuzlarında durmaktadır. Bu anlamda da burjuva devriminin görevlerinin kaderi sosyalizme bağlanmıştır.

Demokrasi ve Sosyalizm

Türk burjuva devriminin bir başka özelliği daha sürekli devrim kuramının çerçevesi içinde kavranabilir ancak. Bu da, bu devrimin klasik anlamda bir demokratik devrim olmadığıdır. Devrime önderlik eden burjuvazi, devrimin sınıfsal temelini halk kitleleri ile bir ittifak üstüne oturtmamıştır. Tam tersine yukardan aşağı doğru gerçekleştirilen bu devrim, bir egemen sınıflar koalisyonu zeminine oturmuş ve bir toplumsal dönüşümler zinciri biçiminde gerçekleşmiştir.

Türkiye’de demokratik hakların, kitlelerin bağımsız mücadeleleri sonucunda mı elde edildiği, yoksa burjuvazi tarafından mı bahsedildiği sorunu en çok tartışılan konulardan biri. Ama bu haliyle bu tartışmadan bir sonuç elde edilemez, şurası açık ki, kesintilerle de olsa Türk burjuvazisi Türkiye’de bir burjuva parlamenter rejimi kurmuştur. Bu gerçek kendisini en özgün biçimiyle hukuk sisteminde açığa vurmaktadır. Ne var ki, bu sistemi belirleyen halk kitleleri değil, egemen sınıflar bloğu olmuştur. Bu nedenle de rejimi çevreleyen demokratik haklar sistemi, her zaman sınırlı, dar ve egemen sınıfların çıkarlarını gözetir bir yapıda belirlenmiştir. Bu açıdan örneğin parlamentonun, hakim sınıflar ile çalışan yığınlar arasındaki bir dengenin değil, hakim sınıfların kendi aralarındaki uzlaşmanın bir zemini olduğunu söyleyebiliriz. Çalışan yığınları doğrudan ilgilendiren demokratik haklar ise, çoğunlukla onların bağımsız bir seferberliğini önlemek amacıyla gündeme getirilmiştir.

Burjuva dönüşümün, kitlelerin seferberliği üstüne kurulu bir demokratik devrim biçiminde gerçekleşmemiş olması, bu nedenlerle Türk demokrasisinin son derece köksüz ve kaygan olmasına yol açmıştır. Bu ise, siyasi rejimin temelinde yatan bunalım ögesini açıklar. Burjuva demokrasisi hakim sınıflar ittifakının bir sonucu olma özelliğini korudukça, siyasal üstyapıda ortaya çıkan değişimlerin, yeni ittifak arayışlarının, bu demokrasiyi her seferinde bunalıma sürükleyeceği ve yeni darbeleri gündeme getireceği açıktır. Bu bakımdan demokrasi sorununun çözümü, hakim sınıflar bloğunun siyasal iktidardan uzaklaştırılmasını zorunlu kılmaktadır.

Öte yandan, belki bunlardan daha da önemlisi, dünya çapındaki sermaye birikimi çerçevesinde Türk burjuvazisi son derece güçsüz bir sermayeyi temsil etmektedir. Kısaca, Türk burjuvazisi demokrasiyi finanse edecek

olanaklara sahip değildir. Bu nedenle de Türkiye’de kitlelerin yaşamını doğrudan ilgilendiren demokratik talepler, son derece patlamalı gelişmelere yol açmaktadır. Demokratik devrimin gerçekleştirilmesi emekçi yığınların görevi durumuna geldikçe denge unsurları da içeren burjuva demokrasisinin zemini ortadan kalkmakta, demokrasi sosyalizmin bir sorunu haline dönüşmekte.

Bugün Türkiye’de burjuva demokrasisi ile demokratik haklar ilişkisi çelişik bir karakter kazanmıştır. Gerçek demokratik hakların kalıcı olma özelliği, ancak burjuva çerçevenin dışında sağlanabilir, bu nedenle de demokrasi sorunu doğrudan sosyalizme bağlanmıştır.

Türkiye’de sosyalizm olanaklı mı?

Bu sorunun iki bölümü var. Birincisi, sosyalist insanın öncüsü olarak iktidara gelebilecek bir işçi sınıfının bulunup bulunmadığı; ikincisi, bir iktisadi ve toplumsal sistem olarak sosyalizmin kurulup kurulamayacağı. Birinci sorunun yanıtı, nesnel koşullar açısından hiç şüphesiz “evet”tir. Türkiye’de, emperyalizme bağımlı da olsa bir sanayi kurulmuştur (belki de Ortadoğu’nun en güçlüsü) ve sanayileşme süreci işlemektedir. Bu sanayide yaklaşık 3 milyonluk bir proleterler ordusu çalışmaktadır Buna öteki sektörlerde çalışan ücretliler ile tarım proleterleri de eklendiğinde, ortaya nicel olarak güçlü bir işçi sınıfı çıkmaktadır. Önemli bölümü kentlerde ve sanayi merkezlerinde toplanmış olan bu işçilerin, aileleri ile birlikte düşünüldüğünde nüfus içinde önemli bir yer tuttuğu kuşkuyla yer vermeyecek kertede açıktır.

Öte yandan Türkiye’nin, nüfusunun yarısına yakın bir bölümü köylerde yaşayan küçük burjuva ağırlıklı bir ülke olduğu göz önüne alınırsa, proletaryanın gene de toplumun bir azınlığını oluşturduğu ortaya çıkar. Bu nedenle de işçi sınıfının iktidarı, ancak bu kesimlerin çıkarı sosyalizmde olan bölümlerinin desteğiyle gerçekleşebilir. Bunların içinde en önemlisi ise, doğuda yaşayan yoksul ve topraksız köylülerdir. Ama eğer demokratik sorunlar (ulusal sorun ve toprak sorunu) sosyalizm ile iç içe geçmiş durumdaysa ve demokratik devrimin gerçek ve tam anlamıyla tamamlanması ancak sosyalizmle olanaklıysa, işçi sınıfının geliştireceği ittifaklar sistemi yalnızca bir sosyalist iktidar perspektifi altında düşünülebilir. Bu da işçilerin ve köylülerin demokratik iktidarını değil, ulusal mücadele tarafından desteklenen işçi sınıfı iktidarını zorunlu kılar. Sürekli devrim

kuramının toplum ve siyaset bilimine en önemli katkılarından biri budur.

Sosyalizmin bir iktisadi ve toplumsal sistem olarak Türkiye’de kurulup kurulamayacağı sorusuna gelince, bu girişim ulusal çerçevede kaldığı sürece, tek başına sosyalizme ulaşamaz. Sosyalizm, sınıf ayrılıklarının ve çelişkilerinin, bu ayrılıklar ve çelişkiler temelinde yükselen siyasal ve toplumsal kurumların sönümlenmiş olduğu bir sistemdir. Öte yandan kapitalizm bir dünya sistemi durumuna dönüşmüş ve üretici güçler uluslararası bir özellik kazanmıştır. Bu nedenle emperyalist kapitalizm dünya çapında var oldukça, işçi sınıfının uluslararası birliği kurulmadan ve dünya kaynaklarının yine dünya ölçeğinde planlı kullanımına geçilmeden, tek bir ülkenin sınırları içinde, hele Türkiye gibi bir geri ülkede sosyalizmin inşasının tamamlanmasının olanağı yoktur. Sosyalizmin inşasının tek ülkede tamamlanabileceğini savunmak, 19. yüzyılın ütöpik sosyalizmine, çağdaş revizyonizmin giysisini giydirmekten başka bir anlam taşımaz.

Türkiye’de işbaşına gelecek bir sosyalist iktidarın temel görevi, hızlı bir sanayileşme ve kolektifleştirme süreci başlatarak sosyalizme geçişin ekonomik temellerini atmak ve kendisini ülke içi gericiliğe ve emperyalist saldırılara karşı korumak olacaktır. Ama bu iktidar, Ortadoğulu ve Doğu Avrupalı emekçilerden, emperyalist ülkelerin işçi sınıfından, daha da önemlisi bölgedeki ulusal kurtuluş mücadelelerinden son tahlilde, başka ülkelerde kurulacak sosyalist iktidarlardan destek bulmadıkça, her an yıkım tehlikesiyle karşı karşıya olacaktır. Bu yıkım çok çeşitli biçimler altında gerçekleşebilir. Sosyalist iktidar, emperyalizmin kuklası bir bölge devletin saldırısına ya da açık emperyalist işgale uğrayabilir, rejim içerden çürüyerek bürokratik bir diktatörlüğe dönüşebilir ya da ekonomik ablukayla içerden yıkılmaya çalışılabilir. Bütün bunlar sosyalist inş sürecini kesintiye uğratmaya, çürütmeye, tersine çevirmeye ve nihayet yok etmeye yönelik girişimler olacaktır. Günümüzde bürokratik işçi devletlerinin gelişmiş oldukları nokta bunun kanıtıdır.

Bu nedenlerle içerde sosyalizme geçişin temellerini atmaya girişecek olan sosyalist iktidar, bir yandan da başta kendi bölgesinde olmak üzere, dünya ölçeğindeki sosyalist mücadelenin bir parçası olmak zorunda kalacaktır. Sürekli devrim kuramının enternasyonalizme ilişkin yönü bu olguyu vurgular

Önderlik Sorunu

Sürekli devrim kuramı, herhangi bir ülkedeki devrimin ve devrimci dinamiklerin nesnel temellerini tanımlar. Öte yandan işçi sınıfının iktidar olup olamayacağı, doğrudan sınıf mücadelesine ve işçi sınıfının bu mücadeleye içindeki bilinçli eylemine bağlıdır. Sosyalist bir iktidarın önkoşulu, işçi sınıfının (en azından önemli bir çoğunluğunun) böyle bir iktidarın zorunluluğuna inanması ve bunun için gerekli siyasal araca, yani önderliğe sahip olmasıdır.

Türkiye işçi sınıfı oldukça gençtir. Öte yandan kapitalizmin dünya çapındaki tarihi açısından bakıldığında, epeyce kısa sayılabilecek bu geçmişinde, kitlesel anlamda bir deneyimi bulunmamaktadır. Ekonomik mücadelenin sınırlarının ötesine taşma eğilimi gösteren birkaç girişimi de (1969 Kozlu, 15-16 Haziran 1970 İstanbul) sendikal çerçevenin dışına fazlaca taşamamış ve kısa sürede bastırılmıştır. Türkiye proletaryasının siyasal eylemi bugüne değin esas olarak burjuva partilerinin, parlamenter demokratik işleyiş temelinde desteklenmesi biçiminde gerçekleşmiştir.

Bunun tek istisnası Türkiye İşçi Partisi deneyi olmuştur. Ağırlıklı olarak sendikacıların girişimiyle kurulan TİP, işçi sınıfının kitlesel siyasal örgütlenmesi doğrultusunda çok önemli bir adımı temsil etmiş ama önderliğinin reformist niteliği ve sosyalizmi bir demokrasi sorunu durumuna indirgemesi nedeniyle bağımsız bir sınıf atılımını gerçekleştirememiştir. İşçi sınıfının bağımsız siyasal eylemi ve siyasal örgütü anlayışı yaygınlık kazanamadan, bu anlayışın somut pratiği yaşanmadan, sağdan ve soldan küçük burjuva halkçılığıyla sarılan TİP kısa sürede bir aydınlar kulübüne dönüşmüştür.

Ama Türkiye işçi sınıfı bir örgütlenme ve mücadele deneyiminden tümüyle yoksun da değildir. Bugün sendikalarda örgütlenmiş işçi sayısı yaklaşık 2 milyon kadardır. Üstelik bu sendikal mücadele pratiği, 1970'li yıllarda DİSK deneyiyle önemli bir militanlık kazanmıştır. Grev, işgal, iş yavaşlatma, destek grevi, hatta genel grev gibi mücadele türleri işçi sınıfının kolektif deneyiminin öğeleri durumuna gelmiştir. İşçi sınıfı mücadelesi özellikle 1970'lerin sonlarında, sendikal sınırlara gelmiş dayanmış, ama sendika bürokrasilerinin reformist etkisiyle orada dondurulmuş, daha üst düzeyde mücadele biçimlerine dönüşmemiş, alternatif örgütlenmeler yaratılamamıştır.

Bunlar göz önünde tutulduğunda, Türkiye işçi sınıfının ilk sorunu, bağımsız bir sınıf önderliğinin geliştirilmesi biçiminde ortaya çıkmaktadır. Sınıf bilinci ile tarihsel görevler arasında var olan ayrımın aşılması ancak bu tür bir sosyalist önderliğin etkisiyle olanaklı duruma gelecektir. Sınıf mücadelesinin siyasal içerik kazanması; bu içeriğe özgü örgütlenmelerin yaratılması; bu deneyimlerin işçi sınıfının kolektif bilincinde saklanması; ve nihayet bu kolektif deneyimler ile işçi sınıfı iktidarının zorunluluğu bilincinin kaynaşması, öteki sınıflardan bağımsız bir sosyalist önderliğin dolayımı olmadan olanaksızdır.

Buradan sürekli devrim kuramına geri dönecek olursak, Türkiye için şu söylenebilir: Sosyalist bir iktidar için tüm nesnel koşullar vardır; bundan sonrası işçi sınıfına ve onun geliştirmek durumunda olduğu sosyalist önderliğine bağlıdır.

Notlar:

1. Sürekli devrim anlayışının Karl Marx'a kadar uzanan kökenlerine ilişkin Türkçe'de kapsamlı bir yayın yoktur. Bu konu, Sınıf Bilinci'nin ilerdeki sayılarında ele alınacaktır.

2. Leon Troçki, Sürekli Devrim, Köz Yayınları, İstanbul, 1976,s.192

3. Bu tespitlerin ayrıntılı bir anlatımı için, Sungur Savran'ın Onbirinci Tez kitap dizisinin 1. sayısındaki (Kasım 1985), "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e: Türkiye'de Burjuva Devrimi Sorunu" başlıklı makalesine başvurulabilir.

4. Hindistan gibi son derece özgün koşullara sahip bazı ülkeler bu kuralın istisnaları olarak görülebilir. Ama bu ülkelerin de, bir dünya bunalımı sırasında emperyalizmden yana tavır alacakları da açıktır.

Haziran 1988 *Sınıf Bilinci*, Sayı 1

Eski Ağıza Eski Taam:

Yeni Çözüm Dergisi'nde Troçkizm Tartışması

(Haziran 1988)

Türkiye sol hareketi son bir iki yıldır 12 Eylül'ün şokunu atlatma ve yeniden ayaklan üzerinde doğrulma çabası içinde. Genel olarak ulusalcı Stalinist ideolojinin belirlemesi altındaki sol topluluklar bu çabalarında başlıca iki eğilim sergiliyorlar: Bunların bir kesimi, yenilgilerini salt örgütsel ve askeri terimlerle açıklamanın ötesinde, konumlarını politik ve ideolojik < düzeylerde araştırmaya ve hatta bazıları aşmaya yönelirken, bir başka kesim de, yaşananlardan siyasi dersler Çıkartmaya yönelik her türlü girişimi «ihamet», «tasfiyecilik», vb. tanımlarla «mahkum» ederek eski konumlarına sıkıca sarılıyor, hatta daha da gerilere düşüyor. Bu ikinci eğilimin en güzel örneğini *Yeni Çözüm* dergisi sergiliyor.

Yeni Çözüm, bu yılın başından itibaren yoğun bir antitroçkist kampanya başlattı. Aslında Troçki ve Troçkizm düşmanlığı Stalinist hareketlerin başlıca özelliği, ama asıl haçlı seferleri, bu küçük burjuva akımların siyasal bunalım dönemlerine denk düşüyor, çünkü bu tür hareketlerin ortak özelliği, içinde bulundukları bunalımı «Marksist bir temelde irdeleyerek aşmak yerine, “düşmanlar” yaratmak ve kadrolarının dikkatlerini bu noktalarda toplamaktır. İçinde bulunduğumuz aşamada “hedefin Troçkizm olması da çok doğal. Zira, “Başlarken” yazısında da belirtildiği gibi Stalinizm, yalnızca Türkiye’de değil, dünya, ölçeğinde bunalım içinde ve Avrokomünizmden küçük burjuva halkçılığına kadar yayılan bir, yelpazede yer alan reformist ve revizyonist akımların karşısına dikilen devrimci Marksist “düşman” Troçkizm biçiminde somutlanıyor.

Stalinist önderliklerin Troçkizme yönelik saldırılarında kul landıkları silahların barutu çok uzun yıllar öncesinde tükenmişti. Daha 1924’te

bürokrasinin devrimci Marksizme karşı giriştiği kampanya temel olarak tahrifatlar üzerine kuruluydu. Bu gelenek bugüne değin hiç bozulmadı. Tahrifatların da ötesinde gerçekdışı karalamalar, tasfiyeler, hatta katliamlar birbirini izledi. Türkiye’de iş son noktaya varmış değil henüz, ama kullanılan kabadayı dili, savrulan tehditler, yapılan “objektif tespitler” bunun işaretini de vermiyor değil. *Yeni Çözüm* dergisinin 9. sayısında giriştiği Troçkizm “eleştirisi” de, sorunların içeriğini bir yana bırakarak tahrifatlara dayalı bir Stalinizm propagandasının en klasik örneklerinden birisini oluşturuyor.¹

Ne yazık ki Kaya Doğruel’in yazısının sistemli bir incelemesini yapmak olanağına sahip değiliz, çünkü itiraf etmek gerekir ki yazı her yönüyle dökülüyor ve nereden tutulsa elde kalıyor. Doğruel’in, «dünya devrimci hareketinden tecrit olmuş... ülkemizde nesli tükenmiş kelaynaklar kadar bile olmayan Troçkistler(e)... ve bugüne kadar ülkemizde pek adı sanı duyulmayan Troçkizm(e)” ayırdığı sayfalar dolusu yazısına egemen olan “eleştirinin üslubu” ve bizzat içeriği, “ahlaksızlık, yaltaklanma, yeni keşifler; ithal ideolojiler”, “hayal kırıklıkları ile dolu tarihinde müzmin muhaliflik dışında bir rol üstlenmemiş olan Troçkizm”, “Troçkizm, sosyalizm düşmanlığı, devrime yürüyen proleter hareketlere karşı nefreti ile tanınmıştır”, “her oportünist akım gibi karşıdevrime yarayan bir sondur”, “Troçki’nin bir tek tezinin doğrulanmamış olması”, gibi tek bir örnekle bile, olsa gerekçelendirilmemiş, “ben söyledim oldu” anlayışıyla ortaya atılmış onlarca “tespitten oluşuyor. Yine de birkaç noktaya değinmekte yarar var.

Stalin sonrası Sovyetler Birliği

Sovyet bürokrasisinin bugün dünya çapında izlediği karşıdevrimci siyasetleri, Stalinizmin doğal bir sonucu olarak görmeyen ama bir yandan da var olan rejimi “modern revizyonizm” gibi sınıf karakteri belli olmayan terimlerle tanımlayan Stalinist akımların en fazla zorlandıkları noktalardan biri de, Stalin sonrasına atfettikleri bu “sapmanın” nasıl olup da gerçekleştiği sorunudur. Bakın Doğruel bu konuyu nasıl açıklıyor:

Stalin’in ölümü bu konuda (emperyalizme karşı mücadele ve sosyalizmin dünya çapında yeni kazanımlar elde etmesi) büyük bir boşluk doğurur. Ülkenin ve partinin zayıflayan yapısı savaşın getirdiği yıkım, büyük oranda kadro kaybı ve yerlerinin kısa zamanda, doldurulamaması gibi

nedenlerin sonucu olarak Stalin'in boşluğunu dolduramaz. Yerine gelen kolektif önderlik ise böyle bir görevi üstlenmekten, bu kapasiteden ve anlayıştan oldukça uzaktır. İzlenecek politika net değildir ve bu bulanıklığı yaratan ise emperyalizmin saldırıları karşısında kendine güvensizlik SSCB'nin içinde bulunduğu durumu abartıp dünya genelindeki devrimci mücadelenin boyutlarını görememektir... dar bir kafa yapısı ile hâlâ II. Dünya Savaşı öncesi koşullarda olduğu gibi, dünyadaki tek sosyalist ülkeyi korumak dışında bir şey göremeyen, dönemin değiştiğini anlayamayan revizyonist anlayışlar netleşmeye ve tasfiyeler yoluyla önderliği ele geçirmeye başlar. Bu teslimiyetçi görüşlerini ortaya atan modern revizyonizm Stalin'i "mâhkum ederek" ve silahlı devrimi reddederek emperyalizmin işine gelen politikalar izler.²

İşte *Yeni Çözüm*'ün sözde Marksist çözümleme gücü bu kadar. Stalin'in ölümünden sonra onun yerine gelen kapasitesiz, dar kafalı ve kendine güvensiz yöneticiler, bu teslimiyetçi görüşlerini (hangisiyse bunlar) ortaya atarak modern revizyonizmi geliştirirler. Böylece düş sona erer.

Ama Doğruer okuyucuya, bu "dar kafalı" ve "yeteneksiz" kadroların siyasal eğitimlerini nerede aldıklarına, partiye nereden geldiklerine, hangi önderliğin kadroları olduklarına ilişkin tek bir şey söylemiyor. Bunlar, örneğin, devrimden sonra Bolşevik Parti'ye katılan kariyer düşkününü Menşevik ve liberal artıkları mıdır? Ya da toplumsal konumlarını korumak amacıyla partiye doluşan Nepmanlar mıdır? Ya da Çarlık ordusunun eski subayları mıdır? Ya da iç savaşta kırılan öncü proletaryanın yerini doldurmak üzere kentlere gelerek yeni işçileşen ama devrimin deneyimlerinden yoksun köylüler midir? Bunların siyasal anlayışı, devrimin dünya ölçeğinde yaygınlaşması temelinde yükselen bir proleter enternasyonalizmine mi, yoksa SSCB'nin korunmasını her şeyin üzerinde tutan ulusalcı tek ülkede sosyalizm siyasetine mi dayalıydı? Bu kadrolar Stalin döneminde muhalif unsurlar mıydı, yoksa onun önderliğinin ayrılmaz öğeleri miydi?

Peki ya "tasfiye" edilenler kimlerdi? Bunlar Ekim devrimini gerçekleştiren önder kadrolar mıydı? Yada sovyet kurumlarının devrimci temsilcileri ve Kızıl Ordu'nun kurucuları mıydı? Ya da dünya devrimi ruhuyla eğitilmiş ve III. Enternasyonal'in kuruculuğunu yapmış olan önderler miydi? Ya da parti içinde yoldaşça birbirini eleştiren ama devrimin çı-

karlarını her şeyin üzerinde tutarak eylemde birliği gerçekleştiren değişik görüşlerin temsilcileri miydi?

Biraz dikkatli bir okuyucu bu sonunculardan hiç birinin 1950’ler için geçerli olmadığını, ama 1920’lerde Stalin’in önderliğinde başlayan bürokratik yozlaşmadan söz ettiğimi anlayacaktır. Eğer Doğruer, SBKP’de bir “sapma” arayacaksa ve bu sapmanın öğelerinden olarak parti kadrolarındaki değişimleri ve tasfiyeleri inceleyecekse, sınıf kökenleri ve siyasal anlayışları aynı temel üzerinde yükselen bürokratik kadroların kendi aralarındaki çekişmeleri araştırmaktan çok, sorunu 1920’lere kadar izleyebilme yürekliliğini göstermek zorundadır, Çünkü partinin önder kadrolarının tasfiyesi 1950’lerden çok önceleri tamamlanmış ve parti bizzat Stalin’in önderliği altında bürokratik revizyonist çizgisine oturtulmuştu. Bu bağlamda, “SSCB’nin korunması” anlayışı yalnızca II. Dünya Savaşı’ndan önce izlenen bir “taktik” de değildi. Bu siyaset bizzat tek ülkede sosyalizm anlayışının doğal bir uzantısıydı. Bu nedenle Stalin sonrası yöneticilerin “dar kafalılığına” üzülmekten çok, Doğruer’in bizzat bu siyaseti ve temelinde yatan ulusalcı Stalinist ideolojiyi sorgulayabilmesi gerekirdi.

Elbette *Yeni Çözüm* yazarı bunu yapmıyor; üstelik kendisini de bir çırpıda ele veriyor. Diyor ki, *“Troçkizm, bu gelişmenin (modern revizyonizmin yükselişi-MK) şevki ile daha bir coşarken bu koroya Avrupa’nın üç yenik komünist partisi de katılır. Bunlar, ellerinde sayılan iktidarı şu veya bu yolla burjuvaziye teslim eden İspanya, İtalya ve Fransa Komünist Partileri’dir.”* Şimdi Doğruer bize hemen açıklamalıdır: Bu partiler ne zaman ve nasıl ellerindeki iktidarı burjuvaziye teslim etmişlerdir? Bu partiler Stalin’in önderliğindeki Komintern’e bağlı değiller miydi? Bu partiler Komintern’in siyasetlerini izlemiyorlar mıydı? Bu partilerin, Stalin ve Stalinist antifaşist mücadele anlayışı ile, tek ülkede Sosyalizm çizgisi ile herhangi çelişkileri var mıydı? Ve bu partiler kendilerini iktidarı burjuvaziye teslim etmekle suçlayan Troçkist partilerin önderlerini Moskova’dan getirttikleri ajanların yardımıyla katletmediler mi?

Bunlara da doğru dürüst yanıt alamayacağımız biliyoruz. Ama biz yine de kısaca anımsatalım. Fransız Komünist Partisi, 1934’te Stalin-Dimitrov önderliğindeki Komintern’in Halk Cephesi siyaseti uyarınca Fransız burjuvazisi ile ittifaka girmiş, 1936’da iktidara geldiğinde de yükselen Fransız devrimini boğmayı başarmıştır. İspanya Komünist Partisi ise 1936-39

arasındaki İspanyol devrimi sırasında, yine aynı siyaset uyarınca ve «anti-faşist burjuvazi» ile ittifak adına devrimi ezmiş ve sonunda ülkeden kaçarak iktidarı Franco'ya teslim etmiştir.⁵ İtalya Komünist Partisi, II. Dünya Savaşı sonunda Stalin'in Yalta ve Potsdam'da, emperyalist müttefikler ile yaptığı pazarlıkların gereği olarak avucunun içindeki iktidarı burjuvaziye bırakmıştır. Ve işin garibi bütün bunlar, “dünyadaki tek sosyalist ülkeyi korumak” adına yapılmıştı.

Tek ülkede sosyalizmin kurulması sorunu

Stalinizmin, proleter enternasyonalizminden uzaklaşarak ulusala bir çizgiye otururken kuramsal planda giriştiği revizyonun başlıca konularından birisi de, Marksist sosyalizm anlayışı idi. Stalin ve Buharin önderliğinde 1924'te geliştirilen tek ülkede sosyalizm sözde kuramı, Marx ve Engels'in *Komünist Manifesto*'da ortaya koydukları ve en yüksek ifadesini Troçki'nin sürekli devrim kuramında bulan, sosyalizmin nihai zafere ancak dünya çapında ulaşabileceği, yani sınıfsız bir toplumun ancak evrensel ölçekte kurulabileceği yolundaki temel tezin inkârı üzerine kurulmuştu. Stalinizme göre, herhangi bir ülkede iktidara gelen işçi sınıfı, kendi ülkesinin sınırları içinde, Lenin'in *Devlet ve Devrim* adlı kitabında tanımladığı türden bir sosyalist toplumu kurabilir. Sosyalist devrimin bir ülkenin sınırları içinde başlayacağını, uluslararası arenada gelişeceğini ve dünya ölçeğinde tamamlanacağını savunan Troçki ise Doğruer'in deyişine göre “Sovyet proletaryasını umutsuzluğa, karamsarlığa itmeye çalışmış, sosyalizmi asla kuramayacaklarını, kapitalizm karşısında tutunamayacaklarını haykırmıştır”.

Yeni Çözüm yazarı bu klasik Stalinist tezi alıyor ve sayfalar dolusu işliyor. Doğruer, Troçki'nin tek ülkede sosyalizmin zaferinin olanaksızlığına ilişkin klasik devrimci Marksist tezi savunmasını iki nedene dayandırıyor. Birincisi, Troçki, kapitalizmin eşitsiz gelişme yasasını kavrayamamıştır. İkincisi kötü niyetlidir, vb. Birinci gerekçeye ilişkin konuyu dergimizin yazarlarından Sungur Savran, *Yeni Çözüm* ile bu konuda aynı zeminde duran *Gelenek* dergisine ilişkin yazısında incelediğinden ben ele almıyorum. Tahrifatlara dayalı ikinci gerekçeyi ise bir iki örnekle yanıtlamakta yarar var.

Doğruer'e göre, “emperyalizmden sosyal şöven hainlere kadar tüm proleter düşmanları” tek ülkede sosyalizm düşüncesine karşı olmuştur. Ve

hemen ekliyor: “*Lenin ile Stalin’i birbirinden ayırmak olanaklı değildir.*” Şimdi bakın Stalin *Leninizmin İlkeleri* adlı kitabının birinci baskısında neler yazmış:

Bir tek ülkede burjuva iktidarını devirmek ve proletarya iktidarını kurmak demek, henüz sosyalizmin tam zaferini sağlamak debidir. Sosyalizmin başlıca görevi -sosyalist üretimin örgütlendirilmesi- henüz geleceğe ait bir meseledir. Bu mesele çözüme bağlanabilir mi, birçok ileri ülkenin proleterlerinin ortak çabalan olmadan bir tek ülkede sosyalizmin kesin zaferi sağlanabilir mi? Hayır bu imkansızdır.⁶

Ama Stalin’in hakkını yemeyelim, çünkü o bu satırları yazdıktan kısa bir süre sonra, yayımladığı aynı kitabın *Leninizmin Meseleleri* başlıklı ikinci baskısında bu görüşlerini değiştirerek “proleter düşmanı” olmaktan sıyrılmayı başarmıştır. (Doğruer’e “Troçkizmin, sürekli kendi kendini inkar temelinde gelişen bir akım olduğu” yolundaki “tespitini” anımsatırım). Ama ben asıl Lenin’in konuya ilişkin tavrı üzerinde durmak ve bunun Stalin’in tek ülkede Sosyalizm anlayışından uzak olduğunu göstermek istiyorum.

Rus devrimci Marksistleri daha başından itibaren Rus devrimini uluslararası devrimin çerçevesine oturtmuşlardı. Lenin Ocak 1918’de bunu şöyle ifade ediyordu: “*Avrupa’da sosyalist devrimin olması, gerektiği ve olacağı, kuşku götürmez. Sosyalizmin nihai zaferine ilişkin tüm umutlarımız bu kesinlik üzerine kurulmuştur...*” Ve gene: “*Sosyalizmin nihai zaferi tek bir ülkede elbette olanaksızdır.*”⁸ Mart 1918: “*Dünya tarihi açısından bakıldığında, hiç şüphesiz yalnız kalması durumunda devrimimizin nihai zaferi için hiç umut yoktur*”⁹. Ve gene: “*Her durumda akla gelebilecek her koşul altında, eğer Alman devrimi yardımımıza gelmezse mahvoluruz.*”¹⁰ Aralık 1919: “*Sosyalist devrimin zaferi ancak... en azından birkaç ileri ülkedeki proletaryanın zaferi durumuna geldiğinde son halini almış olarak addedilebilir.*”¹¹ Kasım 1920: “*Devrim, en zengin ve en yüksek düzeyde uygarlaşmış olanları da içermek üzere tüm ülkelerde gerçekleşene dek, zaferimiz yalnızca bir yarım zafer, belki de bundan da daha azı olarak kalacaktır.*”¹²

Şimdi Doğruer’in, «kendi sürekli devrim teorisinin bir sonucu olarak tek ülkede sosyalizmin yaşayamayacağını öne süren Troçki, proleter ikti-

darın sosyalizmi inşa etmek yerine, sonu belirsiz bir maceraya atılmasını önermiştir” savını ne yapacağız? Doğruer, Troçki’nin sosyalizmin inşasının tek bir ülkede tamamlanamayacağını savunduğunu ve bu konuda Lenin ile aynı Marksist tezi paylaştıklarını itiraf etmekten nasıl kaçacak: Ya da, *“tek bir ülkede... sosyalist demimi yalnızca kendi çabalarımızla tamamlamayız”*¹³ diyen ve devrimin birinci yıldönümü kutlamaları sırasında *“sosyalizmin tam zaferi yalnızca tek bir ülkede olanaklı değildir”* diye vurgulayan Lenin’i, “devrim yapılmalı ama sosyal dönüşümlere girilmemeli” diyen “proleter düşmanları safına nasıl yerleştirecek? Yazının başında Stalinizmin barutunun tükendiğini söylerken bunu kastediyorduk. Lenin’in ve Troçki’nin düşüncesi, artık tahribatlarla, gizlemelerle örtülemeyecek kadar yaygınlaşmıştır.

Troçki ve köylülük

Troçki’nin devrimlerde, özellikle ‘de nüfusunun büyük bölümü köylülerden oluşan az gelişmiş, bağımlı yada kapitalizm öncesi toplumlardaki devrimlerde köylülüğün önemini ve rolünü inkâr ettiği ya da küçümselediği tezi, klasik Stalinist savlardan biridir. Doğruer de tahrifata dayalı bu sava sarılarak, *“(Troçki’nin) 1906’da oluşturduğu bu teori (sürekli devrim teorisi), toplumda burjuva ve proletarya çelişkisinden başka çelişki görmez. Saf proleter devrimi savunur. Aşamalı ve kesintisiz gelişecek bir devrim sürecini yadsır... Gerçekte Troçki, köylülükle işçilerin ittifakı yerine çatışmayı getirir”* diyor. Belli ki Doğruer, Troçki’nin tek bir yazısını bile okumamış. Çünkü eğer okumuş olsaydı yukarıdaki satırları yazmadan önce, Troçki’nin en azından Türkçede yayınlanmış yapıtlarına bakabilirdi ve aşağıdaki satırları görebilirdi:

Sadece tarım sorunu değil, ama ulusal sorun da, geri ülkelerde nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturan köylülüğe demokratik devrimde olağanüstü bir yer ayırır. Proletaryanın köylülükle ittifakı olmadan demokratik devrimin greyderinin çözülmesi, hatta ciddi bir biçimde ortaya konulması bile olanaksızdır.¹⁶

Bu nasıl bir, “toplumda burjuva ve proletarya çelişkisinden başka çelişki görmemek” ki, Troçki köylülük ile ittifak olmadan demokratik devrimin sorunlarının çözümünün «olanaksız» olduğundan söz ediyor? Doğruer’e göre Troçki, “her ne kadar sonradan Lenin’le bu noktadaki ayrılığının köylülüğün bağımsız devrimci rol oynayıp oynayamayacağı konusunda

olduğunu söylese de bu doğru değildir. Lenin hiçbir zaman köylülüğün *bağımsız* bir rol oynayacağını savunmadığı gibi, Troçki de köylülüğü devrimci bir güç olarak kabul etmemiştir.”¹⁷ Tahrifat böylece doruğuna ulaşıyor. Lenin’in köylülüğün devrimde bağımsız bir rol oynayabileceğini savunmadığı doğru. Şimdi sorun Troçki’nin köylülüğün devrimci rolünü inkâr edip etmediği ve eğer ettiyse bunu daha sonraları perdelemek amacıyla ve tartışmayı *bağımsızlık* konusuna indirgeyip indirgemediğindedir. Doğruer, bu konuda da Troçki’nin Türkçede yayınlanmış yazılarını bulabilirdi. Ama o bunu yeğlemediğinden ben birinden aktarma yapmak istiyorum:

İktidardaki proletarya, köylülüğün önünde, onu kurtarmış bir sınıf olarak duracaktır. Proletaryanın hakim durumda olması, sadece demokratik eşitlik, özgür özyönetim, vergilemenin bütün yükünün zengin sınıflara aktarılması, ...ve zorunlu kilise, vergilerinin kaldırılması anlamına değil, aynı zamanda toprak ilişkilerinde köylüler tarafından gerçekleştirilen bütün devrimci değişikliklerin (abç) (toprağa el koyma ve mülksüzleştirmeler) de tanınması anlamına gelecektir. Proletarya bu değişiklikleri, bundan sonra tarımda alınacak devlet tedbirlerinin çıkış noktası yapacaktır Ama köylülüğün proletaryayı bir yana itmesi ve onun yerini alması mümkün değil midir? Hayır bu mümkün değildir. Bütün tarihsel deneyler, köylülüğün kesinlikle bağımsız bir rol oynayamayacağını göstermektedir.¹⁸

Troçki bunları ne zaman yazmıştır? 1905’te, ilk Rus devriminden önce (makale 1906’da başka makaleler ile birlikte kitap halinde basılmıştır). Yani Stalinizmin, Troçki ile Lenin arasında tahrifatlara dayalı ayrılıklar yaratmaya giriştiği 1924’ten 19 yıl önce.

Peki o halde Troçki’nin sürekli devrimi ile Stalinist aşamalı devrim anlayışı arasındaki fark nerede? Stalinist aşamalı devrim sözde kuramının özü, *kuramsal düzeyde* demokratik ve sosyalist kategorilere ayrılabilen bir devrimi, *pratik politikada* parçalayarak sınıf uzlaşmacılığını sloganlaştırmasında yatar. Böylece bu sözde kuram iki devrim türü için iki iktidar formülü geliştirir ve devrimi, devrimde bağımsız bir rol oynayamayacak olan köylülüğün aracılığıyla burjuvaziye teslim eder. Lenin bunu 1917 Nisanı’nda net bir biçimde görmüş ve Stalin, Zinovyev ve Kamenev’in de

dahil olduğu “eski Bolşevikler’e” karşı şunları yazmıştı:

Proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik iktidarı, Rus devriminde daha, önceden gerçekleşmiş bulunuyor, çünkü bu formül yalnızca sınıflar arasındaki ilişkiyi öngörüyordu, bu ilişkiyi, bu işbirliğini gerçekleştiren somut siyasal bir kurumu değil.

Troçki böyle bir ikiliğin olanaksızlığını, daha sürekli, devrim kuramını geliştirdiği 1905 yılında ortaya koymuştu:

Devrimin kesin bir zafere ulaşması halinde, iktidar, mücadelede önderlik yapan sınıfın eline, başka bir deyişle proletaryanın eline geçecektir. Şunu hemen belirtelim ki bu proleter olmayan toplumsal grupların devrimci temsilcilerinin hükümete katılmalarını asla engellemez. Bunlar hükümete girebilirler ve girmelidirler de: doğru ve sağlıklı bir politika, kent küçük burjuvazisinin, aydınların ve köylülüğün nüfuzlu önderlerini iktidara çağırmaya iteleyecektir proletaryayı. Bütün sorun şudur: hükümetin politikasının içeriğini kim belirleyecektir, kim hükümetin içinde çoğunluğu oluşturacaktır? ...Biz işçi hükümetinden söz etmekle, hegemonyanın işçi sınıfına ait olması gerektiğini belirtmiş olmaktadır.²⁰

Demek ki, işçi-köylü ittifakı, işçi sınıfının küçük burjuvazi ya da burjuvazi ile koalisyon hükümetini değil, devrimci köylü yığınlarca desteklenen bir işçi hükümetini öngörür. Bu doğrudan doğruya demokratik ve sosyalist devrimlerin çağımızda iç içe geçmişliği olgusundan kaynaklanır. Stalinist tahrifatlar dünyasında yaşayan Doğruer’in bunu kavrayabileceğini hiç sanmıyoruz.

Okuyucu sanırsız Doğruer’in hangi okulda eğitim gördüğünü yeterince kavramıştır. Bu nedenle de onun, Troçki’nin “yarı sömürgelerde gelişen ulusal kurtuluş hareketlerine burun kıvırdığı» yolundaki “tespitinin” nasıl bir tahrifat olduğunu göstermek için ek alıntılar yaparak sözü uzatmak istemiyoruz. Yalnız Doğruer’e, hiç olmazsa bir dahaki sefere bu tür temelsiz önyargılara sarılmaması için, Troçki’nin *Geçiş Programı*’na, özellikle de “Geri Ülkeler ve Geçiş Talepleri Programı” bölümünü okumasını sağlık veririz.

Troçki’nin “suçları”

Doğruer’e göre, «Troçki’nin suç dosyası çok kabarıktır”. Tek ülkede sos-

yalizm ulusalcılığının yargıçlığını üstlenen bir Stalinistin kaleminden çıkan bu sözcükler hiç de yadırgatıcı değil. Çünkü Troçki'nin ve Troçkizmin, devrimleri boğan, dünya devrimini engelleyen reformizme ve revizyonizme karşı işlediği "suçlar" yalnızca çok kabarmakla kalmamış, aynı zamanda son dönemlerde bu diktatörlüğün hegemonyasına karşı "yıkıcı" bir özellik de kazanmıştır.

Evet, Troçki, sürekli devrim kuramıyla demokratik devrim ile sosyalist devrim arasına "Çin. Seddi" kuran Menşevik ve Stalinist anlayışlara karşı suç işlemiştir. Lenin ile el ele III. Enternasyonalî inşa ederek ve devrimin uluslararası arenada yaygınlaşmasına çalışarak, ulusalcı çizgilere karşı suç işlemiştir. Komintern'in, Rus devletinin ve Bolşevik Parti'nin bürokratikleşmesine karşı mücadele ederek, sovyet demokrasisini yok eden Stalinist kasta karşı suç işlemiştir. Çin devriminin demokratik aşamada dondurulmasına karşı çıkarak Çan Kay-şek'e ve onu Komintern'in onur üyesi yapan Stalin'e karşı suç işlemiştir. Almanya'da "birleşik işçi cephesi" sloganıyla devrimi savunarak, Hitler ile imzaladığı antlaşmayla dünya işçi sınıfını demoralize eden ve sosyal faşizm sözde kuramıyla Alman proletaryasını faşizm karşısında yenik düşüren Stalinist politikalara karşı suç işlemiştir. İspanya'da ve Fransa'da iktidarı burjuvaziye teslim eden halk cephesi politikalarına karşı çıkarak, SSCB'nin savunulması adına dünya devrimini boğazlayan, önderlerini katleden Stalinist bürokrasiye karşı suç işlemiştir. IV. Enternasyonal'i kurarak, emperyalist burjuvaziye yaranmak için Komintern'i tasfiye eden Stalinist revizyonizme karşı suç işlemiştir.

Bu "suçlara" daha yüzlercesi eklenebilir. Bu nedenle de Doğruer'in dediği gibi Troçkistlere karşı "tasfiye yoluna gitmekten başka yol kalmamış" ve böylece katliamlar birbirini izlemiş. Troçki'nin kendisi de zavallı bir katilin yardımıyla öldürtülmüştür. Bunların hepsi doğru, ama bir doğru daha var: Devrimci Marksizm, Stalinizmin gözünde "suç" sayılan devrimci enternasyonalist çizgisini terk etmemiştir ve etmeye de niyetli değildir

Son bir nokta daha. Doğruer, "neredeyse her Troçkist, ayrı bir Troçkizmdir. Ama ne hikmetse her Troçkist yine dördüncü enternasyonalin bir üyesidir" diyor. Devrimci Marksizmin teorik ve politik zenginliği ile bürokratik revizyonizmin kuru ve zorunlu teksesliliği arasındaki ayrımı kavrayamayan bir Stalinistin bu hayreti hiç de yadırgatıcı değil. Doğruer'in enternasyonal üyeliğine ilişkin açıklamasını, TC yasaları çerçevesin-

de reddetmek zorundayız. Ama bir şeyi kavramış Doğruer: Troçkistler, devrimci Marksizmin geleneklerine uygun bir biçimde, tartışmada tam serbestlik, eylemde mutlak birlik ilkesini yaşama geçirebilmektedirler. Ama bunun hayret edilecek bir yanı yok. Devrimcilerin farklı görüşlerde olmalarına karşın aynı çatı altında bulunabilecekleri, demokratik merkezîyetçiliğin en yaşamsal öğelerinden biridir. Farklı bir önerinin varlığı karşısında “tasfiye yoluna gitmekten başka yol” göremeyenler ise Stalinistlerdir.

Bu nedenle de Stalinizm bugün yüzlerce parçaya dağılmıştır. Hem de Avrokomünizmden küçük burjuva halkçılığına kadar yayılan geniş bir yelpaze biçiminde. Ve, Doğruer’in sözcüklerini kullanacak olursak “her Stalinist, ayrı bir Stalinizmdir” ama bir farkla, “her Stalinizm ayrı bir örgüttür» aynı zamanda. Doğruer, Troçkizmin tartışma zenginliği için, “sergilenen tam bir komedidir” diyor; biz bunu Troçkizm için bir komedi olarak değil, devrimci mücadelesinde son derece güçlü bir dürtü olarak görüyoruz, ama aynı şeyleri sağdan sola savrulan yüzlerce Stalinist hareket için söyleyemiyoruz, çünkü bu durum Stalinizm için, özellikle son bunalım aşamasında artık komedi olmaktan çıkıp gerçek bir, trajediye dönüşmüş durumdadır.

Dipnotlar:

1. Kaya Doğruer, “Anti-ML Sapmalar ve Stalin Düşmanlığı Üzerine Birkaç Söz “, *Yeni Çözüm*, Ocak 1988, sayı19.
2. ibid, s.38.
3. ibid , s. 38.
4. Bu konuda ayrıntılı bilgi İçin bak. Yusuf Barman, “Fransa’da Halk Cephesi”, *Onbirİncİ Tez*, Ekim 1986, 4.Kitap.
5. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bak. Yusuf Barman, “İspanya’da Halk Cephesi”. *Onbirİncİ Tez*, Kasım 1987, 7. Kitap.
6. Josef Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, Sol yayınları, Ankara, 1969, s.161.
7. V.I. Lenine, *Oeuvres*, Editions spciales, Paris,1977, c.26, s.443.
8. ibid, c.26, s.470.
9. ibid, c.27f.s.95.
10. ibid, c.27, s.98.

11. ibid, c.30,s.207-8.
12. ibid, c.31, ş.399.
13. ibid, c.27, s.412.
14. ibid, c.28, s.151.
15. Kaya Doğruer, a.g.y., s.42.
16. Leon Troçki, *Sürekli Devrim*, Köz Yayınları İstanbul, 1976, s.189-
17. Kaya Doğruer, a.g.y., s.42.

Haziran 1988, *Sınıf Bilinci*, Sayı 1

İşçi Demokrasisi ve Bürokratik Yozlaşma

(Ekim 1988)

Yeni Öncü dergisinde “sosyalist demokrasi” konusuna ilişkin olarak oldukça ilginç bir tartışmaya tanık olmaktadır. Belli ki *Yeni Öncü*, özellikle de dergi yazarlarından Tekin Yılmaz, sosyalist hareket açısından günümüzde ve olasılıkla da gelecekte bu sorunun ayırt edici bir öneme sahip olacağını düşünmekte. Tartışmayı bizce ilginç kılan en önemli olgu, Stalinist kökenli bir derginin işçi demokrasisi sorununu klasik Stalinist yazının çerçevesi dışına çıkarak incelemeye başlamış olması.² Bu bakımdan *Yeni Öncü*’yü kutlamamak olanaklı değil.. Stalinist bürokrasinin 1920’lerden başlayarak yükselmesi ve tüm dünya sosyalist hareketini egemenliği altına alması sonucunda bir kenara itilen, çığneden ve yalnızca bir avuç devrimci Marksist tarafından on yıllarca bıkmadan savunulan bir devrimci rejim türünün bugün, “demokrasi (sosyalist demokrasi-Y.B.) sosyalizmin zorunluluğudur”³ tespitini yapan Stalinist kökenli bir dergi tarafından yeniden gündeme getirilmesi, bu dergide önemli eğilimlerin gelişmekte olduğuna işaret etmenin yanı sıra, bu eğilimlerin yakın gelecekte önemli gelişmelere yol açacağını da belli etmekte. Üstelik bu tür gelişmelerin yalnızca *Yeni Öncü*’ye özgü olmadığını da biliyoruz. Öteki ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de, reformist olmayan ve yüzünü işçi sınıfına dönme eğilimi gösteren her çevre, kaçınılmaz olarak işçi demokrasisi sorunuyla hesaplaşmak zorunda kalmakta ya da kalacak.

Tam da bu gelişmelerin ortaya çıktığı bu dönemde bir noktaya dikkat edilmesi gerektiğine inanıyorum. İşçi demokrasisi sorunu devrimci bir bütünlük içinde. çözümlenmek durumunda; yani bu kavramın devrimci Marksist kuramın bütünlüğü içine yerleştirilmesi gerekir, aksi takdirde Avrokomünizmin burjuva parlamentariz- mine, konseyciliğin, liberalizmine ya da Stalinist merkezciğin revizyonizmine giden yolların kapıları kolayca açılabilir. Bu açıdan, işçi demokrasisi sorununu inceleme konusunda gösterilen cesaret, devrimci kuramın Öteki alanlarında da uygulanmaya konmalı ve Stalinist ideolojinin bütünüyle hesaplaşılmalı. Yent Öncü ya da Tekin Yılmaz bunu hiç yapmıyor demiyorum; üstelik soruna ilişkin kimi konuları yüreklice ele alan dergiye ders verircesine, Stalinizmin devrimci Marksist eleştirisinin tüm yanlarını açıklığa kavuşturma yolunda bir iddiada bulunmak da son derece saçma olur. Ama Tekin Yılmaz, işçi demokrasisinin kopmaz bir biçimde bağlı olduğu ve devrimci Marksist kuramın temel taşlarından biri olan bir konuda takılıp kalıyor ve bu nedenle de onun işçi demokrasisi anlayışı, sakat bedende gelişen ölümcül yeni hücreler olma özelliği kazanıyor. İşte benim proleter demokrasisine bağlı olarak tartışmak istediğim konu bu: İşçi demokrasisi ile sürekli devrim ya da dünya devrimi arasındaki bağlantı, ya da bir başka deyişle bürokratik yozlaşma ile “milli komünizm” ya da tek ülkede sosyalizm sözde kurami arasındaki ilişki.

İşçi demokrasisi kavramı

İşçi devletlerinde demokrasi sorununa girmeden önce kavramın kendisine kısaca bir göz atmakta yarar var. Marksistler demokrasi sorununa sınıfsal kavramlarla yaklaşırlar. Burjuva ideologlar için toplum bireylerden oluşur ve bir toplumdaki demokratik özgürlükler, tek tek bireylerin sahip olduğu özgürlüklerin derecesiyle belirlenir. Bu tür bir burjuva demokrasisi anlayışı, serbest ticaret kapitalizmi döneminden kalmıştır. Ne var ki, Marksistler bu özgürlük kavramını tarihte eleştirerek, böyle bir demokrasinin temel olarak mülk sahiplerine özgü bir ayrıcalık olduğunu ve «işçilere tanınan temel özgürlüğün aklıktan ölme özgürlüğü» olduğunu açığa çıkartmışlardır.

Marksistler için temel olan, işçilerin bir sınıf olarak toplum içinde sahip olduğu özgürlüklerdir. Örneğin, sendikalaşma hakkı, grev hakkı, proletarya için yaşamsal demokratik kazanımlardır. Benzer biçimde,

sendikalar, işçi basını, işçi partileri, vb. burjuva toplumunda önde gelen işçi demokrasisi mevzileridir. Bunun yanı sıra, örneğin işçilerin sendika yöneticilerini özgürce seçebilmeleri ya da geri alabilmeleri, toplantılarda görüşlerini serbestçe. savunabilmeleri, vb. ise, onların sınıf içindeki bireysel özgürlükleridir. Bu bağlamda işçilerin bireysel özgürlükleri ile bir sınıf olarak sahip oldukları özgürlükler çelişmez.

Ama sendikalar bürokratikleşebilir ve üyelerin demokratik katılımı engellenebilir. Marksistlere işçi örgütlerindeki bu tür yozlaşmalara karşı mücadele vererek kitle katılımını yaygınlaştırmaya, sendikacı demokrasiyi genişletmeye ve örgütü bürokratik kasttan arıtmaya çalışırlar. Ama bununla birlikte, bürokratikleşmiş de olsa sendikaların burjuva toplumunda önemli sınıf mevzileri ve işçi demokrasisi kazanımları olduklarını unutmazlar, bu örgütleri burjuvaziye karşı korurlar.

Dahasi zaman zaman sınıfsal özgürlükler ile bireysel özgürlükler çatışmaya girebilir. Örneğin bir grev sırasında, işçilerin bir bütün olarak davranmaları ve çoğunluk tarafından alınan grev kararına herkesin uyması beklenir. Eğer işverenle anlaşarı birkaç işçi grevi kırmaya çalışırsa, grevcilerin bunları gerektiğinde zor kullanarak engellemesi zorunlu hale gelebilir. İşte bu noktada Marksistler, sınıfın bütününün (grev örneğinde, greve çıkan çoğunluğun) çıkarlarının, bireysel özgürlüklerin (grevi kırma özgürlüğü) üstünde olduğunu kabul eder ve savunurlar.

Özetle, işçi demokrasisi kavramı temel olarak sınıfsal özgürlükleri içerir, bireysel özgürlükler ise buna bağlıdır. Buradan Yeni Öncü'ye dönecek olursak, Tekin Yılmaz'ın konuya ilişkin bir yazısına koyduğu başlık uyarınca, «işçi demokrasisinin proletarya devletinin kendisi olduğunu söyleyebiliriz.⁴ Yani, işçi demokrasisinin gerçek zaferi, ancak işçi sınıfının iktidara yükselmesiyle olanaklıdır. İşçi demokrasisi, burjuva demokrasisine karşı mücadele eder, alanını genişletmeye uğraşır, sonuçta hakim rejim durumuna gelebilirse, kapitalizm altında olduğundan milyon kez daha demokratik bir siyasal ve toplumsal sistemin kurulmasına temel oluşturur.

Gerçi Tekin Yılmaz andığımız yazısında koyduğu başlığı bu doğrultuda açmıyor, ama “sosyalist demokrasi proletarya devletinin kendisidir” deyışinden biz, onun işçi demokrasisinin gerçek anlamda devlet iktidarı biçiminde kristalize olabileceğini kabul ettiğini çıkarıyoruz. O halde, burjuva

demokrasisi ile proleter demokrasisi arasında bir “üçüncü yol”un bulunmadığına ilişkin Marksist tezi de dikkate alarak, bir adım daha atalım ve bu kavrayışın doğal sonucunun burjuvaziye karşı sosyalist devrim programına vardığını belirleyelim. Böylece işçi demokrasisi (Tekin Yılmaz’ın deyişiyle sosyalist demokrasi) ile tek ülkede sosyalizm (Ertuğrul Kürkçü’nün deyişiyle milli komünizm) arasındaki ilişkiye yaklaştığımız oluyor.

İşçi demokrasisi ancak belirli kurumlar çerçevesinde düşünülebilir ve gerçekleştirilebilir. Bu kurumları içinde toplayan temel kurum ise devlettir. Bu bakımdan işçi demokrasisinin zaferi, işçi iktidarıyla, yani proleter devrimle olanaklıdır. Bu, Troçki’nin 1905’te geliştirdiği ve 1924’ten başlayarak da Stalinist aşamalı devrim programına karşı ısrarla savunduğu sürekli devrim kuramının temel tezlerinden birisidir..

Tekin Yılmaz, “...tek ülkede sosyalizmin kuruluşunu gerçekleştirme olayıyla demokrasisi sorununu ben doğrudan bağlantılı bir olgu olarak görmüyorum” diyor.⁵ Tek ülkede sosyalizmin kuruluşu ile işçi demokrasisi arasında ben doğrudan bir bağ olduğuna inanıyorum, buna birazdan geleceğim. Ama, tek ülkede sosyalizm kuramı, sosyalizmin kuruluşu sorunuyla sınırlı değildir. Sürekli devrim kuramının sosyalist devrim tezi ne karşı, Stalinist aşamalı devrim anlayışının ileri sürdüğü demokratik devrim, demokratik halk devrimi, ulusal halk devrimi, vb. tezleri, temel olarak bu sözdekuramın doğal, doğrudan ve kaçınılmaz sonuçlarıdır. Burada bu konuya tekrar girmeyeceğim, çünkü en son Sungur Savran *Sınıf Bilinci*’nin 1. sayısında bunu yeterince anlattı. Ama yineleyecek olursak, işçi demokrasisi konusu devrim stratejisiyle yakından ilişkilidir. Bu konuya el atan herkes, kaçınılmaz olarak proleter iktidarı ve devlet sorunuyla karşılaşmak’ ve işçi demokrasisinin zaferini gerçekleştirecek olan sosyalist (proleter) devrime karşı ileri sürülen Stalinist aşamalı devrim anlayışıyla hesaplaşmak durumundadır. Yeni Öncüde ve Tekin Yılmaz’da buna rastlayamıyoruz

Kaçınılmaz yozlaşma mı, bürokratik karşıdevrim mi?

Şimdi tek ülkede sosyalizm kuramı ile işçi demokrasisi arasındaki ilişkiye ve bağa daha yakından bakmak için, 1917’de inşa edilmeye başlayan Sovyet devletinin bürokratikleşmesi ve yozlaşması sorununu ele almaya çalışalım. Yeni Öncü’nün sayfalarında tartışan Orhan Dilber, Ertuğrul Kürkçü ve Tekin Yılmaz, genç Sovyet devletinin karşılaştığı bir dizi sorun

karşısında Bolşevik Parti'nin işçi demokrasisini sınırlamaya yönelik bazı zorunlu uygulamalara giriştiği, ama bu uygulamaların daha sonraları, özellikle Stalin döneminde yasallaştırıldığı ve sistemleştirildiği konusunda görüş birliği içindeler. Dilber bunu şöyle ifade ediyor:

Lenin'in sağlığında, zoraki bir biçimde başvuru ve geçici tedbirler olarak düşünülen siyasal özgürlüklerin. kısıtlanması (ki bugün bunların hata olduğunu kabul etmek gerekir) bir ilke haline getirilmiştir. Stalin iktidan gaspettiği anda varolan fili tek parti rejimini, ilke haline getirmiş, bunu teorileştirmiş ve 1936 Anayasasıyla kurumlaştırmıştır.⁷

Kürkçü ise şöyle diyor:

Lenin'in bir ileri ülkede proleter devriminin meydana gelmesine kadar, kaçınılmaz kötülükler olarak gördüğü herşey, milli komünizmin erdemleri olarak teori, ilke ve yasa haline gelerek Stalin egemenliği yerleşip kökleşti...⁸

Ve nihayet Tekin Yılmaz da bu olayı şöyle ifade ediyor:

Rusya'da tarihsel koşulların öne diktığı engeller, önceden düşünülmemiş olan işlerin yapılmasını da gerekli kaldı.... Lenin söz konusu olan zorunluluk ürünü kurumların neler geliştirebileceğini gördü. Bürokrasinin gelişmesine karşı olan uyarılar bu temele dayanır. Ama partinin çoğunluğu bunu göremedi. Aynı yolda çalışmaya devam ettiler. Stalin önderliğinde süren pratik, içi savaştan ne devraldıysa onu pekiştirerek sürdürdü.⁹

Tam bu noktada Kürkçü, bir adım daha atarak bu “zorunlulukların” neden ve nasıl olup da “yasallaştırıldığı” konusuna giriyor ve Tekin Yılmaz'a, ...proletarya egemenliğinin bürokrasi egemenliğiyle; dünya sosyalizminin, milli komünizmle; geçiş devleti teorisinin bütün halkın devleti öğretisiyle ikame edildiği Stalin'le ve onun ideoloji memurlarıyla teorik bir hesaplasmaya girişecek cesareti pratikte gösterebilecek miyiz?10 sorusunu yöneltiyor. Aslında Kürkçü sorduğu bu soruların yanıtlarına kendisi girişmiyor, bu nedenle de yalnızca soruş tarzından birkaç ipucu edinmenin dışında, bu konudaki görüşlerinin ne olduğunu öğrenemiyoruz. Tekin Yılmaz ise daha kategorik ve açık koyuyor düşüncelerini. Kürkçü'nün “milli komünizm” kavramının, “tek ülkede sosyalizmin gerçekleştirilmesi” sorusuna karşılık geldiğini tespit ederek şöyle diyor:

...tek ülkede sosyalizmin kuruluşunu gerçekleştirme olayıyla demokrasi sorununu ben doğrudan bağlantılı bir olgu olarak görmüyorum...sürecin (Lenin'in sağlığı döneminde başlatılan zorunlu uygulamalar ve bürokratikleşme-M.K.) başlangıcında cereyan eden ve oturan şeylerin sonradan olanlara göre daha önemli olduğunu düşünüyorum. Ondan sonraki süreçte gerçekleşenleri de bu başlangıçların doğal takibi (abç.M.K.) olarak görüyorum. Belli bir tarihten öteye yapılacak eleştirinin ise şöyle olması gerekir kanaatindeyim: zorunlulukların dayattığı bu uygulamaların devam ettirmek ve sistemleşmelerine neden olmak yerine bunlar teorinin gereklerine göre yeniden düzenlemek gerekirdi. Stalin'e özel olarak yapılacak eleştirinin bu olduğu inancındayım.¹¹

İşte Tekin Yılmaz'ın bu anlayışı, yani Sovyet Devletinin ve Bolşevik Parti'nin yozlaşmasını ve bürokratikleşmesini «başlangıçtaki zorunlulukların doğal takibi» olarak görmesi, onun, Stalinizmin Marksizmin içinden çıkan ama ondan ayrı ve ona yabancı bir ideoloji olduğunu görmesini de engelliyor. Ona göre, özellikle iç savaş koşullarında partinin uygulamaya koyduğu diktatörlük önlemlerinin «sosyalizme denk düşmediği kararlılıkla savunulmuş ve bunlara karşı bir mücadele geliştirilebilmiş olsaydı, zorunlulukların yarattıklarının sistemleşmesi aynı kolaylıkla gerçekleşmezdi... Ama bu yolda kendi önünü kesen, yalnızca tarihsel koşullara bağlı olmayan siyasal hatalar yapıldı. İşte bu temelli hata örgütlenme özgürlüğünün yasa belirlemesiyle teke indirgenmesidir.»¹² Kısaca Tekin Yılmaz iç savaş-zorunlu diktatörlük önlemleri bağlamından bürokratik yozlaşma olgusuna bir siyasal hata savinin aracılığıyla atlayarak işin içinden çıkmaya çalışıyor ve böylece işçi demokrasisine ilişkin bütün söyledikleri birer çelişki yumağı durumuna dönüşüyor.

Tarihte öznel ögenin, devrimde partinin rolü yadsınamaz. Ama dünya tarihi açısından yaşamsal öneme sahip yetmiş yıllık maddi bir oluşumu öznel iradeye ve kararlara (ve yanlışlara) bağlamak, işte bunun Marksizmle ilgisi yoktur. Bu nedenle Sovyet devletinin ve Bolşevik Parti'nin yozlaşmasını, çoğunluğun siyasi hatasıyla açıklamaya girişmek, tarihsel süreçleri ve sınıf mücadelesinin verili dinamiklerini bir kenara itmekten başka bir şey değildir. Şüphesiz Tekin Yılmaz da bunları kabul edecektir, ama o halde niye basitçe “doğal takip” ve “siyasal hata” sonuçları? Bunun,

Sovyetler Birliği'ndeki yozlaşmayı 1953'te Stalin'in ölümüne ve Kruşçev önderliğin "revizyonizmi"ne bağlamaktan ne farkı var?

Tekin Yılmaz'ın göremediği, Ertuğrul Kürkçü'nün girmedeği, ama sorunun merkezinde yatan temel olgu, 1923'ün sonlarından başlayarak Sovyetler Birliği'nde bir bürokratik karşıdevrimin gerçekleşmiş olduğudur. Eğer bu olgu, yani ilk işçi devletinin yozlaşmasının ardında yatan toplumsal dinamik açığa çıkartılmazsa, ne "zorunlulukların yasallaşması" olayı anlaşılabilir, ne "tek ülkede sosyalizm" sözdekuramıyla işçi demokrasisi arasındaki bağ kavranabilir, ne de Stalinist ideoloji ile devrimci Marksizm arasındaki temel tarihsel farklılık görülebilir.

Devrimi gerçekleştiren bolşevik önderler devrimci eğitimlerini enternasyonalist bir anlayış çerçevesinde almışlardı. Rusya'da bir proleter devriminin olanaklılığı ve zorunluluğu doğrultusunda mücadele verirken, bir yandan da bu geri ülkede gerçekleşecek bir devrimin mutlaka daha gelişkin batı ülkelerinin devrimlerinden destek alması gerektiğini biliyorlardı. Onlara göre batıda devrim olmazsa, Rusya'da muzaffer bir işçi devletin içerden bir karşıdevrimle ya da dış müdahale sonucunda yıkılması kaçınılmaz olacaktı. Devrimden sonra bile Lenin, "güvendikleri" ve "tüm politika(ları)nın temeli olarak kabul ettik(leri)" şeyin, "dünya işçilerinin acil ve doğrudan desteği" olduğunu söylüyordu.¹³ Ne var ki bu destek gelmedi, ama işçi devleti yıkılmadı da. Marksistlerin daha önceden göremedikleri tarihsel bir gelişme gerçekleşti: bürokratik deformasyon. Parti ve devlet yönetimini elinde tutan kesimlerden bazıları bürokratikleşerek sınıftan koştular ve ayrıcalıklı bir katman haline geldiler.

Batıda devrimin gerçekleşmemesinin yanı sıra dévrimden sonra acilen beklenen başarıların elde edilememesi, muzaffer proletaryaya egemen olan güç ve umut coşkusunun, yerini düş kırıklığına ve yorgunluğa bırakmasına yol açtı. İç savaş da buna katkıda bulundu; devrimi gerçekleştiren önder işçilerin büyük çoğunluğu bu savaş sırasında öldüler, geri kalanları ise yönetim kademelerinde yükselerek, morali bozulan ve siyasal açıdan yorulan kitlelerden koştular. Açlık ve sefalet koşullarında çıkarıcılık ve kariyerizm yaygınlaşırken, yeni yöneticiler bu dalganın üstüne oturdular. Kızıl Ordu'nun dağıtılması da bürokrasinin oluşumuna katkıda bulundu. Troçki bu gelişmeyi şöyle anlatır:

Muzaffer komutanlar, yerel Sovyetlerde, ekonomide, eğitimde liderlik mevkileri edindiler ve inatla her yerde, iç savaş sırasında başarıyı garantilemiş olan rejimi getirdiler. Böylece her tarafta yığınlar, ülkenin liderliğine gerçek katılımdan giderek itildiler.¹⁴

Dahası, oluşmakta olan bu bürokrasi, yalnızca içinden çıktığı sınıftan uzaklaşmakla kalmadı, yabancı sınıflara doğru da kaydı. Yine Troçki'den dinleyelim olanları:

Proletarya içinde doğan tepki, NEPle yeni bir yaşama özendirilen ve giderek cesurlaşan kent ve kar burjuvazisine olağanüstü bir umut ve güven akımına neden oldu. İlk önceleri proletaryanın bir aracı olarak ortaya çıkan bürokrasi, şimdi kendisini. sınıflar arası bir uzlaşma mahkemesi olarak duymaya başlıyordu. Bağımsızlığı aydan aya artıyordu.¹⁵

Devlet ve parti düzeyindeki kısıtlamalar da bu dönemde yürürlüğü kondu. Önceleri bolşevikler tartışmaları Sovyetlerin çerçevesinde korumaya özen göstermişlerdi. Ama parti ile devlet organlarının kaçınılmaz olarak birbirine yaklaşması, partiçi rejimin esnekliğine darbeler indirmeye başladı. İç savaş sırasında muhalefet partilerinin karşıdevrimin yanında yer alması, parti bolşeviklerin bunları haklı olarak yasaklamalarına neden oldu. Ne var ki parti önderleri, işçi demokrasisiyle uyuşmayan bu tedbiri zorunlu ama geçici bir uygulama olarak görüyorlardı. Ama iktidar partisinin hızla büyümesi, kapatılan partilerin kimi siyasal görüşlerinin partiye taşınmasına yol açtı. İç savaştan sonra hizip çekişmeleri yoğunlaştı ve nihayet Mart 1921'de patlak veren Kroştadt ayaklanması sonucunda hizipler de yasaklandı. Bolşevik Parti'nin tarihinde ilk kez gerçekleşen bu uygulama da geçici bir tedbir olarak düşünülmektedir. Ne var ki, parti içinde yönetim rahatlığı sağlayan bu durum, gelişmekte olan bürokrasi için son derece elverişli bir durum yarattı.

İşte «zorunlulukların yasallaşması» bu bürokrasinin dolayısıyla gerçekleştirildi. Bürokratik kastin ayrıcalıklarının ve mevkilerinin sorgulanmaması, ancak parti içinde tam bir «düzen ve sükunetin» egemen olması ve kitlelerin siyasetten uzak durmasıyla olanaklıydı. Böylece bürokrasi parti ve devlet düzeyinde bu geçici tedbirleri mutlaklaştıran bir uygulamanın öncülüğünü yapmakla kalmadı, buna ilişkin kendi «kuram»larını da geliştirdi. İşte tek ülkede sosyalizm kuramı da, Stalin'in önderliğindeki

bu yeni bürokrasinin geliştirdiği ideolojinin doğal bir sonucuydu.

Artık işçi demokrasisi ile tek ÷lkede sosyalizm kuramı arasındaki doğrudan bağı kurabiliriz. Bu sözdeki- ramın dünya devrimi anlayışıyla çatışma noktasına biraz sonra geleceğim, şimdi ÷lke içinde sosyalizmin inşası konusuna bakalım. Marksizme sıkıca bağlı olan bolşevikler için, komünizmin ilk evresi olan sınıfsız ve devletsiz sosyalist toplum, ancak kitlelerin güçlü atılımı ve sınıfsal seferberliğiyle olanaklıydı. Bu güçlü atılımın kitlesel kurumları ise, işyeri komitelerinden başlayan ve sendikalardan geçerek sovyet kurumlarıyla tamamlanan bir yönetim ve denetim sistemi oluşturmak durumundaydı. Ve proleter devletin in çerçevesinde böylesi bir kitle seferberliği ancak işçi demokrasisiyle ve onun organlarıyla olanaklıydı. Ne var ki, işçi ve emekçi yığınların yönetimi ve denetimi, ayrıcalıklı bürokrasinin merkezizetçi yönetimiyle çatışıyordu. Bu nedenle bürokrasi, kitlelerin yorgun düştüğu, siyasal ve iktidasi yönetimden geri çekildiği, parti ve rejim üzerindeki denetimini gevşettiği, sovyet kurumlarının iinin boşaldığı ve özellikle de küçük özel mülkiyete yeni olanaklar tanındığı NEP döneminde atılımını geekleştirerek işçi demokrasisine ölümcül darbeler indirdi ve kendi deli gömleğini Sovyet toplumuna giydirdi. Ve bunun için de sosyalizmin kurulduğunu ilan etti. Tek ÷lkede sosyalizmin kurulması kuramı, işte bu tarihsel siyasal manevranın bir sonucudur. Kısacası, tek ÷lkede sosyalizm tartışması soyut bir kuramsal sorun değildir; tek ÷lkede sosyalizm kuramı ile bürokratik yozlaşma olgusu arasında doğrudan ve organik bir ilişki vardır.

Bu noktada Tekin Yılmaz'la bir açıklık sağlayalım: Stalinist bürokrasinin 1930'larda kurduğunu ilan ettiği sosyalizm, bugün savunulduğu gibi proleter devletine karşılık gelen sosyalizme geçiş toplumu değil, bizzat komünizmin ilk evresi olan sınıfsız toplumdur. Ocak 1936'da, dönemin Halk Konseyi Komiserleri başkanı Molotov, Merkez Yürütme Komitesi toplantısında, "÷lkenin ÷lusal ekonomisi sosyalist olmuştur. O anlamda sınıfların tasfiyesi sorununu çözmüş bulunuyoruz" diyordu.¹⁶ Tek ÷lkede sosyalizm başarıya ulaşmış. sınıflar tasfiye edilmişti ve böylece kitle seferberliğine, sınıf yönetimine, denetimine, kısaca işçi demokrasisine ve organlarına gerek kalmamıştı. Tekin Yılmaz'ın, ne 1936'da ne de bugün Sovyetler Birliği'nde sınıfsız toplumun inşa edilmiş olduğuına inandığını sanmıyorum. O halde Molotov'un Stalinist bürokrasi adına yaptığı bu

açıklama, önderliğin bir “hata”sı mıydı yalnızca? Hayır, ulusal sosyalizm anlayışı bürokrasinin varlık koşuluydu; işçi sınıfının, işçi demokrasisinin denetiminden uzak kalabilmenin kuramıydı. Daha sonraları sınıfsız toplumun kurulmuş olduğu savı da değiştirildi ve böylece sosyalizm kavramı, devrim sonrası sınıflı toplumlar için kullanılmaya başladı. Ve Tekin Yılmaz da bürokrasinin Marksizme getirdiği bu çarpıtmanın etkisi altında kalarak kavram kargaşası içinde boğuluyor:

Eğer Rusya gibi bir ülkede sosyalizmi kurmaya kalkışmak, nesnel nedenlerle engellenmiş ise, elbette sosyalist demokrasinin gerçekleşebilme olanağı da nesnel olarak yok demektir. Ve eğer Rusya’da sosyalizmin kurulması dünya tarihi açısından devrimci bir rol oynamış ise karşımıza iki durum çıkar: ya devrimci rolden vazgeçmek, ya da sosyalist demokrasiden. “Geri bir ülkede” ister istemez proletarya iktidarı ele geçirmiş ama maddi koşullar sosyalizmin kurulmasına elvermiyor. Evet burada ya devrimci rol ya da sosyalizmin ikilemi karşımıza dikilir.¹⁷

Bu sözler gerçek bir kafa karışıklığına işaret etmekte. Birincisi, herhangi bir ülkede “sosyalizmi kurmaya kalkışmayı engelleyen nesnel nedenler” ne olabilir? Bunu bir kalem sürçmesi olarak alıp Tekin Yılmaz’ın “sosyalizmin kurulmasını engelleyen nesnel nedenler”den söz ettiğini düşünelim; o zaman sosyalizmin inşası çabası neden işçi demokrasisi ile çelişsin? Bir kere dünya bir bütün olarak sosyalizm için nesnel olarak olgunlaşmış durumdadır. Öte yandan tek tek ülkeler için, Troçki’nin deyişiyle, “proleter devrim için gerekli nesnel önkoşullar sadece olgunlaşmakla kalmayıp, neredeyse çürümeye yüz tutmuştur.”¹⁸ Proletaryanın tarihsel görevi iktidara gelmek ve sosyalizmin kuruluş sürecini başlatmaktır. Ve sosyalizmin inşası bir kitle seferberliğini gerektirdiği oranda, işçi demokrasisi ve onun organları bir zorunluluktur. Sosyalizm kitlelerin eseri olacaktır ve bunu partilerinin önderliğindeki özörgütleri aracılığıyla gerçekleştireceklerdir. Bu anlamda sosyalizmin inşası çabasıyla işçi demokrasisini karşı karşıya koymak, bizzat bu çabanın ve sonunda sosyalizmin kendisinden umut kesmektir.

İkincisi, Tekin Yılmaz alıntısını yaptığım bölümde apaçık bir mantıksal çelişkiye düşüyor; son iki cümlesinde, «maddi koşulların sosyalizmin kurulmasına elvermediği» koşullarda «devrimci rol ya da sosyalizmin ikile-

minin karşımıza dikildiği»ni söylüyor. Şimdi, ikinci cümledeki «sosyalizmin ikilemi» sözcüklerinin gene bir kalem sürçmesi olduğunu ve aslının «sosyalist demokrasi ikilemi» biçiminde olması gerektiğini sanıyorum. Aksi takdirde iş iyice içinden çıkılmaz bir durum alır; çünkü daha yukarıda Tekin Yılmaz devrimci rol ile sosyalizmin kuruluşunu eşitlemişti, bu kez sosyalizmin kuruluşu ile sosyalizm arasında bir karşıtlık yaratmış olur. Öte yandan Tekin Yılmaz, devrimci rol ile sosyalist demokrasi arasında bir gerilim yaratmaktaysa bu kez, «maddi koşulların sosyalizmin kurulmasına elvermediği» koşullarda devrimci rolün yani sosyalizmin kuruluşunun seçilmesi durumuyla karşılaşırız(!) Bu karmaşık yumağı çözmek Tekin Yılmaz'a düşüyor.

Üçüncüsü, herhangi bir ülkede iktidara gelen proletarya neden «devrimci rol» ya da «sosyalist demokrasi». ikilemiyle karşı karşıya kalsın? Biz tam tersine, ileri ya da geri, tüm ülkelerde «devrimci rol»ün işçi demokrasisi ile iç içe geçmiş olduğunu düşünüyoruz. Muzaffer proletarya, ne denli geri olursa olsun, bir ülkede iktidara geldiğinde ulusal ve uluslararası devrimci rolünü sürdürdüğü, işçi demokrasisi çerçevesinde sınıf seferberliğini sürekli kıldığı oranda sosyalizme yaklaşabilecektir. Bu kavramlar ve gerçeklikler arasındaki ikilemleri ve çelişkiyi yukarıda anlatmaya çalıştığımız gibi bizzat Stalinist bürokrasinin kendisi yaratmıştır. Önce sosyalizmin kurulduğunu ilan ederek, işçi demokrasisini ve sovyet kurumlarını canlandırmak isteyen Sol Muhalefet'e karşı amansız bir mücadele vererek onu ezmiş, ardından da bu kavramlar arasında gerilim yaratarak «sosyalizm»in istikrarını devrimci seferberliğin karşısına sürmüştür. Ve böylece bürokratikleşen parti ve devlet, toplumun sosyalizme doğru ilerlemesini durdurmuş, iç çürümeyi başlatmıştır.

Özetleyecek olursak, kitlelerden kopan bürokratik katman ayrıcalıklı bir konuma yükselmiş, partiye «Leninist toplama» sloganıyla mevki düşkünlerini ve yabancı sınıf unsurlarını doldurmuş, kendi tekelci yönetimini kitle denetiminden uzak tutmak amacıyla işçi demokrasisini ve organlarını ezmiş, devrimci öncüyü parti içinden tasfiye etmiş ve bürokratik diktatörlüğünü perçinlemiştir. Bu, Lenin'in sağlığı döneminde girilen bazı zorunlu uygulamaların doğal bir sonucu, basit bir yasallaştırılması değil, ilk işçi devletinin yozlaşmasına yol açan köklü bir siyasal karşıdevrimdir.

Dünya devrimi sorunu

İşçi devletlerinde, özellikle de geri koşullarda bulunanlarında siyasal çelişkinin işçi demokrasisi ile devrimci rol arasında değil, bürokratik karşı-devrim ile işçi demokrasisi (ya da kitlelerin sürekli devrimci seferberliği) arasında geliştiği bir kez kavrandığında, tek ülkede sosyalizm ya da ulusal sosyalizm sözde kuramı ile dünya devrimi anlayışı arasındaki temel zıtlık açığa çıkar. Çünkü bürokrasi, yalnızca ulusal sınıf seferberliği ile değil, aynı zamanda uluslararası devrimci seferberlik ile de çelişki içindedir. Tek ülkede sosyalizmi kurduğunu iddia eden bürokratik kast, bir yandan kendi ülkesindeki işçi demokrasisini tasfiye ederken, öte yandan da dünyadaki tüm devrimci gelişmeleri «sosyalizmin anayurdunun savunulması» doğrultusunda güdümler.

Tekin Yılmaz, bu gerçeği göremediğinden Stalinist bürokrasinin dünya politikalarının sonuçlarını da kavrayamıyor. Tek ülkede sosyalizmin nihai zaferinin olanaklılığı konusunda, Stalinizmin devrimci Marksist dünya devrimi anlayışına karşı tüm tahrifatlarını üzerinde temellendirdiği Lenin'e ait tek bir makalenin tek bir bölümünü Tekin Yılmaz da eline alıyor ve şöyle diyor:

Lenin 1915'te yazdığı "Avrupa Birleşik Devletleri Üzerine" adlı makalesinde ilk kez sosyalizmin tek ülkede kurulabileceğini savunur, bu konuda kendisini emperyalizmin eşitsiz gelişim yasasıyla temellendirir. Kuşkusuz Avrupa devriminden umudunu hiç bir zaman kesmemiştir. Ama Rusya'nın yapacağı atılımla sosyalizmin kurulabileceğine de inanır.¹⁹

Lenin'in adı geçen makalesindeki düşüncelerinin tümüyle tahrif edilmiş olduğunu, burada sosyalizmin kurulmasından ya da nihai zaferinden değil, sosyalist devrimin başarıya ulaşmasından sözettiğini, üstelik Lenin'in sosyalizmin kuruluşunun ancak dünya ölçeğinde gerçekleşebileceğini ısrarla savunduğunu, tüm Leninist-bolşevik geleneğin bu enternasyonalist anlayış üzerine kurulduğunu, bunun bizzat III. Enternasyonal'in dökümanlarından açık seçik ortada olduğunu, Sınıf Bilinci'nin 1. sayısında yeterince anlatmış ve Lenin'den konuya ilişkin bir dizi alıntı yapmıştık. 20 Bu nedenle bu konuya tekrar girmeyi gereksiz buluyorum. Ne var ki, Tekin Yılmaz'ın Stalinist bürokrasinin bu ulusal sosyalizm anlayışıyla birlikte dünya devriminin yaygınlaştırılması perspektifinden nasıl vaz geçmiş

olduğunu görmesi gerekir. Lenin'in tavrı basitçe "Avrupa devriminden umudunu kesmemek" değildi. Lenin ile Troçki'nin önderliğindeki bütün bir bolşevik önderler kadrosu Marksizmi bizzat uluslararası devrim çerçevesinde kavramışlar ve öyle de uygulamışlardı. Komintern'in örgütlenmesinin başlıca nedeni ve amacı da bu anlayıştan kaynaklanıyordu.

Rus devriminin kaderini de dünya devrimine, özellikle de Bolşevik önderlik Avrupa devrimine bağlamıştı. Ama daha da önemlisi, Rus devrimini uluslararası devrimin bir parçası olarak görüyordu. Şöyle diyordu Lenin:

Biz, Rus işçiler ve sömürülen sınıflar, uluslararası sosyalist devrimin öncüsü olma onurunu taşıyoruz... Bunu Ruslar başlatmıştır, Almanlar, Fransızlar ve İngilizler tamamlayacak ve sosyalizm zafere ulaşacaktır.²¹

Temmuz 1921'de ise. Komintern'in Üçüncü Kongresi'nde şunları söylüyordu:

Uluslararası devrimi başlattığımızda...uluslararası dünya devriminin desteği olmadan proleter devriminin zaferinin olanaksız olacağı bizim için çok açıktı. Devrimden önce de, sonra da şöyle düşünüyorduk: ya hemen, en azından kısa bir zaman içinde başka ülkelerde devrim patlak verirdi, ya da yok olurduk.²²

Yukarıda da söylediğimiz gibi devrim patlak vermedi ama Rusya'da proletarya iktidarı da yıkılmadı, ne var ki bürokratik yozlaşmaya uğradı. İşte tam bu noktada Tekin Yılmaz masumane bir biçimde, "Rus devrimi gerçekleşti ve Avrupa devrimi gelmedi. Bunda Stalin'in ne kusuru var ben bilmiyorum" diye soruyor. Stalin'in önderliğinde SBKP'nin ve yozlaşan Komintern'in dünya devrimine nasıl darbeler indirdiğine birazdan geleceğim, ama burada şunu ifade edeyim: İlk yıllarda henüz geri planda duran Stalin'in Avrupa devriminin gelmemesinde belki kusuru yoktu, ama siyasal varoluş nedent vardı. Dünya devrimi Rus proletaryasının yardımına yetişemediği içindir ki genç Sovyet devletinin bürokratlaşmasının maddi temelleri güçlenmiştir. Sovyetler Birliği dünyadan tecrit oldukça kendi geri koşullarının etkisini daha derinden yaşamaya başladı; bu koşullarda yükselen bürokrasi varlık koşullarını güçlendirmeye yönelik olarak Sovyet devletini dünya devriminden giderek daha da tecrit etti.

Yeni yöneti- ciler sınıftan koptyukça dünya proletaryasından da uzaklaştılar ve burjuva rejimlerinin kendilerine daha yakın olan radikal, popülist ve sosyal demokrat kesimleriyle işbirliklerine yöneldiler. Maddi ayrıcalıkları arttıkça bürokrasinin iktisadi ve siyasal “istikrar” güdüsü daha da yoğunlaştı ve bu güdü dünya ölçğinde emperyalist ülkelerle “barış içinde birlikte yaşama” stratejisi biçiminde kristalize oldu.

1923’e değin Avrupadaki devrimci mücadeleler, bir yandan sosyal demokrasiden kopan genç komünist partilerinin güçsüzlükleri, öte yandan da savaş sonrasının emperyalist dengeleri nedeniyle başarısızlığa uğramıştı. Ama bu tarihten başlayarak yenilgiler sınıfsal dengelerin olumsuzluğunun ve önderliğin güçsüzlüğünün sonucu olmaktan çıkıp, Komintern’i ele geçirmeye başlayan Stalinist bürokrasinin ihanetlerinin ürünü durumuna dönüştü. Ulusal sosyalizm anlayışı çerçevesinde. Komintern’in siyasetleri “anayurdun savunulması” perspektifine oturtuldu ve böylece hızla sağa kaymaya başladı. Bürokrasinin uluslararası ölçekteki merkezci çizgisinin ilk olumsuz sonucu Ekim 1923’te Almanya’da kendini gösterdi ve Alman Komünist Partisi gerçek bir proleter devriminin yükselme döneminde burjuvaziye teslim oldu. Ertesi yıl Estonya ayaklanması çöktürildi. 1926’da İngiltere’deki genel grev sırasında Komintern karşı devrimci sendika bürokrasisiyle işbirliği yaparak mücadeleyi burjuvaziye teslim etti. 1925-27 Çin devrimi sırasında Komintern Çin Komünist Partisi’ni Kuomintang’ın kuyruğuna takarak binlerce devrimci işçinin katledilmesine neden oldu.

Umarım Tekin Yılmaz bunlar karşısında hala “bunda Stalin’in ne kusuru var” diye sormaz. Bürokratik karşıdevrim, genç Rus devletinin tecrit olması ve içerden yozlaşması sonucunda gerçekleştirildi ve Stalin bu gelişmenin önderi olarak iktidara geldi. Partinin, devletin ve Komintern’in yönetimini ele geçirdikten sonra da yine bir “zorunluluğu”, yani ülkenin tecrit olmuşluğunu ve uluslararası devrimin uğradığı dönemsel yenilgi durumunu “yasallaştırdı”: bu yasanın adı da tek ülkede sosyalizm kuramıydı. Bu kurama göre sosyalizm, tecrit olmuş tek bir ülkede de kurulabilirdi ve kurulmalıydı; bunun için gereken de artık devrim dalgasının yatışması ve ülkede ve uluslararası arenada istikrarın, deyim yerindeyse “kanun ve nizam”ın sağlanmasıydı. Kitlelerin karşısına işçi demokrasisi ya da “devrimci rol”, sosyalizmin inşası ya da işçi demok-

rasisi ikilemleri çıkartıldı. Rusya'da sosyalizmin inşası için proleter devriminin sürekliliğini ve işçi demokrasisini zorunlu görenler acımasızca tasfiye edildi, yorgun kitleler iyiden iyiye bastırıldı. Bürokrasinin, Sol Muhalefet'i uluslararası devrim uğruna ülkeyi devrimci savaşa ve maceraya sürüklemekle suçlaması, öte yandan "artık dinlenmenin zamanı geldi" sloganlarıyla kitlelere sosyalizmin başka ülkelerdeki devrimlere gerek kalmadan da kurulabileceği yolunda güvenceler vermesi, asker ve sivil memurları daha da cesaretlendirdi, işçiler ve köylüler arasında destek buldu.

Tekin Yılmaz yalnızca Bolşevik Parti'nin geçici bir tedbir olarak partileri ve parti içi hizipleri yasaklamasını düşünerek, "Stalinist pratikler denilen durumun Stalin'in eline veri olarak geçmiş olduğu görmezlikten gelinemez" diyor. 23 Yüreklice yanıt verelim: Stalin iktidara geldiğinde hazır bir tek ülkede sosyalizm kuramı mı devrıldı, yoksa dünya devrimi anlayışına karşı amansız bir mücadeleyle mi bu sözde kuramı uygulamaya koydu? İktidara geldiğinde Komintern, Sovyetler Birliği'ni sosyalizmin anayurdu olarak mı görüyordu, yoksa bu ülkede sosyalizmin zaferini uluslararası proleter devrimine mi bağlamıştı? O'nun iktidarından önce bolşeviklerin ve Komintern'in devrim stratejisi sürekli devrim mi, yoksa Stalinist aşamalı devrim anlayışı mıydı? Tekin Yılmaz isterse devam edelim: Stalin iktidara geldiğinde, burjuva devrimleriyle işbirliği yapan komünist partiler mi devrıldı, yoksa Nazi Almanyası gibi faşist bir ülkeyle saldırmazlık paktı imzalanabileceği anlayışını o mu yerleştirdi? O iktidara gelmeden önce Komintern'e bağlı komünist partilerin mücadele anlayışı, burjuva partileri ile işbirliği yaparak devrimi boğazlamak mıydı, yoksa bunu bizzat Stalin önderliği, geleneksel işçi cephesi siyasetlerini tasfiye ederek 1936'da Fransa'da ve İspanya'da mi uyguladı? Stalin öncesi Komintern, tek ülkede sosyalizmin bekası adına emperyalist ülkelerle paylaşım antlaşmaları yaparak İtalya, Yunanistan, Yugoslavya, devrimlerini burjuvaziye teslim ederek çoğunluğunun yenilmesine izin verir miydi? Tekin Yılmaz "bilimsel namus'tan söz ediyor; ben devrimci Marksistlerin tersi kanıtlanmadığı sürece moral açıdan üstün olduklarına inanırım, bu nedenle önce bilimden söz edelim: görünürdeki geçici olayları mı, yani burada partilerin ve hiziplerin yasaklanmasını mı, yoksa temel tarihsel ve sınıfsal süreçleri mi, yani burada Stalinist bürokrasinin yükselmesine neden olan

olguları ve bunun yol açtığı sonuçları mı temel alacağız. Biz moral bakımından olduğu kadar tarihsel maddecilik açısından da ikincisini seçiyoruz.

Stalinizm mi, devrimci Marksizm mi?

Stalin ve ekibi, Lenin döneminde başlatılmış bazı zorunlu diktatörlük uygulamalarını veri alarak bunları basitçe ya da “doğal” bir biçimde ya-sallaştıran bir kadronun ötesinde bir oluşumdur. Stalin, genç işçi devletinin, içinde bulunduğu olumsuz ulusal ve uluslararası koşulların etkisi altında giderek bürokratikleşmesinin sonucu ortaya çıkan ve güçlenerek partiyi ve devleti eline geçiren ayrıcalıklı bir kastın temsilcisi ve önderidir. Stalinist bürokrasi kendine yaşam veren koşulları (Avrupa’da devrimin yenilmesi, Sovyet devletinin tecrit olması, kitle seferberliğinin geri çekilmesi, devrimi gerçekleştiren parti ve sovyet önderlerinin tasfiyesi, kariyeristlerin ve yabancı sınıf öğelerinin partiye doluşması, vb.) pekiştirmiş, partiden Leninist demokratik merkezîyetçilik anlayışını, devletten Sovyet demokrasisi kavramını ve Enternasyonal’den dünya devrimi programını tasfiye etmiştir. İşçi sınıfının ve çalışan kitlelerin en çok ezilen ve sömürülen kesimlerini devlet yönetiminden, bunların devrimci önderlerini partiden uzaklaştırarak, aristokrat işçilerin, üst kademe devlet ve ordu mensuplarının ve mülk sahibi küçük burjuvaların bileşiminden oluşan ayrıcalıklı katman diktatörlüğünü kurmuştur. Bu bürokratik karşıdevrim kendi ideolojisini de yaratmıştır: ulusal sosyalizm ya da tek ülkede sosyalizm kuramı; işte bu sözde kuram Stalinist ideolojinin temel taşlarından birisidir, belki de en önemlisidir.

Bütün bunlar hiç de sancısız bir biçimde olmamıştır. Lenin 1919’dan başlayarak bu Termidoryen tehlikeye karşı partinin dikkatini çekmiş ve özellikle yaşamının son yıllarında Troçki ile birlikte bürokrasiye karşı ciddi bir kampanyanın hazırlığına girişmişti. Onun ölümünden. sonra devrimci Marksizmin ve Rus devriminin geleneklerinin savunusunu Troçki üstlenmiş ve 1923 sonlarında başlattığı açık mücadelesini 1929’da bürokrasi tarafından sürgüne yollanana değin amansızca sürdürmüştür. Ulusal planda sosyalizmin inşasına yönelik olarak ağır sanayinin geliştirilmesi programından, uluslararası düzeyde dünya devriminin yaygınlaştırılması hedefine kadar devrimci Marksizmin tüm temel kuramsal ve siyasal konumlarını Troçki’nin önderliğindeki Sol Muhalefet savunmuştur. Siyasal düzeyde neredeyse bir iç savaş özelliği kazanan bu mücadele onbinlerce

devrimci bolşevğin yaşamına malolmuştur. Proletarya üzerinde öteki sınıfların baskısı arttıkça, bürokrasi de partiçi rejim ve sol kanat üzerindeki baskılarını buna göre koşullandırmıştır. Proletaryanın yenilgiler almakta olduğu, sosyal demokrasinin yeniden canlanmaya başladığı ve komünist partilerin merkezcilikten sağa doğru kaydığı bir dönemde bu baskılar iyice şiddetlenmiş ve etkili olmuştur. Sovyet partisi ve Komintern içindeki Leninist kanat, uluslararası devrimci hareket ile birlikte darbe üzerine darbe almıştır. Öte yandan Sovyetler Birliği içinde NEP döneminin çelişkileri yoğunlaştıkça, kent ile kır arasındaki iktisadi ayrım büyüdükçe, sanayinin ve planlı ekonominin önemi arka plana atıldıkça Sol Muhalefet daha kolay bastırılmış ve sonunda yenilmiştir.²⁴

Bütün bu gerçekler ortadayken, bakın Tekin Yılmaz Sovyetler Birliği'ndeki bürokratik karşı devrimi nasıl açıklıyor:

Toplumdaki pratik, daha doğrusu, topluma benimsettirilmeye çalışılan tek partililik pratiği parti içerisinde de kendisini ergeç kabul ettirecektir. Bolşevik partisi içerisindeki problem de partiyi Stalin'in ele geçirmesi ve kendine has pratikleri egemen kılmasıyla başlamamış, tersine partinin topluma yasal olarak dayatmış olduğu pratiklerin geriye dönerek partiye kendilerini kabul ettirmesi şeklinde ortaya çıkmıştır. Tarih te bu uygulama görevini Trocki'ye değil Stalin'e nasibetmiş.²⁵

Tekin Yılmaz tarihi bir cilveler yumağı ya da talih oyunu olarak görmemek zorundadır. Üstelik Sovyetler Birliği'nde ve uluslararası planda komünist hareket içinde süren amansız mücadeleyi basitçe kişisel çekişmeler olarak değerlendirmeye hiç hakkı yok. Stalinist karşıdevrimi doğrudan bolşevizme bağlamak ve "Stalin olmasaydı aynı şeyleri Trocki de yapardı" diyerek devrimci marksizmin proleter devrimi için onyıllar boyunca verdiği mücadeleyi küçümsemek, başlangıçta Avrupa'lı sol entellektüellerin bir züppeliği idi. Bunu Türkiye'ye 1970'lerde, Troçkizm ile Stalinizm aynı madalyonun iki ayrı yüzüdür" diyen Birikim dergisi taşımıştı. Bu Avrupalı ve Türk solcu.: aydınların bugün nerede olduklarını, Leninizmden ne denli uzaklaşarak liberalizmin, sivil toplumculuğun ve konseyciliğin bataklığına gömüldüklerini hepimiz görüyoruz. Bunları ne Yeni Öncü, ne de Tekin Yılmaz için söylüyorum. Hayır, onlar sorunları cesaretle ve açık yüreklilikle önlerine koymuşlardır. Ama Trocki'nin bir

sözünü anımsatmama izin verilsin: Stalinizm ile bolşevizm arasında bir kan denizi bulunmaktadır. Bu denizi güvenilir araçlarla geçmek gerekiyor.

Stalin ile birlikte Sovyet devletinde ve komünist harekette ortaya çıkan yozlaşmayı “tek partililik pratiği”ne bağlamak, yukarıda da anlattığımız gibi, bürokratik karşıdevrimin doğasını, toplumsal temellerini anlayamamak demektir. Sorun tek partililik pratiğinin geri dönüp kendisini partiye kabul ettirmesi ve bu olurken de tarihin bir cilvesi sonucu o sırada Stalin’in iktidarda bulunuyor olması değildir. Herşeyden önce, partinin ve devletin bürokratikleşmeye başlamasıyla birlikte parti içinde Leninist bolşevikler ile bürokratlar arasındaki mücadele de kızışmış, ve bu bizzat Lenin’in sağlığı döneminde gerçekleşmiştir. Bu nedenledir ki Lenin sık sık uyarılarda bulunmuş, hatta “Vasiyetnamesi” olarak bilinen notunda parti içinde gerekli önlemlerin alınmasını, değişimlerin yapılmasını istemiştir. 26 Ayrıca partiyi zorlayan, onun yozlaşmasının koşullarını hazırlayan tek partililik uygulaması da değildi; dünya devriminin yenilmesi, Sovyetler Birliği’nin tecrit olarak kendi geri koşullarına gömülmesi, devrimi gerçekleştirenlerin bitkin düşerek geri çekilmesi, devrimci önderlerin büyük çoğunluğunun iç savaşta telef olması, parti ve devlet yaşamına yabancı sınıf unsurlarının ağırlığını koyması... İşte tek partililik uygulaması, rejimin yozlaşmasına temel oluşturan bu koşullarda başını kaldıran karşıdevrimle mücadelenin zorunlu bir uygulaması olarak gündeme geldi. Ama yine bu koşullarda yükselen bürokrasi, partilerin ve hiziplerin yasaklanmış olmasından yararlandı; yani onun bir sonucu olarak ortaya çıkmadı. Koskoca bir tarihsel çöküş geçici bir yasaklamayla açıklanamaz.

Tekin Yılmaz bunu göremediği içindir ki, “tarih bu görevi Trocki’ye değil de Stalin’e nasip etmiştir” diyebiliyor. Eğer bürokrasinin temsilciliğini Stalin değil de Trocki üstlenmiş olsaydı, eğer Rus devletinin ve partinin yozlaşmasına karşı Lenin ile birlikte ve ondan sonra Trocki değil de Stalin mücadele etmiş olsaydı, eğer bürokratik karşıdevrimin nesnel temellerini Trocki değil de Stalin açıklamış olsaydı, eğer tek ülkede sosyalizm anlayışına karşı sürekli devrim ve dünya devrimi programını Trocki değil de Stalin savunmuş ve uygulamış olsaydı, eğer Komintern’in yozlaşmasında başı çeken ve onu kapatarak enternasyonalist anlayışa son darbeyi indiren Stalin değil de Trocki olsaydı, eğer yeni bir Enternasyonal için müca-

dele eden ve' IV. Enternasyonal'in temellerini atan Troçki değil de Stalin olsaydı...bu "eğerleri çok uzatabiliriz, evet bunların hepsi öyle olsaydı, bugünkü Leninist-bolşevik bayrağın üzerinde Troçki'nin değil de Stalin'in adı yazılı olurdu. Ne var ki durum bunun tam tersinedir: bugün, bunalımının en şiddetli döneminden geçmekte olan Stalinizm, bürokratik karşıdevrimin ideolojisinden başka bir şey değildir. Ve bu basitçe tarihin bir cilvesi olarak düşünülemez; Stalin, bürokratik yozlaşmanın temsilciliğini üstlenmiş ve onun önderliğini yapmıştır.

Sovyet devletinin ve bolşevik partinin yozlaşması olgusunu temel olarak "tek partililik pratiği"ne indirgeyen ve Sovyet demokrasisini çoğulculuk ilkesine bağlayan Tekin Yılmaz, bu nedenle işçi demokrasisinin gerçek anlamını ve bu konuda Troçki'nin tavrını yeterince kavrayamıyor. Yine bu nedenle, şöyle devam ediyor:

Troçki altta kalıncaya değin partinin her türlü uygulamasını savunmaktan geri kalmamış, o zamanlarda, parti. diktatörlüğüyle proletarya diktatörlüğünün aynı şeyler olduğunu savunmuştur 27... Troçki'yi Stalin'in karşısına bir demokrat olarak dikenler şiddetle yanırlarlar. Bu pratiğin gerektirdiği teoriyi en pekişik biçimde savunan Troçki'den başkası değildir...(Troçkinin) parti diktatörlüğü ile proletarya diktatörlüğünün aynı şeyler olduğunu savunması, yöneten yönetilen ilişkilerinin ne kadar pekişik kalması arzusunun açık biçimidir. Herhalde, tek ülkede sosyalizmin gerçekleştiremeyecek bir olgu olduğunu düşünmesi ona bu doğrultuda düşünme olanağı vermektedir...Bu düşünüşün içerisinde demokrasinin hangi zerresinin varolduğunu anlamak mümkün değil, muhalefette kaldığı ölçüde demokrasi talebinde bulundu. Ama bunun adı da kendisi için demokrasi istemektir. Stalin iktidarda kalmayı başardığı için demokrasiyle özel bir problemi olmadı. ²⁸

Kısacası, Trocki tek parti diktatörlüğünü savunuyordu, ama iktidara gelemeydi; iktidarı Stalin ele geçirdi, bunun üzerine Troçki demokrasiyi sorun edinmeye başladı, Stalin'in ise böyle bir sorunu olmadı. Tekin Yılmaz, bu, bolşevik devrimine, tarihteki ilk proleter devletine ve onun devrimci önderlerine nefretle yaklaşan burjuva tarihçilerinin yorumudur, Marksistlerin değil. Çünkü burjuva ideologlar demokrasiye bireylerin burjuva normlu özgürlükleri açısından yaklaşırlar, Marksistler ise sınıfsal özgür-

l kler açısından. İşçi demokrasisi, burjuva parlamentarizminin oulculuğu değil, işçi ve emekçi yığınların kitlesel yönetimi ve denetimi anlayışı, yani devrimci sınıf seferberliği kavrayışı üzerine oturur. Tek parti mi, çok parti mi sorusundan önce, sorulması gereken iktidarda kimin olduğu sorusudur. İşçilerin ve emekçilerin büyük çoğunluğunu oluşturan ezilen ve sömürülen kesimle- ri mi, yoksa aristokrat işçilerden, sivil ve asker yöneticiler- den ve mülk sahibi küçük burjuvalardan oluşan ayrıcalıklı bir bürokrasi mi? Lenin ve Troçki birinci kesimin, Stalin ise ikinci kesimin temsilcisiydi. Tek parti diktatörlüğü Lenin ve Troçki için tarihin, Rus devriminin belirli bir evresinde proletarya diktatörlüğünün geçmesi gereken zorunlu ama geçici bir biçimiydi, Stalinist bürokrasi için ise mutlak bir ilkeydi, sosyalizmin kendisiydi. Biçimlerin ardındaki olguyu görmek gerekir: Lenin ve Troçki'nin önderliğindeki devlet rejimi, proletaryanın devrimci diktat rl ğ yd , Stalin ise yozlaşmış bürokratik diktat rl ğ nı şefiydi.

şimdi gelelim Troçki'nin tek parti diktatörlüğünü savunması olayına. Herşeyden  nce Troçki, Tekin Yılmaz'ın sözleriyle, «bu pratiğin (tek parti rejimi) gerektirdiği teoriyi en pekişik biçimde savunan» bir  nder değildi. Çünkü, Stalinist bürokrasinin bürokratik merkezietiliği bir ilke durumuna getirmesine değin, tek parti diktatörlüğüne ilişkin bir «teori» yoktu. İkincisi Troçki, proletaryanın devrimci diktatörlüğünü savunuyordu ve iç savaş ve dünya devriminin geri çekilmesi koşullarında bu diktatörlük zorunlu olarak tek parti diktatörlüğü biçimini almıştı. Bu nedenle proletarya diktatörlüğünü savunmak, partinin iktidarını savunmakla bir ve aynı şey durumuna gelmişti. Bakın ne diyor Troçki:

Proleter partisinin devrimci diktatörlüğü benim için özgürce kabul ya da reddedilebilecek bir şey değildir: Bu bize toplumsal gerçeklikler, yani sınıf mücadelesi, devrimci sınıfın heterojenliği, zafere ulaşmak için seçilmiş bir devrimci öncünün gerekirliği tarafından dayatılmış nesnel bir zorunluluktur. Devlet gibi parti diktatörlüğü de, barbarlığın egemen olduğu tarihsel döneme aittir, ama gerçek insanlık tarihine giden yolu açabilecek olan (tek) darbeye olmasa da) bu dönemin üzerinden atlayamayız... Kendi diktatörlüğünü reddeden bir devrimci parti ( nc ), kitleleri karşıdevrime teslim eder. Tüm modern tarihin öğretisidir bu. Soyut olarak konuşacak

olursak, parti diktatörlüğünün yerini tüm çalışan halkın herhangi bir partisiz “diktatörlüğü” alabilecek olsaydı, bu çok iyi olurdu, ama bu, kitlelerin, kapitalist koşullar altında ulaşamayacakları kerte yüksek bir siyasi gelişim düzeyinde olmalarını gerektirir. Devrimin nedeni ise, kapitalizmin kitlelerin maddi ve moral gelişimine olanak vermemesidir.²⁹

Sovyetler, bolşevik partinin önderliğinde iktidarı eline geçirmiş ve işçi devletinin inşasına girişmiş, ama bu arada öteki işçi partileri teker teker karşıdevrimle birleşmişti. Bunun sonucunda bolşevikler karşıdevrimci partileri yasaklamışlar ve iç savaşı bu koşullar altında kazanmışlardır. Ama geriye tek partinin iktidarı kalmıştır, işte bu noktada partinin diktatörlüğünü savunmak, proletaryanın iktidarını savunmakla özdeşleşmiştir. Bunu yalnızca Troçki değil, Lenin de “savunuyor”du. 1919’da şöyle diyordu Lenin:

Bizi tek parti diktatörlüğünü kurmakla suçladıklarında ve, duyduğunuz gibi, birleşik bir sosyalist cephe önerdiklerinde şöyle dedik: “Evet, bu bir tek parti diktatörlüğüdür! Biz bundan yanayız ve bu çizgimizi değiştirmeyeceğiz.”³⁰

Lenin’in ve Troçki’nin bu “savunusu”, bir kuramın, tek parti diktatörlüğü kuramının savunusu muydu? Hayır, bolşevik önderlik partilerin ve hiziplerin yasaklanmasını, Rus devriminin içinden geçmekte olduğu koşulların bir zorunluluğu olarak kabul ediyordu. Troçki bu gelişimi şöyle anlatır:

Sıkıntıların artmasıyla orantılı olarak demokrasi daraltılmıştı... Muhalefet partileri birbiri ardına yasaklandı. Bolşevik liderler, Sovyet demokrasinin ruhu ile açıkça çatışan bu önlemleri bir ilke olarak değil, gelip geçici bir öz savunma eylemi olarak görüyorlardı.

İktidar partisinin hızla büyümesi, işlerinin yeniliği ve çokluğu, kaçınılmaz olarak iç anlaşmazlıklara yol açtı. Ülkedeki gizli muhalefet akımları çeşitli kanallardan, yegane siyasal örgüt üzerine baskı yaparak, hizip çatışmalarını keskinleştirdiler. İç savaş bitiminde bu çatışma öylesine keskin biçimlere ulaşmıştı ki, devlet gücünü sarsmakla tehdit eder olmuştu. 1921 yıl Mart ayında, Kronstadt isyanı günlerinde (ki bu isyan çok sayıda Bolşeviği saflarına çekmişti),

partinin onuncu kongresi, hiziplerin yasaklanmasına başvurmayı yani devlette hakim alan siyasal rejimi, iktidar partisinin iç yaşamına aktarmayı - gerekli gördü. Hiziplerin bu yasaklanması da yine, durumda kaydedilecek ilk ciddi düzelme ile vazgeçilecek istisnal bir önlem olarak görülüyordu. Aynı zamanda Merkez komitesi bu yeni yasayı uygulamakta son derece temkinli davranıyor, her şeyden önce bu yasanın partinin iç. yaşamını bogazlamasından kaygılanıyordu.

Ancak ilk tasarımıda, yalnızca sıkıntılı bir durum karşısında verilen gerekli bir tavizden ibaret olan şeyin, parti iç yaşamına münhasıran idari rahatlık açısından bakmaya başlamış olan bürokrasinin tam ağzına layık olduğu kanıtlandı.³¹

Evet bu zorunlu ve geçici önlemler bürokrasinin ağzına lâayık bir lokmaydı ama ne onun doğrudan nedeniydi, ne de burokrasi bu tek parti uygulamasının “doğal takibi”ydi. Avrupa devrimi, hiç olmazsa Almanyada zafere ulaşsaydı, böylece Sovyet devleti tecrit olmuşluktan biranlamda kurtulabilseydi, partilerin yasaklanmasına belki de gerek kalmayacaktı. Troçki’nin sözlertyle, tek parti hakimiyetinin totaliter Stalinist rejime hukuki çıkış noktası olarak hizmet ettiği tartışılmaz bir gerçektir. Ama böyle bir evrimin nedeni ne bolşevizmde, hatta ne de geçici bir askeri önlem olarak diğer partilerin yasaklanmasında değil, proletaryanın Avrupada ve Asyada uğradığı bir dizi yenilgide aranmalıdır.³²

Ama gene de, “isterse bir zorunluluğun dayattığı geçici bir önlem olsun, tek parti uygulaması işçi demokrasisiyle çelişir ve demokrasinin özü çoğulculuktur” denilebilir. Bu sav, soyut ve yalın haliyle elbette doğrudur. Troçki de zaten, yukarıda alıntısını yaptığımız gibi bunun “Sovyet demokrasisinin ruhu ile açıkça çatıştığını” söylüyor. Ne var ki Troçki’nin tek parti diktatörlüğünü savunusunun temelinde yatan olgu, verili koşullarda proleter iktidarının varlığının, partinin diktatörlüğüyle özdeşleşmiş olmasıdır. Burada Lenin’i ve Troçki’yi Stalin’den ayıran temel nokta, birincilerin tek parti diktatörlüğünü işçi iktidarının tek zorunlu ögesi olarak savunmamış olmalarıdır. Lenin’de ve Troçki’de, proletarya iktidarını tek parti diktatörlüğüyle özdeş gören tek bir ifadeye rastlanılamaz.

Şüphesiz Troçki de, tüm diğer bolşevik önderler gibi, Lenin gibi hatalar yapmıştır. Örneğin sendikaların devlete bağlanması ya da çalışmanın

militarizasyonu gibi konularda Troçki, bugün daha net görülebileceği gibi yanlış tezleri savunmuştur. Ama onun bu hatalarını, tek parti diktatörlüğüne dayalı bir sovyet sistemi istediği biçiminde yorumlamak, üstelik bunun tersine açık ifadelerinin bulunmasına karşılık bunu yapmak, insanları ne kadar oyalar ki?

Troçki, sovyet rejimini nasıl gördüğünü Geçiş Programı'nda açık ve net bir biçimde ortaya koymuştur. Programın Sovyetler Birliği'ne ilişkin bölümünde, bürokratik diktatörlüğe karşı sovyet demokrasisinin yeniden canlandırılması gerektiğini vurgular ve, "Sovyetlerin demokratikleştirilmesi, sovyet partilerinin yasallaşması olmadan imkansızdır"³³ diye ekler. Bu tür alıntılar çoğaltılabilir ve Troçki'nin, Tekin Yılmaz'ın ifadesiyle "yenilgiye uğramadan" önceki görüşlerine ilişkin sayfalarca örnek gösterilebilir.

Bitirmeden önce son bir konu kaldı, o da "çoğulculuk olmadan sosyalist demokrasinin gerçekleşmeyeceği"³⁴ savi. Eğer bu çoğulculuktan çokpartililik kastediliyorsa, işçi demokrasisi ile çokpartililiğin özdeş olmadığını, ya da başka bir deyişle, tek parti. diktatörlüğü ile işçi demokrasisinin dolaysız bir biçimde çelişmediğini vurgulamamız gerekir. İşçi demokrasisinin asal normu birden çok partinin bulunması değildir. Bu tür bir demokrasiyi tanımlayan yegane ögenin parti sayısı olduğunu ise hiç söyleyemeyiz. İşçi demokrasisini tanımlayan asıl unsurlar, çalışan kitlelerin ülkenin siyasi ve iktisadi yaşamını doğrudan yönetip yönetmedikleri, bu yönetim işlevlerini üstlenen sovyet, komite, milis gibi kitle özörgütlerinin bulunup bulunmadığı, bu özörgütlenmelerin yönetim kademelerinin doğrudan seçilip seçilmedikleri, geri alınabilir olup olmadıkları, kısaca bir kitle seferberliğinin bulunup bulunmadığıdır. Bu açıdan, iktidara yükselen devrimci partinin, işçi demokrasisini inşaya yönelik olarak "ulusal iradeyi" ya da "işçi sınıfının iaredesini" tesis amacıyla başka partilerin kurulmasını özendirimesini beklemek olanaklı değildir.

Öte yandan, günümüzde çeşitli deforme işçi devletlerinde, örneğin Bulgaristan'da sözde çokpartili «halk cepheleri» iktidardır. Bu tür partilerin, deyim yerindeyse bürokrasinin kukla partilerinin bulunması, bu ülkelerde işçi demokrasisinin varlığını mı kanıtlar? Şüphesiz hayır. Çünkü bu tür ülkelerde söz konusu olan, bürokrasinin (ya da onun tek partisinin ya da «halk cephesi»nin) kitleler üzerindeki diktatörlüğüdür, yoksa çalışan

yığınların devrimci iktidarı değil..

O halde çoğulculuğu ya da çokpartililiği nereye koyacağız? Buna, işçi demokrasisini kendisinde kristalize edecek olan sovyetler ya da öteki devrimci seferberlik özörgütlenmeleri karar verecektir. Sınıf mücadelesine, önceden belirlenmiş hukuki ya da anayasal normlarla yaklaşmanın olanağı yoktur. Çoğulculuk ya da çok partililik sorunu, sovyetlerde ya da öteki devrimci özörgütlenmelerde hangi partilerin temsil edilip edilmeyeceği konusu, mücadelenin seyri içinde devrimci kitlelerce çözümlenecektir. Sözü yine Troçki'den bir alıntıyla noktalayalım:

Sovyetler, önceden belirlenmiş bir parti programı ile sınırlanmış değildirler. Kapılan tüm ezilenlere açıktır. Bu kapılardan mücadelenin genel akamına girmiş her tabakanın temsilcileri geçer. Hareket ile birlikte genişleyen örgüt kendi bağrında tekrar ve tekrar yenilenir. Proletaryanın bütün politik akımlar, en geniş demokrasi temelinde sovyetleri önderliği için mücadele edebilirler. Bu nedenle sovyetle sloganı geçiş programında baş köşeyi alır.³⁵

Notlar

1. Konuya ilişkin olarak en sık yazan Tekin Yılmaz'ın makaleleri şunlar: "Sosyalist Demokrasi mi?". Mart 1987, sayı 1: "Sosyalizm Tek Partililikle. Nitelenemez", Nisan 1987, sayı 2; "Gorbaçov Reformları ve Demokrasi". Haziran 1987, sayı 4: "Sosyalizm Örgütlenme Özgürlüğüne Karşı mı?", Haziran 1987, sayı 4: "Sosyalist Demokrasi Bugünün Sorunudur", Temmuz-Ağustos 1987, sayı 5: "Sosyalist Demokrasi Proletarya Devletin Kendisidir". Ocak 1988, sayı 9; "Bir Kez Daha Sosyalist Demokrasi Üzerine". Temmuz 1988, sayı 11. Ayrıca bak. Ahmet Ural, "Sosyalist Demokras Tartışmaları Üzerine", Eylül 1987, sayı 7; Orhan Dilber, "Sosyalist Demokrasi Konseylerden ve Sınırsız Örgütlenme Özgürlüğünden Ayn Düşünülemez", Ekim 1987, sayı 7; Ertuğrul Kürkçü, "Sosyalist Demokrasinin İmkanları ve Güvenceleri", Ekim 1987, sayı 7.

2. Ben, "sosyalist demokrasi" yerine "işçi demokrasisi" teriminin Marksist kuram açısından daha doğru olduğunu düşünüyorum. Çünkü "sosyalizm" sözcüğü, kuramda, sınıfların ve devletin, dolayısıyla da demokrasi kavramının ortadan kalktığı bir toplum biçimini tanımlar. Oysa, "işçi demokrasisi", sosyalizme öngelen sınıflı geçiş toplumuna, işçi dev-

letine özgü bir rejim biçimidir. Üstelik demokrasi kavramının sınıfsal özelliğini tanımlamak açısından da daha aydınlatıcıdır. Elbette içerik bu olmak üzere “sosyalist demokrasi” tanımından da yararlanılabilir. Yine de kavram kargaşasını sürüklememek için ve geleneksel Marksist kullanıma sadık kalmak amacıyla, başka yazarlardan yaptığım alıntılarının dışında, işçi demokrasisi ya da proleter demokrasisi tanımını kullanmayı seçtim.

3. Tekin Yılmaz, ag.d., Ocak 1988, sayı 9, s.32. 4. Ibid., s.31.

5. Tekin Yılmaz, a.g.d., Temmuz 1988, sayı 11, s.44.

6. Sungur Savran, “Gelenek’in Marksizmi: Stalinist Bir Sürekli Devrim Teorisi”. Sınıf Bilinci, Haziran 1988, sayı 1. 7. Orhan Dilber, a.g.m, s.45.

8. Ertuğrul Kürkçü, a.g.m., s.40-41.

9. Tekin Yılmaz, a.g.m., s.52.

10. Ibid., s.40.

11. Ibid., s.44-45.

12. Ibid., s. 52-53.

13. V.I. Lénine, Oeuvres, Editions, sociales Paris, 1977, c.33, s.145.

14. Leon Troçki, thanete Uğrayan Devrim, Köz Yayınlan, İstanbul, 1980, s.78.

15. Leon Troçki, ibid., s.78.

16. Aktaran: Leon Troçki, a.g.y., s.92.

17. Tekin Yılmaz, a.g.m., s.44-45.

18. Leon Troçki, “Geçiş Programı”, M.Yenice, Deurimet Marksizmde “Geçiş Programı “Anlayışı içinde, Eleştiri Yayınlan, İstanbul, 1980, s.150.

19. Tekin Yılmaz, a.g.m., s.44.

20. Sungur Savran, a.g.m.; Metin Kalkan, “Eski Ağıza Eski Taam: Yeni Çözüm, ag.d.

21. V.I.Lénine, ag.y., c.26, s.472.

22. ibid., c.32. s.479-80.

23. Tekin Yılmaz, a.g.m., s.43.

24. Leon Trotsky, Third Intenational After Lenin, Pathfinder Press, New York, 1970, s.160-63.

25. Tekin Yılmaz, a.g.m., s.43-44.

26. Bu konuda öteki kaynakların yanı sıra, bak. Moshe Lewin, Lenin’in Son Mücadelest, Yücel Yayınları, İstanbul, 1976.

- 27.Tekin Yılmaz, a.g.m., s.44.
- 28.ibid, s.52-53.
- 29.Leon Trotsky, “Dictatorship and Revolution”, Writings (1936-37). Pathfinder Press, New York, 1971, s.513-14.
- 30.V.I.Lenin, Collected Works, Progress Publishers, Moskova, 1977, c.29, s.535.
31. Leon Troçki, Thanete Uğrayan Devrim, s.82-83.
- 32.Leon Troçki, “Bolşevizm mi, Stalinizm mi?”, Sınıf Bilinci sayı 1 içinde.
33. Leon Troçki, “Geçiş programı”, ag.y., s.206.
- 34.Tekin Yılmaz, a.g.m, s.41.
- 35.Leon Troçki, “Geçiş Programı”, a.g.y., s.191.

***Sınıf Bilinci*, Sayı 2, Ekim 1988**

Türk Sosyalizmi ve Enternasyonalizm

(Aralık 1988)

Dünya sosyalizminin uzun dalgaları var. Bir siyasal hareket olarak ortaya çıkışından beri, kimi zaman kitleleri saran ve uğrunda milyonların mücadele ettiği bir ülkü durumuna gelen sosyalizm, bazı dönemlerde de yalnızca belirli insan gruplarının (partilerin,vb.) savunduğu bir düşünce olarak kalmıştır. Sosyalizmin bu inişli çıkışlı sürecini belirleyen başlıca etmenler, bir bütün olarak dünya ekonomisinin içinde bulunduğu yapısal koşullar ve sınıf mücadelesinin genel dinamikleridir. Ama, çok önemli bir başka etmen daha var: Sosyalist önderliğin bizzat kendisi. Sosyalizmin değişik dönemlerde aldığı biçimler ve bunların siyasal açılımları, yukarıda anılan nesnel koşullardan ve dinamiklerden etkilendiği gibi aynı zamanda onları belirliyor da.

Devrimci Marksizmin de birçok bileşenden oluşan bir eğrisi var. 19. yüzyılın ortalarında doğan Marksizm, yüzyılın son çeyreğinde devrimci özünü sosyalizme egemen kıldı. Ama bunu izleyen yıllarda eğride bir düşüş ortaya çıktı; reformist uygulamalar yaygınlaştı, kuramda revizyonlara girildi ve bu revizyon kendisini siyasal düzlemde, sosyal demokrasinin I. Dünya Savaşı sırasındaki ihaneti biçiminde açığa vurdu. Ne var ki bu düşüş, içinde kendi karşıtını da yarattı ve özellikle Rus Marksistlerinin çabalarıyla ve muzaffer 1917 Ekim devriminin etkisiyle devrimci Marksizm dünya çapında gelişen yeni bir yükseliş evresine girdi. Dalgadaki en ciddi düşüş ise, 1920'lerin ortalarından başlayarak Stalinizmin egemenliği ile birlikte yaşandı.

Devrimci Marksizmin bileşenlerinden birisi ve belki de en önemlisi enternasyonalizm. Genel olarak sosyalizme devrimci Marksizmin ne de-

recede egemen olduğunu, enternasyonalizme ve Enternasyonal'e verilen önemden çıkarsamak olanaklı. Devrimci Marksizmin her yükseliş dalgası temel olarak bir Enternasyonal ile birlikte yaşanmış, böylesi bir örgütlülükle taçlandırılmıştır. Eğrideki her düşüş kendisini Enternasyonal'de de göstermiş ve bunun sonucunda dünya partisi ya sönümlenmiş, ya da yozlaştırılmış ve tasfiye edilmiştir. Şüphesiz bu düşüşler yalın ve kendiliğinden bir biçimde olmamış, bu tür dönemlerde devrimci Marksizm hep “akıntıya karşı” mücadele etmiştir. Lenin’in, Luxemburg’un, Troçki’nin ve diğerlerinin yozlaşan II. Enternasyonal’in Marksizmde giriştiği revizyona ve sınıf mücadelesi karşısında aldıkları oportünist tavra karşı verdikleri mücadeleler bunun örnekleridir.

Marksizmi enternasyonalist özünden soyutlayarak onu ulusalcı bir akım durumuna indirgeyen Stalinizmin tahribatlarına karşı da Uluslararası Sol Muhalefet ve ardından da IV. Enternasyonal direndi. Stalinistler önce III. Enternasyonal’i ele geçirerek yozlaştırdılar, daha sonra da tasfiye ettiler. Sovyet bürokrasisi kendisine bağladığı komünist partilerin aracılığıyla dünya sosyalizmini uzun bir süre denetledi ve yönlendirdi. Dalganın bu uzun çukur evresi boyunca Stalinizm, dünya devriminin yerine “tek ülkede sosyalizm” kuramını, enternasyonalizmin yerine “anayurdun savunulması” anlayışını ve Enternasyonal’in yerine Kremlin bürokrasisini egemen kıldı. Bunun sonucunda da dünya proletaryası, uluslararası bir devrimci önderlikten yoksun kaldı. Ama günümüzde devrimci Marksizm gene bir yükseliş grafiği çizmekte. Dünya kapitalizminin yapısal bunalımı, sınıf mücadelesinin şiddetlenen dinamikleri ve bunlara eşlik eden Stalinizmin siyasal ve ideolojik bunalımı, sosyalizme giydirilmiş olan ulusalcılık gömleğinin yırtılıp atılması koşullarını güçlendirmektedir. Enternasyonalistler yaklaşık altmış yıldır direnişleri boyunca Stalinizmin bu deli gömleğini giymeyi reddetmişlerdi. Ve bugün, Stalinizmin bunalımından etkilenen pek çok devrimci insan ve akım kendisini enternasyonalizm ve Enternasyonal sorularıyla karşı karşıya buluyor. Devrimci Marksist kaba-rışın en çıplak ve önemli belirtilerinden birisi de bu olgudur...

Türk sosyalist hareketinin ilk gelişme dönemi, Marksizmin Stalinizmin egemenliği altına düştüğü döneme rastladı; bu nedenle de Türk sosyalizmi hemen hemen başından itibaren enternasyonalist değil, ulusalcı bir anlayış çerçevesinde gelişti. Bunun böyle olmasında ideolojinin dışındaki

başka etmenler de etkili oldu. Her şeyden önce 1920’lerin Türkiye’si son derece geri bir ülkedi ve cılız ulusal sermaye emperyalist pazarın ancak çevresinde (periferisinde) yer alıyordu; çok zayıf olan sanayi proletaryasının da uluslararası sınıf mücadelesiyle herhangi bir bağıntısı yoktu. Ülkede devrimci Marksist bir geleneğin bulunmayışı ve işçi sınıfının enternasyonalist önderlere sahip olmayışı da, ulusalcılığın yeni yetişen sosyalistler üzerinde etkili olmasını sağladı.

Bu dönemde Sovyet partisi ile devlet organlarını ve Komintern’i ele geçiren Stalinist bürokrasi, devrimci sol muhalefeti temizlemeyi başarmış ve 1917 Ekim devriminin prestijini son derece güçlü bir bürokratik otoriteye dönüştürerek dünya sosyalizmi üzerinde mutlak bir egemenlik kurmuştu. Türk sosyalistleri de ulusalcı Stalinist ideolojinin etki alanı içinde kaldılar. Üstelik onların bu ulusal sosyalizm anlayışı ile ülkedeki egemen ideoloji olan Kemalizmin ulusalcılığı çarpıcı bir biçimde çakışıyordu. Kemalizmin “antiemperyalist” söylemi, Stalinist bürokrasinin “anayurdun savunulması” anlayışı ile tam bir uyum içindeydi. Türk sosyalistleri için “yavru yurdun savunulması” aynı zamanda sosyalizmin anayurdunun savunulması anlamına geliyordu. Böylece Türkiye’de Stalinizm, ulusal sosyalizm ile Kemalizmin tuhaf bir bileşimi biçiminde gelişti. Öyle ki sosyalizm uzun süre Kemalizmin bir “sol” varyantı olarak kavrandı. Kapitalizm ve emperyalizm, Mustafa Kemal’e mâl edilen ya da ondan aktarılan sözcüklerle, “bizi sömürmek ve yutmak isteyen canavarlar” olarak görüldü: Peki, biz kimdik? Elbette biz, Türkler, yani Türk ulusuyduk! Bu nedenden ötürüdür ki Türkiye’de devrim ne sınıfsal bir altüst oluş, ne de dünya sosyalist devriminin bölgedeki somutlanması olarak görüldü. Türk sosyalistleri uzun yıllar devrimi bir “ikinci ulusal kurtuluş savaşı” olarak algıladılar.

Türk sosyalistlerine egemen olan ulusalcı anlayış kendisini çeşitli biçimlerde açığa vurdu. Her şeyden önce sosyalizm, bağımsız bir sınıf hareketi olarak değil, “ulusal egemenlik” mücadelesinin “ilerici” kanadı olarak kavrandı, bu nedenden ötürü de temel olarak bir aydın hareketi olarak kaldı. Bugün bile “sosyalist hareket ile işçi hareketinin birleştirilmesi” arayışlarının sürmesine yol açan kopukluk, bir bakıma bu anlayışın olumsuz bir sonucudur. Özellikle geri ülkelerde ulusalcılık devletçiliğin ikiz kardeşidir. Nitekim Türkiye’de de öyle olmuş, ulusal selamet devlet organlarının (dönüştürülmesinde değil) bekasında aranmıştır. Bu arayış

kendisini önerilen “ittifaklar” sisteminde de açığa vurdu. Devrimi darbe olarak anlayan ve bu nedenle de 27 Mayıs 1960 darbesine dört elle sarılarak 1961 Anayasası’nı baştacı eden (ve hatta 12 Eylül mahkemelerinde savunan) Türk sosyalistleri uzun yıllar devrimin öncü gücü olarak “işçi-köylü-gençlik-ordu” ittifakını gördüler. Daha sonraları devrim “stratejilerinin” ayrışmasıyla bunlara “antiemperyalist ve milli burjuvazi” de eklendi ve egemen anlayış hep aynı kaldı.

1960’ların sonlarında sosyalist harekette görülen ayrışma sırasında parlamentarist kanat (TİP), devlet organlarından medet umma anlayışını sürdürerek reformizmini tescil etti. Öte yandan “milli demokratik devrim” sloganıyla hareket eden militan kanat, devlet ile kendisi arasına bir mesafe koymakla birlikte devletin “ulusalcı” öğelerinden umudunu da kesmedi. Militan kanat siyasal programını da temel olarak ulusalcı bir antiemperyalist söylem üzerine kurdu. Onun için önemli olan ülkedeki emperyalist işgalin sona erdirilmesiydi ve bu işgalin “açık” mı, yoksa “gizli” mi olduğu yıllarca tartışıldı. Parlamentarist kanat reformlar uğruna mücadeleyi devrimden koparttıkça, programını da asgari ve azami programlar olarak ayırmakta bir mahzur görmedi. Ama aynı program ayrılığını militan kanat da benimsedi; bu kez onlar için asgari program antiemperyalist mücadelenin programıydı. Her iki kesimin programında da sosyalizme yer yoktu.

Ulusalcı Stalinist ideoloji Türk sosyalistlerinin kapitalizm ile emperyalizm olgularını birbirinden ayırmalarını kolaylaştırdı. Emperyalizmden bağımsızlık, sadece iktidardaki ABD yanlısı bir hükümetten kurtulma, ülkedeki yabancı üslerin kapatılması, çeşitli askeri paktlardan çıkılması vb. olarak kavrandı. Ya dünya kapitalist sistemi? Stalinist kamp hiçbir zaman emperyalizmden kopuşu, kapitalist dünya pazarından ayrılma olarak görmedi. Çünkü bu tür bir kopuş ancak ülkedeki mülk sahibi sınıfların mülksüzleştirilmesiyle olanaklıydı; bu ise bir toplumsal devrim, yani köylülerin desteğindeki işçi iktidarıyla somutlanan bir sosyalist devrim demekti. Hatta dünya pratiği bunun bile yetmeyeceğini söyleyen klasik Marksist öğretiyi defalarca doğrulamıştı; bu tür ulusal devrimler uluslararası arenada yaygınlaşmadıkları sürece, devrimci yönetimler yozlaşarak bürokratik diktatörlüklere dönüşme ve emperyalizm ile “barış içinde birlikte yaşamaya” zorlanma tehlikeleriyle karşı karşıya kalıyorlar ve so-

nuçta “sosyalist” ülkeler piyasa ekonomisine doğru kayıyorlardı. Ama bu tehlikelere karşı mücadele ise dünya devriminin yaygınlaştırılmasından geçiyordu. Kısacası ulusal devrimler ancak sürekli devrim özelliği kazandıkça gerçek başarıya ulaşabiliirdi. Ne var ki aşamalı devrim ve tek ülkede sosyalizm kuramları, Kemalist ulusalcılık okulunda yetişmiş Türk sosyalistlerinin düşünce yapısına çok daha uygundu.

Bunlar Türk sosyalizminin kendi kendisini tahrip etmesiyle sonuçlanan olgular. Ama ulusalcılığının zararı yalnızca kendisine dokunmadı, bir başka ulusu da etkiledi. Türk sosyalistleri, ezilen ulusun, ayrılma hakkı da dahil olmak üzere kendi kaderini özgürce belirleme hakkını uzun süre görmezlikten geldiler. Misak-ı Milliciliğin etkisi altında, ama bu kez utanç verici bir “enternasyonalist” (!) söylemle, ayrılmanın sosyalizm ile ne denli çeliştiğini kanıtlamaya çalıştılar. Kendilerinin bayrak edindikleri bir ilkeyi bir başka ulusa çok gördüler. Bu bir yana, ezilen ulus sosyalistlerinin ayrı örgütlenme hakkına bile karşı çıktılar. Bu ulusalcı şoven anlayışlarını, Lenin’den alıntılar yaparak kanıtlamaya çalışma patavatsızlığını bile gösterdiler. Stalinist soysuzlaşma Türk sosyalistlerinde ezilen bir ulusa karşı ihanet kertesine ulaştı.

Türk sosyalistleri, geliştirdikleri programlar açısından da ulusalcı geleceğe sadık kaldılar. “Önce kendi devrimini yap!” yaklaşım hep bu oldu. Soyut bir dünya devriminin olamayacağı, uluslararası devrimin çeşitli ulusal devrimlerin bir bileşimi halinde geliştiği ve devrimcilerin görevinin de bu devrimlere aktif olarak katılmak ve onlara önderlik etmek olduğu göz önünde tutulduğunda, bu yaklaşım pek ters gelmeyebilir. Ne var ki, “önce kendini devrimini yap” şiarının bu yaklaşımla bir ilgisi yoktu; aslında kastedilen,”hele sen kendi devrimini bir yap da, ötekileriyle sonra ilgilenirsin” idi. Bir sosyalistin görevinin yalnızca kendi yaşadığı ülkeyle sınırlı olmadığı düşünülecek olursa, bu anlayışın enternasyonalizmle taban tabana zıt olduğu ortada. Ama sorun yalnızca bu da değil, çünkü yukarıda da değindiğimiz gibi enternasyonalizm sadece bir ruh hali değil. Bu sözcüklerle ifade edilen düşünce, ulusal devrimin programını uluslararası devrimin programından koparmaktan kaynaklanıyordu. Türk sosyalistleri hiçbir zaman Türkiye devrimini dünya devriminin bir parçası, onun bölgedeki somutlanması olarak görmediler, bu nedenle de programlarını dünya devriminin programına bağlama gereğini duymadılar. Tür-

kiye'deki her akımın programı ulusalcı çerçevede kalmıştır. Hemen bütün asgari programlar, “komprador” ya da “işbirlikçi” burjuvaziden, “emperyalizme bağımlı” tekelci burjuvaziden, “oligarşiden” ya da benzerlerinden kurtulmayı hedefler, yoksa bir toplumsal devrimi, yani proleter devrimini değil. Devrim anlayışı dünya sosyalist devriminden ulusal demokratik devrime doğru kaydıkça, programlar da “asgari” düzeyde tutulan ulusal programlar durumuna indirgenir.

Dünya ölçeğindeki devrimlerle de ilgilenilmemiş değildir. Kırların kentleri kuşatmasına benzer biçimde, az gelişmiş ülke devrimlerinin metropol ülkeleri çevrelemesi, üçüncü bir dünya savaşı sonucunda dünya ölçeğindeki “kurtarılmış bölgelerin” sayısının artması gibi çeşitli devrim “stratejileri” en çok tartışılan konular olmuştur. Ne var ki Türkiye’de bunlar da dünya devrimi perspektifi içinde incelenmemiştir; tersine, çeşitli ulusal devrimlerin var oluş biçimleri bir dünya stratejisi durumuna getirilmeye çalışılmış, ama gene de ulusal devrimlerin evrensel modelleri olarak algılanmıştır. Bu anlamda, Türk sosyalistlerinin dünya devrimi anlayışlarına da, bir ulusalcı zihniyet, “bize” en uygun düşen bir başka ulusal devrimin genel çizgisinin hazır model olarak alınması anlayışı egemen olmuştur.

Oysa dünya devrimi eşitsiz seyreder. Tıpkı, herhangi bir ülkedeki sınıf mücadelesinin farklı sektörlerinin değişik hatlarda ama bileşik bir yapı içinde gelişmesi gibi. Uluslararası devrim ancak kendi bütünlüğü içinde kavranabilir. Enternasyonalist bakış açısından, örneğin Çin ya da Küba devrimi kendi başarılarına dünya devriminin evrensel doğrultusu değil, devrimin o bölgedeki somutlanış biçimidir. Dünya devriminin programı, uluslararası sınıf mücadelesinin belirli bir bölgedeki özelliklerine uyarlanamaz. Bu klasik Marksist yaklaşım dikkate alındığında, şu soru sorulabilir ve sorulmalıdır: Türk sosyalistlerinin bağlandıkları dünya devrimi programı hangisidir ve bu program çerçevesinde Türkiye nereye yerleştirilmektedir? Bu sorunun yanıtı, Türkiye’de sosyalizmin bu tür bir programa hiçbir zaman sahip olmadığıdır. Bu yanıt tüm “halk savaşçıları”, kent gerillacıları” ve “barış ve ilerleme” yanlıları için geçerlidir.

Bu bizi uluslararası örgütlenme sorununa getirir. Türk sosyalistlerinin, kapatılmasına değin Komintern ile olan ilişkilerini incelemek pek olanaklı değil. Elli ya da altmış yıl öncesine ilişkin bir sorunun bugün güvenlik açısından bir tehlike oluşturduğunu düşünmek anlamsız olsa da durum

bu; belli ki siyasal kaygılar var. Ama izlenen, savunulan siyasetler ve ideolojik konumlanmalar açısından bakıldığında bu dönemde Türk sosyalistlerinin Stalinist bürokrasinin güdümünde olduklarını görmek olanaklı. Yani tüm öteki sosyalist partiler gibi Türk partisi de, Enternasyonal olarak (Stalinist Komintern sırasında ve sonrasında) demokratik merkezizetçi bir dünya partisini değil, Kremlin bürokrasisini görmüş ve kabul etmiştir. 1960'ların sonlarında ise Stalinizmin çeşitli varyantları Moskova çizgisinden kopmuşlardır; ama onların bu kopuşu ulusalcılıktan enternasyonalizme, tek ülkede sosyalizm anlayışından dünya devrimine doğru değil, ulusalcı Stalinist geleneğin bir kanadından benzer ama farklı bir kanadına doğru olmuştur. Bu nedenle de, örneğin Maocular ve Castrocular birleşik bir Enternasyonal, uluslararası bir devrimci önderlik geliştirme hedefini koymamışlar, evrensel model olarak kabul ettikleri bir ulusal devrimin iktidara getirdiği yönetimin çizgisini doğrudan kabul etmekle yetinmişlerdir. Böylece Kremlin bürokrasisinin yerini yeni bir Enternasyonal değil, Pekin, Tiran ya da Havana bürokrasileri almıştır.

“Ama, 1917 Ekim devriminden sonra Bolşevik önderlik ile III. Enternasyonal yönetimi de özdeşleşmemiş miydi?” diye sorulabilir. Hayır; Leninist önderlik dünya partisinin örgütlenmesinde uluslararası siyasal saygınlığını ortaya koymuştu ama kendisini hiçbir zaman dünya devriminin yönetici ekibi olarak dayatmamıştı. Sovyet partisi dünya devriminin rotasını Rus devriminin savunusu doğrultusunda güdülememiş, tam tersine bu ulusal devrimin çıkarlarını ve geleceğini uluslararası sınıf mücadelesine tabi kılmıştı. Bolşevikler, dünya durumunun nesnel çözümlemesine dayalı bir dünya devrimi programı ve bu program çevresinde örgütlenmiş bir uluslararası önderlik geliştirmeyi hedeflemişlerdir. Öte yandan, “sosyalizmin anayurdu” olarak görülen bir ülkenin savunusunun da enternasyonalist bir görev olduğu düşünülebilir. Devrimci Marksistler, bürokratik diktatörlüklerin eleştirisi ile bürokrasilerle yönetiliyor olsalar da işçi devletlerinin emperyalizme karşı savunulması, siyasetlerini dikkatli bir biçimde birbirinden ayırmışlardır. Ama Stalinist bürokrasi, dünya devriminin çıkarlarını kendi yönetiminin bekası adına feda ettikçe, enternasyonalizmi de ayrıcalıklı bir kastın tartışılmaksızın savunulması durumuna indirgemıştır. Böylece bütün parçaya tabi kılınmış, dünya dengeleri adına çeşitli devrimlere ihanet edilmiştir. Nitekim bu “enternasyonalist görev” adına Türk sosyalistleri de Kemalizmi ve çeşitli burjuva

rejimlerini destekleyebilmişlerdir. Bugün enternasyonalist olduğunu iddia edip de, dünya çapındaki bir demokratik merkezîyetçi işlerlik içinde geliştirilmesine katkıda bulunduğu bir programı uyguladığını savunan herhangi bir Türk sosyalist akımının bulunduğu iddia edilebilir mi?

Öte yandan günümüzde, özellikle bazı Latin Amerika ülkelerinde “sosyalist” ülkelerin bürokrasilerinden bağımsız siyasetler izlemeye karar veren akımlar da ortaya çıkmakta, hatta bunlar çeşitli uluslararası örgütlenmelere yönelmekte. Ama durumun pek değiştiği söylenemez. Çünkü bu akımların Stalinist tek ülkede sosyalizm ve ulusal devrim anlayışlarından koptuklarını gösteren bir işaret görülmemekte. Önlerine dünya sosyalist devrimi programı ve bir dünya partisi görevlerini koymadıkça bu akımlar arasındaki uluslararası ilişkiler, devrimci bir dayanışmanın ötesine geçememekte. Daha önceleri de çeşitli ulusal devrimci örgütlerin benzer girişimleri sonuçsuz kalmıştı. Enternasyonalizmin önündeki başlıca engel, ulusalcılık ve ulusal sosyalizm anlayışıdır. Ve ulusalcı sosyalistlerden oluşan bir Enternasyonal’in örgütlenmesi de olanaklı değildir.

Artık başa dönebiliriz. Günümüzde daha çok sayıda devrimci insan ve akım sosyalizmin bir dünya sorunu olduğunu ve dünya devriminin uluslararası bir önderliği gerektirdiğini kavlıyor. Ama ne enternasyonalizm, ne de bir Enternasyonal’in inşası kolay bir olay. Çünkü enternasyonalizm yalnızca bir ruh hali, Enternasyonal de sadece basit bir dayanışma ortamı değil. Dünya devriminin programı, devrimcilerin sınıf mücadelesini görmek istedikleri biçimde değil, nesnel durumun nesnel çözümlemesi temelinde geliştirilir; dünya partisi ise, uluslararası sınıf mücadelesinin yetişkin kadrolarının demokratik merkezîyetçi birliği çerçevesinde inşa edilir.

Türkiyeli Stalinistler bugüne değin Troçkistleri hep “fazla” enternasyonalist bulmuşlar, onların Türkiye devrimiyle fazlaca ilgilenmediklerini ileri sürmüşler, hatta neredeyse “Türkçe konuşmadıklarını” iddia etmişlerdir. Ulusalcılığın bayağıca savunusundan kaynaklanan bu iddialarda bir doğruluk kırıntısı da yok değil: o da, devrimci Marksistlerin ulusal devrimleri dünya sosyalist devriminin bileşik bir parçası olarak görmeleridir. Her ulusal program dünya devriminin programı üzerinde yükselmek zorundadır ve enternasyonalizm ulusal önderliklerin dünya partisinin demokratik merkezîyetçi bütünlüğü içinde geliştirilmesini gerekli

kılar. Kapitalizmin bir dünya sistemi durumuna geldiği çağımızda, sınıf mücadelesinin nihai zaferi ancak dünya ölçeğinde olanaklıdır; bunun önkoşulu ise, dünya programının ve partisinin inşasıdır.

Sıfırdan başlanılmıyor. Komintern, Stalinist bürokrasi tarafından kapatılmadan çok önce fiilen tasfiye edilmişti. İşte bu tasfiye karşısında devrimci Marksist geleneği IV. Enternasyonal üstlenmiş ve elli yıl boyunca koruyagelmiştir. Bir bütün olarak IV. Enternasyonal'in uluslararası sınıf mücadelesinin önderliğini üstlenmiş bir kitle partisi olduğunu savunmak elbetteki doğru olmaz. Tartışılması ve çözülmesi gereken pek çok sorunun olduğu da ortada. Ama o, gerçekten enternasyonalist ve dünya ölçeğinde demokratik merkezîyetçi anlayışla örgütlenmiş yegane akımdır bugün. Ve onun 1938'deki Kuruluş Kongresi'nde kabul ettiği *Geçiş Programı*'nın ilk cümlesi, elli yıl sonra da Türkiyeli devrimci sosyalistler için bir çağrı olma özelliğini korumaktadır: "Bütününde dünya politik durumu, esas olarak proletarya önderliğinin tarihsel bunalımıyla belirlenmektedir."

Aralık 1988 , *Sınıf Bilinci*, Sayı 3

Kapitalist Restorasyon ve Emperyalist Saldırganlığa Karşı

(Mart 1990)

Doğu Avrupa ülkeleri şiddetli depremlerle sarsılıyor. Özellikle son olarak Romanya'da Çavuşesku yönetiminin gerçek bir kitle hareketi sonucunda yıkılması, bu devletlerin kaderi sorununu tüm yakıcılığıyla gündeme getirdi. On yıllardan beri sosyalizmin kurulmuş olduğu iddia edilen bu ülkelerde, kitlelerin yönetime, hatta siyasal rejime karşı sürekli bir seferberlik içine girmiş olmaları nasıl açıklanabilir? İktidarda olduğu savunulan işçi ve emekçi yığınlar neden “kendi” parti binalarına saldırıyorlar, “kendi” rejimlerinde değişiklikler yapmak istiyorlar, “önderlerini” yolsuzluk suçlamalarıyla yargı önüne çıkartıyorlar, yeni partiler kuruyorlar?

Herşeyden önce bir şeyi belirlemek gerekiyor: Depremin merkezi, bu ülkelerdeki milyonlarca proleterin, aydının ve öğrencinin bağıdır. Sovyetler Birliği bürokrasisi başta olmak üzere, tüm bu yoz işçi devletlerinin başındaki Stalinist bürokrasiler depreme karşı koymak için önce zora, katliamlara başvurmuşlardı; şimdilerde buna ek olarak perestroyka ve glasnost politikalarıyla çehre değişikliklerine ve bu amaçla iç tasfiyelere de yönelmişlerdir. Ama Stalinist bürokrasiler yalnızca kendi çehrelerini değil, bu yoldaki en büyük destekçileri olan emperyalizmle el ele Avrupa'nın, kısacası dünyanın çehresini değiştirmeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle gündemde olan yalnızca bürokratik işçi devletlerinin kaderi değil, önümüzdeki onlarca yıllık bir tarihsel süreci belirleyecek olan dünyanın kaderi sorunudur.

Stalinist bürokrasilerin, bugüne kadarki biçimiyle artık yolun sonuna gelmiştir. Bu bürokrasilerle yjnitulun devletler bugüne değin, toprağın, üretim araçlarının, dış ticaretin, ulaşım ve dolaşım araçlarının devletleşti-

rilmiş olmasından ötürü birer işçi devleti olarak kalmışlar, çalışma hakkı, sağlık, konut gibi temel toplumsal sorunların büyük ölçüde çözümlendiği birer işçi devleti olagelmışlerdi. Ama aynı zamanda, emek üretkenliğinin son derece düşük ve teknolojik açıdan geri; emekçi yığınların devlet, parti, toplum ve ekonominin yönetiminden uzaklaştırıldığı; hakim ulus şovenizminin kol gezdiği; kendi başına ayrı bir sınıf olmasa bile burjuvazinin tüm yaşam tarzını benimsemiş olan ayrıcalıklı ve buyurucu bir bürokrasi tarafından yönetilen; halka düşünce, söz ve örgütlenme özgürlüklerinin tanınmadığı, tam tersine şiddetle bastırıldığı; yokluğun, kıtlığın ve artık yüksek enflasyonun kol gezdiği işçi devletleriydi bunlar. Kısacası, bürokratik diktatörlüklerin, hatta kimi yerlerde hanedanların elinde yozlaştırılmış birer işçi devleti. İşte bu işçi devletlerindeki milyonlarca proleterin, aydının ve öğrencinin, “kendi” siyasal reimlerine karşı ayaklanmaları tarihsel açıdan kesinlikle meşrudur. Çünkü bu ayaklanma, yalnızca kendi ülkelerindeki devrime değil, ama aynı zamanda dünya devrimine ihanet eden Stalinist bürokrasilere karşıdır. Şu anda yıkılmakta olan sosyalizm değil, Stalinizmin resmi “tek ülkede sosyalizm” kuramı ve bu sözdekuram çerçevesindeki zorbalık rejimidir.

Ama maddi çıkarlar ideolojiden önce gelir. Üretim araçlarının devlete, devletin de kendisine ait olduğu bir ülkede maddi ayrıcalıklarını kolektif mülkiyet sisteminden sağlayan bürokrasi, sistemin çıkmaza girdiği noktada devleti elinde tutabilmek ve ayrıcalıklarını koruyabilmek için, var olan mülkiyet sistemini de sorgulayan çeşitli çözümler peşinde koşmakta, bunalımı aşmak amacıyla birbirinden farklı çözüm yolları öneren kesimlere ayrıışmaktadır. Bir kesim, maddi çıkarları eski sisteme ayrılmaz biçimde bağlı olduğu için, statükoyu en az ödünle korumaya çalışırken, bir başka kesim piyasa ekonomisi ve kısmi bir özelleştirmeye dayanan yeni bir strateji temelinde bunalımı aşarak çıkarlarını yeni bir temele oturtmaya çalışmaktadır. Bu ikinci kesim içinden çıkan ve giderek güçlenen bir üçüncü kesim ise, doğrudan doğruya kapitalist restorasyonu hedeflemektedir. Bürokrasi, onlarca yıldan beri tadına vardığı burjuva yaşam tarzını yitirmemenin çabası içindedir. Dolayısıyla, restorasyonu hedefleyen kesimin her geçen gün, dünya kapitalizminin basıncının da etkisiyle, öteki kesimler aleyhine güçlenmesi beklenmelidir. Üstelik, bu kesimlerden hiçbirisi, Jaruzelski örneğinin açıkça gösterdiği gibi, kapitalist restorasyonun karşısında en ufak bir güvence oluşturmamaktadır. Çünkü bunların tem-

sil ettikleri çizgi, yaşayabilirliği olan bir çizgi değildir ve politik devrim tehlikesi karşısında bunlar da kaderlerini restorasyon kampına bağlayacaklardır.

İşçi devletlerindeki proleterler, aydınlar ve öğrenciler ne istiyor? Herşeyden önce, kendilerinin karar alma ve uygulama süreçlerinden uzak tutulduğu bir ekonomide, bürokratik merkeziyetçi planlamanın doğurduğu kıtlıklara, yokluklara ve hayat pahalılığına karşı isyan ediyorlar. On yıllardan beri sosyalizmin kurulmuş olduğu ilan edilen bu ülkelerde, sabun, süt ve et istiyorlar. Düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüğü, devlet yönetiminde söz ve karar hakkı, ulusal kaderlerini tayin hakkı talep ediyorlar. Devlet aygıtını istediği gibi yöneten, devlet malını istediği gibi kullanan ayrıcalıklı bürokrasinin iktidardan uzaklaştırılması için mücadele ediyorlar. Üzerlerindeki devlet baskılarının yok olmasını, gizli güvenlik örgütlerinin dağıtılmasını, polis arşivlerinin açılmasını, halka ateş açanların yargılanmasını, siyasi tutukluların salıverilmesini istiyorlar. Bu ve benzeri en temel demokratik hak ve özgürlüklere hangi “ideoloji” karşı durabilir? Sosyalizm, yalnızca bu haklar için mücadele etmekle kalmaz, kendi inşa sürecinde bu en temel hakları birer kalkış noktası, birer veri olarak kabul eder. Bu temel haklar doğrultusundaki kitle patlamasını, kafalarındaki sosyalizm anlayışına karşı bir kalkışma olarak görenler, sosyalizmin bir özgürlükler ve refah rejimi olduğunu kavrayamayan zavallı bürokratlar ve onların bilemeyiz kaçınıcı karbon kopyalarıdır.

Evet işçi devletlerindeki emekçi yığınlar patlamıştır. Bu patlamanın birincil sorumlusu sosyalist devrime ihanet etmiş olan ve bu devletleri yozlaştıran Stalinist bürokratik diktatörlüklerdir. Eğer bugün kitleler bayrakların ortasındaki orak-çekiçleri kesip atıyorlarsa, bunun sorumlusu da kendi bürokratik diktatörlüklerini sistemli ve aman vermez bir ideolojik çarpıtma ve propogandayla sosyalizmle özdeş göstermeye çalışan Stalinist yönetimlerdir. Kitlelerde yer yer açığa vuran antikomünist duygular, karşıdevrimci bürokrasilerin ektiği olumsuz rüzgârların doğurduğu fırtınalardır. Stalinizm, Çin’den İspanya’ya dünya devrimini boğazlamakla kalmamış, en iğrenç baskı rejimlerini sosyalizm olarak tanımlayarak dünya proletaryasını ideolojik olarak kirletmeye çalışmıştır. Ama kirlenen Lenin ve Trotskiy’in devrimci Marksizm bayrağı değildir; kitlelerin mezara gömdüğü Stalinizmdir.

Şimdi aynı bürokrasiler, geleneksel ideoloji ve uygulamalarını eskimiş kostümler gibi birer birer çıkarıp atmakta, eski bedenlerine lanetler yağdırmakta böylece kitle seferberliğini denetim altına almaya çalışmaktadır. Bütün amaçları devlet yönetimini ellerinde tutmak, denetimli biçimde yeni mülkiyet sistemlerine geçmek ve ayrıcalıklı konumlarını bu yeni sistem üzerinde temellendirmektir. Perestroyka bu yönelişin en temel politikasıdır. Şüphesiz bunların hiçbirisi çatışmasız biçimde olmamakta. Bürokrasiler, kendi içlerinde pek çok çıkar grubuna bölünmüş durumdadır. Bu da kaçınılmaz olarak iç çatışmalara yol açmaktadır. Bu nedenledir ki iç tasfiyeler gerçekleştirilmekte, eski şefler tutuklanmakta, yargılamakta ve hatta kurşuna dizilmekte, sözde “komünist” partiler tasfiye edilerek yeni partiler halinde örgütlenmekte, kısaca yeni kıyafetler giyinilip yeni silahlar kuşanılmaktadır. Bürokrasinin bugünkü en gözde terzisi ise bizzat ABD emperyalizmidir. Hatta kimi zaman bürokratların beden ölçüsünü bile emperyalizm belirlemektedir. Ama bürokrasinin tüm ihanetine ve işbirliğine rağmen emperyalizme ilişkin olarak öğrenemediği bir şey vardır: Bir zamanlar İngiliz emperyalizmi “kalleşliğiyle” tanınırdı; bugün ABD, emperyalizmin bu özelliğini kat be kat güçlendirmiştir. Yarın, eğer Stalinist bürokrasiler kapitalist restorasyonu başarabilirlerse, asıllarının bulunduğu bir dünyada sahtelerinin hükmü kalmayacaktır ve ABD emperyalizmi gerçek yüzünü tüm çıplaklığıyla onlara da gösterecektir.

Bugün yozlaşmış işçi devletlerinin pek çoğunda, başta Romanya’da, Demokratik Almanya’da, Çekoslovakya’da, hatta Bulgaristan’da, politik devrim süreçlerinin yolu açılmış durumdadır. Kitleler şu anda işçi devletlerinin sınıf temellerini değil, bürokratik rejimleri tasfiye etmeye çalışmaktadır. Proleterler, üretim araçlarının özelleştirilmesini, dış ticaret tekelinin kaldırılmasını, sosyal güvenlik sistemlerinin yok edilmesini talep etmiyorlar; özgürlük, eşitlik, özyönetim, sabun, et ve süt uğruna mücadele ediyorlar. Kapitalist restorasyonu hedefleyen ise karşıdevrimci bürokrasinin belirli kesimleri ve emperyalizmdir. Tüm kapitalist Batı dünyasının Gorbaçov’a, işçi devletlerindeki Gorbaçovcu “yeni” yönetimlere ve bunların “açıklık” ve “yeniden yapılanma” politikalarına verdiği desteğin, yeni “Avrupa Evi”nin, IMF yardımlarının anlamı ve nedeni budur. Şimdi Stalinist bürokrasiler kitle patlamasını bu yönde, kapitalist restorasyon doğrultusunda kanallı etmeye çalışmaktadır. Bürokrasi zaten epeydir komünizmden vaz geçmişti; şimdi kitlelerin bürokratik diktatörlüğe yö-

nelik nefretinin komünizme yönlendirilmesi için elinden geleni yapmakta, hatta kimi yerlerde işi dünkü “ideolojisini” bugün yasaklamaya kadar vardırmakta. Kısacası politik devrim süreci, toplumsal bir karşıdevrime dönüştürülmeye çalışılmaktadır.

Bugün Doğu Avrupa ülkelerinde kitleler devrimci Marksist bir önderlikten yoksundur. Kitle seferberliğinin temel talepleri, bu rejimleri bürokratik diktatörlüklerden gerçekten arındıracak, devleti sınıf temellerine sağlam bir biçimde oturtacak, işçi demokrasisinin ve sosyalist devrimin yolunu açacak, proleter enternasyonalizminin yaşama geçirilmesini sağlayacak bir program temeline oturmamaktadır. Bu nedenle emekçi yığınların kalkışmasıyla patlak veren süreç, hem gerçek bir politik devrimin, hem de toplumsal bir karşıdevrimin öğelerini içermektedir. Bir yanda en temel hakları uğruna mücadeleye atılan, ama devrimci önderlikten ve programdan yoksun ve kimi yerde ne yazık ki Stalinist bürokrasiler tarafından komünizmden uzaklara itilmiş emekçi yığınlar; öte yanda ise, süreci kapitalist restorasyona yöneltmek isteyen emperyalizm, bürokrasinin “yenilikçi” kanatları ve çoğu yerde bürokrasi ve emperyalizm ile işbirliği yapan çeşitli muhalefet odakları ya da grupları. Bu ülkelerin kaderini işte bu iki blok arasındaki ilişkiler ve mücadeleler belirleyecektir.

Bugün Doğu Avrupa’da devrimci Marksist önderliklere her zamankinden daha fazla gereksinim vardır. Henüz hiçbir ülkede bürokrasi yönetimden uzaklaştırılmamıştır. Tasfiye edilenler, Stalinist bürokratlar tarafından kitlelerin önüne atılan kurbanlardır. Bürokratik diktatörlüğün tümüyle yıkılması, yerine gerçek bir işçi demokrasisinin kurulması, böylece sosyalizmin yolu üzerindeki bütün engellerin temizlenmesi ancak devrimci önderliklerin kitleleri bürokratik ve burjuva yanlısamalardan kurtarabilmesi, Stalinizme olan nefretlerini sosyalizm uğruna seferberliğe dönüştürebilmesi ve onlara politik devrim sürecinde önderlik edebilmesiyle olanaklıdır. Emperyalizm ve bürokrasi, yozlaşmış işçi devletlerinde aşama aşama kapitalist restorasyona yönelmektedir; kitleler er ya da geç bu girişimle hesaplaşmak zorunda kalacaktır. İşte bu hesaplaşmanın sonucu ancak kitleleri bayrağı altında toplamış devrimci Marksist önderliklerin var olması halinde zafer olacaktır. Stalinist bürokrasinin uygulamaları dolayısıyla komünizmin bu ülkelerde uğradığı büyük prestij kaybı düşünülürse, bu önderliklerin inşası için devrimci bir Enternasyonalin

önemi bütün çıplaklığıyla ortaya çıkar. Trotskiy daha 1938'de böyle bir Enternasyonalin ve onun ilk yozlaşmış işçi devleti olan SSCB'ye yönelik programının temellerini atmıştı. Bu program bugün bütün yoz işçi devletleri için de tüm geçerliliğini korumaktadır:

“SSCB’de yeni bir devrimci kabarış açıktır ki toplumsal eşitsizliğe ve politik baskıya karşı mücadele bayrağı altında başlayacaktır. Kahrolsun bürokrasinin ayrıcalıkları! Kahrolsun Stakhanovizm! Kahrolsun Sovyet aristokrasisi ve onun rütbe ve nişanları! Her tür emek için daha eşit ücret!

“Sendikal özgürlük, fabrika komiteleri, toplanma hakkı ve basın özgürlüğü için mücadele, sovyet demokrasisinin yeniden doğuşu ve serpilmesi mücadelesi içinde gelişecektir.

“Bürokrasi, Hitler-Goebbels usulüyle sınıf organları olan sovyetlerin yerine genel seçim hakları masalını getirdi. Sovyetlere yalnız özgür demokratik biçimini değil aynı zamanda sınıfsal içeriğini de iade etmek gerekmektedir. Bir zamanlar burjuvazi ve kulakların sovyetlere girişinin yasaklandığı gibi şimdi de bürokrasi ve yeni aristokrasiyi sovyetlerden atmak gereklidir. Sovyetlerde yalnızca işçilerin, tabandaki kollektif çiftçilerin, köylülerin ve kızıl Ordu’nun temsilcilerine yer vardır.

“Sovyetlerin demokratikleştirilmesi, sovyet partilerinin yasallaşması olmadan imkansızdır. İşçiler ve köylüler kendi özgür oylarıyla hangi partileri sovyet partileri olarak tanıdıklarını belirteceklerdir.

“Planlı ekonominin, üretici ve tüketicilerin çıkarlarına uygun olarak baştan aşağı düzenlenmesi!Fabrika komitelerine üretimi denetleme hakkı geri verilmelidir. Demokratik olarak örgütlenen tüketim kooperatifi, ürünlerin kalitesini ve fiyatını denetlemelidir.

“Kollektif çiftlikler, içindeki işçilerin iradesine ve çıkarlarına uygun olarak yeniden örgütlenmelidir.

“Bürokrasinin gerici uluslararası politikasının yerini proleter enternasyonalizmi politikası almalıdır. Kremlin’in tüm diplomatik yazışmaları yayınlanmalıdır. Kahrolsun gizli diplomasi!

“Termidorcu bürokrasinin sahnelediği bütün politik yargılamalar, kamuya açık, dürüst incelemelerin ışığında yeniden gözden geçirilmelidir. Sovyet rejimini canlandırıp sosyalizme doğru gelişmesini güvence altına yalnızca

kitlelerin muzaffer ayaklanması olabilir. Sovyet kitlelerinin ayaklanmasına önderlik edebilecek tek bir parti vardır: Dördüncü Enternasyonal Partisi!

“Kahrolsun kardeş katili Stalin’in bürokratik çetesi!

“Yaşasın Sovyet demokrasisi!

“Yaşasın uluslararası sosyalist devrim!”

Mart 1990, Sınıf Bilinci, Sayı 6

Bush – Gorbaçov İttifakı

(Mart 1990)

Bush'un başını çektiği emperyalizm ile Gorbaçov'un önderliğindeki bürokrasinin ortak hedefi emperyalist istikrarın ve bürokratik hakimiyetin garanti altına alındığı "Yeni Dünya Düzeni"nin kurulmasıdır. Emperyalist ve bürokratik diktatörlük merkezlerinin bu hedefe yönelik sıkı işbirliği kendini pek çok yerde ve olayda açığa vurmaktadır. Washington, işçi devletlerindeki "yenilikçi" bürokrasilerin mali ve siyasi yardımına koşmaktadır. ABD, önce Polonya'yı, ardından Macaristan'ı "en fazla yardıma mazhar" ülkeler olarak kabul etmiştir. Çin, ABD ve Vietnam yönetimleri Kamboçya'da Kızıl Khmerler'e karşı anlaşmıştır. Sovyet birliklerinin Afganistan'dan çekilmesinden sonra ABD destekli mücahitlerin sesi duyulmaz olmuştur. Ve nihayet, Bush ile Gorbaçov'un Malta'da el sıkışmalarının hemen ardından ABD işgal birlikleri ellerini kollarını sallaya sallaya Panama'ya girmişlerdir.

ABD emperyalizmi Panama'yı işgal ederken bir de gerekçe uydurmuştur: Ülkeyi eroin kaçakçısı, katil, hain, "ananas suratlı" diktatör Nroiega'dan kurtarmak. Oysa, Washington'ın bütün bu sıfatları yakıştırdığı Noriega, daha gençlik yıllarından beri ABD Merkezi Haberalma Örgütü (CIA) için çalışan, emperyalizmin sadık bir ajanıydı. Kaldı ki ABD emperyalizmi tüm tarihi boyunca Latin Amerika'nın bütün zorba diktatörlerine tam destek sunmuştur. Nikaragua'da Somoza, Arjantin'de Videla, Şili'de Pinochet, Haiti'de Duvalier, Paraguay'da Stroessner, daha niceleri, Noriega'dan daha mı az zalimdi, elleri daha mı az kanlıydı, yoksa ülkelerini daha mı az soymuşlardı? ABD emperyalizmi bu gerekçeleriyle ne kendi halkını ne de dünya halklarını kandırabilmiştir. Öyle ki, burjuva basını bile bir yandan işgali desteklerken, bir yandan da gerekçeye gülmek zorunda kalmıştır.

ABD emperyalizminin asıl hedefi bellidir: Orta ve Güney Amerika'daki devrimci süreci engellemek. Nikaragua üstündeki ablukayı sağlamlaştırmak ve bu ülkenin sosyalist devrime yönelmesini, böylece Latin Amerika için yeni bir umut ışığı olmasını engellemek. Brezilya'da iktidarın eşğine gelmiş olan İşçi Partisi'nin çevresinde seferber olan kitleleri; Arjantin'de Peronizmden koparak devrimci Marksist önderlik etrafında toplanmakta olan emekçileri; ayaklanan Venezuela halkını; El Salvadorlu, Perulu kurtuluş savaşçıları; moratoryum ilan ederek emperyalist tekelleri güç durumda bırakan küçük burjuva milliyetçi hükümetleri, kısacası herkesi terörize etmek, onlara neler yapabileceğini göstererek gözdağı vermek ve bu yolla Latin Amerika'daki emperyalist "istikrarı" korumak ve kollamak. İşgalin amacı budur. İşgalin çok pratik bir amacı daha vardır: Panama kanalının yasal denetiminin anlaşmalar gereğince Panama hükümetine geçmesini engellemek. ABD emperyalizminin hiçbir sahte gerekçesi bu gerçekleri perdeleyemez.

ABD emperyalizmine bu fütursuz cesareti Sovyet bürokrasisi vermektedir. ABD'nin Panama işgali ve ardından Kolombiya kuşatması tek birşey kanıtlamıştır: Moskova'nın ve onun izinden yürüyen partilerin "Yeni Dünya Düzeni"ne yönelik "barış" politikaları, yalnızca emperyalizmin daha da cesaretlenmesine ve saldırganlığının artmasına yardımcı olmaktadır. Moskova, ABD'den Panama'nın "iç işlerine karışmamasını" istemekle ve sorunu Birleşmiş Milletler'de diplomatik çerçevede tutmakla yetinmiştir. Panama halkı, kısmi sözel desteklerin dışında, ulusal egemenliğine yönelik bu iğrenç işgal karşısında yapayalnız kalmıştır. Bu nedenle de işgale karşı direnişi, bir ulusal onur beyanının ötesine geçememiştir. Bu küçücük ülkede emperyalist canavara karşı ilk direniş çağırısı da, on yıllardan beri Washington'a bağlı kukla rejimlere ve bizzat Noriega'ya karşı mücadele eden devrimci Marksistlerden gelmiştir. Sosyalist İşçi Partisi (PST), işçi, öğrenci ve tüm halk örgütlerini işgale karşı silahlı direniş örgütlemeye çağırmış, bunun yanı sıra Dördüncü Enternasyonal Panama halkını desteklemeye yönelik olarak Latin Amerika çapında bir kampanya başlatmıştır.

Mücadelenin hedefi açıktır: ABD emperyalizmini Panama'dan ve tüm Orta Amerika'dan dışarı sürmek, emperyalizmin Latin Amerika'daki egemenliğine son vermek. Bunun tek bir yolu vardır: Latin Amerika

sosyalist devrimi. Bu devrimi gerçekleştirecek olan, ne popülist rejimler, ne de küçük burjuva milliyetçi hükümetlerdir; sosyalist devrim ancak Latin Amerika proletaryasının ve emekçi halk kitlelerinin eseri olabilir. Bunun zorunlu koşulu da devrimci Marksist partileri güçlendirmek ve kitle desteğine sahip bir Enternasyonalin inşasına katılmaktır.

Mart 1990, *Sınıf Bilinci*, Sayı 6

Ya Barbarlık, Ya Sosyalizm

(Nisan 1990)

Doğu Avrupa ülkelerindeki bürokratik diktatörlüklerin çökmesi, emperyalist merkezlerde zafer naralarının yükselmesine yol açtı. Şimdi tüm dünya burjuvazisi, emperyalist demokrasinin “sosyalizm üzerindeki zafereinden”, batı demokrasisinin “sosyalist devletler” karşısındaki üstünlüklerinden söz ediyor. Oysa aynı burjuvazi ve aynı demokrasi tüm insanlığı hızla bir evrensel felakete sürüklüyor. Dünya gerçek bir barbarlığın eşğinde. Öte yandan Doğu Avrupa’da yıkılan sosyalizm değil, altmış yılı aşkın bir süredir sosyalizm olarak yutturulmaya çalışılan bir bürokratik diktatörlük rejimiydi. Emperyalizmin insanlığı sürüklediği felaketten kurtuluşun yegane yolu hâlâ sosyalizm.

Siz bu satırları okurken kim bilir Amerikan genel kurmayında ne türlü savaş planları yapılıyor. Kim bilir Ortadoğu’daki 300 bini aşkın Amerikan askerinin hangi öldürücü silahları kullanması tasarlanıyor. Kim bilir hangi gizli servisler binlerce insanı öldürmenin, zindanlara atmanın, izlemenin uygulamasını sürdürüyor. Kim bilir kaç milyon çocuk açlıktan ölüyor. Kim bilir kaç milyon insan sefaletle, devlet baskısıyla boğuşuyor. Kim bilir hangi ormanlar yok oluyor, hangi göller, akarsular kuruyor, hangi hayvan nesli tükeniyor. Kim bilir kimler umutsuzluk içinde yerinden yurdundan ayrılıp göçmeyi, belki de dilenmeyi, hatta intihar etmeyi düşünüyor.

Bush, Thatcher, Gorbaçov ya da Özal, istedikleri kadar batı demokrasisinin, burjuva demokrasisinin üstünlüklerinden, faziletlerinden söz etsinler. Yeryüzünde hâlâ savaş, baskı yoksulluk, açlık ve ölüm kol geziyor. İstedikleri kadar kendi aralarında silahsızlanma anlaşmaları imzalasınlar, depolarında hâlâ dünyayı birkaç kez yok edecek güçte silah var. Dünyada

hâlâ 500 milyon insan yoksulluk sınırının altında kıvranıyor ve üstelik bunların 35 milyonu Amerika'da, 40 milyonu ise Ortak Pazar ülkelerinde, yani bizzat emperyalist merkezlerde yaşamaya çalışıyor. Tüm dünyada çalışabilir insanların yaklaşık yarısı işsiz. Bu gerçekleri hiçbir söz örtemez. Üstelik bu olumsuzluklar düzelmek yerine giderek daha da ağırlaşıyor.

Sorumlu: emperyalizm

Sömürün ve baskının, savaşların ve açlığın sorumlusu işçiler, emekçi yığınlar değil. Bunun tek sorumlusu var: Devlet gücünü ve ekonominin yönetimini elinde tutan burjuvazi ve onun dünya emperyalist sistemi. Burjuvazinin ekonomik sistemi kapitalizm ve kapitalizmin temelinde bireysel kâr hırsı yatıyor. Üretimde kâr, ticarete kâr, her türlü ekonomik ilişkide kâr. Bu amansız yarışta ne insanın, ne de doğanın bir önemi var. Her şey tahrip edilebilir, insanlar savaşlara sürülebilir, çocuklar ölüme terk edilebilir, doğal kaynaklar yarını düşünmeden tüketilebilir, yeter ki kapitalistler kâr etsin.

Burjuva devleti ise bu düzenin zorla sürdürülmesini sağlayan bir araçtan başka bir şey değil. Bir grev mi var, devletin kolluk kuvvetleri orada. Demokratik haklar için bir gösteri mi var, coplu, silahlı polisler orada. Yetmedi, sorgu evleri, işkencehaneler, hapishaneler, o da yetmedi suikastlar ve darağaçları sırada. Emekçiler iktidarı mı istiyor, ezilen uluslar kendi kaderlerini tayin etmek mi istiyor, tanklar, katliamlar hazırda. Devlet ne güne var? Bu yalnızca Türkiye gibi azgelişmiş ülkelerde mi böyle? Hayır. Dana dün, dünyanın en gelişkin ve en “demokratik” ülkelerinden biri olan Kanada'da Kızılderililerin ellerinde avuçlarında kalmış bir avuç toprak burjuvalar için golf sahası yapılmak istendi ve bu iş için binlerce polis ve asker seferber oldu. Kapitalizmin gerçek yüzü bu.

Kapitalizmin bu gerçekleri yalnızca tek tek ülkeler için değil, tüm dünya için geçerli. Emperyalizm dünya burjuvazisinin ekonomik, siyasi ve askeri yönetim sistemi.

Nisan 1990, Sosyalizm

İhanete Uğrayan Devrim'in Güncelliği

(Mart 1990)

Yıl 1936. Hitler Almanyası hızla savaşa hazırlanmaktadır. Ama öte yandan Avrupa proletaryası da yeni bir canlanışın eşiğindedir. Fransa'yı, kapitalist sistemi derinden sarsan dev bir gev dalgası kaplamıştır. İspanyol proletaryası, 17 Temmuz'daki faşist darbeye, gerçek bir devrimle cevap vermeye girişmiştir. Komintern ise, yedi yıllık bir aradan sonra Temmuz 1935'te toplanan 7. (ve son) kongresinde kabul ettiği burjuvaziyle işbirliği siyasetini, Halk Cephesi siyasetini uygulamaktadır. Ve Sovyetler Birliği'nde Stalin, Ağustos ortasında başlayacak ve başta Zinovyev, Kamenev ve Buharin olmak üzere yüzlerce «terörist komplocunun» idamıyla sonuçlanacak olan göstermelik mahkemelerin iddianamelerinin hazırlığı içindedir.

İşte böyle bir ortamda Troçki *İhanete Uğrayan Devrim*¹ adlı kitabını yazar. Troçki o sıralarda Norveç'te sürgündedir. Aslında uzunca bir süreden beri, Şubat 1935'te yazdığı “İşçi Devleti, Termidor ve Bonapartizm” başlıklı makalesinde ele aldığı konuları bir kez daha ama daha geniş biçimde incelemek istemektedir. Bu arada ABD'li Marksist ve *Rus Devrimi Tarihi* adlı yapıtının İngilizce çevirmeni Max Eastman'dan, bu yapıtın yeni baskısı için bir önsöz önerisi alır. Böylece 1935 sonlarına doğru işe koyulan Troçki, başlangıçta “Rusya Nereye Gidiyor” başlığı altında tasarladığı bu önsöz çalışmasından *İhanete Uğrayan Devrim* kitabıyla çıkar. Kitap 4 Ağustos 1936 tarihini taşır; yani ünlü göstermelik “Moskova, duruşmalarından” on beş gün kadar öncesinin tarihini. Troçki, yapıtını “Bolşevik Muhalefete karşı bürokratik nefret histerisi, burjuva kökenli insanlar üzerindeki kısıtlamaların kaldırılması ile birlikte özellikle keskin bir siyasal anlam kazanmaktadır... Bir zamanlar burjuvazinin ayrıcalıklarım geri

getirmek isteyenleri yıkan diktatörlüğün kılıcı, bu kez bürokrasinin ayrıcalıklarına karşı isyan edenlere karşı çevrilmektedir. Darbeler proletaryanın sınıf düşmanlarına değil, onun öncülerine isabet etmektedir”² diye bitiriyordu. Isaac Deutscher’in tanımıyla “Sürgündeki Peygamber”in bu tespitinin üzerinden çok değil, daha bir ay geçmeden 1917 Devriminin son önderleri de Stalinist bürokrasi tarafından imha edilecekti.

Yıl 1989. *İhanete Uğrayan Devrim*’den 53 yıl sonra; “sosyalizmin nihai ve geri dönüşsüz olarak kurulduğu” ilan edilen Sovyetler Birliği iktisadi bunalımla, kıtlıklarla, grevlerle, ulusal ayaklanmalarla sarsılmakta, bürokrasi bunalımdan kurtuluşun yolunu pazar ilişkilerinin yaygınlaştırılmasında, emperyalist sermayeyle yakınlaşmakta ve göstermelik . (burjuva) demokratik reformlarda aramakta. Çin’de bürokratik diktatörlük, daha fazla özgürlük isteyen işçi ve öğrenci kitlelerine karşı katliama girerek son bir soluk daha almaya çalışmakta. Romanya’da rejim gerçek bir kitle ayaklanması sonucunda devrilmiş, Çavuşesku idam edilmiştir. Demokratik Almanya’da iktidardaki komünist parti, işçilerin, öğrencilerin ve aydınların isyanıyla çökerken, partinin çeyrek asırlık şefi Hoenecker, halkın sırtından gasp ettiği ayrıcalıkların ve servetin utanç verici hesabım vermeye çağrılmakta. Bulgaristan’da parti liderliğinden uzaklaştırılan Jivkov kendi sırasını beklemekte. Polonya’da, Macaristan’da, Çekoslovakya’da, Yugoslavya’da, kitlelerin nefreti karşısında ardı ardına iç tasfiyelerle, göstermelik ad ve yapı değişiklikleriyle, her adımda emperyalist sermayeyle geliştirilen daha güçlü ittifaklarla iktidarda kalmaya, ayakta durmaya çalışan bu sözde “komünist” yöneticiler kimlerdir? Hepsinin atası olan Sovyet bürokrasisinin fizyonomisi nedir? Stalinist bürokrasi nasıl doğmuş, gelişmiş ve iktidarını perçinlemiştir? Bürokratik diktatörlüğün pençesi altında yozlaşmaya uğrayan işçi devletinin sınıf karakteri, toplumsal yapısı, bugünkü devasa bunalımlara yol açan iç çelişkilerinin niteliği nedir?

İşte Troçki *İhanete Uğrayan Devrim*’de bu konuları ele alır. Dünyadaki ilk muzaffer proleter devrimi olan 1917 Devrimi, dönemin koşulları içinde büyüyen bir bürokrasinin ihanetine uğramıştır. Stalin’in önderliğindeki bu bürokrasi saflarına her türden devrim kaçkınını, iktidar ve servet düşkünü küçük burjuvayı çekerek önce devlet aygıtını, buradan aldığı güçle de partiyi ele geçirmiş, proletaryanın iktidar organlarını boğarak yönetimi kendi ellerinde merkezileştirmiştir. Siyasal planda bir karşıdev-

rim yaşayan işçi devleti, iktisadi arenada da üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti ile kapitalist bölüşüm normlarının yarattığı karşılıklı çelişme içinde sıkışıp kalmıştır. Üretici güçlerdeki gelişme, bürokrasinin vardığını ilan ettiği sosyalizme ulaşılmasını sağlayacak düzeyde değildir. Özünde geri bir ülke olan Sovyetler Birliği'nde, devrim uluslararası planda yaygınlaşmadığı sürece sosyalizme yalnızca bu ülkenin sınırları içinde ulaşmak da olanaklı değildir. Sovyetler Birliği teknolojik açıdan gelişmiş kapitalist ülkelerin çok gerisindedir ve emperyalist ülkelerde, en azından bunların birkaçında proletarya iktidara gelip Sovyet proletaryasının yardımına koşmadan, gösterdiği gelişme ne olursa olsun görece olarak öyle kalmaya da devam edecektir. Bu çelişkinin üzerinde iktidara yükselen ve ayrıcalıklı konumunu buna borçlu olan bürokratik kast, gene bu çelişki nedeniyle geçicidir. Sovyetler Birliği'nde ya proletarya yeniden bir şahlanışla bürokrasiyi başından atarak işçi demokrasisi temelinde ülkeyi sosyalizme doğru sürükleyecek, ya da bir kapitalist restorasyon yaşanacaktır. Her şey Sovyet ve dünya proletaryasına ve onun devrimci önderliğine bağlıdır.

Troçki'nin bu öngörülerinin tarihsel haklılığı, Sovyetler Birliği, Çin ve Doğu Avrupa ülkelerinde bugün yaşananlarla açık seçik ortaya çıktı. Stalinist bürokrasilerin artık sonu geldi. Ama her şey bundan sonra başlıyor. Bürokratik işçi devletlerinde proleter demokrasisinin ve sosyalizmin yolunu açacak olan siyasal devrimler mi, yoksa kapitalist restorasyon mu? Uzunca bir gelecek için dünya tarihinin kaderini belirleyecek olan, bu soruya kitlelerin vereceği yanıt olacak.

* * *

Güncelliğini yarım asır boyunca şu ya da bu biçimde koruyan pek az kitap vardır. Bunların arasında, ortaya attığı sorunlar 50 küsur yıl sonra dünya ölçeğinde yaşanan tarihsel bir altüst oluşun temel düğüm noktaları durumuna gelenlerin sayısı daha da azdır. İşte Troçki'nin *İhanete Uğrayan Devrim*'i bu tür kitaplardan birisidir.

Troçki çalışmasına önce Sovyetler Birliği'nde başarılanları sıralayarak başlar. Tarih, 'kapitalizmin gerileme koşulları altında geri kalmış ülkelerin kapitalist merkezlerin varmış oldukları düzeye ulaşmaktan aciz olduklarını açık biçimde ortaya çıkarmıştır. Çünkü bu ileri kapitalist ülkelerin kendileri de bir çıkmaza girmiştir ve uygarlaşma yolunda . olan ulusların yolunu kesmektedir. Rusya da proleter devrimi yoluna, kapitalist koşullar

altında daha fazla gelişmeye olmak bulamadığı için girmiştir.³ Troçki tam burada şu noktaya dikkat çeker: Rusya'da proleter devrimi, bu ülkenin ekonomisinin sosyalist dönüşüm için ilk olgunlaşan ekonomi olmasından ötürü değil, üretim güçlerinin kapitalist koşullarda daha fazla gelişmez duruma gelmesinden ötürü patlak vermiştir. Yani "Rusya, kapitalizm incirinin en kuvvetli değil, en zayıf halkası"ydı.⁴

Bu koşullar altında eski hakim sınıfları devirerek iktidarı eline alan proletaryanın önünde barbarlıktan uygarlığa yükselme görevi bulunuyordu. Elindeki en büyük silah ise, üretim araçlarındaki devlet mülkiyeti ve planlı ekonomi idi. Sovyetler Birliği böylece yeni ve son derece etkin sanayi yöntemlerini uygulama olanağına kavuşmuştu. "Yalnızca planlı yöntemleydi ki emperyalist ve iç savaşların yıktığını yeniden yapmak, devasa yeni girişimler yaratmak, yeni üretim türleri getirmek ve yeni sanayi dalları kurmak bu denli kısa bir süre içinde mümkün olmuştur."⁵ Troçki bu gelişmeleri tek bir yalın gerçeğe bağlar: "İç zorluklar, dış darbeler ve liderlik kadrosunun yanlışları sonucu Sovyetler Birliği çökse bile -ki bunun olmayacağını kesinlikle umuyoruz- hiç bir şeyin yok edemeyeceği şu olgu geleceğin güvencesi olarak kalacaktır: geri bir ülke, on yıldan kısa bir süre içinde tarihte eşine rastlanmayan başarıları, yalnızca proletarya devrimi sayesinde gerçekleştirmiştir."⁶

Peki bu reel başarılar Sovyetler Birliği'nin ayakta kalması ve sosyalizmin inşası için yeterli midir? Bu sorunun yanıtını dünya ölçeğinde emperyalist kamp ve Sovyetler Birliği içindeki düşman güçler ile işçi devleti ve uluslararası proletarya arasındaki ilişkilerde aramak gerekir. Lenin bu sorunu "kim kazanacak?" sorusuyla formüle etmişti; Troçki ise denkleme açıklık kazandırır:

Sovyetler Birliği'nin ekonomik başarıları, ona kendisini tahkim etme, silahlanma ve gerektiği zaman geri çekilip bekleme -tek kelimeyle dayanma- olanağı vermektedir. Ama özünde "kim kazanacak" sorusu yalnızca askeri değil daha da büyük ölçüde ekonomik bir soru olarak Sovyetler Birliği'nin karşısına dünya ölçeğinde çıkmaktadır. Askeri müdahale bir tehlikedir. Kapitalist ordunun yük trenleriyle gelecek ucuz malların müdahalesi karşılaştırılmayacak kadar büyük bir olacaktır. Batı ülkelerinin birinde proletaryanın muzaffer olması elbette güç ilişkilerini derhal ve kökten değiştire-

recektir. Ancak Sovyetler Birliği tek başına kaldığı sürece .ve bundan da kötü olmak üzere, Avrupa proletaryası geri dönüşlere maruz kalıp arkada kalmaya devam ettiği sürece sovyet yapısının gücü son çözümlemede emeğin verimliliği ile ölçülür. Ve bu da bir pazar ekonomisinin çerçevesi içinde ifadesini, üretim maliyetleri ve fiyatlar da bulur. İç fiyatlar ile dünya pazarındaki fiyatlar arasındaki fark, bu güçler ilişkisini ölçmenin başlıca araçlarından biridir.⁷

Emeğin üretkenliği açısından Sovyetler Birliği'nde durum nedir? Troçki bu soruya, "...tikanma ve çürüme koşullarına karşın kapitalizmin hala teknik, organizasyon ve emek niteliği açısından çok öndedir⁸ ...Sovyetler Birliği'nde ortalama bireysel emek üretkenliği hâlâ çok düşüktür. En iyi metal işletmesinde, kendi müdürünün kabul ettiğine göre, işçi başına düşen demir ve çelik üretimi Amerikan işletmelerinin ortalama üretiminin üçte biri kadardır. İki ülkedeki ortalama rakamların karşılaştırılması herhalde, bire beş gibi veya daha kötü bir oran ortaya koyacaktır..."⁹ diye yanıt verir. Tarımdaki üretkenlik ise çok daha düşüktür. Bu durum yüksek üretim maliyetlerine ve düşük üretim kalitesine neden olmaktadır. Yeni teknoloji hâlâ kapitalist ülkelerde elde edilen sonuçları vermekten uzaktır. Mallar, özellikle tüketim malları yetersiz ve son derece kalitesizdir. "Pasta ve şekerleme şöyle dursun konserve, sosis, peynir gibi yiyecekler nüfusun temel kitlesi için tamamen ulaşılmaz şeylerdir... Ama nüfusun temel yiyecek maddesi olarak çavdar ekmeği ve patates bu, sefaletin klasik simgesidir."¹⁰ Yiyecek ve hammadde sıkıntısı artmaktadır. Emeğin ortalama üretkenliğindeki artış 1931'de hâlâ %11,7 düzeyindedir. Molotov, sanayi üretiminin 1932'de planlandığı gibi %36 değil, % 8,5 arttığını ifade etmiştir.

Troçki, verdiği ayrıntılı rakamlarla emek üretkenliğinin, ulusal gelirin ve yaşam standartlarının düşüklüğünden, mallardaki kıtlıklardan ve kalitesizlikten söz ederken sanki günümüz Sovyetler Birliği'ni anlatıyor.

Son yılın ulusal gelir artışı durgunluk yıllarında . olduğundan daha da düşüktür. Belirlenen yüksek ekonomik verimlilik düzeyine ulaşamamıştır... tüketici pazarı . daha da kötüleşmiştir... Bilim ve teknoloji alanında dünya ile aramızdaki mesafe daha da açılmaktadır¹¹... Ulusal üretimdeki büyüme oram son beş yıl içinde % 16,5'e gerilemiştir... Bunlar resmi istatistiklerdir ve fiyat artışlarını

içermemektedir. Fiyat artışları ve % 4'lük nüfus artış oranı dikkate alındığında, aslında son beş yıl içinde kişi başına gelirde herhangi bir artış olmamış, gerçek bir ekonomik durgunluğa girilmiştir. Sanayi sektörünün %40'ında üretim gerçekte düşmüştür, bu durum taşımacılık ve tarım alanında da böyledir. Nüfusun 2/3'ünün yaşam standardı düşmüştür¹²... Son yıl_ içinde ekmeğin fiyatı %18, patatesin %11, sebzelerin %12 düzeyinde artmıştır... Ruble bugün yirmi yıl öncesinin 42 kopekine eşittir¹³... Moskova'da kıtlıktan başka bir şey konuşulmuyor, ama taşrada durum daha da kötüdür. Ülke nüfusunun yarısının yaşadığı Rusya Cumhuriyeti'nin üçte birinde et karneyle satılıyor. Yakında .yoklar listesine girmeyen tek bir mal kalmayacak¹⁴... Havlu, diş macunu, tuvalet kağıdı, kolonya, şeker, ampul dükkânlardan yok oldu. Deterjan ve ucuz sabun bulmak da olanaklı değil. Yarın neler yok olacak?¹⁵

Bunları Troçki söylemiyor; ondan yarım yüzyılı aşkın bir süre sonra Sovyet yetkilileri itiraf ediyor. Oysa daha 1930'lann başında Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin "nihai ve geri dönüşüz" olarak kurulduğu ilan edilmemiş miydi? Sınıflar yok edilmemiş miydi? 1936'da kabul edilen yeni Sovyet anayasasına göre "sosyalizmin, herkesten yeteneğine göre, herkese emeğine göre biçimindeki temel ilkesi gerçekleştiril(me)miş" miydi? Eğer öyleyse, düşük emek üretkenliği, kıtlık, kalitesizlik, yoksulluk ve her şeyden önce bizzat devletin süregiden, üstelik günbegün giderek güçlenen varlığı ne olacaktı? Troçki bu noktada sosyalizmin tanımı ve Sovyet devletin karakteri sorunlarına el atar.

* * *

Troçki, sınıfsız ve devletsiz komünist toplumun "alt aşaması" ya da "en alt evresi" olarak tanımlanan sosyalizmin ne tür bir ilişkiler sistemine karşılık geldiğini açıklamak için önce komünizmin maddi temelini ortaya koyar: «Komünizmin maddi temeli; insanın ekonomik güçlerinin öylesine yüksek bir gelişmesi olmalıdır ki, artık bir yük olmaktan çıkan üretici emek herhangi bir dürtü değneğine gereksinme duymamalı ve yaşam için gerekli malların dağıtımı -sürekli bolluk koşullarında -şimdi herhangi bir hali vakti yerinde ailede- veya "saygı" yurtta olduğu gibi eğitim, alışkanlık ve toplumsal fikirden başka bir denetim istememelidir."¹⁶

Komünizmin temel ilkesi "herkesten yeteneğine göre, herkese gereksin-

mesine göreⁿdir. Bu bir ütopya değildir, çünkü kapitalizm toplumsal bir devrimin koşullarını, yani teknolojiyi, bilimi ve proletaryayı hazırlamıştır. Ne var ki komünizm burjuva toplumunun yerini derhal alamaz. Çünkü geçmişten devralman maddi ve kültürel miras henüz yetersizdir. “Atacağı ilk adımda işçi devleti, “herkesin yeteneklerine göre” -yani çalışabildiği ve canı istediği kadar- çalışmasına izin veremez; yaptığı iş ne olursa olsun herkesi “ihtiyaçlarına göre” ödüllendiremez. Üretici güçleri artırmak için, alışlagelmiş ücret ödemesi normlarına -yani bireysel emeğin niteliği ve niceliğine oranla dünya nimetlerinin dağıtılmasına başvurma zorunluluğu vardır.”¹⁷ Marx’ın “komünizmin en alt aşaması” olarak adlandırdığı bu toplumsal evre gene de burjuva toplumlarınkinden daha yüksek bir gelişme düzeyine karşılık gelir. Oysa Sovyetler Birliği daha henüz kapitalist ülkelere yetişmeye çalışmaktadır. Marx, çağının en gelişkin kapitalist ülkelerindeki üretici güçlerin toplumsallaştırılması temeli üzerinde kurulacak olan bir toplumu komünizmin alt evresi olarak tanımlamıştı; geri bir ülkede üretim araçlarının devletleştirilmiş olması sosyalizmin kurulduğu anlamına gelmez ve “kültür, teknoloji ve dünya nimetleri açısından kapitalist ülkelerden çok daha yoksul bulunan Sovyetler Birliği için bu tanım geçerli değildir... Kapitalizminkine göre üstün bir teknolojiye sahip olan bir sosyalist ekonomi gerçekten de sosyalistliğinin gelişmesini güvence altına almıştır -nerdeyse otomatik olarak- ki Sovyet ekonomisi için bu sözü etmek maalesef pek mümkün değildir.”¹⁸

Günümüzün okuyucusu şöyle düşünebilir: Bunlar belki o dönem için doğrudur, ama bugün Sovyetler Birliği yarım yüzyıl öncesine oranla çok daha ileridedir, uzay çağını yaşamaktadır, üretici güçleri daha yüksek bir düzeydedir. Bu anlamda sosyalizmin kurulmuş olduğunu savunmak neden yanlış olsun? Bir an için Sovyetler Birliği ve öteki “sosyalist” ülkelerdeki yokluklar, kıtlıklar, ürünlerin kalitesizliğini, emek üretkenliğinin son derece düşük düzeyini, vb. unutalım; Troçki bu soruya şu önemli klasik Marksist yanıtı getiriyor:

Hiç kuşkusuz Sovyetler Birliği şu anda bile Marx’ın yaşadığı çağda en ileri durumda olan ülkelerdeki üretim güçlerini aşmıştır. Ama ilk önce, iki rejim arasındaki tarihsel rekabette, sorun o kadar mutlak düzeylerle değil, göreceli düzeylerle ilgilidir; Sovyet ekonomisinin karşısında Hitler’in, Baldwin’in ve Roosevelt’in kapitalizmi vardır,

Bismarck'ın, Palmerstone'un ya da Abraham Lincoln'un değil. İkinci, insan taleplerinin kapsamı, dünya teknolojisinin gelişmesiyle temelli değişmektedir. Marx'ın çağdaşlarının otomobilden, radyodan, sinemadan, uçaklardan haberi yoktu. Ancak bunlardan özgürce yararlanılmadığı yerlerde bir sosyalist toplum düşünülemez. Marx'ın terimini kullanacak olursak "Komünizmin en alt aşaması", en ileri kapitalizmin yaklaşmakta olduğu düzeyde başlar.¹⁹

Yukardaki pasajda Hitler'in, Baldwin'in ve Roosevelt'in yerine Kohl'ü, Thatcher'ı, Bush'u koyun; otomobil, radyo, sinema ve uçağın yanına da çamaşır ve bulaşık makinesini, televizyonu ve bilgisayar ekleyin, Troçki'nin bu klasik Marksist sosyalizm tasviri bugün için de tüm geçerliliğini korumaktadır.

Ya devletin varlığı? Marksistler daha başından itibaren, sınıfsız ve devletsiz komünist topluma geçişte, proletaryanın mutlaka bir devlet aygıtına gereksinmesi olduğunu ileri sürmüşlerdi. O halde Stalin yönetiminin geri dönüşsüz biçimde kurulduğunu ilan ettiği sosyalizmde, yani komünizmin bu alt evresinde devletin varlığını sürdürmesi bu gereksinmeden mi kaynaklanıyordu? İşte tam bu noktada Troçki'ye göre Stalinist "tek ülkede sosyalizm" sözde kuramının ideolojik tahrifatı yatıyordu. Klasik Marksist kurama göre, komünizmin alt evresi olarak sosyalizmin, sınıfların ve devletin ortadan kalktığı toplum biçimiydi. Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin kurulmuş olduğunu ilan eden bürokrasi, sınıfların ortadan kalkmış olduğunu ama devlete olan gereksinimin sürdüğünü iddia ediyordu. (Gerçi Stalin Kasım 1936'da, yani Troçki'nin kitabını tamamlamasından dört ay kadar sonra sosyalizmin tanımını da değiştirecekti. Stalinist bürokrasiye göre sosyalizm artık komünizmin alt evresi, yani sınıfların ortadan kalktığı ve devletin sönmelenmeye yüz tuttuğu bir evre değil, "düşman olmayan sınıfların birlikte bulunduğu bir toplum" olarak tanımlanacaktı. Stalinist ideoloji, bu tür bir tanımla devrimci Marksizmin eleştirisini savuşturmayı amaçlayacaktı. Troçki, kitabında eleştirilerini bu resmi değişiklikten önceki tanım uyarınca yapmaktadır.) Troçki, *İhanete Uğrayan Devrim*'de hem sosyalizmin bu tanımındaki ideolojik çarpıtmayı gözler önüne serer, hem de sınıfların ortadan kaldırılmış olduğu iddiasını ayrıntılı bir toplumsal formasyon anlatımıyla çürüterek ülkede yalnızca işçi sınıfının ve yoksul köylülüğün değil, kent ve kırsal küçük burjuvazisinin sü-

regiden varlığını kanıtlar.

Kaldı ki, bırakın sosyalizmin sınıfsız ve devletsiz bir toplum düzeni olmasını, Marksist-Leninistler proletarya diktatörlüğünün bile *daha başından sönmülmeye başlayan bir devlet biçimi* olduğunu savunuyorlardı. Lenin 1917’de iktidarın ele geçirilmesinden iki ay önce yazdığı *Devlet ve Devim* adlı kitabında, “Proletaryanın bir devlete gereksinmesi vardır -tüm çıkarıcılar size bunu söyleyebilir-, ama onlar, yani çıkarıcılar, proletaryanın yalnızca ölüm halinde bir devlete, yani öylesine inşa edilmiş bir devlet ki hemen ölmeye başlayacak ve ölmekten kaçınmayacaktır- gereksinmesi olduğunu eklemeyi unuturlar”²⁰ diyerek bu klasik Marksist tezi şiddetle savunmuştu. Yani, “Güçlü bir devlet ama mandarinsiz; silahlı kuvvet ama Samuraisiz”.²¹ “Proletarya diktatörlüğü rejimi en başından itibaren, kelimenin eski anlamıyla ‘devlet’ -yani, halkın çoğunluğunu boyunduruk altında tutmak için özel bir araç- olmaktan çıkar. Silahlarla birlikte maddi güç de derhal ve doğrudan doğruya, Sovyetler gibi işçi örgütlerinin eline geçer. Bürokratik mekanizma olarak devlet, proletarya diktatörlüğünün ilk gününden itibaren ölüp gitmeye başlar.”²² Troçki, bu devlet biçimine egemen olması gereken idari ilkeleri de Lenin’den aktararak özetler; bunlar, özellikle Stalinist bürokrasiye karşı mücadelenin programatik ilkeleridir. Sömürücü sınıfların devrilmesinden sonra proletarya eski bürokratik mekanizmayı dağıtacak ve emekçilerle işçilerden kendi aracını yaratacaktır. Ve bunların bürokratlaşmamaları için önlemler alacaktır:

Marx ve Engels’in ayrıntılı olarak çözümlediği önlemler: 1) yalnız seçilme değil aynı zamanda her an geri çağrılma; 2) işçi ücretinin üstünde bir ödeme yapılmaması; 3) herkesin denetim ve gözetim işlevlerini yerine getireceği, dolayısıyla helkesin bir ara “bürokrat” olabileceği ve bunun sonucu olarak hiç kimsenin bürokrat olamayacağı bir rejime hemen geçilmesi.²³

Marksizmin, komünizmin alt evresi olan sınıfsız ve devletsiz sosyalist düzene geçişte, daha kurulduğu andan itibaren bilinçli bir biçimde sönmülmendirilmesi gereken devlet anlayışına karşı, Stalinizmin, giderek güçlenen ve güçlenmesi gerektiği düşünülen «sosyalist devlet» çarpıtması. Troçki bu çarpıtmayı, Marksizmden, Bolşevik programdan “avaz .avaz haykıran bir uzaklaşma” olarak tanımlar.

O halde Sovyetler Birliği nasıl bir sosyoekonomik yapıya sahiptir? Troç-

ki bu sorunun yanıtım, Marx'tan aktardığı “hukuk hiçbir zaman ekonomik yapıdan ve o yapının koşullandırdığı toplumun kültürel gelişiminden üstün olamaz” belirlemesi çerçevesinde araştırır. 1917 proleter devrim eski mülk sahibi sınıfları iktidardan uzaklaştırarak üretim araçlarını da onların elinden almış ve genç işçi devletinin tekeline devretmişti. Bu sosyalizmin inşası açısından dev bir adımdı. Ama öte yandan ülkede bölüşüm ilişkileri burjuva karakterini koruyordu. Proleter devletin, üretici güçlerin gelişimini sağlayabilmek için buna gereksinimi vardı. Bu bakımdan “devlet doğudan doğuya ve en başından itibaren ikili bir karaktere bürünür: Üretim araçlarında toplumsal mülkiyeti savunduğu ölçüde sosyalist; yaşam gereçlerinin kapitalist değer önlemleriyle bölüşüldüğü ve bundan doğan tüm sonuçlar ölçüsünde burjuva.²⁴ Bu ikili özelliğiyle “sovyet rejimini bir sosyalist rejim olarak değil, kapitalizmden sosyalizme geçiş için bir *hazırlık* rejimi olarak adlandırmak daha doğru olacaktır.”²⁵ “Sınıf egemenliği ve bireysel varoluş kavgası”nın ortadan kalkması için emek üretkenliğinin artması, üretici güçlerin gelişmesi ve toplumun bolluğun egemen olduğu bir refah dönemine girmesi gerekir. Kendisini polis ve jandarma gücü olarak somutlayan devletin sönmölenerek yok olması da buna bağlıdır. Bu olmadığı takdirde sınıflar, sınıf mücadelesi ve bireysel var oluş kavgası kaçınılmaz olarak sürecek ve proletaryanın devletinde burjuva bölüşüm ilişkileri sürecektir. Çünkü “hukuk hiçbir zaman ekonomik yapıdan ve o yapının koşullandırdığı kültürel gelişmeden üstün olamaz”dı.

Stalinist bürokrasi, Sovyetler Birliği’nde sosyalizmin kurulmuş olduğunu kanıtlayabilmek için komünizmi tanımlayan “herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinmesine göre” deyişini değiştirerek bunu «herkesten yeteneğine göre, herkese emeğine göre” kılıfına sokmuştur. Oysa Marx’ın formülünün iki parçası birbirinden ayrılamaz. Çünkü,

“Herkesten yeteneğine göre” sözü kapitalist değil, komünist anlamda şu demektir: Çalışma artık bir yükümlölük olmaktan çıkmış ve bireysel bir gereksinme olmuştur; toplumun artık herhangi bir zorlamaya gereksinmesi yoktur. Hasta ve anormal insanlar çalışmayı reddedeceklerdir. “Yeteneklerine göre” çalışan -yani kendilerine karşı herhangi bir ihlal söz konusu olmaksızın, kendi fiziksel ve ruhsal güçlerine uygun olarak çalışan- komün üyeleri, yüksek bir

teknoloji sayesinde toplumun depolarını yeterince doldurabilecek ve dolayısıyla toplumda her birine ve hepsine alçaltıcı bir denetim olmaksızın “gereksinmelerine göre” cömertçe dağıtılabilecektir. Komünizmin bu iki yanlı ama bölünmez formülü böylelikle bolluğu, kişiliğin tüm-yanlı gelişmesini ve yüksek bir kültürel disiplini varsaymaktadır.²⁶

Sovyetler Birliği’ndeki teknolojik ve kültürel düzey, emek üretkenliği, üreticilerin durumu, malların “herkese gereksinmesine göre” dağıtımını olanaklı kılacak düzeyde değildir. Bu nedenle de burjuva değil komünist anlamda “herkesin yeteneğine göre” çalışmasına izin verilemez. Bu anlamda devletin maddi temelleri hâlâ var demektir. Komünizmin alt evresi olarak sosyalizme ise ancak bu maddi temellerin yok olmasıyla yaklaşılabılır.

Maddi ve üretici güçlerin artırılması, yüksek bir teknolojik düzeye ulaşılabilmesi için her şeyden önce emeğin üretkenliğinin artması gerekir. Bu nasıl gerçekleştirilebilir? Şüphesiz işçi devletinin kitleleri çalışmaya özendirilmesi için bir süre daha burjuva bölüşüm normlarına ihtiyacı vardır. Üretim araçlarını elinde bulunduran proleter devletin en büyük silahı planlamadır: İşte tam bu noktada insan ögesi işin içine girer. Planlamanın en önemli kaldıraçlarından birisi “ilgili kitlelerin kendilerinin liderliğe katılımı biçiminde siyasal kaldıraç, ki Sovyet demokrasisi olmaksızın düşünülmez bir şeydir”. Oysa Stalinist bürokrasi Sovyet demokrasisini yok ederek kitleleri toplumsal ve iktisadi yönetimden uzaklaştırmış, çalışmayı “kırbaç” altındaki bir zorunluluğa döndürmüştür. Bu da kaçınılmaz olarak tembelliği, kaytarmaları, isteksizliği ve giderek baş kaldırmayı kışkırtmaktadır. Bu koşullarda Sovyet toplumunda emek üretkenliğinin artması, üretici güçlerin yeterli düzeyde gelişmesi, yoklukların ve kıtlıkların yok olması olanaklı değildir. Üstelik bürokrasi burjuva bölüşüm normlarını mutlaklaştırarak kendi ayrıcalıklı konumunun bir kaldırıcı durumuna getirmiştir. Bu durum Sovyetler Birliği’nin sosyalizme doğru ilerlemesinin önünde en önemli engellerden birisidir.

Sovyet rejiminin derinliklerinden karşıt eğilim yükselmektedir. Çürümekte olan kapitalizmin tersine üretim güçlerini geliştirdi-

ği ölçüde, sosyalizmin ekonomik temellerini hazırlamaktadır. Üst tabakanın yararına, burjuva dağıtım standartlarını giderek artan aşırılıkta ifade bulmaya yöneldiği ölçüde, kapitalist restorasyonu hazırlamaktadır. Mülkiyet biçimleri ile dağıtım standartları arasındaki bu karşıtlık sonsuza dek büyüyemez. Ya burjuva standartları şu ya da bu biçimde üretim araçlarına da yayılır, ya da dağıtım standartları sosyalist mülkiyet ile uyum içine sokulur.²⁷

* * *

Troçki İhanete Uğrayan Devrim’de, Stalin önderliğindeki Sovyet yönetiminin iktidara yükseliş sürecini ve niteliğini çarpıcı bir berraklıkla anlatır. Ama önce ilginç bir tarihsel genelleme yapar:

Yeterince bilinir ki bugüne kadar yapılan her devrimin arkasından bir gerileme, hatta bir karşı devrim gelmiştir. Elbette bu hiçbir zaman ulusu başlangıç noktasına kadar geri götürmemiştir ama daima halkın elinden kazanımlarının aslan payını almıştır. Genel bir kural olarak ilk gerici dalganın kurbanları, devrimci saldırı sırasında yığınların başında bulunan öncüler, önyak olanlar, kışkırtanlar olmuştur. Onların yerine, ikinci sırada bulunanlar, devrimin önceki düşmanları ile birleşerek ön saflara getirilmiştir. Açık siyasal sahnedeki bu dramatik “baş yıldızlar” düellosunun altında, sınıflar arası ilişkilerde değişiklik olmuş ve en az o kadar önemli olarak da yakın zamanın devrimci yığınları, derin psikolojik değişiklikler göstermiştir.²⁸

Troçki bu kuralın Rus devriminde de egemenliğini sürdürmüş olduğunu düşünmektedir. Peki o halde Rus devriminden sonra sınıflararası ilişkilerde ve devrimci yığınların psikolojilerinde hangi değişimler olmuştur?

Troçki’ye göre her şeyden önce Ekim devriminin özgün tarihsel koşulların ürünü olduğunu görmek gerekiyordu. Dünyadaki ilk proleter devrimi, teknolojik ve kültürel düzeyiyle sosyalizme çok daha yakın olan gelişmiş kapitalist ülkelerden birinde değil, yarı feodal bir monarşinin yönetimi altında yeşeren ilkel bir kapitalizmin egemen olduğu geri bir ülkede gerçekleşmişti. Milyonlarca köylünün desteğini alan Rus proletaryası birkaç aylık bir süre içinde eşsiz bir sıçramayla Çarlık rejimini

imha ederek sosyalist diktatörlüğü kurmuştu. Ne var ki, ülkenin, birçok bakımdan proletaryaya da damgasını vuran geri koşulları, devrimi gerçekleştiren kitleler arasında geri eğilimlerin yuvalanmasını da kaçınılmaz kılmişti. Devrime önderlik eden Bolşevikler bu durumun bilincindeydiler, bu nedenle de gözlerini Batıya dikmişlerdi; Rusya'da yalnızca bir toplumsal düzen olarak sosyalizmin kurulması değil, ama aynı zamanda ve çok daha acil olarak proletarya diktatörlüğünün ayakta kalabilmesi için ileri ülkelerde gerçekleşecek sosyalist devrimlere ihtiyaç vardı. Lenin, “eğer dünya sosyalist devrimi, dünya Bolşevizmi muzaffer olmazsa, İngiliz, Fransız ve Alman emperyalizmi er geç Rusya'nın bağımsızlığını ve özgürlüğünü yıkacaktır”²⁹, “mutlak gerçek odur ki, Almanya'da devrim gerçekleşmediği takdirde mahvolduk demektir”³⁰ diyordu. Ama Rus devrimi Batıdan herhangi bir dolaysız destek alamadı. Ama yıkılmadı da. Bir başka şey oldu: bürokratik yozlaşma. İç savaş devrimci proletaryanın en seçkin öncü kesimlerini yok etti. Hayatta kalanlar ise devlet aygıtının basamaklarına tırmanarak yığınlardan kopmaya başladılar. İç savaşın tahribatı, açlık ve yoksulluk, Avrupa devrimine bağlanan umutların karşılıksız kalması, coşku ve inancın yerini yorgunluk ve hayal kırıklığının almasına neden oldu.

Beş milyonluk Kızıl Ordu'nun dağıtılması bürokrasinin oluşumunda hiç de küçük olmayan bir rol oynadı. Muzaffer komutanlar, yerel Sovyetlerde, ekonomide, eğitimde liderlik mevkileri edindiler ve inatla her yerde, iç savaş sırasında başarıyı garantilemiş olan rejimi getirdiler. Böylece her tarafta yığınlar, ülkenin önderliğine gerçek katılımdan giderek itildiler.

Proletarya içinde doğan tepki, NEP'le yeni bir yaşama özendirilen ve giderek cesurlaşan kent ve kır küçük burjuvazisinde olağanüstü bir umut ve güven akımına neden oldu. İlk önceleri proletaryanın bir aracı olarak ortaya çıkan genç bürokrasi, şimdi kendisini sınıflar arası bir uzlaşma mahkemesi olarak duymaya başlıyordu. Bağımsızlığı aydan aya artıyordu.³¹

Ardından 1923'te Bulgar ayaklanmasının ve Alman devriminin yenilgisi, 1924'te Estonya ayaklanmasının ezilmesi, 1926'da İngiliz genel grevinin tasfiyesi, 1927'de Çin devriminin katli gelmiştir. “Bütün bunlar Sovyet yığınlarının dünya devrimine inançlarını öldüren ve bürokrasinin tek

selamet ışığı olarak durmadan yükseklere çıkmasına izin veren tarihsel felaketler”di.³² “Bürokrasi darbesini demir tavındayken indirdi, işçilerin şaşkınlık ve edilgenliğini sömürerek, onların geri katmanlarını ilerilerin karşısına dikerek ve giderek artan bir cesaretle kulak ile genelde küçük burjuva müttefike yaslanarak. Böylelikle birkaç yıl içinde bürokrasi, proletaryanın devrimci öncülerini paramparça etti.”³³

Devletteki bu bürokratikleşmeye, Bolşevik partisinin yozlaşması eşlik etti. Parti, devlet aygıtına son derece yakındı, hatta kimi yerlerde iç içe geçmiş durumdaydı. Bu da parti içi rejimin özgür ve esnek ortamına zarar veriyordu. Başlangıçta parti siyasal çatışmaları Sovyet demokrasisi çerçevesinde özgür kılmayı hedeflemişti, ama iç savaş durumu altüst etti ve muhalefet partileri birbiri ardına yasaklanmaya başladı. “Bolşevik liderler, Sovyet demokrasisinin ruhu ile açıkça çatışan bu önlemi, bir ilke olarak değil, gelip geçici bir öz savunma eylemi olarak görüyorlardı.”³⁴ Ama ülkedeki muhalefet akımları çeşitli kanallardan bu kez partinin içine sızdı. Bunun sonucunda parti içinde patlak veren iç anlaşmazlıklar devlet gücünü sarsacak kerteye ulaştı ve 1921 Martı’nda toplanan parti onuncu kongresinde bu kez parti içi hizipler yasaklandı. “Hiziplerin bu yasaklanması da yine, durumda kaydedilecek ilk ciddi düzelme ile vazgeçilecek istisnai bir önlem olarak görülüyordu. Aynı zamanda Merkez komitesi bu yeni yasayı uygulamakta son derece temkinli davranıyor, her şeyden önce bu yasanın partinin iç yaşamını boğazlamasından kaygılanıyordu.”³⁵

1922’de Lenin artık bu “geçici önlemlerden” geri dönülmesinin zamanının geldiğini düşünmeye başlamış, hızla büyüyen bürokratikleşmeye karşı Troçki ile birlikte bir savaş planı geliştirmişti. Ama Lenin beklenmedik kadar erken öldü ve parti içindeki bürokrasinin temsilcisi Stalin hizbine (o dönemde Zinovyev ve Kamenev tarafından da destekleniyordu) karşı mücadele görevi Troçki’nin önderliğindeki Sol Muhalefet’in omuzlarına yüklendi. Stalin hizbinin “bütün çabası, o andan itibaren parti mekanizmasını parti saflarının denetiminden kurtarmaya yönelikti.”³⁶ Sol Muhalefet ile bürokrasi arasındaki parti içi mücadele hızla gelişti:

Tek ülkede sosyalizm teorisi ile birlikte, bürokrasi tarafından, Bolşeviklikte, Merkez Komitesi’nin herşey, partinin ise hiçbir şey olduğuna dair bir teori de tedavüle girdi. Ne olursa olsun bu ikinci teori birincisine göre daha fazla başarıyla gerçekleşti. Lenin’in ölü-

münden yararlanan iktidar grubu bir “Leninist toplama”ya girdi. Her zaman titizlikle korunan partinin kapıları bu kez ardına kadar açıldı. İşçiler, memurlar, küçük yetkililer sürüler halinde katıldı. Bu manevranın siyasi amacı, devrimci öncüler, tecrübesiz, bağımsızlıktan yoksun ve bir o kadar da otoriteye boyun eğme alışkanlığına sahip olan bir insan hammadde içinde eritmektir. Plan başarılı oldu. Bürokrasiyi proletarya öncülerinin denetiminden kurtarma yoluyla “Leninist toplama”, Lenin’in partisine ölümcül bir darbe indirdi. Mekanizma gerekli bağımsızlığı kazanmıştı. Demokratik merkezîyetçiliğin yerini bürokratik merkezîyetçilik aldı.³⁷

Troçki’nin bu tespitleri ve genel olarak genç Sovyet devletinin yozlaşması sorunu, uluslararası sol harekette en çok tartışılan konular olagelmıştır. Sovyet partilerinin ve parti içi hiziplerin yasaklanması: Bu uygulamalar bürokrasinin doğmasının ve devlet ve parti aygıtları içinde iktidarı ele geçirmesinin en önemli nedenleri değil midir? Troçki’nin “geçici önlemler” olarak adlandırdığı bu uygulamalar zaten Marksist proletarya diktatörlüğü ve Leninist demokratik merkezîyetçi parti kuramlarının içkin ilkeleri değil midir? Dolayısıyla bürokratik yozlaşma, kendini bu kuramlar üzerinde temellendiren Bolşevizmin doğal bir sonucu değil midir?

Troçki, yaşamının sonuna değin bu soruların hepsine “hayır” yanıtı vermiştir. Her şeyden önce 1921’de hiziplerin yasaklanmış olduğu, o döneme değin parti içinde hiziplerin ve hizip özgürlüğünün bulunduğu açık bir kanıttır.

Bolşevikliğin hizipleri hoş görmediğine dair şimdi var olan doktrin, çöküş döneminin bir efsanesidir. Gerçekte ise Bolşeviklik tarihi, bir hizipler çatışması tarihidir. Ve gerçekten de, dünyayı devirmek ve bayrağı altında en cüretli putkırıları, savaşçıları ve isyancıları toplamak görevini benimseyen hakiki bir devrimci örgüt, entelektüel çatışmalar, gruplaşmalar, geçici hizip oluşturmalar olmaksızın nasıl yaşayabilir ve gelişebilirdi? Bolşevik liderliğin ileri görüşlülüğü çoğu kez çatışmaları yumuşatmaya ve hizip kavgalarının süresini kısaltmaya olanak verdi, ama hepsi bu kadar.³⁸

Bu açıdan hiziplerin yasaklanması parti için yeni bir durumdu ve Troçki’nin birkaç kez yinelediği gibi “geçici bir önlemdi”. “Ancak ilk tasarımda, yalnızca sıkıntılı bir durum karşısında verilen gerekli bir tavizden ibaret

olan şeyin, parti iç yaşamına münhasıran idari rahatlık açısından bakmaya başlamış olan bürokrasinin tam ağzına layık olduğunu kanıtladı.”³⁹ Stalinist bürokrasiyi hiziplerin yasaklanmasını geçici olmaktan çıkarıp bir parti ilkesi haline dönüştürmeyi başardı. Bolşevik önderliğin geçici olsa da hizipleri yasaklamış olması devrimin yozlaşmasının başlıca nedenlerinden birisi olup olmadığı sorusuna gelince: Bu önlemleri her şeyden önce Sovyet partilerinin yasaklanması kararının tamamlayıcı bir ögesi olarak görmek gerekir. Çünkü Sovyet partilerinin yasaklanmasıyla, parti dışındaki çeşitli eğilimler değişik kanallardan partiye sızmışlar ve kendilerini gizli ya da açık hizipler biçiminde örgütlemişlerdi. O halde sorunu Sovyet partilerinin yasaklanması olgusu çerçevesinde araştırmak gerekir. Troçki bu uygulamayı da “Sovyet demokrasisi ruhu ile açıkça çelişen geçici bir savunma önlemi” olarak tanımlar. Ama bir yandan da, gözlerini tarihsel gerçeklere kapayıp Rus devriminin yozlaşma nedenlerini Bolşevik önderliğin genç işçi devletini savunmak amacıyla aldığı geçici bir önlemlerde bulan ve buradan kalkarak suçu Bolşevizmin sırtına yükleyen “sol” eleştiricilere de çatar. Bunu en açık biçimde İhanete Uğrayan Devrim’den tam bir yıl sonra yazdığı “Bolşevizm mi, Stalinizm mi?” başlıklı makalesinde yapar:

Diğer sovyet partilerinin yasaklanmasına gelince, bu hiç de herhangi bir Bolşevik “teoriden” kaynaklanmıyordu; her taraftan düşmanlarla çevrili, geri kalmış ve bitkin düşmüş bir ülkede, diktatörlüğün savunulması için alınmış bir önlemdi. Sonradan, bizzat yönetici parti içinde hiziplerin yasaklanmasıyla tamamlanan bu önlemin ne büyük tehlikeler barındırdığını Bolşevikler başından beri (abç.) açıkça görüyorlardı. Ne var ki, tehlikenin kaynağı doktrin ya da taktik değil, içte ve dışta zor durumlarla karşı karşıya bulunan diktatörlüğün maddi zayıflığıydı. Devrim hiç değilse Almanyada zafere ulaşmış olsaydı, diğer sovyet partilerini yasaklama zorunluluğu bir anda ortadan kalkacaktı. Tek parti hakimiyetinin totaliter Stalinist rejime hukuki çıkış noktası olarak hizmet ettiği tartışılmaz bir gerçektir. Ama böyle bir evrimin nedeni ne Bolşevizmde, hatta ne de geçici bir askeri önlem olarak diğer partilerin yasaklanmasında değil, proletaryanın Avrupa’da ve Asya’da uğradığı bir dizi yenilgide aranmalıdır.⁴⁰ (abç)

Bizzat bu “geçici önlemlerin” altında imzası olan ve böylece totaliter Stalinist rejime hukuki bir çıkış noktası sağlayan Troçki, bürokratik yozlaşmanın suçunu dünya proletaryasına mı yüklemektedir? Hayır, Troçki yalnızca tarihsel gerçekliğe işaret etmektedir. Dünya proletaryası, özellikle geleneksel sosyal demokrat önderliklerin ihaneti nedeniyle, iç savaş, açlık ve yıkım içindeki Rusya’nın yardımına yetişememiş, bu ortamda fizizlenen bürokrasi koşullardan yararlanmasını bilmiş ve devrimci önderliği yenilgiye uğratmıştır. Bu tarihsel çerçeveyi göz ardı eden ve Stalinizmi Bolşevizmin doğal bir ürünü sayan anlayışlar, Sovyet rejiminin yozlaşmasını, bu yozlaşmanın gerçek dinamiklerini kavrayamıyor demektir.

* * *

İhanete Uğrayan Devrim’i bugün her zamankinden daha güncel kılan yanı, “Sovyetler Birliği nereye gidiyor?” sorusuna getirdiği yanıttır. Günümüzde bu soru yalnızca SSCB için değil, tüm Doğu Avrupa ülkeleri için de geçerlidir. Troçki bu sorunun yanıtını vermeden önce, Sovyet bürokrasisinin sınıfsal karakterini betimler. Proletaryayı siyasal açıdan mülksüzleştiren Stalinist bürokrasi yeni bir egemen sınıf mıdır? Bürokrasinin sınıfsal tanımını yapabilmek için, bu bürokrasinin başında bulunduğu devletin tanımını yapmak gerekir. Troçki için Sovyetler Birliği, tüm yozlaşmasına karşın hâlâ bir işçi devletidir. Bu tanımlı yapmaktaki kriterleri nedir?

Sınıflar, ekonominin toplumsal sistemi içindeki konumlarıyla ve özellikle üretim araçlarına olan ilişkileriyle nitelenir. Uygar toplumlarda mülkiyet ilişkileri yasalarla geçerli kılınır. Toprağın, sanayide üretim araçlarının, nakliye ve değişimin ulusallaştırılması, dış ticaretteki tekel ile birlikte Sovyet toplumsal yapısının temelini oluşturmaktadır. Proleter devrimi ile kurulan bu ilişkilerle Sovyetler Birliği’nin bir proleter devleti olarak doğası bizim için temel olarak tanımlanmaktadır.⁴¹

Özellikle üretim araçlarındaki devlet mülkiyeti ve dış ticaret tekeli sürdüğü sürece, bürokrasiyi yeni bir sınıf olarak değil, proleter devletin sırtındaki ayrıcalıklı bir kast, bir “ur” olarak tanımlamak gerekir. Tarihte çeşitli sınıf egemenlikleri, devlet türleri, birden çok yönetim biçimi üretebilir. Örneğin Fransa’da burjuva devleti, Jacobin terör rejiminden Bonapartizme kadar değişen birçok biçimler altında yönetilmiştir. Sovyetler

Birliğindeki proletarya diktatörlüğü de kendi özel Bonapartizmini, Stalinist diktatörlüğü yaşamaktadır. Bu, tarihin ürettiği yeni bir rejim türüdür.

Sezarizm, ya da onun burjuva biçimi Bonapartizm, iki kamp arasındaki keskin çatışmanın, devlet gücünü, sözün gelişi, ulusun üzerine çıkarttığı ve görüntüde ona sınıflardan tam bir bağımsızlık garanti ettiği tarihsel anlarda sahneye çıkar -gerçekte bu bağımsızlık yalnızca ayrıcalıkların korunması için gerekli olan özgürlüktür. Siyasal olarak atomize edilmiş bir toplum üzerinde yükselen, polis ve subay birliklerine dayanan ve hiçbir biçimde denetime izin vermeyen Stalin rejimi, açıkça Bonapartizmin bir çeşitlemesidir -tarihte daha önce görülmemiş, yeni tip bir Bonapartizm.⁴²

Ama bürokratik diktatörlüğü, burjuva devletlerindeki bürokrasilerden ayırt eden bazı önemli özellikler vardır. Burjuva devletlerinde, burjuvaziden en çok ayrılarak devlet aygıtını tekeline alan bürokrasi faşist bürokrasi olmuştur. Ama faşist bürokrasi bile burjuvazinin çıkarlarını temsil eder ve faşistler birçok bağla (ortak yatırımlar, dostluk, evlenme, vb.) büyük burjuvaziye bağlanırlar. Oysa Sovyet bürokrasisi proletaryaya göre devasa bir bağımsızlık kazanmıştır ve “kelimenin tam anlamıyla o Sovyet toplumundaki tek ayrıcalıklı ve buyurucu tabakadır”.⁴³ En azından bunun kadar önemli bir başka fark da, Sovyet bürokrasisinin “kendi yöntemleriyle toplumsal kazanımları korumak için proletaryayı politik olarak mülksüzleştirmiş”⁴⁴ olmasıdır. “Üretim araçları devlete aittir. Ama devlet, sözün gelişi, bürokrasiye ‘aittir’...Bürokrasi henüz özel mülkiyet tipleri biçiminde kendi hakimiyeti için gerekli toplumsal destekleri yaratmamıştır. Kendi iktidarının ve gelirinin kaynağı olarak devlet mülkiyetini korumak zorundadır. Eyleminin bu açısı dolayısıyla o hâlâ proletarya diktatörlüğünün bir silahı olarak kalmaktadır.”⁴⁵

Sovyetler Birliği, kapitalizm ile sosyalizm arasında bir geçiş *toplumudur*. Ne var ki bu geçiş, Bonapartist diktatörlük tarafından kesintiye uğratılmıştır. Tam da bu nedenle “*kapitalizme geri dönüş tümüyle olanaklıdır*”.⁴⁶ Bürokrasi, üretim araçlarındaki devlet mülkiyeti temelinde iktidara yükselmiş ve proletaryayı siyasal olarak mülksüzleştirmiştir. Ancak, “şimdiki halde tümüyle yeni olan bu ilişkiler, işçilerden gelecek bir direnç olsun ya da olmasın katılaştacak, standartlaşacak ve meşrulaştacak olursa, uzun vadede proleter devrimin toplumsal kazanımlarının tümünden tasfiyesine

yol açacaklardır”.⁴⁷ Bürokrasi gelecekte yeni mülkiyet ilişkileri aramaya yönelebilir. Bugün eğer devlet mülkiyetini koruyorsa, bunun nedeni proletaryadan duyduğu korkudur. “Bilinçli bir siyasal kuvvet olarak bürokrasi devrime ihanet etmiştir. Ama allah’tan muzaffer bir devrim yalnızca bir program ve bir bayrak değil, yalnızca siyasal kurumlar değil, aynı zamanda bir toplumsal ilişkiler sistemidir. Ona ihanet etmek yeterli değildir. Onu devirmek gerekir.”⁴⁸

Sovyetler Birliği’ni bekleyen gelecek nedir? Troçki bu soruya üç ayrı varsayım ile yanıt verir. Birincisi, bürokrasinin devrimci bir parti tarafından devrilmesidir. Böyle bir durumda devrimci parti kitlelerle birlikte devlet aygıtında temizliğe girişecek, sovyet demokrasisini yeniden kuracak, rütbe ve madalyaları, her türden ayrıcalığı kaldıracak, emeğin karşılığını ödemedeki eşitsizliği ekonominin ve devlet aygıtının yaşam zorunluluklarıyla sınırlandıracak ve ulusal gelirin dağılımında köklü değişiklikler yapacaktır. Mülkiyet ilişkilerini ise koruyacaktır. Kısacası birinci varsayım bir siyasal devrimdir (bu konuya birazdan geri döneceğiz). İkinci varsayım ise bir burjuva partisinin iktidardaki bürokrasiyi devirmesidir. Kapitalist restorasyona yönelik bir toplumsal karşıdevrim olan bu durumda ise yeni iktidarın başlıca hedefi özel mülkiyeti geri getirmek olacaktır. İktidara geçen burjuvazi kendisine şimdiki bürokratlar, yöneticiler, teknisyenler, parti sekreterleri ve genel olarak ayrıcalıklı üst katmanlar arasından çok sayıda hazır uşak bulacak ve devrimci bir partiye oranla çok daha kısmi bir tasfiyeyle yetinecektir. Troçki’nin ileri sürdüğü üçüncü varsayım da, bürokrasinin egemenliğini sürdürmesidir. Ama bu koşullar altında toplumsal ilişkiler istikrara kavuşmayacaktır. Bürokrasi barışçıl biçimde ve kendi isteğiyle eşitlik adına kendisinden vaz geçemez. Kaçınılmaz olarak ilerideki aşamalarda da kendisine yeni mülkiyet biçimleri yaratmaya çalışacaktır. “Ayrıcalıklar eğer insanın çocuğuna aktarılamıyorsa kıymetlerinin ancak yarısı kadar ederler. Ama vasiyet hakkı mülkiyet hakkının ayrılmaz parçasıdır. Bir tröstün direktörü olmak yeterli değildir; aynı zamanda hissedar olmak da gereklidir. Belirleyici özelliğe sahip bu alanda bürokrasinin zaferi onun yeni bir varlıklı sınıfa dönüşmesi anlamını taşır.”⁴⁹ Ama bu olasılık bizi ikinci varsayıma geri getirir. O halde Sovyetler Birliği’nin önünde yalnızca iki yol vardır: Bürokrasinin devrimci bir parti tarafından alaşağı edilerek sosyalist devrimin yeniden canlanması ya da kapitalist restorasyon.

Günümüzde Sovyetler Birliği'ne, Çin'de, Doğu Avrupa ülkelerinde yaşanan gelişmeler göz önüne alındığında, bu ikilemin yakıcı gerçekliği açıkça ayırt edilebilir. Uzun süreli bürokratik diktatörlükler toplumsal istikrarı sağlayamamışlar ve sonuçta yol ayrımına gelmişlerdir. Şüphesiz bu ülkelerin hiç birinde bürokrasi henüz iktidardan uzaklaştırılamamıştır (Polonya, Macaristan dahil). Ama bu bürokrasiler klasik Bonapartist karakterleriyle iktidarlarını daha fazla sürdüremeyeceklerini de anlamışlardır. Ayrıcalıklı konumlarını, sovyet demokrasisinin yaygınlaşmasıyla sonuçlanacak bir siyasal devrimle yitirecekleri çok açıktır. Geriye onlar için tek bir yol kalıyor: Karşıdevrimci konumlarını sonuna kadar götürecek yeni mülkiyet biçimlerine yönelmek, kapitalist restorasyon yolunda emperyalist burjuvaziyle daha güçlü ittifaklara girmek, Troçki'nin deyişyle “yeni bir varlıklı sınıfa dönüşmek”. Bu toplumsal karşıdevrimin partisi hangisi olacak? Stalinist partilerin bir bölümü “kılık” değiştirirken, bir bölümü de iç ayrışmalar, kopmalar yaşıyor. Emperyalist burjuvazi var gücüyle bu sözde “komünist” partileri, bu partiler içindeki “reformcu” kanatları destekliyor. Dolayısıyla yukarıdaki soru, halen yürürlükte olan gelişmelerin değişik faktörlerince yanıtlanacak. Ama bir şey kesin: Bütün bu ülkelerin yakın geleceği, proletaryanın siyasal devrim girişimi ile emperyalist burjuvazi tarafından desteklenen Stalinist bürokrasinin kapitalist restorasyon çabası arasındaki mücadele içinde belirlenecek.

* * *

Troçki, *İhanete Uğrayan Devrim*'de parlak tarihçi kimliğinin bütün yönlerini açığa vurur. Ama bu kitap bir tarihinin değil, yılmaz bir devrim savaşçısının eseridir ve onun çılgınlığını taşır. Dünya devrimi açısından devasa bir kazanım olan ve harcında, tuğlasında coşkulu emeğinin bulunduğu ilk işçi devletinin kaderi, savaşçının birincil sorunudur. “Bürokrat işçi devletini yiyip bitirecek midir, yoksa işçi sınıfı bürokrati temizleyecek midir? Sovyetler Birliği'nin kaderinin bağlı olduğu karar, bu sorunun cevabıyla verilecektir”⁵⁰ der. Bu anlamda Sovyetler Birliği'nin emekçi halkına derin bir inançla bağlıdır:

Sovyet işçilerinin ezici bir çoğunluğu şimdiden bürokrasiye düşmandır. Köylü kitleleri ondan sağlıklı bir pleb kini ile nefret etmektedirler. Eğer köylülerin tersine işçiler şimdiye dek hemen hemen hiç açık mücadele meydanına çıkmamış ve böylelikle itiraz eden

köyleri karmaşa ve kısırlığa mahkum etmemişlerse, bunun nedeni yalnızca baskı değildir. Bürokrasiyi devirdikleri zaman, kapitalist restorasyonun yolunu açacaklarından korkmaktadır işçiler... İşçiler gerçekçidir. İktidar grubuna ilişkin olarak -en azından onun, kendilerine en yakın alt kademelerine ilişkin olarak- kendilerini kandırmaksızın, onda şimdilik kendi kazanımlarının belli bir kısmının bekçisini görmektedirler. Başka bir olanak gördükleri anda ahlaksız, küstah ve güvenilmez bekçiyi kaçınılmaz olarak kaldırıp atacaklardır.⁵¹

“Bir başka olanak” nedir? Troçki bunu, “Batıda ya da Doğuda bir başka devrimci şafağın sökmesi”⁵² olarak tanımlar. “Ekim Devrimi’nin kaderi şimdi her zamandan daha çok Avrupa’nın ve tüm dünyanın kaderiyle iç içedir. Sovyetler Birliği’nin sorunları şimdi artık İspanyol yarımadasında, Fransa’da, Belçika’da karara bağlanmaktadır... Avrupa proletaryası iktidar yolunu bulursa, Sovyetler Birliği tarihinde yeni bir bölüm açılacaktır.”⁵³ Ama Troçki’nin bu umudu gerçekleşmedi. Stalinist bürokrasi İspanya ve Fransa’da devrimi, emperyalist müttefikleriyle el ele boğmayı başardı.

Troçki, yaklaşmakta olan dünya savaşının kaçınılmaz olarak devrimlere yol açacağına inanıyordu. “Eğer devrim savaşı önleyemezse, o zaman savaş devrime yardımcı olacaktır. İkinci doğumlar genellikle birincilerinden kolaydır. Yeni savaşta, ilk ayaklanma için koskoca bir iki buçuk yıl beklemeye gerek olmayacaktır. Dahası, bir kez başlayınca devrim bu defa yarı yolda durmayacaktır. Uzun vadede Sovyetler Birliği’nin kaderi, genel kurmayların haritaları üzerinde değil, sınıf mücadelesinin haritası üzerinde karara bağlanacaktır”⁵⁴ diyordu. Devrim boğuldu, bu nedenle savaşı önleyemedi; ama savaş da yeni devrimlere yol açmadı. Troçki’nin bu cesur tahmini, öngördüğü bileşenlerin savaşın hemen öncesinde ve sırasında köklü değişikliklere uğraması sonucunda (Troçki 1940’ta öldürüldü) doğru çıkmadı. Ama Troçki bunları söylerken basit bir tarihçi “tahmininde” bulunmuyordu; onunkisi bir mücadele çağırısıydı. “Yaklaşmakta olan uluslararası it döğüşünün tüm faktörlerini önceden sayıp dökmek umutsuz bir iş olurdu. Eğer böyle bir *a priori* hesap olanaklı olsaydı, çıkar çatışmaları daima barışçıl bir muhasebeci pazarlığı ile biterdi. Savaşın kanlı denkleminde bilinmeyenlerin sayısı oldukça çoktur.”⁵⁵ Bunu söyleyen de, dünyadaki ilk işçi devletinin Kızıl Ordusunun kurucusu olan

Troçki'dir.

Emperyalist savaş devrimlere yol açmadı ve Doğuda ya da Batıda, Sovyetler Birliği'ndeki ya da savaş sonrası kurulan yeni işçi devletlerindeki emekçi kitlelerin "bir başka olanak" olarak kabul edebilecekleri yeni bir devrimci şafak sökmedi, ama aynı kitleler kendi şafaklarını yaratma azimlerini de yitirmediler. Troçki, başta Rus proletaryası olmak üzere dünya işçi sınıfına güvenmekte, umut bağlamakta hiç de haksız çıkmadı. Demokratik Almanya'da (1953), Macaristan'da (1956), Çekoslovakya'da (1968), Polonya'da (1980) ve günümüzde Çin'den Romanya'ya proletarya "ahlaksız, küstah ve güvenilmez bekçiyi" başından atmak için seferber olmuştur. Troçki, muzaffer devrimlerin önleyememesi durumunda emperyalist savaşın devrimler üretmesini umarken, bir yandan da Stalinist bürokrasiye karşı devrimci öncünün örgütlenmesi için çaba harcamıştır: Önce Sovyetler Birliği'nde Sol Muhalefet, ardından Uluslararası Sol Muhalefet ve nihayet Dördüncü Enternasyonal. Çünkü o, öncü partisiz bir devrimin başarıya ulaşamayacağına inanan bir Leninist partizandır:

Proletarya ancak öncüsü yoluyla iktidara gelebilir. Bir devlet iktidarının zorunluluğu da, kitlelerin yetersiz kültür düzeyinden ve heterojenliğinden kaynaklanır. Kitlelerin tutsaklıktan kurtulma eğilimleri, parti biçiminde örgütlenmiş devrimci öncüde kristalleşir. Sınıfın öncüye güveni sağlanmadan, öncü sınıf tarafından desteklenmeden, iktidarın ele geçirilmesi söz konusu olamaz. İşte bu anlamda, proleter devrimi ve proletarya diktatörlüğü bütün sınıfın davasıdır ama bunlar ancak öncünün yönetiminde gerçekleşir.⁵⁶

Troçki, Stalinist bürokrasinin tekeline yozlaşan partinin niteliği üzerinde kesin ve nettir: "Eski Bolşevik Partisi ölmüştür ve hiçbir kuvvet onu yeniden canlandıramayacaktır."⁵⁷ Sovyetler Birliği'nde yeni bir partiye, uluslararası düzeyde de yeni bir Enternasyonale gereksinim vardır. Günümüzde, SSCB ve Doğu Avrupa ülkelerindeki bürokrasi aleyhtarı isyanın sosyalist zaferinin temel koşulu da budur: Yeni devrimci partiler ve Dördüncü Enternasyonal.

Yeni devrimci parti(ler) ve Enternasyonal'in işçi devlet(ler)ine yönelik programı nedir? Her şeyden önce şunu unutmamak gerekir: "Bu krizden barışçı çıkış yoktur. Şimdiye dek hiçbir iblis kendi isteğiyle pençesini keşip atmamıştır. Sovyet bürokrasisi de savaşmaksızın kendi pozisyonlarını

teslim etmeyecektir. Gelişme açıkça devrim yolunu göstermektedir... Ne olursa olsun bürokrasi ancak devrimci bir kuvvetle yerinden atılabilir. Ve her zamanki gibi saldırı ne denli yürekli, ne denli kararlı olursa, kurban da o denli az olacaktır.”⁵⁸ Troçki, devrimci öncüye, yukardaki varsayımlarından birincisini önermektedir: Sosyalist devrimin yolunun açılması için bir siyasal devrim. Siyasal devrimi şöyle tanımlar:

Bürokrasinin kendisine karşı hazırlamakta olduğu devrim, 1917 yılının Ekim devrimi gibi toplumsal bir devrim olmayacaktır. Bu kez sorun toplumun ekonomik temellerini değiştirmek ya da belli mülkiyet biçimlerini başkalarıyla değiştirmek değildir. Başka yerlerde tarih yalnızca feodal rejimin yerine burjuva rejimini getiren toplumsal devrimler değil, aynı zamanda toplumun ekonomik temellerini değiştirmeksizin eskinin üst iktidar tabakasını silip süpüren politik devrimler de görmüştür (Fransa’da 1830 ve 1848, Rusya’da Şubat 1917, vb.). Bonapartist kastın devrilmesi elbette derin toplumsal sonuçlar getirecektir ama kendi başına politik bir devrimin sınırları içinde kalacaktır.⁵⁹

Bu tür bir siyasal devrimin programı ne olacaktır? Troçki bu soruyu, “yeni devrimin programı çok büyük ölçüde patlak verdiği zamana, o zaman ülkenin varmış olduğu düzeye ve gene büyük bir ölçüde de uluslararası duruma bağlıdır. Programın temel öğeleri zaten açıktır”⁶⁰ diye yanıt verir. Temel öğeler *İhanete Uğrayan Devrim*’in bütünlüğü içinde zaten içkin olarak vardır, ama Troçki bir kez daha başlıklar halinde toparlar. Her şeyden önce, “sorun bir iktidar kliğinin yerine bir başkasını getirmek değil, ekonomiyi yönetmek ve kültürünü yönlendirmek yöntemlerinin ta kendilerini değiştirmektir. Bürokratik otokrasi yerini sovyet demokrasisine bırakmak zorundadır”.⁶¹ Nedir sovyet demokrasisi? “Eleştiri hakkı... gerçekten özgür seçimler... Sovyet partilerinin ve en başta Bolşevik partisinin özgürlüğünün canlanması ve sendikaların yeniden doğması”.⁶² Bunlar klasik burjuva demokratik talepler midir? Hayır, Troçki proleter demokrasisinin can bulacağı sovyet kurumlarının, işçi sınıfının egemenlik organları olma özelliğinden taviz vermez: “Sovyetler özünde sınıf hakimiyetinin organlarıdır ve başka hiçbir şey olamazlar. Yerel özyönetimin demokratik organları olarak seçilen kurumları belediyeler, dumalar, zemstvolar, canınız ne istiyorsa onlar olabilir, ama Sovyetler olamaz.”⁶³

Troçki, sovyet kurumlarına yalnızca başlangıçtaki (1917-21) “demokratik biçiminin değil, aynı zamanda sınıfsal içeriğinin” de iade edilmesi peşindedir. 1938’de kaleme aldığı *Geçiş Programı*’nda bunu şöyle ifade eder:

Bürokrasi, Hitler-Goebbels usulüyle sınıf organları olan sovyetlerin yerine genel seçim hakları masalını getirdi. Sovyetlere yalnız özgür demokratik biçimini değil aynı zamanda sınıfsal içeriğini de iade etmek gerekmektedir. Bir zamanlar burjuvazi ve kulakların sovyetlere girişinin yasaklandığı gibi şimdi de bürokrasi ve yeni aristokrasiyi sovyetlerden atmak gereklidir. Sovyetlerde yalnızca işçilerin, köylülerin ve Kızıl Ordu’nun temsilcilerine yer vardır.⁶⁴

Troçki işte bu çerçevede “Sovyetlerin demokratikleştirilmesi, sovyet partilerinin yasallaşması olmadan imkansızdır” der ve “işçiler ve köylüler kendi özgür oylarıyla hangi partileri sovyet partileri olarak tanıdıklarını belirleyeceklerdir”⁶⁵ önermesinde bulunur.

Ve nihayet siyasal devrim programının öteki temel öğelerini sıralar:

Sanayiye demokrasinin getirilmesi, planların, emekçiler yararına olmak üzere köklü bir revizyondan geçirilmesi. Ekonomik sorunların özgürce tartışılması bürokratik yanlış ve zigzagların getirdiği genel giderleri düşürecektir. Pahalı oyuncaklar -Sovyet sarayları, yeni tiyatrolar, göstermelik metrolar- işçi konutları yararına bir kenara itilecektir. “Burjuva bölüşüm standartları” kesin gereklilik sınırları içinde hapsedilecek ve toplumsal servetteki artışa ayak uydurarak sosyalist eşitliğe yer verilecektir. Rütbelere derhal kaldırılacaktır. Teneke madalyalar, eritme potasına atılacaktır. Gençliğe özgürce soluk alma, eleştirme, yanlış yapma ve büyüme fırsatı verilecektir. Bilim ve sanat zincirlerinden kurtarılacaktır. Ve nihayet dış politika devrimci enternasyonalizm geleneklerine dönecektir.⁶⁶

Troçki’nin İhanete Uğrayan Devrim’de sergilediği bütün çözümlemeler ve başta yeni bir devrimci önderliğin geliştirilmesi olmak üzere, Stalinist bürokrasiye karşı siyasal devrimin programatik ilkeleri olarak ileri sürdüğü bütün talepler, günümüzde de bütün tazelikliğini, canlılığını ve geçerliliğini korumaktadır. Bugün işçi devletlerinin büyük bölümünde, işçi demokrasisinin yeniden inşasına yönelik bir siyasal devrimin temel öğelerini taşıyan bir devrimci süreç egemendir. Ama bu süreç aynı zamanda,

bizzat bürokrasinin varlığından kaynaklanan karşıdevrimci dinamikler de içermektedir. Emperyalizm, bu ülkelerde kapitalist restorasyonun en sarsıntısız biçimde gerçekleşmesi için bürokrasilere bütün desteğini sunmaktadır. Yalnızca işçi devletlerinin değil, önemlice bir zaman dilimi için dünyanın geleceği de bu ülkelerdeki proletaryanın siyasal devrim yolundaki kararlılığına, yeni devrimci önderliğini geliştirme kapasitesine ve bürokrasiyi devirme yeteneğine bağlıdır. Öte yandan dünya proletaryasının, başta Rus proletaryası olmak üzere, işçi devletlerindeki emekçi kitlelere siyasal destek borcu vardır. Proleterlerin kaderi bir kez daha sıkıca birbirlerine bağlanmıştır. Önlerinde sert bir mücadele yolu uzanmaktadır.

Sovyetler Birliği kapitalizm ile çevrenemeye ne kadar devam ederse, toplumsal dokunun dejenerasyonu da o kadar ilerler. Uzatılmış bir tecrit dönemi, kaçınılmaz olarak, ulusal komünizmle değil, kapitalizmin restorasyonu ile biter. Nasıl burjuvazi barışçıl olarak sosyalist demokrasiye geçemezse, sosyalist bir devletin barışçıl olarak dünya kapitalist sistemi ile birleşmesine de olanak yoktur. Tarihsel gündemde “tek ülkenin” barışçıl sosyalist gelişmesi değil, uzun bir dizi dünya sarsıntısı vardır: savaşlar ve devrimler. Sovyetler Birliği’nin iç yaşamında da sarsıntılar kaçınılmazdır. Eğer planlı ekonomi için mücadelesinde bürokrasi kulak kulaktan çıkarmak zorunda kalmışsa, işçi sınıfı da sosyalizm mücadelesinde bürokrasiyi bürokrasi olmaktan çıkarmak zorunda kalacaktır. Bu sonuncusunun mezar taşında şu sözler yazılmış olacaktır: “Burada tek ülkede sosyalizm teorisi yatmaktadır”.⁶⁷

Mart 1990, *Sınıf Bilinci*, Sayı 6

Notlar

(1) *İhanete Uğrayan Devrim* kitabı yakında Kardelen Yayınları tarafından yeniden yayımlanacak. Bu yazıdaki alıntılar; söz konusu kitabın, 1980 yılında Köz Yayınları tarafından yayımlanan çevirisinden yapılmıştır.

(2) ibid., s.25-26

(3) ibid., s.11

(4) ibid., s.45

- (5) ibid., s.12
- (6) İbid., s.13
- (7) ibid., s.14-15
- (8) ibid., 5.15
- (9) ibid., s.19
- (11) ibid., s.21
- (12) Leonid Albakin, Bilimler Akademisi Ekonomi Enstitüsü başkanı, aktaran *International Courier*, No.2 Temmuz, 1989
- (13) Abel Apmberwan, aktaran: ibid.
- (14) *Trad*, Eylül 1988, aktaran: ibid.
- (15) *Veçernaya*, Moskova, Aralık1988, aktaran: ibid.
- (16) *Izvestia*, Aralık 1988, aktaran: ibid.
- (17) L. Troçki, ibid, s.43-44
- (18) ibid s.44
- (19) ibid., s.45
- (20) ibid., s.52
- (21) ibid., s.46
- (22) ibid., s.47.
- (23) ibid., s.47-48
- (24) ibid., s.47
- (24) ibid., s.50
- (25) ibid.,s.45
- (26) ibid., s.207
- (27) ibid., s.197
- (28) ibid., s.76
- (29) V.I. Lenin, Collected Works, c.28, s.188
- (30) ibid., c.7, s.98
- (31) L.Troçki, agy., s.78
- (32) ibid., s.78
- (33) ibid., s.80
- (34) ibid., s.82
- (35) ibid., s.82-83
- (36) ibid., s.83
- (37) ibid., s.83-84
- (38) ibid., s.81
- (39) ibid., s.83

(40) L. Troçki, “Bolşevizm mi, Stalinizm mi?”, *Sınıf Bilinci*, Sayı:1, Haziran 1988

(41) L. Troçki, *ibid.*, s.200

(42) *ibid.*, s.222-23

(43) *ibid.*, s.200

(44) *ibid.*, s.200

(45) *ibid.*, s.200-201

(46) *ibid.*, s.203

(47) *ibid.*, s.200

(48) *ibid.*, s.202

(49) *ibid.*, s.204

(50) *ibid.*, s.228

(51) *ibid.*, s.228-29

(52) *ibid.*, s.229

(53) *ibid.*, s.232

(54) *ibid.*, s.186-87

(55) *ibid.*, s.182

(56) “Bolşevizm mi, Stalinizm mi?”, s.54

(57) *İhanete Uğrayan Devrim*, s.85

(58) *ibid.*, s.230

(59) *ibid.*, s.231

(60) *ibid.*, s.231

(61) *ibid.*, s.231

(62) *ibid.*, s.231

(63) *ibid.*, s.209

(64) M. Yenice, *Devrimci Marksizmde Geçiş Programı Anlayışı*, Eleştiri Yayınları, 1980, içinde, s.206

(65) *ibid.*, s.206

(66) *İhanete Uğrayan Devrim*, s.232

(67) *ibid.*, s.240-41

Yeni Öncü Dergisinde Troçkizm Tartışması

Troçkizm Öcüsü

(Haziran 1990)

Yeni Öncü Dergisi’nde ilginç bir tartışma sürüyor. Derginin 19. (Aralık 1989) sayısında İlker Zafer imzalı ve “Nasıl Yapmalı?” başlıklı bir yazı çıktı. Zafer’in yazısı, sanki 1930’lardan kalmış tipik bir anti Troçkist edebiyat örneği: Troçki köylülüğü “küçümsemiştir”; onun sürekli devrim tezi işçi sınıfını muhtemel müttefiklerinden yalıtır; dünya devrimi düşüncesi maceracılıktır; Lenin’in 1917 Şubat devriminden sonra kaleme aldığı “Nisan Tezleri”nde ondan on iki yıl önce yazdığı “İki Taktik” adlı kitabında ortaya attığı proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü tezinden ayrılarak sürekli devrim anlayışıyla bütünleştiği Troçkist bir yalandır; Sovyetler Birliği’nde yüce önder Stalin’in önderliğinde sosyalizm geri dönüşsüz biçimde kurulmuştur, vb. Bunlar bilinen, beylik Stalinist tezler. Ama Zafer, yazısının ikinci bölümünde (bize göre) daha ilginç şeyler yazmış. Kendisine bu yazısını yayımlama olanağını sunan derginin sürekli yazarından Tekin Yılmaz’ın sosyalist demokrasiye ilişkin yazılarını ele almış ve Yılmaz’ı “yarı anarşist” olmakla suçlamış, onun “gibi bu alanda henüz toy olanların aynı kulvarda koştuıkları sürece Troçkizm’in cazibesine kapılmamaları(nın) hemen hemen imkânsız” olduğunu iddia etmiş; dahası Lenin’den yaptığı ancak yeterince aktif çalışmaya katılma fırsatım bulamayan kimselerin sık sık toplandığı yurt dışında özellikle küçük gruplarda, bu demokrasicilik oynama saplantısı gelişebilir” alıntısıyla Yılmaz’ı demokratlığa” mahkûm etmiş.

Derginin 23. (Nisan-Mayıs 1990) sayısında ise Mahir Sayın, İlker Zafer’in Yılmaz’a yönelik bu eleştirilerine uzunca bir yanıt vermiş.¹

Sayın, Zafer'in "Nasıl Yapmalı?" makalesini, "Ne yapmamalı konusunda insanı bir kere daha ikna eden yazı" olarak tanımlamakta, yazarının "çok değil, birkaç yıl önce, sosyalistlerin SHP içerisinde örgütlenmelerini" savunmuş ve "kongre ve konferans gibi demokratik platformların lağvedilip, ortakların fiilen ilişkilerin dışına çıkarılmasını" önermiş olduğunu belirtmekte ve bu nedenle de bu yol arkadaşım" önce "utanmaya" davet etmekte. Ardından, Zafer'in Yılmaz hakkındaki "demokrasinin sınıfsal karakteri olduğunu bilmeme" suçlamasını ele almakta, "hatırlamıyorsa etrafına sormalıdır: Devlet üzerine olan yazıların önemli bir kısmı kimin kaleminden çıktı diye" diyerek Zafer'i "ağır tahrike" girmekle suçlamakta, onun sosyalist demokrasi diye bürokratik merkeziyetçiliği savunmakta olduğunu, tek parti diktatörlüğünün Sovyetler Birliği'nde yol açtığı tahribatları göremediğini belirtmekte. *Yeni Öncü* çevresinin bir anlamda "iç sorunları" olarak kabul edilecek konulara girmek bize düşmez. Olsa olsa karşılıklı polemğin bu yanları bize bu çevrenin gelişimini izleme ve değerlendirme olanağını sunar. Ölç yandan İlker Zafer'in 'Troçkizme yönelik kaba eleştirilerle dolu yazısına da bu makalede yanıt vermeyi düşünmüyorum. Bunun başlıca nedeni, Zafer'in eleştirilerinde, yukarıda da söylediğim gibi 1930'lardan kalma tahrifata dayalı suçlamaların ötesinde yeni bir şey olmaması. Zafer, Sayın'ın söylediği gibi gerçekten "Stalin'den başka tarih yazıcısı (ya da yazdırıcısı – M.K.) duymamış". Zafer, Lenin'in yüzyılın başlarında geliştirdiği devrimci demokratik diktatörlük formülünün siyasal ve sınıfsal içeriğini; bu formülün 1917 başlarında, Lenin henüz yurtdışındayken Rusya'daki Bolşeviklerce yorumlanış ve uygulanış tarzını; Lenin'in daha sonra Nisan Tezleri'yle birlikte bu eski formülü bırakarak nasıl Troçki ile aynı sürekli devrim çizgisi üzerinde bulunduğunu belli ki ne anlamış ne de anlamak istiyor. Tek ülkede sosyalizmin olanaklılığına ilişkin söyledikleri için de aynı şey geçerli: Zafer, Troçki'nin sürekli devrim kuramının ayrılmaz bir parçası olan dünya devrimi anlayışının sosyalizmin tek tek (hele geri) ülkelerde değil, ancak dünya ölçeğinde kurulabilecek sınıfsız ve devletin sönmölenmiş olduğu bir toplum biçimi olduğu yolundaki temel Marksist kabulü üzerinde yükseldiğini; bu konuda Troçki ile Lenin, hatta 1924'e değin Stalin, Buharin, Zinovyev, Kamenev, vb. arasında herhangi bir görüş ayrılığının bulunmadığını bilmiyor. Zafer aslında Troçki'nin sürekli devrim kuramını bilmiyor. Öyle ki, Mahir Sayın yazısında haklı olarak, "ustaya sormak gerekiyor, acaba

kendisi Troçki'den kaç kitap okudu” diye yazıyor..

Ben aslında Mahir Sayın'ın yazısındaki bir konu üzerinde durmak istiyorum: Troçki'nin NEP ve zorunlu kolektifleştirme karşısındaki tavrı. Ama daha önce Sayın ile ilgili tatsız bir duruma işaret etmek gerekiyor. Sayın; Zafer'in kendisine yönelik ‘Troçkizm eleştirisi karşısında, “Troçkizm öcüsü” alt başlığı altında “Her dinin şeytanları vardır. Sosyalizmi yeni bir din haline getirmek isteyenlerin bize bulduğu şeytan da Troçkizm” diyerek, bu anlayışını reddederek işe koyuluyor. Sayın'ın sığıla ve dogmatik imana yönelik bu eleştirisine tümüyle katılıyorum. Troçki'yi bilmeyen, bilmek de istemeyen biri kalkıyor, Stalinist tahrifatçılık okulunun anti Troçkist edebiyatından üç-beş seçme yapıyor, siyasi rakibinde bu suçlamalara yaklaşan eğilimler keşfediyor ve böylece onu Troçkizme “mahkûm” ediyor. Türkiye dışında artık pek örneği kalmayan bu kafanın burada da aşılması gerekiyor.

Ama, Sayın'ın “öcü anlayışına karşı haklı tepkisinden ötürü tüm umutlandığımız bir anda bu kez kendisi neredeyse aynı şeyi Zafer'e karşı yapıyor. “Biz kendisine ileride Troçki'yle olan paralelliklerini göstereceğiz” diye başlıyor ve Stalinist bürokrasinin 1929'da giriştiği zorunlu kolektifleştirme bir “ekonomik devrim” olarak tanımlayan zaferi, “NEP dönemine son verilip tarımın kolektifleştirilmesini savunan aynı yerde buluşmak(-la)” suçluyor. Sayın'ın yazdıklarından, Troçki'nin NEP'e karşı olduğu, Stalin'in 1929'da uygulamaya koyduğu ve Sovyet devletinin bürokratik yozlaşmasında büyük etkisi olduğu düşünülen zorunlu kolektifleştirme ve hızlı sanayileşme politikasını daha 1920'lerin başlarında savunduğu çıkıyor. İşte tam da bu yaklaşım Zafer'inkinin aynısı. Çünkü Troçki, Rusya'daki, genç işçi devletine iç savaş sonrasında bir soluklanma olanağı yaratan NEP'e karşı olmadığı gibi, Stalin'in kent ve kırlarda estirdiği terör yardımıyla giriştiği hızlı sanayileşme ve zorunlu kolektifleştirme politikalarını da desteklemiyordu. Kendisi de hiçbir dönem buna benzer bir politika önermemişti. Sayın'ın bunları bilmesi gerekir. Özetle “öcü” hala öcü olmaktan çıkmış değil, Zafer ile Sayın'ın arasında dolanıp duruyor. İkisi de hayaletlerden korkmamayı bir öğrenseler, tarihin ve gerçekliğin içinde daha rahat dolaşacaklar.

Bu gerçekliğin betimlemesine geçmeden önce, ilginç bir gelişmeye kısaca değinmek istiyorum: Yılmaz'ın Sovyetler Birliği'ndeki bürokratik

yozlaşmayı iç savaş sırasında Bolşeviklerin aldığı bazı geçici baskı tedbirlerinin (partilerin ve hiziplerin yasaklanması, vb.) “doğal takibi”² olarak yorumlamasını ve bunu önderliğin “siyasi hatalara”³ bağlamasını bir başka yazıda eleştirmiştim.⁴ Stalinist yozlaşmanın temelinde önderlik hatalarından, irade yetersizliklerinden çok bunların yeşermesine ve etkili olmasına zemin hazırlayan maddi nedenler var. Belki de Sayın, bu tür bir maddi zemin arayışı içinde 1929’daki zorunlu kolektifleştirmenin yol açtığı nedenleri incelemeye çalışıyor. Olabilir, ama bence gene yanlış yerde dolaşıyor: Okuyucu Stalinist bürokratik yozlaşmanın hangi etmenlerin etkisiyle geliştiğine ilişkin görüşlerimi Tekin Yılmaz’ı eleştirdiğim yazıda bulabilir.⁵

Şimdi artık Troçki’nin sosyalist ekonominin inşası, savaş komünizmi, NEP, sanayileşme ve zorunlu kolektifleştirme konularındaki görüşlerine geçebiliriz.

Savaş komünizmi

Mahir Sayın’ın şöyle bir yargısı var:

1921 kılığıyla birlikte Stalin parti içeriğinde kendi savunduğu politika etrafında tam denebilecek bir birlik sağlamıştır. Kılığa çare olmak üzere tarımın kolektifleştirilmesini şehirlerin yiyecek ihtiyacının bu sayede sağlanmasını önerdiğinde, o zamana değin kırdaki kolektifleştirme önerilerine şiddetle karşı olan Buharin çare bulamadığı için Stalin’in önerisini kabul etti. Ama önerinin Stalin’e ait olduğu böyle rahat iddia edilemez. Troçki’ye karşı uzun zamandır sürdürdüğü çatışmanın bir yanı da Troçki’nin NEP dönemine son verilip tarımın kolektifleştirilmesi önerisine karşı oluşturunuyordu. Stalin bu önerinin hayata geçiricisi olarak ortaya atıldığında Troçki’ye bağlı parti üyeleri “işte önerilerimiz gerçekleşiyor” diyerek destek oldular.⁶

Bu alıntıdaki hemen her cümle tümüyle gerçeğe aykırı. Bir kere Sayın, yazısında 1928 kılığının neden, hangi politikalar sonucunda ortaya çıktığına hiç değinmiyor, İkincisi, Troçki’nin NEP dönemine idari/bürokratik yöntemlerle son verilmesine ve tarımın, Stalin önderliğinin sonradan yaptığı gibi, kitle katliamına dayalı biçimde zorunlu kolektifleştirilmesine yönelik bir önerisi yoktu; Stalin’le aralarındaki ayrılığın terimleri farklıydı (bu noktaya aşağıda ayrıntısıyla gireceğim). Üstelik Sayın’ın buradaki

ifadesinden (ve yazısının başka bölümlerinden), Troçki'nin bizzat NEP'e karşı olduğu ve 1928 kışlığından çok daha önceleri (belki' de '1922'de, ?) bu politikadan vazgeçilmesini istediği çıkıyor. Ve nihayet, Stalin zorunlu kolektifleştirmeyi başlattığında Troçki'nin yandaşlarının çok küçük bir bölümü yeni yönelişe destek verdiler. Buna karşılık, Troçki'nin yandaşlarının büyük çoğunluğu Stalin'in bürokratik yöntemlerine kararlılıkla karşı çıktılar. Stalinizme karşı 30'lu yıllarda hiç yalpalamadan mücadele veren tek aklımın Troçki'nin Sol Muhalefeti olduğu tarihin yadsınamaz bir gerçeğidir. Sayın, binlerce' Troçkist'in Stalin'in zindanlarında ve çalışma kamplarında can verdiğini duymamış olamaz!

Bolşevikler 1917'de İktidara geldiklerinde iktisadi ve kültürel bakımdan son derece geri, (Lenin'in deyişiyle) neredeyse barbar bir köylüler ülkesi devralmışlardı. Devrimci proletarya zayıf Rus burjuvazisini alt etmişti ama hızlı bir sosyalist inşanın maddi zemininden yoksundu. Böylece savaş yorgunu ve emperyalist kuşatma altındaki bu ülkenin devrimcilerinin gözleri batıya, Avrupada gerçekleşecek ve Rusya'nın yardımına koşacak bir proleter devrimine çevrildi. Ama bu da gerçekleşmedi.

Gerçekleşmediği gibi bu kez emperyalizmin Rusya'ya müdahalesi başladı ve iç savaş patlak verdi, sanayi neredeyse durma noktasına geldi, köylerden kentlere besin maddesi sevkiyatı kesildi, kentler hızla açlığa doğru sürüklendi. İşte bu koşullarda Bolşevikler, sanayinin, dış ticaretin, bankaların bütünüyle kamulaştırılması, köylünün artık ürününe el konması, sanayinin tümüyle merkezden askeri gereksinimleri merkezine alan bir politikayla idare edilmesi, paranın kullanım alanının daraltılması gibi yöntemlere dayalı Savaş Komünizmi politikasını yürürlüğe koydular. Troçki bunu, Komünist Enternasyonal'in Dördüncü Kongresi'nde, 14 Kasın; 1922 tarihli oturumda şöyle anlatır:

İktidardaki partimiz çalışmalarım İç Savaş'ın dayattığı gereksinimlerin basıncı altında yürütmek zorunda kalmıştır; ve Sovyet Rusya'nın varlığının ilk beş yılı sırasındaki ekonomik inşanın tarihi, salt ekonomik gereklilikler açısından bakıldığında anlaşılamaz. Asıl nokta, millileştirmeyi İç Savaş'ın baskısı altında sonuna götürmek zorunda kalmış olmamızdır. Ekonomik anlamda daha tedbirli davransaydık, yani burjuvazinin mülksüzleştirilmesini yavaş yavaş, "rasyonel" bir hızla gerçekleştirseydik, bunun bizim açımızdan bü-

yük bir politik irrasyonellik ve budalalık olmuş olacağını göstermek ve anlamak da zor değil.⁷

Görüldüğü gibi Troçki İçin Savaş Komünizmi ve bununla bağıntılı emeğin militarizasyonu politikası (bu ikincisine birazdan geleceğiz), proleter devriminden sonra her durumda yürürlüğe konması gereken bir uygulama değil, İç Savaş koşullarının dayattığı bir zorunluluk. Pekiyi, İç Savaş olmasaydı ya da bir başka deyişle Avrupa devrimi geri Rusya'nın imdadına yetişmiş olsaydı Bolşeviklerin politikası ne olurdu? Bunu gene Troçki'den dinleyelim:

Aslında eğer sosyalist gelişme alanına devrimin Avrupa'da başarıya ulaşmasından sonra girebilseydik, burjuvazi çizmeleri içinde titreyecek ve bizim de onu alt edebilmemiz çok kolaylaşacaktı. Rus proletaryasının iktidarı alması karşısında bu denli büyük karışıklıklar çıkaramayacaktı. Bu durumda sakın sakın yalnızca büyük ölçekli yatırımlara el koyabilir, orta ve küçük ölçekli işletmelerin bir süre daha kapitalist temelde var olmalarına izin verebilirdik; daha sonra da örgütlenme ve üretim potansiyellerimize ve gereksinimlerimize sıkı sıkıya bağlı biçimde orta ölçekli yatırımları yeniden örgütledik. Bu sırayla gerçekleştirilecek bir uygulama şüphesiz ekonomik “rasyonellik”le çok daha büyük bir uyum içinde olurdu, ama ne yazık ki politik gelişmelerin izlediği sıra buna izin vermedi.⁸

Gelelim emeğin militarizasyonu sorununa. 1919 yılında Rusya savaştan, açlıktan bitap düşmüş durumdaydı. Köylüler ancak geçinebilecekleri kadar üretiyorlardı. Sanayi hemen tümüyle durmuştu. Açlık, kenttekilerin köylere kaçmasına neden oluyordu. Bu durumda sanayiye yeniden diriltmenin tek yolu bu kez bir emek seferberliğinin ilan edilmesinden geçiyordu. Gerçekten de işçilere daha iyi yaşam koşulları vadederek onları sanayiye çekmenin olanağı yoktu. İşte bu koşullarda işçileri yeniden toplanmanın ve onları sanayide istihdam etmenin yollarını arayan Bolşevik önderlerden biri de Troçki idi. Troçki, emeğin militarizasyonunu bu tür bir ortamda gündeme getirdi. 27 Aralık 1919 tarihli *Pravda* gazetesinde yayımlanan tezlerinde, bir yanda orduda demokratik bir reform gerçekleştirilerek askerlere “sivil ruh” aşılanmasını, öte yandan da sivil işçilere askeri disiplin uygulanmasını öneriyordu. Nitekim onun bu görüşleri parti ve hükümet tarafından benimsenerek birbiri ardına “devrimci emek

orduları” kurulmaya başladı. Bu konuda Lenin İle Troçki arasında da herhangi bir ayrım söz konusu değildi. Marksist tarihçi Isaac Deutscher bunu, “Lenin, Troçki’nin politikasını her bakımdan destekledi. Troçki’nin teklif ettiği tedbirler başarılı olmak şartıyla, verimli bir savaş komünizmini destekliyordu. Lenin, Savaş komiserliğinin sanayiye işçi sağlama görevini üzerine almasına da itiraz etmedi” diye belirtir.⁹ Hatta 1920 Martı sonlarında toplanan dokuzuncu parti kongresinde Kızıl Ordu’nun sanayide istihdamı karar altına alınır.¹⁰

Bu noktada akla şu soru gelebilir: Troçki’nin ortaya attığı emeğin militarizasyonu politikası, gerçekten kendisinin iddia ettiği: gibi İç Savaş’ın dayattığı bir uygulama mıydı, yoksa Mahir Sayın’ın düşündüğü gibi onun “güçlü devlet görüşünün” bir ürünü müydü? Troçki’nin devlet anlayışına burada girmeyeceğim, ama onun emeğin militarizasyonunu (ve tabii savaş komünizmini) sosyalist insanın doğal, vazgeçilmez ya da zorunlu bir politikası olarak görmediğini kanıtlamak için bir örnek vereceğim. Daha henüz İç Savaş’ın ve savaş komünizmi politikası içindeyken Troçki, Şubat 1920’de, yani NEP’in kabulünden tam bir yıl önce partiye, köylülüğe yeniden ekonomik özgürlükler tanıyacak bir dizi önlem alınması önerişi yaptı. Bu yeni politika uyarınca köylülerin ürünleri ellerinden zorla alınmayacak, kırdaki piyasa ekonomisi yaygınlaştırılmaya başlanacaktı. Troçki, “genel olarak yiyecek maddeleri stokları tükenmektedir ve müsadere mekanizmasının düzeltilmesiyle bu önleyemeyiz:” diyordu.¹¹ Ama bu görüşü partide kabul görmedi. Başta Lenin zorlamanın daha bir süre uygulanması gerektiğini düşünüyordu. Troçki’nin bu önerisi aslında bir yıl sonra kabul edilen NEP’in merkezi önlemlerinden biriydi ve Troçki daha sonraları NEP’in uygulanmaya konmasında bir, iki yıl geç kalınmış olduğunu söyleyecekti.

Troçki, savaş komünizmine son verilmesi yolundaki bu önerisi kabul edilmeyince, var gücüyle parti çizgisi doğrultusunda çalışmayı sürdürdü. Kızıl Ordu’nun muzaffer komutanı olarak bu kez ekonomi cephesindeki emek seferberliğine adadı kedisini. Bu politikaya sendikalardan önemli muhalefet geliyordu. Önce Lenin ile bitlikte sendikalara bu politikayı kabul ettirip uygulamaya çalıştı ve bunda büyük ölçüde de başarılı oldu. Ama bir süre sonra emek seferberliğini, sendikaların devlete bağımlı kılınmasını ve seçimle işbaşına gelmiş sendika önderlerinin görevlerinden

alınmasını önerecek ölçüde şiddetlendirdi. Ve işte bunun üzerine Lenin ile anlaşmazlığa düştü. Lenin de sendikaların sanayinin inşasında görev almasını işçi devletine yardımcı olmasını istiyordu, ama geçici de olsa devlete bağımlı kılınmalarını onaylamıyordu. Parti çoğunluğu Troçki'nin bu hatalı yaklaşımı karşısında Lenin'i destekledi.

Ama bu tartışma uzun sürmedi. Wrangler komutasındaki beyaz ordu Kasım 1920'de nihai olarak yenildi ve iç savaş sona erdi: Dolayısıyla da "İç Savaş'ın dayattığı gereksinimler" artık ortadan kalkmıştı. Nitekim Mart 1921'de onuncu parti kongresi, savaş komünizmine son vererek ekonomide piyasa ilişkilerinin tesisini öngören NEP politikasını kabul edecek ve Lenin ile Troçki arasındaki sendikalar tartışması bitecekti.

Troçki ve NEP

Troçki, 1922'deki Komintern konuşmasında savaş komünizminden yeni ekonomik politikalar dönemine geçişi şöyle savunur:

Batıdan teknik ve örgütsel yardım değil, birbiri ardına işgal gör-dük. Ve askerî açıdan galip geleceğimiz belli olduktan sonra, ekono-mik anlamda da uzunca bir süre kendi kaynaklarımıza ve gücümüze dayanarak devam etmek zorunda olduğumuz ortaya çıktı. Böylece savaş komünizminden, yani kuşatılmış bir kalede ekonomik yaşamı ayakta tutmaya yönelik olağanüstü durum tedbirlerinden, ülkenin üretici güçlerinin sosyalist Avrupa'nın işbirliği olmasa bile gelişme-sini sağlayacak yeni bir tedbirler sistemine geçiş gereği doğdu. Sa-vaş komünizmi olmaksızın askeri zafere ulaşamazdık; buna karşılık bu zafer askeri gerekliliklerin dayattığı tedbirlerden ekonomik ge-rekliliklerin dayattığı tedbirlere geçmemizi olanaklı kıldı.¹²

NEP gerçekte Bolşevikler için bir geri adımdı, özellikle mülk sahibi köylülere verilen bir tavizdi. Ama bu sosyalizmden kapitalizme doğru bir gerileme miydi, bir kapitalist restorasyon muydu? Troçki bunu hayır diye yanıtlar. Çünkü zaten sosyalizm kurulmamıştı ve aslında o gerilik koşu-larında kurulamazdı da. Her şey başa, 1917 Ekim'inin hemen ertesine dönmüştü: Burjuvazi politik ve askeri bakımdan yenilmiş, böylece Bol-şevikler ekonomik yaşamı yönetmenin olanağını ellerine geçirmişlerdi. Şimdi kent ile köy arasındaki, sanayinin değişik kolları arasındaki ve tekil yatırımların arasındaki ilişkiler piyasa ekonomisinin normları uyarınca yeniden düzenlenebilecek, bu ilişkiler dengeye kavuşturulabilecekti. Ba-

kın “NEP ve köylü düşmanı” Troçki, NEP döneminin ilk yılında ne diyor:

Köylünün artık ürününün zoralımı politikası kaçınılmaz olarak tarım üretiminin daralmasına ve azalmasına yol açtı. Eşit ücret ödeme politikası kaçınılmaz olarak emek üretkenliğinin düşmesine neden oldu. Merkezi bürokratik idare, teknik donatımın eldeki emek gücüyle uyumlu biçimde tam anlamıyla kullanılmasını olanaklı kılacak gerçekten merkezileşmiş bir yönetim olasılığını yok etti. Ama bütün bu Savaş Komünizmi politikasını bize, kuşatma altındaki kalenin, ekonomisi dağılmış ve kaynakları harcanmış kalenin mevcut durumu dayattı...¹³

Serbest piyasa olmaksızın köylü ekonomik yaşamdaki yerini bulamayacak, ürünlerini geliştirme ve artırma isteğini yitirecekti. Köylünün ve tarımın tüm gereksinimlerini karşılayarak onun genel sosyalist ekonomi sistemiyle bütünleşmesinin zeminini hazırlayacak olan, yalnızca devlet sanayisinin güçlü atılımıdır... Ama buna giden yolda önce köylü mülk sahibinin bugünkü ekonomik yaşamını iyileştirmek gerekir. İşçi devleti bunu ancak küçük mülk sahibinin kişisel ve bencil çıkarlarını harekete geçirecek piyasa aracılığıyla gerçekleştirebilir. İlk başarılar elde edilmiştir.¹⁴

Troçki İçin NEP, yalnızca köylüyü güçlendirmeye ve tarımsal üretimi artırmaya yönelik bir politika değildir. Sanayinin değişik kolları arasındaki uyumu da sağlanmalıdır. Savaş komünizmi sırasında yürürlüğe konan bürokratik yönetimi, tekil yatırımların özelliklerini dikkate almamış, sanayinin üretim kapasitesinin gerçek anlamda anlaşılması olanağını yok etmiş, hatta muhasebe kayıtları bile artık kestirim yoluyla tutulmaya başlamıştı. Bu durumun düzeltilebilmesi ve sanayinin dengeye ulaştırılabilmesi için önce uzunca bir süre için bu alanda da piyasa ilişkilerinin tesis edilmesi gerekiyordu:

Her işletmenin sosyalist organizmanın planlı biçimde işleyen bir hücresi haline gelmesinden önce, ekonomide piyasa aracılığıyla uzun yıllar sürecek (abç) büyük ölçekli bir dönüşümler sürecinden geçmemiz gerekiyor. Ve bu geçiş döneminde her işletme ve işletmeler grubu, az ya da çok kendini bağımsız biçimde piyasada yönlendirmek ve sınamak zorundadır. Ekonomik politikanın özü de tam budur: Esas olarak politik açıdan köylülüğe verilen bir taviz olarak

kabul edilse de, bu politika, kapitalist ekonomiden sosyalist ekonomiye geçişte devlet mülkiyetindeki sanayinin gelişimi açısından kaçınılmaz bir aşama olarak en az onun kadar öneme sahiptir.¹⁵

Görüldüğü gibi Troçki, İç Savaş'ın sona ermesinden ve Bolşevik iktidarın bu savaşta muzaffer çıkmasından dengeye kavuşturulması, tarım üretiminin artırılması, işçi-köylü İttifakının güçlendirilmesi ve sosyalist ekonominin inşasına girilmesi bakımından pi yasa ekonomisine ve kırdaki özel mülkiyete dayalı yeni, bir ekonomik politikanın uygulanmasından yana. Hem de uzunca bir süre için. Bunu, Sovyet Rusya'nın koşullarında kapitalizmden sosyalizme geçişin kaçınılmaz aşamalarından biri olarak görüyor. Dolayısıyla onu, Savaş Komünizminin evrensel ve mutlak savunucusu, emek seferberliğinin yılmaz diktatörü olarak göstermeye çalışmak, talihsiz bir çabadan öteye geçemez. Olsa olsa Gorbaçov döneminin, Troçki'yle başa çıkamadıkları için hesabını görebilmek amacıyla onu Stalin'le aynı şeyin temsilcisi gibi göstermeye çalışan resmi liberal ideologlarının görüşlerini aynen tekrarlamak olur. Bu konuda da Lenin ile Troçki arasında en küçük bir görüş ayrılık yoktur.

Sanayileşme ve kolektivizasyon

NEP ekonomideki dengelerin yeniden sağlanmasına yönelik bir tavizler politikasıydı; ama kent ile kır, sanayi ile tarım, devlet sektörü ile özel sektör arasında, fiyatların sürekli birincilerin lehine, ikincilerin aleyhine farklılaşmasının sonucu olarak ortaya çıkan “makasın” kapanması, işçi devletinde pazar ekonomisinin doğal işleyişi içinde olanaklı değildi. Sanayinin köylü pazarına önce sanayi ürünlerinin ucuzlatılması gerekirdi, oysa ürününü çok düşük fiyatlarla pazara süren ve devlete satan köylü, son derece pahalı sanayi ürünlerini alamıyor, bu da tarımdaki gelişmeyi engelleyen bir faktör oluyordu. O halde sanayinin yeniden örgütlenmesi, sanayi üretimine hız kazandırılması, bunun için de tüm sanayi çapında geniş ölçekli tek bir planın yapılması gerekiyordu.

Troçki Aralık 1923'te şöyle yazıyordu:

Kapitalist düzende bunalım doğaldır ve uzun vadede ekonominin yönlendirilmesinin, yani sanayinin değişik dalları arasında bir uyum sağlanmasının tek yoludur. Ama, kapitalizm ile sosyalizm arasında yer alan bizim Sovyet ekonomimizde, ticari ve sınai bunalımlar normal ve ulusal ekonominin değişik bölümlerinin uyum-

lulaştırılmasının kaçınılmaz yolu olarak kabul edilemez. Bunalım devlet mülkiyetinin belirli bir bölümünü yok etmekle ya da dağıtmakta ve bu bölüm orta sınıfın perakendecinin, genel olarak özel sermayenin eline geçmekte... Eğer gerekli örgütlenmenin gerçekleştirilmesini yalnızca etkisine bırakacak olursak, bu durum daha şimdiden bizimle kır, yani köylü ve zanaatkar arasına girmiş olan özel sermayenin işine yarayacaktır.¹⁶

Nitekim kentlerde tüccarlar (bunlara Nepmen deniyordu), kırlarda ise zengin köylüler (kulaklar) hızla zenginleşiyor ve güçleniyordu. Buna karşılık sanayide belirli bir plan gerçekleştirilemiyordu. Oysa devlet, zengin tüccarlara ve kulaklara gerekli vergileri koyarak ve belirli bir kalkınma planı çerçevesinde sanayileşme sürecini hızlandırabilir, genç pazar ekonomisinin içinde kalarak kent ve kırlardaki bu ayrışmayı engelleyerek işçi-köylü İttifakını güçlendirebilirdi.

Ama yukarıda da belirttiğim gibi bu dönem aynı zamanda devlet ve parti bürokrasisinin güçlenmeye ve tüm İktidarı elinde toplamaya başladığı bir evreydi. Kendi konumunu pekiştirmek ve ayrıcalıklarını sağlamlaştırmak için bürokrasinin sağ sınıfsal güçlere gereksinimi vardı. Troçki'ye yönelik "köylü düşmanı" suçlamaları da (önce söylentiler halinde) işte bu dönemde ortaya çıktı: Troçki köylülüğün ekonomik gelişmedeki önemini yadsıyor, bu nedenle de işçi-köylü ittifakının politik ve ekonomik önemini göz ardı ediyor, vb.

Aslında Mahir Sayın da Troçki'ye yönelik bu suçlamaların doğruluğunu peşinen kabul ediyor ki, onun, Stalin'in 1929'da giriştiği zorunlu kolektivizasyon politikasını çok daha öncelerinden savunduğunu iddia ediyor, böylece de Troçki ile Stalin'in (bu arada İlker Zafer'in) çok farklı tarihin bir evresinde aynı noktada buluştuklarını ileri sürebiliyor. Oysa görüldüğü gibi durum Troçki NEP dönemine (sonradan Stalin'in yaptığı gibi) idari bürokratik yöntemlerle son verilmesini talep etmiyor. Ne de köylülüğün bütününe karşısına alan bir politika savunuyor. Sadece kulaklarla ve nepmenle *ekonomik* yöntemler aracılığıyla mücadele edilmesi gerektiğini söylüyor. Talep ettiği, piyasa ekonomisi koşullarında sanayinin planlı bir biçimde geliştirilmesi, bunun yardımıyla köylülüğe yardım edilmesi, sanayileşme için gerekli olan sermayenin de zengin tüccarlara ve kulaklara konulacak vergilerden elde edilmesi. İşte 1923 sonunda söyledikleri:

İttifak (İşçi-köylü ittifakı-M.K.) sorununu, *pazarı yok ederek değil ama pazar temeli üzerinde* (abç) başarılı bir biçimde çözmeye yönelik girişimin doğrudan ve rasyonel yolu, Devlet Planlama Komisyonumuzun (Gosplan) çalışmasını doğru bir biçimde ortaya koymasıdır... Tarımın yeniden inşası sorunu da bundan daha az önemli değildir. Ama bu, çok daha kendiliğinden bir biçimde gerçekleşir ve devletin girişimlerinden çok sanayiye bağlıdır. İşçi devleti (elindeki araçlar elverdiği ölçüde) tarımsal kredi ve bilimsel tarımcılık desteğiyle köylüye yardım etmeli, böylece ürünlerini (tahıl, et, yağ, vb.) dünya pazarına ihraç etme görevini hafifletmelidir. Ama tarım üzerinde ancak sanayi aracılığıyla doğrudan biçimde etkide bulunabiliriz. Sanayi kırı makul fiyatlarla alınabilecek tarım aletleri ve makineleriyle donatmalıdır. Ona süni gübre ve malzeme sağlayabilmelidir. Tarım kredilerini örgütleyebilmek ve geliştirebilmek için devletin önemli miktarda işletme fonuna gereksinimi vardır. Bunu sağlayabilmesi için sanayinin kâr etmesi gerekir, bu da ancak sanayinin çeşitli bileşenlerinin rasyonel biçimde uyumlulaştırılmasıyla olanaklıdır. İşçi sınıfı ile köylülük arasındaki “*smitçka*” gerçekleştirilebilmesinin gerçekten uygulanabilir yegane yoldu.¹⁷

Demek ki Troçki, ne pazar ekonomisine dayalı NEP döneminin sona ermesini, ne de tarımın zorunlu kolektifleştirilmesini öneriyordu. Troçki’nin “kırlardaki kulakların temizlenip, köylüler kolektifleştirme sayesinde işçi haline getirildikten sonra sınıfların kaldırılmış olacağını”¹⁸ savunduğunu iddia etmek ise, tarih bilgisi yetersizliğinin de ötesinde açık bir tahrifatçılık alanına geçmek oluyor. Çünkü Sayın, Troçki’nin bu denli saçma bir görüşü savunamayacağını bilecek durumdadır. Bir ülkenin, hele de geri bir ülkenin sınırları içinde sosyalizmin, yani sınıfsız ve devletsiz bir toplumun kurulamayacağı yolundaki klasik Marksist tezi ıstarla savunan ve bu yüzden de Stalinistlerin ağır suçlamalarına hedef olan bizzat Troçki değil mi? Troçki’nin sürekli devrim kuramının başlıca düşmanını Stalinizmin tek ülkede sosyalizm, yani ulusal sosyalizm anlayışı değil mi? Sayın “öcünden” öylesine korkuyor ki, ondan kaçarken yolunu: hepten kaybediyor

Troçki sanayinin ihmal edildiği koşullarda uygulanan piyasa ekonomisinin kırlardaki sınıfsal ayrışmayı hızlandıracağını, bunun proleter dev-

lete yönelik yerli bir başkaldırının doğmasına neden olacağım biliyordu. Bu nedenle de piyasa ekonomisini zedelemeyen sanayiye ağırlık verilmesini, işçi devletinin tarım kredileriyle, sanayi mallarıyla, tarım bilgisiyle, kültürel eğitimle küçük köylüyü desteklemesini istiyordu. Bürokrasinin ise, partin Bolşevik Leninist kanadım tasfiye edebilmek İçin zengin tüccarların ve kulakların desteğine ihtiyacı vardı. Bu nedenle de Stalin-Buharin ekibi yıllarca Troçki'nin bu önerilerine karşı mücadele ve kulaklara sürekli olarak “zenginleşin” öğüdünde bulundu. Ve nitekim onların da desteğiyle politik karışdevrimini başarıya ulaştırdı ve Sol Muhalefeti partiden dışı sürdü.

Ama bu arada kulaklar da aynen Troçki'nin öngördüğü gibi ciddi bir karşı güç durumuna gelmişti. NEP politikalarının daha da geliştirilmesini, hatta kendi çıkarlarına yönelik yeni bir NEP'in oluşturulmasını istiyorlardı. Bunu hükümete zorlamak için de çeşitli boykotlara girişiyorlardı. Öyle ki bu gelişmeler, Moskova işçilerinde ayaklanmaya varan tepkilere yol açtı. Yani işçi-köylü ittifakı Sayın'ın iddia ettiği gibi zorunlu kolektifleştirmeye birlikte değil, ondan daha önce bizzat Stalinist bürokrasinin kulak ve zengin tüccar yanlısı politikalarının sonucunda bozulmuştu. Sayın'ın sözünü ettiği kentlerdeki kıtlık sorununun nedeni de işte tam buydu: Stalin-Buharin hizbinin “zenginleşin” sloganından güç alan kulakların işçi devletine karşı giriştikleri boykotlar,

Stalinist bürokrasi, kulakların başkaldırısı açık bir ayaklanmaya dönüşmeye başladığı dönemde bile önce Troçki'nin önderliğindeki Sol Muhalefeti tasfiye etmeye çalıştı. Bunu başardıktan sonradır ki, bu kez kendi iktidarını tehdit edecek boyutlaya ulaşan köylü isyanını ezmeye girişti. Sorun artık ekonomik desteklerle, sınai yardımla çözülebilecek durumda değildi. Bürokrasinin kendi ayrıcalıklı diktatörlüğünü ayakta tutabilmesi için kulakları yok etmesi, kırlarda tam bir terör uygulaması gerekiyordu. Böylece başlatılan zorunlu kolektivizasyon, hiçbir biçimde önerisi değildi, bunu yukarıda yeterince gösterdik.

Ve nihayet gelemim Sayın'ın “Troçki'nin bu tedbirleri (zorunlu kolektivizasyon – M.K.) onaylamaktan başka diyecek bir şeyi kalmamıştı” iddiasına. Eminim Sayın, “Stalin'den başka tarih yazıcıları” da duymuş, onların yapıtlarını okumuştur. Ama (bu konuya ilişkin tek bir örnek verecek olursam) sanırım Isaac Deutscher'i atlamış, ya da “ciddiye” almamış:

Stalin'in sol politikayı izlemesi halinde bu hareketin kanlı bir felaketle sonuçlanacağı her şeyden belliydi. Troçki bunun sorumluluğuna peşin olarak katılmak istemedi. 1928 yılında, yani “kulakların tasfiyesinden” hemen hemen bir yıl önce kendi taraftarlarına yazdığı yazılarda, Muhalefetin sol politikayı desteklemeye söz verdiğini, ancak köylülere Stalin'in davrandığı gibi davranmak gerektiğini hiçbir zaman tavsiye etmediğini belirtiyordu. Zengin köylülere yüksek vergi konulmasını, hükümetin fakara köylülere yardım etmesini, orta köylüye yumuşak ve eşit muamele yapılmasını, köylülerin kendi istekleriyle kolektif çiftlik yapmalarının teşvik edilmesini istemişti, ama başlıca gücünü devletten ve devletin yabancılığından alan bir “sol politikadan” yana hiçbir zaman olmamıştı. Bu bakımdan Stalin'in politikalarını değerlendirmek için “yalnızca ne yaptığını değil, *nasıl* yaptığını da düşünmek” gerekirdi.¹⁹

Troçki Stalin'in politikasına daha yıl öncesinden karşı çıkmıştı, nereden kaldı ki onu tüm çıplaklığıyla uygulamaya konduğunda desteklesin. Zaten Sayın da bunu bilerek “diyecek bir şeyi kalmamıştı” diyor, aksi takdirde nereden, nasıl desteklediğini belirtirdi. Bir nokta daha: Mahir Sayın'ın, Stalin'in zorunlu kolektifleştirme politikasının yürürlüğe girdiği 1929 tarihinde Troçki'nin Alma Ata'da sürgünde olduğunu bilmemesi olanaksız. Okuyucularını “politikaları düşmanlarınca uygulanan sürgündeki lider(!)” gibi karmaşık, bir durumla karşı karşıya bırakmamak için buna değinmemiş olsa gerek.

Sonuç olarak, ne İlker Zafer, ne de Mahir Sayın endişe etmesinler. İki- si de Troçkist değiller. Onun hayaletinden de korkmasınlar. Bu sıralarda pek sık dolaşmaya başladı ama çoğu yerde de görünür duruma geldi. Canlıdan çekinmenin de alemi yok, Belki de hiç ölmemişti, ne dersiniz?

Notlar:

1. Mahir Sayın, “Sosyalist Demokrasi ve Nasıl Yapmamalı?” Yeni Öncü, Nisan-Mayıs 1990, sayı 23, s.43.
2. Tekin Yılmaz, Yeni Öncü, Ocak 1988, sayı 9, s.44-45
3. ibid., s. 52-53.
4. Barman, “İşçi Demokrasisi ve Borokratik Yozlaşma”, Sınıf Bilinci, Ekim 1988, sayı 2.

5. ibid., özellikle s. 22-23
6. Mahir Sayın, a.g.y., s. 42
7. Trotsky, “NEP and the World Revdution”, The First Fiye Years of dhe Communist International, New York 1974, s. 227.
8. ibid., s. 227.
9. Isaac Deutscher, Troçki: Silahlı Sosyalist, Ağaoğlu Yayımevi. İstanbul, 1963. s. 564. Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. E.H. Carr, The Bolshevik Revolution 1917-23, cilt 2, Penguen Books, 1976; Lenin, ibid., s.28-30.
10. E.H. Carr, a.g.y., s.215-216.
11. Aktaran: Isaac Deutscher, a.g.y., s.569.
12. Leon Trotsky, a.g.y., s.231.
13. ibid., s.230
14. ibid., s.233.
15. I.eon Trotsky “The World Revolution”, The First Five Yars or Com-munist Interialional, Park Publications, Londra 1974, s.236
16. Leon Trotsky, The New Course, Universty of Michpgan Press, Mic-hagan, 1965, s.109.
17. idid., s.111.
18. Sayın, a.g.e., s.43.
19. I. Deutscher, a.g.e., s. 460.

Haziran 1990, *Sınıf Bilinci*, Sayı 7

Türkiye üzerinde savaş bulutları toplanıyor

(Ağustos 1990)

İşçiler, emekçiler !

Hükümet, meclisten “bir saldırı durumunda” savaş ilan etme yetkisi aldı. Gazeteler her gün güneydoğuya askeri birliklerin sevk edilmekte olduğunu yazıyor. İncirlik ve öteki yerlerdeki Amerikan hava üslerinde grevler durduruldu, “teyakkuz” durumuna geçildi. Asker terhislerinin durdurulduğu, yeni terhis olanların tekrar askere çağırılacağı söyleniyor.

Neler oluyor? Türkiye hangi savaşa hazırlanıyor? Savaş, ateş demektir, yıkım demektir, yoksulluk ve açlık demektir, ölüm demektir. Hükümet bizleri bu yıkıma, bu felakete hangi nedenlerle, ne için hazırlıyor? Kim, kime karşı savaşacak?

Olaylar çok hızlı gelişti. Önce Irak, Ortadoğu’nun en zengin petrol üreticisi ülkelerinden biri olan Kuveyt’i önce işgal, sonra ilhak etti, yani kendi topraklarına kattı. Irak devlet başkanı Saddam Hüseyin, İngiliz ve Amerikan emperyalizminin Ortadoğu’ya empoze etmiş olduğu suni sınırları tanımadığını, bu suni sınırların Arapların bölünmüşlüğüne devam ettirdiğini, her şeyden önce Siyonist İsrail devletinin işgal etmiş olduğu Arap topraklarından çekilmesi gerektiğini iddia ediyor.

Burada bir şeye dikkat etmek gerekiyor: Saddam rejimi yıllardan beri kendi ülkesindeki işçileri ve emekçileri ağır baskılar altında tutan, en basit demokratik haklara bile izin vermeyen bir diktatörlük rejimidir. Daha

da önemlisi, Irak'taki Baas diktatörlüğü, Kürt ulusunu ezen, baskı altında tutan, onları yurtlarından süren, onları katleden bir yönetimdir. Daha dün, Halepçe'de çoluk çocuk demeden Kürt halkını ağır bir kıyımdan geçiren bizzat Saddam diktatörlüğüdür. Bu nedenle Saddam, çok haklı şeyler söylüyor gibi görünse bile, Irak önce Kürdistan'daki işgale son vermelidir! Irak yayılmacı bir devlettir. Kuveyt'i de bu nedenle işgal etmiştir. Bu işgal hiçbir gerekçeye dayandırılmaz, kabul edilemez.

Ama iş bununla kalmadı. Irak'ın girişiminden hemen sonra başta Amerika olmak üzere, önde gelen emperyalist ülkeler (İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya) derhal bölgeye asker, uçak, gemi yığmaya başladılar. Amerika var gücüyle Saddam'ı devirme çabasına girişti. Bugün Amerika'nın Suudi Arabistan'a yığdığı asker sayısı 250 bine ulaşıyor. Bölgeye dört uçak gemisi, sayısız savaş uçağı, tanklar, helikopterler gönderdi. Irak'ı ablukaya aydı. Ülkenin aklıktan kırılmasını ve teslim olmasını bekliyor. Bu tedbirler birkaç hafta içinde sonuç vermezse, bizzat askeri müdahaleye girişecek.

İşçiler, Emekçiler!

Amerika, Araplar arasındaki bir anlaşmazlığa neden bu denli hızlı ve sert bir biçimde müdahale ediyor? Çünkü bu olayı Araplar arası bir sorun olarak değil, emperyalizmin dünya egemenliğine yönelik bir tehdit, çıkarlarına yönelik saldırısı olarak görüyor. Kuveyt ve Suudi Arabistan başta olmak üzere bugün petrol üreten Arap ülkelerinin pek çoğu bugün Amerika'ya bağlı kukla diktatörlükler, şeyhler, krallar tarafından yönetiliyor. Amerika Ortadoğu'nun yalnızca petrolünü değil, kanını emiyor! Emperyalizmin bütün çabası, bölgeye empoze ettiği egemenliğinin sarsılmasına, bozulmasına izin vermemek. Arap ulusunun parçalanmışlığını sürdürmek. Kürt ulusunu ve Filistin halkını yurtsuz bırakmak için ezilen halkları birbirine düşürmek. Bu amaçla halkları birbirine düşman ve kendine bağımlı kukla diktatörlük rejimleri altında tutmak. Bunu zamanı geldiğinde silah zoruyla yapmak. İşte emperyalizmin Ortadoğu politikası budur. Bu görevin başını Amerika çekiyor. Amerika, bugün Ortadoğu'nun en büyük şeyhidir! Daha dün Granada'yı, Panama'yı işgal etmiş olan Amerika, bugün Ortadoğu'da "barış güvercini" kesilmiştir. Bu aldatmacaya inanmamak gerekiyor.

Peki, Türkiye'ye ne oluyor? Türkiye, Ortadoğu'nun emekçi halklarını emperyalizme karşı korumak için mi savaşa hazırlanıyor?

Gerici Saddam diktatörlüğüne karşı Kürtleri desteklemek için mi, yoksa Siyonist İsrail devletine karşı Filistin halkına yardımcı olmak için mi güneydoğuya asker kaydırıyor? Elbette ki hayır. Türk hükümeti, Amerika'nın önderliğindeki emperyalist ülkelere destek veriyor. Her gün Amerika'nın ne kadar iyi dostumuz olduğu, Bush'un Özal'ı ne çok sevdiği, Türkiye'ye yardım yapmak için emperyalist ülkelerin birbirleriyle yarıştığı, Türkler'in Batı'nın en sadık yarı olduğu söylenip duruyor. Hatta öyle ki hükümet, bu "sadık dostlarının" hepsinden önce davranıp, az daha meclisten savaş kararı çıkartacaktı. Ne için? Ortadoğu halklarını boyunduruğu altında tutan emperyalist ülkelere daha fazla yardımcı olabilmek, onların gözüne girebilmek için.

İşçiler, Emekçiler!

Türkiye burjuva bir hükümet tarafından yönetiliyor. Burjuvazi, çıkarları gereği emperyalizme bağımlıdır. Bu nedenle de emperyalist dünya burjuvazisinin buyruklarını yerine getirmek zorundadır. İşte bu nedenle sizi, bizi, çocuklarımızı, hepimizi savaşa hazırlıyor. Bu nedenle, yalnız ve yalnızca Türkiye burjuvazisinin çıkarları ve emperyalizme bağımlılığı nedeniyle savaşın eşiğine gelmiş bulunuyoruz. Oysa, eğer patlak verecekse, bu savaş bizim savaşımız olmayacaktır! Bizim düşmanımız Ortadoğu'nun ezilen, sömürülen halkları değildir, olamaz. Onlar bizim sınıf kardeşlerimizdir. Ortadoğu halklarının düşmanı, başını Amerika'nın çektiği emperyalizm ve bölge halklarını baskı altında tutan diktatörlük rejimleridir.

Evet, Saddam rejimi devrilmelidir. Ama bunu gerçekleştirecek olan emperyalizm ve onun bölgedeki kuklaları değil, Arap ve Kürt emekçileri olmalıdır. Üstelik yıkılması gereken yalnızca Saddam diktatörlüğü değil, bütün öteki şeyhlikler, gerici kukla yönetimler ve Siyonist İsrail devletidir.

Emperyalizm Ortadoğu'dan kovulmalıdır. Ama bunun için ne Saddam diktatörlüğüne, ne gerici İran mollalarına, ne de sözde krallara, şeyhlere bel bağlanabilir. Ortadoğu'yu emperyalizmden arındıracak olan gene bölge halklarının devrimci mücadelesidir. Bölgedeki gerici diktatörlüklerin yıkılması ve emperyalizmin kovulması, bir ve aynı görevdir, birbirine doğrudan bağlıdır. Bugün "anti emperyalist" gibi görünen bir Arap diktatörlüğünün yarın emperyalizm yandaşı olması çok muhtemeldir. Bu diktatörlüklerin geçmişi bunun örnekleriyle doludur.

Türkiye'nin emperyalizme yardımcı olmak amacıyla girişebileceği savaş

olasılığına karşı kararlılıkla mücadele edilmelidir. Türkiye, Amerika'nın Ortadoğu karakolu, jandarması olamaz. Türkiye'nin Irak'a karşı savaşa girmesi, birçok gencin ölümünün ve sakat kalmasının dışında, zaten bunalım içinde olan ekonomiye yıkım getirecek ve bunun faturası işçi ve emekçilere çıkarılacaktır. Böyle bir durum, emekçi kitlelerin yaşamı daha da güçleşecek, işçi hareketinin ve emekçilerin susturulması için bahane olarak kullanılacak, sansür ve baskının gerekçesi olacaktır.

Savaş bahane edilerek Kürt ulusu üzerindeki baskı ve soykırım politikalarının derinleştirileceği açıktır. Türkiye hükümetinin bu savaşı Irak'taki petrolce zengin Musul ve Kerkük bölgelerinin işgali için bir fırsat olarak değerlendirdiği ortadadır. Bu nedenle hükümet Amerika'nın yanında gönüllü müdahaleci rolü üstlenme çabasındadır. Bu saldırgan ve yayılmacı girişime şiddetle karşı çıkılmalıdır.

Ortadoğu'daki diktatörlük rejimlerini yıkacak, bütün işgallere son verecek, Siyonist İsrail devletini yıkacak ve bölgeden emperyalizmi kovan yegane güç, Ortadoğu'nun işçi ve emekçi kitlelerinin, ezilen halkların ve onların devrimci mücadelesidir!

Bu savaş, işçilerin, emekçilerin ve ezilen halkların savaşı olmayacaktır!

NATO'dan çıkılsın, Türkiye ve Kürdistan'daki askeri üsleri kapatılsın!

Emperyalizmin jandarmalığına hayır!

Ağustos 1990, Bildiri

Harita Değişiyor

(Ekim 1990)

Aslında Turgut Özal bir bakıma haklı: Türk dış politikası 1920’lerin “Yurtta sulh, cihanda sulh” politikasıyla o denli hantallaşmış ki, Türkiye burjuvazisinin bugünkü ihtiyaçlarını bir türlü karşılayamıyor. “Ülke içindeki bütün sınıfsal ve ulusal hoşnutsuzlukları acımasızca ez, ülke dışındaki sıcak kestanelere elini sürme” biçiminde özetlenebilecek olan bu politikanın dışına yalnızca bir kez, 1974’teki Kıbrıs işgaliyle çıkmıştı. Kıbrıs “barış hareketi” bile gene “cihanda barış” amacıyla yapılmıştı. Şimdi ise tüm Ortadoğu kaynıyor, savaş eşikte ve kaçınılmaz. Dış politikanın “ülke çıkarları doğrultusunda” (siz bunu “burjuvazinin çıkarları doğrultusunda” diye okuyun) tekrardan belirlenmesi gerekiyor.

Asıl sorun, “burjuvazinin çıkarları nerede?” sorusunu yanıtlayabilmekte. Türkiye burjuvazisi, 1980’lerin başından beri “ihracata yönelik kalkınma” denen bir ekonomi politikası tutturmuş durumda. Bu politika yalnızca dış pazarlarda rekabet edecek mallar üretmeyi ve bulmayı değil, aynı zamanda bu malları var olan ya da yeni bulunacak pazarlara sokmayı hedefleyen ve bunu başaran aktif bir dış politika da gerektiriyor. Bu tür bir politikanın ise iki bileşeni var: Birincisi, görüşmelere, anlaşmalara dayalı diplomasi; ikincisi ise, kafa tutmalara, yerel çatışmalara ve hatta savaşlara dayalı askeri etkinlik. Eğer bir ülke yakın çevresindeki başka ülkelere mal satıyorsa, müteahhitlik hizmetleri sunup bundan büyük karlar elde ediyorsa, hele o ülkelerin petrolüne ihtiyaç duyuyorsa, ne o pazarları, ne de petrolü kaybetmek ister. Bu ise, yalnızca diplomasi değil, aynı zamanda “silahlı mücadele” gerektirir. Kapitalizmin mantığı bunu emreder. Türkiye burjuvazisi bugün bu mantığın kaçınılmaz kısıncıdadır.

Turgut Özal bu mantığı kavramış durumda. Bu yüzden suya sabuna dokunmadan işin içinden sıyrılmayı hedefleyen geleneksel dış politika anlayışına fena halde sinirleniyor. Meclis, emrindeki hükümete herhangi bir saldırı olmadan da savaş açma yetkisi vermeyince kızıyor. En çok kızdıklarından biri de Erdal İnönü. İnönü'nün "Eskiden ne güzelmış. Ekonomik çıkar falan olmadan ülkeler birbirlerine harp ilan ederlermiş, sonra da güzel güzel harp ederlermiş. Şimdi işler bir tuhaflaştı" diyerek babasının günlerini yad etmesi Özal'ı çileden çıkarıyor. Savaşların nedeni hep ekonomikti; aradaki tek fark, geleneksel dış politikanın oluşturduğu dönemde Türkiye ekonomisinin dış pazarlara göz dikecek halinin olmayışydı. Özal bunu şöyle dile getiriyor: "Bunlar 1924 anayasasından kalma. Orada kalmışız. Bugünkü harplere göre yazılmış bir anayasa değil. Cumhurbaşkanına verilen yetkiler bugünkü harplere göre yazılmış değil. Modern savaşlarda kimse düşmanın üzerine gele gele, hele önce vursun da ben ondan sonra müdafaa edeyim, Meclis'ten karar çıkartmaya çalışayım demeye vakit bulamaz."

Özal burjuvazi için politika üretiyor. Burjuvazinin bugünkü ihtiyaçları ise ortada: Emperyalist sistemle bütünleşmek, Avrupa Topluluğu'na girmek ve Ortadoğu'daki pazarları ve petrol bağlantılarını kaybetmemek. Eğer Irak Ortadoğu'daki mevcut statükoyu bozuyorsa ve statükonun korunması yalnızca diplomasi yoluyla gerçekleşmiyorsa silahların konuşması gerekir. Özal bu gerçeğe ısrarla parmak basıyor. Üstelik bu öyle bir fırsat ki, "hantallıktan uzak", yani saldırgan bir politikayla Türkiye'nin ABD emperyalizminin biçtiği Ortadoğu'nun jandarmalığı görevine layık olduğu kanıtlanabilecek ve belki de bu yolla AT'ye kabul edilmenin yolu açılacak. Daha ne olsun! Bu fırsat kaçırılabilir mi? Eski "solcu", yeni şoven Cengiz Çandar'ın deyişiyle, "ne yani, Türkiye kıytırık bir ülke olarak mı kalsın?"

Özal Meclis'ten henüz "saldırı olmaksızın dış ülkelere asker gönderme" kararı çıkarttıramadı, ama Irak'taki Saddam rejimiyle de bütün köprüleri attı. Saddam diktatörlüğü ayakta kalacak da, ABD'nin önderliğindeki emperyalist ülkelerin ambargosuna katılmış, petrol boru hattını kapatmış, kendisini sürekli lanetlemiş bir TC devletiyle eski "dostane" ilişkilerini tekrardan kuracak, pazarlarını Türk mallarına açacak, ona ucuz petrol satacak, bu mümkün değil. Üstelik Saddam tipi diktatörlüklerin, bir yandan

kendi ülkelerindeki Kürtleri katlederken, bir yandan da komşu ülkelerdeki Kürt örgütlerini destekledikleri herkesin malumu. O halde hedef açık: Saddam rejimi mutlaka devrilmeli. Bu olmadan Türkiye burjuvazisinin rahat uyku uyuması olanaksız.

Peki bu nasıl olacak? Herkes, Türkiye'nin bunu tek başına beceremeyeceğinde müttetik. Asıl görev, Suudi Arabistan'a tarihinin en büyük yığınağını yapmış olan ABD'ye düşüyor. Bunca yığınağın amacı, Irak birliklerinin Kuveyt'ten geri çekilmesiyle sınırlı değil. Eski kara kuvvetleri komutanı Necdet Öztoran, ABD'nin aslında büyük ölçekli bir işgale hazırlandığını, askeri bir operasyon için bu kadar beklemesinin nedeninin bu işgal için gerekli hazırlıkları tamamlamak olduğunu ve bu tür bir işgalin çok uzun süreli olacağını açık açık söylüyor. Demek ki, emperyalizm Ortadoğu'nun haritasını bütünüyle değiştirecek. Bölgedeki petrolü, pazarları ve anti-emperyalist mücadeleleri sıkı bir denetim altına sokan yepyeni bir harita çizecek. Türkiye de bu yeni haritadaki yerini belirlemeye, kendine düşen payları almaya çalışıyor.

Evet, ABD Irak'ı işgale hazırlanıyor. Durumda olağanüstü bir değişiklik olmazsa, eylemini önce bir nokta operasyonu ile başlatacak, Irak'ın vereceği askeri bir yanıtla da tüm güçlerini bu ülkeye sokacaktır. Şu anda bu girişimini bekleyen başlıca faktörler, kendi askeri hazırlıkları ve dünya kamuoyunu bu yolda oluşturma çalışmalarıdır. Bunlar tamamlandığında işgal başlayacaktır, ama çabuk bitmeyecektir. Bunu Özal da söylüyor ve bölgedeki bunalım "10-20 yıl daha sürecek" diyor. Uzun süreceği açık: Emperyalist işgal Ortadoğu halkları arasında güçlü bir anti-emperyalist isyana yol açacak, öte yandan bölgedeki ülkeler yeni harita üzerinde birbirleriyle mücadeleye girecek, belki prenslerin, kralların bir bölümü tahtından olacak, ortaya yeni kukla rejimler çıkabilecektir. Üstelik emperyalizm buralara kadar gelmişken neden Hafız Esat gibi güvenilir bir "dostun" ya da mollalar rejimi gibi bir İslami devrim ihracatçısının işini bitirmesin? Ve bunların hepsi zaman alıcı işler.

İşte Türkiye, ABD'nin hazırladığı bu senaryo uyarınca savaşa hazırlanıyor. Kirli bir paylaşım savaşına. Hangi ülkeden olursa olsun binlerce işçinin, köylünün, genç insanın ölümüyle, sıradan insanların kimyasal silahlarla katledilmesiyle sonuçlanacak bir savaş. Hem de ne adına? ABD'li petrol şirketlerinin, emperyalist tekellerin ve bir avuç ihracatçının çıkar-

ları adına. Oysa sırtına asker üniforması giydirilmiş Amerikalı bir işçinin, bir Arap işçisiyle, bir Kürt emekçisiyle ne alıp veremediği var? Petrol şirketleri Ortadoğu petrolünü sıkı denetime alınca Amerikalı işçi milyarder mi olacak? Oysa oysa ABD proleteriyasına küçük bir sus payı verilecek, ama karşılığında yeni yeni kanlar istenecek. Daha dün Vietnam'da, Grenada'da, Panama'da istenmişti, bugün Ortadoğu için isteniyor, kim bilir yarın neresi olacak.

Şimdi Türkiye burjuvazisi de kendisi için Türkiyeli işçileri ve emekçileri kan vermeye hazırlıyor. Oysa onlar Arap ve Kürt emekçileriyle kan kardeşidirler. Ortak düşmanları ise emperyalizm ve bölgedeki diktatörlük rejimleridir. ABD önderliğindeki emperyalist korsanları bölgeden püs-kürtecek, kukla kralları, prensleri ve azgın diktatörleri devirerek halkların kardeşliğini sağlayacak olan da yalnızca onların enternasyonalist dayanışması ve ortak mücadelesidir. Bu enternasyonalist dayanışmanın emperyalist ülkelerdeki proleterlerin desteğine ihtiyacı vardır. Saldırıdan, sömürüden ve katliamdan kurtulmanın başka bir yolunu bilen var mı?

Ekim1990, Sosyalizm

Ortadoğu halklarını emperyalizme karşı destekleyelim

(Aralık 1990)

Amerikalı korsanlar ortadoğu'dan dışarı

ABD'nin Körfez'deki yığınağı bütün hızıyla sürüyor. Emperyalizmin bölgedeki varlığı açıkça bir işgale dönüşmüş durumda. Pek çok Arap hükümeti, bu arada Türkiye de, emperyalizmin Ortadoğu üzerindeki iğrenç oyununu destekliyor. Buna karşılık çoğu Arap ülkesinde kitleler işgale karşı seferber olmuş durumda. Filistin halkı muhteşem İntifadasıyla Irak'ı destekliyor. Emperyalist hükümetlerin işgal girişimi bizzat bu ülkelerin işçi ve emekçi yığınlarınca kınanıyor. ABD'de 10 bin kişi savaş aleyhtarı bir yürüyüş düzenledi. Türkiyeli emekçiler de
bu uluslararası kampanyada yerlerini almalıdırlar.

Emperyalistler bir yandan Irak'ı çökertmek için ambargoyu ve yığınağı sürdürürken, bir yandan da bu ülkenin “bağımsız ve demokratik” bir ülke olan Kuveyt'i işgal ederek “dünya barışını” bozduğu yolundaki propagandalarını yaygınlaştırmaya çalışıyorlar. ABD'li Rambolar Körfeze sözde “barış ve demokrasi”yi korumak için gelmişler. Oysa bu iddiaların hepsi yalan.

. Her şeyden önce Kuveyt bağımsız bir devlet değil. Kuveyt aslında 1925'te İngiliz emperyalistleri tarafından Arap ulusunu bölmek için kurulmuş sahte bir devlet. Bu sözde devletin başına da, emperyalizmin kuklası El Sabah ailesi geçirilmiş.

. Kuveyt egemen bir devlet olmadığı gibi, demokratik bir ülke de değil. Bütün yönetim El Sabah monarşisinin elinde. El Sabah ailesi ve 2.000 prensi ülkeyi kendi şirketleri gibi yönetmekte. Aslında bu ülke, emperyalizmin kuklası bir avuç Arap şeyhinin özel petrol arazisinden başka birşey

değil.

. Ortada Kuveyt ulusu diye ayrı bir ulus da yok. Ülkede yaşayan 2,7 milyon kişinin yalnızca 600 bini Kuveyt uyruklu. Geri kalanlar, yani nüfusun dörtte üçü, başka ülkelerden buraya çalışmak için gelmiş Araplar'dan, Pakistanlılardan, İranlılardan, hatta Vietnamlılardan vs. oluşuyor.

Asıl Neden

Irak'ın Kuveyt'i işgali dünya barışını değil, emperyalizmin bölgedeki egemenliğini tehdit ediyor. Irak, Kuveyt'i yutarak dünya petrol rezervlerinin yüzde 20'sini eline geçirmiş durumda. Oysa bütün dünyada petrol fiyatları sadece 7 tane emperyalist tekelin denetiminde. Kuveyt de bu emperyalist tekellerin en önemli ortaklarından biri. Emperyalistler, petrol üzerindeki bu egemenliklerini Irak'ın bozmasını istemiyorlar.

Öte yandan Irak'ın emperyalist ülkelere 20 milyar dolar borcu var. Ve şimdi bu borcunu ödemeyeceğini söylüyor. Bu kafa tutuş öbür yoksul Arap ülkeleri için "kötü örnek" olabilir. Kuveyt, Suudi Arabistan ve öbür dört küçük emirliğin dışındaki Arap ülkelerinin toplam dış borcu 208 milyar dolar. Emperyalist ülkeler bu borçların silinmesini istemiyorlar.

Ve en önemlisi, Irak'ın sahte bir devleti haritadan silmesi, emperyalizmin Ortadoğu'da kurmuş olduğu siyasi ve askeri düzeni altüst etmeye yönelik çok "tehlikeli" bir girişim. Emperyalist düzen bir bozulursa, bunun ucu emperyalizmin bölgedeki ileri karakolu olan Siyonist İsrail'e kadar uzanabilir. Emperyalizm, Arap ulusunun birliğine ve kendi dünya düzeninin parçalanmasına yönelebilecek herhangi bir kıpırdanma istemiyor.

İşte bu nedenlerden ötürü başta ABD olmak üzere tüm emperyalist ülkeler, Sovyet bürokrasisini de yanlarına alarak Irak'ı ezmek istiyorlar.

Irak'ı Desteklemeliyiz

Saddam Hüseyin'e en küçük bir güven duymuyoruz. O bir burjuva diktatördür. Kendi halkını vahşi bir zorbalık rejimi altında tutmuş, Kürt halkını katliamdan geçirmiştir. Burjuva bir diktatör olduğu için de, Kuveyt'i işgal ettikten sonra El Sabah monarşisi altında inlemiş olan Kuveytli işçilerin ve emekçilerin kendi özgür yönetimlerini kurmalarına önayak olmamış, tam tersine Kuveyt'i ilhak etmiş, yani kendine bağlamıştır.

Saddam yalnızca kendi diktatörlüğünü ayakta tutabilmek için Kuveyt'e

girmiştir. Bugün emperyalistlerle çatışma içinde. Ama daha dün İran'a karşı onlarla işbirliği yapmıştı. Yarın da gene onların kucağına atılabilir. Saddam gerçek bir antiemperyalist değildir.

Ne var ki şimdi Irak ve tüm Ortadoğu halkları emperyalizmin tehdidi altında. İşçilerin, emekçilerin, sosyalistlerin yeri, emperyalizme karşı Irak'ın, Iraklı emekçilerin, Ortadoğu halklarının yanındır. Türkiye'de başta işçi sendikaları olmak üzere tüm kitle örgütleri, işçiler ve emekçiler, emperyalist korsanlara karşı seferber olmalıdır. ANAP hükümetinin emperyalist savaş yanlısı tutumuna karşı tavır alınmalıdır.

Başta ABD askeri gücü olmak üzere tüm emperyalist birlikler Körfez'den ve Ortadoğu'dan dışarı atılmalıdır!

Aralık 1990, Sosyalizm

Soğuk Savaşın Bittiğini ilan etti, ama NATO hâlâ ayakta ve saldırgan

(Aralık 1990)

NATO, ABD önderliğindeki dünya emperyalizminin askeri ittifak örgütü. II. Dünya Savaşından sonra, Sovyetler Birliği'nin önderliğindeki Doğu Avrupa bürokratik işçi devletlerinin askeri ittifak örgütü olan Varşova Paktı'na karşı kurulmuştu. İki ittifak uzun yıllar aralarında bir "soğuk savaş" yürütmüşler, birbirlerini nükleer silahlarla korkutmaya çalışmışlardı. Oysa, son bir yıl içinde Doğu Avrupadaki bürokratik diktatörlüklerin çökmesi üzerine Varşova Paktı artık fiilen dağılmış durumda. Şimdi ABD ile Sovyetler Birliği arasında bir uluslararası uzlaşma süreci yaşanıyor.

Temmuz başında NATO'ya üye ülkeler İngiltere'de toplanarak bu yeni durumu değerlendirdiler ve ittifakta "köklü dönüşümler" yapmaya karar verdiler. "Soğuk savaş"ın bittiğini ilan ettiler, Varşova Paktı ülkelerine "kuvvete ilk başvuran taraf olmama" çağrısı yaptılar, "ileri hatta savunma" ve "esnek mukabele" gibi saldırı taktiklerinden vaz geçtiklerini duyurdular ve SSCB ile yapılacak görüşmeler sonunda nükleer silahların karşılıklı olarak kaldırılmasını kararlaştırdılar.

Ama NATO hala varlığını sürdürüyor ve hala dünya emperyalizminin başlıca askeri ittifak örgütü. Şu sırada tırnaklarını içeri çekiyor gibi görünse de, bu, dünya üzerindeki egemenliğinden vaz geçiyor anlamına gelmiyor. Doğu Avrupadaki bürokratik diktatörlükler çökerken, emperyalizm bu çöküşün kapitalizmin yeniden inşasıyla sonuçlanması için uğraş veriyor. Bu yolda Sovyetler Birliği başkanı Gorbaçov'dan yardım istiyor. Ondan yardım gördükçe de, Sovyetler Birliği'ne yönelik askeri tehdidini azaltıyor ve mali yardımda bulunuyor. Kısacası, emperyalizmin dünya egemenliği stratejisinden bir değişiklik yok, yalnızca yeni bir taktik evre

içinde.

Bunun en son örneği, Latin Amerika'daki yegane işçi devleti olan Küba'ya ilişkin olarak yaşanıyor. Küba ekonomisi ancak Sovyet desteğiyle ayakta durabiliyor. ABD başkanı Bush ise, bu küçük işçi devletini devirerek emperyalist boyunduruğa alabilmek için, Sovyetler Birliği'nin bu ülkeye yaptığı ekonomik yardımı kesmesini istiyor. Bunu yapmadığı takdirde emperyalist ülkeler SSCB'ye mali yardımda bulunmayacaklarını söylüyorlar. NATO'nun Gorbaçov'a uzattığı "barış çubuğu"nun tütününü işte böylesine acı ve pis.

Tüm dünya işçilerinin ve emekçilerinin önündeki görev, Küba'yı bu emperyalist tehdide karşı savunmak olmalıdır. Evet bugün işçi devletleri Stalinist bürokratik diktatörlüklerce yönetiliyor; ama onların alternatifi, NATO'nun istediği gibi burjuva diktatörlükler ve kapitalizm değil, proleter demokrasisi ve sosyalizm olmalıdır. NATO, emperyalizmin dünya egemenlik örgütüdür ve mutlaka dağıtılmalıdır.

Aralık 1990, *Sosyalizm*

Devrimci partinin inşası: Olabilirlikten zorunluluğa

(Aralık 1990)

Siyaset bilimi açısından “güç” kavramı nasıl tanımlanabilir? Şüphesiz bu kavram son derece göreceli bir özelliğe sahip. Herşeyden önce “neye göre güç?” sorusunun yanıtlanabilmesi gerekir. Eğer bu soruya “ulusal siyaset” olarak yanıt verilecek olursa, “güç” kavramının tanımı da kendiliğinden ortaya çıkar: Ulusal siyasi gündemi belirleyebilme kapasitesi. Bu kapasitenin elbette rakamlarla yakın bağıntısı var; ama yalnızca rakamların değil, siyasal iradenin güçlülüğü, önderliğin gerçekçiliği ve toplumsal dinamikleri algılama, çözümleme ve doğru çözümler önerme yeteneği, bu yeteneğin yaşama geçmesini sağlayıcı mekanizmalarla donatılmış olma gibi pek çok başka önemli özelliğin de etkisi söz konusu. O halde “güç” olabilmenin koşulları yalnızca mutlak ve reel var oluşlarda değil, aynı zamanda potansiyellerde, imkanlarda ve kabiliyetlerde yatmakta.

Bugün siyasal gündemi bizzat rejimin kendisi belirliyor. Rejimin bu yeteneği yalnızca burjuva muhalefete değil, devrimci ve sosyalist muhalefete kadar uzanıyor. Siyasal rejimin devrimci ve sosyalist muhalefete yönelik temel bir politikası var: Onu ya uysallaştırarak “milli uzlaşma” çizgisine çekmeye ve böylece kendisine bağlamaya ya da yeraltına ve askeri eylemlere iterek kitlelerden iyice uzaklaştırmaya çalışıyor. Son beş-altı aydır iyice çıplaklaşan bu politika ürünlerini veremeye de başladı. Bir yanda devrim tasarımıyla iyiden iyiye koparak burjuva sistemin “iyileştirmesi”ni hedefleyen reformizm kendini “milli uzlaşma”nın ve burjuva yasalığının kollarına teslim ederek kendi ipini çekerken, bir yandan da küçük burjuva radikalizmi “örnek” askeri eylemleriyle kitlelere “güven” aşılalım derken kendini kitlelerden, kitleleri de devrimci sosyalizmden uzaklaştırmamanın çabasını yoğunlaştırıyor.

Bu açıdan burjuvazinin gerek reformizme, gerekse de küçük burjuva popülizmine yönelik politikasında oldukça başarılı olduğunu söylemek gerekir. Reformizmin ve küçük burjuva popülizminin ne sayısal “gücü”, ne de siyasal ve toplumsal koşulları değerlendirme ve yönlendirme kabiliyeti ve iradesi, kendi gündemlerinin burjuvazi tarafından belirlenmesini engelleyebiliyor. Tam tersine bütün bu imkanlar belirlenmiş gündem doğrultusunda seferber ediliyor.

Bunu görmek, şu gerçeği tespit etmeyi gerektiriyor: Burjuvazi devrimci Marksist bir önderliğin doğup gelişmesini, bu önderliğin işçi ve emekçi kitlelerle bütünleşerek bir devrimci işçi partisine doğru evrilmesini bugünden engellemek istiyor. Uysallaştırma ya da kitlelerden tecrit etme politikası da bu çabanın bir ürünü. Bu politika uysallaşmaya yatkın reformist kanat ile kitlelere güvensizliği bir “strateji” haline getirmiş küçük burjuva radikalizmde derhal yankısını buluyor. Ama kanatlardaki bu çarpılmanın devrimci Marksist hareketi etkilemeyeceğini sanmak büyük bir aldanma olur. Reformizmin ve popülizmin kitleler nezdinde yaratacağı yanılsamalar ya da itici görünüm, devrimci Marksizmin siyasal ve örgütsel inşâ sürecini de ister istemez olumsuz biçimde etkileyecektir, nitekim etkilemekte de.

Devrimci Marksizmin, siyasal rejimin kurduğu ve sıkılaştırdığı bu cenderenin dışına çıkabilmesi, siyasal gündemi belirleyebilmek için önce kendi gündemini sağlam biçimde belirleyebilmesi gerekiyor. Bu gündem, siyasal ve örgütsel inşâ göreviyle belirlenmek zorunda. Burjuvazinin uysallaştırma politikasına karşı devrim programına sahip çıkılmalı, burjuva yasallığına mahkum etme girişimlerine karşı Leninist örgütlenmede ısrar edilmeli, kitlelerden tecrit çabalarına karşı sınıfın içinde kökleşme ve proleterleşme yolunda ilerlenmeli, yeraltına itme manevralarına karşı meşrulaşma ve kitleleşme mücadelesi verilmeli, askercilleştirme ve ikameci bir konuma itme dayatmasına karşı proleter militanlık ve kitle seferberliği silahları kullanılmalı. Siyasal ve örgütsel inşâ süreci bu mücadelelerle örülmek zorunda.

Bunlar zor görevlerdir. Şüphesiz her devrimci Marksist çevre, ya da kendini öyle tanımlayan akım bu görevlerin altına girmek durumunda. Ama daha da önemlisi, bu çevrelerin ve akımların tüm imkanlarını ve kabiliyetlerini bu görevler çerçevesinde birleştirebilmeleri. Son beş-altı

yıldır Türkiye sosyalist hareketinde yaşanmakta olan yeniden kümelenme süreci bu tür bir birliğin olabilirliğini ortaya çıkarmıştı. Bu, sosyalist hareketin kendisi açısından nesnel bir dinamik. Bugün, burjuvazinin sosyalist ve devrimci hareket üzerindeki gündem belirleyici girişimlerinin somut (ve sol açısından olumsuz) ürünler vermekte olduğu bir dönemde ise, devrimci Marksizmin siyasal ve örgütsel inşa sürecini birlikte yaşaması bir olabilirliğin ötesine geçmiş, bir zorunluluk haline gelmiştir. İşte bu zorunluluğu gerçeklik haline getirecek olan, devrimci Marksizmin öznel gücü, yani iradesi ve kabiliyetidir.

Yaklaşan dalga

Türkiye’de devrimci Marksizmin yaşamak durumunda olduğu örgütsel ve siyasal inşa sürecini belki de “devrimci Marksizmin yeniden inşası” olarak tanımlamak daha doğru olur. Hatta bunu Türkiye değil, dünya ölçeğinde bir olgu olarak ele almak gerekir. Dev Bürokrasi İmparatorluğu artık yıkılmış durumda. Ama Stalinizmin bu nihai çöküşü, sosyalizmin, devrimci Marksizmin de yıkıntılar altında kalmasına yol açtı büyük ölçüde. Kitlelerin bürokratik diktatörlüklere yönelik haklı kını, bu diktatörlükleri onlarca yıl boyunca sosyalizm olarak tanımlayan Stalinizmin çabaları sayesinde, sosyalizme yönelik ilgisizlik ve kuşku biçimine büründü. Emperyalizmin yapamadığını, tarihsel olarak Stalinizm başarmış oldu.

Bürokratik diktatörlük esas olarak kendi iç çelişkileri sonucunda kitlelerin politik atılımıyla çöktü. Bu atılımın devrimci dinamiğini yadsıamak olanaksız, ama bunun devrimci sosyalist bir atılım olduğunu da söyleyemeyiz. Çünkü Doğu Avrupa emekçileri devrimci Marksist bir önderlikten yoksun. Yoksun oldukları sürece de bu devrimci dalganın sovyet demokrasisiyle taçlanacak sosyalist bir devrime dönüşmesi olanaksız. Önderlik boşluğunu da şu anda emperyalist merkezlerden karşı devrimci, hatta faşist çevrelere kadar pek çok politik akım doldurmaya çalışıyor. Doğu Avrupalı emekçilerin üzerinde çok bileşenli bir politik basınç etkiliyor ve bütün bunlar ideolojik ve politik bir kaosa yol açıyor.

Ama devrimci Marksist önderlikten yoksun olan yalnızca Doğu Avrupa emekçileri değil; Avrupa proletaryası da on yıllardan beri karşı devrimcileşmiş Stalinist partilerin hegemonyası altında. Avrupa işçi sınıfı, bu önderlikleriyle komünizme doğru yol aldığını sanıyordu. Ama şimdi komünist partiler sosyalizm programlarını artık açıkça rafa kaldırıyor,

ad değiştiriyor ve gerçek kıyafetlerini giyiyorlar. Bunun Stalinizmin doğal, mantıki ve kaçınılmaz sonu olduğunu sylemek doğru, doğru ama proletaryanın arasında yaygınlaşan dş kırıklığının ve ilgisizliğin, Doğu Avrupa proleterlerinin yalnız hedefe yönelmiş nefretinin üstesinden nasıl gelinecek? Cevaplandırılması gereken soru bu.

Türkiye proletaryasının pek de o kadar dünyadan “haberdar” olmadığını, dolayısıyla Avrupa proletaryasının yaşadığı ideolojik ve politik darbeyi üzerinde fazla hissetmeyeceğini söylemek mümkün değil. Bu yalnızca emperyalist propagandanın uluslararası karakteri ve gücünden ötürü değil, en azından yirmi yıldır kitlelere Moskova, Pekin, Tiran gibi diktatörlük merkezlerinin yılmaz savunuculuğu yapılmış olmasından ötürü de doğru olmaz. Türkiye’de son derece küçük ve zayıf da olsa devrimci düşüncelere kazanılmış bir öncü işçiler grubu vardır. Bu öncülerin, bir zamanlar inanmış oldukları reel sosyalizm merkezlerindeki iktidar sembollerinin bizzat emekçiler tarafından yerle bir ediliyor olmasından etkilenmeyeceklerini bekleyemeyiz. Kaldı ki Türkiye proletaryasının önemlice bir kesimi 1980 öncesinde DİSK’in kimliğinde somutlanan kendi reformist Stalinist nderlik deneyimini de yaşamıştır. 12 Eylül sonrasında işçi sınıfını orta yerde bıraktıveren, bugün ise milli uzlaşmanın şampiyonluğunu yaparak eski programını bile kendine çok gören bu önderlik bir zamanlar “sosyalizmi” temsil ediyordu. şimdi devrimci Marksizmin, “biz bunların ihanetini çok önceleri öngörmüş ve söylemiştik” demesi, bu nderliklerce etkilenmiş işçilerdeki dş kırıklığını bir çırpıda yok etmiyor.

Elbette Türkiye proletaryası üzerinde Batı lkelerinde yaşanan ölçekte bir Stalinist politik hegemonya yoktu. Ama büyük ölçüde sosyal demokrasinin ve öbür burjuva partilerinin ideolojik ve politik etkisi altında kalmış proleter yığınların, Stalinizmle birlikte sosyalizmin de ağır darbeler aldığı günümüzde devrimci sosyalizme dnden daha kolay kazanılacağını sanmak safdillik olur. Sosyalizm dn emekçi yığınlara fazlaca güven vermemişti, bu yüzden de sosyalist hareket büyük ölçüde işçi sınıfından kopuk bir hayat srmşti. Bugün durumun daha iyi olduğunu söyleyemeyiz. Üstelik Avrupa proletaryası ve sosyalist hareket üzerinde büyük tahribatlar yaratan Stalinist okntnn deprem dalgaları buraya da ulaştıa durum daha da kötüleşebilir. Bu durum, devrimci sosyalizm ile işçi sınıfı arasındaki kopukluğun aşılmasında ek bir zorluk yaratmakta. Bu-

nun aşılabilmesi için Marksizmin önce bütün Stalinist çarpıklıklarından arınması, devrimci sosyalizmi yeniden inşa edebilmesi ve bunu emekçi yığınlara sunabilmesi gerekiyor.

Eski Stalinist dogmaların uluslararası ve ulusal ölçekte yaşanmakta olan önderlik bunalımına çözüm getiremeyeceği ortada. Ne dünya, ne de Türkiye proletaryasının bu tür bir yeni deneye tahammülü yok. Ama önderlik bunalımının devrimci Marksizm tarafından, yani sosyalizm doğrultusunda çözülememesi durumunda da insanlığın emperyalizm tarafından barbarlığa sürüklenmesinin önüne de geçilemeyecek. Üstelik devrimin dünya ölçeğinde alttan zorladığı bir dönemde bu bunalım daha da yakıcı bir sorun haline dönüşmekte. Ortadoğu ayakta, ama önderlik boşluğunu devrimci Marksizm değil İslamiyet doldurma eğiliminde. Hızla bir rejim bunalımına sürüklenen Türkiye için de bu geçerli. Güney Afrika da kendi İntifada'sını yaşıyor, ama neredeyse bütün ipler emperyalist demokrasinin ve onun artık bugün sadık destekçisi bürokrasinin elinde. Güney Amerika devrime yürüyor, ama devrimci Marksist önderlik hala zayıf ve önce Castrocu, Sandinist hayallerin üstesinden gelmek zorunda. Güneydoğu Asya sürekli kanıyor, ama Tienanmen katillerinin kitlelere vaad edeceği hiçbir şeyi kalmamış.

Emekçi yığınların devrimi zorladığı bir dönemde Stalinist çöküntünün üstesinden gelmek ve devrimci Marksizmi yeniden inşa etmek, kitlelere devrimci sosyalist bir çözüm ve sağlam bir önderlik sunmak. Önümüzdeki sorun bu ve bu dünya ölçeğinde olduğu kadar Türkiye için de doğru.

Eski ayrılıklar, yeni birliktelikler

Evet, Türkiye solu bugün yeniden kümeleniyor. Önemli olan bu moleküler değişimin dinamiklerini iyi ayırt edebilmek. Pek çok hareketin, grubun, partinin kendi çizgisini kısmi de olsa bir ameliyat masasından geçirdiği, geçirmekte olduğu doğru. Ama buna yol açan temel saik, Stalinizmin iflasının ayırdına varılmış olunmasından çok, 12 Eylül yenilgisinin darbesi. Yeniden kümelenme süreci bu yenilginin nedenlerinin araştırılmasıyla başladı. Hatırlanacak olursa, 1980'lerin başında Trotskistlerin dışındaki hemen hemen bütün sol güçler Polonya'daki antibürokratik kitle patlamasını bir "karşıdevrim" olarak algılıyordu. Genel olarak bu yaklaşım 1989 sonundaki şoka kadar sürdü. Ama bu arada solun önemlice bir kesimi, 12 Eylül yenilgisini biraz da kendinde aramaya koyulmuştu.

Örneğin demokratik devrim/sosyalist devrim ilişkisi, sosyalist demokrasi sorunu, genel olarak özörgütlenmeler konusu, vb. hep bu dönemde ele alınmış, yeniden gözden geçirilmeye başlanmış ve yeniden kümelenmenin köşe taşları haline getirilmişti.

Şimdi bunlara Stalinizmin iflasının doğurduğu sorunlar eklendi. Devrim/demokrasi ilişkisi; partinin önderliği, ikamecilik ve kitle mücadelesi sorunları; proletarya diktatörlüğü ve proleter demokrasisi kavramlarının tanımı; dünya devrimi ve enternasyonalizm bağintısı; geçiş programı ve kitle seferberliği organları anlayışı; tek ülkede sosyalizm miti ve ulusal komünizm ideolojisi; ve tabii “nasıl bir sosyalizm?” sorusu... Koca bir bürokrasi imparatorluğunun çöküşünün altından bu sorulara yanıt verilmenden kalkılamaz. Şüphesiz bu soruları cevaplamaktan kaçanlar var. Bunların bir bölümü, bütünüyle sosyalizmi (uzak bir geleceğe havale ederek) terk edip soyut bir demokrasi arayışının peşine düşenler, umutlarını emperyalist barışa bağlayanlar. Bir bölümü ise, Stalinizmin çöküşüne bakmamaya çalışanlar, başkaların bu çöküşü görmesine dayanamayanlar, kısacası eskimiş dogmalarıyla birlikte kaçınılmaz sonlarını bekleyenler. Devrimci Marksizmin Stalinist çarpıtmalardan arındırılarak yeniden inşası ve sosyalizmin tekrardan işçi ve emekçi yığınların kurtuluş bayrağı haline getirilmesi mücadelesine bu iki kesimin de katacağı fazlaca bir şey yok.

Sol içindeki eski ve yeni tüm ayrılıklara bu gözlükle bakmak gerekir. İster reformist, ister radikal popülist, isterse de merkezci kanatları olsun, bir bütün olarak Stalinist kampta yaşanmış olan ayrılıklar eskiden genellikle saçma ve gereksiz görünürdü, bugün ise bütünüyle tarihsel önemini yitirmiş durumda. Burjuva demokrasisine teslimiyetin, ikameciliğin, oportünizmin “stratejisinde” ya da “taktiğinde” şu ya da bu görüş ayrılıkları ne kadar “önemli” görülürse görülsün, Stalinizmle birlikte onun bütün varyantları da artık kitleler nezdinde son nefesini veriyor. Bunun farkında olanlar da var; partilerini göz yaşları içinde “emekçi halka armağan ederek” tasfiye edenler, tasfiye sürecini bilinçsizce yaşayanlardan bir adım ilerde. Ama bunun devrimci Marksizme bir yararı yok.

Türkiye sosyalist hareketinde eğer bir “birlik” sorunu varsa, birliğin kendisinden çok bu sorunun temelinde yatan saik önemlidir. Reformistler devrimi, sosyalizmi, birlikte terk etmek isteyebilirler, bu onların sorunu.

Popülistler, küçük burjuva sosyalistleri, Stalinist çöküşü birlikte yaşamak isteyebilirler, bu da onların sorunu. Ama Türkiye’de devrimci Marksizmin inşa edilmesi, devrimci sosyalist partinin yaratılması, emekçi yığınlar Stalinizm çamurundan temizlenmiş bir sosyalizm bayrağının sunulabilmesi gerekiyor; işte birleşik bir devrimci partinin yaratılması düşüncesine zorunluluk yaratan da bu görevlerdir. O halde “birlik” sözcüğü bir “iyiniyet” söyleminin ötesinde tarihsel bir anlam taşıyor.

Eski ayrılıkları reformist ya da popülist, ama Stalinist zeminde gidermenin ve solun “birliği”nin koşullarını burada aramanın ecele bir faydası yok. Hala bu kamptan biri çıkıp “herkes kendini ciddiye alıyorsa birliğin koşulları yok demektir” diyebilir. Dogmalarla örülmüş eski şablonları üst üste koyup ortaklıklar aramaya dayalı bir birlik anlayışının kitlelerce nedenli ciddiye alınacağıdır önemli olan. Üstelik aynı kişi, on yıldır bulup bulabilediği yegane şey olan farklı görüşlerin aynı dergide yayınlanabilmesi dayanıklılığını sosyalist demokrasinin kendisi de sanabilir. Bu bir tarikatın idamesi bakımından şüphesiz önemlidir, ama tarikatların gizeminin tarihi yaşamının önünde bir engel olduğu da açık.

Birlik sorunu, Türkiye’de ve dünyada devrimci Marksizmin inşası sorunudur. Bu görevin altına girmesi gerekenler ise Stalinizmin dışındaki güçler ve onun çöküşünü devrimci tarzda aşma iradesine sahip olan yeni oluşumlardır.

DSB deneyi

Tekrar etmek istiyorum: Devrimci partinin yaratılması bilinçle örülmesi gereken bir süreçtir; devrimci Marksizmin inşası ise çok daha bilinçli bir çalışmanın ürünü olacak. Türkiye’de devrimci Marksizmin inşası ve devrimci Marksist partinin yaratılması, kendiliğinden gelişen bir sürecin ürünü olamaz. Birlik sorununa da böyle yaklaşmak gerekiyor. Eğer “nesnellik” bu tür bir partinin yaratılmasının dinamiklerini kendiliğinden yürürlüğe koyacak olsaydı, marjinal iradeleri de kenara süpürürdü. Ama toplumsal tarih böyle ilerlemiyor. Hatta tam tersine durumlar ortaya çıkıyor; önderliğin inşası zorunluluğu, tam da bu zorunluluğa karşı direncin arttığı dönemlerde kendini dayatıyor. Belki de zorunluluk kavramının tanımını bu ilişkide yatıyor.

Devrimci Sosyalist Blok girişimi, önderlik bunalımının çözümü yolunda atılmış önemli ve anlamlı bir adımdı. Birlik problemi de bu sürecin

içkin bir parçasıydı. Bunun nedeni, kimilerinin iddia ettiği gibi “gerçeğin parçalı olması” değil, devrimci Marksizm ırmağının kıyılarının kalabalıklaşmaya başlıyor olmasıydı. DSB, bilinçli bir iradenin ürünü olarak gündeme geldi, ama öyle sürmedi.

DSB’ye öngelen ve “Kuruçeşme Tartışmaları” olarak anılan birlik tartışmaları (BTDK), solun yeniden ayrışmasında önemli bir aşama oluşturdu. Bu ayrışmayı, 1980 öncesi kalıplara göre “devrimcilik-reformculuk” ayrımı olarak görmek son derece sığ bir bakış olur. BTDK süreci, bu süreçte katılanları herşeyden önce Marksizmin güncel sorunlarına devrimci tarzda el atıp atmama kapasitesilerine göre ayrıştırdı. Bu ayrışma sırasında çizginin ötesinde kalanlar yalnızca eski kalıplara göre reformcu olarak tanımlananlar olmadı, kendini devrimci olarak gören ve ama kör ve sağır maymunlar rolünü üstlenenler de bağıra çağıra kendilerini o yakaya fırlattılar. Bir başka ayrım eksenini ise, devrimci Marksist partinin inşası bilinci oluşturdu. “Buradan hiçbir şey çıkmaz” tembelliği, yalnızca irade ve bilinç zaafının bir göstergesi olmadı, aynı zamanda sosyalizmin “gerçekten yıkılmış” olduğu yolundaki zihniyetin ve bunun getirdiği demoralizasyonun bir ifadesi oldu. Tabii bu davranışı “kendine güven ve kendi başına güçlen” sloganıyla perdeleyenler olmadı değil, ama günümüzde devrimci sosyalizmi örten perdeler o kadar inceldi ve saydamlaştı ki, öte yanda boylu boyunca duran yetersizlik kendini tüm çıplaklığıyla açığa vurdu.

Ama herhalde en önemli ayrışma çizgisini, devrimcilik-reformculuk ayrımının kazanmış olduğu yeni boyut oluşturdu. Bu boyutun zıt kutuplarından birinde devrimci Marksizm, öbüründe ise sosyal demokrasi ve bürokratik sosyalizm (buna isterseniz milli komünizm ya da Stalinizm de diyebilirsiniz) yer alıyordu. İşte, devrim-demokrasi ilişkisi, işçi demokrasisi, program anlayışı, enternasyonalizm, Leninist parti gibi konularda kendini açığa vuran bu ayrışma, popülist söylemin klasik reformculuk-devrimcilik kavramlarına ve ayrılığına yeni ve doğru bir içerik kazandırdı. Kendini devrimci olarak tanımlayan çevre ve bireylerin kendilerini yıllardan beri reformculukla suçladıkları çizginin yanında bulmaları tam da bu boyutta gerçekleşti.

Bu ayrım çizgilerinin kavranmayışı, BTDK sonrası DSB sürecinde çeşit-

li sıkıntılar yarattı. Devrimci Marksizmin basıncı önce Gelenek çevresini sıkıştırdı. Kendini devrimci Marksizm alanındaki kümelerin yanında tutmaya çalışan Gelenek bu basınca dayanamadı, kendini dışarı attı. Bunu yaparken ve yaptıktan sonra aldığı tutumla da, kendisinin ne Marksizmin güncel sorunlarına devrimci tarzda el atma kapasitesine, ne devrimci partinin inşası bilincine, ne de devrimci Marksizmin politik tutumlarına sahip olmadığını kanıtladı. Üstelik, eskimiş Stalinist manevraları uygularken sergilediği siyasi acemilikle de, umduğunun tersine, TİP, TKP, TSİP gibi eski reformist partilerin dağılma sürecinden beklediği “yararı” elde edemeyeceğini gösterdi. Açıktır ki Gelenek bu çizgisiyle ancak bir Stalinist manevralar partisi yaratabilir, ama bunun devrimci Marksizme bir yararı yok.

DSB'deki en önemli yarayı, Türkiye'de devrimci Marksist bir önderliğin inşasına gerçekten katacağı şeyler bulunan Yeni Öncü çevresi açtı. Bunu, kendisini sürecin aktif bir bileşeni olmaktan çıkartıp, gözlemci statüsüne düşürerek yaptı. Yeni Öncü bir süreden beri devrimci Marksizm eksenini çevresindeki sorunlarla yüzleşme cesaretini göstermeye başlamıştı. Ama iş devrimci Marksist partinin bilinçli biçimde yaratılması noktasına gelince, bu çevrenin belirgin bir önderlik bunalımı içinde olduğu ortaya çıktı. Yeni Öncü okurları, neredeyse bu derginin bilinçli ve hedefleri belirli bir tartışma süreci içinde olduğuna inanır duruma gelmişlerdi. Ama DSB'nin devrimci Marksist siyasal hatta bu dergiden daha kararlı ve hızlı yürüyor olması, Yeni Öncü önderliğinin bir bölümünün bu süreçten kopulması yolundaki eğilimini güçlendirdi. Böylece, derginin aslında bilinçli değil, sarsak ve kendiliğinden, dolayısıyla da her an kesintiye uğrayıp tersine dönebilecek bir tartışma ve irdeleme süreci içinde olduğu anlaşıldı. Öyle ki, bir an için durup “Yeni Öncü ne savunuyor” diye sorulacak olsa, dergiyi yakından takip edenlerin bile uzunca bir süre düşünmesi ve varlık koşullarının on beş yıl öncesinin ayrılık söylemiyle açıklanıp açıklanamayacağına karar vermesi gerekiyor. Merkeziliğin turnusol deneyi bu olsa gerek. Ama bu durum, yalnızca o durumun öznesi için değil, sorusuna kararlı bir devrimci yanıtlar sistemi bekleyen herkes için sıkıntı verici bir durum. Yeni Öncü'nün bu atalet ortamından kurtulması herşeyden önce önderliğinin devrimci Marksizmin ve devrimci partinin inşası yolundaki bilinçli tutumuna bağlı.

Zorunluluğun sürekliliği

Parti çıkarlarının, işçi sınıfının çıkarlarının önüne geçirilemeyeceği söylenir; ben bunu yetersiz, hatta bir bakıma yanlış bir önerme olarak görüyorum. Bu aslında bir önerme değil, çıkarları işçi sınıfınıninkiyle çelişen ikameci bürokratik Stalinist partilere yönelik bir eleştiri olabilir. Bence doğru önerme, parti çıkarlarının işçi sınıfının zorunlu eylemi doğrultusunda belirlenmesi biçiminde olmalı. Tabii Türkiye için buradaki parti sözcüğünü epeyce bir küçültüp kabaca “grup” yapmak, işçi sınıfının bugünkü zorunlu eylemini de devrimci partinin inşası olarak belirlemek gerekiyor.

Emperyalist çağın temel sorunu olan devrimci önderlik bunalımı, günümüzde tüm dünyada ve hele Türkiye’de iyiden iyiye kronikleşti. Ama grup psikolojisi de kronik bir hastalık haline dönüştü. Böyle bir ortamda bunalımın çözümüne yönelik her girişim, şüphesiz ciddi zorluklarla ve dirençlerle karşılaşacaktır. Bir devrimci işçi partisi yaratma doğrultusundaki DSB projesinin önüne de bu tür engeller dikildi. Ama zorunluluk hala ortada duruyor.

Belli ki sol içindeki ayrışma ve yeniden kümelenme süreci daha uzunca bir süre devam edecek. Önemli olan bu süreci bilinçli yaşayabilmek ve dolayısıyla da gerçekliği dönüştürme yeteneğini elde etmek. Bunun için de devrimci Marksizmin çıkarlarını, işçi sınıfının devrimci partisinin yaratılması zorunluluğuna tabi kılabilmek gerekiyor. Bu bizzat devrimci Marksizmin kendisinin inşası demektir.

Birlik sorunu da ancak bu çerçevede anlam kazanır. Birlik, ne parçalı gerçeği yakalayabilmek, ne de taktik güç tahkimatı yapmak için gerekli. Eğer birlik sözcüğünden devrimci parti bağlamında söz ediyorsak, bunun ideolojik, politik ve örgütsel bir inşaa süreci içinde billurlaşıcağını kavramamız gerekir. Bu alanın sınırları devrimci Marksizmle çevrelenmiştir.

DSB, devrimci Marksizm alanının belirlenmesi yolunda çok önemli bir adım olmuştur. Şimdi yapılması gereken bu zorunlu inşanın öbür tuğlalarını belki teker teker, ama bilinçli bir biçimde ve kararlılıkla örebilmektir.

Aralık 1990, *Sınıf Bilinci*, Sayı 8

İstanbul İşçi Kurultayı İçin Çağrı

(Mart1991)

Türkiye işçi sınıfı bir dizi ekonomik, siyasi ve toplumsal sorunla karşı karşıya. Hayat pahalılığı ve enflasyon, işsizlik, sendikal özgürlüklerden ve çalışma hakkından yoksunluk, çalışan insanlar üzerindeki anti-demokratik baskılar, siyasi temsil hakkından uzak tutulma, konut, eğitim ve sağlık alanlarındaki eşitsizlikler, bu sorunlardan yalnızca bazıları.

Bu ve benzeri pek çok sorunun temelinde, işçi sınıfının içinde yaşama-ya zorlandığı sömürü sistemi yatmakta. Ücretli emeğin sömürülmesine dayalı olan kapitalizm var oldukça, bu sorunlar ya da bu sorunların doğmasına yol açan nedenler var olmaya devam edecektir. Ama öte yandan sorunların çoğu, işbaşındaki iktidarlarca uygulanan politikalarla daha da ağırlaşmakta, bunun sonucunda hayat işçiler için dayanılmaz bir hal almaktadır. Nitekim böylesi günler yaşamaktayız.

Çalışma hakkı ve günün koşullarına uygun bir geçim ve yaşam düzeyi herkesin, en başta da tüm değerleri yaratan işçi sınıfının hakkıdır. Oysa ücretli emeğin sömürüsüne dayalı toplumlarda bu hak egemenler tarafından bahşedilmiyor. Bunların, çoğu kez sert mücadeleler sonucunda kazanılması gerekiyor. Türkiye işçi sınıfı bunun az ya da çok farkında. Bu yüzden kimi zaman çok sert mücadeleler içine de giriyor. Ama ortada henüz kazanılmış ciddi bir mevzi yok.

12 Eylül diktatörlüğü ile birlikte yürürlüğe konulan baskı rejimi, parlamenter kılıf altında da olsa sürdürülüyor. Kaldırılan bazı anti-demokratik yasaların yerine çok daha ağırları konuluyor. Sendikal hak ve özgürlükler hala askıda. 24 Ocak kararlarıyla birlikte uygulamaya konulan emekçi düşmanı ekonomik politikalar, baskı rejiminin koruyuculuğu altında

sürdürülüyor. İşsizler ordusu hergün biraz daha büyüyor. Bütün bunlar, çok daha kararlı, birleşik ve örgütlü bir işçi ve emekçi mücadelesiyle püs-kürtülmesi gereken saldırılar.

Oysa işçi sınıfının bu saldırıları püskürtecek yeterli siyasi bilinç ve örgütlülüklere, mücadeleciler sendika yönetimlerine, birleşik eylem platformlarına sahip olmadığı ortadadır. Bunlar hep üstesinden gelinmesi gereken ciddi sorunlardır. Bu durumun yalnızca 1990 sonu ve 1991’de yarattığı olumsuzluklara şöyle bir göz atacak olursak:

* SS Kararnamesinin yürürlüğe girmesine karşı hükümeti geriletebilecek kitlesel bir direnç gösterilememiştir.

* Zonguldaklı madencilerin grevine ve Ankara’ya yönelik tarihi yürüyüşlerine gerekli aktif destek ve dayanışma sağlanamamıştır.

* Körfez krizi sırasında, emperyalist koalisyonun ortadoğuya yönelik saldırılarına ve savaşa karşı politik bir tavır ortaya konamamış, bizzat emperyalist ülke halklarının gösterdiği kitlesel direnç düzeyine bile ulaşamamıştır.

* 3 Ocak genel eylemi, hükümete ve patronlara yönelik ciddi bir kitlesel uyarı eylemi haline dönüştürülemedi.

* Hükümetin grevleri ertelemesi karşısında bu grevlere sahip çıkılamamış, erteleme kararına karşı mücadele edilememiştir.

* Yüzbinlerce işçinin işten atıldığı bir dönemde, bu gelişmeye karşı kayıtsız kalınmış, tensikatlara karşı yaygın ve birleşik bir direniş gösterilememiştir.

* Kürt halkının üzerindeki soykırıma varan terör karşısında sessiz kalınmış, onların özgürlük mücadelesine destek olunmamıştır.

* Ve nihayet son günlerde çıkartılan ve işçi sınıfının mücadelesini büyük bir cendere içinde sıkıştıracağı açıkça ortada olan Terör Yasası’na karşı herhangi bir mücadele örgütlenmemektedir.

Bu olumsuzlukların ve eksikliklerin faturası tekrar işçi sınıfına çıkmaktadır. Bizler, hükümetin ve patronların saldırıları karşısında sessiz kaldıkça, koşullar giderek daha da ağırlaşmaktadır. Çok yakında hükümetin IMF’nin emriyle yeni bir kemer sıkma politikasını gündeme getireceğini

herkes bilmektedir. 12 Eylül döneminin karanlık günlerinin bir işareti olan bu gelişmeye karşı bugünden bir direnç örgütlenmezse, yarın belki de çok geç olacaktır.

* * *

Bütün bu olumsuzlukların başta gelen nedenlerinden biri, işçi sınıfının siyasi güvenine sahip bir öncü partisinin bulunmıyışdır. Var olan tüm burjuva muhalefet partilerinin hedefi parlamentoya girebilmek için işçilerden oy almaktır. Bu nedenle zaman zaman işçi sınıfının hayati sorunlarına el atar gibi görünebilmektedirler. Ama onların bu muhalefetinin yazılı kağıtların, atılan nutukların ötesine geçmediğini artık herkes görüyor. Bu partiler, yukarıda sayılan gelişmeler karşısında hükümeti geri püskürtecek tek bir kitlesel direniş örgütlemeye girişmemişlerdir. Girişmezler de. Çünkü bu sorunlara karşı mücadele aynı zamanda sömürü sistemine karşı kafa tutmayı da gerektirmektedir. Bu, burjuva muhalefetinin işi değildir.

Oysa işçi sınıfının mücadelesini fabrika kapısının dışına çıkartacak, onu mücadele alanlarında birleştirecek ve sömürü sistemine karşı işçi gücünü ortaya koyabilecek bir sınıf partisine ihtiyaç vardır. İşçi sınıfının ve tüm emekçi halkın ekonomik, politik ve toplumsal taleplerinin tavizsiz sözcülüğünü yapacak, bunların uğrunda verilmesi gereken mücadelelerin önderliğini üstlenecek ve emekçi yığınları iktidara götürecek bir parti olmalıdır bu.

Böyle bir partinin, ancak mücadeleciler işçilerin omuzlarında yükseleceği açıktır. İşçi sınıfının partisi nasıl inşa edilebilir? Biz, bu konunun yalnızca kendini bu göreve lâyık görenlerin arasında değil, tüm mücadeleciler işçiler tarafından tartışılmasını istiyoruz. bugün işçi sınıfı kendi siyasi partisini oluşturma sorununu ciddi bir biçimde gündemine almak, buna giden yolları bulmak ve çözüm yolları üretmek zorundadır.

Dolayısıyla, işçi sınıfının siyasi sorunlarına duyarlı tüm işçileri açık yürekli bir tartışmaya ve çözümler bulmaya çağırıyoruz.

* * *

Bugün işçi sınıfının sahip olduğu yegane kitle örgütleri sendikalarıdır. İşçilerin, yılların emeğiyle inşa etmiş oldukları sendikalarına ne kadar

güvenmek istediklerini hepimiz biliyoruz. Oysa son yıllarda sendikalar işçi sınıfı içinde hızlı bir güven kaybına uğramaktadır. Bunun başlıca sorumlusu, sendikaları işçilerin dışında ve hatta onların üstünde, uzlaşmacı ve patron yanlısı birer örgüt haline getiren sendika bürokratlarıdır.

Bugün sendikaların büyük bölümü toplu sözleşmeleri işçilerden habersiz hazırlayan ve imzalayan, sendika işçinde en küçük bir işçi denetimine tahammül edemeyen, muhaliflerini patronla işbirliği içinde işten attıran, bırakın işçinin mücadelesini desteklemeyi ve ona öncülük etmeyi, bu mücadeleyi tüm gücüyle engellemeye çalışan bürokratlarca yönetilmektedir. Bu bürokratlar sendikaların içinden sökülüp atılmadıkça işçi sınıfının sendikalara olan güvensizliği daha da yaygınlaşacak, böylece hükümet ve patronlar sınıfın sendikasızlaştırılması politikalarında önemli bir başarı kazanmış olacaklardır.

Ekonomik, politik ve toplumsal baskılar altında sıkışan işçiler, burjuva muhalefetinden umduklarını bulamayınca gözlerini sendikalarına dikmektedirler. Ama bürokratik yönetimler altındaki sendikalar da bu sorunların çözümü yolunda en küçük bir mücadelecilik sergileyememektedir. Sendikal hakların kazanılması gerekiyor, çalışma yasalarının ve ona temel sağlayan anayasanın değiştirilmesi gerekiyor, işten atılmalara karşı mücadele edilmesi gerekiyor, grevlerin başarıya ulaştırılması gerekiyor, enflasyona ve kemer sıkma politikalarına karşı ve çalışma hakkı kitlesel bir direnişin örgütlenmesi gerekiyor, vb. vb. Mevcut sendika yönetimlerinin bunu başarma niyeti ve yeteneğinden çok uzak olduğu ortadadır.

Türkiye işçi sınıfının sendika bürokrasilerini kırabilmesi ve sendikalarını mücadelecı örgütler haline getirebilmesi mutlak bir zorunluluktur. Bunun için herşeyden önce uzlaşmacı ve bürokratik sendikacılık anlayışına karşı, sınıf ve kitle sendikacılığının program ve tüzüğünün oluşturulması, bu program ve tüzüğün çevresinde mücadelecı yeni sendikal önderliklerin inşa edilmesi gerekiyor. Kısacası yeni bir sendikal alternatifin geliştirilmesi gerekiyor.

Dolayısıyla sınıfın sendikal sorunlarına duyarlı tüm işçileri bu tür bir alternatifin geliştirilmesi konusunda tartışmaya, çözümler üretmeye ve bu uğurda birleşik bir mücadele vermeye çağırıyoruz.

* * *

Bütün mücadeleci işçilerin kendi sorunlarına sahip çıkması, dağınıklı-
ğa ve örgütsüzlüğe bir son vermesi gerekiyor. İşte İSTANBUL İŞÇİ KU-
RULTAYI önerisi bu zorunluluktan doğmuştur. Bu Kurultay ile birlikte,
ekonomik, politik ve toplumsal sorunlarımıza güçlü bir biçimde el atmak
ve bu sorunların çözümü doğrultusunda bilinçli ve örgütlü bir mücadele
içine girmek durumundayız.

Bunun için her şeyden önce sorunlarımızı açık yüreklilikle tartışmamız
gerekıyor. Ama Kurultay çalışması yalnızca bir tartışma süreci de olma-
malıdır. Kurultay çalışmasının işçi mahallelerine ve fabrikalara kadar ya-
yılan azmi, kendini birleşik mücadele içinde hissettirebilmelidir. İşçi sını-
fı bu yeteneğe sahiptir. Yeter ki sınıfın sorununa duyarlı tüm mücadeleci
işçiler bu yolda gerekli kararlılığı gösterebilir.

İSTANBUL İŞÇİ KURULTAYI için bu çağrı bir ilk adımdır. Bu çağrı
sınıfın geniş kesimlerince benimsenip üstlenildikçe anlam kazanacaktır.
Bizler bunun bilincindeyiz. Bu yüzden Kurultay'ın tüm İstanbul işçileri-
nin eseri olmasını istiyoruz.

Emekten yana olan herkesi İSTANBUL İŞÇİ KURULTAYInı sahiplen-
meye davet ediyoruz.

Mart 1991, *Bildiri*

Sınıf Bilinci, İşçilerin Partisi ve Kurucu Meclis

(Temmuz 1991)

İster açıkça reformist, ister popülist-radikal görünümlü olsun, Stalinist hareketin ortak özelliği politikada asgari ve/ya da azami pozisyonlarda çakılıp kalmaktır. Bu da onları, devrimin ve devrimci dönüşümlerin “yılmaz savunucuları” gibi görünmeye çalışırken, aslında küçük burjuva muhalefetin bir türü haline getirir. Her türden “kesintisizlik” söylemleriyle birlikte belirsiz bir geleceğe erteledikleri proleter devrimine ilişkin propagandalarını bir yana bırakın, geriye devrimci iktidar hedefinden kopuk bir dizi ekonomik ve demokratik talepten başka bir şey kalmaz. Bu yüzden de Stalinizmin tarihi burjuva düzenine eklemlenmenin, onun organik bir parçası olmanın eşsiz örnekleriyle doludur.

Proleter devrimi doğrultusunda kitlelerin devrimci seferberliği nasıl yaratılır? Bu devrimde kitlelere önderlik edecek devrimci Marksist parti nasıl inşa edilir? Proletaryanın günlük mücadelesinden iktidarın devrimci zaptına nasıl ulaşılır? İşçi sınıfının verili bilinç düzeyi ile politik sınıf bilinci arasındaki köprü nasıl kurulur? Devrimci Marksizmin bu can alıcı sorunları Stalinizm için pek bir anlam ifade etmez. Çünkü onların bazıları için kısmi ve acil bir dizi ekonomik ve demokratik hak için mücadele yeterlidir; bazıları ise bunu reformizm olarak görür ve ama güncel talepler uğruna mücadeleyi devrim mücadelesiyle birleştirme gibi bir perspektife sahip olmadıklarından devrim propagandasıyla yetinmeyi tercih ederler.

Türkiye’de de bir dizi Stalinist akım ve çevre var. Stalinizmin dünya ölçeğindeki bunalımıyla birlikte bunlar da kendi krizlerini ve kaçınılmaz çöküş süreçlerini yaşıyorlar. Şüphesiz gerek Stalinist diktatörlüklerin, gerekse de ulusal Stalinist akımların bu çöküşlerinin devrimci sosyalist bir

atılımın eşliğinde gerçekleştiğini söylemekten epeyce uzağız. Çünkü proletarya henüz devrimci Marksist bir önderliğe kavuşabilmiş değil. Üstelik Stalinist akımlar giderayak devrimci Marksizme son karalarını da çalmaktan sakınmıyorlar. İşte bunlardan biri de bizim Özgürlük Dünyası.

Bu dergi, son üç-dört sayıdır kör oklarını devrimci Marksist Sosyalizm gazetesine yöneltmiş durumda. Sosyalizm, sayfalarında Marksist politikanın oluşturulma süreçlerinden çok bunun sonuçlarına yer veren bir kitle gazetesi. Özgürlük Dünyası dergisi de, Sosyalizm'in ortaya attığı "İşçilerin Partisi" ve "Kurucu Meclis" gibi bazı sloganlardan hareketle, gazetenin "kendiliğindenci" ve "reformist" bir çizgide olduğunu kanıtlama çabasına girişmiş.

Emekçi yığınlar, şu ya da bu partinin ya da çevrenin şu ya da bu sloganı hangi mantığa dayalı olarak geliştirdiğiyle ilgilenmezler. Onlar daha çok gündelik mücadelelerinin içine gömülmüş durumda ve kısa vadeli çıkarlarının peşindedirler. Devrimci Marksistlerin görevi ise, bu gündelik mücadeleleri proleter devrimine bağlayan köprüyü kurmaktır. Bu da politik arenada son kertede sloganlarla gerçekleşir. Bu sloganların nasıl üretilmesi gerektiği ve üretildiği esas olarak devrimci proleter öncünün sorunudur.

Bu yazıda Özgürlük Dünyası ve benzerlerine, İşçilerin Partisi ve Kurucu Meclis gibi sloganların hani programatik anlayışa dayalı ve amaca yönelik olarak geliştirildiğini anlatmaya çalışacağız. Bu ortaya çıktığında devrimci Marksistlerin iddia edildiği gibi kendiliğindenci olmadıkları görülecektir. Ama birşey daha görülecektir, ki o da devrimci Marksistlerin salt devrim propagandasıyla yetinmeyen aktif devrimci parti inşacıları olduklarıdır. Ne Özgürlük Dünyası'nın ne de başka Stalinist çevrelerin demagojisi ve tahrifatı bu gerçekleri gizlemeye yetmeyecektir.

Siyasal sınıf bilinci

Özgürlük Dünyası Şubat 1991 tarihli 28. sayısında, Sosyalizm gazetesinin Ocak 1991 tarihli 8. sayısından bazı alıntılar yapmış (aslında alıntılar bölümük pörçük yerlerden yapılmış ve gerekli görülen bölümler dergi tarafından tamamlanmış, ama genelde bir anlam kayması olmadığından onların yaptığı alıntıları kullanacağız): "İşçi sınıfı, özgürlüğün kendi eliyle geleceğinin farkında... Sınıfın bilinç düzeyinin sınıfın eylemiyle nasıl sıçramalı olarak geliştiğini yaşıyoruz...Yenilgiyi önlemenin yolu ise

Türkiye'nin Zonguldaklaşmasıdır. Zonguldaklaşan Türkiye'de ne askeri darbe olur ne de ordu savaşa girebilir. İşçiler bu gerçeğin farkındalar, bazı sendikalar da farkında... Zonguldak işçileri, patronların ve generallerin siyasetine ancak bir işçi siyaseti ile mücadele edilebileceğini farkettiler..”

Özgürlük Dünyası, bütün “farkında olmak” sözcüklerinin altını çizdikten sonra şöyle diyor: “Bütün bunların “farkında olmak”, kendisi için sınıf olmanın “farkında” olmak anlamına gelir. Sosyalizm yazarlarına göre, işçi sınıfı siyasal bilinç kazanmış. Bu bilincin kazanılmasında Sosyalizm yazarlarının hiç bir katkısı olmadığı gün gibi açık olduğuna göre, buradan pekala şöyle bir sonuç çıkar: “Kendisi için” mücadeleye atılmış olmak demek, sosyalist siyasetin dışında olmak, haydi sosyalist olmamak demektir. O halde sosyalizm dergisi sosyalizmin dışındadır!”

Derginin mantığı şu: İşçi sınıfının ya da onun bir kesiminin bazı siyasal gerçeklerin farkında olması, onun siyasal bilinç kazandığı ve “kendisi için bir sınıf” olduğu anlamına gelir. Bu da işçi sınıfı mücadelesi proletaryanın öncü partisinin yönetimi altında yürütülüyor demektir. Eğer bu hareket böyle bir parti tarafından yönetilmiyorsa, kitlelerin hareketi kendiliğinden, bilinçleri ise burjuva demektir. Dolayısıyla işçilerin bazı siyasal gerçeklerin farkında olduğunu söyleyen ve ama bu hareketi yönetmeyen bir siyasal akım kendiliğindencilik batağına saplanmış ve sosyalist değildir.

Özgürlük Dünyası'nın Sosyalizm'i kendiliğindenciliğin savunucusu gösterme yolundaki bu son derece “zorlama” iddiasını iki düzeyde inceleyebiliriz. Birincisi, işçilerin genel olarak bazı, özel olarak da yukarıda belirtilen siyasal gerçeklerin farkına varması, onların “kendileri için bir sınıf” haline geldiğini gösterir mi? Çünkü eğer öyleyse Sosyalizm gerçekten kendiliğindenciliğin savunusu yapıyor demektir. İkincisi, Sosyalizm proletaryanın kendiliğinden mücadelesi içinde, yani devrimci bir öncü partiye gereksinim duymadan iktidarı ele geçirebileceğini savunuyor mu? Çünkü eğer savunuyorsa Sosyalizm gene kendiliğindenci bir çizgide demektir. İkinci soruyu gelecek bölümde yanıtlayacağız. Şimdi birinci noktayı ele alalım ve önce genelliği içinde inceleyelim.

Bilindiği gibi Lenin, kendiliğinden bilinci trade-union'cu bilinç olarak tanımlar ve işçi sınıfının kendiliğinden mücadelesi içinde ancak bu bilinçe ulaşabileceğini, sosyalist bilincin ise onlara dışardan taşınması gerekti-

ğini söyler. Dolayısıyla ilk bakışta işçi sınıfının bilincinde siyasal bir yanın bulunmadığını söylemek kendiliğindencilik gibi gözükebilir. Oysa öyle değildir. Lenin bu tanımını yaptığı bölümde bir dipnot düşer ve aynen şunları yazar: “Trade-unionculuk bazılarının düşündüğü gibi “siyaseti” tümüyle dışlamaz. Trade-unionlar her zaman siyasi (ama Sosyal Demokratik değil) ajitasyon ve mücadele sürdürmüşlerdir.”

Dolayısıyla işçi sınıfının siyasi bilinç öğeleri taşıdığını, siyasi mücadele içine girdiğini söylemek, kendiliğindencilik olmaz. Aslında bu gerçeği Özgürlük Dünyası’nın kendisi de tespit ediyor.

Zonguldak grevinin belirleyici özelliği, siyasi bir halk hareketine (abç) dönüşmüş olmasıdır. Grevin başlangıç nedeni ekonomik taleplerdir. Kuşkusuz bitmesi de ekonomik taleplerin karşılanmasına bağlıdır. Buna rağmen, grev, derin bir siyasi içerik taşımaktadır. (A.g.y. s.35.)

Bunu kim söylüyor? Özgürlük Dünyası. Aynı Özgürlük Dünyası sosyalizm’i nasıl eleştiriyor? “sosyalizm yazarlarına göre işçi sınıfı siyasal bilinç kazanmış” diye. Kendisiyle çelişki ve eleştirinin zorlanmış niteliği apaçık ortada. Özgürlük Dünyası şimdi, “işçi sınıfının siyasal bilinç kazanması ile mücadelesinin bir siyasi halk hareketine dönüşmüş olması aynı şey değildir” diyebilir. Ama bu, kaba bir demagoji olmanın ötesine geçemez. Çünkü mücadelenin talepleri ve sloganları ile bunların dile getirilmesinin ardında yatan bilinç arasındaki bağıntıyı koparmak mümkün değildir. Herhangi bir işçi mücadelesinde işçilere egemen olan bilinç, kendisini o mücadelenin taleplerinde ve sloganlarında açığa vurur. Nitekim Özgürlük Dünyası Zonguldak mücadelesinin siyasi niteliğini vurgularken bunu teslim ediyor:

Her işçi hareketinin son tahlilde siyasi bir muhteva taşımasından fazla olarak (abç) greve siyasi nitelik kazandıran iki etken grubundan söz edilebilir... İkincisi, birleşmiş burjuvazi karşısında kararlı bir şekilde yürütülen grevin siyasi olmasından ayrı olarak (abç) eylem sürecinde dile getirilen talep ve sloganların apaçık politik niteliği. (A.g.y. s.35)

Burada, “grevin siyasi” olması ile “dile getirilen talep ve sloganların apaçık politik niteliği” arasında nasıl bir “ayrı”lık bulunduğunu anlayabilmiş değiliz. Çünkü bir hareketin niteliğini esas olarak o mücadelenin taleplerde ve sloganlarda dile getirilen hedefi belirler. ama şimdi bunu

geçelim. Şunu vurgulamak istiyoruz: Eğer bir mücadele “siyasal” ise, yani “talep ve sloganları apaçık siyasal” bir nitelik taşıyorsa, o mücadele siyasi bilinç içeriyor demektir. Bunun aksi düşünülemez. Aslında Özgürlük Dünyası, Sosyalizm’den fazla birşey söylemektedir. Sosyalizm, işçiler bazı siyasi gerçeklerin farkına vardılar derken, Özgürlük Dünyası Zonguldak mücadelesini siyasi bir halk hareketi olarak değerlendiriyor. Sonra da dönüp “Sosyalizm yazarlarına göre işçi sınıfı siyasal bilinç kazanmış” diye eleştiriyor! Kendisiyle çelişkiye düşen bir demagojiden başka birşey gören var mı?

Şimdi sorunu özelde ele alalım. Sosyalizm’in Zonguldak işçilerinin farkına vardıklarını söylediği siyasal gerçekler, işçilerin “kendisi için bir sınıf” haline geldiğini gösteren olgular mıdır? Sosyalizm’in yukardaki tespitlerini tek tek incelemeden önce, “işçi sınıfının kendisi için bir sınıf olması tanımına bir açıklık getirelim.

Eğer kastedilen, işçilerin bir sınıf olarak kendilerinin ayırdına varmaları ise, ekonomik sınıf örgütleri olarak sendikaların ortaya çıkmasıyla birlikte işçiler kendileri için bir sınıf olmaya başlamışlardır demektir. Bu haliyle kendiliğinden bilinç, sınıf bilincinin bir düzeyi, belki de en alt düzeyidir. Ve eğer işçi sınıfının bu kendiliğinden bilinci siyasal öğeler taşıyor duruma gelmişse, ya da sınıf mücadelesi siyasallaşmışsa (ki yukarıda görüldüğü gibi Özgürlük Dünyası böyle diyor), işçiler “kendileri için bir sınıf olma”nın daha üst düzeylerine doğru atılımlar yapmış demektir. O halde Sosyalizm’in tespitinde bu tanıma aykırı bir yan yoktur.

Ama sorun burada değil. Çünkü Özgürlük Dünyası, “kendisi için sınıf olma” halini, “sosyalist siyasal bilince” ulaşma olarak tanımlıyor. Sanırım burada kastedilen tek tek işçilerin ya da büyük çoğunluğunun sosyalist olması değil. Burjuva ideolojisine karşıt bir “sosyalist siyasal sınıf bilinci”nden söz ediliyorsa, bu, proletaryanın burjuva devletini ve kapitalist üretim ilişkilerini kırarak kendi siyasal ve ekonomik düzenini kurmanın zorunluluğunu kavramış olması biçiminde tanımlanabilir. Ben buna devrimci siyasal bilinç diyorum. Eğer, “kendisi için sınıf olma”yı devrimci siyasal sınıf bilincini edinme olarak tanımlayacaksak, bu bilincin merkezinde iktidar sorununun yattığını bilmemiz gerekir.

Devrimci siyasal bilinç, kapitalist toplumda proletaryanın bir sınıf halinde ulaşabileceği siyasal sınıf bilincinin en üst düzeyidir. Bu bilinci

edinmiş olan proletarya düzene karşı iktidar savaşı içine girmiş demektir. İşte Sosyalizm, Zonguldak grevine ilişkin olarak hiçbir zaman ve hiçbir yerde böyle bir iddiada bulunmamıştır.

İşçilerin “özgürlüklerin kendi elleriyle geleceğini far etmeleri”, doğrudan kendi sınıfsaliktidarlarını kurmanın zorunluluğunu kavradıklarını göstermez. İşçi sınıfı demokrasi mücadelesi içinde çoğunlukla yanılsamalara düşer. Kendi kitlesel siyasal ağırlığıyla ülkedeki özgürlükler zemininin genişleyeceğini farkederek, kimi zaman da bunu açıkça görür. Ama çoğunlukla reformist ve bürokratik önderlikler aracılığıyla bu bilinç düzeyine hapsedilir ve gerçek ve kalıcı bir demokrasinin ancak işçi demokrasisi olabileceği bilincinden uzak tutulmaya çalışılır. Bunu kırmak ve proletaryaya bu bilinci taşımak devrimci öncünün, proletaryanın Leninist öncü partisinin görevidir. Özgürlük Dünyası ile bu konuda anlaşıyoruz. ama Özgürlük Dünyası, işçi sınıfının verili burjuva sınırlar içinde bile demokrasi üzerindeki ağırlığının farkına varabileceğini kavraması gerekir. Aslında bunu bilmediklerini sanmıyorum. Ama “görevleri” Trotskizmi karalamak olduğundan, iş buraya gelince yalpalayarak bir kez daha kendileriyle çelişmek ve tahrifatlara baş vurmak zorunda kalıyorlar.

Aynı şeyi darbelere ve savaşlara ilişkin olarak da söyleyebiliriz. “Zonguldak Türkiye’ye demokrasi dersi veriyor” diye bağırarak madenciler, bir yandan da “madenci savaşa gitmeyecek” sloganını atıyorlardı. Evet, Zonguldaklılar buna gerçekten inanıyorlardı. Eğer işçiler savaşa gitmemekte kararlı olduklarını gösterirlerse, bu slogan tüm ülke çapında inançlı bir biçimde haykırılırsa, Türkiye’nin savaşa sokulamayacağını farkındaydılar. Zonguldak madencisinin bu bilinci herhangi bir ideolojik ya da teorik tespitin ürünü değildi. Tam tersine son derece pratik olarak grevlerinin başarı şansını burada görüyorlardı. Eğer Türkiye savaşa girerse, savaş hali ilan edilirse, grevlerinin de askıya alınacağını biliyorlardı (nitekim öyle de oldu). İşte tam bu bilinçle, bu siyasal içerikle mücadele ediyorlardı. İktidarı ele geçirme bilincinden çok uzaktılar, ama savaş karşısındaki güçlerinin de farkındaydılar. Özgürlük Dünyası bunun farkında olmayabilir, ama gerçek buydu. Ve bu gerçeğin “sosyalist siyasal bilinç”le doğrudan bir örtüşmesi yoktu. Pek çok kapitalist ülkede hükümetler işçi sınıfının burjuva sınırların ötesine geçmeyen, ama devasa güçteki siyasal ağırlığı nedeniyle savaşlardan uzak tutulabilmiş, pek çok darbe tehlikesi böyle

atlatılabilmiş, hatta bazı askeri cuntalar böyle devrilmiştir. Üstelik eğer Türkiye sıcak savaşa sokulamamışsa, bunun nedenlerinden biri de Zonguldak'ta yatmaktadır. İşçiler bunu biliyor. Ama aynı işçiler henüz kendi siyasal ve ekonomik düzenlerini kurma bilincinden çok uzaklar. Sosyalizm de bunu biliyor. Özgürlük Dünyası ikisini de bilmiyor (mu)?

Zonguldak işçilerinin “patronlara karşı bir işçi siyasetiyle mücadele edilmesi gerektiğini farketmeleri” konusu da aynı bağlamda düşünülmelidir. Şimdi, bu olgunun Zonguldak için geçerli olup olmadığı tartışılabilir. Biz bu tespitin doğru olduğunu düşünüyoruz. Ama yanlış olsa bile, Özgürlük Dünyası'nın eleştirisi haklılık kazanmaz, çünkü o, işçilerin sınıf siyaseti gütmenin zorunluluğunu kavramalarını “kendileri için bir sınıf” haline gelmeleri, yani “sosyalist siyasal bilince” ulaşmaları biçiminde yorumluyor. Bu tümüyle yanlış bir yargıdır. Pek çok ülkede doğrudan kitle-sel sınıf partileri olan ve ama programları proletaryanın devrimci iktidarını içermeyen partiler vardır. O ülkelerde milyonlarca işçi bu partilerin üyesi olabilmekte, bu partilerin aracılığıyla sınıf siyaseti güdebilmektedir. Biz bu partileri burjuva ve reformist işçi partileri olarak eleştirebiliriz ve haklı da oluruz. Ama bu durumu değiştirmez. Proletarya henüz burjuva düzeninin sınırları içinde kalan, ama ayrı bir sınıf olarak sürdürdüğü bir siyasal mücadele içinde olabilir. Bu, sınıf bilincinin henüz “sosyalist siyasal” olmayan geri bir düzeyini temsil eder ve belirli momentlerde eskiye oranla bir sıçramayı temsil edebilir. Dolayısıyla, proletaryanın bir sınıf siyasetiyle mücadele etmenin gereğini görmesi, devrimci siyasal bilince ulaşması biçiminde algılanamaz.

Buraya kadar söylediklerimizi bir toparlayalım. İşçi sınıfının burjuva düzeninin çerçevesinin ötesine taşmayan kendiliğinden mücadelesi, sınıf bilincinin değişik düzeylerine tekabül edebilir. Bu düzey kendini genel olarak ifade edilen taleplerde ve sloganlarda açığa vurur. Bu talep ve sloganlar siyasal içerikli de olabilir. Ama proletaryanın bu siyasal talepleri ve sloganları burjuva demokrasisinin sınırları içinde kalabilir ve reformist partilerin, sendika bürokrasilerinin görevi de onu burada tutmaktır. Ne var ki işçilerin mücadelesi zaman zaman bu sınırlarla çatışmaya da girebilir. Devrimci önderliğin görevi proletaryaya bu mücadelesinde yardımcı olmak, onu devrim programına kazanmak ve devrim mücadelesinde ona önderlik etmektir. İşçi sınıfına bu devrimci siyasal bilinci kazandırmak

devrimci önderliğin görevidir.

Öte yandan devrimci önderlik proletaryanın bilincindeki sıçramalı gelişme sürecini viyi değerlendirebilmek zorundadır. Partinin aktif yönlendiriciliği olmadan en devrimci kitle seferberlikleri bile iktidarın devrimci zaptıyla sonuçlanamaz. Bu doğrudur ve aksine inanmak kendiliğindencilik olur. Ama sınıf mücadelesinin “kendiliğinden” siyasallaşabileceğini ve zaman zaman devrimci bir karakter kazanabileceğini kavramamak da, proletaryanın kapitalist toplumda taşıdığı mücadele dinamiğine inanmamak olur. Bu bağlamda Özgürlük Dünyası yazarlarına bir önerimiz var. Sosyalizm’i eleştirdikleri aynı sayılarında yer verdikleri “TDKP Konferans Belgeleri’nden” başlıklı yazıda geçen şu ifadeyi bir de kendileri dikkatle değerlendirsınler: “...Hareketin yükseliş ve gelişmesinin kendiliğinden sosyalizm eğilimi doğurması ve onun sosyalizm eğilimi kazanması kaçınılmazdır.” Sosyalizm gazetesi, Zonguldak işçilerinin bazı siyasal gerçekleri farkına vardığını söylerken hiç de böylesi “sosyalist” bilinç öğelerinden söz etmiyordu. İşçi sınıfının doğrudan proleter iktidarına bağlanmayan bazı siyasal konularda bilinç sıçramasına uğradığını söylemek nasıl oluyor da işçi hareketinin “kendiliğinden sosyalizm eğilimi kazanmasının kaçınılmaz” olduğunu savunanlarca “kendiliğindencilik” olarak “mahkum” ediliyor, bunu ya “Belge” yazarları, ya da bu belgeye sayfalarında yer veren derginin kalemleri yanıtlamak zorundadır.

İşçilerin partisi

Şimdi gelelim geçen bölümün başında sorduğumuz ikinci soruya: Sosyalizm, işçi sınıfının kendiliğinden mücadelesi, yani partisiz mücadelesi sonucunda iktidara gelebileceğine mi inanıyor? Gerçi Özgürlük Dünyası bu türden açık bir iddiada bulunmuyor, ama Sosyalizm’i öylesine kolay bir tahrifat ve demagojiyle kendiliğindenci olarak “mahkum” ediyor ki, ister istemez okuyucunun aklına bu soru geliyor. Ama bunun yanıtı açık ve koca bir hayır. Bunu bizzat gazetenin hemen her sayısında görebilirsiniz. İşte Sosyalizm’in daha 1. sayısının (Haziran 1990) başyazısı şöyle bitiyor:

Amacımız Türkiye işçi sınıfının burjuvazinin hakimiyetinden kurtulmasını, devrime doğru yürüyerek iktidarı ele geçirmesini sağlayacak, sınıfsız, sömürsüz, baskısız yeni bir toplumun kuruluşuna önderlik edecek bir devrimci işçi partisinin kurulmasıdır.

İşte öbür örnekler:

İşçi sınıfının tüm mücadelelerini birleştirebilecek bir siyasi partiye ihtiyacımız vardır. Şu anda varolan hiçbir parti bizim çıkarlarımızın savunusunu yapmıyor, hepsi de patronlar sınıfının partileri. Önümüzdeki kısa dönemde kendi partimizin, bize bu hakları kazanmamızda önderlik edecek bir Devrimci İşçi Partisinin inşasına girişmeliyiz. Kurtuluşumuzun başka yolu yoktur. (1 Mayıs 1990 Özel Sayısı.)... Böyle bir örgütlenme ancak bir devrimci işçi partisi olabilir. Devrimci işçi partisinin ANAP hükümetine ve öteki burjuva partilerine karşı savunacağı alternatif ise patronlarla generallerin hükümetlerinin yerini alacak bir devrimci işçi-emekçi hükümeti olacaktır. (Sayı 2, s.4.)... Devrimci sosyalistler, bu kitle hareketini devrimci bir program çerçevesinde toparlayabilecek bir devrimci işçi partisi yaratabildikleri takdirde, Türkiye'nin emekçi sınıfları sosyalizmin meşruiyetinin gerçek dayanağı haline gelecektir. (Sayı 3, s.2)... Savaşa ve savaşlara engel olabilecek tek güç bir İşçi-Emekçi Hükümetinin kurulmasıdır. Yani savaştan hiçbir çıkarı olmayanların hükümetinin kurulması. Ancak bütün bunların gerçekleşmesi için devrimci sosyalist bir programa sahip bir Devrimci İşçi Partisinin olması gerekir. (Sayı 5, s.2)

Tam bu noktada bir parantez açarak devam etmek istiyoruz. Sosyalizm gazetesi, yıl başındaki genel grev gelişmesi karşısında görüşlerini ve önerilerini dile getirmiş, böyle bir eylemin nasıl örgütlenmesi ve hedeflerinin neler olması gerektiğini ortaya koymuştu. Özetle, kısa süreli de olsa birleşik, kararlı ve etkili bir genel grevin ANAP hükümetini devirebileceğini ve bu kitlesel seferberliğin bir işçi-köylü hükümetine giden yolu açabileceğini belirtmişti. Ama öbür yandan konuyu ele aldığı aynı sayıda (6. sayı Kasım 1990) "Genel Grev Nedir?" başlıklı bir yazıda, böyle bir eylemin nasıl olması gerektiğini ortaya koymuş ve mevcut sendikal önderliklerin bürokratik yönetimlerini eleştirmişti. Özgürlük Dünyası, okurlarının Sosyalizm'i okumamış olduğuna güvenerek bakın nasıl eleştiriyor Sosyalizm'i:

İşçi sınıfı "sosyalist öncüden yoksun"; ama bu arada hem öncüsüne kavuşuyor, hem de genel grevle (meğerse genel grev nelere kadırmış!) sosyalizmin yolunu açıyor. Sosyalizm dergisine de kabineyi ve hükümet programını oluşturmak kalıyor. (Sayı 26, Aralık 1990).

Şimdi bakalım Sosyalizm gerçekten genel grevi herşeye kadir bir eylem

ve partisiz iktidarlara sonuçlanacak bir girişim olarak mı görüyor:

Genel Grev işçi sınıfının elindeki en güçlü silahlardan biri olmakla birlikte, her derde deva evrensel bir ilaç değildir. Bazı durumlarda Genel Grevin hedeflediği düşmandan çok, işçi sınıfının kendisi ağır bir darbe alabilir... Devrimci Marksistler, Genel Grev sorununda sadece teorik açıklamalarla ve tarihteki örneklerin sıralanmasıyla yetinmezler. Bu konuda ne gözü kapalı iyimserliğe, ne de eldeki araçların yetersizliğinden kaynaklanan bir kötümserliğe kapılırlar. Devrimci Marksistler işçi sınıfına doğruyu söylemek ve büyük çaplı mücadelelerin siyasi ve örgütsel önartılarının yaratılması için en büyük çabayı göstermek zorundadırlar. Sınıf mücadelesinin başarıyla sürdürebilmesi açısından en büyük eksiklik bir devrimci işçi partisinden yoksun olunmasıdır. O halde böyle bir partinin yaratılması önümüzdeki en önemli görevdir. (Sayı 6, s7.) ...Ancak böyle bir Genel Grev ülkenin üzerine serpilmiş ölü toprağını ansızın üzerinden atabileceği aydınlık günlerin habercisi olabilir, sosyalizm için mücadele edecek bir Devrimci İşçi Partisi'nin inşasına hız kazandırabilir. (Sayı 7, s.2.)

Bütün bu örnekler uzatılabilir. Sosyalizm'in proletaryanın iktidar mücadelesinde devrimci partinin rolüne atfettiği merkezi önem ortadadır. Yalnızca iktidar mücadelesi de değil, iktidar yolunu açacak genel grev gibi mücadeleler için bile devrimci önderlik eksikliğinin en önemli sorun olduğunu açıkça belirtmektedir. Ve her mücadelenin böyle bir önderliğin inşasına katkıda bulunması için çaba göstermektedir. Onun bu tavrı Zonguldak mücadelesi için de böyledir:

Bugün Zonguldak'ta hiçbir siyasal partinin gücü kalmamış durumdadır. Sadece ANAP değil, diğerleri de boşluktadır. Zaten Türkiye'de muhalefet boşlukta. Ama bu boşluk doldurulmalıdır. Ve bu boşluğu ancak dev bir işçi partisi, İşçilerin Partisi doldurabilir... Ancak böyle bir parti genel grevlerde güçlenir, işçilerin mücadeleleriyle elde ettikleri kazanımları sağlamlaştırabilir, generallerin 82 Anayasasının yeniden halkoyuna sunulmasını, Eylülcülerin sivil mahkemelerde yargılanmasını, işçi ve halk delegelerinden oluşacak bir Kurucu Meclis'e önyak olabilir ve işçilerin özgürlük mücadelesinin yolunu aydınlatabilir. (Sayı8, s.2,)

Demek ki Sosyalizm Zonguldak madencilerinin partisiz mücadeleyle, kendiliğinden biçimde başarıya ulaşabileceklerini, hele hele iktidarı ala-

bileceklerini hiç düşünmüyor, tüm bunları bir partinin varlık koşuluna bağlıyor. Ama burada şimdi biraz duralım. Dikkat edileceği üzere yukarıdaki tüm alıntılarda bir “devrimci işçi partisi” vurgusu yapılırken, burada “işçilerin partisi”nden söz edilmektedir. Bu bir dil sürçmesi değil, açık bir siyasal vurgu farkıdır. Çünkü burada Sosyalizm Leninist bir öncü devrimci partiden değil, bir işçi kitle partisinden söz etmektedir. Bu ikincisini aynı yerde şöyle tanımlamaktadır:

İçinde patronların, generallerin ve teslimiyetçi bürokratların yer almadığı bir parti... Bugün böyle bir partinin inşası için koşullar her zamankinden elverişlidir. Kapitalizme karşı birçok sendikanın başını çekeceği ve işyerlerindeki grev komitelerinin üzerinde inşa edilecek böyle bir parti çok kısa zamanda bütün ülkenin kaderini değiştirebilecek bir güç olabilir.

Bu parti proletaryanın “öncü devrimci Leninist partisi” olarak kabul edilebilir mi? Özgürlük Dünyası’na göre evet Trotskistler öncü partiden bunu anlıyorlar. Dergi, bir kalemde Sosyalizm’i öncü devrimci parti ile kitlesel bir işçi partisini özdeşleştirir konuma itiyor. Şöyle yazıyor:

Troçkistler ise partiyi kendiliğinden harekete indiriyorlar. Bu partinin Leninist bir parti olmadığı anlaşılır bir şeydir. Proletaryanın gerçek öncü partisi, Marksizm-Leninizmin bilgisiyle donanmış bir parti olmak zorundadır. Sosyalizm dergisi, partinin kapısını her renkten sendikacıya açıyor... böyle sendikacıardan sınıfın öncü partisini kurmalarını istemek kendiliğinden hareketin kuyruğuna takılmak değil midir?... Anlaşılan Troçkistler bir parti değil, bir kulüp peşindeler. (A.g.y. s.40.)

Evet, Sosyalizm Zonguldak madencilerinin hızla yükselen ve siyasallaşan mücadeleleri sürecinde kitlesel bir işçi partisi, İşçilerin Partisi önerisini geliştirmiştir. Bu tür bir partinin sınıf mücadelesini daha üst siyasal düzeylere çekebileceğini görmüş ve bunu sloganı ortaya atmıştır. Ama böyle bir partinin proletaryanın devrimci öncü partisi olacağını da hiçbir yerde ve hiçbir zaman iddia etmemiştir.

Aslında Özgürlük Dünyası yazarları Trotskistlerin nasıl bir parti anlayışına sahip olduklarını bilmektedirler. Stalinist propagandanın tüm ağırlığına karşın biraz çevresine bakmasını bilen bir devrimci, Trotskistlerin Leninist partinin savunucuları ve günümüzde en tutarlı uygulayıcıları olduklarını bilir. Bilmeyenler de devrimci Marksizmin bu konudaki tavrını

en azından Sınıf Bilinci'ndeki yazılardan öğrenebilir. Özellikle bu derginin 3. sayısında yayımlanan Trotskiy'in "Sınıf, Parti ve Önderlik" başlıklı yazısı, Leninist parti öğretisinin olaylar içindeki berrak bir sergilenişi olması bakımından son derece öğreticidir.

Ama biz Leninist partinin temel özelliklerini bir kez daha özetleyelim. Öncü devrimci parti kendine model olarak Bolşevik Parti'yi alır. Bu, partinin temel olarak profesyonel devrimcilerden oluşması ve iç rejiminin sıkı bir demokratik merkezîyetçilik temeli üstüne oturması anlamına gelir. Profesyonel devrimci, partiyi fabrikalarda ve sınıf mücadelesi içinde inşa etme uğraşı veren militandır. Devrimler çağında merkezîyetçilik öncü partinin vaz geçemeyeceği ilkesidir, Yalnızca burjuva devlete, burjuva partilerine ve faşist saldırılara karşı verilen mücadele değil, oportünist önderliklere karşı sürdürülen mücadele de bunu gerektirir. Parti tüm militanlarını ve proletaryayı iktidarın devrimci zaptına, ancak sağlam bir disiplin içinde hazırlayabilir.

Ama aynı zamanda parti kendi içinde demokrasiyi gerçek anlamıyla uygulayan bir organizmadır. Parti militanlarının, tüm partinin ve sınıf mücadelesinin deneyimlerinden yararlanabilmesi ancak böyle olanaklıdır. Parti içi demokrasi, eğilim ve hizip kurma hakkı tanınmadan olanaklı değildir. Özellikle kalıcı hiziplerin parti içinde siyasi bunalım yaratma ve merkezi faaliyet yeteneğini sınırlama eğilimi yaratabileceği doğrudur. Ama bu bir eğilim, bir olasılıktır. Bu nedenle bu haktatan, parti içi demokrasiden vaz geçilemez.

Herhangi bir devrimci Marksist parti, sınıf mücadelesinin içinde yalnızca bir eğilim, küçük bir propaganda grubu ya da sınırları belirsiz bir hareket olarak kaldığı sürece, parti sıfatına hak kazanamaz. Devrimci bir program çerçevesinde, demokratik merkezîyetçi biçimde birleşmiş profesyonel militanların oluşturduğu partinin görevi, kapitalizmi tüm kurumlarıyla devirerek sosyalizme yürüyen bir toplum yapısını kurabilecek yegane güç olan proletaryayı örgütlemek, onun öbür emekçi yığınlarla ittifakını kurmak ve işçi emekçi iktidarının kurulmasını sağlayacak devrim önderlik etmektir. Proletarya bu tarihsel görevine, bunun için gerekli olan devrimci siyasal bilince ancak devrimci öncü partisinin aracılığıyla ulaşabilir.

Şimdi sorulabilir: Madem Leninist bir partinin zorunluluğunu öngörü-

yorsunuz, neden bu tanıma uymayan bir işçi kitle partisi öneriyorsunuz? Bunun yanıtı açıktır: Devrimci öncünün inşası, tek ve yalın bir çizgi izlemeyecek, pek çok taktik uygulama gerektirecektir. İşte İşçilerin Partisi bu amaçla geliştirilmiş bir taktik öneridir.

Sınıf mücadelesi kendini çok değişik örgütlenmeler biçiminde açığa vurur. Bunların başında, en yaygın örgütler olan sendikalar gelir. Ama sendikalar ile proletaryanın devrimci öncüsü arasında, hele bu öncü henüz ruşeym halinde ise, bazı başka kitle örgütlenmeleri yer alabilir. İşte bunlardan birisi de işçilerin kitlesel siyasal partisidir. Sınıf mücadelesinin belirli momentlerinde, özellikle de genel siyasallaşma dönemlerinde böyle partiler doğabilir. Örneğin mücadelenin yükselme evrelerinde, bazı reformist ve hatta bürokratik kitle önderlikleri, mücadelenin itmesiyle sola kayabilir, burjuvazi ve devlet ile aralarındaki mesafeyi açabilirler. Bunun örnekleri vardır. Brezilya'da metalurji işçilerinin sendika lideri Lula ve arkadaşlarının pratiği buna örnektir. Bu reformist önderlik mücadelenin ivmesiyle merkezci bir çizgiye doğru kaymış ve bu temelde milyonlarca Brezilya işçisinin desteğini sağlayan İşçi Partisi'ni kurmuştur. Ve bu parti ülkedeki sınıf mücadelesinin gelişmesinde etkili olmuştur. (Brezilya İşçi Partisi'ne ilişkin geniş bilgiyi Sınıf Bilinci'nin Aralık 1990 tarihli 8. sayısında bulabilirsiniz.)

Elbette Lula'nın partisi Brezilya proletaryasının devrimci önderlik ihtiyacını gidermiyor, ama iki şeye yarıyor: Birincisi, proletaryaya burjuvaziden bağımsızlık bilincini aşıyor, ikincisi devrimci öncünün gelişmesi için son derece uygun bir zemin hazırlıyor. Devrimci Marksistler bugün bu partinin içinde ayrı bir parti, evet ayrı bir parti olarak bulunmaktadır. Partinin yaklaşık yüzde 30'unu denetleyebilmekte ve çoğunluğu için mücadele etmektedirler. Bunu başarabilirler ya da başaramazlar, önemli olan Leninist partiyi bizzat bu kitle partisinin içinde inşa ediyor olmalarıdır.

Türkiye'de de özdeş bir süreç yaşanacaktır iddiasında değiliz. Büyük olasılıkla sendika sürokratları kitle baskısına direnecek, tıpkı Şemsi Denizler gibi kısmi bir siyasal söyleme baş vurmakla birlikte işçileri siyasal mücadeleden ve örgütlülüğten geri tutmaya çalışacaklardır. Böyle anlarda siyasallaşan işçiler ile reformist ve bürokratik önderlikler arasında sürtünmeler doğar. İşte devrimci Marksistler bu önderlikleri kitlelerin

gözünde pratikte teşhir edebilmek için, sınıf mücadelesinin gereklerini ortaya koyarlar ve onları bu görevleri üstlenmeye çağırırlar. Önderler bu görevden kaçtıkça durum kitlelerin gözünde aydınlığa kavuşur.

Kaldı ki Sosyalizm İşçilerin Partisi talebini tümüyle sendikacılara yöneltmiyordu. Eğer böyle bir parti kurulabilecekse, bunu işçi sınıfının eylemliliği üzerine oturması gerektiğini belirtiyordu. Elbette Özgürlük Danyası gibileri bu taktik çizgiyi karalayabilmek için öneriyi sendika bürokratlarıyla özdeşleştirmeye çalışacaktı. Ama bakın Sosyalizm gazetesinin Şubat 1991 tarihli 9. sayısında sorun nasıl ortaya konmuştu:

(Sosyalizm) bu partinin ancak sınıfın eylemliliği üzerinde kurulabileceğini vurgulayarak, işçi sınıfının hızla ivmelenen eylemliliğinin İşçilerin Partisinin yaratılması için bir tarihsel fırsat olduğunu belirtiyordu. Sendika liderlerine bu konuda düşüncelerini sorarken, onların bir araya gelerek bu partiyi tepeden kurmaları gerektiğini ise asla önermiyordu. Ancak bu partinin ancak sınıfın eylemliliği üzerinde ve sınıfın eylemliliğinin yarattığı grev komiteleri, işyeri komiteleri gibi özörgütlenmeleri ve mücadelenin yarattığı işçi önderleri aracılığıyla kurulabileceğini söylüyordu. Sendika liderlerinin de birer işçi önderleri olarak bu partinin kurulmasının karşısında değil, önünde yer almaları gerektiğini belirtiyordu.

Gerek sınıfın siyasal mücadelesini ilerletmesi, gerekse de devrimci öncünün inşasında uygun bir zemin yaratması bakımından bu taktik çizgi tartışılabilir. Ama tartışılmayacak tek şey var, o da Sosyalizm'in böyle bir partiyi doğrudan sendika bürokratlarına mal etmediği ve bunu devrimci öncü parti olarak görmediğidir.

Özgürlük Dünyası, Zonguldak grevini bir “siyasal halk hareketi” olarak tespit ediyor. Ama bu siyasi hareketin bir siyasi önderliğe sahip olmadığını da görüyor. Şu anda proletaryanın Özgürlük Dünyası'nı “öncü kurmay” heyet olarak görmeye hazır olmadığını da biliyor. Sonra. Sonra tam bu noktada duruyor. Sosyalizm ise onları bir işçi partisi kurmaya çağırıyor. “Siz bir siyasal mücadele veriyorsunuz, ama partiniz yok. Biz size kendi programımızı sunuyoruz. Bunu şimdilik çok azınız kabul ediyor. Peki o halde siz kendi partinizi kurun, biz size yardımcı olacağız. Size önderlik edenleri de katın bu işe, onları göreve çağırın” diyor. Yani Özgürlük Dünyası gibi köşesine çekilip proletaryayı burjuva partilerine emanet etmiyor, siyasi sorumluluk üstleniyor.

Şüphesiz bir kitlesel işçi partisi devrimci öncünün inşası sürecinin kaçınılmaz, zorunlu bir aşaması değildir. Ama sınıf mücadelesinde ve bilincinde bir sıçrama yaratma olasılığı doğduğunda uygulanacak, uygulanması gereken bir taktiktir. Eğer sınıfın nesnel olarak bir siyasal partiye ihtiyacı varsa ve eğer bu ihtiyacı kendini devrimci önderlik olarak tanımlayanlar bugün dolduramıyorsa, bu devrimci çevreler işçileri kendilerini beklemeye çağıramaz. Bu, kendi örgütsel çıkarlarını sınıfın ihtiyaçlarının önüne geçirmek anlamına gelir. Önemli olan bu momentte sınıfın mücadele gereksinimlerini karşılarken bu çalışmayı devrimci öncünün inşası ile birleştirebilmektir. Bu da kaba bir propagandist zihniyetle değil, esnek ve yürekli taktik uygulamalarla olanaklıdır. Sosyalizm'in Zonguldak mücadelesi sürecinde ortaya attığı İşçilerin partisi talebi işte tümüyle bu mantığın bir sonucudur. Dolayısıyla Özgürlük Dünyası'nın Sosyalizm'i Leninist partiyi reformist sendikacılardan oluşan bir kulüp olarak görmekle eleştirmesi, okuyucularını yanıltmaya, kendi siyasetsizliğini örtmeye yönelik kaba bir demagoji olmanın ötesine geçememiştir.

Kurucu Meclis

Devrimci Marksizm ile Özgürlük Dünyası'nın Stalinizmi arasındaki ayrım çizgisinin berraklaştığı bir başka konu da, Sosyalizm gazetesinin ortaya attığı "Kurucu Meclis" sloganı. Sloganın etrafında sürüdürülen tartışmaya girmeden önce bir olguyu vurgulamakta yarar var. Devrimci Marksistlerin en önemli özelliklerinden birisi de, devrimci bir eylem programına sahip olmaları, programlı mücadele vermeleridir. Stalinistler böyle bir programdan yoksun oldukları gibi, zaman zaman ileri sürdükleri "asgari" ve "azami" programları da onları ya reformist sınırlar içinde kalmaya ya da devrim vaaz etmekten öteye geçemeyen sığ bir propagandizme mahkum eder. Oysa devrimci Marksist Geçiş Programı, emekçi yığınların verili bilinç ve mücadele düzeylerinden kalkarak onları tek bir hedefe, iktidarın devrimci zaptı hedefine yönlendirir.

Devrimci bir programa dayalı mücadele veren her devrimci Marksist hareketin, var olan hükümet, rejim ve devlet düzenine ilişkin olarak işçi sınıfına ve emekçi yığınlara önerebileceği alternatiflerinin olması gerekir. Sınıfın bilinç ve mücadele düzeyi dikkate alınmadan önerilebilecek tek nihai hedef, yani proletaryanın devrimci iktidarı talebi, o hareketi top-tancı bir propagandizme mahkum eder. Bu tür hareketler günlük mü-

cadeleler içinde bu nihai hedefe nasıl ulaşılabilceğine ilişkin en küçük bir taktik çizgi geliştirmezler. Örneğin bugün ANAP iktidarına karşı da, eli sopalı baskıcı parlamenter rejime karşı da, burjuva devletine karşı da tek ve aynı cevabı vermek, iflah olmaz bir sekterizmden başka birşey değildir. Ama bunu yapanların bir başka yanları daha vardır ki, bu yanları da onları amansız birer reformist haline getirir. Bu da, Stalinist “asgari programcılar”ın günlük mücadelelerin kısmılığı, yani burjuva demokratik çerçevesi içinde sıkışıp kalmaları ve bir yandan devrim vaaz ederken öbür yandan pratiklerinde birer küçük burjuva demokrasi olmanın ötesine geçememektir. Çoğu da zaten bir süre sonra “azami program”larını unutup gider, hatta bazıları inkar edip bir tarafa atar.

İşte propagandalarında devrim vaaz etmekten öteye geçmeyip günlük pratiklerinde hızlı birer küçük burjuva demokrasi kesilen bu tür Stalinistler, devrimci Marksizmin kitle mücadelesini ilerletmeye yönelik somut geçiş talepleri karşısında şaşkına dönerler. Bazıları bu talepleri “aşırı”, bazıları ise “yetersiz” bulur, bazıları da her ikisini de aynı anda yapar. Bu çok doğaldır, çünkü geçiş programı, verili mücadele düzeyinden iktidarın devrimci zaptına uzanmış bir köprüdür. Stalinistler bu köprüyü kurmaya, bu köprüden geçmeye ve kitleleri bu köprüden devrime taşımaya cesaret edemezler. Yalnızca iki yanında durup bolşeviklerin köprüsüne hayretle bakarlar ve durdukları yere göre de eleştiri yaparlar.

Şimdi gelelim Kurucu Meclis sloganına. Bu slogan, işte tam da yukarıda anlatılan mantık uyarınca kitlelerin devrimci seferberliğini amaçlayan bir geçiş talebi olarak ortaya atılmıştır. Burjuva düzeninin bugünkü siyasal iktidarı ANAP hükümetidir. Kitleler ANAP hükümetinin ardında yatan dev burjuva sistemini ve devlet düzenini henüz yeterince kavrayabilmiş ve mücadelelerini buna yöneltmiş değildir. Ama içinde bulundukları olumsuz koşulların sorumlusu olarak ANAP hükümetini görmektedirler ve pek çok durumda mücadelelerini bu siyasal iktidara yöneltmişlerdir. Oysa biz devrimciler biliyoruz ki, ANAP hükümetinin devriliş bir başka burjuva partisinin işbaşına gelmesi antidemokratik baskı rejiminde pek bir değişikliğe, devlet düzeninde ise hiçbir değişikliğe yol açmayacaktır. Ama bunu kitlelere propaganda araçlarıyla anlatmak yetmez, çünkü kitleler kendi eylemleri içinde bilinçlenir. O halde devrimci önderliğe düşen görev, kitlelerin eylemine yön vermektir. Bu yön verilirken de onların ve-

ri biliñ düzeylerini hesaba katmak, oradan hareket etmek ve bu biliñ düzeyini mücadele içinde yükseltmektir. Bu ancak somut taleplerle olanaklıdır. Eğer bugün işçi sınıfı ve emekçi yığınlar ANAP hükümetinin gitmesini istiyorsa, onların bu taleplerini desteklememiz ve ama alternatif burjuva çözümler yerine onların mücadelelerini ilerletecek somut sloganlar üretmemiz gerekir. Bunlar öyle sloganlar olmalı ki, emekçi yığınlar bunları anlamlı bulabilmeli, uğruna mücadele ederken de iktidarı bizzat kendi ellerine alması gerektiğini kavrayabilmelidir. Özetle ANAP hükümetine muhalefet ile proletaryanın devrimci iktidarı arasında bir köprü kurulabilmelidir.

ANAP iktidarı yalnızca genel olarak burjuva düzeninin değil, aynı zamanda özel olarak 12 Eylül rejiminin siyasal temsilcisidir. Dolayısıyla ANAP hükümetine karşı mücadelenin, 12 Eylül rejiminin süregiden antidemokratik uygulamalarına karşı mücadeleyle birleştirilmesi gerekir. Öbür burjuva çözümlere mahkum olmayıp, ANAP hükümetine karşı mücadeleyi, antidemokratik baskıcı parlamenter rejime karşı mücadeleye dönüştürmenin yolu, buna uygun ve işçi sınıfının ve emekçi yığınların kendi iktadrlarına doğru yürüyüşlerin önünü açıcı bir iktidar alternatifinin geliştirilmesinden geçmektedir. Proletaryanın devrimci iktidarı sloganının verili mücadele ve biliñ düzeyine uygun olmayan propagandif bir talep olduğu ortadadır. İşte Sosyalizm gazetesi bu siyasal alternatifi Kurucu Meclis sloganıyla ifadeye kavuşturmuştur. ANAP hükümetine karşı mücadeleyi, 12 Eylül rejimine karşı mücadeleyle birleştirebilmek için “1982 Anayasası Yeniden Halkoyuna” talebini ileri sürmüş ve bu rejimin yarattığı parlamenter sisteme karşı Kurucu Meclis formülünü geliştirmiştir.

Şüphesiz bu sloganlar ve talepler tartışılabilir. Ama nasıl tartışacağımız üzerinde önce bir anlaşalım. Eğer mantık Özgürlük Dünyası’nınki gibi, asgari ve azami noktalarda çakılıp kalmak ve kitleleri hükümet ve siyasal rejim konularında alternatifsiz bırakmaksa, bu Stalinist söylem bizi ilgilendirmez. Ama eğer sorun geçiş talepleri sistemi içinde ele alıp incelenecekse, bu, devrimci Marksistler için son derece yapıcı bir tartışma olur.

Özgürlük Dünyası, bakın bu geçiş talebi üzerinde nasıl şaşkınlığa düşüyor; Şubat 1991 tarihli 28. sayılarının 41. sayfasında şöyle yazıyor:

82 Anayasasının oylanacağı, kurucu meclis seçimlerinin yapılacağı or-

tam nasıl bir ortamdır? Eğer sözü edilen ortam, işçi ve emekçilerin iktidarı aldıkları bir ortamsa, o koşullarda 82 Anayasası zaten mezara gömülmüş olur. Onu oylamak zaten mezara gömülmüş düşmanın cesedi ile hesaplaşmak anlamına gelir. Yok eğer “incelmiş” bir faşist diktatörlükse kastettikleri, böyle bir durumda kurucu meclis seçimi hayal anlamına gelir...Burjuvazinin iktidarı altında oluşacak bir kurucu meclis, düzenin yeniden “kurucusu” olmaktan öteye gidemez.

Dolayısıyla da Özgürlük Dünyası için sınıf mücadelesinin yolunu açan herhangi bir Kurucu Meclis talebi olamaz. Birazdan çok bilinen bir deneyime değineceğiz, ama önce şunu belirtelim: Geçiş taleplerinin temelinde yatan devrimci mantık, tam da Özgürlük Dünyası’nın anlayamayıp sorduğu şeydir. Geçiş talepleri öylesine sloganlardır ki, verili düzenin sınırları içinde kavranabilir, ama gerçekleşmesi için doğan kitle seferberliği hızla bu sloganı aşarak kitleleri iktidarın ele geçirilmesi zorunluluğuyla karşı karşıya bırakır.

12 Eylül rejiminin yıkılması, proletaryanın önderliğinde demokratik bir emekçi seferberliğine gereksinim duyar. Proletarya bugün doğrudan kendi iktidarı uğruna mücadeleye geçecek ve öbür emekçi yığınları kendi iktidar alternatifi doğrultusunda seferber edebilecek durumda değildir. Ama bütün bu yığınların antidemokratik rejimin yıkılması yolunda seferber edilmesi ve üstelik bu seferberliğin öbür burjuva partilerinin etkisinden kurtarılması mümkündür ve gereklidir. Evet “1982 Anayasasının yeniden oylanması” ve bir “Kurucu Meclis”in kurulması sloganları devrimci demokratik çözümler olarak görünmektedir, ama kitleler bir kez bu demokratik içerikli geçiş talepleri doğrultusunda seferber olduklarında, 12 Eylül rejiminden gerçek kurtuluşun, kendi devrimci iktidarlarında yattığını görebileceklerdir. İşte mücadele içinde edinecekleri bu siyasal deneyim, yüzlerce sayfalık devrim “vaazlarından” çok daha anlamlı, çok daha devrimci olacaktır.

Başta da söylediğimiz gibi Sosyalizm gazetesi, gündelik mücadeleye müdahale etmeyi amaçlayan bir kitle yayın organı. Dolayısıyla ileri sürdüğü taleplerin ve sloganların ardında yatan mantığı açıklamakla yükümlü değil. Ama her devrimci Marksist geçiş taleplerinin devrimci-bolşevik anlamını bilir. Kurucu Meclis sloganının hedefi de, kitleleri bugünlerinden kavrayıp onları bu sloganı da aşmaya yönlетеbilecek bir seferberli-

ğe geçirebilmektir. Gerçekten de belki de Kurucu Meclis hiç kurulmayıp doğrudan proletarya iktidarına geçilecektir. Ya da önderlik yetersizliği nedeniyle burjuvazi Kurucu Meclise egemen olup devrimci seferberliğin üstesinden gelecektir. Bunlar mücadeleye kalmış acık sorulardır. Yeter ki, kitlelerin devrimci seferberliğini olanaklı kılan, yarının propagandasıyla sınırlı kalmayan siyasal iktidar alternatifleri geliştirilebilsin.

Özgürlük Dünyası'na, 1917 devrimi sürecindeki kurucu meclis hareketini dikkatle incelemesini sağlık veririz. Lenin ve Bolşevikler 1917 öncesinde uzun yıllar bir yandan proletaryanın devrimci iktidarını savunurken, bir yandan da devrimci demokratik karakterli bir talep olan kurucu meclis sloganından vaz geçmemişlerdi. Üstelik Çarlığın yıkılıp işçilerin ve köylülerin geniş desteğine sahip bir Geçici Hükümet ve ikili iktidar organları olan Sovyetlerin kurulmasıyla sonuçlanan Şubat devriminden sonra da bu sloganı savunmuşlar, ve ancak kitlelerin sosyalist atılımının bu meclisi işlevsizleştirmesiyle meclisi feshedip Sovyet diktatörlüğünü perçinlemişlerdi. Kurucu meclis, demokratik devrimin bir siyasal ifadesiydi. Bu sloganın “tüm iktidar sovyetlere” sloganıyla birlikte yaşamasının nedeni de, demokratik ve sosyalist devrimlerin iç içeliğinin bir özgünlüğüydü. Kurucu meclis, kitlelerin demokratik devrimci atılımlarını ifade ettiği sürece bolşevikler bu sloganı korudular. Ancak devrimin sürekliliği içinde sosyalist devrimin ağırlık kazanmasıyla kurucu meclis sloganı ve bizzat meclisin kendisi siyasal sahneden silindi.

Peki kurucu meclis Ekim'den önce, yani bolşeviklerin iktidarı ele almasından önce kurulsaydı ne olacaktı? Bolşevikler, Özgürlük Dünyası aklietveleri gibi, “Burjuvazinin iktidarı altında oluşacak bir kurucu meclis, düzenin yeniden “kurucusu” olmaktan öteye gidemez” deyip bu meclise katılmayacaklar mıydı? Ya da böyle düşünüp çok evvelden bu sloganı reddetmiş mi olacaklardı? Bolşeviklerin bu sloganı ısrarla savunduklarını hepimiz biliyoruz. Eğer kurucu meclis Ekim devriminden önce kurulmuş olsaydı elbette bolşevikler ona katılacak ve devrimci bir işçi-köylü hükümeti yolundaki mücadelelerini sürdürecektir, bu meclisin bu tür bir iktidarın kaynağı haline gelmesine çalışacaklardı. Bolşeviklerin kurucu mecliste çoğunluğu ele geçirebilmeleri durumunda, bu meclisin üreteceği bir işçi-köylü hükümeti meclisin burjuva karakteriyle çatışmaya girecek ve böylece sovyet iktidarının, sosyalist devrimin yolu açılabilirdi. Elbette

bolşevikler bu sloganın demokratik karakterini biliyorlardı. Ama bu sloganın kitlelerin devrimci seferberliğine yönelik gücünü de kavramışlardı. Ne kendilerini burjuva demokrasisiyle sınırlıyorlardı, ne de soyut devrim vaazlarıyla kitleleri alternatifsizliğe mahkum ediyorlardı. Burjuva demokratik taleplerle başlayan devrimin proleter sosyalist devrime dönüştükçe, birincisinin ifadesi olan kurucu meclis sloganı ile ikincisinin ifadesi olan sovyet kurumları kaçınılmaz olarak çatışmaya giriyordu. Ama kitlelerin sovyetlere yönelmesi bir anda gerçekleşmiyordu. Bolşevikler devrimin sosyalist “olgunlaşması”nı pasifçe beklemediler. Demokratik devrime, onun sloganlarına sahip çıkarak bunlara devrimci bir karakter kazandırılmaya giriştiler ve sosyalist devrimin yolunu böylece açtılar.

Şimdi tekrar Türkiye’ye dönelim. Sorun, kitlelerin 12 Eylül’ün mirası olan yarıparlamentar polisin rejimine karşı hangi siyasal iktidar perspektifi altında seferber edilebileceği ve bu seferberliğin nasıl devrimci bir atılıma dönüştürülebileceğidir. Bu tür bir iktidar perspektifi, bir başka burjuva partisinin iktidarına bel bağlayamaz. Ama proletaryanın sosyalist iktidarını savunmakla yetinmek de propagandizmin ötesine geçmez. İşte Kurucu Meclis sloganı bu köprüyü oluşturacak taleptir. Şüphesiz bu talebin doğrudan bir “eylem sloganı”, yani bir “ajitasyon” konusu olduğunu düşünmüyoruz. Bu talep de bugün için bir anlamda propagandif bir özellik taşımaktadır. Ama kitlelerin mevcut bilinç düzeyi ve devrimin önündeki demokratik sorunlar dikkate alındığında 12 Eylül rejimine karşı kitle seferberliğinin yaratılması bu tür bir taleple çok daha kolay olacak ve kitleler bir kez Kurucu Meclis doğrultusunda harekete geçtiğinde, bizzat demokratik çerçeveyi aşan bir dinamiği başlatmış olacaklardır. Peki bu aşamada sovyet tipi ikili iktidar organları kurulup proletarya iktidarı eline alırsa ne olacak? “Ölüyle” hesaplaşmaya mı girilecek? Belki evet, belki hayır. Bu, proleter sosyalist devrimin katedeceği mesafeye bağlı olacaktır. Peki Sovyetler’de ne olmuştu? Buna Lenin cevap versin:

Biz, proletaryanın zaferinden sonra bile Kurucu Meclis’i toplantıya çağırarak zorundaydık, gerici işçiye bu meclisten kazanacağı hiçbir şeyi olmadığını kanıtlayabilmek için. İkisinin arasındaki ayrılıkları ortaya çıkarmak, Sovyetler’in tek çözüm yolu olduğunu göstermek için, Kurucu Meclis ile Sovyetler’i somut bir biçimde karşı karşıya getirmek zorundaydık. (Üçüncü Enternasyonal Konuşmaları, Pencere Yayınları, İstanbul,

Şimdi bir de *Özgürlük Dünyası*'nın bu konularda ne önrettiğine bakalım. 29. sayısında şunları okuyoruz:

Taktik mi? İşçi ve halk hareketini -geçici yenilgiye rağmen ve bu yenilgi geçici olduğu için değiştirmeye gerek olmadan-, genel grev ve somut taleplerle genel taleplerinin propagandasını birleştirerek hareketi düzene karşı ve “yarının devletine” ulaşmaya yöneltme taktiği. Taktik çizgi budur. Kuşkusuz bu, taktik sloganlara, üsluba, olası yeni gelişmelere göre ayarlanabilir; ama aslı budur. ANAP hükümetini kimse savunmayacaktır kuşkusuz ve işçi ve halk hareketinin baskılarına dayanamayıp devrildiğinde de kimse üzülmemektedir. Ama o hükümet ve yerine gelecekler de öyle devrilir. Sorun hükümet devirmeleriyle sınırlanmamak ve böyle sınırlı reformcu taktikler öngörmemek sorunudur. Seçime gelince, gündeme geldiğinde ona ilişkin bir tutum da alınır; kuşkusuz seçimlerde tarafsız kalınmayacaktır.

Özgürlük Dünyası'nın “taktiğini” anlayan beri gelsin! Birincisi, şu “somut” talepler ile “genel” talepler nedir, daha doğrusu ne demektir? Derginin 28. sayısında, “TDKP Konferans Belgeleri”ne yer verilmiş. Dergi yazarlarının bu “Belge”de sıralanmış olan taleplere katılıp katılmadıklarını bilemeyiz, ama gördüğümüz bir gerçek var ki, bu taleplerin tümünün, işsizliğe, pahalılığa, antidemokratik yasalara ilişkin kısmi ekonomik ve demokratik talepler olduğudur. Bunlar “somut” talepler mi, “genel” talepler mi, birşey söylenmemiş. “Belgeler”in söylemine aşına olanlar belki bilebilir. Ne var ki bir gerçek değişmez: Bütün bu talepler hemen her reformist burjuva partisinin ya da uzlaşmacı “sosyalist” partinin programında ya da edebiyatında bulunabilecek türden talepler. *Özgürlük Dünyası*'nın “somut” devrimciliği işte buraya kadar. Ama köprüünün öte yanını da tutmuşlar işi garantiye almak için. Aynı “Belge”nin sonlarına doğru bir yerde, (dikkat edin) “Ayrıca” denilerek şunlar söyleniyor: “Ayrıca bu mücadele işçi sınıfının asgari hedeflerinin (İşçi-Köylü İktidarı talebi ve temel taleplerinin) propaganda ve ajitasyonuna özel önem veren faaliyetle birleştirmek bir zorunluluktur.” Bu “asgari” ve “temel” talepler de “genel” talepler olsa gerek. Bu talepler nedir öğrenemiyoruz “Belge”den. “İşçi-Köylü İktidarı” “asgari hedefi”, “somut”, “genel” ya da “temel” bir “talep”

mi, o da belli değil. Her ne ise, demek ki, işsizliğe ve pahalılığa ve antide-mokratik yasalara karşı mücadeleyi bu sloganla birleştirecekler. Peki nasıl olacak? Buna dair de tek kelime yok. Herhalde “günü gelince” göreceğiz. Stalinist kafa karşıklığı dur durak tanımıyor.

Yukarıya aktardığımız uzunca alıntıdan Özgürlük Dünyası’na ilişkin olarak öğrendiğimiz birşey daha var. ANAP hükümetinin devrilmesine sevinecekler. Peki onlar ne yapacak? “Yerine gelecekler de böyle devrilir”. Bir hükümet daha gelir o da devrilir, onu öbürü izler, vb. vb. Yani “işçi ve halk hareketinin baskıları” boyuna hükümet devirecek, ama Özgürlük Dünyası kitleleri proleter sosyalist devrime yönlendirecek siyasal alternatifler önermeyecek. Çünkü bunu “reformculuk” olarak görecektir. Oysa kitleleri alternatifsiz bırakıp burjuvazinin eline teslim etmek ve “merak etmeyin günü gelir onu da devirirsiniz” demekle yetinmek reformizmin ta kendisidir. Sürekli devrimi kavrayamayıp “aşırılıkla” suçlayan Stalinistlerin, kendi aşamalı devrim anlayışları içinde iki uç noktada (reformizm ile sekte propagandizm) çakılıp kalmaları ve III. Enternasyonalce formüle edilen Leninist-Trotskist geçiş talepleri mantığını kavrayamamaları işte böyle acıklı görüntülere neden oluyor.

Temmuz 1991, Sınıf Bilinci, Sayı: 9/10

Devrimci Marksizmin Uzun Yürüyüşü: Politik Perspektifimiz

(Şubat 1992)

I. Dünya kapitalizminin kronik bunalımı

Emperyalist ideologlar, az gelişmiş, geri ülke burjuvazilerinin temsilcileri ve yozlaşmış işçi devletlerinde kapitalizmi yeniden ihya etmeye çalışan eski Stalinist bürokratlar ile tüm yeni restorasyoncu güçler bir ağızdan aynı türküyü söylüyorlar: «Serbest piyasa» türküsü. Onlara göre insanlık artık evrensel bir «refah» dönemine giriyor. «Piyasa ekonomisinin gizli elinin» yüz milyonlarca insanın çektiği açlık, yoksulluk, işsizlik, barınaksızlık gibi sorunları bir çırpıda halledeceği söyleniyor. Yeter ki dünya proletaryası, ezilen, sömürülen halklar, tüm uluslar kendini bu «ele», emperyalizmin ellerine teslim etsin.

Oysa bu demagoji emperyalist çağın en önemli gerçeğini gizlemeye yetmiyor: Var olan kapitalist mülkiyet koşullarında ve ulusal sınırlar karşısında üretici güçlerin gelişmesi artık olanaklı değildir. Bu nedenden ötürüdür ki, yeni teknolojik gelişmeler kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltmiyor, tam tersine daha fazla yoksulluk yaratıyor, yeni yeni savaşlara neden oluyor, dünyayı her geçen gün biraz daha fazla tahrip ediyor.

Emperyalist çağ, dünya kapitalizminin çürüdüğü, ölümcül bir kronik bunalıma girdiği çağdır. Emperyalizm bu bunalımını dünya proletaryası ve emekçi halkları üzerindeki sömürsünü arttırarak bastırmaya çalışıyor. Bu amaçla kendine bağımlı, az gelişmiş ve yarisömürge ülkeleri çeşitli yollarla yağmalıyor. Bu amaçla bürokratik diktatörlüklerle el ele işçi devletlerini birer yarisömürge haline getirmeye çalışıyor. Bu amaçla dünya savaşlarına ve bölgesel savaşlara başvuruyor. Emperyalizmin egemenliği altında insanlık için geçerli olan «refah» değil, tüm dünya ölçeğinde

yoksulluğun mutlak ve göreceli olarak artması, eşitsizliğin derinleşmesi ve sömürenler ile sömürülenler arasındaki kutuplaşmanın şiddetlenmesidir.

Emperyalizm yalnızca insanlığın gelişme yolu üzerindeki en büyük engel değil, ama daha da önemlisi bizzat insanlığı ve onun maddi kaynaklarının tahrip eden, onu bir barbarlığın içine sürükleyen başlıca güçtür. Nitekim, II. Dünya Savaşı'ndan sonra girdiği görece istikrar ve büyüme sürecini, kendisinin neden olduğu bu savaşın insanlık üzerinde yarattığı yıkıma borçludur. Emperyalist tekeller kâr oranlarındaki düşüşü, ancak on milyonlarca insanın ölümüne neden olarak, yüz milyonlarca insanı aç ve sakat bırakarak, kentleri ve sanayi kuruluşlarını yerle bir ederek önleyebilmişti. Ve o da kısa bir süre için.

Savaş sonrasının görece canlı sermaye birikimi süreci 1960'ların sonlarında sona ermiş ve o dönemden başlayarak dünya kapitalizminin kronik bunalımı kendini tüm çıplaklığıyla tekrar açığa vurmuştur. Kronik bunalımın yoğunlaşıp doruğuna ulaştığı konjonktürel krizlerin şiddeti ve süresi de artmıştır. Artık emperyalizm hemen her beş yılda bir şiddetli bir konjonktürel krizle sarsılmaktadır. 1966/67 krizini 1973/75 krizi, ardından da 1979/82 krizi izlemiştir. Bugün emperyalizm savaş sonrası dönemin dördüncü konjonktürel krizini atlarmaya çalışmaktadır. Kronik bunalım evresinde emperyalizmin bu konjonktürel krizleri her seferinde daha genelleşmiş bir özellik kazanmakta ve daha uzun sürmektedir. Her seferinde giderek daha az sayıda ülke bu krizin üstesinden gelmekte, emperyalist metropoller konjonktürel krizi atlattıktan sonra bundan kurtulamayan ülkelerin sayısı giderek artmaktadır. Bunların arasına artık İngiltere gibi emperyalist ülkeler de katılmıştır.

Emperyalizmin kronik bunalımının temel eğilimleri ve özellikleri nelerdir? Her şeyden önce dünya ölçeğindeki üretimde durgunluk ve gerilemeler yaşanmaktadır. Bizzat emperyalist ülkelerdeki büyüme oranları düşmektedir. 1984'te %4,6 olan büyüme oranı 1987'de %3,1'e, 1989'da %2'ye düşmüştür; bugün emperyalist ülke ekonomileri ciddi bir durgunluk içindedir. Öte yandan üretici yatırımlarda büyük bir düşüş söz konusudur. Sermaye çelik, otomotiv, elektrik sanayileri gibi üretici sektörler değil, spekülâtif alanlara yatırım yapmakta, üretken olmayan "üçüncü sektör" hızla büyümektedir. Örneğin bugün bizzat ABD'de üretici sektörlerdeki kâr oranı bir önceki yıla oranla %9 oranında azalmış, ama "finans

hizmetlerinin” kâr oranı %131 gibi inanılmaz bir boyuta ulaşmıştır. Emperyalizmin merkezi olan bu ülkede işgücünün %75’i “üçüncü sektörde” istihdam edilmektedir. Kronik bunalımın bir başka özelliği ise emek üretkenliğinin giderek düşmesidir. Gelişmiş kapitalist ülkelerde 1960’ların ortalarında %3 düzeyinde olan emek üretkenliği artış oram, bunu izleyen on yıl içinde %0,75’e düşmüştür; bugün bu rakam çok daha düşük bir düzeydedir.

Öte yandan dünya ticaretindeki dengesizlik de büyümektedir. 1980’lerin sonlarında dünya ticareti değer olarak %15 düzeyinde artmış olmakla birlikte, ticaret hacmi ancak %4 düzeyinde büyümüştür. Bugün, ABD, Japonya, Almanya gibi en önemli kapitalist ülkeler arasındaki ticaret dengesizliği giderek artmakta, pazar rekabeti şiddetlenmektedir. ABD ile AET’nin başını ağrıtan en önemli sorunlardan bir diğeri de tarım sektöründe yaşadıkları krizdir. Bu ülkeler korumacı önlemler ve devlet desteği aracılığıyla en büyük tarım ürünleri ihracatçısı durumuna gelmişler, bu sektörün geleneksel ihracatçı ülkelerinin yerini almışlardır. Ama uluslararası fiyatların ve dünya talebinin düşmesi bu ülkelerde ciddi bir aşırı üretim krizine yol açmıştır. Bazı hükümetler tarım sektörünü devlet desteğiyle ayakta tutmaya çalışmaktadırlar, ama çoğu yerde kriz, üreticileri ağır bir biçimde etkilemiş ve başta Fransa olmak üzere pek çok ülkede tarım üreticileri hükümetlere karşı protesto seferberliklerine girişmiştir. Kronik bunalımın en önemli sonuçlarından biri de dünya mali sisteminin çatırdamakta oluşudur. 1987 ve 1989 borsa krizleri bu sistemdeki istikrarsızlığın neden olduğu ani ve ciddi sarsıntıların habercisiydi. Bugün bizat ABD, 400 milyar doların üzerinde bir dış borçla dünyanın en büyük dış borcuna sahip ülkesidir. ABD bunu Japonya ve Almanya gibi öbür emperyalist ülkelere karşı bir silah olarak kullanabilmektedir, ama öte yandan bu durum uluslararası mali sistemin çökmesine, Kuzey Amerika ekonomisinin durgunluğa ve enflasyona sürüklenmesine, işsizliğin hızla yaygınlaşmasına yol açmaktadır.

Emperyalizm 1966’dan itibaren derinleşen kronik bunalımını bastırabilmek, her seferinde daha da derinleşen konjonktürel krizlerini atlatabilmek için proletarya üzerindeki sömürsünü ve bağımlı, yarisömürge ülkeler üzerindeki yağmasını arttırmaya yönelmiştir. Emperyalizmin bu ekonomik saldırısına bugün yozlaşmış işçi devletlerinin yarisömürgeleştire-

rilmesi politikası da eklenmiştir. Bugün dünya işçi sınıfının gerçek ücretlerindeki gerileme genelleşmiş bir özellik kazanmıştır. Bizzat Kuzey Amerika'da 93 milyon proleterin 1990'daki gerçek ücreti 1973' tekinin %14,21 gerisindedir. Bu oran azgelişmiş ülkeler için çok daha büyüktür. Örneğin son on yıl içinde Brezilya'da gerçek ücretlerdeki gerileme %15, Peru'da ise %36 düzeyindedir. Türkiye'deki gerçek ücretler hâlâ 1977'deki düzeyinin çok altlarındadır. Öte yandan tüm ülkelerde sosyal harcamalar kısılmakta ya da tümüyle kesilmektedir. Bunun en ciddi etkileri, birer "refah" devleti olarak tanımlanan ABD, İngiltere, İsveç gibi ülkelerde yaşanmaktadır. Emperyalizmin ekonomik saldırısının en önemli sonuçlarından birisi de işsizliğin tüm dünya ölçüsünde devasa boyutlara ulaşmasıdır. Günümüzde bu politika, bugüne değin benzer bir sorun yaşamamış olan işçi devletlerine kadar yaygınlaştırılmış durumdadır. Peru, Nikaragua gibi azgelişmiş ülkelere artık işsiz sayısı çalışanların sayısının çok üstüne çıkmış durumdadır. Tensikatlar ve lokavtlar yalnızca geri ülkelerde değil, emperyalist ülkelere de yaygınlaşmıştır. 1990' da yalnızca New York'ta 1,6 milyon kişi işini kaybetmiştir. Bu durum yoksulluğun yaygınlaşmasına ve derinleşmesine neden olmaktadır. ABD'de "yoksulluk sınırının" altında yaşayanların sayısı %28 oranında artmış, "evsizlerin sayısı ise 3 milyona ulaşmıştır. Azgelişmiş ülkelere kırlardan kentlere göç eden ama buralarda iş bulamayıp açlık sorunuyla karşı karşıya olan kitlelerin sayısı artık yüz milyonlarla ifade edilmektedir. Dünya ölçüsünde büyüyen bu yedek sanayi ordusu, emperyalizmin işçi sınıfı üzerindeki sömürsünü yoğunlaştırabilmesini kolaylaştırmaktadır. Bugün kapitalistler sömürü oranlarını yalnızca gerçek ücretleri düşürerek ve sosyal harcamaları kırsarak değil, fabrika içi organizasyonu değiştirip üretimi hızlandırarak, iş saatlerini uzatarak, "fason" ve geçici çalışmayı yaygınlaştırarak ve pek çok başka yolla arttırmaya çalışmaktadırlar. Dolayısıyla iş koşulları giderek ağırlaşmakta, ücretler "çıplaklaşmakta", toplu sözleşme süreleri kısalmakta, neredeyse 19. yüzyılın başlarındaki duruma geri dönlmektedir.

Emperyalizmin azgelişmiş, yarisömürge ülkeler üzerindeki yağması da önemli bir artış göstermiştir. Bu Güney Yarıküre'nin geri ülkelerinde, özellikle siyah Afrika'da ve Latin Amerika'da tam bir çöküşe neden olmuştur. Siyah Afrika'da kişi başına düşen gayri safi milli hasıla 1980'de 540 dolardan 1988'de 330 dolara, yani % 38,9 oranında düşmüştür. Bu düşüş Latin Amerika'da 1981'de 2.150 dolardan 1988'de 1.860 dolara, yani %13.5

oranında olmuştur. Emperyalizm bağımlı, yarısömürge ülkeleri başlıca üç yolla yağmalamaktadır: Sermaye yatırımları aracılığıyla doğrudan artık-değer transferi, giderek artan eşitsiz değişim ve dış borçlandırma. Bir zamanlar sermaye yatırımları az gelişmiş ülkeler için bir oranda ekonomik gelişme, yeni iş alanlarının açılması, vb. anlamına geliyordu. Ama bugün emperyalizm geri ülkeleri doğrudan, yani eşitsiz değişim ve dış borçlandırma yoluyla yağmalamayı yeğlemektedir. Örneğin ABD sermayesinin geri ülkelerdeki sermaye yatırımları 1980-88 arasında %34 düzeyinde azalırken, bizzat ABD'deki yatırımları %30,2 oranında artış göstermiştir. Buna karşılık yalnızca Latin Amerika 1982-1990 arasında emperyalist ülkelere 318,5 milyar dolar dış borç faiz ödemesi yapmış, ama gene de borçları 1985'te 384 milyar dolardan 1990'da 422,6 milyar dolara yükselmiştir. Dış ticaret yoluyla emperyalist ülkelere transfer edilen değerlerin miktarı bu rakamların da üzerindedir. Az gelişmiş, yarısömürge ülke burjuvazilerinin de katkısıyla gerçekleşen bu emperyalist yağma, bu ülkelerin de kronik bunalıma ve hiperenflasyona sürüklenmesine yol açmaktadır.

Dünya ekonomik bunalımının yeni ve en önemli öğelerinden biri de, "sosyalist ülkeler" olarak tanımlanan bürokratik işçi devletlerinin ekonomik çöküntüsüdür. Bu çöküntünün başlıca sorumlusu olan bürokrasi bugün emperyalist burjuvaziyle el ele bu ülkeleri kapitalist restorasyon sürecine sokmakta ve birer yarısömürge haline getirmeye çalışmaktadır. Bu ülkeler esasen emperyalizmin egemenliği altındaki dünya pazarı içinde yer alan, teknolojik gelişmelerini bu pazarın koşullarına bağımlı kılan ve bundan dolayı da dünya kapitalizminin kronik bunalımından ağır biçimde etkilenen görece geri ulusal ekonomilerdi. Öte yandan Stalinist diktatörlük işçi sınıfının ekonomi üzerindeki tüm demokratik denetim olanaklarını yok etmiş, planlı ekonomiyi ayrıcalıklı bürokrasinin merkezi yönetimine teslim etmişti. Bu durum kaçınılmaz olarak bilimsel ve teknolojik alanlarda geriliğe, emek üretkenliğinde büyük düşüşlere yol açmıştı. Böylece derinleşen bunalım sürecinde bürokrasi kapitalist üretim ve ücret normlarına giderek daha çok başvurmuş ve nihayet ekonomik çöküntüyle birlikte kapitalist 'restorasyona yönelmiştir. Bugün yozlaşmış işçi devletleri içinde en güçlü ekonomiye sahip olan SSCB'deki bunalımın düzeyi, bürokratik diktatörlüklerin bu ülkeleri nereye sürüklemiş olduğunu açıkça göstermektedir. 1981'in ilk çeyreğinde SSCB'de gayrisafi milli hasıla %8, emek üretkenliği ise %9 oranında gerilemiştir. Merkezi

hükümetin dış ticaret açığı 80 milyar rubleden 248 milyar rubleye, yani gayrisafi milli hasılanın %20'sine ulaşmıştır. Öte yandan planda öngörülen bütçe gelirlerinin ancak üçte biri elde edilebilmiştir. Yılın ikinci çeyreğinde ise fiyatlar %90 oranında artmış, ücret artışı talepleri ise %100'den %600'e fırlamıştır.

Ülke ciddi bir hiperenflasyon tehlikesiyle karşı karşıyadır. Doğu Avrupa'nın öbür ülkeleri de bu bunalımı değişik biçimlerde yaşamaktadır. 1989'da sanayi üretimi Polonya'da %40, Çekoslovakya ve Macaristan'da ise %20 oranında gerilemiştir. Emperyalizmin işçi devletleri etrafındaki ekonomik kuşatması bugün artık giderek tam bir entegrasyona dönüşmekte, kapitalist restorasyon yolunda ilerleyen bu ülkelerin birer yarisömürge haline gelmesine yol açmaktadır. Bugün bu ülkelerin hemen hepsinin emperyalist bankalara olan borçları artmıştır. Ekonomileri artık hemen hemen tümüyle dünya kapitalist pazarınca, onun çerçevesinde oluşan fiyatlar, krediler ve alım satım ilişkilerince belirlenmektedir. Bu ülkelerde artık dış ticaret üzerindeki tekel de kalkmıştır. Polonya, Macaristan gibi pek çok ülkenin ekonomik planları IMF ve Dünya Bankası tarafından hazırlanmaktadır. SSCB de IMF'ye girmeye hazırlanmaktadır. Batı sermayesi daha bugünden bu ülkelerin en verimli işletmelerini devralmaya başlamıştır. Polonya ve Macaristan'da gayrisafi milli hasılanın %45'i özel sektörden gelmektedir. Çin ise bu kapitalistleşme yolunda çok daha büyük mesafeler katetmiştir.

Ne var ki, Doğu Avrupa'da kapitalizme dönüş yolunda önemli adımlar atılmış olmakla birlikte tam bir restorasyonun önünde ciddi engeller bulunmaktadır. Her şeyden önce bu ülkelerin ekonomisi hala geridir, bunalım içindedir ve gerekli kapitalist sermaye birikimini gerçekleştirebilmekten çok uzaktır. Emperyalizm ise, gerek kendi kronik bunalımı nedeniyle, gerekse bu ülkelere yönelik bir yansömürgeleştirme politikası uyguladığından, II. Dünya Savaşı sonrasında Alman ve Japon ekonomilerine yaptığı türden yeni bir "Marshall Yardımı"na yönelmemektedir. Gorbaçov, zengin kapitalist ülkelerden istediği 150 milyar dolarlık yardımı elde edememiştir. Daha da önemlisi, kapitalist restorasyonla birlikte bu ülkelerdeki işçi sınıfının yaşam koşullarında önemli düşüşler gerçekleşmekte, işsizlik yaygınlaşmaktadır. Bu da kitlelerin tepkisine neden olmakta, grevler, direnişler, kitle gösterileri yaygınlaşmaktadır. Bürokratik

işçi devletlerinde «piyasa ekonomisi» uygulamasının önündeki en önemli engellerden biri bizzat bu ülkelerin çalışan yığınlarıdır.

Emperyalizm, dünya ekonomisinin içinde bulunduğu bütün bu bunalım koşullarını aşabilecek mi? II. Dünya Savaşı sonrasında yaklaşık 20 yıl süreyle yaşadığı uzun istikrar dönemine benzer bir ferahlama içine girebilecek mi? Verili koşullarda bu olanaklı değildir. Emperyalizmin kronik bunalımını bastırabilmesi için, dünya proletaryasını ağır bir tarihsel yenilgiye uğratması, azgelişmiş, bağımlı ülke ekonomilerini tümüyle tahrip etmesi ve işçi devletlerini tümüyle birer yarisömürge haline getirebilmesi gerekmektedir. Bu ise, emperyalizm ile dünya işçi ve emekçi yığınlarının arasındaki sınıf mücadelesine, dünyada var olan devrimci durumun ne tarafa evrileceğine bağlıdır, yani dünya devriminin kaderine bağlıdır.

II. Dünya devrimci durumu

ABD'nin önderliğindeki emperyalist kampın içinde bulunduğumuz evrede dünya güç dengelerini kendi lehine çevirmiş ve dünya ölçeğinde askeri ve politik üstünlük sağlamış olmasının, dünya proletaryası ve emekçi halkları için “tarihsel ve nihai” bir yenilgi mi, yoksa emperyalizm için “konjonktürel” bir başarı mı olduğunu görebilmek için, emperyalizmin bu üstünlüğü nasıl bir süreç sonunda ele geçirmiş olduğunu anlamak gerekir.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra ABD, emperyalizmin temel gücü olarak sahneye çıkmış ve Stalinist bürokrasiyle imzaladığı Yalta (1944) ve Potsdam (1945) anlaşmaları sayesinde dünya kapitalizmini yeniden istikrara ulaştırmayı başarmıştı. ABD, Marshall yardımlarıyla Alman ve Japon kapitalizmlerini tekrardan kurarak dünya pazarına canlılık kazandırırken, aynı anlaşmalar uyarınca Stalinist bürokrasi dünya devrimini denetim altına alarak proleter atılımları ulusal sınırlar içinde hapsedmiş, bu atılımların yaşandığı bazı ülkeleri emperyalist denetime terk etmiş, bazılarında ise kendine bağlı bürokratik diktatörlükler kurmuştu. Böylece emperyalist kamp ile bürokratik işçi devletleri arasında bir yandan görünürde bir “Soğuk Savaş” sürerken, öte yandan esas olarak “barış içinde birlikte yaşam” politikalarına dayalı bir denge kurulmuş ve her iki kampta da “ebedi” bir barış ve istikrar dönemine girildiği izlenimi yaratılmıştı.

Oysa, 20 yıl kadar süren bu dönemin hemen ardından, emperyalist çağda kapitalizmin yapısal bir bunalım içinde çürümekte olduğu, üretici

güçleri sistemli ve doğrusal bir biçimde geliştiremeyeceği ve bunun yeni savaşlara ve devrimlere yol açtığı ortaya çıktı. Aynı biçimde, işçi devletlerindeki bürokratik diktatörlüklerin ancak birer “arızı” durum olduğu, bu devletlerin ya sosyalizme doğru güçlü bir atılım yapmak ya da kapitalizme doğru geri kaymak zorunda oldukları anlaşıldı. Böylece emperyalizmin ve Stalinizmin günümüze değin uzanan kronik ve organik bunalımı kendini açığa vurdu.

1960’ların ortalarından itibaren emperyalizm ardı ardına politik ve askeri darbeler almaya başladı. 1959 Küba devriminin ardından 1968’de dünya ölçeğinde yaygınlaşan işçi ve öğrenci mücadeleleri, 1974’te ABD emperyalizminin Vietnam yenilgisi, bütün bir 70’li yıllar boyunca Asya, Afrika ve Latin Amerika’da süre giden ulusal bağımsızlık ve sosyalizm mücadeleleri, 1979 Nikaragua ve İran devrimleri... Bunların hepsi emperyalist dünya düzeninin ölümcül bir sarsıntı içinde olduğunu işaretleriydi.

Dünya kapitalizminin kronik bunalımı, bizzat emperyalist ülkelerdeki sınıf mücadeleleri üzerinde de önemli etkiler yarattı. Burjuva ideologlar uzun süre gelişmiş kapitalist ülkelerdeki proleterlerin düzenle uzlaşmış oldukları düşüncesini işlemeye, hatta bu düşüncüyü o ülkelerin emekçilerine aşılamaaya çalışmışlardır. Oysa düzenle bütünleşmiş olanlar proleterlerin kendisi değil, onları denetim altında tutan sosyal demokrat ve Stalinist önderliklerdi. Nitekim 1984-85’te İngiliz madencilerin mücadelesi, 1989’da Fransa ve İspanya’daki grevler, 1990’da İngiliz emekçilerin “kelle vergisine” karşı ayaklanmaya varan mücadeleleri, 1991’de Fransa, İtalya ve Yunanistan gibi ülkelerde yaşanan grev ve genel grevler, Almanya, Hollanda ve Finlandiya gibi ülkelerde on binlerce işçinin kitlesel protesto seferberlikleri, emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfının kitlesel seferberlik gücünden yoksun olmadığını gösteren belirgin örnekler oldu.

Savaş sonrasında emperyalizm ile Stalinizm arasında varılan anlaşmalar uyarınca kurulan dünya düzeninin dağılmakta olduğunu gösteren en sarsıcı gelişmeler ise 1980’lerin sonlarında bürokratik işçi devletlerinde yaşandı. Stalinist bürokrasilerin dünya devrimine ihanet edip “tekil ülkelerde sosyalizmi inşa ettiklerini” açıklamalarına karşın, bu ülkelerin kapitalist dünya pazarının bir parçası oldukları, emperyalizmin bunalımının bu ülkelere de kaçınılmaz olarak yansıdığı açığa çıktı. Sosyalist olduğu

iddia edilen bu ülkelerde kıtlıklar, yokluklar ve hatta işsizlik yaşanmaya başladı. Bir yandan ekonomik bunalım, öbür yandan bürokratik diktatörlüklerin despotizmi, yoz işçi devletlerindeki proleterlerin bu rejimlere karşı başkaldırmalarına, hatta kimi yerlerde ayaklanmalarına yol açtı. Böylece Doğu Avrupa'da politik devrimler süreci açıldı. Ne var ki, Stalinist diktatörlüklere karşı on yıllardan beri biriken nefretle patlayan kitleleri proleter demokrasisi ve sosyalizm doğrultusunda örgütleyecek ve bu ülkelerdeki antibürokratik politik devrime yeni bir atılım kazandıracak devrimci bir önderlik bulunmadığından, kitle mücadeleleri emperyalizmle ittifak içindeki burjuva ve küçük burjuva önderlikler ile restorasyoncu bürokrasilerin denetimine girdi. Üstelik, Stalinist diktatörlüklere karşı duyulan nefret, bizzat Stalinist ideolojinin yarattığı yanılsamaların etkisiyle birçok yerde sosyalizme karşı bir düşmanlığa dönüştü.

1960'ların sonu ve 1970'li yıllar Vietnam'dan El Salvador'a kadar uzanan bir hat üzerinde yer alan az gelişmiş, emperyalizme bağımlı ve yarisömürge ülkelerdeki ulusal kurtuluş savaşlarına ve gerilla mücadelelerine sahne oldu. Asya ve Afrika'da pek çok ülke emperyalizmden politik bağımsızlığını elde etmeyi başardı. Ardından pek çok az gelişmiş, bağımlı ülkede proletarya giderek ezilen kitlelerin önderliğini eline geçirmeye başladı. Arjantin, Brezilya, Güney Kore, Güney Afrika, Türkiye bunun en bariz örnekleri oldu. Bu gelişmenin yanı sıra, başta Arjantin olmak üzere bir dizi ülkede gerillacı, küçük burjuva ve Stalinist önderlikler dağıldı, bunların yerine proleter devrimci, enternasyonalist yeni önderlikler doğdu. Bu arada, önderliklerinin tüm yalpalamalarına ve ihanetlerine karşın ulusal kurtuluş mücadeleleri, özellikle Kürdistan'da, Filistin'de, Filipinler'de, Sri Lanka'da ve Eritre'de emperyalist egemenliği derinden sarstı. Latin Amerika, Güney Asya ve Ortadoğu'daki pek çok ülkede yaşanan devrimci ve öndevrimci durumlar, dünya devrimine, emperyalist dünya düzeninin çözülüşüne ve Stalinizmin bunalımına hız kazandırdı.

Bütün bu gelişmeler ABD emperyalizmi ile Sovyet bürokrasisini, dünya devrimin denetim altına almaya yönelik yeni bir anlaşma düzenine itti ve bunun sonucunda özellikle Reagan, Bush ve Gorbaçov'un girişimleriyle bir "Yeni Dünya Düzeni"nin kurulmasına yönelik yeni bir karşıdevrim süreci başlatıldı. "Barış içinde birlikte yaşama" politikasına dayalı soğuk savaş dengesi, yerini tam bir karşıdevrim kampına bıraktı. Emperyalizm

ve emperyalizmle tam entegrasyon yolunda ilerleyen bürokrasinin oluşturduğu bu karşıdevrim kampının temel hedefi, emperyalist istikrarın ve bürokrasinin kapitalizme dönüş sürecinin garanti altına alınmasıydı. Bu yeni sürecin sonuçları kısa sürede yaşanmaya başladı. ABD emperyalizmi işçi devletlerindeki gelişmelere açıktan müdahale etmekten kaçınarak kapitalist restorasyon yolundaki bürokrasilere yardımcı olmaya, Sovyet bürokrasisinin askeri saldırganlıklarını (Azerbaycan) desteklemeye ya da sözde eleştirilerle geçiştirmeye (Litvanya) koyuldu. Sovyet bürokrasisi ise emperyalizmin açık işgalleri (Panama) karşısında işi gündelik demeçlerle geçiştirmeye, devrimci yönetimlerin devrilmesinde (Nikaragua) ona yardımcı olmaya, Güney Afrika, Filistin gibi ülkelerdeki antiemperyalist mücadeleleri onun ellerine terk etmeye yöneldi.

Başını ABD'nin çektiği emperyalizmin Irak saldırısı da işte böyle bir dönemde gündeme geldi. Milliyetçi Saddam diktatörlüğünün Yalta ve Potsdam düzeninin dağılmakta oluşundan yararlanma girişimini fırsat bilen ve hatta bu girişimi kışkırtan ABD emperyalizmi, Irak'a karşı askeri girişimini Ortadoğu halklarına yönelik tam bir karşıdevrimci saldırıya dönüştürmeyi başardı. Saddam önderliğinin göremediği, emperyalizm ile bürokratik diktatörlüklerin Yalta ve Potsdam düzeninin yerine yeni bir dünya karşıdevrim düzenini kurma yolunda ittifaka girmiş olduklarıydı. Nitekim, ABD, İngiltere, Fransa ve Almanya'nın başını çektiği emperyalist güçler ile SSCB ve Çin önderliğindeki bürokratik işçi devletleri Ortadoğu saldırısında tam bir işbirliği yaptılar.

Emperyalizmin Ortadoğu'daki bu "zaferi", hem askeri, hem politik içeriklidir. Bu savaşla birlikte, başta ABD olmak üzere emperyalist ülkelerin tartışmasız bir askeri üstünlüğe, halklara gerçek bir yıkım getirecek askeri teknolojiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Emperyalizmin politik başarısı ise, Ortadoğu saldırısı sırasında emperyalizme direnen, direnme azmine sahip olan güçlerin, burjuva ideolojisinin etkisi altındaki güçlere oranla daha zayıf olduğunun ortaya çıkmasıdır. Gerçi, başta Ürdün, Cezayir olmak üzere çeşitli Arap ülkelerinde, İran, Türkiye, Arjantin, Brezilya gibi bazı azgelişmiş, bağımlı ülkelerde ve ABD, Fransa ve Almanya gibi çeşitli emperyalist metropollerde, emperyalist saldırıya karşı kısmi seferberlikler gerçekleşmişse de, bu hiçbir zaman Vietnam savaşı sırasındaki antiemperyalist seferberlik düzeyine ulaşamamış, emperyalist saldırıyı

durduracak güce erişememiş, bir bölümü de “her iki tarafa” çatan ve bu nedenle de antiemperyalist olamayan küçük burjuva pasifist savaş aleyhtarlığının ötesine geçememiştir. Emperyalizm, dünya kamuoyunu kendi saldırı politikası çevresinde birleştirmekte çok da başarılı olmuştur.

Başını ABD emperyalizminin çektiği dünya karşıdevrim kampının bu askeri ve politik başarısı ve içinde bulunduğumuz momentte dünya güç dengelerinde üstünlüğü ele geçirmiş olması, gene de konjonktürel bir durumdur. Çünkü her şeyden önce, sosyal demokrat ve Stalinist önderliklerin tüm ihanetine ve emperyalist ideolojinin demokratik kamuoyunda yarattığı tüm yanılsamalara karşın ne işçi hareketi, ne ulusal kurtuluş mücadelesi, ne de öbür muhalefet merkezleri geri dönüşsüz, tarihsel bir yenilgi almış değillerdir. Emperyalizmin üstünlüğü, içinde bulunduğu kronik bunalım sürecinin içinde geçici bir başarı olmaya mahkumdur, çünkü bu bunalımı var olan üretim ilişkileri ve ulusal sınırlar çerçevesinde aşması olanaklı değildir. Gerçi emperyalizm gerek işçi hareketlerini, gerek az gelişmiş ülke yönetimlerini ve gerekse de çeşitli toplumsal muhalefet hareketlerini kendi sistemine entegre etme doğrultusunda önemli başarılar elde edebilmektedir, ama bizzat Ortadoğu savaşının kendisi, “Yeni Dünya Düzeni”nin gerçekten istikrarlı değil, savaşlarla, ayaklanmalarla dolu patlamalı bir tarihsel dönem olacağını ortaya koymuştur. Emperyalist istikrarın önündeki bir başka önemli engel de bizzat emperyalist kampın içinden kaynaklanmaktadır: İşçi devletlerindeki restorasyon süreciyle birlikte ABD, Avrupa (yakın gelecekte özellikle Alman) ve Japon emperyalizmlerinin arasında keskinleşmeye başlayan rekabet ve çelişkiler. Soğuk Savaş dönemi emperyalistler arası çelişkileri önemli ölçüde perdelemişti, şimdi bu perde düşmektedir.

“Yeni Dünya Düzeni”, merkezinde ABD’nin yer aldığı bir emperyalist dünya egemenlik sistemidir. Bu “barışın” en önemli ayaklarından biri de, dünya karşıdevrim kampının bir parçası durumuna gelen ve ülkelerini kapitalist restorasyon yolunda hızla sürükleyen bürokrasilerdir. Ne var ki 1989’dan itibaren bürokratik yönetimlerin birbiri ardına parçalanması, bu ülkeleri oluşturan ulusal mozaiklerin de hızla dağılmasına yol açmıştır. Bugün SSCB ve Yugoslavya (yarın olasılıkla Çekoslovakya, Macaristan, Romanya, hatta Çin ve Bulgaristan), ulusal devletler halinde ayrışma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Yani, “Yeni Dünya Düzeni” savaşlarla ve

ayaklanmalarla dolu bir “Balkanlaşma” ya da “Kafkaslaşma” sürecine yol açmaktadır. Emperyalizmin ya da bürokrasilerin bu sürece askeri olarak müdahale etme girişimlerinin, örneğin Almanya’nın Yugoslavya’yı işgalinin istikrardan çok, çok daha şiddetli patlamalara neden olacağı ortadadır.

Emperyalizmin kronik bunalımını bastırma yolunda yürürlüğe koyduğu “Yeni Dünya Düzeni” politikalarının “istikrarlı bir dünya” yaratabilmesinin önündeki en büyük engellerden biri de, egemen bürokrasiler tarafından kapitalist restorasyon sürecine sokulan işçi devletlerindeki emekçi yığınların giderek artan ekonomik, politik ve toplumsal hoşnutsuzluklarıdır. Emekçi yığınlarca kazanılmış tarihsel mevzilerin tek tek geri alınması, bu kitlelerin büyük bölümünü hiç yaşamadıkları işsizlik, konutsuzluk, çeşitli sosyal güvencelerden yoksun kalma gibi sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bunun ilk işaretleri (SSCB’de madenciler grevi, Almanya’daki toplumsal hoşnutsuzluklar, Romanya madencilerinin başkent Bükreşi işgal etmeleri) daha şimdiden görülmeye başlamıştır. Öte yandan SSCB’deki gerici Stalinist darbe girişimine karşı yüzbinlerin bir anda Moskova ve Leningrad sokaklarını birer direniş merkezi haline dönüştürmesi, bu ülkedeki politik devrim sürecinin yeni bir aşamaya girdiğine işaret etmektedir.

Ne var ki, başta SSCB olmak üzere, bu ülkelerde devrimci, enternasyonalist önderliklerin bulunmayışı politik devrim sürecinin sosyalist bir atılıma dönüşmesini engellemektedir. Nitekim SSCB’de kitlelerin kendiliğinden demokratik girişimini, Yeltsin gibi bürokrasinin emperyalizmle en iç içe olan ve kapitalist restorasyon sürecini hızlandırmaya çalışan kesimlerinin önderleri denetim altına almayı ve frenlemeyi başarmışlardır. Keza Romanya’da madenciler sosyalist bir önderlikten yoksun olmaları nedeniyle kısmi ekonomik ve politik başarılarla yetinmek zorunda kalmışlardır. Gene de bütün bir süreç, dünya karşıdevrim kampının bu ülkelerde istikrarsızlaştırıcı direnişlerle karşılaşmakta olduğu ve ilerde daha da çok karşılaşacağını göstermektedir. Bu bakımdan bürokrasilerce kapitalist restorasyon yolunda ilerletilmeye çalışılan bu ülkelerdeki politik devrim süreci, içinde kendi zıddını da taşıyan patlamalı bir süreç halinde gelişmektedir. Şu anda bu ülkelerde kitlelerin bürokrasilere olan nefreti yoğunudur ve Stalinist ideolojinin yarattığı yanılsamalar nedeniyle bu

nefret yer yer komünizme yönelik bir tepkiye dönüşmektedir, ama kısa bir süre sonra buna burjuva parlamentarizmine ve kapitalist ekonominin bunalımlarına yönelik tepkileri eşlik edecektir. Yeni devrimci enternasyonalist önderliklerin inşasıyla birlikte bu nefret ve tepkinin, güçlü bir politik devrim atılımıyla sosyalist devrime hız kazandırması olanaklı olabilecektir.

Öte yandan Panama (1989) ve Irak (1990) örnekleri, az gelişmiş ve bağımlı ülkelerin de «Yeni Dünya Düzeni» içinde kendilerine daha etkili konumlar sağlama doğrultusunda bu «düzeni» sarsıcı yolda hareketlenebileceklerine işaret etmiştir. Gerçi artık Soğuk Savaş'ın dehşet dengesi yoktur ve az gelişmiş, bağımlı ülkeler için emperyalizm ile Stalinist bürokrasi arasındaki çatlaklardan sızma olanağı yok olmuştur. Ama karşısına doğrudan emperyalizmi almayacak bölgesel savaşlar tam da bu tip ortamlarda patlak verir. Üstelik ABD, Avrupa ve Japon emperyalizmleri arasında giderek artan çelişkiler ve özellikle 90 milyonluk “Büyük Almanya” faktörünün tekrar dünyanın gündemine girmiş olması, bu kez az gelişmiş ve bağımlı ülkelerin emperyalist ülkeler arasındaki çelişkilerden yararlanabileceklerine işaret etmektedir. Emperyalizme bağımlı az gelişmiş ülkelerin devasa dış borçlardan, ekonomik durgunluktan, işsizlikten ve yoksulluktan, hatta bazılarının açlıktan kurtularak ekonomik istikrara ulaşması, emperyalizmin kronik bunalımı koşullarında olanaklı değildir. Bu koşullar bu ülkelerde politik istikrarı da olanaksız duruma getirmektedir. Önümüzdeki dönemde az gelişmiş ülkelerin temel özelliği, sistemli bir biçimde yaşanan ve yaşanacak devrimci durumlar olacaktır.

Emperyalizm kronik bunalımını yaşamaya devam etmektedir. Karşıdevrim kampı her ne kadar içinde bulunulan konjonktürde dünya ölçeğinde bir askeri ve politik üstünlük sağlamış olsa da, “Yeni Dünya Düzeni”nin inşasına yönelik politikalarla ve yozlaşmış işçi devletlerinde kapitalist restorasyon girişimleriyle belirlenen bu konjonktür, dünya çapındaki toplumsal ve ulusal güçlerin kaçınılmaz çatışmalara hazırlandığı bir yığınak dönemi olacak ve kaçınılmaz bir biçimde aşılabacaktır. Bu açıdan önümüzdeki dönem, emperyalist çağa özgü biçimde yeni savaşlar ve devrimler dönemi olacaktır. Bütün bu süreç içinde emperyalizmin ve bürokratik egemenliğin insanlığı yeni yıkımlara ve evrensel bir felakete sürüklemesini engellemenin yegâne yolu, uluslararası devrimci önderliği

güçlendirmek ve onunla birlikte dünya devrimine hız kazandırmak, onu muzaffer kılmaktır. Bu anlamda insanlık Sosyalizm ya da barbarlık, hat- ta toplu yok oluş ikilemiyle karşı karşıyadır. Kurtuluş ise, üretici güçleri çevreleyen kapitalist mülkiyet ilişkilerini ve ulusal sınırları ortadan kaldırarak sosyalizmin hızla inşasına geçmektir.

III. Türkiye’de kronik istikrarsızlık

Türkiye, dünya kapitalist pazarının içinde yer alan bir ülke ve bu nedenle dünya kapitalizminin kronik bunalımını etkin biçimde kendi içinde de yaşıyor. Öte yandan emperyalizme bağımlı olmasından ve azgelişmişliğinden kaynaklanan dev sorunlar, bu bunalımın daha da derinleşmesine ve şiddetlenmesine neden oluyor. Emperyalist dünyadaki en küçük bir istikrarsızlık Türkiye’ye büyük bir bunalım biçiminde yansıyor. Bu koşullarda Türkiye gibi bir ülkede kalıcı ya da en azından orta vadeli bir ‘ekonomik ve politik istikrar beklemek olanaklı değil, zaten öyle de oluyor. Tek parti diktatörlüğünün ardından gelen süreçte kısmi demokratik açılımları ve baskıcı parlamenter dönemleri askeri diktatörlükler izliyor ve bu çevrim kendini yineleyerek süregidiyor. Ne var ki bu kronik istikrarsızlık bizzat tekelci burjuvaziye de rahatsız ediyor.

Yeni ekonomik perspektifler geliştiren Türkiye burjuvazisi, bugün buna uygun yeni bir politik yapılaşmayı da hedeflemektedir. Türkiye burjuvazisi 1970’lerin sonlarında ithal ikameci ekonomik politikalardan uzaklaşarak, ihracata dayalı bir yeni sermaye birikimi modeliyle ciddi bir yapısal değişime girdi. Bu yeni politikaların önündeki en büyük engel olan kısmen örgütlü, kısmen kendiliğinden proleter direniş 12 Eylül 1980 askeri diktatörlüğüyle ezildi. Böylece Türkiye, petrol fiyatlarının yükselmesi sonucu cazip bir pazar haline gelen Ortadoğu ve Kuzey Afrika İslam ülkeleriyle yakınlaşmaya, bu pazarlara yönelmeye başladı. Ama bu dönem oldukça kısa sürdü. Askeri rejimin Avrupa ülkelerinden ve pazarından uzaklaşması emperyalist burjuvazi tarafından hoş karşılanmadı. Ardından özellikle Batı Avrupa proletaryasının basıncıyla Türkiye’deki diktatörlük rejimine yönelik eleştiriler ve demokratikleşme talepleri yükselmeye başladı. Ve nihayet petrol fiyatları hızla düştü ve İslam pazarı çekiciliğini yitirir oldu. Bu gelişmeler sonucunda da Türkiye burjuvazisi yüzünü tekrar Ortak Pazara ve Avrupa Topluluğu’na çevirdi ve eli sopalı, baskıcı ve göstermelik bir parlamenter rejim kurmaya yöneldi. 1987’de Ortak Pazar’a

yapılan tam üyelik başvurusu bu çabanın bir ürünüydü. Böylece Türkiye burjuvazisi, Batı Avrupa ülkelerinin 1992 sonuna kadar gerçekleştirmeyi hedeflediği ekonomik ve politik birliğe entegrasyon yolunda yoğun çaba harcamaya girişti.

Bu süreç Türkiye'nin iç politik yapılaşmasında da önemli değişikliklere yol açtı. 12 Eylül diktatörlüğünün mirasını 1983 sonun da devralan Turgut Özal ve ANAP hükümetlerinin temel hedefi, askeri diktatörlüğün süngü zoruyla topluma dayattığı politik ilişkiler sistemini "sivilleştirerek" kalıcılaştırmak oldu. Bu politikanın başlıca iki ayağı vardı: Var olan ve olası muhalefet merkezlerini sisteme entegre etmek, edemediklerini ise ezmek. Birincisi için görünürde işleyen bir parlamenter sistemin ve çok partili yaşamın varlığına ve kısmi demokratik açılımlara gerek vardı. Öte yandan ikinci görev, eli sopalı, güçlü bir polis devletinin inşasını gerektiriyordu. Her iki doğrultuda da önemli adımlar atıldı. Bir yandan ceza yasasındaki 141, 142 ve 168. maddeler kaldırıldı, öte yandan Anti-Terör Yasası gibi devrimci, hareketi şiddetle ezmeye yönelik çok daha ağır bir yasa çıkartıldı ve bunun uygulamasına geçildi. Bir yandan Kürtçe kullanımına serbestlik tanıyarak zaten uygulamada var olan bir gerçeği kabul etmeye yönelirken, öte yandan Kürdistan'daki ulusal kurtuluş mücadelesi üzerindeki askeri operasyonlarını sınır ötelere kadar yaygınlaştırdı. Bir yandan sendikal çerçevedeki işçi hareketlerine belirli bir "hoşgörüyle" yaklaşırken, öte yandan devlete bağlı sendika bürokratlarını bile devlet katından uzaklaştırdı, ekonomik saldırılarıyla işçi hareketini mevzilerin savunulması gibi geri bir mücadele noktasına itti. Görünürde bir parlamenter sistemin var olmasına karşılık, tüm karar alma süreçlerinin merkezileştirilmesine girişildi ve yasama ve yargı erkleri yürütmenin, yürütmenin gücü de Özal ailesinin elinde toplandı. Böylece bir tip "sivil Bonapartist" rejim, halk arasındaki yaygın deyişle "Hanedan yönetimi" kuruldu.

Bu dönemde Türkiye'nin klasik dengeci dış politikalarında da önemli değişiklikler oldu. İhracata dayalı yeni sermaye birikimi modeli, Kuzey Afrika'dan Güney Kore'ye kadar uzanan bir hat üzerinde yeni pazarların bulunmasını gerektiriyordu. Bunun için de aktif bir dış politikaya ihtiyaç vardı. Özal, 12 Eylül'ün mimarı Evren'in işadamlarıyla takviye edilmiş dış geziler kampanyasını sürdürmekle kalmadı, komşu ülkelerin iç siyasetine

müdahaleden “Dış Türkler” kavramının ortaya atılmasına kadar yayılan bir alanda yeni dış politika hedefleri geliştirdi, emperyalizme güçlü bir Ortadoğu jandarmalığı önerisi sundu. 1990’ın ikinci yarısında Irak’a ve Ortadoğu halklarına yönelik emperyalist müdahalenin mimarlarından biri olarak uluslararası politika sahnesinde sivrilmeye çalıştı.

Türkiye’nin yeni liberal politikalar aracılığıyla emperyalist dünya sistemine entegrasyonu süreci 1989’da kritik bir atılım yaşadı. 1989, Doğu Avrupa’daki Stalinist bürokratik rejimlerin birbiri ardına yıkıldığı ve ABD’nin özellikle Irak saldırısıyla birlikte emperyalist kampın askeri ve politik önderliğini kesin biçimde eline geçirdiği bir yıl oldu. Aynı yıl cumhurbaşkanlığını üstelenen Özal, Irak saldırısı sırasında giriştiği aktif tutumuyla Türkiye’yi başını ABD’nin çektiği karşıdevrim kampının içine yerleştirdi ve emperyalist dünya sistemine, yeni adıyla “Yeni Dünya Düzeni”ne entegrasyon sürecine ABD ağırlıklı bir yeni rota kazandırdı.

Türkiye’de tekelci burjuvazinin Özal ve ANAP hükümetleri aradığıyla kurmaya çalıştığı polis devleti, hiç de öngörüldüğü gibi bir “istikrarlı” rejimin yaratılmasıyla sonuçlanmadı. Parlamento, yargı organları, ordu, sivil bürokrasinin üst kesimleri gibi, askeri diktatörlük dönemleri dışında ülkenin çok partili yaşamında politik ağırlık taşıyan organlar içinde doğrudan yürütmeye bağımlı kılınmaya karşı belirli direnişler gelişti, bölünmeler ortaya çıktı. Özellikle Milli İstihbarat Teşkilatı içindeki bölünmelerin kirli bir savaşa yol açtığı, Muammer Aksoy, Çetin Emeç, Bahriye Üçok gibi anayasal burjuva demokrasisi savunucularının öldürülmelerine neden olduğu hep bilinmektedir. Eski Genelkurmay başkanı Necip Torumtay’ın emperyalizmin Irak saldırısı sırasında görevinden istifa etmesi de, ordu yönetim kademelerinin politik karar süreçlerinden dışlanması na karşı bir protesto niteliği taşıyordu. Öte yandan Anayasa Mahkemesi başkanlığına Yekta Güngör Özden gibi Özal politikalarına muhalif birinin seçilmesi, bu kurumun devlet katı içindeki geleneksel konumundan uzaklaştırılmasına yönelik bir itirazın simgesiydi. Önümüzdeki dönemde özellikle Demirel hükümetleri aracılığıyla devletin karar organlarının tekrar çok merkezli bir yapıya yönelmesi ve bu girişimlerin politik istikrarsızlığı derinleştirmesi beklenmelidir.

Öte yandan parlamentonun da yürütmeye bağımlı kılınması bizzat çeşitli burjuva kesimler arasında sürtüşmelerin artmasına yol açtı. Tür-

kiye»de parlamento esas olarak burjuvazi ile emekçi yığınlar arasındaki bir uzlaşma platformu olmaktan çok, çeşitli burjuva kesimler arasındaki dengelerin ve mutabakatların kurulduğu bir ortam olmuştur. Tekelci burjuvazinin Özal ve ANAP şahsında parlamentoyu yürütmeye tabi kılması, ithal ikamesi esası üzerinde çalışan pek çok sanayicinin, ticaret ve tarım burjuvazisinin yoğun itirazlarına yol açmıştır. Nitekim özellikle bu kesimlerin politik sözcülüğünü üstlenen DYP, SHP, RP gibi partiler Özal'ın politik karar süreçlerini giderek kendisinde merkezileştirmesine karşı çıkmışlar, “hanedanlık” yönetimine karşı ciddi bir savaşa girişmişlerdir. 20 Ekim 1991 seçimleriyle ANAP iktidarının işbaşından uzaklaştırılması bir anlamda burjuva parlamentarist eğilimlerin ve geleneksel bürokrasinin politik karar odaklarının bir zaferi gibi kabul edilse de, Türkiye'nin emperyalist sisteme tam entegrasyonu politikası terk edilmediği sürece devletin giderek merkezileşmesi ana eğilim olarak kendini dayatacak, bu da parlamentonun halk kitleleri gözündeki inandırıcılığının azalmasına yol açacaktır.

Bunlar, tekelci burjuvazinin “istikrar” arayışının önüne dikilen “devlet içi” engellerdir. Öte yandan “istikrar”, deyim yerindeyse burjuvazi için “masraflı” bir politik ortamdır. Bu tür bir istikrar için yalnızca antidemokratik çalışma yasalarının varlığı ve sendikacıların devlet katından kovulması yetmez, emekçi yığınların temel ekonomik taleplerinin kısmen de olsa en azından bir bölümünün karşılanması gerekir. Oysa az gelişmiş ve yarı sanayileşmiş Türkiye kapitalizmi bu lükse sahip değildir. Gerek dünya kapitalizminin kronik bunalımı, gerekse 24 Ocak politikalarıyla birlikte yürürlüğe giren yeni sermaye birikimi çabalarının çelişkileri, Türkiye ekonomisinin kronik bir bunalım içinde kalmasına neden olmaktadır. 12 Eylül darbesinin ardından ulaşılan kısmi istikrar (ödemeler dengesinin bir oranda düzelmesi, enflasyonun yüzde 20'lere çekilmesi, ihracat artışı, vb.), bugün yerini azgın bir enflasyona, sanayi yatırımlarında gerilemeye, ihracatta düşüşe, devasa boyutlara ulaşan işsizliğe, ödenemeyecek kerteye ulaşan dış borçlara bırakmıştır. Öte yandan 1988'in ortalarından itibaren yaşanmaya başlanan resesyon, genel dünya durgunluğu ile birlikte giderek yıkıcı boyutlara ulaşmaktadır. Gerçi halk kitleleri 20 Ekim seçimlerinde bu koşullardan kurtulmanın yolunu büyük ölçüde sağ partilere oy vererek aramıştır, ama hangi burjuva partisi işbaşına gelirse gelsin aynı ekonomik politikaların uygulayıcısı olacağından Türkiye proletaryasının

ve emekçi yığınların bu politikaların sonuçlarını pasif biçimde kabul edeceğini beklemek ham bir hayal olacaktır.

Ancak tam bu noktada devrimci Marksistlerin, burjuvazinin işçi sınıfı hareketi karşısındaki politikalarını çok iyi kavramaları gerekmektedir. Burjuvazi, 1989 baharında yükselen işçi eylemleri karşısında uğradığı şaşkınlığı kısa sürede üzerinden atmış ve ekonomik bir karşı saldırıyla, özellikle de sendikasıızlaştırma ve işten atma politikalarıyla işçi sınıfını bir mevzi savaşına doğru geri itmeyi başarmıştır.

Bunun kritik dönemi ise Zonguldak madencilerinin eyleminin sendika bürokrasisiyle uzlaşma yoluyla çözülmesi, gene Türk-İş bürokratları aracılığıyla 3 Ocak 1991 genel grevinin etkisiz bir protesto haline dönüş-türülmesi ve emperyalizmin Ortadoğu saldırısı sırasında grev ve direnişlerin yasaklanarak tüm ülkede şoven bir hava yaratılması sürecinde yaşanmıştır. Daha sonraki mücadeleler, örneğin Paşabahçe ve Pancar Motor işgalleri, proletaryanın bir ileri atılımından çok, mevcut mevzileri militanca savunma eylemleri olmuştur.

Bu mücadelelerin ekonomik-sendikal çerçevenin ötesine taşmadığını tespit etmemiz gerekir. Daha doğru bir ifadeyle bu mücadelelerin ortak özelliği, ekonomik-sendikal taleplerle patlak vermesi, gelişmeleri sırasında hızla politikleşmesi ve radikalleşmesi, ama tekrar ekonomik- sendikal çerçevede, çoğu kez de bulunulan mevzinin birkaç adım gerisinde sona ermesidir. Bu, burjuvazinin empoze etmeyi başardığı bir kısır döngüdür. Başlıca nedeni de bu mücadelelerin önderliğinin sendika bürokratları ile burjuva partilerinin elinde olmasıdır.

Önümüzdeki dönemde militan kitle eylemlerinin tekrar patlak vermesi kaçınılmazdır. Bu eylemlerin burjuvazinin «istikrar» düzeninin dışına taşabilmesinin başlıca yolu, bu mücadelelerin ekonomik-sendikal düzeyden politik düzeye yükselmesi ve devrimci bir içerik kazanmasıdır. Devrimci Marksistlerin önündeki görev, kadrolarını sınıf mücadelesine bu doğrultuda müdahaleye yönlendirmek ve devrimci Marksist önderliğin inşasını güçlendirmek olacaktır. Aksi takdirde burjuva «istikrarı» sarsan bu mücadeleler burjuvazi tarafından sisteme entegre edilebilecek, edilemeyenler ise baskıcı yöntemlerle ezilebilecektir.

Türkiye'deki kronik istikrarsızlığa yol açan en önemli etmenlerden biri

de Kürdistan'daki ulusal kurtuluş mücadelesidir. Tekelci burjuvazi her ne kadar "kültürel özerklik" gibi kısmi demokratik formüllerin arayışı içindeyse de, bu bölgedeki temel politikası Kürt ulusunun bağımsızlık yanlısı herhangi bir girişimini şiddetle ezmektir. Gerçi Kürt ulusalcıları arasında bu tip "demokratik" çözümlere eğilimli olanlar varsa da, Kürt halkının kendi kaderini tayin mücadelesi geri dönüşü olmayan bir noktaya gelmiştir. Türk devleti Kuzey Kürdistan'da belirli "ekonomik-toplumsal" çözümlere yönelse bile, önce bölge halkım tümüyle sindirmek ve silahlı bağımsızlık güçlerini tasfiye etmek yanlısıdır. SS kararnameleleri bu amaca yöneliktir. Buna karşılık Kürt halkının mücadelesinin devrimci bir içerik kazanmış olması ister "demokratik", ister şiddete dayalı herhangi bir istikrarı olanaksız kılmaktadır. 20 Ekim seçimlerinde meclise 20 milletvekili yollamayı başaran Kürt halkı sömürgeciliğe karşı mücadelesini şimdi burjuva parlamentosu zemininde de sürdürecektir.

Özetle Türkiye burjuvazisinin istikrar girişimleri ekonomik koşullar ve devlet içi sürtüşmelerin yanı sıra işçi ve emekçi yığınlar ile Kürt halkının kendi kaderini tayin mücadelesi tarafından engellenmekte, politik ve toplumsal yaşam kronik bir istikrarsızlık içinde çalkalanmaktadır. Ama bugün bu istikrarsızlığın bir öndevrimci ya da devrimci durum yarattığını söylemekten henüz uzağız. Çünkü her şeyden önce burjuvazi çeşitli politik partilere ayrılmış olmakla birlikte toplum üzerinde ciddi bir önderlik bunalımı yaşamamaktadır.

Öte yandan 20 Ekim seçimlerinde de ortaya çıktığı gibi gerek işçi ve emekçi yığınlar, gerekse de küçük burjuvazi ve diğer orta sınıf ve katmanlar, büyük çoğunluk itibariyle sorunlarının çözümünü çeşitli burjuva alternatifler çevresinde aramaktadır. İşçi yığınlarının mücadelesi ise, ekonomik-sendikal çerçeveyi aşabilmiş ve devrimci bir karakter kazanabilmiş değildir. Buna karşılık kronik istikrarsızlık karşısında burjuva çözümlerin işe yaramazlığının ortaya çıkmasıyla koşullarda zamanla bir değişikliğin olacağı ortadadır. Ayrıca uluslararası karşıdevrim kampının gerek iç çelişkiler, gerekse yeni devrimci mücadelelerle darbeler alması, Türkiye'deki istikrarsızlığın derinleşmesinde etkili olacaktır.

Bütün bunlar göz önünde tutulduğunda, önümüzdeki dönem devrimci Marksistler için belirleyici çatışmalara hazırlık ve yığınak süreci olacaktır.

IV. Türkiye devriminin itici güçleri

Türkiye, emperyalizme bağımlı yarı sanayileşmiş kapitalist bir ülke. Yalnızca kapitalizmin mülkiyet ve sömürü ilişkilerini değil, aynı zamanda azgelişmişliğin ve emperyalizme bağımlılığın getirdiği devasa sorunları yaşıyor.

Ama öte yandan Türkiye’de bugün tarihsel olarak bu sorunların üzerinden gelebilecek modern bir sınıf ortaya çıkmıştır: işçi sınıfı. Son 40 yıllık sanayileşme süreci, genç, güçlü, dinamik ve en azından yarısı örgütlü, yaklaşık 3 milyonluk bir sanayi proletaryası yaratmıştır. Türkiye’nin kaderi, bu sanayi proleterlerinin öncülüğündeki emekçi yığınlar tarafından belirlenecektir. Önemli ölçüde sanayi merkezlerinde ve metropollerde yoğunlaşmış olan bu sanayi ordusunun yanı sıra, gelirini emek gücünü satarak sağlayanlar ile işsiz durumunda bulunanlar kitlesinin sayısı da 5 milyon civarındadır. Böylece ortaya 8 milyonu aşkın kol emekçilerinden oluşan bir işçi sınıfı çıkmaktadır. Bu rakam, faal nüfusun yaklaşık yarısına yakın bir orandadır. Aileleriyle birlikte düşünüldüğünde, işçi sınıfının toplum içinde çok önemli bir ağırlık oluşturduğu ortadadır. Bu, yalnızca kendi sorunlarının çözümüne girişebilecek bir Türkiye değil, aynı zamanda Ortadoğu ve dünya devrimine muazzam bir itki sağlayabilecek uluslararası bir potansiyel de demektir. .

Türkiye işçi sınıfı 1970’li yıllarda, gerek ekonomik kazanımlar alanında, gerekse de sendikal örgütlülük alanında önemli mevziler elde etmişti. Ama aynı on yıllık dönemin sonlarına doğru burjuvazinin başlattığı karşı saldırı ve bunun ardından gelen 12 Eylül darbesi ile birlikte sınıf bu mevzilerden geri püskürtüldü ve ağır bir yenilgi aldı. Bu yenilgide işçi sınıfının devrimci bir siyasal önderliğe sahip olmayışının ve teslimiyetçi (DİSK) ve karşıdevrimci (Türk-İş) sendika bürokrasilerince çembere alınmış olmasının rolü büyüktü. Nitekim 1980’lerin ortalarından itibaren yaralar sarılmaya başladı. Sınıfın kolektif hafızasına yerleşmiş olan 12 Eylül öncesi kazanımlar tekrar hedeflenir duruma geldi ve nihayet 1989 Bahar Eylemleri ile birlikte işçi sınıfı toplumsal mücadelenin öncüsü olduğunu hem kendisi duyumsadı, hem de herkese duyurdu. İlk öne atılanlar da, askeri diktatörlüğü görece daha az sarsıntılı yaşayan kamu işçileri oldu. Ardından Zonguldak maden işçilerinin bir ayı aşkın süreyle verdik-

leri görkemli mücadele ve başkent üzerine yürüme girişimleri, Paşabahçe ve Pancar Motor işçilerinin işgal eylemleriyle taleplerini hükümete ve işverene kabul ettirmeleri proletaryanın öncü toplumsal güç olarak belirmesinin bariz işaretleriydi.

Bununla birlikte, işçi sınıfı hareketinin 19980 öncesinden beri süregelen bazı zaafalarının bulunduğunu görmek gerekir. Bunların başında sınıfın bir siyasal iktidar için mücadelede önemli bir deneyim eksikliği içinde bulunması gelmektedir. İşçi sınıfı, tarihinin hiçbir döneminde devrimci bir siyasal önderliğin çevresinde kümeleşmemiş, böylesine bir önderlikle birlikte siyasal iktidar uğruna savaşmamıştır. Bu anlamda burjuva partilerinin ideolojik ve siyasal hegemonyası halen sürmektedir. Öte yandan reformist, uzlaşmacı ve karşıdevrimci sendika bürokrasileri, sınıfın mücadelesi ve kurtuluşu yolunda çok büyük bir engel oluşturmaktadır. Sosyalist hareket ise, hem sınıfın dışında bir yaşam sürmüş, hem de Stalinist normları gereği ya sendika bürokrasilerine eklemlenmeye çalışmış ya da sınıf adına hareket etmeye yönelmiştir. Proletaryanın sendika bürokrasilerinin etkisinden kurtulması, sosyalist hareketin Stalinist özelliklerinden arınarak devrimci sosyalist bir temel üzerine yerleşmesi ve işçi sınıfının devrimci partisinin inşası süreci 1980'lerin sonlarında gelişmeye başlamıştır. Önümüzdeki aylar ve yıllar, bu sürecin derinleştirilerek hızlandırılması gereken bir dönem olacaktır.

Türkiye'de devrimin temel itici güçlerinden ve Türkiye proletaryasının başta gelen müttefiklerinden birinin Kürdistan'daki ulusal kurtuluş mücadelesi olduğu artık bugün herkesçe kabul edilen bir gerçek durumundadır. Günümüzde Kuzey Kürdistan'da açık bir devrimci durum yaşanmaktadır. Bu durumun bir bütün olarak Türkiye'yi istikrarsızlığa sürüklememesi, sınıf mücadelesini etkilememesi olanaksızdır, ve öyle de olmaktadır. Ulusal kurtuluş mücadelesinin her başarısı, Türkiye proletaryasının önünde yeni olanaklar yaratacaktır; buna karşılık karşıdevrim kampının her yeni saldırısı, metropoldeki sınıf mücadelesini de olumsuz biçimde etkileyecektir.

Bir başka ulusu ezen proletarya hiçbir zaman kendini özgürleştiremez. Bu tarihsel bir gerçekliktir. Bu anlamda ezilen ulusun mücadelesinin desteklenmesi, ekonomik değil politik bir gerekliliktir. Üstelik bu gereklilik, yaşanan devrimci durumla birlikte acil bir sorun haline gelmiş durumda-

dır. Ezilen ulus yalnızca Türk egemenlere karşı değil, aynı zamanda onlarla işbirliği içindeki kendi ulusal sömürücü sınıflarına karşı da mücadele etmektedir. Bu durum Türkiye proletaryası ile ezilen ulusun emekçilerini birbirine sıkı bağlarla bağlamaktadır. Bu bağların daha da güçlenmesi ve siyasal bir içerik kazanması ancak Kürdistan'da küçük burjuva ulusçuluğundan ve halkçılığından arınmış bir devrimci Marksist önderliğin gelişmesi ve Türk ve Kürt emekçilerinin devrimci bir Enternasyonalin çevresinde toplanmasıyla olanaklı duruma gelecektir.

Türkiye'de azgelişmişlik ve yarı sanayileşme olgusu, kentlere yönelik yoğun göçlere yol açmıştır. Bu durum, pek çok kentte, özellikle de sanayi merkezlerinde yarıproleterlerden, sürekli işsizlerden, seyyar satıcılık gibi "marjinal" işlerle geçimini sağlamaya çalışan emekçilerden oluşan bir kent yoksulları kitlesinin doğmasına neden olmuştur. Kentleri gecekondularla çepeçevre saran ve proletaryayla iç içe bir yaşam süren bu yoksul emekçiler, toplumun en huzursuz, en hoşnutsuz kesimlerinden birini oluşturmaktadır. Sınıf mücadelesinin keskinleştiği ve proletaryanın inanılır bir alternatif sunabildiği durumlarda, bu emekçi yığınlar da kaçınılmaz olarak işçi sınıfının etrafında kümelenecektir. Bu bağlamda kent yoksulları Türkiye devriminin itici güçlerinden biri ve proletaryanın potansiyel müttefiki olarak değerlendirilmek durumundadır.

Ama öte yandan kent yoksulları, toplumun belki de en umutsuz ve bu umutsuzluğu günbegün yaşayan kesimini oluşturmaktadır. Bu açıdan, proletaryanın ve proleter sosyalizmin dışından gelecek güç çağrılarına, bireysel şiddete dayalı yıkım önerilerine de açık bir durumdadır. Kendini proletaryanın yerine koyan, işçi demokrasisine dayalı sosyalist bir iktidarı değil, egemenlere başkaldıran küçük burjuvaların bürokratik ve halkçı diktatörlüğünü savunan kesimler kadrolarını büyük ölçüde gecekonduların işsiz gençlerinden devşirmektedir. Öte yandan faşist ideoloji de güç ve şiddet öğeleriyle kent yoksullarını motive edebilir ve onları proletaryanın düşmanları haline dönüştürebilir. Bu nedenlerden ötürü kent yoksullarının proletaryanın saflarına kazanılması ve sosyalizm bayrağı altında toplanması zorunlu olan bir kesim olarak iki kez önem kazanmaktadır.

Türkiye artık kırk yıl öncesinin köylü ülkesi değildir. Kapitalizm yalnızca bir sanayi ve sanayi proletaryası yaratmamış, aynı zamanda kırdaki ilişkileri de kapitalist pazarın içine çekmiş ve kendine bağlamıştır. Bugün

dönemsel ya da sürekli olarak işgüçlerini satarak geçimini sağlayan topraksız ve az topraklı köylüler, tüm köylü nüfusunun yaklaşık üçte birini oluşturmaktadır. Bir bölümüyle tarım proleterleri, bütünü açısından da köy emekçileri olarak kabul edilebilecek olan bu yığınların gelecekte ekonomik ve toplumsal çıkarları gereği proletaryanın yanında yer almaları kaçınılmazdır. Kent yoksulları gibi köy emekçilerinin sorunlarının çözümü de ancak proletaryanın iktidarıyla olanaklıdır. Bu anlamda bu kesimler Türkiye'deki devrimin itici güçlerinden biri ve proletaryanın potansiyel müttefiki olarak değerlendirilmek durumundadır. Proleter devrimin ulusal ölçekteki başarısı kırlara yayıldıkça perçinlenecektir. Bunun temel taşıyıcısı ise tarım proleterleri, yoksul köylüler ve tüm kır emekçileri olacaktır.

Türkiye nüfusunun yaklaşık yarısı 25 yaşın altındaki insanlardan oluşmaktadır. Bu son derece genç bir toplum ve devasa bir güç demektir. Egemen güçler bu muazzam potansiyeli düzenin sınırları içinde tutmakta güçlük çekmekte, bu amaçla saldırgan ve yayılmacı ideolojileri gençlik üzerinde etkili kılmaya çalışmaktadırlar. Oysa bu denli genç bir toplum, özgür dünyaya açılan dünya devriminin, dünya sosyalizminin temel güçlerinden biri olabilir. Ulusal ölçekte böyle bir dinamik, gençliğin devrimci proletaryanın çevresinde toplanmasıyla işlerliğe geçebilir.

Her şeyden önce bugün, birkaç kuşaktan beri işçilik yapan ailelerden gelen, modern iletişim araçlarından yararlanarak dünyayı izlemeye eğilimli, mesleki ve teknik öğrenim görmüş bir genç işçiler kitlesi oluşmuştur. Henüz işyeri düzeyinde de olsa, öncü işçiler de büyük ölçüde bu kitlenin içinden çıkmaktadır. Büyük olasılıkla proletaryanın öncü devrimci partisi bu genç proleterlerin omuzlarında yükselecektir. Öte yandan bu genç proleterlerin çevresi, kalifiye olmayan genç işçilerden, çıraklardan ve işsiz gençlerden oluşan bir kuşakla çevrelenmiştir. Bunlara genç kent yoksullarının da eklenmesiyle ortaya son derece dinamik ve mücadeleci bir genç nüfus çıkmaktadır. Her devrimin kaderini emekçi gençliğin iradesi ve gücüyle belirlendiği unutulmamalıdır.

Türkiye'deki devrimin itici güçlerinden biri olan gençliğin önemli bir başka kanadı da öğrenci gençliktir. Türkiye'de öğrenci gençlik, toplumsal dengeler üzerinde hep etkili olagelmıştır. Öğrenci gençliğin büyük bölümü, antiemperyalist duyarlılığa sahip, ulusal sorunların halkçı yaklaşımlar

çerçevesinde çözümlenmesini isteyen, demokrasi ve özgürlük düşkünü kadın ve erkeklerden oluşmaktadır. Öte yandan bu kesimler zaman zaman kendilerini toplumsal devrimin temel ve baş gücü olarak algılamışlar, hatta kendilerini proletaryanın ve emekçi halkın yerine ikame etme eğilimine girmişlerdir. Bu eğilimler öğrenci gençliğin dinamik içeriğini boşalttığı gibi proletarya üzerinde güvensizlik de yaratmaktadır. Bu durum da faşizm için öğrenci gençlik içinde bir etki alanının açılmasına yol açmaktadır. Bu nedenle öğrenci gençliğin devrimin itici güçlerinden biri haline gelebilmesi, onun proletaryanın ve devrimci sosyalizmin çevresinde kümelenmesiyle olanaklı olacaktır. Bu gerçekleştiğinde ise ulusal devrim, muazzam bir uluslararası güç haline gelecektir.

Türkiye nüfusunun yaklaşık yansını kadınlar oluşturmaktadır. Kadınlar, tüm sınıf katmanları itibarıyla yüzyıllardır süregiden erkek egemenliğinin doğurduğu sorunları yaşamaktadırlar. Kadın hareketi elbette öncelikle bu erkek egemenliğinin çok çeşitli biçimlerine, yani kadının ezilmesine karşı mücadele edecektir. Ama bu egemenlik, mevcut üretim ilişkileriyle ve devlet örgütlenmesiyle iç içe geçmiş durumdadır. Dolayısıyla kadınların toplumdaki erkek egemenliğine karşı verecekleri güçlü mücadele, kapitalist sınıf egemenliğine karşı verilen bir mücadele özelliğini de taşıyacaktır aynı zamanda. Şüphesiz bunun böyle olmasında işçi ve emekçi kadınların aktif savaşının etkisi büyük olacaktır. Kadın kurtuluş mücadelesinin başarısı, kapitalizme karşı verilecek mücadelenin başarısına bağlı olacaktır. Ama öte yandan erkek egemenliğine karşı mücadelenin, proleter devrimi sonrasına da sarkacağı ve sosyalizme kadar uzanacağı da unutulmamalıdır. Sosyalizm yalnızca sınıfsal sömürüyü değil, her türlü sömürü biçimini kaldırmayı hedefler. Bu açıdan, kadınların kendi özgün sorunlarının çözümüne yönelik bağımsız bir kadın hareketi yaratma yolundaki mücadelesi, Türkiye'deki proleter devrimine önemli bir itici güç sağlayacaktır. Öte yandan erkek egemenliğine karşı savaş açmayan hiçbir sosyalist hareketin tam bir başarı şansı olmayacaktır. Proletarya kadın hareketini temel müttefiklerinden biri olarak görmek ve onunla sosyalizm bayrağı altında bir araya gelmek göreviyle karşı karşıyadır.

Günümüzde tüm dünyada çevre kirlenmesine, nükleer silahlara ve savaşa karşı özel bir duyarlılık doğmuştur. Gerçekten de emperyalizm geliştirdiği teknolojiyle insanların yaşam düzeyini ve refahını geliştirmemekle

kalmıyor, dünyayı hızla bir evrensel felakete doğru sürüklüyor. Denizlerin, akarsuların, göllerin kirlenmesi, ozon katmanının delinmesi, yerkürenin biyolojik dengesini bozan sera etkisi, nükleer artıklar gibi pek çok olgu, bu tahrip edici teknolojik gelişmenin ürünleridir. Bu olumsuzluklara karşı seferber olan insanlar, hükümetler ve devletler üzerinde önemli baskı unsurları oluşturmaktadır. Sosyalizmin görevi, kapitalist mülkiyetin ve ulusal sınırların dar çerçevesi içinde bu sorunların gerçek anlamda hiçbir zaman çözümlenemeyeceğini ısrarla anlatmak ve bu seferberliği proletaryanın mücadelesi ve sınıfsız toplum ideali etrafında birleştirmektir. Önemli olan, emperyalist teknolojinin sonuçlarıyla uğraşmak değil, üretici güçlerin özgürce gelişmesine ket vuran duvarların yıkılarak teknolojik gelişmeyi özgür insanın iradesine tabi kılmak ve onu insanlığın çok daha temiz, çok daha güvenli bir dünyaya ulaşabilmesi' yolunda kullanabilmektir, insanlık günümüzde artık "ya sosyalizm, ya yok oluş" ikilemiyle karşı karşıyadır. Bu anlamda çevreci hareketler ve barış mücadelesi sosyalizm mücadelesine kazanıldığı ölçüde başarıya ulaşacak, bu da devrime itki sağlayacaktır.

V. Devrimin karakteri ve programı

Teknolojik yeniliklerin insanların maddi yaşam düzeylerini geliştiriyip, tam tersine onları ciddi bir yok oluş tehlikesiyle karşı karşıya bıraktığı emperyalist çağda, insanoğlunun var olabilme ve özgürce gelişebilme şansı yalnızca sosyalizmedir. Dünya ekonomisi ve siyaseti bu çağda tam anlamıyla bütünleşmiş ve böylece sosyalizmin nesnel koşulları tümüyle olgunlaşmıştır. Kapitalizmin emperyalizm aşaması, aynı zamanda 1917 Rus Devrimiyle birlikte başlayan bir sosyalist devrimler çağı olmuştur. Emperyalizm, gelişmiş ve azgelişmiş ülkeleri tek dünya pazarında birleştirerek, sosyalizmin nesnel temelleri açısından aralarındaki ayrımları da yok etmiştir. Bugün bir bütün olarak dünya ve tek tek ülkelerin hepsi, sosyalist devrimin maddi olanaklarına sahiptir. Buna Türkiye de dahildir.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de burjuvazi "ilerici" olma özelliğini tümüyle yitirmiştir. Bugün burjuvazi ülkeyi emperyalizme bağımlılıktan ve azgelişmişlikten kurtarma yeteneğine sahip değildir. Bu kurtuluş ancak ülkedeki kapitalist mülkiyet ilişkilerinin ve ulusal sınırların kırılıp atılmasıyla olanaklıdır. Sanayileşme, teknolojik yenileşme ve gelişme, emperyalizme bağımlılıktan kurtulma, enflasyon, yoksulluk ve işsizlik ca-

navarlarını alt etme ancak bu yolla mümkündür. Türkiye kendi başına ve kapitalist dünya pazarına bağımlılık koşullarında azgelişmişlik çemberinden kurtulamaz. Bu çemberi kıracak olan kapitalist üretim ve mülkiyet ilişkilerini yok edecek, ekonomiyi kapitalist dünya pazarının dışına taşıyacak, emekçi yığınların kitlesel seferberliğine ve denetimine dayalı bir merkezi planlama çerçevesinde sosyalizmin inşasını başlatacak olan proletaryadır. Bu bir toplumsal devrimdir ve bu devrimin adı sosyalist devrimdir. Başta üç milyonluk sanayi proletaryası olmak üzere, çalışan nüfusun yaklaşık yarısını oluşturan Türkiye işçi sınıfı sosyalist devrimi gerçekleştirecek maddi güce sahiptir. Türkiye’de sosyalist devrimin nesnel koşulları vardır.

Bugün Türkiye ciddi bir demokrasi sorunu yaşamaktadır. Bu, hemen hemen tüm azgelişmiş ve emperyalist metropollere bağımlı ülkelerde rastlanan bir siyasal rejim bunalımıdır. Türkiye’de parlamento, egemen sınıfların emekçi yığınlar karşı kendi aralarında kurdukları koalisyonun ve uzlaşmanın zeminidir. Bu anlamda, Türkiye’deki parlamenter demokrasi, eli sopalı bir baskı rejiminden başka bir şey değildir. Bu tür bir rejim, sınıf mücadelesinin şiddetlendiği evrelerde her an bir askeri, Bonapartist ya da faşist bir diktatörlüğe yıkılma eğilimine sahiptir. Türkiye burjuvazisi, Batı Avrupa sermayesiyle bütünleşmek ve emekçi kitleler üzerinde demokratik yanılsamalar yaratmak bazı demokratik hak ve özgürlükleri ülkeye aktarmak yolunda bir eğilim göstermekle birlikte, emperyalist metropollere özgü bir demokrasi inşa etme lüksüne ve iradesine kesinlikle sahip değildir. Üstelik demokrasiyi Batı’da bizzat proletaryanın kendisi amansız mücadeleler sonunda kazanmıştı. Türkiye’ye burjuvazinin aktaracağı kısmi demokratik haklar son derece sınırlı ve kaygan olacak, burjuvazi bunları her an geri alma eğilimi taşıyacaktır.

Türkiye’ye gerçek demokrasiyi kazandıracak olan, maddi ve zihinsel hiçbir gelişmeden korkmayan, bundan kaybedecek bir şeyi bulunmayan, tam tersine hedeflediği toplumsal gelişmeyi ancak emekçi yığınların özgür ve cesur atılımıyla sağlayacak olan proletaryadır. Emekçilerin seferberliğine ve özörgütlülüğüne dayalı gerçek bir demokrasi proleter demokrasisidir. Proleter demokrasisine ancak tüm çalışan halkın desteğiyle, yani bir proleter devrimle ulaşılabilir. Sosyalizm, ülkede artık özgürce demokrasiyi teneffüs etmek isteyen ama bunun için umudunu burjuvazi-

nin Şu ya da bu kesimine bağlayan “demokratik kamuoyuna” bu gerçeği ısrarla ve sabırla anlatmak, onu sosyalist demokrasi idealine kazanmak ve proleter devrimin müttefiki haline getirmekle yükümlüdür. Emperyalizme bağımlı Türkiye burjuvazisi tarihsel anlamda gericileŐmiştir ve “demokratik” olma özelliğini tümüyle yitirmiştir. Ama yine tarihsel anlamda toplumsal alternatifini yaratmıştır: Emekçi yığınlarca desteklenen proletarya.

Türkiye devletinin doğusunda, Kuzey Kürdistan halkı bir başka ulusal kimlik taŐıtmaktadır. Bu halk, ulusal kimliğini kendi kaderini özgürce tayin ederek aēıęa vurma mücadelesi içindedir. Türk burjuvazisi, gerek maddi çıkarları, gerek tarihsel kimliği, gerekse de sahip olduğu devlet ideolojisi nedeniyle buna kesinlikle izin vermeyecektir. Bu alanda en büyük müttefiki ise, Kürdistan’daki egemen sınıflardır. Oysa Türkiye proletaryası, bir başka ulus üzerinde egemen oldukça özgürleŐemeyecektir. Bu nedenle, tarihsel ve nesnel aēıdan Kürt ulusunun verdiği mücadele, Türkiye’deki proleter devrimizin yükseliŐiyle birlikte çok daha olumlu ve yeni perspektiflere ulaşacaktır. Türkiye’deki emekçi yığınlar Kürt halkının özgürleŐmesine katkıda bulunma göreviyle karşı karşıyadır.

Bütün bu söylenenler, Türkiye’de bir devrimin itici güçleri arasında sayılan kesimlerin hepsi için geçerlidir. Kent yoksullarının sefalet zincirinden kurtularak yeni açılacak iş alanlarında istihdam edilebilmeleri, başlarını sokacak bir konut edinebilmeleri, modern toplumun tüm maddi ve kültürel olanaklarından yararlanabilmeleri; tarım proleterlerinin ve mevsimlik tarım emekçilerinin sürekli iş, güvenlik ve refah koşullarına ulaşabilmeleri; yoksul ve az topraklı (geçimlik düzeyin altında) köylülerin toprağa, küçük çiftçilerin sanayinin, teknolojinin ve planlı ekonominin sağladığı olanaklara sahip olabilmeleri; gençliğin dinamik bir atılım gösterebilme olanaklarına kavuşması ve kendini demokratik bir ortamda maddi ve kültürel olarak geliştirebilmesi; kadınların erkek egemenliği barikatının ilk tuğlalarını ciddi biçimde parçalamaya başlamaları; kapitalist aşırı kâr hırsının doğurduğu çevre kirlenmesinin ve bunun yol açtığı ekolojik felaketlerin önlenmesi... Bu sorunların hiçbirisi kapitalist mülkiyet ve ulusal sınırlar var oldukça çözümlenemez. Kapitalist mülkiyetin ve ulusal sınırların koruyucusu ise burjuvazidir. Bunları parçalayıp atma potansiyeline sahip olan yegane güç ise proletarya ve onun iktidarıdır. Kürt ulusuyla

el ele vermiş, kent yoksullarınca, tarım proleterleri ve yoksul köylülerce desteklenen, gençliği ve kadınları kendine kazanmış ve ülkenin ve dünyanın evrensel bir felakete sürüklenmesine karşı koyan, gerçek demokrasiyi yaşamak isteyen tüm çalışanlarca hedef birliği kurmuş olan proleter iktidarı.

Özetle, Türkiye’de ister kapitalizm tarafından yaratılmış olsun, ister kapitalizm öncesinden kalmış olsun, isterse de kapitalizmin ülkeye özgü az gelişmiş ve emperyalizme bağımlı biçimlenişinden doğmuş olsun, her türlü tarihsel ve toplumsal sorunun gerçek çözümü proleter devrimine bağlıdır. Bu, burjuvazinin bir bütün olarak gericileştiği, dünya ekonomisinin tek bir bütün oluşturduğu emperyalist çağda tüm devrimlerin kazandığı bir özelliktir. Emperyalist çağda, tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye gibi az gelişmiş bir ülkede de, bütün demokratik (kapitalizm öncesinden kalma) ve sosyalist (kapitalizmin doğurduğu) sorunlar iç içe girmiştir ve ancak tüm emekçi yığınlarca desteklenen proletaryanın iktidarı altında çözüme kavuşturulabilir. Bunun adı da Sürekli Devrim’dir. Yani, devrim hiçbir biçimde “demokratik” ve “sosyalist” aşamalara ayrılamaz; bir ve aynı iktidar altında sürekli bir biçimde büyüyerek gelişir.

Öte yandan sosyalizmin hedefi yalnızca kapitalizmin, kapitalist mülkiyet ilişkilerinin yok edilmesi değil, aynı zamanda üretici güçlerin dar ulusal sınırların çemberinden kurtarılması demektir. Yani her ulusal devrimin büyüyerek dünya devriminin bir parçası haline gelmesi gerekir. Bu da Sürekli Devrim’in ikinci önemli özelliğidir. Tüm ekonomilerin ve politikaların tek bir dünya ölçeğinde bütünleştiği emperyalist çağda, bir devrimin ulusal sınırlar içinde kalması beklenemez. Herhangi bir devrimi ulusal sınırlar içinde tutmaya çalışmak, onun yenilgisini hazırlamak demektir. Devrimci Marksizm bir Dünya Sosyalist Cumhuriyetleri Federasyonu için savaşı. Sürekli Devrim, ulusal devrimlerin uluslararası devrimle bütünleşmesi, ona hız kazandırması demektir.

Bu yalnızca tarihsel ve kuramsal bir gereklilik değil, aynı zamanda nesnel ve acil bir zorunluluktur. Türkiye de bu gerçekle karşı karşıyadır. Bugün başta ABD emperyalizminin bir Ortadoğu sorunu vardır. Emperyalizm bölgede kapitalist istikrarın korunmasında Türkiye’ye askeri görevler , yüklemekte, onu ekonomik sömürüyü koruyan ve kollayan bir ileri kale durumuna getirmeye çalışmaktadır. Ama Türkiye’deki bir

proleter devrim Ortadoğu'daki emperyalist dengeyi altüst edecek, bölge proleterleri ve ezilen halklar için bir umut ve destek kaynağı olacaktır. Türkiye devrimi başta Kürdistan olmak üzere, tüm bölgeye muazzam bir özgürlük ve sosyalizm ateşi taşıyacaktır. Buna karşılık emperyalizm, bölgedeki kimi müttefiklerini Türkiye'deki devrime karşı seferber edecektir. Bu da kaçınılmaz olarak devrimci savaflara yol açabilecektir. İşte bu noktada Türkiye proletaryasının hedefi, devrimi ulusal sınırlar içinde hapsederek çürümesine göz yummak değil, yaygınlaşarak dünya devrimi ateşini tutuşturmasına katkıda bulunmak olacaktır. Türkiye'de muzaffer bir proleter devriminin Avrupa proletaryaları ve işçi devletlerindeki anti-bürokratik politik devrimler üzerinde de tartışılmaz etkileri olacaktır. Sürekli Devrim kuramının dünya proletaryasına öğrettiği kaçınılmaz bir gerçektir bu.

Türkiye'deki devrimin karakteri Sürekli Devrim ise, bu devrimin programı da Geçiş Programı'dır. Eğer emperyalist çağda teknolojik yeniliklerin insanlığın maddi refah düzeyini yükseltmiyor olduğu, burjuvazinin bir bütün olarak tarihsel anlamda ileri karakterini yitirerek gericileşmiş olduğu, kapitalizm öncesinden kalma demokratik sorunların ancak proleter devrimiyle çözüme kavuşturulabileceği, kısacası her türlü ekonomik, demokratik ve toplumsal sorunun gerçek anlamda yalnızca proleter iktidarı altında çözülebileceği doğruysa, o zaman kısmi reformlarla yetinen "asgari" program ile sosyalist inşayı anlatan "azami" program ayrımı da ortadan kalkmış demektir. Emperyalist çağda toplumsal devrimin tek bir programı vardır: Geçiş Programı.

Geçiş Programı, hiçbir sorunun çözümünü burjuvaziye, onun şu ya da bu kesimine havale etmez. Tarihsel ve tüm sorunların çözümü, proletarya önderliğindeki emekçi halk seferberliğiyle olanaklıdır. Bu nedenle Geçiş Programı sınıf seferberliği sloganları ve kitle özörgütlenmesi önerileriyle donanmıştır. Geçiş Programının nihai hedefi, komite, konsey, sovyet gibi proleter ve emekçi halk meclislerine dayalı bir işçi hükümetinin kurulması, onun öncülüğünde bir işçi demokrasisinin ve bir işçi devletinin inşa edilmesidir.

Ama bu program, kuru kuruya sosyalizm propagandasının yapıldığı, güncel, acil sorunların atlanarak salt bir işçi hükümeti formülüyle yetinilen bir program da değildir. Geçiş Programı'nın çıkış noktası, yalnızca

nesnel durum değil, aynı zamanda proletaryanın ve emekçi halk yığınlarının var olan bilinç düzeyidir. Geçiş Programı, kitlelerin acil ve kısmi ekonomik ve demokratik her türlü sorununa el atarak, bu sorunların çözümlerinin ancak proleter devrimle olanaklı olduğunu gösterecek biçimde formüle eder, sloganlaştırır. Geçiş Programı'nın talepleri, emekçi halkın bugünü içinde temellenir ve adım adım işçi hükümetine doğru yönelir. Her talep ve slogan, kitle seferberliğini ve proletaryanın burjuvaziden bağımsız mücadelesini hedefler ve gözetir. Bunlar geçiş talepleridir. Yani güncel, kısmi ve acil sorunlardan kalkarak proleter devrimine geçişin talepleri ve sloganları.

Geçiş Programı, proletaryayı ne burjuvazinin eline teslim eder, ne de onun yerine bir başka gücü ikame eder. Geçiş Programı, ne güncel sorunlarla sınırlıdır, ne de salt sosyalizmin propagandasını yapmakla yetinir. O ne "asgari", ne de "azami" programdır. Proletaryanın ve emekçi yığınların bugünkü sorunlarına çözüm getiren ve bu çözümü kitle bilincinin dinamiklerini kollayarak proleter devrimine bağlayan bir programdır. Kitle seferberliğine, işçi demokrasisinin organlarına sıkı sıkıya bağlı bir program. Ulusal devrimi, uluslararası devrime bağlayan bir program. Geçiş Programı, Sürekli Devrim'in programıdır.

VI. Nasıl bir devrimci önderlik?

Emperyalist çağda insanlık ya sosyalizm ya barbarlık ikilemiyle karşı karşıyadır. Nitekim 1914'te patlak veren I. Dünya Savaşı ve 1917'de gerçekleşen Rus Devrimi ile birlikte başlayan bu çağ, temel olarak bir savaşlar ve sosyalist devrimler dönemi olmuştur. Savaşlara, kapitalist tahribata ve emperyalist egemenliğe son verecek olan yegane güç proletaryadır. İnsanlık barbarlık ve evrensel yok oluş tehlikesinden ancak sosyalizm ile kurtulabilecektir. Sosyalizm, üretici güçlerin özgürce geliştiği ve gerçek bir evrensel barışın kurulduğu, sınırsız, sınıfsız ve sömürsüz bir toplum biçimidir. Proleter devriminin nihai tarihsel amacı ve hedefi budur.

İnsanlık bu hedefe ancak emekçi yığınların aktif desteği üzerine kurulu proletaryanın siyasi iktidarı aracılığıyla ulaşabilir. Modern toplumlarda sınıf savaşları, siyasi partiler arasındaki mücadeleler biçiminde billurlaştır. Bu nedenle proletaryanın siyasi iktidar mücadelesinde mutlaka devrimci bir siyasi önderliğe, bir devrimci partiye gereksinimi vardır. Dünya ölçeğinde emperyalizm, ulusal ölçekte ise burjuva devletleri, uzmanlaşmış ve

merkezileşmiş yapılardır. Emperyalizme karşı dünya devrimi ve burjuva devletlerine karşı sosyalist devrim için mücadele eden proletaryanın da, düşmanla baş edebilecek, uzmanlaşmış ve merkezileşmiş bir dünya partisi (yani bir Enternasyonal) ve ona bağlı ulusal partilere sahip olması gerekir.

Proletaryanın devrimci partisi, onun en bilinçli öncülerinden oluşan devrimci Marksist önderliğidir. Devrimci Marksizmin iki temel stratejik yönelişi vardır: Devrimci partiyi inşa etmek ve proletaryanın ve emekçi yığınların devrimci seferberliğini gerçekleştirmek. Kitlelerin devrimci seferberliğine yönelik çalışmada esas kılavuz programdır. Devrimci Marksistler, nesnel duruma dayalı olan ve kitlelerin mevcut bilinç düzeyinden hareketle onlara proleter devrimini işaret eden geçiş programındaki talepleri ve sloganları emekçi kitlelere taşıyarak onları devrimci seferberliğe çağırırlar, bu seferberliğin sürekli kılınması ve konsey, sovyet, şura gibi seferberlik organlarının yaratılması yolunda uğraş verirler. Ama bu yetmez. Önemli olan devrimci seferberliğin merkezileştirilmesi ve iktidara yönlendirilmesidir. Devrimci partinin asıl ve tarihsel işlevi de burada yatar. Giderek artan sayıda proleter öncüyü içinde toplayan ve emekçi yığınların kitlesel desteğini sağlayan parti ve onun yönlendiriciliği olmaksızın devrimin merkezileşmiş burjuva devletinin siyasi ve askeri gücü karşısında başarı şansı hemen hiç yoktur.

Bu nedenlerle program ve örgüt, birbirine kopmaz bağlarla bağlanmış iki unsurdur. Programsız örgüt olmaz. Programı olmadığını söyleyen her örgütün aslında gizlenmiş bir programı var demektir; bu gizlenmiş program kendisini örgütün önderliğinin siyasi çizgisinde ve ideolojisinde açığa vurur. Ama partinin açık ve net bir programının bulunmaması, o örgütün üyeleri için bir idari boyunduruk haline gelmesine yol açar. Üyeler niçin o partiye girecektir, hangi amaçlar ve hedefler için mücadele edeceklerdir? Bunların bilinmesi gerekir. Ayrıca program, örgütün önderliğinin denetlenmesi ve sınanması için zorunludur. Belirli bir program çerçevesinde değil de günübirlik düşünceleri doğrultusunda siyaset izleyen bir önderlik, o örgütü bürokratik denetimi altına almış demektir. Öte yandan, merkezi biçimde örgütlenmiş bir parti olmadan da program hiçbir işe yaramaz. Ortaya atılan en iyi, en güzel düşüncelerin ve sloganların bile kendi başlarına bir gücü yoktur. Düşüncelerin, siyasetlerin ya-

şama geçmesi, kitlelerce benimsenen ve uğruna mücadele edilen hedefler haline gelmesi ancak parti dolayımıyla olur. Parti, düşünce ile eylemin birleştiği, yaşamı dönüştürücü bir maddi güç haline geldiği alandır.

Devrimci Marksist parti, ne kitle kuyrukçusu, ne de ikamecidir. Kitle kuyrukçuluğu, emekçi kitlelerin verili bilinç düzeyine ve mücadele biçimine teslim olmaktır. Oysa normal koşullarda proletarya üzerinde egemen olan ideoloji burjuva ideolojisi. Bu ideoloji, sistematik propagandanın da yardımıyla proletaryayı düzenin içinde hapseder, onların kendiliklerinden verdikleri mücadeleyi bu sınırların çerçevesinde eritir, çerçevenin dışına kayma eğilimi gösteren yanlarını da ezer. Öte yandan emperyalist çağda burjuva devlet sınıf mücadelesini kendisine bağlı işbirlikçi ve uzlaşmacı sendika ve siyaset bürokratlarınca kontrol altında tutar. İşçi ve emekçi yığınların kendiliklerinden bu bürokrasilerin çemberinden kurtulması, burjuva devlete karşı proleter devrimini zafere ulaştırmaları, kısaca geçiş programının bütünlüğü çerçevesindeki bilinç düzeyine ulaşmaları olanaklı değildir. O halde, proletaryanın kendiliğinden biçimde devrimci olduğunu savunarak kitle kuyrukçuluğu yapmak, kitleleri burjuva düzeninin sınırları içinde hapsedmek demektir. Siyasi literatürde bu tür çizgiyi izleyen eğilimler “uvriyerist”, “konseyci” gibi sıfatlarla tanımlanmışlardır. Oysa devrimci Marksizmin görevi, kitleler üzerinde egemen olan burjuva ideolojisine karşı eylem içinde sistematik mücadele vermek, onları devrimci programa kazanarak burjuva düzene karşı seferberliğe geçirmek ve bu seferberliği merkezileştirerek siyasi iktidarın ele geçirilmesine yönlendirmek zorundadır. Bu, devrimci partinin öncü olma görevidir. Parti, proletaryanın siyasi öncüsüdür.

İkamecilik ise proletaryanın yerine partiyi, kitle mücadelesi yerine parti kararlarını ve sovyet demokrasisine dayalı proleter iktidarının yerine bürokratik diktatörlüğü geçirmek demektir. Oysa sosyalizm, emekçi yığınların kendi eseri, onların bilinçli ve kollektif çabalarının bir ürünü olabilir ancak. Sosyalist devrim, partinin herhangi bir yolla, örneğin bir darbeye iktidara el koyması değildir. Sosyalist devrim, kapitalist mülkiyet ilişkilerinin, bu ilişkileri koruyan ve kollayan kurumların kitlelerce, kitle seferberliğince yıkılması demektir. Sosyalist devrim, kitle seferberliği organlarına dayalı bir işçi demokrasisinin kurulması demektir. Parti bu mücadeleye öncülük eder ve proletaryanın iktidara yükselmesinde belir-

leyici rol oynar. Ama “onun adına” iktidarı gasp etmeye girişmez. Böylesi-ne bir iktidar, ancak kitlelerin üzerindeki bir bürokratik diktatörlük olur. İkamecilerin en önemli özelliklerinden biri de, proletaryaya duydukları derin güvensizliktir. Örneğin “gerillacılar”, devrimin kitlelerin kendi eseri olacağına, proletaryanın devrimi gerçekleştirme yeteneğine sahip olduğuna inanmazlar, bu nedenle de küçük askeri birlikler kurarak devrimi kitlelerin adına yürütmeye, bu arada “örnek eylemlerle” kitlelerin sempatisini kazanmaya çalışırlar. Oysa böylece proletaryayı ve emekçi kitleleri karşıdevrime burjuvazinin ve bürokrasinin ellerine teslim etmiş olurlar. Proletarya ve emekçi halk yığınlarına yönelik kuşku ve güvensizliğe dayalı bu eğilim, küçük burjuvazinin tipik bir özelliğidir.

Emperyalist çağda işçi sınıfının devrimci partisinin sahip olması gereken özellikleri Lenin tanımlamıştır. Leninist parti, demokratik merkezîyetçi biçimde örgütlenmiş profesyonel devrimciler örgütüdür. Çağımızda merkezileşmiş ve uzmanlaşmış burjuva devletlere ve dünya emperyalizmine karşı mücadele, ancak kelimenin tam anlamıyla merkezileşmiş ve çelik disiplinli bir devrimci partiyle başarıya ulaşabilir. Devrimci parti, sorumlulukları kesin olarak belirlenmiş, belirli hiyerarşi kurallarıyla birbirine bağlanmış, seçilmiş merkezi önderliğin siyasi ve örgütsel yönlendiriciliği doğrultusunda çalışan organlardan oluşur. Programın yaşama geçmesi ve eylem içinde sınanarak geliştirilmesi, ancak böylesi bir merkezi yapılanmayla ve disiplinle olanaklıdır. Öte yandan bu merkezilik, bürokratik değil demokratik bir içeriğe sahip olmalıdır. Parti, sınıf mücadelesinin deneyimlerinden ancak demokratik bir iç işlerlik sayesinde dersler çıkarabilir. Parti organlarında ve üyeler arasında gerçekleştirilecek özgür siyasi tartışmalar, partinin sınıf mücadelesinin gereklerine yanıt verebilmesinin, programını geliştirebilmesinin ve üyelerinin özgür iradeleri üzerinde güçlenebilmesinin yegane koşuludur. Bu tür bir demokrasi, parti içinde eğilim ve hizip kurma hakkının tanınması anlamına gelir. Merkezîyetçiliğin ve disiplinin garantisi, örgüt içi demokrasidir.

Ve nihayet, Leninist parti bir profesyonel devrimciler örgütüdür. Profesyonel devrimci, devrimciliği yaşamının temel uğraşı olarak kabul etmiş olan ve bulunduğu her yerde, fabrikasında, mahallesinde, okulunda, vb. partisinin yönlendiriciliği altında programının yaşama geçirilmesi yolunda mücadele eden militan demektir. Parti üyesi için devrimci mü-

cadele bir yan uğraş değil, bir varoluş biçimidir. Proletaryanın devrimci partisi ancak bu tür militanların omuzlarında yükselebilir.

Devrimci örgüt, bir propaganda birliği değil, siyasi eylem aracıdır. Salt propagandist örgütlerin temel hastalığı, bir dizi tarihsel gerçeği ve genel olarak sosyalizmi anlatmakla yetinmeleridir. Oysa kitleler, tarihsel ve kuramsal düşüncelere inandıkları için değil, kendi gereksinimlerini dile getiren talep ve sloganlarla harekete geçerler. Partinin görevi de, devrimci Marksist kuramdan hareketle sınıf seferberliğinin talep ve sloganlarını geliştirmek, bunların çerçevesinde sistematik bir ajitasyona girişmek ve kitle seferberliğini bu yolda örgütleyerek iktidara yöneltmektir. Kitlelere yönelmeyen, programına dayalı bir ajitasyon ve eylem çizgisi izlemeyen ve solculara ya da sınırlı sayıda ileri işçiye yönelik bir propaganda faaliyetiyle yetinen her örgüt kaçınılmaz olarak sınıfın dışında dar bir propaganda sekti olarak kalmaya mahkumdur. Şüphesiz devrimci parti broşürleriyle, dergileriyle, seminerleriyle, vb. propaganda çalışması yapacaktır. Ama kitle mücadelesi içinde kök salmaya yönelik, taleplere ve sloganlara dayalı bir ajitasyon ve eylem çizgisi geliştirmeden bu propaganda işe yaramayacak, örgütü bir aydınlar kulübüne dönüştürecektir.

Devrimci partinin inşa edileceği temel alan başta sanayi proletaryası olmak üzere işçi ve emekçi yığınların bağrındır, işçi sınıfı içinde kökleşemeyen hiçbir devrimci parti, adına lâıyk bir örgüt durumuna gelemeyecektir. Bu nedenle parti emekçilerinin görevi, partinin programını, talep ve sloganlarını, mücadele ve eylem çağrılarını kitlelere taşımak, bu dolayısıyla her geçen gün daha çok sayıda öncü işçiye programın bütününe ve partiye kazanmak, onların aracılığıyla partinin çevresinde bir sınıf seferberliği ağı oluşturmaktır. Parti, sınıf mücadelesinin her alanında yer almalıdır. Bu da izlenecek taktiklerin önemini açığa çıkarır. Ajitasyon ve eylem çizgisi, döneme ve koşullara uygun belirli taktiklerin izlenmesini zorunlu kılar. Sınıf mücadelesine yönelik, bu mücadelenin doğurduğu sorunları çözmeye yönelik taktikler geliştirilmediği sürece partinin kitleler içinde güçlenmesi olanaksızdır. Örgütün her taktığı, iki stratejik hedefe, yani kitle seferberliğinin yaratılması ve partinin inşasına yönelik yürüyüşe güç kazandırmalıdır. Örneğin parti kimi zaman “seçim taktığı”, kimi zaman “silahlı mücadele”, kimi zaman “birleşik işçi cephesi” vb. taktığı uygular. Bu taktikler ancak sınıf seferberliğine yol açacaksa ve partinin inşasını

güçlendirecekse anlamlı ve zorunludur. Taktiklerin hiçbiri kendi başına bir strateji değildir ve olamaz. Öte yandan sınıf mücadelesine yönelik somut taktikler geliştirmeyen herhangi bir örgüt, stratejik amaçlarını ve programını bir kenara koymuş bir propaganda çevresi demektir.

Devrimci bir programa dayalı, sınıf mücadelecisi bir çizgi izleyen, demokratik merkezîyetçi Leninist bir profesyoneller örgütü: Türkiye proletaryasının önderlik bunalımını çözümleyecek olan devrimci partinin sahip olması gereken özellikler bunlardır. Bunun için mücadele ediyoruz.

VII. Devrimci Marksist partinin inşası için ileri!

Bugün Türkiye’de işçi sınıfı ve emekçi yığınların mücadelelerini sosyalist devrim doğrultusunda seferber edebilecek öncü bir devrimci Marksist parti bulunmamaktadır. Bunun temel nedeni işçi sınıfı önderliklerine ve sosyalist harekete on yıllar boyunca hakim olan esas eğilimin Kemalist burjuva ideolojisi, küçük burjuva popülizmi ve Stalinizm olmasıdır. Oysa bütün bu akımlar günümüzde çözülmekte, özellikle Stalinizmin çöküşüyle birlikte tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de işçi ve emekçi yığınların önderlik bunalımı olanak ve olasılıklarla dolu yeni bir tarihsel evreye girmektedir.

Buna karşılık devrimci Marksist, enternasyonalist düşünce Türkiye’de henüz çok yenidir ve örgütsel ifadelerini yeterince bulabilmiş değildir. Bu haliyle de pek çok zaafı ve sorunu kendi içinde taşımaktadır. Türkiye’de devrimci Marksist bir partinin inşası ancak bu zaaf ve sorunların üstesinden gelinmesiyle ve Leninist örgütün ete kemiğe bürün- dürülmesiyle olanaklı olacaktır.

Devrimci Marksist, enternasyonalist düşünce Türkiye’de 1970’lerin ortalarından itibaren yaygınlaşmaya başladı. Ne var ki bu ilk yıllara iki önemli hata damgasını vurdu. Bunlardan birincisi, dönemin gerilla mücadelelerine hayranlıktan kaynaklanan, bu nedenle de bağımsız bir Leninist inşanın yolunu tıkayan küçük burjuva radikalizmiydi. Öbürü ise, Troçki’nin tarihsel haklılığının anlatımına dayalı, ideolojik propaganda- nın ötesine geçemeyen ve küçük burjuva demokratizmiyle malul salt propaganda- nın anlatıydı. Bizzat enternasyonal hareketteki olumsuzluklardan beslenen bu iki anlayıştan ilk ciddi kopuş ve örgütsel atılım 1979 sonlarında yaşandı. Ne var ki, bir yandan dönemin faşizme karşı aktif mücadele koşulları, öbür yandan 12 Eylül askeri diktatörlüğü, genç önderliğe

Leninist örgütün inşası ve devrimci Marksist, enternasyonalist geleneğin yaratılması yolunda yeterli zamanı tanımadı. Ama bugünkü mücadeleye de aktarılan devrimci bir deneyim birikimini de sağladı.

1980'lerin ikinci yarısı devrimci Marksizmin güçlerini yeniden toparlamaya başladığı bir evre oldu. Bu arada Stalinizmin çöküşüyle birlikte devrimci Marksizme doğru evrilen yeni güçler ortaya çıktı. Ancak bir yandan 1980 öncesinden devralınan zaafılar, bir yandan da yeni güçlerin beraberlerinde taşıdığı sorunlar, devrimci Marksist bir partinin yaratılması yolunda önemli engeller oluşturdu. Bugün devrimci Marksizmin önündeki temel görev, bu zaaf ve sorunları bilinçli ve aktif bir biçimde aşmak ve Leninist örgütlenmenin sağlam temellere oturtulmasını sağlamaktır. Bu, ancak 15 yılı aşkın Troçkist mücadelenin ve yeni devrimci Marksist güçlerin deneyimlerine sahip sağlam bir önderliğin inşası, Leninist kadroların yaratılması ve enternasyonalist zeminde yürünmesiyle olanaklıdır.

Devrimci Marksist partinin inşasında, dil, düşünce ve davranış birliğine sahip, örgütlü mücadelenin deneyimleriyle donanmış ve kendi arasında tam bir güven ilişkisi kurabilmiş bir önderliğin yaratılması yaşamsal bir öneme sahiptir. Bu, önder nitelikli tek tek militanların varlığından ötede, hareket üzerinde politik saygınlığa sahip bir kollektif önderlik demektir. Devrimin gerçekleştirilmesinde öncü partinin önemi ne kadar büyükse, devrimci Marksist partinin yaratılmasında önderliğin inşası da o denli yaşamsaldır. Şüphesiz bu tür bir önderlik mücadele içinde gelişecektir. Bu süreçte özellikle dikkat edilmesi gereken nokta, inşanın en büyük sorumluluğunu üstlenmiş öncülerin Leninist örgütün yukardan aşağı inşası ile politik iradenin kolektifliğini uyumlu kılabilmeleridir.

Leninist örgüt, hazır bir model değil, öncü partinin gerekliliğine ilişkin bir devrim kuramı ve bu partinin inşasına yönelik bir yöntemdir. Bu bağlamda, Leninist örgütün vazgeçilmez bir normu olan demokratik merkezîyetçilik de hazır bir ilişkiler sistemi değil, önderliğin inşasına, kadroların yetkinliğine, örgütün sınıf mücadelesi içindeki konumuna, bizzat sınıf mücadelesinin nesnel koşullarına ve bir dizi başka etmene bağlı olarak belirlenecek değişkenlerle yüklü bir cebirsel denklemdir. Örgütün iç yapısına ilişkin olarak demokratik işlerliklerin ve merkezîyetçi uygulamaların niteliği de bütün bu değişkenliklerle birlikte tekrar ve tekrar değişebilecek, yeni biçimler altında sürdürülmesi gerekecektir. Örgütün sempati-

zan kitlesiyle ilişkileri de benzer etmenler dikkate alınarak düzenlenmek durumundadır. Sınıf mücadelesine müdahale edebilen, çelik disiplinli bir devrimci Marksist parti ve onun önderliği böylesi bir süreç içinde adım adım inşa edilecektir.

Hedef, sınıf mücadelesine müdahale edebilen bir devrimci partinin yaratılmasıdır. Bu her- şeyden önce devrimci Marksist hareketin salt bir propaganda sekti olmaktan kurtulmasını gerektirir. Tarihsel deneyimlerin ve ideolojik konumların savunusuyla yetinen herhangi bir çevrenin, devrime öncülük edebilecek bir politik önderlik durumuna gelmesi olanaksızdır. Hedefimiz, gündelik talepleri devrim perspektifine bağlayan programatik bir yönelişle işçi ve emekçi yığınların hareketi içinde kökleşmek ve bu hareketi iktidarın devrimci zaptına yönlendirmektir. Bu bakımdan yığınların politik yaşamına aktif katılım ve müdahale başlıca amacımızdır. Devrimci propaganda ancak bu temelde yürütülen bir ajitasyon ve örgütlenme çabasıyla anlam kazanacaktır.

Öte yandan henüz sınıf mücadelesine müdahale etme yeteneğine sahip olmadığımız da bir gerçektir. Devrimci Marksist partinin yaratılması süreci, özellikle bu ilk aşamalarında kaçınılmaz olarak bir propaganda evresinden geçer. Önderliğin yaratılması, militan kadroların örgütlenmesi ve yetiştirilmesi, örgütlü hareket geleneğinin oluşturulması gibi yaşamsal görevler bu evrenin özellikleridir. Dolayısıyla bu kez salt ajitasyona dayalı bir çaba, bazı sloganların ortaya atılmasından başka bir anlam taşımayacak, özellikle militan kadroların derlenmesi, örgütlenmesi ve yetiştirilmesi görevlerini sekteye uğratacaktır. Sınıf mücadelesine müdahaleye yönelik ajitasyon, ancak bu müdahaleyi gerçekleştirebilecek kadroların bulunması koşullarında ve var olan kadroların niceliği ve niteliği ile uyumlu bir biçimde sürdürülmesi durumunda anlam kazanacaktır. Bütün bunlar dikkate alındığında, devrimci Marksist hareketin içinde bulunduğu bu propaganda evresinden, salt propagandizme düşmeden ve salt ajitasyona dayalı kısa vadeli hayallere kapılmadan geçmesi zorunlu ve olanaklıdır.

Devrimci Marksist partinin yaratılması yolunda hareketimizin içinden geçmekte olduğu bu propaganda evresinin en önemli görevlerinden biri kadrolaşmadır. Kadrolaşmamızın temel hedef kitlesi işçi ve emekçi yığınların ileri ve öncü unsurları, temel aracı gücünü geçiş programından alan politik propaganda ve temel amacı devrimci mücadele sanatını ustalıkla

yerine getiren profesyonel militanlar yaratmaktır. Devrimci Marksist partinin inşasını olanaklı kılacak, onu işçi ve emekçi yığınların örgütlü bir bölümü ve öncü gücü yapacak olan da işte bu profesyonel militanlardır.

Devrimci Marksistlerin iki stratejik hedefinin bulunduğunu söylemiştik: Devrimci partinin inşası ve kitlelerin devrimci seferberliğinin gerçekleştirilmesi. Devrimci Marksist bir hareketin eylemi de ancak bu stratejik hedefler doğrultusunda belirlenir. İçinde bulunduğumuz aşamada eylemimizin içeriği, propaganda evresinden geçiyor oluşumuz ve en önemli görevlerimizden biri olan kadrolaşma çalışmaları tarafından belirlenecektir. Devrimci partinin inşası sürecinde profesyonel kadrolar yetiştikçe ve giderek sınıf mücadelesine müdahale edebilir konuma geldikçe önmümüzdeki görevler de çoğalacak ve çeşitlenecek, buna bağlı olarak eylemimizin içeriği de zenginleşecek ve daha geniş bir alana yayılacaktır.

Leninist örgütün inşasında profesyonelleşme ve uzmanlaşma esastır. Bu unsurlara gerekli önemi vermeyen her hareket kaçınılmaz olarak bir amatörler sektine dönüşür, devrimci Marksist partinin inşası yolunda bir engel haline gelir. Şüphesiz profesyonel ve uzman kadroların yaratılması bizzat kadrolaşma çalışmasının verimliliğine bağlıdır. Ancak hareketimizin daha bugünden değişik uzmanlık alanlarının profesyonelce doldurulmasına yönelik bir bilince ve plana sahip olması gerekir. Hareketimizi ayırt eden en önemli özelliklerden biri de bu konudaki duyarlılığıdır.

Buna kopmazca bağlı bir başka sorun da “açıklık” konusudur. Şüphesiz devrimci Marksist hareketin tüm “açık” alanlardan sonuna kadar yararlanması, belirli militanlarını bu doğrultuda seferber etmesi gerekir. Leninist örgüt, “kapalılık” adına politik eylemsizinde inşa edilemez. Bu, salt propagandist zihniyetin bir ürünüdür. Ama Leninist partinin tüm kadroları ve ilişkileriyle birlikte “açıkta” inşa edilebileceğini sanmak daha da büyük bir hatadır. Küçük hareketlerde sınırlı sayıdaki kadroların tümünün “açık” faaliyete sürülmesi gibi eğilimler belirebilir, bu durum zaman zaman zorunluluk tanımlarıyla haklı gösterilmeye çalışılabilir. Ancak Leninist örgüt anlayışının yetersiz olduğu durumlarda zorunlu “açık” faaliyetler bir süre sonra bizzat legalizmin gelişmesine yol açar. Oysa Leninist örgüt, özellikle de onun önderliği burjuvazinin denetim alanlarının dışında inşa edilebilir. Devrimci Marksist hareket politik eylemden uzak salt propagandizmin de, giderek legalizme dönüşen “açık” faaliyetlere dayalı

amatörlükten de çeşitli dönemlerde etkilenmiştir. Önümüzdeki dönemde bu zaaflar kesin ve nihai olarak aşılacak durumundadır.

Öncü devrimci Marksist, enternasyonalist partinin yaratılması her şeyin ötesinde IV. Enternasyonal geleneğinin Türkiye topraklarında kökleştirilmesine ve örgütlenmesine bağlıdır. Bu geleneğin yaratılmasının temel zorunlulukları vardır. Leninist örgütün inşası, onu yaratmaya girişenlerin toplumsal konumlarına ve kişisel koşullarına tabi kılınamaz. Onu yaratacak olanlar, toplumsal kökenleri ne olursa olsun, işçi ve emekçi yığınların mücadeleleriyle bütünleşebilmiş, küçük burjuva çevrelerin birer unsuru olmaktan kurtulmuş ve örgütlü yaşamı bir varoluş tarzına dönüştürmüş militanlardır. IV. Enternasyonal geleneği ancak böylece kurulabilecektir.

Şubat 1992, *Enternasyonal Bülten*, Sayı 1

Açık Parti ve Savrulmalar Üzerine

(Haziran 1992)

Devrimci Marksistlerin arasından bir grup arkadaş son dönemlerde bir “Açık Devrimci Marksist Parti” kurma önerisi geliştirmişler ve bu önerilerini gerçekleştirmek yolunda işe koyulmuşlardır. Gerek bu önerinin muhataplarından biri olmamız bakımından, gerekse önerinin devrimci Marksist kadroların ve militanların politik formasyonları üzerindeki olası olumsuz etkileri bakımından sorunun incelenmesi gerekiyor.

Türkiye sosyalist hareketi bir kez daha neredeyse atomlarına kadar parçalanmış durumda. Bu parçalanmışlık bir yanıyla 1980 öncesinin kırılmalı yansıması biçiminde. Ama bugünkü parçalanmışlıkla çok önemli bir başka faktör daha rol oynuyor: Stalinizmin tarihinin en ciddi bunalımını, ölümcül bunalımını yaşıyor olması. Dolayısıyla örgütsel düzeydeki parçalanmışlık Stalinistler açısından ideolojik bir bunalım anlamına da geliyor. Ama durum devrimci Marksist kamp, özel olarak da Troçkizm açısından da pek parlak değil. Devrimci Marksistler birçok küçük çevreye bölünmüş durumdalar. Bu olgu hiç kuşkusuz Stalinist İmparatorluğun çöküş evresinde ve emperyalizmin “sosyalizm öldü” çığırtkanlıklarının doruğuna ulaştığı bir dönemde devrimci Marksizmin potansiyel ve aktif gücünü olumsuz yönde etkiliyor. Ama ne yazık ki bu bir gerçek ve bizim gerçeğin üstüne üstüne gitmemiz gerekiyor.

Devrimci Marksizmin örgütsel plandaki güçsüzlüğü ve parçalanmışlığının, her biri başlı başına ele alınıp incelenmesi gereken pek çok nedeni var. Her şeyden önce bu örgütsel zayıflığın bazı çok önemli ideolojik nedenlerinin olduğunu kabul etmemiz gerekir. Çünkü eğer bugün devrimci Marksizmin dünya ölçeğinde örgütlü yegane akımı olan IV. Enternasyo-

nal hareketinin bazı kanatlarına bağılı partiler, örneğin İtalyan, İspanyol ve Fransız partileri kendilerini feshedip, bağılı oldukları dünya örgütlerinden ayrılıyorsa ve eski Stalinist, bugün “yenilikçi” çeşitli liberal, sosyal demokrat, popülist ya da merkezci partilere katılıyorsa, bunu bazı “taktik” nedenlere bağlamadan önce durup dünya hareketimiz üzerindeki olumsuz ideolojik etkileri iyice bir gözden geçirmemiz gerekir.

Karşıdevrimci Stalinist bürokrasilerde “ikili karakterler” (devrimci ve karşıdevrimci) aramaların, popülistleri “yeni kitle öncüsü” olarak ilan edip gerilla hareketlerinin peşine takılmaların, Avrokomünizmin etkiyle proleter demokrasisi ve diktatörlüğünü küçük burjuva demokrasisi kertesine indirgemelerin, “perestroyka kötü, glasnost iyi” diyerek Gorbacovculuğa methiyeler düzmelerin vb. güçsüzlüğümüzün ve bölünmüşlüğümüzün üzerinde hiç mi etkisi olmadı? Elbette oldu ve bugün devrimci Marksizmin, özel olarak da Troçkizmin içinde bulunduğu önderlik bunalımını aşabilmenin yolu, her şeyden önce bütün bu olumsuz etkileri kırabilmekten geçiyor.

Şüphesiz içinde bulunulan örgütsel zafiyetin nedenleri arasında Stalinizmin 60 yıldan beri özellikle Troçkizm üzerinde uyguladığı baskılar da var. Troçkistler yalnızca burjuvazinin değil, aynı zamanda Stalinist bürokrasilerin de sistematik “tasfiye” girişimlerine karşı mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Bu tabii yalnızca bir “fiziksel” tasfiye çabası değildi. Stalinizmin, elindeki devasa gücün sayesinde sosyalizmi, Marksizmi kendisiyle bir ve aynı şey gibi göstermesi yüz binlerce militanın ve emekçi yığınların üzerinde çok ciddi ideolojik yanılsamalara neden olmuştu. Devrimci Marksizm, Marksizmin bu tasfiye sürecine karşı da savaşmak durumundaydı. Bu elbette kolay bir görev değildi. Bir yandan Marksizmin devrimci içeriğini korumak, öbür yandan onu sürekli değişen dünyayı açıklayabilecek tarzda geliştirmek, ideolojik ve fiili tasfiye saldırılarının dalga dalga geldiği bir dönemde hiç de kolay değildi. Üstelik devrimci Marksistler de bu dünyada yaşıyorlardı ve burjuvazinin ve bürokrasinin saldırılarına karşı tam bir yalıtılmışlığa sahip olmaları olanaksızdı. Dolayısıyla olumsuz etkiler kimi yerde ve değişen ölçülerde devrimci Marksistlerin de arasına sızdı. Bu olgu, proletaryadan yalıtılmışlığın sonuçlarıyla da birleşince örgüt ve parti konularında ciddi sapmaların temelini hazırladı.

Biz devrimci Marksistler, Troçkistler, Leninist partinin asli ve gerçek savunucularıyızdır. Proletaryanın tarihsel misyonunu ancak ve ancak öncü devrimci partisinin önderliği altında gerçekleştirebileceğini biliriz. Ama bir gerçeği de açıkça itiraf etmemiz gerekiyor: Bunları bilmemiz, işçi ve emekçi yığınların desteğine sahip devrimci partiler inşa edebilmemize yetmemiştir. Proletaryadan yalıtılmışlık, Stalinizmin fiili ve ideolojik saldırıları, bu saldırıları içimize sızan olumsuz etkileri devrimci Marksistleri kadro örgütleri olarak kalmaya mahkûm etmiştir. Bunun sonucunda da, bu “mahkumiyetten” kurtulmayı başarmış bazı ülkelerin dışında, devrimci Marksist parti önderliklerinden, parti militanlarından ve bir bütün olarak Leninist parti deneyiminden yoksun kalmışlardır. Şimdi bunun acısını çekiyoruz.

Kestirme yol var mı?

Stalinist imparatorluğun çöktüğü ve tüm dünyanın yükselen kitle mücadeleleriyle, devrimci ayaklanmalarla, savaşlarla ve iç savaşlarla dolu bir devrimci durum yaşadığı bir evrede devrimci Marksizm kitlelere güçlü bir devrimci önderlik sunamıyor. Oysa biliyoruz, ki, “Ya Barbarlık Ya Sosyalizm” ikileminin her zamankinden çok daha acil hale geldiği bugünkü dünya durumunda, “tüm insanlığın bunalımı, proletaryanın devrimci önderliği bunalımı haline gelmiştir”, insanlık barbarlık ve evrensel yok oluş tehlikesinden ancak sosyalizm ile kurtulabilecektir. Sosyalizmi olanaklı kılacak yegâne güç ise, emekçi yığınların aktif desteği üzerine kurulu proleter iktidardır.

Oysa proletarya bugün bu iktidarını gerçekleştirebilecek bir önderlikten, öncü siyasi güçten yoksun. Proletaryanın önderlik bunalımından kastedilen işte tam da bu gerçekliktir. O halde devrimci Marksizmin önündeki temel görev ortadadır: Devrimci partinin, dünya devrimi partisinin inşası. Hep biliriz ki, devrimci parti ancak sınıf mücadelesinin ve bilincinin olağanüstü dinamikler kazandığı devrimci durumlarda büyük kitleleri kendi çevresinde birleştirebilir. Bunu başarabilmesi için elindeki en önemli silahlardan birisi de devrimci programı, bu programı somutlaştırdığı, acıllaştırdığı talep ve sloganlardır. Ve bugün dünya bir bütün olarak bir devrimci durum yaşıyor. Üstelik tek tek bazı ülkeler devrimci krizlerle sarsılıyor. Stalinizm tam anlamıyla can çekiyor. Ama bakıyoruz, birkaçı dışında bizim partilerimiz, genel olarak dünya örgütlerimiz,

teorik öngörümüz doğrultusunda kitlelerin devrimci önderlikleri halinde büyümüyor. Proletaryanın devrimci önderlik bunalımı tüm şiddetiyle sürüyor, üstelik beri yanda dünya hareketimizin bazı kesimleri kendini tasfiye sürecine giriyor.

Bu büyük bir paradokstur. Bu paradoksun nedenlerini, her ciddi tarihsel dönüm noktasında rastlandığı üzere, teorik öngörülerimizde, devrimci Marksizmin bizzat kendisinde arayanlar çıkmıştır. Oysa bize göre bu, çok genel bir biçimde ifade edecek olursak, devrimci Marksist kuramı pratik bir güç haline getirebilme yetersizliğinin gerekçelendirilmesinden başka bir şey değildir. Paradoksun nedeni bizzat bizde, bizim içimizde yatıyor. Devrimci Marksistlerin belirli kesimleri, Leninist örgütü bir kuram olarak savunmakla birlikte, (nedenleri ne olursa olsun) bunu maddi yaşamı tercüme etmeyi başaramamışlar, başaramadıkça bizzat kuramın kendisinde çeşitli tahribatlara yol açmışlardır. Birbirini etkileyerek gelişen bu ikili süreç sonuçla kadro gruplarını dar propagandist sekiler halinde kalmaya mahkûm etmiş, bir parti olarak gelişme şanslarını yok etmiştir.

Dolayısıyla bugün kendini devrimci Marksist, Troçkist olarak tanımlayan pek çok parti ve bazı dünya örgütleri, yukarıda belirtilen teorik öngörümüzün zaten “tarafı”, “öznesi” olabilecek durumda değildir. Herhangi bir partinin devrimci ortamlarda kitlelerin önderliğini ele geçirebilmesi için, yalnızca devrimci bir programa değil, aynı zamanda kendi içinde sağlam, deneyimli ve sürekliliğini sağlamış bir önderliğe, sınıf mücadelesi içinde pişmiş yetişkin kadrolara, proletarya ve emekçi yığınlar içinde kalıcı ve derin mevzilere, ajitasyon, propaganda ve örgütlenme kapasitelerine sahip olması gerekir. Ancak, bu tip partinin geliştirilebilmesi bir strateji meselesidir ve bazen yıllara, on yıllara yayılan bir çabanın ürünüdür.

Devrimci Marksistlerin bazı kesimleri başından beri bu tür bir stratejinin takipçisi olmak yerine dar propagandist sektler olarak kalmayı yeğlediler. Dünya hareketimizdeki bölünmelerin çoğu da bu olgudan kaynaklandı. Şüphesiz, bir “sekt” olarak kalmayı kimse istemez. Ama parti inşasını, kitlelerin devrimci seferberliği stratejisiyle birlikte, stratejik bir yöneliş olarak kabul etmediğiniz ve uygulamadığınız sürece buna mahkûm olursunuz. Bugünkü örgütsel (hem pratik hem ideolojik anlamda) zaaflarımızın nedeni burada yatmaktadır. Eğer Leninist partiyi kendi başına bir bütünlük, bir gereklilik olarak kavramaz, onu sürekli olarak

Stalinist deformasyon karşısında tanımlamaya çalışırsanız, elinizde yalnızca bir propagandist sekt kalır, öncü devrimci bir parti değil. Devrimci partinin inşasını bir strateji olarak kabul edip gereklerini yerine getirmedığınız sürece de partileşme sorunu bir dizi taktiğin toplamından ibaret hale gelir. Bu “taktikleri” uygularken de ulaştığınızı sandığınız bazı “başarılar”, yeni çarpılmaların ve bölünmelerin kaynağı ve nedeni haline dönüşür. Tasfiye ise bu çarpıklığın mantiki sonucundan başka bir şey değildir. Parti inşasını taktik büyümeler olarak kavrayan dar propagandist sektlerin ilkesi kaçınılmaz olarak “kestirme yolculuk” olmuştur. “Stalinizmin ikili karakteri”nden biri “nesnel olarak devrimci” oluşu mu, o halde bu partilerin içine sızalım! Gerillalar “yeni kitle öncüleri” mi, biz de gerilla savaşı stratejisine yönelelim! Avrokomünizm kadroları etkiliyor mu, biz de programımızı demokratikleştirelim! Çevrecilik etkin bir siyasi akım haline mi geliyor, aman onları kazanacak partiler durumuna dönüşelim! Stalinist hareket dağılıyor mu, hemen eski Stalinist kadrolarla, gruplarla birleşelim! vb. vb.

Sonuç: Konjonktürel şişmeler, ardından da patlamalar, yeni sapmalar, kaçınılmaz çöküntüler. Oysa parti inşasının hiçbir kestirme yolu yoktur. Bunu göremeyen, yalnızca Leninist parti kuramından değil, devrimci Marksizmin onlarca yıllık mücadele deneyiminden hiçbir şey öğrenmemiş demektir. Parti inşası stratejisinin bir kez dışına düşüldüğünde, hangi “uygun taktikle” konjonktürel büyümeler sağlanırsa sağlansın, sağlam bir önderlik, yetişkin kadrolar, profesyonelce çalışma ve kitlelerin bağrında kazanılmış güçlü mevziler olmadığı sürece, gelenler geldikleri gibi gidecekler ya da politik yönelişi kendi nitelikleri uyarınca saptıracaklardır. Bu gerçeği hiçbir program tersine çeviremez; tam tersine, olgunun kendisi programı tersyüz eder. Size düşen de programınızı koruyabilmek için sonunda “bölünmektir.

Tüm stratejilerin uygulanmasında okluğu gibi, Leninist partinin inşasında da herhangi bir kestirme yol yoktur. Ya da bir halk deyişini parti inşasına uygulayacak olursak: “En kestirme yol, bildiğin yoldur.” Yeler ki o doğru yolda yürümesini bil.

Açık parti ve gerekçeleri

Son günlerde ortalıkta bir “açık parti” furyasıdır gidiyor. “Homojen parti”, “blok partisi”, “seçim partisi”, “işçi-emekçi partisi”, “devrimci sos-

yalist işçi partisi” vb. Hemen hepsinin ortak paydası “açık” ya da “legal” parti önerileri olmaları. Ve gene hemen hepsi eski Stalinist, reformist ya da popülist akımlarca öneriliyor. Önerilerin gerekçelendirmeleri ise birbirinden oldukça farklı. Kendi kendini tasfiye etmiş eski Stalinist reformist partilerin yerine aynı “gelenekten kaynaklanan benzer partilerin yeniden kurulmasından, “kitle inisiyatifinin açığa çıkartılması” ya da “birlikte kitleselleşmeye” kadar değişiyor bu gerekçeler. Eski Stalinist (ya da bir kısmı neostalinist hareket ve çevrelerin bu darmadağınık önerilerinin ardında yatan saikleri anlamak güç değil. Ciddi bir ideolojik, politik ve örgütsel bunalım yaşıyorlar. Her bunalım gibi onların bu bunalımı da şüphesiz ileri sıçramanın potansiyelini beraberinde taşıyor. Ama bu hareketlerin çoğu gerek önderlikleri, gerek kadro yapıları, gerekse gelenekleri, alışkanlıkları ve mücadele yöntemleri bakımından Stalinist geçmişlerine çok güçlü bağlarla bağlılar. Dolayısıyla da bu özellikleriyle ileri sıçrama potansiyelleri arasındaki gerilim ileri geri kaymalara, savrulmalara, kopmalara, kimi zaman moral çöktürlere yol açıyor. Öte yandan devrimci Marksizm örgütsel bakımdan bu hareketler için bir referans noktası olma kapasitesine ne yazık ki henüz sahip değil. Bu yüzden de var olan önderliklerin, kadroların ve geleneklerin korunabilmesi için “eskinin” üzerinde bazı rötuşların yapılması, buradan hareketle de “yeni” önerilerin geliştirilmesi gerekiyor. Açık parti önerilerinin çoğunun temelinde bu “zorunluluk” yatıyor.

Ama bizi burada doğrudan ilgilendiren Stalinist kökenli bu hareketlerin parti önerileri değil. Devrimci Marksistlerin arasından bir grup arkadaş da son dönemlerde bir “Açık Devrimci Marksist Parti” kurma önerisi geliştirmişler ve bu önerilerini gerçekleştirmek yolunda işe koyulmuşlardır. Gerek bu önerinin muhataplarından biri olmamız bakımından, gerekse önerinin devrimci Marksist, Troçkist kadroların ve militanların politik formasyonları üzerindeki olası olumsuz etkileri bakımından sorunun incelenmesi gerekiyor. Arkadaşlar kurmak isledikleri açık partiyi dokuz ana başlık altında şöyle tanımlıyorlar: “Leninist, sosyalist demokrasiye bağlı bir proleter devletini hedefleyen, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını kayıtsız şartsız destekleyen, reformlar mücadelesini devrim mücadelesinin bütünlüğüne bağlı olarak savunan, herhangi bir ara aşamayı öngörmeksiz.in proleter devrimini hedefleyen, demokratik nitelikli görevler ile sosyalist devrimin görevlerini birbirinden koparan asgari-azami

programı ayrımını reddeden, antiemperyalist ve kadınların özgül ezilmişliklerine karşı verdikleri mücadeleleri savunup destekleyen” bir parti. Çeşitli alt başlıklarla ve ifadelerle açılanmış olan bu ana başlıklardan da görüldüğü gibi, kurulması düşünülen parti politik pozisyonları itibariyle devrimci Marksist söylem üzerine yerleştirilmek isleniyor. Aslında bugün aralık birçok Stalinist (ve neostalinist) hareket de bu tür ifadeler kullanır olmuştur, dolayısıyla da bütün bu başlıkların enine boyuna tartışmaya ihtiyacı vardır. Öte yandan, arkadaşların bu başlıklar altında verdikleri (ve bizim buraya aktaramadığımız) tanımların bir bölümü son derece tartışmalı ifadelerdir. Ama bizim burada tartışmak islediğimiz bunlar değil, kurulması düşünülen bu partinin bütün bu devrimci Marksist iddiasına karşın proletaryanın öncü devrimci partisi olup olamayacağıdır.

Bunun incelenmesine girmeden önce arkadaşlarımızın “Açık Devrimci Marksist Parti” önerilerini nasıl gerekçelendirdiklerini görmemiz gerekiyor: 1) Önce bazı “önyargılarımızdan” kurtulmamız gerekiyor. Legal parti eşittir reformizm anlayışından, “illegalite fetişizminden” sıyrılmanın zamanı gelmiştir. Leninizm ile legal partileşme arasında hiçbir ilkesel çelişki yoktur. Legaliteye ilişkin kararlar, tümüyle siyasal, yasal, uluslararası vb. etkenlerin belirlediği bir güç ilişkileri sorunudur. 2) Türkiye’nin koşulları bugün açık bir devrimci Marksist partinin kurulması açısından son yıllara oranla son derece elverişlidir. 3) Merkezci konuma kaymış olan grupların ve bağımsız sosyalist kadroların devrimci Marksizmin saflarına fiilen katılması bugüne kadar yapılandan başka bir şeyi gerektiriyor. Sosyalist kadroları devrimci Marksizme kazanmak için, devrimci Marksizmin programatik fikirlerini bulanık biçimde benimsemeye başlayan merkezci hareketleri kısmen ya da bütünüyle saflarımıza çekebilmek için bir çekim merkezi yaratmak gerekiyor. 4) Kitlelere güçlü bir sesle hitap edebilmek, sınıfın yükselişini sosyalist bilinç ve mücadelenin kanallarına akıtmak için, küçük yuvarlar değil, “adına lâyık bir devrimci parti” gerekiyor. 5) Sosyal demokrasi bunalımdadır, İslamiyet güçlenmektedir. Bu, sosyalist hareket için hem bir olanak hem de bir uyarıdır. 6) Devrimci Marksist partinin kuruluş çabalarına, yalnızca Troçkistlerle değil, devrimci Marksizme başka yollardan gelen ya da bu yolun önemli bir bölümünü katetmiş olan kadroluda bitlikle girmeliyiz. Teorik, ideolojik, hatla politik planlarda Troçkistler arasında da ayrılıklar mevcut. Dolayısıyla bir devrimci partide ortak olarak çalışmanın kıstası bunlar olamaz. Ayrırcı

kıstas devrimci Marksist bir program üzerinde anlaşmaktır.

Dikkat edilecek olursa bütün bu “gerekçeler” bizi bir “açık” ya da “legal” parti kurma fikrine kazanmaya yönelik, yoksa bizzat devrimci partinin kendisini inşa etmeye değil. “Gerekçelerin” salt bu genel görünümü bile öneri sahiplerinin partiyi tarihsel bir zorunluluk, yani ısrarla izlenmesi gereken bir strateji olarak değil, konjonktüre! koşulların dayattığı bir “gerekirlik” olarak kavradıklarının açık delili. Gerçekleri bilmeyen herhangi biri bu öneriyi ve gerekçeleri öğrendiğinde, öneri sahiplerinin inşa edilmekle olan bir devrimci proleter partiye mücadele koşullarına uygun yeni, bu arada “açık” ya da “legal” biçimler kazandırmaya çalıştıklarını düşünebilir. Ama durum böyle değil. Gerçekte öneri sahipleri bir “parti kurmak” isliyorlar ve bu önerilerini “konjonktüre!” koşullarla gerekçelendiriyorlar. Hepsi bu. Partinin “açık” ya da “legal” olup olmayacağı tartışması ise, bizi devrimci partinin inşası sorununu gündeme getirmekten alıkoymaya yönelik bir yanıltmacadan başka bir şey değil. Ama biz devrimci partinin inşası stratejisini tartışmakta ısrar ediyoruz. Ve bunun için önce gerekçelerden başlamak gerekir diyoruz.

Gerekçelere karşı gerçekler

Önce şu “illegalite fetişizmiyle” başlayalım. İddia edilen şu: Türkiye sosyalist hareketi, bu arada devrimci Marksistler devrimci mücadeleyi hep “illegalite” formları içinde kavramışlar, devrimcilik ile illegaliteyi birbiriyle özdeşleştirmişlerdir. Bu da sosyalistlerin uygun konjonktürlerden yararlanamaması ve kitleselleşememesini getirmiştir. Buna artık bir son vermek gerekir. Tam bu noktada ilk gerçeği açık seçik ortaya koyalım: Stalinist popülist hareketler bir yana, devrimci Marksistler yaşamlarının ve mücadelelerinin hiçbir evresinde illegaliteyi fetişleştirmemişlerdir. Bunu tüm devrimci Marksistler, Troçkistler yakından bilir. Üstelik öylesine “fetişleştirmemişlerdir” ki, bugün gelinek noktada bazı kesimler için “keşke biraz fetişleştirmiş olsalardı” diye düşünmemek olanaksız. Bu kesimlerin mücadelelerini deveduğu misali sürdürmeye çalıştıkları, bu nedenle de aralarında çok ciddi tartışmalar yaşadıkları çoğumuzun malumu.

İllegalite önyargısı malulü devrimci Marksistler yok mu? Elbette var. Ama bu bir önyargı maluliyetinden çok, altına gömölüp kaldığı ölü toprağını alma beceresine sahip olamamaktan kaynaklanan bir politik ve örgütsel felç halidir; felçli insanlara sorsanız, onların da biraz hareket et-

maye hiçbir itirazları olmaz, ama beyinleri ve sinir sistemleri zamanla çürüyen organlarına kumanda edecek halde değildir. Dolayısıyla “illegalite fetişizmi” eleştirisinin muhatapları devrimci Marksistler değildir. Üstelik illegalite ile kitleleşme birbirinin zıddı olgular değildir. Geçmişte hem illegal mücadele verip gerçekten kitleleşmiş, hem de legal partiler kurmasına rağmen dar propaganda sektleri olmaktan kurtulamamış epeyce akım, hareket ve grup vardır. Bu örnekler böyle bir iddiayı dışlamaktadır.

Legal parti ile reformizmin özdeş tutulması sorununa gelince: Evet Türkiye sosyalist hareketinde böyle bir eğilim vardır, ama bu sanıldığı gibi “çeşitli devrimci hareketlerin legal partilere karşı geliştirmiş olduğu tepkilerden değil, bizzat bu legal partilerin ayan beyan reformist ve legalist olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu noktada legal mücadeleye duyulan tepki ile legalizme duyulan tepkiyi karıştırmamak gerekir. “Devrimci hareket” olarak adlandırılan pek çok popülist hareket, mücadelelerinin önemlice bir bölümünü legal düzlemlerde sürdürmüşlerdir. Ama öte yandan legal partilerin hemen hepsi legalizme saplanıp kalmışlardır. Bu partilerin programları, ancak en ufak bir reform düşüncesine bile tahammül edemeyen askeri diktatörlük dönemlerinin dışında, mevcut burjuva yasallığınca belirlenmiştir ve öyle olmaya da devam etmektedir. Ne denli demokratik olursa olsun hiçbir burjuva yasallığı devrimci programı tümüyle kapsayacak genişliğe sahip değildir. Dolayısıyla eşyanın doğası gereği hiçbir devrimci parti tümüyle “açık” olamaz. İşle tam bu nedenden ötürü de “Leninizm ile legal partileşme” arasında kopmaz bir ilkesel ilişki vardır. Programın “açık” alanlardaki örgütleniş biçimine gelince; evet bu bir “açık parti” biçimi olabilir ve kimi zaman da almalıdır. Ama bunu belirleyecek olan yalnızca “siyasal, yasal, uluslararası vb. etkenlerin belirlediği güç ilişkileri midir? Hayır. Bunlar mutlaka hesaba katılması gereken nesnel faktörlerdir. Ama işin bir de öznel yanı var ki, parti inşası stratejisiinde bunu temel almayan hiçbir hesap çarşıya uymaz.

Öznel faktörden kastedilen şu: Leninist partinin temel güvencesi, onun ideolojik, politik ve örgütsel önderliği ile sınıf mücadelesinin içine mevzilenmiş sağlam, profesyonel kadrolarıdır. Önderlik ve profesyonel kadrolar, deyim yerindeyse Leninist örgütün altyapısını oluşturur. Leninist örgütün bu anlamdaki altyapısı ise ancak burjuvazinin denetim alanlarının dışında inşa edilir.

Herkes bir parti çağrısı yapma özgürlüğüne sahiptir. Bu tip açık çağrılar sonucunda bir araya gelen kişilerle de yasal bir parti kurulabilir. Kuruluş sırasında yasal statünün tolere edebileceği bir program kabul edilebilir, bir yönetim organı seçilebilir ve ardından üye kaydına geçilebilir. Buna kimsenin diyeceği bir şey olamaz. Ama burjuva yasallığının imkân verdiği ölçülerdeki bir programa devrimci program, yönelim organına Leninist önderlik, üyelere profesyonel kadrolar ve bir bütün olarak da partinin kendisine devrimci Marksist parti dersiniz, işte legalizm tam bu olur. Yalnızca legalizm de değil, devrimci Marksist literatürde buna oportünizm denir.

Şimdi gelelim ikinci önemli gerçeğe: Bugün “Açık Devrimci Marksist Parti” çağrısı yapan arkadaşlar siyasi kariyerlerine bu çağrıyla başlıyor değillerdir. Tam tersine siyasi mücadelelerinin başından itibaren devrimci Marksist bir partinin yaratılması için çabalamışlardır. Ama bugün geldikleri konuma bakıldığında, bu çabalarında ciddi bir başarısızlığa uğradıkları açıkça görülebilir. Bırakın devrimci Marksist partiyi, bir önderlik kadrosunu, bir dergi çevresini bile bir arada tutmayı başaramamışlardır. Bu, çağrıcıların tümü için geçerli bir durumdur. Ve bu arkadaşların hiçbiri bu çabalarında neden başarısız olduklarını politik olarak açıklamamışlar ya da açıklayamamışlardır. Kendi en yakın çevreleriyle, programatik ve metodolojik olarak en fazla şeyi paylaştıkları insanlarla birlikte olmayı başaramayan bu arkadaşlar şimdi bu kez yeni insanlarla, hem de bir bölümünü “merkezci” olarak tanımladıklarıyla yeni bir “deneme” daha yapmak istiyorlar. Ama bu sefer “açık” olmak kaydıyla. Dolayısıyla da ister istemez şu soru akla geliyor: Bu arkadaşlar başarısızlıklarının nedenini faaliyetlerinin “açık” olmamasında mı arıyorlar? Arkadaşlar Leninist parti inşasının başarı sırrını “açık” ya da “legal” olmakta mı arıyorlar?

Açık Devrimci Marksist Parti çağrısında bulunan arkadaşların bir de “gruplar” aleyhtarı bir tutumları bulunmakla. Örneğin Devrimci Sosyalist Blok girişiminin başarısızlığa uğramasının, buradan bir Devrimci İşçi Partisinin çıkartılamamasının nedenini “grup sekterizminde” görüyorlar. Dolayısıyla da şimdiki parti girişimine insanların “grup bağlarından sıyrılarak” gelmelerini istiyorlar. Yani “parti” kurmak için önce örgütsüzlüğü savunuyorlar. Tabii gerek bu yaklaşımları gerek DSB değerlendirmeleri son derece tartışmalı ve bize göre çok yanlış içerikler taşıyor. Ama bizim

burada asıl söylemek istediğimiz şu: Eğer bu arkadaşlar, bugüne kadarki inşa pratiklerinde neden ve nasıl başarısızlığa uğradıklarını, neyi yanlış yaptıklarını açıklayamazlarsa, bundan sonraki denemelerinde de aynı kaçınılmaz akıbete uğrayacaklardır. Ya da bir başka biçimde ifade edelim: Kendi siyasi ve örgütsel geçmişlerini en küçük bir eleştiriden geçirmeden bir araya gelmek isteyen bu arkadaşlar, aslında bir Leninist parti değil, çok eleştirdikleri o “dar gruplardan” bir yenisini daha kurmaya çalışıyorlar demektir. Bir farkla, artık bu grup kendini “açık devrimci Marksist parti” olarak tanımlayacaktır. Arkadaşlar böylece bir sırrı daha çözmüş oluyorlar: Grup sekterizminin panzehiri “açık” ya da “legal” olmaktır. Siyasal literatüre galiba bir tanım daha katılıyor: Açık parti fetişizmi.

“Çekim merkezi” olarak açık parti

Şimdi biraz “merkezci konumu kaymış olan grupların ve bağımsız sosyalist kadroların devrimci Marksizmin saflarına çekilmesi” ve işçi sınıfı hareketinin “kendiliğinden yükselişinin sosyalist bir bilinç ve mücadelenin kanallarına aktırılması” için bir “çekim merkezi olarak” açık partinin kurulması gerekçelerini inceleyelim. Burada bir noktaya tekrar dikkat çekmemiz gerekiyor. Açık devrimci Marksist parti çağrısı yapanlar, gerek “merkezci” gruplar ve “bağımsız” sosyalistler için, gerekse işçi sınıfının “kendiliğinden” mücadelesi için bir çekim merkezinin yaratılmasına yönelik olarak bir devrimci parti değil, bir açık parti öneriyorlar. Çünkü yukarıda da aktardığımız gibi, “merkezci” gruplara ve “bağımsız” sosyalistlere ilişkin olarak “bugüne kadar yapılandan başka bir şeyin” yapılması, işçi sınıfının kazanılmasına yönelik olarak da “küçük yuvarların değil, ancak adına layık bir devrimci partinin” kurulması gerektiği iddia ediliyor. “Bugüne kadar yapılandan başka bir şey” ve “küçük yuvar değil, adına layık devrimci partiden” kastedilen açık partidir. Bunu bizzat kendileri söylüyor: “Bugünün koşullarında, burjuva demokrasisinden umutları tükenmemiş kitleler nezdinde, devrimci Marksizmin bir çekim merkezi haline gelmesi, ancak açık bir parti temelinde mümkün olabilir.” Önce “merkezci grupların ve bağımsız sosyalistlerin” devrimci Marksizmin saflarına çekilmesini gözden geçirelim. Eğer merkezci grupların ve (merkezci) bağımsız sosyalistlerin devrimci Marksizmin saflarına çekilmesi için bu kesimlerle birlikte bir “Leninist parti” kurulmak isteniyorsa bu çok vahim bir “tasfiye” sürecidir, çünkü böyle bir girişim merkezci devrimci Marksizme kazanılması değil, devrimci Marksizmin merkezçiliğe

kaydırılması anlamına gelir.

Bu konuda arkadaşları hemen “merkezcilerle birleşiyorlar” diye eleştirmek istemiyoruz, ama çok ciddi kuşkularımızın olduğunu da söyleyelim. Bu kuşkularımız bir yanıyla arkadaşların söylediklerinden, bir yanıyla da girişimlerinin pratik görünümünden kaynaklanıyor. Kendileri aynen şöyle diyorlar: “Önerdiğimiz açık devrimci Marksist partinin kuruluş çabasına yalnızca bütün Troçkistlerin değil, devrimci Marksizme başka yollardan gelen ya da bu yolun önemli bir bölümünü katetmiş olan kadrolarla birlikte girmeliyiz”. “Devrimci Marksizme başka yollardan gelmiş ya da bu yolun önemlice bir bölümünü katetmiş olan kadrolar” kimlerdir? Elbette örgütlü bir siyasi akım olarak Troçkizmi devrimci Marksizmin bütünüyle özdeşleştirmiyoruz. Ama devrimci Marksizmi tanımlayan temel öğelerden birinin enternasyonalizm olduğunu bir an için bile unutmazsak (ve enternasyonalizmi salt bir soyutlama olarak kabul etmezsek), bugün özellikle Türkiye’de gruplar planında Troçkizm dışında enternasyonalist bir devrimci Marksist çevrenin bulunmadığını görürüz. Ulusal devrimci Marksizm olmaz. Dolayısıyla arkadaşların rahatlıkla devrimci Marksist kampa yerleştirdikleri çevrelerin hemen hepsi aslında merkezci gruplardır. Hadi bunu da bir kenara bırakalım, açık partiyi öneren arkadaşlar aynen şöyle diyorlar: “Bu partide Stalinistlere, genel olarak reformistlere ve son dönemin liberallerine yer yoktur.” Sayılanlar arasında merkezciler bulunmadığına göre, bu partide “merkezcilere yer olduğu” sonucunu çıkartabilir miyiz? Kuşkulanmakla haklıyız.

Kuşkularımızı haklı gösteren bir başka durum da bu parti çağrısını yapan çevre ve kişilerin niteliğidir. Tabii çağrıya imzasını atan herkes kendini devrimci Marksist olarak görmektedir. Ama biliyoruz ki, bugün Stalinizmden kopan pek çok çevre ve kişi devrimci Marksizme doğru yönelmeyip, son derece sağ, liberal pozisyonlara doğru savrulabilmektedir. Stalinizmden kopup sosyalist siyasetle ilgilenen herkes devrimci Marksist demek değildir. Nitekim, parti, proletarya diktatörlüğü, işçi demokrasisi, kitlelerin devrimci seferberliği gibi pek çok konuda bu savrulmalar belirginleşmektedir. Ve açık devrimci Marksist parti çağrısı yapanlar arasında bu tip “genel olarak reformistler ve son dönem liberalleri” bulunmaktadır.

Şimdi, merkezci gruplar ve “bağımsız” sosyalistleri devrimci Marksist saflara kazanmak için “başka bir şey” yapmak, yani bir “açık parti” kur-

mak anlayışına bakalım. Bu “başka bir şey” neyin alternatifidir? “Başka bir şeyden” kastedilen “açık” parti olduğuna göre, terk etmemiz istenen “şey” de elbette “kapalı” faaliyetidir. Demek ki merkezileri ve bağımsız sosyalistleri kazanabilmemiz için, devrimci Marksist önderliğin ve profesyonel kadroların burjuvazinin denetim alanlarının dışında inşası çalışmamızdan vazgeçmemiz gerekiyor. Yani Leninist örgüt için mücadeleyi bir kenara bırakmamız isleniyor. Yani bu merkezci ve bağımsız sosyalist denen sektörler, illegal faaliyetten bıkan, bunun yanlış olduğunu düşünen, Leninist örgütü inkâr noktasına sürüklenen ve ama bunu devrimci Marksizm sanan insanlardan oluşuyor. Ve bizden bunları “kazanabilmek” için onların bu antileninist eğilimlerine uyarlanmamız, “başka bir şeyler” yapmamız isteniyor. Hayır, bunun devrimci Marksizmle bir ilgisi yok.

Stalinizmin bürokratik merkeziyetçiliğine tepki duymak, Stalinist parti kavrayışından kopmak bir şey, bunu Leninist partiyle özdeşleştirip Leninizmden uzaklaşmak bir başka şeydir. Devrimci Marksizmin görevi, onların bu savrulmalarına uyarlanmak ve ona uygun “formüller” aramak değil, Leninist örgüt noktasında sağlam durmak, merkezilerin antileninist önyargılarına karşı mücadele etmek, Leninist partinin Stalinist yozlaşmalarına karşı mücadele etmek ve her şeyden önce bu kesimleri ideolojik ve politik olarak devrimci Marksizme kazanmaktır. Parti birliği ancak bu temelde mümkündür.

Merkezcilik, reformizm ile devrimci Marksizm arasında bir salınım tayfı, sağa-sola kayışlarla belirlenen bir geçiş halidir. Ama katiyen “geçici” bir hal değildir. Yani kapitalizm koşullarında, her an merkezci sosyalist siyasi anlayışlar türeyebilir, kendilerine toplumsal, maddi zeminler bulabilir. Devrimci Marksizm elbette zaman zaman bu tür siyasi akımlarla taktik işbirliklerine yönelebilir. Ama parti inşasında stratejik yöneliş, bu kesimlere karşı Leninist örgütün açık ve seçik bir biçimde tanımlanması ve sürekliliğinin sağlanmasıdır. Merkezciliğin ya da bir bütün olarak merkezilerin devrimci Marksizme kazanılması mümkün değildir. Bugün tüm merkeziler devrimci Marksist olsa bile, onlardan boşalan yerleri başka güçler doldurur. Dolayısıyla devrimci Marksistlere düşen görev merkezciliğe karşı kesintisiz (ve herhangi bir yanılsamaya yol açmayan) bir ideolojik, politik mücadele vermek ve pratikte dönüştürdükleri eski merkezileri devrimci Marksist partiye kazanmaktır. Elbette bunun için

bir “çekim merkezine” ihtiyaç vardır. Ama bu çekim merkezi, Leninist örgütlen, Leninist önderlikten ve Leninist faaliyetten “başka bir şey” olamaz. Bunun tersi, tıpkı bugünlerde bazı Avrupa ülkelerinde görüldüğü gibi, devrimci Marksizmin merkezçiliğe kaydırılması, Leninist örgütün tasfiyesi anlamına gelir.

Gelelim işçi kitlelerinin kazanılması için açık parti kurulması anlayışına. Arkadaşlar, “bugün Türkiye’de hüküm süren siyasal rejim alımda ve burjuva partilerinin politik söylemi çerçevesinde kitlelerin başka tür politik odaklara kulak vermesi beklenemez” diyorlar, dolayısıyla da “küçük yuvarlara” değil “adına layık bir partiye”, yani “açık partiye” ihtiyaç olduğunu söylüyorlar. Önce “adına layık bir parti” ile “açık parti” kavramlarının özdeşleştirilmesine itiraz edelim. Adına layık bir parti, kitlelerin desteğini kazanmış öncü devrimci Leninist partidir. Böyle bir partinin “açık” ya da “kapalı” olması bir dizi öznel ve nesnel koşul tarafından belirlenir. Proletarya partisi eşittir açık parti kavrayışı, arkadaşların o çok eleştirdikleri yeni liberal düşüncenin bir ürünüdür. (Aslında bu bir proletarya partisi bile değil, bir “halk” partisidir.) Bu kavrayış, yeni reformizmin “açık parti fetişizmi”, sivil toplumculuğun bir önyargısıdır.

İkincisi, devrimci Marksizmin “kitlelerin nezdinde bir çekim merkezi haline gelmesi” anlayışı son derece propagandist bir yaklaşımdır. Devrimci Marksizmin görevi, proletarya için bir “çekim merkezi” kurmak değil, onun öncü devrimci gücü olmaktır. Bu, işçi sınıfı önderlerini devrimci programa kazanmak, onları devrimci bir parti halinde örgütlemekle mümkündür. Sınıf mücadelesi içinde mevzilenmiş, bu mücadeleye devrimci program doğrultusunda müdahale edebilecek proleter kadrolardan yoksun hiçbir örgüt, “adına layık bir parti” olamaz. “Kitlelerin başka bir siyasi odaklara kulak vermeyeceğini” düşünen bir grup devrimci Marksist ve merkezci bir araya gelip bir “açık” parti kuracaklar ve bunun “kitleler nezdinde bir çekim merkezi” oluşturduğunu, “adına layık bir parti” olduğunu iddia edecekler! Hayır, bu düşüncenin devrimci Marksizmle bir ilgisi yoktur ve olmamalıdır. Devrimci Marksist partinin yaratılması, devrimci önderliğin ve kitle mücadelesi içinde mevzilenmiş, öncü, profesyonel, proleter kadroların yaratılmasından geçer. Kitle mücadeleleri içinde yıllara yayılan bir örgütlenme faaliyetini göze alamadığınız sürece ne böyle bir önderliğe ne de bu tür kadrolara sahip olabilirsiniz. Bu olma-

dan kestirmeden “kuracağınız” partinin yalnızca adı devrimci Marksist parti olacaktır, kendisi değil.

Öte yandan eğer bugün işçi sınıfı “küçük yuvarlara” rağbet etmiyorsa, bunun nedenini ilk elde bu “yuvarların” “kapalı” çevreler, örgütler olmasında değil, toplumsal ve siyasi koşullar ile bizzat bu “yuvarların” kendisinde aramak gerekir. Bugün “küçük yuvar” denilen hareketler 1980 öncesinde pek çok kitle hareketini yönlendirme kapasitesine sahipti. (Kaldı ki bugün kurulması düşünülen açık partinin, “küçük yuvar” olarak adlandırılan gruplardan çok daha “küçük” bir çevre olacağı ortadadır.) Bugün bunu başaramıyorlarsa bunun nedeni toplumsal ve siyasi koşullarda yatmaktadır Stalinizmin can çekişme evresinde bu hareketlerin kitleleri bürokratik bir sosyalizm anlayışına kazanmaları olanaklı değildir. Öte yandan kitleler de bir yanılsama yaşamaktadır. Burjuvazinin ve emperyalizmin sistematik propagandası sayesinde kitlelerin gözünde Stalinizm ile sosyalizm birbiriyle ve bu ikisi birden terörizm ve illegallik ile özdeş hale gelmiştir. Dolayısıyla da illegal örgütlere karşı bir tepki oluşturulmuştur. Bu noktada devrimci Marksistler kitlelerde yaratılmış olan bu yanılsamaların tutsağı olamazlar. Sosyalizmin bürokratik diktatörlükle, Stalinizmle ve bireysel terörizmle bir ilişkisinin bulunmadığını ısrarla anlatırken, bir yandan da Leninist örgütte ısrar etmemiz, Leninist örgütün uğrunda mücadele ettiği sosyalizmin bir bütün olarak burjuva yasalığının sınırları içine sığmadığını ve oraya hapsedilmemesi gerektiğini izah etmemiz gerekir. Kitlelerdeki aksi yanılsamalara karşı mücadele etmeden onları kazanmak mümkün değildir.

“Kitlelerin burjuva demokrasisinden henüz umutlarını kesmediğini” söylerken bir gerçeğe parmak basıyor olabilirsiniz, ama bu koşullarda Leninist örgütten vazgeçip “açık partiye” yönelmeniz, işte kitlelerdeki bu burjuva demokrasisi yanılsamasına pirim vermeniz, dahası bu yanılsamaya bizzat kendinizi kaptırmanız anlamına gelir. “Biz Leninist örgütten taviz vermiyoruz, devrimci program doğrultusunda faaliyet göstereceğiz” diyebilirsiniz. Hayır, böyle bir partinin başı daha kurulma aşamasından itibaren burjuva yasallığıyla derde girer; bu takdirde burjuva demokrasisinden henüz umutlarını kesmemiş kitleler ne yapacak? Eğer üzerlerindeki burjuva yanılsamalar sürüyorsa, ister “açık parti” olun, ister “illegal örgüt”, size gene aynı biçimde bakacaklardır. Dolayısıyla gösterilen gerekçe

bir başka anlama gelmektedir: Arkadaşlarımız, “burjuva demokrasisinin henüz umutlarını kesmemiş kitleleri” kazanabilmek için, bu demokrasinin sınırları içinde kalabilecek bir parti kurmak istemektedirler ve bu da “açık” partidir. Ama bu partiyi devrimci Marksist parti, öncü Leninist parti olarak kabul etmemiz mümkün değildir, çünkü burjuva ideolojisinin etkisi altındaki kitleleri kazanmak için burjuva yasallığına uyarlanmış bir parti Leninist olamaz.

Koşullar ve program sorunu

Açık parti önerisini yapan arkadaşlar, “Türkiye’nin koşullarının bugün açık bir devrimci Marksist partinin kurulması için son on yıla oranla son derece elverişli olduğunu”, çünkü “Türkiye burjuvazisi ve politik güçlerinin, birçok karmaşık etkenin itişiyile bir demokratik vitrin oluşturma eğilimi içinde oldukları”™ söylüyorlar. Bu arada “kuşkusuz baskılar zaman zaman çok ağır biçimde süregidecektir. Ama partileşme bakımından ortam en azından bir süre boyunca uygun olacaktır” diye düşünüyorlar. Tabii Türkiye’deki siyasal koşulların niteliği çok tartışmalı bir konu. Tüm azgelişmiş, emperyalizme bağımlı ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de siyasal dengeler son derece patlamalı bir karaktere sahip. Bu özellik, bu tip ülkelerin sadece kendi “iç” dinamiklerinden değil, aynı zamanda emperyalizmin dünya politikaları ve bu politikalarla bu ülkelere yüklenen rollerden de kaynaklanıyor. Dolayısıyla Türkiye’nin siyasal ve toplumsal koşullarını yalnızca kendi sınırları çerçevesinde değil, bir bütün olarak dünya durumu içinde değerlendirmek gerekir. (*Enternasyonal Bülten*’in bu konudaki değerlendirmesi için, 1. sayısındaki “Devrimci Marksizmin Uzun Yürüyüşü: Politik Perspektifimiz” başlıklı yazıya bakılabilir.)

Ama biz burada Türkiye’nin koşullarını tartışmak istemiyoruz. Bizim dikkat çekmek islediğimiz husus, açık partinin okyanusta yüzen buzulun ancak su üstünde görünen kesimi olabileceğidir (ya da daha doğru bir görsellik oluşturabilmesi için bunu, bir piramidin toprak üstünde görülen bölümüne benzetebiliriz), Leninist parti, “açık” ya da ‘kapalı’ terimleriyle tartışılmaz. Önce Leninist partinin kendisi vardır. Ve hep tekrar edeğiyoruz ki, Leninist parti temel olarak burjuvazinin denetim alanlarının dışında inşa edilir, Leninist partinin temelini (bunu piramidin toprak altındaki kesimi olarak düşünebilirsiniz), önderliği ve sınıf mücadelesi içinde mevzilenmiş profesyonel kadroları oluşturur. Böyle bir önderliği

ve kadrolara sahip değilseniz, ortada bir Leninist devrimci Marksist parti de yok demektir. Temeli olmayan bir şeyin üstyapısı da olamaz. Devrimci Marksist parti, “bir açık parti çağrısı çıkaralım, şu merkezci grup, bu bağımsız sosyalist gelir, böylece kitleler için bir çekim merkezi yaratmış oluruz” mantığıyla inşa edilemez. Devrimci Marksizm, programı doğrultusunda siyasal önderliğinin ve profesyonel karoların yaratılması için kesintisiz bir faaliyet gösterir. Bu faaliyetinin açık alanlardaki bölümleri için uygun örgütlenmeler geliştirir, bu arada öznel ve nesnel koşulların uygunluğu çerçevesinde bir açık parti de kurabilir. Ama bunu yaparken hiçbir burjuva yasallığının devrimci programının bütününe tolere edecek denli demokratik olmadığını bilir. Dolayısıyla da programından taviz vermek yerine onu sağlama alır, yani partisinin köklerini, temelini korur

Bu nedenle, Türkiye’nin siyasal koşullarının bir açık partiye elverişli olup olmadığını tartışalım, tartışalım ama bunu hangi parti ya da örgüt ve bu örgütün hangi mücadele evresi için yapalım? Ortada devrimci Marksist hareket üzerinde siyasal otoriteye sahip bir önderlik yok, kitleler içinde mevzilenmiş kadrolar yok, kısacası Leninist örgütün temelleri yok ve biz Türkiye’de bir “açık devrimci Marksist parti” kurulabilir mi, kurulamaz mı diye tartışacağız. Eğer bu tartışma akademik bir zihin jimnastiğinden öteye bir anlam taşıyacaksa, önce devrimci Marksist, enternasyonalist, Leninist bir önderliğin ve partinin inşası stratejisini ve bu stratejinin gereklerini tartışalım.

Gelelim program sorununa. Arkadaşlar, “teorik, ideolojik, harta politik planlarda Troçkistler arasında da ayrılıklar mevcut. Dolayısıyla bir devrimci partide ortak olarak çalışmanın kıstası bunlar olamaz. Ayrıcı kıstas devrimci Marksist bir program üzerinde anlaşmaktır” diyorlar. Önce şunu sorgulamak gerekir: Aralarında ideolojik ve teorik ayrılıklar olanlar nasıl bir devrimci Marksist program üzerinde anlaşabilirler? Yani bizim devrimci Marksist program olarak adlandırdığımız, ideolojimizden, teorimizden ayrı, ondan kopuk bir şey midir? Bu önermenin saçmalığını anlamak için Marksist olmak gerekmiyor, sıradan bir toplumbilimci ya da siyasalbilimci bile siyasal programların belirli toplumsal siyasal ideolojilerden ve kuramlardan kaynaklandığını bilir. Öle yandan politik ayrılıklar Leninist partilerde zorunlu olarak “geçici” durumlardır. Bu ayrılıklar, kabalaştığı takdirde kaçınılmaz olarak programa yansır ve örgütsel par-

çalanmalara neden olur. Dolayısıyla, evet bir devrimci partinin ayırt edici öğelerinden biri onun programıdır, ama bu programın altında köklü bir ideolojik, teorik ve politik birliktelik yatmak zorundadır. Aksi takdirde insanlar yalnızca o program üzerinde “anlaştıklarını” sanırlar.

İkincisi, program partinin ayırt edici bir öğesidir, ama öğelerinden yalnızca biridir. Bugüne değin aynı program üzerinde kurulup ayrılıklar, parçalanmalar yaşamamış hemen hiçbir örgüt yoktur. Bu ayrılıkların bir bölümü ortak programdan kayışlar nedeniyle gerçekleşmiş, ama önemlice bir bölümü de programın farklı yorumlanmasından ya da uygulanmasından, yani programın ardında yalan ideolojik, teorik ya da politik farklılıklardan kaynaklanmıştır. Ayrıca parti inşasında program kadar önemli olan başka konular da vardır: Politik ve örgütsel yönelişler, çalışına tarzı anlayışları, kadro politikaları, demokratik merkezîyetçiliğin işlerlik biçimleri, siyasal önderliğin gücü ve kapasitesi, vb. Bütün bunlara pratikte devrimci Marksist, Leninist yanıtlar ve çözümler getirilemediği sürece, bir devrimci program üzerinde anlaşmış olmak yetmez. O programa sahip olmak da tek başına partiyi devrimci Marksist kılmaz.

Partinin inşası

Buraya kadar söylediklerimizi aslında tek bir cümleyle özetleyebiliriz: Devrimci Marksist parti kurulmaz, inşa edilir. Leninist partinin önderliğinin ve kadrolarının yaratılması yıllara, belki de on yıllara yayılan amansız bir mücadelenin ürünü olabilir. İdeolojik, teorik, politik, programatik ve örgütsel tüm alanlarda sürdürülen bu mücadele stratejik bir yöneliştir. Devrimci Marksizm için Leninist partinin inşası bir stratejidir.

Leninist partinin oluşturulmasını stratejik bir inşa süreci olarak görmeyenlerin Leninist partiyi bir dizi “taktik” sonucunda kestirme yoldan kurmak isteyenlerin ayağı her zaman gerçeklere takılır. Nitekim bugün “Açık Devrimci Marksist Parti” kuracaklarını söyleyen arkadaşlarımızın da ayağı takılmıştır. Bugün bunun nedenlerini tartışmadan pratiklerinin başarısızlığının eleştirisel bir çözümlemesini yapmadan, bu kez başkalarıyla “başka bir şey” yapmaya girişmişlerdir. Sonuçta bir parti kurabilirler, ama bu iddia edildiği üzere devrimci Marksist bir parti olmayacaktır. “Küçük yuvar” olarak tanımladıklarından daha da “küçük” yeni bir ilkesiz grup, çok eleştirdikleri şekilciden biri olacaktır bu. Onlardan tek farkı “açık”, adının da “parti” olması olacaktır.

Bu “partinin” bir önderliği olmayacaktır, yalnızca aynı program üzerinde anlaştığını sanan, ama kısa bir süre sonra derin ideolojik, teorik ve politik ayrılıklar yaşayan, bu ayrılıkların içinde “devrimci partinin kıstası programıdır” ibaresini akıllarına bile getirmeyi unutup her biri bir yana savrulan “girişimcileri” olacaktır. Bu partinin kitle hareketi içinde mevzilenmiş profesyonel kadroları değil, sosyalist kimliklerini günlük yaşamlarında yitirmek işlemeyen edilgen, yorgun “üyeleri” olacaktır. Bu parti devrimci Marksist, öncü Leninist bir parti olmayacak, girişimcilerinin verili toplumsal konumları çerçevesinde sürdürebilecekleri yegane faaliyetin bir miktar örgütlü biçimi olacaktır.

Belki şu söylenebilir: Elbette böylece kurulacak bir parti devrimci Marksist parti olmayacak, ama “zaman içinde” ona dönüşecektir. Böyle bir sav son kaçamak noktasını oluşturacaktır. Eğer böyle düşünülüyorsa, o halde neden bu “kurulması” düşünülen partinin bir “devrimci Marksist” parti olacağı iddia ediliyor? Neden böyle bir manevrayla kadrolar üzerinde politik tahribatlar yaratmaya girişiliyor?

Kaldı ki “zaman içinde” Leninist bir parti haline gelecek bir örgütlenmenin çıkış noktası, “devrimci Marksist kamuoyuna” yapılan “açık” çağrılar mıdır? Leninist partinin temelleri “açıkla” törenle mi atılır? İşe burjuva yasattığının sınırları içinde başladığında, tüm programın ve örgütlenmenin kaderinin o yasallıkça belirleneceği kimsenin aklına gelmiyor mu? Ve son bir soru daha: Elleriindeki avuçlarındakini bir Leninist partiye dönüştüremeyip dağıtanlar, bunu şimdi kendilerine metodolojik olarak çok daha uzak olan merkezçilerle ve “bağımsız” sosyalistlerle nasıl başaracaklar?

Şunu açıkça belirtelim: Biz “açık parti” kurma önerilerini tartışmaya ilkesel olarak kapalı değiliz. Bizim ilkesel olarak reddettiğimiz, devrimci Marksist partinin inşasının bu tip kuruluşlarla özdeşleştirilmesi, bir taktiğin strateji haline getirilmesi ve bunun için devrimci Marksizmin politik ve örgütsel olarak tasfiyesidir. Devrimci Marksist parti inşası stratejisinde uygulanabilecek cephe, blok ya da “açık parti” taktikleri, ancak enternasyonalist bir öncü gücün varlığı koşullarında sonuç verebilir, deneyim kazandırabilir. Bu, Troçkizmi siyasal oportünizmden ayırt eden en önemli özelliklerden biridir. Enternasyonalist, devrimci Marksist partinin inşası yolu, Leninist önderliğin geliştirilmesinden, kitle mücadelesi içinde mev-

zilenmiş kadroların, ideolojik, teorik, politik, programatik ve örgütsel olarak yetiştirilmesinden, proletaryanın ve emekçi yığınların öncü kadrolarının kazanılmasından, dur durak bilmeksizin sürdürülen bir ajitasyon, propaganda ve örgütlenme çalışmasından ve dünya partisiyle bütünleşmekten geçiyor. “Açık parti”, bu stratejinin taktik evrelerinden yalnızca biri olabilir. Stratejinin kendisi, asla!

Haziran 1992, *Enternasyonal Bülten*, Sayı 2

Devrimci Marksist Parti

(Haziran 1992)

20. yüzyılın başında Lenin tarafından geliştirilen devrimci parti kuramı, içine girilen emperyalist çağda insanlığın modern köleliğin her biçiminden kurtulabilmesinin yegâne yolunun proleter devrimi ve sosyalizm olduğu temel anlayışına dayandırılmıştı. “Ya Barbarlık, Ya Sosyalizm” ikileminde somutlaşan bu nesnel tarihsel gerçeklik hâlâ egemenliğini sürdürmekte. Dolayısıyla kitlelerin devrimci seferberliği ve Leninist partinin inşası zorunluluğu tüm geçerliliğini korumakta. Stalinist diktatörlüğün dünya ölçeğinde girdiği çöküş süreci bu zorunluluğu yok etmiyor, tam tersine daha da güçlendiriyor.

Gerek Türkiye’de gerekse tüm dünyada işçi hareketi ve sosyalizm yeni bir tarihsel evrenin eşiğinde. Sosyal demokrasiyle birlikte, dünya işçi sınıfının önemlice bir bölümünü 60 yılı aşkın bir zamandan beri egemenliği altında tutmuş olan Stalinizmin bugün yaşamakta olduğu ölümcül bunalım, bu evrenin en belirleyici öğelerinden biri. Bütün bu yıllar boyunca işçi devletlerinde sosyalizmin inşasının, kapitalist ülkelerde de sosyalist devrimin yolunu tıkayan bürokratik Stalinist önderlikler, artık yüzlerindeki sahte sosyalizm maskesini çıkarıp atmışlardır. İşçiler ve sosyalistler bugün onların karşıdevrimci gerçek yüzleriyle karşı karşıyadırlar.

Daha birkaç yıl öncesine kadar politik söylemlerinde Marksizmi, Leninizmi kimselere bırakmayan Stalinist partiler bugün kendilerini tasfiye ederek açıktan birer burjuva partisine dönüşmektedirler. Ve bunu yaparken Markizinin “gözden geçirilmesini” talep etmekte, Leninizmi ise “artık modası geçmiş bir otoriterlik” ve “Stalinizmin anası” olarak ilan etmektedirler. Bu, devrimci Marksistlerin on yıllardan beri işaret etmek-

te oldukları Stalinist yozlaşmanın mantıksal ve kaçınılmaz sonudur. Bu arada, dünya ölçeğinde olmasa bile bazı ülkelerde, bu Stalinist evrimin hâlâ bazı ara duraklarına asılı kalmaya çalışan politik akımlar da mevcuttur. Marksizmi karikatürleştiren, Leninist partiyi sosyalist devrimin zorunlu bir aracı olmaktan çıkartıp küçük burjuva ikameciliginin basit bir payandası haline getiren bu akımlar, Stalinizmin ölümcül bunalımından korunabilmenin yolunu kendilerini kitlelerin, dolayısıyla da sosyalist devrimin daha da uzağına almakta aramaktadırlar.

Devrimci Marksistler, bugüne kadar olduğu gibi günümüzde de Leninist parti kuramını her iki akıma karşı, yani bir yandan modern liberallere ve revizyonistlere, bir yandan da küçük burjuva radikallerine ve popülistlere karşı savunmak göreviyle yükümlüdürler. Bu, sosyalist devrimi, dünya devrimini savunmakla bir ve aynı şeydir. Çünkü gerek tek tek ülkelerde gerekse tüm dünya ölçeğinde Leninist partinin varlığını zorunlu kılan temel tarihsel ve toplumsal koşullarda herhangi bir değişiklik olmamıştır. Bu koşullar ancak dünya devriminin sürekliliği içinde nitel bir dönüşüme uğrayabilecektir.

Leninist partinin zorunluluğu

20. yüzyılın başında V.I. Lenin tarafından geliştirilen devrimci parti kuramı, içine girilen emperyalist çağda insanlığın modern köleliğin her biçiminden kurtulabilmesinin yegâne yolunun proleter devrimi ve sosyalizm olduğu temel anlayışına dayandırılmıştı. Bu kurama dayalı olarak 1919'da kurulan III. Enternasyonal de, sosyalizmin tek tek ülkelerde değil, ancak dünya ölçeğinde kurulabileceği yolundaki temel Marksist öngöründen hareketle, proleter devrimin dünya partisi olarak inşa edilmeye girişilmişti. 1920'lerin ortalarından itibaren önce Rus partisi içinde gelişen, onunla birlikte tüm öbür III. Enternasyonal partilerinde yaygınlaşan Stalinist bürokratik yozlaşma, Marksizmin bu temel öngörüsünü tahrip etmeye yönelmiş ve dolayısıyla da Enternasyonal dünya devriminin partisi olmaktan çıkarmış, Enternasyonalin tek tek ülkelerdeki seksiyonlarını oluşturan Leninist partileri de devrimin öncü politik gücü olmaktan uzaklaştırıp Sovyet bürokrasisinin basit birer elçiliği haline indirmişti.

Bu Stalinist yozlaşmaya, Troçki'nin başını çektiği "Sol Muhalefet" akımı direnmiştir. Çürümenin tüm Enternasyonal'e yaygınlaşmasıyla birlikte "Uluslararası Sol Muhalefet" biçiminde örgütlenen bu akım, 1933'te Al-

manyada Nazizmin iktidara gelişinde Stalinizmin oynadığı rolden hareketle, III. Enternasyonal'in artık fiilen yok olduğu ve Stalinizmin tümüyle karşıdevrimci bir nitelik kazandığı tespitini yapmış ve yeni bir dünya partisinin, IV. Enternasyonal'in ve buna bağlı ulusal sekiyonların örgütlenmesine yönelmiştir. O günden bu yana da Marksizmin ve Leninizmin dünya ölenindeki en tutarlı ve örgütlü savunucuları ve savaşçıları IV. Enternasyonalciler olagelmıştır.

Gerek 1902'de Lenin'in formüle etliği biçimiyle, gerekse III. Enternasyonal ile IV. Enternasyonal tarafından somutlaştırılmış haliyle, Leninist partiyi zorunlu kılan tarihsel ve toplumsal koşullar ve ilkesel temeller bugün de tüm geçerliliğini korumaktadır. Bu temeller, devrimci Marksizmin 1. Dünya Savaşı'yla başlayıp günümüze değin uzanan proleter devrimleri dönemindeki deneyimlence tümüyle doğrulanmıştır.

Emperyalist çağ, dünya kapitalizminin çürüdüğü, ölümcül bir kronik bunalıma girdiği çağdır. Verili kapitalist mülkiyet koşullarında ve ulusal sınırların varlığı karşısında üretici güçlerin gelişmesi artık olanaklı değildir. Bu nedenden ötürüdür ki, yeni teknolojik gelişmeler kitlelerin yaşam düzeyini yükseltmemekte, tam tersine daha fazla yoksulluk yaratmakla, yeni yeni savaşlara neden olmakla, üretici güçlerin en önemli bileşenleri olan insanı ve doğayı giderek daha fazla yıkıma sürüklemektedir. Bu ilişkiler, 1914'ün başlarından itibaren savaşlar, bunalımlar ve devrimlerle dolu bir dönemin başlamasına yol açmıştır.

İnsanlığın sürüklenmekte olduğu bu barbarlık durumundan kurtulmanın yegane yolu, üretici güçlerin gelişim yolu üzerine dikilmiş olan kapitalist mülkiyet zincirlerini ve ulusal sınırları kırıp atmaktır. Ancak bu yolla özgürleşebilecek olan insan, teknoloji, doğa ve kendisi üzerinde söz ve karar sahibi olabilecek, kaderini kendi ellerine alabilecektir. İnsanlığın kurtuluşu, sınıfsız, sömürsüz ve sınırsız dünya toplumunun yaratılmasıdır.

Kapitalizm kendisiyle birlikte mezar kazıcılarını da yaratmıştır: Proletarya. Burjuvaziye iktidardan atabilecek, kapitalist üretim ilişkilerini kırabilecek ve emperyalizmin dünya imparatorluğunu yıkıp ulusal sınırları ortadan kaldıracabilecek yegâne modern güç proletaryadır. *“Bugünkü toplumun yaşam koşullarını bütün insanlık dışı vahametiyle kendinde toplayan proletarya, kendi payına bu ilişkileri ortadan kaldırmak ister. Proletar-*

ya, özel mülkiyetin proletaryayı yaratmakla kendi kendini mahkûm etliği cezayı infaz eder” (Engels). Sömürünün her türünün ortadan kaldırılması ve sınıfsız, sınırsız topluma, yani sosyalizme ulaşmanın yolu proleter devriminden ve proleter iktidarından geçer. Emperyalist çağa değin gerçekleşen bütün devrimler, sömürücü bir azınlığın yerini diğerinin almasıyla sonuçlanmıştır. Proleter devrimi ise sosyalizme yürüyüşün ilk “bilinçli” adımıdır. Burjuvazi ve emperyalizm dünya egemenliğini kendi iradesiyle bırakmayacaktır, onun yıkılması gerekecektir. Proleter devrimi bunun yoludur. Devrim sonrasında sömürücü sınıfların direnişinin kırılması ve üretici güçlerin, bir bütün olarak toplumun, sosyalizme doğru bilinçli adımlarla yürüyebilmesinin yegane aracı ise proleter iktidarındır. Tarihi ilerleten güç sınıf mücadeleleridir. Modern toplumlarda sınıf mücadelesi örgütlü güçler arasındaki mücadeleler biçiminde billurlaşır. Bir sınıfın siyasi iktidar mücadelesindeki en önemli, öncü örgütü siyasi partisidir. Bu nedenle proletarya, kendi iktidarı için verdiği mücadelede devrimci bir siyasi önderliğe, bir devrimci partiye sahip olmak zorundadır. “*Tarihle hiçbir sınıf, mücadeleyi örgütlemeye ve yönelmeye yetenekli kendi siyasi önderleri, kendi ilerici temsilcileri olmadan iktidara gelememiştir*” (Lenin). Leninist parti kuramı, bu tarihsel-toplumsal zorunluluğun üzerine kuruludur.

Önderlik ve devrim sorunu

Emperyalist çağda sınıf mücadeleleri dünya ölçeğinde bir boyut kazanmıştır. Bu, somut olarak, tarihin en devrimci dönemini yaşamakla olduğumuz, tüm olayları ve olguları dünya ölçeğindeki devrim ve karşıdevrim ilişkileri içinde kavramamız gerektiği anlamına gelir. Bu olgular, ister altyapı, isler üstyapı düzeyinde olsun, ayrı ayrı uluslar ya da başka tekil ulusal özellikler çerçevesinde kavranamaz.

İnsanlığın bugün yaşamakta olduğu bunalım, proleter önderlik bunalımının bir sonucudur. Proletarya önderlik sorununu çözemediği sürece insanlık, her biri bir öncekinden daha şiddetli yeni bunalımlara sürüklenmekten kurtulamayacaktır.

Toplumlardaki hâkim ideoloji, hakim sınıfların ideolojisidir. Kapitalist toplumlarda da gündelik koşullarda proletarya üzerinde egemen olan ideoloji genel olarak burjuva ideolojisi ve onun değişik biçimleridir. Bu ideoloji, sistematik propagandanın da yardımıyla proletaryayı düzenin

içine hapseder, onların kendiliklerinden verdikleri mücadeleyi bu sınırların çerçevesinde eritir. Proletarya, gündelik ve kendiliğinden mücadeleleri sırasında öbür sınıflardan farklı ve ayrı bir sınıf olduğunun bilincine, yani basit sınıf bilincine varmakla birlikte, aynı kendiliğindenlikle ve bir bütün olarak tarihsel görevinin, yani sosyalizmi inşa ederek kendisini ve tüm insanlığı kurtuluşa ulaştırmanın bilincine ulaşamaz. Sosyalist siyasi bilinci proletaryaya taşıyan, onun öncü devrimci partisidir.

Bu, ezilen ve sömürülen kitlelerin sınırlı bazı başarılar elde edemeyeceği ya da dünya devriminin yararına yeni mevziler kazanamayacağı anlamına gelmez. Ama bu başarılar ve mevziler Leninist partinin önderliğinde sosyalist devrime yürüyüşün bilinçli kazanımlarına dönüşmediği sürece her zaman geri alınabilir nitelikte olacaktır, çünkü bunlar emperyalizmin bunalımını derinleştirdiği oranda dünya burjuvazisinin karşıdevrimci iradesini de güçlendirecektir.

Öte yandan dünya proletaryasının mevcut önderlik bunalımı, yalnızca sınıf bilincinin geri olmasından kaynaklanan öznel bir olgu değil, ama çok daha önemlisi on yıllardan beri işçi ve emekçi yığınların önderlikleri olarak kabul edilegelmiş ve emperyalist kampın saflarına geçmiş bürokratik aygıtların, özellikle sosyal demokrasi ve Stalinizmin varlığından kaynaklanan nesnel bir olgudur. Tüm bürokratik ve küçük burjuva önderlikler (milliyetçiler, aşırı solcular, popülistler, sosyal demokratlar ve Stalinistler), doğrudan ya da dolaylı bir biçimde emperyalist karşıdevrimin tarihsel hizmetkârlarıdır

Bu önderliklerin ihanetinin iki toplumsal nedeni vardır Birincisi, işçi örgütlerinin bürokratlaşmasına temel teşkil eden bir işçi aristokrasisinin doğması ve ikincisi, Ekim devriminin kazanımları üzerinde beslenen parazit bir bürokrasinin gelişmesidir.

Stalinistler dahil, küçük burjuva önderliklerin devrim kampına kazanılması olanaklı değildir. Bütün bu karşıdevrimci önderlikler içinde en öldürücü rolü, işçi devletlerinin denetimini tekeline geçirerek bürokrasiyi sınırsız ayrıcalıklarla donatmayı başarmış olan Stalinizm oynamıştır. Bugün kendisini işçi devletlerinde kapitalizmin restorasyonuna ve emperyalist dünya düzeninin sağlamlaştırılmasına adanmış olan Stalinist bürokrasilerin dünya işçi ve emekçi yığınları üzerindeki denetimi hâlâ tam anlamıyla kırılabilmiş değildir.

Bütün bu küçük burjuva ve bürokratik akımların, özellikle de Stalinizmin “ideolojik” ya da “teorik” temelini, “tek ülkede sosyalizm” ve emperyalizm ile “barış içinde bir arada yaşama” anlayışları oluşturmuştur. Bürokrasinin dünya devrimine karşı kullandığı bu öldürücü silahlar, bugün “Yeni Dünya Düzeni” olarak adlandırılan emperyalist düzenin korunmasının en önemli araçları olmuştur ve halen de olmaktadır.

Stalinist ve sosyal demokrat “tek ülkede sosyalizm” sözde teorisine ve emperyalist barış kavrayışlarına karşı tek tutarlı mücadele programını Sürekli Devrim kuramı ortaya koyar. İlk geliştirilmiş haliyle (Rus devrimi öncesinde) bu kuram, demokratik ve sosyalist görevlerin karşılıklı ilişkisini ve geri ülkelerde demokratik görevlerin yerine getirilmesinde proletarya diktatörlüğünün rolünü formüle ediyordu. İkinci kez (1929’da) tekrar ortaya konduğunda da temel amaç Stalinizmin “sosyalizmin tek bir ülkede inşa edilebileceği” yolundaki “kuramını” yanıtlamak ve iktidarın devrimci fethinden sonra yalnızca geri ülkelerde değil, tüm ülkelerde yerine getirilmesi gereken görevleri sergilemekti. Sürekli Devrim kuramının ana teması, uluslararası sosyalist devrimin dinamikleri, iktidarın alınmasına yönelik olarak işçi sınıfının ve müttefiklerinin sürekli seferberliği, tüm dünyada emperyalizmi yenilgiye uğratabilmek için proletarya diktatörlüğünün kurulmasının zorunluluğu ve sosyalizmin dünya ölçeğinde kuruluşuna girişebilmek için ulusal sınırların devrimci yollarla ortadan kaldırılması ve dünya Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Federasyonu’nun kurulmasıdır.

Sosyalizmin hedefi, üretim araçtan üzerindeki özel mülkiyetin kaldırılması, ücretli emek sisteminin ve bu sistemin çerçevesinde oluşan karşılıklı sınıfların yok edilmesi ve sınıflarla birlikte devletin sönmelenmesi sürecinin harekete geçirilmesidir. Burjuva düzenini yok edebilmesi için proletaryanın, tekelci aşamaya ulaşmış kapitalist üretim sektörlerini, yani dünya pazarını denetleyen uluslararası mali sermayeye bağlı tüm mali sermayeyi mülksüzleştirilmesi gerekir; bu mülksüzleştirmelerin ulaşacağı boyutlar, proletaryanın devrimci iktidarınca kararlaştırılacak taktik bir sorundur. Ama her durumda devrimin hedefleri, mali sermaye ile burjuvazinin ya da toprak sahiplerinin mülksüzleştirilmesiyle sınırlı değildir. Asıl stratejik hedef, önce belirli bir bölgede gelişen sosyalist devrimi o

bölgede ve tüm dünya ölçeğinde yaygınlaştırarak güçlendirmek ve sosyalizmin kurulabilmesi için emperyalizmi ve ulusal sınırları nihai olarak tasfiye etmektir.

Proletaryanın önderlik bunalımının aşılmasında ana görev, tek tek bütün ülkelerde kitle desteğine sahip devrimci Marksist partiler ile sosyalist devrimin dünya partisini, yani IV. Enternasyonalı inşa etmektir. Bu tip partiler ancak kitle harekeli içinde bürokratik ve küçük burjuva önderliklere karşı amansız bir mücadele verilerek inşa edilebilir. Bu önderliklerden bazıları kitle hareketinin etkisiyle zaman zaman ilerici, hatta devrimci mücadelelerin içine sürüklenerek burjuvaziden kopmaya zorlansalar bile, onlara karşı bu mücadele kesintisiz bir biçimde sürdürülmek durumundadır.

Stalinizmin karşıdevrimci karakteri en açık biçimde eski Sovyetler Birliği'nde açığa çıkmıştır, işçi sınıfının ekonomik, toplumsal, politik ve kültürel tüm kazanımlarını adım adım tasfiye eden Stalinist bürokrasi nihayet bugün bu devletlerde kapitalizmin restorasyonu görevini emperyalizm adına üstlenmeye yönelmiştir, öte yandan bu devletlerde bürokratik diktatörlüklerin devrilmesine yol açan kitle mücadeleleri ve politik devrim süreci devrimci önderliklerden mahrumdur. Bu nedenle de bu mücadeleler işçi demokrasisinin ve sosyalizmin inşası yolunda güçlü atılımlara dönüşmemekte, doğan önderlik boşlukları emperyalizm yanlısı burjuva ve küçük burjuva milliyetçi önderlikler ve restorasyoncu bürokrasiler tarafından doldurulmaktadır. Bütün bu karşıdevrimci önderliklerin yıkılabilmesi ve eski işçi devletlerindeki mücadelelerin dünya sosyalist devriminin bir parçası haline dönüşebilmesi için, bu ülkelerde Leninist partilerin inşası mutlak bir zorunluluktur.

Bütün bu hedefler ifadesini Geçiş Programında bulur. Geçiş programı, proletaryanın iktidarın fethi ve devrimci diktatörlüğün kurulması yolundaki seferberliğinin programıdır. Geçiş talepleri programı nesnel koşullardan ve kitlelerin farklı bilinç düzeylerinden kalkarak onları iktidarın devrimci zaptına yönelik olarak seferber eder ve bu seferberliğin sürekli kılınmasını ve kesintisiz biçimde gelişmesini hedefler. Devrimci önderlik, yani devrimci Marksist partiler ve IV. Enternasyonal, ancak böyle bir sürecin bilinçli ifadesi olarak inşa edilebilir.

Leninist partinin niteliği

Proletaryanın öncü devrimci partisi, onun sosyalist siyasi bilince ulaşmış ve devrimci program etrafında birleşmiş öncülerinden oluşur. Emperyalist çağda proletaryanın devrimci partisinin sahip olması gereken temel özellikleri Lenin tanımlamıştır. Leninist parti bir profesyonel devrimciler örgülüüdür. Profesyonel devrimci devrim mücadelesini yaşamının başlıca amacı ve temel uğraşı haline getirmiş, sınıf mücadelesi içinde bulunduğu ve görevlendirildiği her yerde, fabrikasında, mahallesinde, okulunda, vb. parti programını yaşama geçirmek için mücadele eden militan demektir. Parti üyesi için devrimci mücadele bir yan uğraş değil, bir var oluş biçimidir. *“Parti işçi, sınıfının öncüsüdür. Parti, en sağlam, en ileri ve en fedakar unsurların arasında yapılan seçmeden oluşur”* (Troçki).

Öte yandan, profesyonel devrimci tanımı salt ücretli parti görevlileri tanımına indirgenemez. Leninist parti anlayışını iğdiş eden Stalinistler, yalnızca partiyi proletaryanın “efendisi” haline getirmekle kalmamışlar, aynı zamanda parti içinde militanlar üzerinde ücretli parti görevlilerinin diktatörlüğünü kurmuşlardır. Partiyi proletaryanın siyasi “öncüsü” olarak kavrayan devrimci Marksistler ise, parti içinde de ücretli görevlilerin hegemonya kurmalarını önleyecek her türlü örgütsel önlemi alırlar, bu görevlilerin sayısı ve faaliyetleri üzerinde gerekli titizliği gösterirler. Her durumda parti aygıtı, bir bütün olarak partinin denetimi altında olmak durumundadır.

Leninist parti, merkezîyetçilik ilkesine dayalı olarak işleyen bir örgüttür. Çağımızda merkezîleşmiş ve uzmanlaşmış burjuva devletlerine ve emperyalizme karşı mücadele, ancak kendisi de tam anlamıyla merkezîleşmiş ve çelik disiplinli bir devrimci partiyle başarıya ulaşabilir. Devrimci parti, sorumlulukları kesin olarak belirlenmiş, belirli hiyerarşi kurallarıyla birbirine bağlanmış, seçilmiş merkezi önderliğin siyasi ve örgütsel yönlendiriciliği doğrultusunda çalışan organlardan oluşur. Sınıf mücadelelerinin farklı sektörlerindeki farklı bilinç düzeylerini, farklı tempoları ve farklı içerikleri devrimci program etrafında birleştirip merkezîleştirerek bu mücadeleleri iktidar hedefine yönlendirebilmek için, bizzat partinin kendisinin de merkezi olarak örgütlenmiş olması ve tam bir disiplin içinde hareket etmesi gerekir.

Leninist partinin, salt fiziki değil, ama aynı zamanda burjuvazinin ve

karşıdevrimci akımların ideolojik saldırılarına karşı kendisini koruyabilmesi için de disipline gereksinimi vardır. *“Daha da ileri gidip, bizim kendi çıkarlarımızın bilincinde olan koca bir düşmanlar bloku karşısında bulunan bir devrimci parti olduğumuzu ve şimdi sadece burjuvazi tarafından değil, fakat burjuvazinin içi en fazla kin dolu ajanları olan Stalinistler tarafından da saldırıya uğramakta olduğumuz gerekçesiyle partimizin disiplininin çok katı olması gerektiğini söyleyebiliriz. Mutlak bir disiplin gereklidir”* (Troçki).

Öte yandan Leninist partinin merkeziyetçiliği, demokratik bir merkeziyetçiliktir, yani parti içinde gerçek bir demokrasinin egemen olması gerekir. Bir bütün olarak partinin ve sınıf mücadelesinin deneyimlerinden yararlanabilmenin, kitle mücadelelerine ilişkin politik bir sınıf hattı geliştirebilmenin yegâne yolu budur. Oylanarak uygulamaya konmuş politik çizgilerin doğru ve demokratik bir biçimde değerlendirilebilmesinin tek yolu da budur. Bu demokrasi, eğilim ve hizip kurma hakkı tanınmaksızın yaşama geçirilmez. Bu hak, demokratik merkeziyetçiliğin kopmaz, bir parçasıdır. *“Bolşevizmin tarihi gerçekte eğilimlerin mücadelesinin tarihidir. Gerçekte dünyayı değiştirmeyi ve bayrağı altında en cesaretli put kırıcıları, savaşçıları ve isyancıları birleştirmeyi hedef almış gerçek bir devrimci örgüt, fikir çalışmaları, gruplaşmalar ve geçici hizipsel yapılar olmaksızın nasıl yaşayabilir ve gelişebilirdi?”* (Troçki). Eğilim ve hizip hakları, olağanüstü durumlarda demokratik merkeziyetçiliği koruyabilmenin en önemli aracıdır. Öte yandan şunun da farkında olmak gerekir ki, eğilimlerin ya da hiziplerin ortaya çıkması ve özellikle de bunların varlığının sürekli bir özellik kazanması, eylemde merkeziyetçi olması gereken partinin kapasitesini ciddi biçimde zayıflatan politik bunalım koşullarının ürünüdür.

Bir devrimci Marksist partinin politik düzeyinin gelişebilmesinin en iyi yolu, partinin tüm alanlarında sürekli tartışmanın sürdürülebilmesidir. Parti sistematik bir tartışma ortamı içinde olmalıdır. Bireysel deneyimler ya da farklı çalışma alanlarına ve sektörlerine ilişkin deneyimler bu tartışmalar içinde bir araya getirilerek en doğru çizginin geliştirilmesine yönlendirilmelidir. Ama öte yandan parti içindeki bu tartışma ortamının, görüş ayrılıklarının örgütlü grupların giderek eğilimlere ve hiziplere, daha önemlisi kalıcı eğilimlere ve hiziplere dönüşmesine neden olması durumunda tersine bir işlevinin olacağını da bilmek gerekir. Böyle bir

durumda asıl tehlike hiziplerin kliklere dönüşmesi, partinin kitle hareketi içinde birleşik eylem kapasitesini yitirmesi ve zamanla içine kapanarak sürekli bir tartışma kulübüne dönüşmesidir. Tartışma devrimci Marksist partinin eylemi için temel ve belirleyici araçtır, ama yalnızca bir araç. Sürekli gruplaşmaların, hiziplerin varlığı ciddi bir politik bunalım işaretidir; böyle bir durumda tartışma, kitle mücadelesi içinde merkezi ve birleşik eylemin bir aracı olmaktan çıkar ve kendi başına bir amaç haline gelir.

Devrimci Marksist parti, organ çalışması temeli üzerinde yükselir. Basit bir eğilim, bir propaganda grubu ya da sınırları belirsiz bir hareket olmanın ötesine geçemeyen herhangi bir akım Bolşevik, Leninist ve devrimci Marksist parti sıfatını kazanamaz. Burjuvaziyi devirebilecek yegâne sınıf işçi sınıfıdır, ama işçi sınıfı bu görevini ancak sağlam bir biçimde örgütlendiği takdirde yerine getirebilir. Devrimci Marksist bir partinin görevi de işçi sınıfının örgütlenmesinde ona yardıma olmak, yol göstermek ve öncülük etmektir. Bu, partinin de sınıl mücadelesine müdahalenin tüm alanlarında lam anlamıyla örgütlü olmasını, yani organlara dayalı olarak çalışmasını gerektirir. Organlar yoksa, parti de yok demektir. Parti üyesi kriteri de burada yatar. Parti üyeleri, partinin sınıf mücadelesi içinde kurduğu organlarda görev alan ve onun disiplinini kabul eden militanlardır. Dahası, parti organları kesin olarak belirlenmiş bir hiyerarşiye dayalı olarak faaliyet gösterir. Partinin Bolşevik bir nitelik kazanabilmesinin ve proletaryaya devrimde öncülük edebilmesinin yegane yolu, önderlik, ara kadrolar ve üyeler halinde hiyerarşik organlar temelinde örgütlenbilmesidir. Partiyi bir küçük burjuva tartışma kulübüne dönüşmekten, federatif bir hareket halinde yozlaşmaktan ve demokratik merkezîyetçilikten uzaklaşmaktan koruyacak olan da bu tip bir Leninist örgütlenmedir.

Leninist partinin inşası

Tarihsel anlamı ve nitelikleri yukarıda verilmiş türden bir partinin yaratılması bugünden yarına derhal gerçekleşebilecek bir “kuruluş” girişimi değil, yıllara yayılan bir inşa sürecidir. Esasen devrimci Marksistler için partinin inşası başlı başına bir stratejidir, Leninist partinin inşasında en önemli görevlerden biri önderliğin yaratılmasıdır. Devrimci parti işçi sınıfı için ne anlama geliyorsa, önderlik de parti için o anlamı taşır. Kendi önderliğini, önderliğinin sürekliliğini kuramamış hiçbir parti devrimde işçi ve emekçi yığınlara önderlik etme yeteneğine sahip olamaz.

Devrimci Marksist bir partinin önderliği, sınıf mücadelesinin yakıcı ateşinde çelikleşmiş, bu mücadele içinde kendi arasında tam bir dil, davranış ve düşünce birliği ile yıkılmaz bir güven ilişkisi geliştirmiş ve parti militanlar nezdinde politik saygınlık kazanmış en deneyimli ve yetişkin kadrolardan oluşan kolektif bir ekiptir. Parti önderliği, teorik, politik ya da örgütsel bakımdan yetenekli bazı kadroların kendine bu misyonu atfetmesiyle değil, bizzat mücadele içinde ve kolektif deneyimler çerçevesinde doğar ve gelişir. Bu mücadele ve deneyim sürecinden geçmeyen hiçbir kadro partinin önderliğinde yer alamaz.

Parti önderliği hiçbir biçimde bir dizi yönetim organına indirgenemez. Şüphesiz bir partinin “merkez komite”, “politik büro” gibi en önemli yönetim organlarında en yetkin önderlerin bulunması istenir. Ama eğer parti yukarıda tanımlanan türden sağlam bir önderliğe sahip değilse, bu tip yönetim organları da kısa sürede birer bürokratik aygıt dönüşür ve yozlaşarak çürür. Öte yandan parti önderliği kendi içinden birkaç merkez komite ya da politik büro çıkartacak düzeye ulaşamamışsa, önderliğinin sürekliliğini de sağlayamamış demektir. Bir devrimci Marksist partinin gücü, geliştirdiği ve hep geliştirmekle olması gereken önderlik ekibinin nitel ve nicel düzeyiyle ölçülebilir.

Parti hiyerarşisi ve demokratik merkeziyetçilik ilişkileri, ancak parti militanları nezdinde politik saygınlığa ve otoriteye sahip bu tip bir güvenilir önderlikle sağlıklı bir yaşam kazanır. Aksi takdirde gönüllü çelik disiplin zorunlu bir boyunduruğa, hiyerarşi ve demokratik merkeziyetçilik ise dayanılmaz bir bürokratik işlerliğe dönüşür. Öte yandan partinin yukarıdan aşağıya inşa süreci hayata geçirilemez, kadrolar federatif örgütler halinde kümelenir, en basit görüş ayrılıkları kısa sürede ayrı programlara dönüşür, sonuçla hareket parçalanarak dağılır.

Parti inşa sürecinin bir diğer önemli bileşeni de kadrolaşmadır. Kadrolaşma yalnızca partinin programına ve politik hattına ilgi duyanları örgütleme değil, ama daha da önemlisi bu militanları gerçek devrimci Marksistler, profesyonel devrimciler haline dönüştürme ve pratik içinde yetiştirme sanatıdır. Böyle kadrolar olmadan partinin işçi ve emekçi yığınlar içinde kök salması, giderek kitlelerce desteklenen devrimci önderlik haline gelmesi mümkün değildir.

Kadrolaşma kesintisiz sürdürülen bir faaliyettir, ama partinin proletar-

yanın öncü devrimci partisi haline gelebilmesi için yaygın bir kitle çalışmasına, bunun için de asgari bir “ilksel” kadro birikimine ihtiyacı vardır. Parti inşası sürecinde bu birikimin gerçekleştirildiği dönem, aynı zamanda bu sürecin propaganda evresine karşılık düşer. Her partileşme faaliyeti kaçınılmaz olarak böyle bir evreden geçer. Propaganda evresinin temel görevleri, ilk profesyonel kadroların ve önderlerin yetiştirilmesinin yanı sıra, öncü işçilere ve kitlelere yönelik propaganda, ajitasyon ve örgütlenme faaliyetlerinin temellerinin atılması, programın sınanmasına başlanması ve ilk parti örgütlerinin kurulmasıdır, Bütün bunlar bir altyapı inşası biçiminde tanımlanır. Partinin propaganda evresinden çıkıp yaygın kitle ajitasyonuna girişebilmesi için bu altyapı inşasına mutlak gereksinimi vardır. Bu inşanın başarısı yalnızca partinin gücüne değil, aynı zamanda sınıflar mücadelesinin koşullarına, yani politik konjonktüre de bağlıdır. Unutmamak gerekir ki, en kitlesel partiler bile zaman zaman tekrar bir propaganda evresinden geçmek zorunda kalabilmektedir.

Buna karşılık parti inşası sürecinde propaganda evresi salt propaganda'nın yapıldığı bir dönem olarak algılanmamalıdır. Devrimci Marksizmin ideolojik ve tarihsel propagandasıyla yetinen, kendini yalnızca geçmişe göre tanımlayan bir örgüt, proletaryanın öncü müfrezesi haline gelebilecek bir parti değil, zamanla yozlaşıp katılaşacak ve tüm gelişme imkanlarını yitirecek bir “propagandist sekt” demektir. Şüphesiz altyapı inşasını tamamlayamamış bir partinin yaygın kitle ajitasyonuna girişmesi bir komediden başka bir şey olmaz. Ama parti, daha propaganda evresinden başlayarak kadrolaşmasını işçi ve emekçi yığınların içine taşıyamazsa, nesnel duruma ve kendi koşullarına uygun ağırlıklarda kitle propagandası ve ajitasyonuna yönelmezse, ulusal ve uluslararası ölçekteki sınıf mücadelelerine ilişkin politik çizgiler ve sloganlar geliştiremezse, propaganda parti inşasında ilksel kadrolaşma evresinin ağırlıklı bir etkinliği olmaktan çıkıp, partinin kendisini belirleyen mutlak bir faaliyet biçimi durumuna dönüşür. Böyle bir “partinin” kadrolaşma şansı da olmaz.

Partinin propaganda, ajitasyon ve örgütlenme faaliyetleri ayrılmaz bir bütün oluşturur. Bu faaliyetler bütünü'nün iç dengesi ve ağırlıkları, parti önderliğinin ve kadrolarının gücüne, kitle mücadelesi içinde edinilmiş mevzilerin çapına ve sınıf mücadelesinin düzeyine göre değişir. Parti inşası sanatı da burada yatar. İşçi sınıfının öncü müfrezesini yaratmayı

ve emekçi kitleleri iktidar doğrultusunda seferber etmeyi amaçlayan bir parti, bu görevi ancak siyasi programını dikkatlice seçilmiş taktiklerle yaşama geçirerek başarabilir. Burada esas sorun partinin emekçi kitleler içinde kök salmasıdır. Devrimci Marksist bir partiyi, salt propagandist bir sekt olmaktan çıkartan en önemli özelliklerden biri de burada yatar.

İşçi sınıfının öncüleri ancak partinin kitlelere yönelik somut siyasetleri temelinde örgüte çekilebilir. Öncü işçiler ancak içinde bulundukları kitleye, onların güvenini kazanan, onların bilinç düzeylerini dikkate alan, bilinç ve eylem düzeylerini bir adım da olsa geliştirecek öneriler sunabildikleri ölçüde “öncü” olma özelliklerini kazanırlar ve sürdürürler. O halde devrimci Marksist partinin hedefi, onlara bu tür kitle mücadelesine yönelik siyasetler sunmak, onları bu siyasetlere kazanmak olmalıdır. Bu siyasal ajitasyon demektir. Altyapısını sağlama almış bir partinin kesin-tisiz bir biçimde sürdüreceği propaganda da ancak bu çerçevede anlam ve işlev kazanacaktır. Kitlelere ideolojik ve tarihsel propagandayla değil, kitle politikalarıyla, sloganlarla yaklaşılabilir. Parti, siyasal ajitasyonu ile etkilediği öncü işçileri, sistemli bir propaganda sürecinden geçirerek onları gerçek birer sınıf önderi haline getirme göreviyle yükümlüdür.

Parti inşası yalın, doğrusal bir süreç midir? Yani, parti salt tek tek kadroların örgütlenmesi ve yetiştirilmesi yoluyla mı inşa edilecektir? Elbette hayır. Parti inşası, iniş ve çıkışlarla, genişleyip daralmalarla, birbirini izleyen propaganda ve yaygın kitle ajitasyonu dönemleriyle dolu bir süreç olarak yaşanacaktır. Bu süreç kaçınılmaz olarak bir dizi birleşme ve ayrışmayı da içerecektir. Parti önderliğinin gücü de bu evrelerde partiyeye gerekli virajları (tabii belini kırmadan) aldırma yeteneğiyle ölçülecektir.

Parti, nesnel koşullara ve kendi öznel durumuna uygun inşa taktikleri uygulayabilmelidir. Bu taktikler, birleşik cephe politikalarından, “açık” devrimci partilerin, kitlesel işçi partilerinin kurulmasına kadar değişebilir. Ama her durumda bunlar, temel stratejinin, yani parti inşası stratejisinin bir taktiği olmak ve hiçbir zaman stratejinin yerine ikame edilmemek durumundadır. Devrimci Marksizmi oportünizmden ayıran sınır buradan geçer. Parti inşası taktiklerinin uygulanabilmesi, partinin önderliğinin gücüne, kitle mücadelesi içinde mevzilenmiş kadrolarının düzeyine ve politik konjonktüre bağlıdır. Ama hiçbir zaman önderliğin ve kadroların oluşumu bu taktiklere bağımlı kılınamaz. İşte bu nedenden ötürüdür

ki devrimci Marksist partinin, Leninist partinin inşası temelde bir stratejidir, bir taktik değil.

Ve sonuncusu, ama en önemlisi, devrimci Marksist parti ancak bir Enternasyonal çerçevesinde inşa edilebilir. Sınıf mücadelesinin uluslararası bir karakter kazandığı emperyalist çağda, her ulusal program uluslararası devrim programının bir parçası olmak durumundadır. Uluslararası program kendini dünya partisinde billurlaştırır. Ulusal partiler de ancak bu dünya partisinin birer parçası olmaları durumunda uluslararası sınıf mücadelesine eklemlenebilirler. Devrimci Marksist bir partinin önderliği ve kadroları ancak dünya arenasındaki sınıf mücadelelerinin deneyimi, dünya partisinin pratiği içinde yetişir ve gelişir. Dünya deneyimine bağlanmayan her parti, sonunda bir ulusal sekt olarak çürümeye mahkumdur.

Haziran 1992, *Enternasyonal Bülten*, Sayı 2

İşçi Sınıfı Hareketi ve Görevlerimiz

(Kasım 1992)

Kürdistan'da keskin bir devrimci durum yaşanırken, metropollerdeki işçi sınıfı hareketinde görece bir durgunluk gözleniyor. 1991 başındaki Körfez. Savaşı'yla birlikte yaygınlaşan bu durgunluk eğiliminin nedenlerini kavrayabilmek ve yarınki yeni yükselişlerin olası dinamiklerini bugünden kestirebilmek için, sınıf hareketinin önemli ideolojik ve siyasal özelliklerinin hem yeniden hatırlanması, hem de değişen, gelişen yanlarının dikkatlice belirlenmesi gerekiyor. Aşağıdaki doküman bu çabanın ürünlerinden biridir.

Emperyalist dünya 1960'ların ortalarından beri kronik bir ekonomik bunalım yaşıyor. Bu bunalım kendisini, durgunluk ve gerileme eğilimleriyle, giderek artan işsizlik ve yoksullaşmayla, dönemsel bunalımların sıklaşması ve sürelerinin uzamasıyla, her seferinde dönemsel bunalımdan kurtulan ülkelerin sayısındaki azalmayla, artan ticaret ve para savaşlarıyla, emperyalist ülkeler arasındaki çelişkilerin giderek derinleşmesiyle açığa vuruyor. (Bkz, "Devrimci Marksiz-min Uzun Yürüyüşü: Politik Perspektifimiz", *Enternasyonal Bülten*, Sayı 1.) Emperyalizm, son kertede üretici güçler ile kapitalist mülkiyet tarzı ve ulusal sınırların varlığı arasındaki çelişkinin ve bu çelişkinin güncelleşmesinin ürünü olan bu tarihsel ve yapısal bunalımını atlatabilmek için çok yönlü bir saldırı içine girmiş durumda, Ekonomik planda örgütlediği karşı saldırı, kapitalizmin yıllar önce mülksüzleştirilmiş olduğu ülkelerin yarı sömürgeleştirilmesini; Latin Amerika, Asya ve Afrika'daki yarı sömürge, bağımlı ve az gelişmiş ülkelerin dış borçlar yoluyla yağmalanmasını; özellikle metropol ülkelerde "yeni liberal ekonomi politikalarıyla" emekçi yığınların yaşam düzeylerinin düşürülmesini hedefliyor.

Emperyalizm, bir yandan da ideolojik ve siyasal planda “sosyalizm öldü” temasını işleyerek emekçi yığınların bilincini bulandırmaya, onları tek “gerçekçi” seçeneğin burjuva düzeni ve kapitalizm olduğuna ikna etmeye ve aslında emperyalist tekellerin koşulsuz egemenliğinden başka bir anlama gelmeyen “evrensel barış ve istikrar” düzeni yaratmaya çalışıyor. Bunun adına da “Yeni Dünya Düzeni” diyor. Biz ise bunu, insanlığı barbarlığa sürükleyen bir “emperyalist barış ve emperyalist demokrasi” olarak tanımlıyoruz.

Emperyalizmin bunalımını aşmak için giriştiği saldırıların önündeki en büyük engel, bizzat bu saldırıların muhatabı olan dünya işçi ve emekçi yığınları. Gerek eski işçi devletlerinde gerek yarı sömürge, bağımlı ve az gelişmiş ülkelerde, gerekse bizzat emperyalist metropollerde işçi ve emekçi yığınlar yaşam koşullarına yönelik saldırılara çeşitli direniş biçimleriyle karşı koyuyorlar. Sosyal demokrat ve Stalinist partilerin ihanetleri ve devrimci önderlik yokluğu nedeniyle, işçi ve emekçi yığınların, yoksul halkların bu direnişi dünya sosyalist devrimi doğrultusunda dev sıçramalara dönüşmemekle birlikte emperyalizmin yolunu tıkıyor. Bunun sonucunda da ne kronik bunalım açılabilir ne de “Yeni Dünya Düzeni” kurulabilir.

Artık bizzat üretici güçlerin tahribine yönelmiş olan emperyalist bunalımın aşılabilmesi için emperyalistler için tek bir yol kalmış durumda: Dünya işçi ve emekçi yığınların tarihsel bir yenilgiye uğratmak. Geçmişte dünya savaşları ve faşizm bu tip tarihsel yenilgi momentleri olmuştu. Nc-var ki bugün, bu tip bir yenilgi aynı zamanda dünya ölçeğinde barbarlığın, hatta yok oluşun başlangıcına işaret edecektir. Kapitalizmin insanlığı sürüklediği yıkım artık bu noktaya dayanmıştır.

Buna karşılık, emperyalizmin barbarlık dayatmasına karşı yegâne kurtuluş seçeneği olan sosyalizmin tarihsel öznesini oluşturan işçi ve emekçi yığınlar da somut ve ciddi güçlükler ve eksiklikler yaşamaktadır. Gidererek yaygınlaşan ve ciddi boyutlara ulaşan işsizlik ve yoksulluk, geleneksel sendikal ve siyasal örgütlenmelerin, bizzat kendi ihanetleri nedeniyle birer direniş mevzisi olmaktan çıkarak hızla güç ve prestij kaybına uğraması, buna alternatif yeni devrimci örgütlenmelerin ve önderliklerin aynı hızla gelişmemesi, proletaryanın geniş öncü kesimlerinin gözünde gerçekleştirebildiğine inanılan kapsamlı bir gelecek projesinin bulunmayışı,

vb. nedenlerle işçi hareketinin pek avantajlı bir konumda olduğunu söyleyemeyiz. Ama her şeye karşın, sosyalizm ya da barbarlık İnkileminin iyice güncelleştiği bugünün dünyasında, insanlığın geleceği işçi sınıfının mücadele sahnesine taze güçlerini çıkarabilmesine ve devrimci bir önderliği uluslararası planda yaratabilmesine bağlı olmaya devam ediyor.

İşte Türkiye ve Türkiye'deki sınıf mücadeleleri böyle bir dünya arenasında yer alıyor. Yaşadığı ekonomik ve siyasal bunalım da ancak bu çerçevede anlaşılabilir. 12 Eylül darbesi ve diktatörlüğü, ithal ikamesine dayalı sermaye birikimi sürecinin 1970'lerin ortalarında başlayan bunalımının ve bu bunalımın yol açtığı toplumsal ve siyasal sonuçların bir ürünüydü. Ve bu darbe, yeni bir sermaye birikimi ve sömürü sisteminin ekonomik, siyasal ve toplumsal koşullarının yaratılması bakımından bir dönüm noktası oldu. Bu durumun işçi sınıfını ve onun çeşitli örgütlenmelerini doğrudan etkilememesi mümkün değildi, çünkü emperyalizmle ittifak halinde gerçekleştirilen bu burjuva saldırının temel hedefi işçi ve emekçi yığınlar, onların yaşam koşulları ve siyasal, sendikal mevzileriydi.

Saldırı işçi sınıfı açısından ciddi bir yenilgiye yol açtı. Bu her ne kadar kesin ve geri dönüşsüz bir "tarihsel" yenilgi anlamına gelmese de sınıf mücadelesinin önceki yirmi yılını belirleyen koşullarda yarattığı ciddi değişimler ve Türkiye toplumu üzerindeki etkileri açısından farklı bir döneme geçişin koşullarını hazırladı. Uzunca bir dönem yenilgiyle kapanırken, paradoksal bir biçimde, kayıpların yanı sıra bazı önemli avantajların da ortaya çıktığını belirtmek gerekiyor. Bunlar esas olarak devlet ile işçi sınıfı ilişkilerinde kendini gösteriyor.

Bütün bunlar Türkiye'deki sınıf mücadelesinin artık geçmişe oranla farklı koşullar altında sürdürüleceği anlamına geliyor. Mücadelenin niteliğini kavrayabilmek, değişimin tarihsel sürecini ve verdiği dersleri anlamakla mümkün. Bu aynı zamanda sınıfın çok daha ağır bir yenilgiye karşı durabilmesi ve geleceğini kendi zaferiyle belirleyebilmesi için de gerekli.

Sınıf bilincinin tarihsel oluşum çerçevesi

İşçi sınıfı bilincinin şekillenmesinde, sınıfın ortaya çıkma, mücadele ve örgütlenme süreçleri ile bu süreçlerin içinde geliştiği toplumsal koşullar belirleyici bir yeri rol oynar. Bu belirlenme değişmez olmamakla birlikte, farklı tarihsel bağlamlarda ortaya çıkan yeni süreçler ve koşullar önem-

li değişimlere yol açmadığı sürece, olumlu ya da olumsuz etkilerini sürdürür. Türkiye işçi sınıfının bilinci, tarih sahnesine geç çıkmış olması, o dönemdeki kapitalist gelişme ve sanayileşmenin biçimi, devletin yapısı ve toplumsal ilişkiler gibi etkenlerin şekillendirdiği bir çerçevede gelişmiştir.

Türkiye işçi sınıfı ne 19. yüzyılda Avrupa’da görülen, ne de 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında Doğu Avrupa ülkeleri ile Rusya’da izlenen işçi mücadeleleri pratiğinden geçmiştir. Oluşum ve tarih sahnesine çıkma dönemleri de bu süreçlere rasgelmez. Bu bakımdan emekçi kitleler açısından, kapitalizm öncesi ekonomik ve siyasal düzene karşı bir “demokratik” muhalefet geleneği söz konusu değildir. Bu yoksunluk, kimi küçük burjuva aydınların tercih ettikleri ırkçı ya da biyolojik açıklamalar uyarınca Anadolu insanının “genetik uysallığından” değil, tamamen toplumsal formasyonun niteliğinden kaynaklanmaktadır; ancak bu tarihsel deneyimsizliğin daha sonraları sınıf mücadelesi üzerinde etkili olduğu da bir gerçektir.

Türkiye işçi sınıfının ilk bilinç oluşumu, kendi fiziksel var oluşunu mümkün kılan 1930’lu yılların sanayileşme süreci içinde gerçekleşti. Bu sürecin motor gücü, “sınıfsız, imtiyazsız” toplumun “kayıtsız, şartsız hâkimi” olan devletti. Ve proletarya kendini önce devletin bu egemen söylemi içinde tanımak, daha doğrusu “tanımlamak” zorunda bırakıldı. Öte yandan, büyük devlet fabrikalarının kırsal kesime yakın yerlerde kurulması, bu yerlerdeki bir kısım köylülüğün köylerinden kopmadan bu “ekmek kapılarında” işçileşmesi ve devletin oluşmakta olan sınıf üzerindeki siyasal denetimi, proletaryanın kendisini tanıma ve tanımlama olanaklarını iyice güdükleştirdi. Bu dönemde işçi sınıfının fabrikada çalışma olgusunu farklı bir sınıfsal var oluş biçiminden çok, bir tür yeni “zanaat” olarak algıladığını, bu oranda da bilincinin korporatist bir çerçevede billurlaştığını söylemek mümkündür.

Devletin ideolojik ve siyasal belirleyiciliği, yalnızca sınıfın bilinci üzerinde değil, sınıf örgütlerinin üzerinde de etkili oldu. Daha sonraları kurulan “devlet sendikaları” esas olarak devlet fabrikalarındaki işçileri örgütleyordu. Uzun yıllar boyunca ülkedeki güçsüz sınıfların varlığı üzerinde yükselen ve bir tür Bonapartizm olan Kemalist devletin işçi hareketi ve sol üzerindeki sert baskısı, işçiler ve onların önderlikleri eliyle oluşabilecek bağımsız bir sendikalaşmayı ve her türlü sınıf örgütlenmesini en-

gelledi ve bu yoldaki tüm girişimleri bastırdı. 1950’lerdeki devlet kontrollü sendikacılık ve bunun üst organı olan Türk-İş, devletin bürokratik ve Bonapartist özelliklerini aynen kendi bünyesinde barındırıyordu. Bundan dolayı konfederasyon, işlerini sınıf mücadelesi alanında değil, devlet katında hallediyor, “kazanımlar” bu çerçevede elde ediliyordu. Ancak bu kazanımlar arasında grev ve toplu iş sözleşmesi hakkı bulunmuyordu.

İşçi sınıfının haklarını kendi mücadelesiyle elde etmediği biçimindeki kısmen suçlayıcı ve bizce çok abartılı görüşün ortaya çıkmasındaki nedenlerden biri de gelişimin bu genel seyridir, “işçi hakları tepeden verilmiştir” görüşü aşırı bir genellemedir. Bilinç formasyonundaki tüm çarpıklıklara karşın, bu baskıcı dönemde bile devlet tarafından sert bir biçimde engellenen mücadeleler verilmiş, az sayıda da olsa öncü sosyalist işçi sınıfın sendikal ve politik örgütlenmesi için mücadele etmiş ve bu mücadeleler tüm cılızlıklarına rağmen devleti önceden davranmaya iten bir basınç yaratmayı başarmıştır.

Türk-İş’in ve Türk sendikacılığının şekillenmesinde II. Dünya Savaşı sonrası yeni dünya koşullarının da etkisi olmuştur. Türkiye’nin yeni dünya düzeni ile bütünleşmesi sendikal alanda da bazı düzenlemeleri gerekli kılıyordu.

Kapitalist dünyanın yeni efendisi ABD, birçok azgelişmiş ülkedeki sendikal hareket üzerinde kendi antikomünist etki ve denetimini kurmak amacıyla eğitici bir rol oynamaya başladı. Böylece, azgelişmiş ülkelere özgü demokrasinin ve buna bağlı sendikal hareketlerin çevresi de çizilmiş oluyordu. Emperyalist denetimin “eğitici” etkisinin sonucu, emperyalist sistemin birçok alanda olduğu gibi sendikal alandaki çürümesinin de en kötü sonuçlarıyla birlikte azgelişmiş ülkelere aktarması oldu. Böylece Türkiye’de sendikacılık hareketi, kendi doğal, “organik” gelişimini yaşayamadı, bizzat emperyalist çağa özgü sendikal yapılanma çerçevesinde “kuruldu”. Dolayısıyla, bu ülkedeki sendikalara ilişkin olarak bir “bürokratikleşme sürecinden” çok, sendikaların bizzat atanmış bürokratlar tarafından kurulmasından söz edebiliriz. Yani işçi sınıfı kendi eserinin yozlaşmasını yaşamamış, “sınıf örgütü” olarak ilk elde bu örgütleri görmüştür. Türkiye’deki sendika bürokrasilerinin karşı konulmaz egemenliğinin bir nedeni de işçi sınıfının bu tarihsel deneyim eksikliğidir,

1960’lı yıllar işçi hareketi tarihinin önemli bir evresidir. Sınıf bu dö-

nemde yaygın bir ekonomik ve sosyal bilinçlenme sürecini yaşamaya, sınırlı da olsa bir politik sınıf bilinci oluşmaya başladı. Bu dönemin ithal ikamesine dayalı birikim ve sanayileşme modelinin yarattığı ivme, temel toplumsal sınıfların eskisinden çok daha güçlü bir biçimde tarih sahnesine çıkmasına yol açtı. Özel kesimdeki hızlı sanayileşme ve 1950’lerden başlayarak yoğunlaşan kentlere göç olgusu, ülke çapında önemli toplumsal değişimlere yol açtı. Kırlardan kentlere göçen kitlelerin bir bölümü içişileşmeye başladı. Köyleri ve köylerindeki küçük mülkleriyle ilişkileri tam olarak kopmayan, ancak zamanla ikinci ve üçüncü kuşakları tam anlamıyla proleterleşen bu kesimler kentlerde, kendisinin farkına varmaya başlayan bir işçi sınıfı oluşturdu.

Bu sanayileşme ve kentleşme sürecinin işçi sınıfının bilincinde devasa boyutlarda olmasa bile çarpıcı, hatta nitel değişimlere yol açtığını söyleyebiliriz. Özel sektöre bağlı işyerlerinde çalışan işçiler her şeyden önce artık kendilerini devlet kapısında bir “memur” olarak görmenin koşullarından kurtulmuşlardı. Bu da bu sektörde korporatist kavrayışların maddi zeminin yok olması anlamına geliyordu. İşçilerin kendilerini “ayrı bir sınıf” olarak tanımlayabilmelerinin olanağı doğmuştu. Bu açıdan 1960’li yılların işçi mücadelelerinde sınıf vurgusunun güçlenmesi ve yaygınlaşması hiç de şaşırtıcı değildir.

Bu gelişmeler sendikal alanda da etkisini göstermekte gecikmedi. Özel sektörün hızlı gelişimi ve 1961 Anayasasının açılımları içinde yer alan grev ve toplu sözleşme haklarının da etkisiyle, bu sektörde yaygın ve militan bir sendikalaşma, ücret ve sosyal hak mücadelesi başladı. Türk-İş kökenli ve sosyal değişimin farkına varan bir kısım sendika bürokratinin kurduğu DİSK gerek tabandan gelen dalganın etkisiyle, gerekse kendi varlık koşullarını bu mücadelede görerek güç kazandı.

1960’li yıllar, işçi sınıfının toplumsal ve politik alanda etkisini ve ağırlığını o güne kadar görülmemiş ölçüde hissettirdiği bir dönem oldu. Gene aynı dönemde bazı sendika önderlerince kurulan ve işçi sınıfı öncüsünün bir kısmını da örgütlemeyi başaran TİP, reformist ve parlamenter çerçevede de olsa bir işçi sınıfı partisi olarak ortaya çıktı ve etkinlik kazandı.

1970’li yıllara kadar süren, yer yer fabrika işgallerine ve 15-16 Haziran kalkışmasına kadar uzanan yasal veya yasadışı işçi eylemleri, kesintisiz, bir çizgi izlememiş ve yeni kitle mücadelesi organlarını yaratamamış olsa

da toplumsal ağırlığıyla burjuvazi açısından tehlike çanları çaldırmaya yetmişti. Bazı fabrika işgalleri ve özellikle DİSK yönetiminin denetimi dışında taşan 15-16 Haziran eylemi, burjuvazi açısından kapitalist özel mülkiyete yönelik bir tehlike olarak algılanmıştı. İşçi sınıfının bu dönemdeki mücadeleci eğilimi, 12 Mart darbesinin önemli nedenlerinden biridir.

Toplumsal kriz ve işçi sınıfı

1970-80 arası, işçi sınıfının “kendisi için sınıf” olma bilincinin yükseldiği, ekmek kavgasının ötesinde bir politikleşme düzeyine ulaştığı bir dönem oldu. 1970’lerin ikinci yarısından itibaren patlak veren ve mevcut sermaye birikimi sürecinin tıkanmaya girmesinden kaynaklanan ekonomik bunalım, sınıf mücadelesini daha da şiddetlendirdi. Koşullar işçi sınıfını, tarafları netleşmiş bir kavgada diğer emekçi kesimlere de önderlik etmeye itiyor ve bunalımı kendi lehine aşma göreviyle karşı karşıya bırakıyordu. Öncü işçiler bu görevin farkına varacak kadar bilinçliydi. Ancak bu bilinç politik alanda daha çok söz düzeyinde kalıyordu. Çünkü eylem alanında ciddi bir önderlik bunalımı yaşanıyordu.

Bu yıllarda DİSK artık kurumlaşmasını tamamlamış bulunuyordu. Mücadele yoluyla büyümesi, yaygın sendikalaşma ve ekonomik ve sosyal kazanımların belirli bir düzeye ulaşmasıyla adeta “doğal” sınırlarına ulaşan DİSK, sağ hükümetlerle çatışan, işçi sınıfının desteğini “sol” burjuva partisine kanallize etmeye çalışan, yavaş yavaş ideolojik iflas noktasına gelen devletin alanının dışına çıkamayan ve sahip olduğu etkiyi ancak pazarlık kozu olarak kullanan bir güç haline gelmişti. Devlet Güvenlik Mahkemeleri yasası ile MESS’e karşı verilen mücadeleleri ve 1 Mayıs gibi siyasi eylemleri tüm kitleliliğine rağmen tam anlamıyla bürokratik denetim ve tecrit koşullarında yürüten DİSK, bir yandan sınıf inisiyatifinin ortaya çıkışını ve eylem halindeki işçiler içinde yürütülecek devrimci faaliyeti engelliyor, öte yandan da burjuva hükümetleriyle kendi dar bürokratik ve “demokratik” amaçları için pazarlık yapıyordu.

Önderlik sorunu

Büyük tarihsel görevlerle karşı karşıya olan ve burjuvazinin her alanda yürüttüğü karşı devrimci saldırılara maruz kalan işçiler neden DİSK önderliğini devirmediler ya da terk etmediler? Bir dönem işçi sınıfını tanı-

laştıran, ancak daha sonra uğradıkları hayal kırıklığı nedeniyle onu yerin dibine batıranların söyledikleri gibi, 12 Eylül yıkımına yol açan sürecin yönünü neden değiştiremediler veya darbe günü neden ayaklanmadılar?

Bu tür sorular sorup sonunda sınıfın devrimci yetenekleri konusunda olumsuz sonuçlara varanların akıl yürütmelerinde önemli eksikliklerin bulunduğunu ve bunların sınıf mücadelesi ile mücadele eden sınıf güçlerinin analizi konusunda sadece genelleştirilmiş formül ve tekerlemelere başvurduklarını düşünüyoruz,

Önce işçi sınıfının devrimciliğinin tek tek işçi bireylerin devrimciliği değil, sınıf olarak işçilerin tarihsel ve nesnel anlamda sermaye karşısında ve kapitalist toplum içindeki konumlarından kaynaklanan bir devrimcilik olduğunu vurgulamak gerekiyor.

Bilinmesi gereken ikinci nokta ise, işçi sınıfının sınıf mücadelesine bazı istisnai durumlar dışında ekonomik ve politik örgütlenme ve önderlikleri dolayısıyla katıldıkları gerçeğidir. Bu önderliklerin yaratılması ve kalıcılığı, sınıfın mücadele geleneği ve bilincinin düzeyi ile de bağlantılıdır. Ancak önderlikler bir anda ortaya çıkmadığı gibi bir anda da miadını doldurup ortadan silinmezler. En bürokratik örgütlerin dahi geçmişteki şu veya bu biçimdeki mücadeleleri sırasında işçi sınıfı ve onun öncüsü üzerinde tesis ettikleri güven ve bağlılık duygusu, onun günlük mücadelesinde önemli bir yeri tutar. Dolayısıyla sınıfın belirli kesimlerinin bilincindeki devrimleşme veya sınıf mücadelesi koşullarındaki radikal değişimler bir anda ve otomatik olarak sınıfın bütününe eski ekonomik veya politik önderliğinden koparak yeni ve devrimci bir önderliğin bayrağı altında toplanmasını sağlamaz. Devrimci bir durumun varlığında yaygın kitle özörgütlenmelerinin kurulmaya başladığı dönemlerde bile bazen eski ve ipliği pazar çıkmış önderlikler bu kitle seferberlik organlarında önemli bir güç olarak yer alabilir ve sınıfın yolunu şaşırtmayı başarabilirler.

Bürokratik önderliklerin yıkılması ve bunlara karşı devrimci bir alternatifin ortaya çıkışı, çatışmanın şiddetlendiği dönemlerdeki bir an meselesi değildir. Sınıfın öncüsü içinde, daha önceleri uzun yıllar boyunca planlı bir faaliyet yürütmeden, bu öncünün ideolojik, politik ve örgütsel birlik ve bağımsızlığını sağlamadan, onların etrafında kenetlendikleri bir mücadele programını çeşitli mücadele alanları içinde hayata geçirme çabası göstermeden böyle bir alternatif yaratılamaz. Devrimci yükseliş dönem-

lerinde, yani sınıf bilincinin normalin çok üzerinde bir hızla yükseldiği dönemlerde devrimci örgütler de hızlı bir yükselişin içine girer. Ancak bu örgütlerin hazırlıkları yetersizse, geleneksel önderlikleri aşmaları ve süreci devrimci bir tarzda yönlendirmeleri çok güçtür. İşçi sınıfı böyle bir dönemde bile, eğer güvenini ciddi ve kalıcı bir biçimde kazanmış yeni bir önderliğe sahip değilse, eski önderliklerini gönülsüzce de olsa takip edecektir. Çünkü işçiler örgütlülüğün önemini uzun deneyleriyle kavramışlardır; bu eğilimleri, bazı dönemlerde aldığı pasif, uzlaşmacı tutumları ile nihai çıkarları arasındaki bir çelişki gibi görünse de sınıf karakterinin önemli göstergelerinden biri olması nedeniyle üzerinden kolayca atlanmaması gereken bir olgudur.

Bu açıdan bakıldığında, işçi sınıfının en hareketli ve mücadeleci kesiminin yegâne kitle örgütü olan DİSK bürokrasisinin aşılamaışının nede-nini, işçi sınıfının “bilinç geriliğinde” ya da bürokratik kavrayışın sınıfın öncü kesimlerine de egemen olmasında değil, sınıfın bir başka önderlik seçeneğine sahip olmamasında aramak gerekir. Elbette işçi sınıfının geniş kesimleri, özellikle CHP etkisiyle reformist yanılısma içindeydi. Ama mücadelenin doruk noktasına ulaştığı 1977-79 döneminde çeşitli öncü kesimler bu yanılısamaları aşmaya başladığı gibi (Tariş, Çukobirlik mücadelelerini anımsayalım), sınıfın çoğunluğu için de böyle bir imkânın zemini doğmuştu. Ama aynı zamanda o dönem için “kendiliğinden mücadelelenin” sınırlarına da dayanılmıştı. Kitlelerin içinde, onlara güven veren, onları içinde bulundukları durumda kavrayıp ileri sıçratabilen devrimci bir önderliğin yokluğu, bürokrasinin egemenliğini (kimi çatlamalara rağmen) sürdürebilmesini ve tabii sonunda işçi sınıfını 12 Eylül cuntasının ellerine teslim edebilmesini olanaklı kıldı.

İşçi sınıfının nesnel görevi dediğimizde, onun tarihsel görevinden, yani insan emeği ve eyleminin özgür ve bilinçli olarak dünyayı değiştirmesini sağlayacak koşulları yaratmasını ve bunların önündeki engelleri kaldırmasını kastediyoruz. Bunun önkoşulu ise, sınıf mücadelesinin çeşitli sektörlerinin proletarya önderliği altında birleştirilerek iktidar hedefine doğru yönlendirilmesi ve iktidarın ele geçirilmesidir. Sınıfın bu mücadeleyi önderlikleri dolayımıyla sürdüreceği gerçeğini burada bir kez daha vurgulamak gerekiyor. Sınıf, parti ve önderlik arasındaki diyalektik bağın doğru bir biçimde kurulması bu yüzden mücadele sürecinin en önemli

halkasını teşkil eder. Bu bağı ve devrimci politikaları sınıf mücadelesinin yasalarına uygun bir biçimde kurabilen parti ve onun liderliği önderlik krizini çözebilir ve kitle seferberlik organlarını yaratmada sınıfa öncülük edebilir. Proletaryanın sınırlı siyasi bilincindeki sıçramalar, onun hızlı bir biçimde düzenden kopuşu kendi özeylemiyile birlikte o eylem içinde önderliklerinin program ve politikalarıyla da sıkı sıkıya bağlıdır,

1970’ler Türkiye’sindeki siyasi önderliklerin niteliklerine bakıldığında bunların sınıfı devrimci bir tarzda örgütlenme, sınıf bağımsızlığı için mücadele ve sosyalist bir devrim yolunda ilerleme gibi yönelimlerinin olmadığı görülür. Sosyalizm ve işçi sınıfı sözcüklerinin çok sık tekrarlanması başka, işçi sınıfının devrimci örgütlenmesini ve sosyalizmi hedefleyen politika ve programların inşası ise başka şeylerdir. Kaldı ki, o dönemki mevcut önderliklerin Stalinist ideolojik yapıları onları esas olarak küçük burjuva devrim teorilerinin çıkmazına sokmuştu.

İşçi sınıfı içindeki faaliyetlerini ağırlıklı bir biçimde sendikal bürokrasinin çeşitli kademelerinde ele geçirdiği mevzilerden yürüten TKP, sınıfın öncü kesimi içinde hatırı sayılır bir desteğe sahipti. Ancak bu gücü esas amacı olan yasallaşma doğrultusunda kullanırken sınıfın önüne de “ileri demokrasi” adını verdiği Menşevik ucubeyi koyuyordu. Bu uğurda her kılığa girmeye de hazırdı. TKP’nin özellikle uzunca bir dönem etkili olduğu DİŞK liderliğinin politikalarının oluşmasında ve işçi sınıfının CHP’nin kuyruğuna takılmasında önemli bir rolü olmuştur. Faşist harekete karşı silahlı mücadeleyi sürdüren Stalinist, popülist radikal örgütlenmeler ise, ideolojik yapıları ve “halk devrimi” anlayışları nedeniyle, sınıfa ilişkin iddiaları ne olursa olsun, bağımsız bir proletarya hareketi ve önderliği inşası perspektifinden son derece uzak bir noktada bulunuyorlardı. Sözü edilen gruplar için (ayrıca onlara kaynaklık eden 12 Mart öncesi gruplar için de) işçi sınıfı, devrimci mücadelede fiili olarak önder bir güç olmaksızın ziyade “halk güçlerinin” bir parçası idi.

Bu grupların tabanlarında yer alan çok sayıdaki devrimci işçi ise ekonominin ve sendikal hareketin etkili sektörleri dışındaki alanlarda bulunmaktaydılar. Konumları, bu hareketleri güçlü sendikal yapılar içinde fraksiyonlar oluşturmak yerine işçi sınıfına karşı sektör bir ultimatömcülüğe ve minik sendikalar kurarak sınıf hareketini parçalamaya itiyordu. Sonuçta bu Stalinist popülist gruplar, içlerinde kısmen işçileri de barın-

dıran küçük burjuva, köylü, kent yoksulu ve işsiz hareketi, yani tam bir “halk hareketi” haline gelmişlerdi.

TİP, TSİP gibi, kendilerini parlamenter mücadeleyle sınırlayan reformist Stalinist hareketler ise, TKP ile sendikal ve politik rekabetin dışında öz olarak ondan daha farklı bir niteliğe sahip değillerdi.

Yenilgi ve yeni dönem

Dönemin önderlik bunalımıyla belirlenen bu siyasi manzarası, yapısındaki önemli zaafılara rağmen uzun yıllar boyunca toplumsal mücadelenin en önemli güçlerinden biri olan işçi sınıfının, mücadelenin bu belirleyici döneminde krizin devrimci bir tarzda çözümünü sağlayacak ve diğer emekçi kesimleri peşinden sürükleyebilecek bağımsız bir güç olmasını engelledi. Bunun önemli bir sonucu ise, 1970 sonrası dönemde ciddi bir radikalleşmeye giren ve önemli bir bölümü de sola destek veren kentli orta sınıfın, değişim umutlarını kaybederek 12 Eylül’le birlikte askeri diktatörlüğün destekçisi haline gelmesi oldu.

Darbeyle başlayan yeni dönemde işçi sınıfı son yirmi yıldaki kazanmalarını hızla kaybetti. İşçiler burjuvazi karşısında tüm etkili silahlarından arındırılarak vahşi bir sömürüye terk edildi.

Sömürünün yoğunlaşması, iş güvencesinin önemli ölçüde yitirilmesi, yeni iş ve sendika yasalarındaki kısıtlamalar, kıdem tazminatı vb. haklarındaki budamalar, emeğe karşı kapsamlı bir ideolojik saldırı eşliğinde gerçekleşti. Bütün bunların sonucu işçi sınıfı ve emekçilerin mutlak yoksullaşması idi. Ayrıca yabancı sermaye de Türkiye’nin ucuz emek cenneti olduğu yolundaki propagandayla sömürüye doğrudan ortak edilmeye çağırılıyordu. Serbest piyasa ekonomisi modeli, devletin sosyal ve sendikal politika ve düzenlemelerinde geçmişe göre önemli değişiklikleri de beraberinde getirdi. 1980’li yılların uluslararası ekonomi bağlamındaki emek karşıtı politikalarının, dünya ekonomisiyle bütünleşmeye çalışan Türkiye’de askeri rejim altındaki uygulama biçimiydi bunlar. Devlet artık sert ama koruyucu bir baba görüntüsünü terk etmiş ve işçi sınıfına karşı eli sopalı polis kimliğini üstlenmiş, yani ancak şiddetli bir proletarya-burjuvazi karşıtlığı söz konusu olduğunda ortaya çıkardığı gerçek yüzündeki maskeyi yırtıp atmıştı.

Kuruluşundan beri bir devlet kurumu gibi var olmaya alışan Türk-İş,

tüm tek taraflı tavizlerine rağmen devletin ve kamu kuruluşlarının yapısındaki değişimler ve güçlü özelleştirme eğilimleri sonucunda devletin dışına atılma durumuyla karşı karşıya kaldı. Özellikle ANAP döneminde devlet, Türk-İş için üst düzey pazarlıkların bir muhatabı olmaktan çıkarak özel kesimdeki işveren örgütleri ile ortak hareket eden bir patron olarak sendikalarla karşı karşıya gelmeye başladı.

Kamu sektörünün yapısındaki bu değişim işçi sınıfının buralarda istihdam edilen kesimlerinin adeta gelenekselleşmiş olan hareketsizliğinin sarsılmasına da yol açtı. Şiddetli darbelerle alışılmış durumlarının dışına itilen bu işçiler uzun yıllar sonra kendilerini sınıfın diğer bölümüyle kader ortaklığı içinde buldular. İşçi sınıfının sektörel anlamda heterojen yapısı yönüyle kırılmaya başlamıştı.

Sadece özel sektörde değil, büyük devlet işletmelerinde çalışma da artık bir ayrıcalık, köylüler ve kent yoksulları için bir kurtuluş olmaktan çıkmıştı. Ayrıca eskiden olduğu gibi kıdem tazminatı sayesinde dışarıda bağımsız bir küçük dükkân açma umudu (ki bu bir anlamda sınıf atlama umudunu da besliyordu) önemli ölçüde ortadan kalktı.

İşçi sınıfının varlık koşullarında eskisine oranla önemli farklılıkların meydana geldiği bu dönemde ekonomik model değişikliği, devlet-işçi sınıfı ilişkilerindeki değişim ve sendikaların konum ve güçlerindeki ciddi gerilemelerin sonucu olarak işçi sınıfının yoksullaşması, mülksüzleşmesi, kırsal kesimle bağlarının önemli ölçüde zayıflaması gibi olgular da ortaya çıktı. İşçi sınıfının birçok üyesinin ve bunların ailelerinin geçinebilmek için kısmen marjinal sektörlere kayması ve yaygın işsizlik gibi etkenlerin sınıfın fiziksel yapısı ve bilincindeki tahrip edici etkiler gene bu dönemin sonuçlarıydı.

Koşullardaki tüm olumsuzluklara rağmen işçi sınıfı içinde onun bilinci ve eylemi açısından olumlu sonuçlar doğurması muhtemel bazı başka değişimler de görüldü. Sınıfa yeni katılanların eğitim düzeylerinin öncekilere göre daha yüksek olması, bu yeniler içinde normal ve teknik lise mezunlarının çokluğu, 1980 öncesi dönemi gerek okullarında gerekse gecekondulu mahallelerdeki siyasi mücadele ortamlarında yaşamış olanların işyerlerine girmesi ve en önemlisi sözü edilenlerin doğal olarak genç işçiler olması, bu tip değişimlerin örnekleridir.

12 Eylül’le birlikte binlerce DİSK üyesi sendikası kalmamak için Türk-İş üyesi sendikaların saflarına katıldı. Bu durum ilk bakışta belirli bir mücadele geleneği olan işçilerin “devletleştirilmesi” gibi görünse de Türkiye’nin özgül koşulları içinde her şeye karşın olumlu bir sonuç yarattı. Türk-İş’in düştüğü durumun da etkisiyle bu işçiler farklı bir geleneğe sahip olan diğer sınıf kardeşlerini sınıf mücadelesi açısından olumlu bir biçimde etkilediler.

12 Eylül askeri diktatörlüğü ve sonrasında iktidara gelen ANAP’ın ideolojik ve siyasi taarruzunun etkisiyle güçlenen depolitizasyon, işçileri “aşırı istekleri” nedeniyle her türlü kötülüğün başlıca müsebbiplerinden biri olarak gösteren propaganda, serbest piyasa ekonomisinin nimetleri üzerine vaazlar, geçmiş dönemdeki işçi ücretlerine ilişkin yalanlar ve nihayet çıplak şiddet tehditi gibi nedenlerle, egemen sınıfının çalışanlar üzerinde oluşturduğu toplumsal baskı, ekonomik modelin emekçilere ilişkin sonuçlarının ortaya çıkması ve bu modelin başlıca temsilcisi olan ANAP’ın hızla güç kaybetmeye başlaması ve burjuva muhalefetin hükümete karşı tavrındaki sertleşme gibi nedenlerle görece olarak kırılmaya başladı. Bunlar siyasal konjonktürde bir değişme anlamına da geliyordu.

Sınıf mücadelesinde yeni döneme işaret eden 1989 Bahar eylemleri bu koşullar altında ortaya çıktı, Yüzbinlerce kamu işçisi, Türk-İş’in ve bağlı sendika bürokratlarının gönülsüz veya yarı gönüllü tavırlarına ve geçiş-tirme eğilimlerine rağmen çok değişik eylem biçimleriyle harekete geçti. Bu kitlesel eylemler esas olarak 12 Eylül felaketinin yarattığı korku ve endişeleri daha az taşıyan genç bir öncü işçi kuşağı, özellikle de sendika şubelerindeki mücadeleciler tarafından yönetildi. Bu en azından sokakta böyleydi. Eylemler genellikle hükümet karşıtı olmakla sınırlı kısmi bir siyasi bilinci açığa çıkartmakla birlikte, rejimi, anayasa ve yasaların işçi haklarına getirdiği sınırlamaları fazlaca hedeflemeyen sınıfın içinde bulunduğu ağır yoksulluk koşulları ve ücretler üzerinde odaklaştı. Daha önceki dokuz yıllık şiddetli depolitizasyon, ideolojik baskı, sendikal aciz ve siyasi önderliğin yokluğu gibi olumsuzluklar göz önüne alındığında, böyle bir durumun doğal olduğu anlaşılır. Ayrıca ciddi bir yenilgi ve yoksullaşmanın yarattığı bilinç tahribatı ve özgüven kaybı ilk elde sınıfın fiziksel varlık koşullarının düzeltilmesiyle aşılabilirdi. Mücadeleyle maddi koşullarda salt parasal da olsa kısmi bir düzelme elde eden işçi sınıfının

özgüvenini tekrardan sağlayabileceği bir gerçektir. Bahar eylemlerinin kitleselliği ve toplumun çeşitli kesimlerinin destek ve sempatisini elde etmesi, işçilerin yeniden bir güven kazanmasının yanı sıra toplumsal sahneye yeniden çıkışlarını da sağladı. Bu durum sınıf bilinci açısından son derece önemliydi. Ancak bu bilinç eylemlerin kendiliğindenliği ve siyasal açılarının darlığıyla sınırlanıyordu.

Canlanma ve zaafılar

İşçi sınıfının bu yeni canlanması önderlik sorununu da tekrar gündeme getirdi. Eylemler, sendika yönetimlerinin diktiği engelleri büyük ölçüde aşmayı başardı. Fakat bu sendikal çerçevenin aşılması anlamına gelmiyordu. Sonuçta iş tekrar sendika-hükümet pazarlığına geldiğinde denetim gene bürokrasinin eline geçiyordu. Sosyalist hareketin güçsüzlük, ideolojik kargaşa, siyasal ve Örgütsel hazırsızlık gibi birçok nedenle çoğu zaman izleyici olarak katıldığı ve belirleyici etkiler yapamadığı bu mücadele, sendika bürokratlarının da angaje olduğu muhalif burjuva partileri tarafından istismar edilmeye başladı. Eylemler üzerinde sınırlayıcı etki yaratma ve hareketi ANAP'a karşı yedeğe alma amacındaki bu partiler böylece sınıfın bağımsızlaşmasının da önünü kesmeyi başarıyorlardı.

İşçi sınıfının canlanma süreci bahar eylemleriyle sınırlı kalmadı. Daha sonraları çeşitli sektörlerdeki mücadelelerle de sürdü. Sınıfın tabandan gelen basıncı sendika bürokratları üzerindeki etkisini hissettiriyordu. Sendika bürokrasisinin ikili bir tavrı vardı. Birincisi, bu basıncı ANAP hükümeti ile pazarlıklarında bir tehdit unsuru olarak kullanmak ve muhalefetteki burjuva partileriyle daha sonraki bir hükümet döneminde gerekli olacak ilişkilerini o günden kurmak. Bürokrasi bu tavrıyla aslında devletle eski sıkı ilişkilerini yeniden kurmayı amaçlıyordu. Bürokrasinin ikinci amacı da sınıf hareketinin sendikalardaki bürokratik saltanatı ve mekanizmaları parçalamasını, rejime yönelik bir siyasallık kazanmasını önlemektir.

Bu yükseliş dönemindeki en önemli eylem kuşkusuz Zonguldak grevi idi. 1965 yılındaki Kozlu olaylarından sonra uzun süre sessizliğin hüküm sürdüğü havza, önce son derece düşük ücretlere karşı harekete geçti. Ancak sorun kısa sürede kömür ocaklarının yüksek maliyet ve verimsizlik nedeniyle kapatılması tartışmalarına kadar uzandı. Sorunun kapsamının bu biçimde genişlemesi ve işçi ücretlerinin ötesinde tüm halkın geleceğini

etkileyen bir boyut kazanması, yöredeki işçi sınıfına geniş bir toplumsal destek sağladı. Böylece madencilerin grevi bir anda sadece işyeri önünde gözcülerin beklediği, geri kalan işçilerin de evlerine ve başka yerlere dağıldığı bir grev olmaktan çıktı. İşçiler ve onları destekleyen halk her gün düzenli olarak toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasasını çiğneyerek sokaklara çıktı. Her gün işe gider gibi eyleme gitti. Burada da hem sendika yönetimlerinin hem de burjuva muhalefетinin sınırlayıcı ve “sahip çıkıcı” faaliyetlerine tanık olundu. Sendikacılar tarafından “lâf olsun diye” havaya savrulan “Ankara Yürüyüşü” tehditi işçiler tarafından ciddiye alınıp yürüyüş başladığında durum artık farklı bir siyasi boyut kazanmıştı. İşçi eyleminin gücü ve kararlılığı o güne kadar gönülsüz davranmış olan Türk-İş’i paniğe uğrattırırken, gene o güne kadar Zonguldak işçilerini pohpohlayan burjuva politikacılarını da şaşkına çevirmişti. Bunlar Türkiye’de ilk defa bir hükümetin seçim sandığında veya bir darbeyle değil, bir işçi eylemiyle devrilmesinin muhtemel sonuçlarını düşünmek bile istemiyorlardı. Yürüyüşün bilinen nedenlerle durdurulması Zonguldak işçilerinin moraline ciddi bir darbe indirirken, eylemden paniğe kapılanların derin bir nefes almasını sağladı.

Türk-İş’in yıllardan beri hükümetlere karşı içi boş bir tehdit olarak tekrarladığı, ancak işçilerin son yıllardaki eylemlerinde sahip çıktıkları “genel grev” sloganı pratik olarak 3 Ocak 1991 tarihinde hayata geçti. Ancak Türk-İş’in artık klasikleşmiş ihanet çizgisine uygun bir “hayalet eylem”, bir işe gitmeme eylemi olarak.

Bu sırada patlak veren Körfez Savaşı, hükümete uzun zamandır beklediği fırsatı sağladı. ANAP hükümeti grev yasağı silahını kullanmaya başladı. Bu aynı zamanda, yaklaşık iki yıl süren bir yükselişin yerini bir geri çekilişe bırakmasının başlangıcı oldu. Grev yasaklama uygulaması salt ekonomik nedenlere dayanmıyordu. İşçi sınıfı Körfez Krizi’nin ilk dönemlerinde gerçekleştirdiği eylemlerinde 1989 baharında olduğundan daha politik bir hava içindeydi. İşçiler, Zonguldak grevinin ulaştığı boyutlar nedeniyle ortaya çıkan hükümet karıştı sloganlarla sınırlı kalmayıp, ANAP hükümetinin savaşı ve saldırgan Ortadoğu politikalarına da karşı çıkıyorlardı. İşçi sınıfı savaşa karşı çıktığı gibi savaşa gitmek de istemiyordu. Hükümetin bütün imkanlarını kullanarak yaratmaya çalıştığı Saddam dehşetine dayalı Amerikancı hava, bu yüzden yeterince etkili olamıyordu.

Hükümet, politikalarının önündeki bu ciddi engeli kaldırmak için, yani siyasi nedenlerle de grev yasaklarını gündeme getirdi.

Mücadelenin geri çekilişinin tek nedeninin bu yasaklar olduğunu söylemek son derece yanıltıcı olur. Bu geri çekilmenin nedenlerini, yükseliş dönemindeki mücadelelerin yukarıda değindiğimiz karakterini ve Türkiye’de Körfez Krizi ile girilen yeni dönemin özelliklerini dikkate aldığımızda daha iyi anlayabiliriz.

İşçi sınıfı yükseliş döneminde özellikle ücretler konusunda kısmi kazanımlar sağladı. Ancak eylemlerin bir anlamda kaçınılmaz olarak ücretler konusunda yoğunlaşması, siyasal boyutunun sınırlılığı, işçi sınıfının yok edilen kendi yasal hakları da dahil olmak üzere 12 Eylül’ün getirdiği toplumsal çerçeveyi kırmak yönünde harekete geçememesi, onun gücünü azaltan önemli nedenlerdir. Gene bu eylemler bütün zorlayıcı özelliklerine rağmen var olan sendikal sınırlamaları kırmak, bürokratik önderlikleri devirmek ve kitle örgütlenmelerini yaratmak yönünde bir gelişme gösteremedi. Normal dönemlerde belirli başarılar kazanabilen sendikal önderlikler zor konjonktürlerde istinasız olarak gösterdikleri acizlik ve ihanetlerine rağmen, kitlesel yükselişin fırtınasıyla şöyle bir sallandırlarsa da yıkılmadılar. İşçi sınıfı eylemlerinin esas olarak toplu sözleşme dönemleriyle sınırlılığı ve bunun da farklı sektörlerdeki işçilerin aynı anda ve birlikte hareketlerini engelleyen bir neden olması, sınıfın gücünün zaafa uğramasına yol açıyordu. Gerçekten de kamu sektörü işçilerinin mücadelesi özel sektör işçilerinin sempati dışında aktif desteğini sağlayamamıştı. Zonguldak grevi ve yürüyüşü de işçi sınıfının diğer kesimleri ve sendikal örgütleri tarafından yalnız bırakılmıştı. Böylece sınıf bilinci üzerinde inkâr edilemez katkıları olan bu mücadeleler, son tahlilde sınırlı eylemler olarak kalmış ve bu özelliklerinden dolayı da sınıfın toplumsal ve siyasi bilinci üzerinde sınırlı bir etki yaratmıştı. Öncüleri örgütleyebilecek ve giderek sınıfın geniş kesimleri üzerinde güven ve devrimci bir siyasal otorite tesis edebilme yeteneğine sahip bir önderliğin yokluğu veya bu yükseliş döneminden güçlenerek çıkamaması ilk elde göze çarpan ciddi zaafıydı.

Durgunluk ve sendikalarla aczi

Savaş, terör ve Kürt hareketi gibi bahanelerle baskının arttığı sonraki dönemde, bu devlet baskısının yanı sıra patronların yoğun bir saldırısına da tanık olundu. Toplu sözleşmelerin ardından yaygın işçi çıkarmaları

başladı. Yüz binlerce işçi işsizler ordusu saflarına gönderildi. Patronlar artık belirli bir oranın üzerindeki ücret artışını kesinlikle kabul etmeme iradesinin yanı sıra, iş güvencesi sağlamaya yönelik yasa tasarılarına karşı da şiddetli bir direnç gösteriyorlardı. İşçi sınıfı bu koşullar altında tam bir savunma mevzisine çekilmek zorunda kaldı.

Bugün, işten çıkarmalara karşı yer yer girişilen bazı direniş eylemlerine ve hatta pasif fabrika işgallerine rağmen, sınıfın birlik ve dayanışma içinde ortak tehlikeye karşı direnmesi henüz söz konusu değil. Eylemler genellikle yalıtılmış bir özellik taşıyor. ANAP hükümeti belasından kurtulmalarının ardından, yeniden devlet katına kabul edilme hayalleri kurmaya başlayan ve bu amaçla DYP-SHP hükümetinin kuyruğuna takılan sendika bürokrasisi, yeni hükümete süre tanıma gibi bir bahanenin ardına sığınarak bekliyor. Bu bürokratik kast, daha çok sendikalardaki konumunu koruyabilmek için üye tabanlarına ve öncü işçilere karşı çeşitli önlemler almakla meşgul. Bürokratlar bugünkü durgun dönemi İşçilerin baskısından uzak bir biçimde kendi yararlarına kullanmaya çalışıyorlar. Ayakta kalabilmek amacıyla yaptıkları manevralar ve çevirdikleri dolaplar, sendika seçimlerini yeniden ve adeta tam kadro olarak kazanmalarını sağlamakla birlikte, altlarındaki toprağın giderek kaymasına ve yok olmasına da yol açıyor. Üye kayıplarına uğrayan sendikalar, ne pahasına olursa olsun toplu sözleşmeleri imzalayıp günlerini kurtarma eğilimindedir. Bu bakımdan, önümüzdeki toplu sözleşmelerde yeni kazanımlar bir yana, var olan düzeyin korunabileceği bile şüphelidir. Basit ücret pazarlığıyla sınırlı sendikacılık, işçilerin işçi olarak varlıklarını bile koruyamayacak bir duruma gelmiştir.

Patronların direnci, sendikaların durumu, hükümetin işçilerin yaşam koşullarında ve onları ilgilendiren yasalar konusunda herhangi bir değişiklik yapmak niyeti taşımaması, taşeronlaştırma çabaları, KİT'lere yönelik özelleştirme kampanyası... bütün bunlar hesaba katıldığında işçi sınıfını zor günlerin beklediği görülebilir.

Yükseliş döneminin, yarattığı tüm coşkuya, özgüvene ve bilinç yükselişine rağmen, içinde taşıdığı zaafılar, sonraki dönemde, siyasal konjonktürün de değişmesiyle birlikte yukarıda anlatmaya çalıştığımız manzaraya yol açan etkenler haline gelmiştir. Sınıf savaşında, nedeni ne olursa olsun tüm yarım kalmış mücadele, örgütlenme ve kopuşlar, bilinç sınırlılıkları,

önderlik yokluğu, bağımsızlığın gerçekleşmemesi gibi nedenler ciddi yenilgilere ya da gerilemelere yol açar.

Sonuçlar ve görevler

Türkiye'nin yaşadığı ağır ekonomik ve siyasal istikrarsızlık, var olan uluslararası durumda kısa ve orta vadede burjuva tarzda çözümlenebilecek gibi değil. Giderek ağırlaşan sorunlar, genel dünya bunalımının ve Kürt sorununun da etkisiyle tam bir siyasal bunalıma dönüşebilir. Böyle bir bunalımın “demokratik” yöntemlerle aşılamayacağı daha bugünkü uygulamalardan anlaşıyor.

Bugün devletin baskı ve terör girişimlerini, “yükselen ve gelişen sınıf mücadelesi” karşısında telaşa kapılan burjuvazinin almak zorunda kaldığı tedbirler olarak tanımlamak, uzun vadede doğru olsa bile bugün kısır bir ajitasyon olmanın ötesine geçmez. Burjuvazinin ve devletin kendi çıkarmasına çözüm aradığı doğrudur. Ancak burjuvazinin kafasına koyduğu bir planı adım adım ve her defasında bilinçli tercihlerle siyasi çözümlere dönüştürdüğü söylenemez. Egemen sınıf temsilcileri görünürdeki tüm çatışmalarına rağmen, serbest piyasa ekonomisi, uluslararası kapitalizmle bütünleşme ve Kürt sorununun esas olarak şiddet yoluyla çözümü noktalarında hemfikirler. Programları ciddi farklılıklar taşımayan ve son seçimlerde de görüldüğü gibi eski güçlerinde büyük aşınmalar yaşayan burjuva partileri, emek karşıtı ve ulusal hareketi ezmeye yönelik politikalar uygulamak konusunda aynı çizgideler. Ama hepsi bu. Bu durum, bütün bu politikaların tek merkezden kotarıldığı ve pürüzsüz bir biçimde yaşama geçirilebileceği anlamına gelmiyor. Toplumsal istikrarsızlık kaçınılmaz olarak burjuvazinin saflarına da yansıyor ve burjuvazinin toplum üzerindeki kollektif egemenliğini tehdit ediyor. Henüz burjuvazi için ciddi bir önderlik bunalımından söz etmek erken, ama bunun sinyalleri de yok değil. Refah Partisi'nin son seçim başarısı bu açıdan önem taşıyor.

İşçi sınıfı mücadelesindeki mevcut durgunluk şüphesiz mutlak bir anlam taşıyor. Günlük sınıf mücadelesi yer yer çeşitli biçimler altında sürüyor; ancak sözünü ettiğimiz durgunluk bu mücadelelerin birleşik, genelleşmiş ve istikrar kazanmış bir durum almadığı anlamına geliyor. Bu durum bugün işçi sınıfının ekonomik ve politik mücadele gücünü ve toplumsal ağırlığını zayıflatıyor.

İşçi sınıfının kesin ve belirleyici bir yenilgiye uğramadığı açık. Sınıf mücadelesi her zaman yükselen bir eğri çizmez, zaman zaman geri çekilmeler ve durgunluklar da yaşar. Sorun geri çekilişin veya durgunluğun bir bozguna ve yılgınlığa dönüşmemesidir. Böyle durumlarda önceki mücadele derslerini iyi değerlendirerek yeni bir kalkış noktasının oluşturulabilmesi büyük önem kazanır. Bu noktada devrimci parti sorunu bütün ağırlığıyla kendini ortaya kor.

Son tahlilde siyaset alanında kazanılabilecek olan mücadeleye ancak sınıfın örgütlü öncüsü ve hafızası olma işlevini yerine getirebilen devrimci bir parti önderlik edebilir. Günlük mücadelenin amaçlarının uçup gitmemesi, bunların birleştirilebilmesi, öncü işçilerin eğitimi ve örgütlenmesi gibi bugünkü görevlerin yanı sıra, mücadelenin yükseliş dönemlerinde işçi sınıfının bağımsızlaşması ve devrimci eğitimi açısından büyük önem taşıyan kitle seferberlik organlarının, çeşitli özörgütlenmelerinin oluşturulması sürecinde de böyle bir partinin tayin edici önemi vardır. Sınıf kendi eylemiyle öğrenir, ancak öğrenilenlerin, tarihsel amacı hedefleyen kapsamlı bir siyasal bilince dönüşmesi devrimci Marksist bir parti tarafından gerçekleştirilebilir. Gene böyle bir parti, burjuva partilerinin işçilerin fabrika ve sokaklardaki mücadelelerini kendi oylarına çevirmesini önleyebilir. Devrimci Marksist bir parti sendikalar ve çeşitli işçi örgütlerinde oluşturacağı güçlü ve militan fraksiyonlarla sendikalarda bürokrasiye karşı ciddi bir siyasal muhalefet yapıp bürokrasinin gücünü kırabilir.

Öte yandan, hâlâ işçi sınıfının yegâne kitle örgütleri olan sendikaların güçsüzleşmesi, bizzat işçi sınıfının kendisi için de önemli sorunlar yaratmaktadır. Bürokrasi bu örgütleri giderek işlevsizleştirmekte ve bir çöküşe sürüklemektedir. İktidarlarını korumak ve muhalefeti daha tabandayken eritebilmek konusunda inanılmaz yeteneklere sahip olan bu kast, sınıf mücadelesi önündeki en büyük engeldir. Devletten bağımsızlaşma doğrultusunda ne yetenekleri ne de istekleri olan ve işçi sınıfını fizik ve moral olarak ayakta tutabilmek gibi en temel görevlerini dahi başarmaktan aciz olan bürokratların devrilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. “Kapitalizmin zaferini” değişmez bir veri olarak alan kimi tescilli bürokratlar da, sınıf mücadelesinin modası geçmişliğinden dem vurup “küreselleşme, globalleşme” gibi yeni öğrendikleri kavramları tekrarlayarak işçi sınıfına “verimli çalışma, iş hayatında işçilerin görevleri, yararlı emek” gibi vaaz-

lar veriyorlar, sendikal harekeli bunların üzerine oturtmaya çalışıyorlar. Bu “modern” bürokratların amacı, kapitalizmin çizdiği gelecek tablosunda kendilerine bir yer bulabilmek ve artık pek istenmedikleri sistemin bir kenarına ilişebilmektir. İşçi sınıfının birer kitle örgülü olan sendikadaki sayısız olumsuzlukları sayarak onları reddetmek, yok saymak amacıyla değiliz, ancak var olan durumu da görmek zorundayız. Yönetici bürokrasinin olağan ihanetleri, tarihin bazı dönüm noktalarında büyük felaketlere, telafisi kolay olmayan olağanüstü yıkımlara yol açar. Bu nedenle devrimci Marksistler ve öncü İşçiler sendika muhalefetine ilişkin alışılmış sözlerin ötesine geçmek, ilkeler korunmakla birlikte sınıfın yolunu açabilecek yeni örgütlenme biçimlerini ve yöntemlerini geliştirmekle yükümlüdürler.

Devletin koruyucu görüntüsü, burjuva partileri, sendika bürokrasisi gibi, işçi sınıfının düzenden bağımsızlaşmasını önleyen etkenlerin eski gücünde epeyce aşınmalar olmuştur. İşçilerin egemen ideolojiden bin bir yolla etkilenmeleri sürmekle beraber, düzen kurumlarının yol açtığı yanılmanın temelleri çok sağlam değil. Bu yüzden de burjuvazi, sınıfı daha ayağa kalkmadan ezmeye çalışıyor. Kapitalist düzen artık yoksullara inandırıcı vaatlerde bulunamıyor. İşçi oylarını alabilmek için verdikleri sözleri derhal ve bilerek unutan burjuva partileri, sistemin gerekleri nedeniyle her türlü popülist görüntüden sıyrılıyorlar. Düzen ve onun kurumları ile işçi sınıfı arasında ciddi bir nesnel boşluk oluşuyor. Bu boşluğun ideolojik, politik ve örgütsel olarak çeşitli düzeylerde ve devrimci bir tarzda doldurulması durumunda, sınıfın öncü güçlerini bir parti olarak örgütlemek, egemen ideolojinin gücünü kırmak ve kitle seferberlikleri yaratmak mümkün olabilecektir. Böylece harekete geçmiş bir işçi sınıfı, yoksul köylülüğü, kır proletaryasını, kent yoksullarını ve memurları kendi programı ve hedefleri etrafında toplayarak kendi sayısının çok üzerinde bir güçle toplumsal önderlik rolünü üstlenebilecektir.

Türkiye’deki bütün siyasal ve toplumsal güçleri kendi anaforu içine çeken ve tavır almak zorunda bırakan Kürt ulusal hareketi çok önemli bir devrimci dinamik olma özelliği içeriyor, işçi sınıfının bu harekete ilişkin tavrı, kendi geleceği açısından da büyük önem taşıyor. Egemen ideolojinin inkârcı tavrı, aldığı darbelerle aşındıkça ortaya çıkan güçsüzlük, şovenizm ve Kürt halkına karşı kampanyalar ve “topyekûn” savaş yön-

temleriyle aşılmaya çalışılıyor. İşçi sınıfı bu konuda da düzenden bağımsızlaşmak zorundadır. Ulusal sorun konusunda alacağı doğru tavır hem kendi saflarında etnik bir bölünme ve çatışmayı önleyecek, hem de kendi mücadelesinin şovenist bir dalga tarafından boğulmasını engelleyecektir. Enternasyonalist bilinç, vakti zamanında olduğu gibi 1 Mayıs'ta kürsüye dizilmiş yerli yabancı bürokratların önünden geçerek değil, başka halkların emekçileriyle somut dayanışmalar ve ortak mücadeleler yoluyla gelişebilir.

İşçi sınıfının önünde zorlu görevler vardır; işten atılmaların engellenmesi, iş güvencesi, 12 Eylül iş ve sendika yasalarının yırtılıp atılması, özelleştirme ve taşeronlaştırmaya karşı çıkma, devletin gittikçe şiddetlenen baskıcı politikalarına karşı mücadele ve en önemlisi derinleşen bunalımı kendi lehine çözebilmek... Bütün bunlar ancak işçilerin kendi öz deneyimleriyle gerçekleşebilecektir. Tarih bugüne kadar bilinen başka bir kurtarıcı yazmıyor. Ancak eyleme geçmek tek başına zaferi getirmiyor. Burada üzerinde durulması gereken nokta, gereksiz ve sonuçsuz eylemlerle işçi sınıfının potansiyelinin heba edilmemesi, mücadele azminin geliştirilmesi ve kalıcı özörgütlenmelerin yaratılması için ısrarlı bir çalışma yürütme gereğidir. Örneğin genel grev sloganı sıkça kullanılmakta ve temel amaç haline getirilmektedir. Genel grev işçi sınıfının gerçekten yerinde, zamanında ve tüm gücüyle hazırlanarak gerçekleştirdiği bir eylem olarak son derece etkili bir silahtır. Genel grevi başlı başına bir amaç, tek çıkar yol olarak görmek, onun bazı koşullar altında bizzat yapanları da vurabilecek bir silah olduğunu unutmak anlamına gelir. Ayrıca genel grevin soyut bir propaganda malzemesi haline dönüşmesi, Türk-İş'in "ben yaptım oldu" kaytarmacasına da yol açabilir. Genel grev ne sihirli bir değnektir ne de küçük burjuva umutsuzluğunun bir ifadesi olmalıdır.

Kitle özörgütlenmeleri konusunda da ciddiyetle yaklaşılmalıdır. Bir dönem hemen hiç bilinmeyen daha sonra da dillerden düşmeyen grev komiteleri, işyeri komite ve konseyleri gibi örgütlenmeler, sınıf mücadelesi ve bilincine çok önemli katkılar sağlamakla birlikte, durdukları yerde sınırsız ve mucizevi güçlere sahip değildir. Demokratik bir işleyişe sahip olmadıkları, tek bir eğilimin fabrika örgütlenmesi haline dönüştükleri ve devrimci siyasi etkilere yeterince maruz kalmadıkları durumlarda mücadelenin önüne yeni engeller olarak da dikilebilirler.

Kitlel ve kendiliğın patlama olasılıklarım göz ardı etmeden ve bu tür gelişmeleri de devrimci bir tarzda yönlendirme perspektifiyle yapılacak günlük faaliyet, işçi sınıfının küçükü büyükü tüm eylemlerini büyük bir ırmağın kolları gibi bütünsel mücadeleye bağlayacak sabırlı çalışma, esas olarak öncü işçilerce yürütülecektir. Kalıcı ve güvenilir örgütlenmeler ilk önce bu öncülerin devrimci bir tarzda kazanılıp, devrimci bir program etrafında örgütlenmesine bağlıdır. Çünkü bugünkü durgunluk esas olarak öznel koşullardan kaynaklanmaktadır. Sınıf mücadelesi ve bunun üzerinde yükselecek devrimci Marksist mücadele bugün güçlü nesnel temellere sahiptir. Sınıflar arasındaki antagonist ilişkileri örten örtüler bugün her zamankinden çok daha çıplaktır. Kapitalizm, işçi sınıfı ve emekçi halka insanca yaşamının asgari koşullarını sağlayacak güç ve yeteneğe sahip değildir. Milyonlarca proleter ve yoksul insan tamamen dışlanarak par-yalar haline getirilmek istenmektedir. Bugün var olan en acil, en çıplak sorunların çözümü talebini işçi sınıfının toplumsal kurtuluşuna bağlayabilecek bir programın kitlelerce benimsenmesinin nesnel ve gerçek temelleri mevcuttur.

Kasım 1992, *Enternasyonal Bülten*, Sayı 3

Sendikal Kriz ve DİSK'in Yeniden Doğuşu

(Kasım1992)

Anayasa Mahkemesi kararıyla eski malvarlığına kısmen de olsa kavuşan DİSK, bir “yeniden doğuş” süreci içine girmiş durumda. Şimdi DİSK yöneticilerini ilgilendiren en önemli konu, konfederasyona eski kurumsal yapısını kazandırmak. Bu tabii asgari bir “üye tabanı” gerektiriyor. O halde nasıl ve hangi alanlarda örgütlenecek? Hangi “emek sektörünün” temsilcisi olunacak? Haziran DİSK yöneticileri ve uzmanları bu konuları görüştüler, oldukça ilginç kararlar aldılar.

Bugünlerde sendikal çevrelerde bir konu ağırlıklı olarak inceleniyor, tartışılıyor: Dünya sendikacılık hareketinin krizi. Bu “kriz” kendini özellikle ciddi üye kayıpları biçiminde açığa vuruyor. Gerçekten de, başta ABD, Fransa ve İtalya gibi emperyalist metropoller olmak üzere pek çok ülkede “geleneksel” sendikalar yalnızca üye yitirmekle kalmıyorlar, “toplumsal ağırlıklarını” da yitiriyorlar. Bu da kaçınılmaz olarak işçi sınıfının kapitalist toplum içindeki “etki gücünün” sorgulanmasına yol açıyor.

Burjuva devlet kapitalist ekonomi sistemi içinde sendikaların “sözü dinlenir” kurumlar olmaktan uzaklaşmaya başlaması, dolayısıyla sistem içi dengeler açısından işçi sınıfının bir “mutabakat” ögesi olmaktan çıkması çeşitli nedenlere bağlanıyor. Bunlardan biri, emperyalist burjuvazinin Reaganizm ya da Thatcherizm olarak adlandırılan ekonomik ve toplumsal saldırı politikası. Toplumsal gelirin belirli bir bölümünün devlet dolayımıyla çalışan kitlelere aktarılması ve toplumsal dengenin bu yolla korunmasına yönelik “sosyal politikadan” köklü bir kopuşu ifade eden Friedmancı “yeni liberal” düşünce, “özgür, müdahalesiz” piyasa güçlerine ve fiyat mekanizmasına tapınarak bu ekonomik politikanın toplumsal

sonuçlarıyla ilgilenmez. Hangi sonuçlar? Her şeyden önce işsizlik, kazanılmış ekonomik ve toplumsal hakların kaybı ve yalnızca görelî değil, ama aynı zamanda mutlak bir yoksullaşma. İşte Reaganizm ya da Thatcherizm, bu sonuçları doğuran yeni liberal ekonomik politikaların yaygın kullanılan adları oldu. Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası'nca denetlenen ve dünya pazarının yeniden örgütlenmesini hedefleyen bu politikaların Türkiye'deki başlıca uygulayıcısı ise Turgut Özal oldu.¹

Toplumsal denge ya da “mutabakat” denen uzlaşma rejiminin bizzat egemen sınıflarca bozulduğu bir durumda, varlıklarını bu denge rejiminin varoluşuna bağlamış olan geleneksel sendikaların krize sürüklenmesi kaçınılmazdı. Bu noktada özellikle gelişmiş ülkelerdeki sendika bürokrasilerinin büyük bir bölümü, üye kayıplarını göze alarak, bu arada hükümetlerle ciddi çatışmalara girmekten özenle kaçınarak bir «bekleme» dönemine girdiler. Beklenen, emperyalist metropoller de sıkıştıran dünya ekonomik krizinin bu yeni liberal politikalarla aşılabilmesi ve burjuvazinin tekrar «mutabakat» isteyeceği eski «istikrar» sürecine dönülmesiydi. Ödenecek fatura ise esas olarak «güven kaybı» idi; bürokratlar bu faturayı borç-harc ödeyebileceklerini düşünüyorlardı. Ama, özellikle görece «eski» sektörlerde örgütlenmiş bazı sendikalar da bu «koma» halini atlatamayacaklarını düşünüyorlardı ve kendilerini geri dönüşsüz bir yol ayrımında görerek hükümetlerle sert kavgalara giriştiler. 1984'te İngiliz kömür işçilerinin yaklaşık bir yıl boyunca sürdürdükleri militan grev bunun en çıplak örneği oldu. Bir başka “aykırı” örnek de 1980'lerin başında Brezilya'da “gelenekselin” dışında, mücadeleci, militan bir sendikal yapı olan Merkezi İşçi Birliği'nin (CUT) doğuşu oldu.² İngiliz işçileri yenildi, CUT ise uzun bir düzene uyarlanma sürecine girdi.³ Bu olumsuz sonuçların alınmasında, İngiltere'de Arthur Scargill, Brezilya'da ise Lula'nın temsil ettiği “sol bürokrasilerin” sistemden radikal bir biçimde kopamamasının önemli rol oynadığı söylenebilir ve bu iddia doğrudur da, ama ne olursa olsun emperyalist demokrasi bu tip “aykırılıkları” aşındırmayı başardı.

Türkiye'de ise yeni liberal ekonomik politikaların DİSK bağlamındaki sonucunu biliyoruz. 12 Eylül diktatörlüğünün “teslim ol” çağırısına ellerinde bavul uzun kuyruklarla uyan DİSK bürokratlarını bu teslimiyete iten saik, herhalde o dönemde hapishaneyi en uygun “bekleme” yeri olarak görmeleriydi. Yalnızca devrimci, militan mücadele bilincinden ve

ruhundan yoksun olmakla kalmayan, ama aynı zamanda yaşadıkları dönemi ve süreci kavrama yeteneğinden de uzak olan DİSK bürokratları, kendilerine karşı bir “adli hata” yapıldığından yakınırırlarken gerçekten samimiydiler; çünkü, o güne kadarki sistem içi muhalif konumlarının ve reform taleplerinin, yeni liberal politikalar sonucunda sistemin referanslarının değişmesiyle birlikte “sistem dışı” kaldığını görememişlerdi. Bu yüzden de tüm savunmalarını eski sistemin “meşruiyeti” üzerine oturtular.

Devletin işçi sınıfı içindeki uzantısı biçiminde örgütlenmiş olan Türk-İş de, 12 Eylül darbesini selamlamasına ve diktatörlük hükümetine çalışma bakanı düzeyinde katılmasına rağmen batılı benzerlerinin akıbetinden kurtulamadı. Türk-İş bürokratlarının en önemli «üstünlüğü», toplu iş sözleşmelerini, yıllık bütçe görüşmeleri sırasında meclisin plan bütçe komisyonunda «bağıtlaması» idi. Oysa 1980’lerde Özal’ın şevkle uyguladığı yeni liberal ekonomik politikalar doğrultusunda kamu iktisadi teşekküllerinin (KİT) piyasa kuralları uyarınca işletilmesi ve giderek özelleştirilmesi gündeme gelince, ağırlıklı olarak bu tip işyerlerinde örgütlü olan Türk-İş sendikalarının bürokratları kendilerini ansızın alışık olmadıkları bir alanda, işgücünün fiyatının pazarlık mücadeleleri içinde belirlendiği bir ortamda buldular. Devlet ekonomi üzerindeki müdahale alanını daraltırken bu müdahalenin çeşitli araç ve aygıtlarını da tek tek elinden çıkartıyordu. Bunlardan biri de Türk-İş’ti. Ama bu hiçbir biçimde Türk-İş’in devletten bağımsızlaşması anlamına gelmiyordu. «Mutabakat» sisteminin dışına itilen basitçe Türk-İş değil, geleneksel sendikacılık sistemiydi. Dolayısıyla söz konusu olan da bir bağımsızlaşma değil, yeni bir tabiyet sisteminin kurulmasıydı.

Türk-İş bürokratları önce konfederasyonlarının da bir anlamda «özelleştirilmekte» olduğunu sandılar ve kendilerinin devlet aygıtı içindeki “ağırlıklarını” ve “önemlerini” hatırlatmak için “Genel Grev” tehdidinde bile bulundular. Bu “tehdidde”, 1989 baharında kendiliğinden biçimde yükselen işçi mücadelelerinin de etkisi vardı. Bir yandan geleneksel bir sendika olarak yeni liberal politikalar karşısında içine sürüklendiği kriz, öbür yandan dipten gelen dalganın zorlaması, Türk-İş bürokratlarını da batılı «meslektaşları» gibi kaderlerini kabullenmeye itti. Onlar için de üye kaybına, tensikatlara, özelleştirmelere, ücret ve sosyal hak kayıplarına göz

yummaktan başka çare yoktu. Bunun belki de tek aykırı örneği gene kömür işçileriydi. Zonguldaklı madencilerin Aralık 1990 grevi İngiliz yoldaşlarının gibi bir yıl sürmedi, ama koskoca bir kente fiilen egemen oldukları bir aylık muhteşem grevleri sırasında çok daha büyük bir hedefe uzandılar; Başkentini zaptı. Ne var ki bu girişimleri, Türkiye'nin Scargill'i olmaya soyunan Şemsi Denizler tarafından yarı yolda önlendi. Dolayısıyla sonları da aynı oldu: Yenilgi. Bunun hemen ardından Türk-İş bürokratlarının 3 Ocak'ta sahneye koydukları genel grevcilik oyunu Türkiye'deki sendikal krizin ilk perdesi tamamlanmış oldu. Şimdi Türk-İş ve DİSK yöneticileri, azalan sayıdaki üyeleriyle, kaybettikleri güven ve itibarlarıyla, uzaklaştırıldıkları toplumsal konumlarıyla, sistemin içindeki yerlerinin ne olabileceğini araştırıyorlar.

Geleneksel önderliklerin iflası

Yeni liberal ekonomik politikaların damgasını taşıyan 1980'li yıllar aynı zamanda geleneksel sendikal önderliklerin tüm ideolojik konumlanışlarıyla birlikte hızla iflasa sürüklendikleri bir dönem oldu. Başta ileri kapitalist ülkeler olmak üzere dünyanın pek çok yerinde işçi sınıfı hareketinin denetimi esas olarak başlıca iki ideolojik ve politik akıma emanet edilmişti; Sosyal demokrasi ve Stalinizm. Bazı azgelişmiş ve yarısömürge ülkelerde orijinal halkçı, ulusalcı ve/veya Bonapartist ideolojilere (örneğin Peronizm, Kemalizm) ve bunların sendikal plandaki izdüşümlerine de rastlamak mümkün olmakla birlikte, bu ideolojilere dayalı akımlar da dünya pazarının evrenselleştirici etkisi altında ya (çoğunlukla) sosyal demokratlaşarak onun genel krizi içine çekilmişler ya da buna direndikleri oranda iç ayrışmaya uğrayarak dağılmışlar ve etki güçlerini yitirmişlerdir.

“Sosyal devletin” sınırlarının daralmasıyla birlikte sosyal demokrasinin etki alanının da büzülmesi kaçınılmazdı. Politik vaatlerini ve sistem içi muhalefetini her zaman rejimin sınırlarına belirli bir uzaklıkta tutmaya özen gösteren sosyal demokrasi, dünya pazarının yeni liberal ekonomik politikalar çerçevesinde yeniden düzenlendiği bir dönemde “sosyal devlet” savunucusu kimliğini yitirmekle kalmadı, Fransa, İspanya gibi güçlü olduğu bir dizi ülkede bizzat kemer sıkma politikalarının uygulayıcılığını üstlendi. Bu denli çıplak bir sağa kayışı kitlelerin gözünden saklamak mümkün değildi, öyle de oldu.

Bu tip bir süreçte, sosyal demokrat, nam-ı diğer «sosyalist», sendikacı-

ların iktidardaki politik hemcinslerine karşı göstermelik de olsa belirli bir mücadeleye girmesi ya da muhalefetteki sosyal demokratların kemer sıkma politikalarına karşı daha etkili bir mücadeleye itmesi beklenebilirdi. Ama bu olmadı. Buna ilişkin en ilginç örnek son on yıl boyunca yeni ekonomik politikaların kalelerinden biri olan İngiltere’de yaşandı. İngiliz İşçi Partisi, Thatcher’ın Muhafazakar iktidarı karşısında daha etkili bir muhalefete, bizzat kendi “ideolojik ürünü” olan sosyal devlet anlayışı doğrultusunda daha güçlü bir mücadeleye geçmemekle kalmadı, tam tersine programını yeni liberal ekonomik politikalar doğrultusunda değiştirdi, böylece kitlelerin “güvenini” yeniden kazanabileceğini düşündü. Ama kimse sureti aslına yeğlemedi. İşçi Partisi üst üste üç dönem seçim yitirdi.

Benzer bir durum Türkiyeli “sosyal demokratlar” için de geçerli. Daha 1979’da Bülent Ecevit, kemer sıkma politikalarını bir “Toplumsal Antlaşma” çerçevesinde uygulamaya koymak istemiş, bu projesine Türk-İş’i de kazanmıştı. Ama bu görev ona nasip olmadı, 1979 sonundaki ara seçimlerde ağır bir yenilgiye uğrayınca yerini işin asıl sahibine, Demirel ile onun o dönemdeki “teknisyenine”, Turgut Özal’a bıraktı. Ya muhalefetteyken ne yaptılar? Zonguldak grevi sırasında birçok SHP’li milletvekili kente gidip yorulmak bilmeyen işçilerin günlük yürüyüşleri sırasında madencilerle kol kola girdiler, bol bol resim çektirdiler, ama bugün kimse SHP’nin o günlerde ocakları kapatmak isteyen hükümete nasıl karşı çıktığını, hatta karşı çıkıp çıkmadığını hatırlamıyor bile. Ama hatırlanan tek bir şey var, o da madencilerin başkente yönelik yürüyüşlerini “bitirmek” için ellerinden gelen her şeyi yaptıkları. Sonuç gene aynı; Şemsi Denizer SHP listesinden Zonguldak milletvekili adayı oldu ve kaybetti! SHP ise bugün yeni liberal ekonomik politikaların uygulayıcısı Demirel hükümetinin iktidar ortağı. Bu, sosyal demokrasinin Kemalist kökenli Türkiye versiyonunun, Sosyalist II. Entemasyon’al’in Türkiye seksiyonunun iflası değilse nedir?

Bürokratik “komünist” önderliklerin çöküşü ise çok daha dramatik oldu, çünkü onların krizi Stalinizmin tarihsel iflasının bir ürünüydü. Aslında Stalinist partilerin açık bir biçimde sosyal demokratlaşmaları burjuva demokrasisinin artık resmen baş tacı edildiği 1970’li yıllara dayanır. KP’lerin proletarya diktatörlüğünü programlarından çıkarmaları, epeyden beri (ta 1930’lar) terk ettikleri devrim fikrini söylemlerinden de uzaklaştırmaları bu döneme rastlar. Stalinizmin doğal ve mantıkî sonucu

olan Avrokomünizm, gerçekte bu partilerin sosyal demokratlaşmasından başka bir anlam taşımıyordu. Yüzyılın ilk çeyreğindeki sosyal demokratlar gibi KP'ler de artık toplumun sosyalist dönüşüm sürecinin, devletin parçalanmasına yönelik bir proleter devrimi ve egemenliği ile başlatılabileceği tezini terk ederek, bu dönüşümün burjuva demokrasisinin doğal evrimi içinde zaten başlamış olduğunu iddia etmeye koyulmuşlardı. “Komünistler” de rejimin saçaklarında, ama kesinlikle içinde yer alıyorlardı ve “sosyal devlet” büzüldükçe onlar da sosyal demokratlarla birlikte sistemin merkezine doğru kaymışlar, böylece sosyal demokratlardan boşalan konuma yerleşmişlerdi.

“Açıktaki kalanlar” ise, sınıfsal statüleri hiç değişmeyen, üstelik yeni liberal ekonomik politikalarla ciddi bir ücret ve sosyal hak erozyonuna uğrayan işçiler oldu. Kapitalist ekonomilerin 1970'lerin başında derinleşen bunalımı işçi mücadelelerini zorunlu olarak sistemin dışına itmişti, ama işçiler bu noktada gerekli önderliğe ve örgütlenmelere sahip olmadıklarını görmüşlerdi. Geleneksel sosyal demokrat ve “komünist” önderlikler, siyasal ve sendikal planda çok başka bir yerde, sistem savunucularının kümeleştiği cephede egemen sınıflara lojistik hizmet veriyorlardı, “Komünist” önderliklerin bu iflas süreci, 1980'lerin sonuna değin sürdü ve Stalinist imparatorluğun dağılmasıyla birlikte kendi kendini fesihler ve ad değiştirmelerle noktalandı.

Bu gelişmelerin, milyonlarca işçiyi kucaklayan son derece katı, bürokratik dev sosyal demokrat ve “komünist” sendikaları kendiliğinden bir biçimde, otomatik olarak çözdüğünü, dağıttığını söylemek mümkün değil. Sendikal kriz kendini bu biçimde açığa vurmadı. Yaşanan daha çok sendikal önderliklere ve bu bürokratik önderliklerin denetimindeki mücadelelere yönelik bir güvensizlik oldu. Kimi yerlerde de geleneksel sendikal yapıların içinde yeni örgütlenmeler doğmaya başladı. Örneğin 1980'lerin ortalarında İspanya'da yaygınlaşan grevler sırasında geleneksel örgütlerin denetlediğinden kat kat fazla işçiyi harekete geçiren özörgütlenmeler fışkırdı. Ve en önemlisi bazı yerlerde bu özörgütlenmeler kendi içinde merkezileşti. 1987'de ise İspanyol madencileri çıktıkları grev sırasında sosyalist ve “komünist” önderlerin işe dönme önerisini reddettiler. Sendika yöneticilerinin oluşturduğu komiteleri kabul etmeyip kendi komitelerini kurdular. Aynı gelişmeler 1990'daki demiryolu ve kamyoncu-

lar grevlerinde de yaşandı ve işçiler bürokratik aygıtları reddedip kendi mücadele örgütlerini kurdular. Sendika yönetimleri bu özörgütlenmelere açıktan cephe aldılar. Daha da ilginç var: 1990'da politik manevralara girişen İspanyol Komünist Partisi, bir takım düzmece grevler örgütlemeye girişti, ama işçiler bu grevlere katılmadı! Bu, sınıfın geleneksel bürokratik önderliklere güvensizliğinin en açık göstergesiydi.

Benzer bir durum bugünlerde İtalya'da da yaşanıyor. Bu ülkede işçi sınıfı ve bir bütün olarak toplum iki "kilise" arasında bölünmüş ve parçalanmış durumda: Hristiyan Demokrat ve "Komünist" kiliseler. Zaten II. Dünya Savaşı'ndan sonra yeni İtalyan devletini kuran siyasal güçler de bu ikisiydi. Geçtiğimiz on yıl içinde Hristiyan Demokratlar ile birlikte İKP'nin içine sürüklendiği politik ve ideolojik kriz kendini sendikal planda hissettiriyor. Örneğin eski İKP'nin (bugün Demokratik Sol Parti) denetimindeki İtalyan Genel İş Federasyonu (CGIL), Hristiyan Demokrat destekli İtalyan Sendikalı İşçiler Konfederasyonu (CISL) ve geriye kalanları toplamak için kurulmuş «bağımsız» İtalyan İşçi Birliği'ne (UIL) bağlı metalürji işçileri son iki yıldan beri bu bürokratik ve devlete bağlı aygıtların dışında örgütlenmeye ve mücadelelere girişmeye başladılar. Ortaya çıkan Birleşik Metal İşçileri Federasyonu (FLMU) geleneksel sendikaların krizinin en belirgin ürünlerinden biri. Öte yandan İtalya'da banka çalışanları, öğretmenler, inşaat işçileri de «Taban Örgütleri» (CoBas) olarak adlandırdıkları çeşidi özörgütlenmelere girişiyorlar.

Türkiye'de ise işçi sınıfı üzerinde batıdakine benzer bir "komünist" denetim yaşanmadı. Bu hem siyasal, hem sendikal planda böyleydi. TKP, TİP, TSİP gibi Moskova patentli "komünistler" ile Stalinizmin çeşitli varyasyonlarını (Maoculuk, Castroculuk, Hocacılık, vb.) temsil eden sol akımlar işçi sınıfı hareketi içinde hep marjinal unsurlar olarak kaldılar. Sadece TKP, 1970'lerin ortalarından itibaren yaptığı "atakları" DİSK'e bağlı bazı sendikaların yönetiminde ağırlıklı duruma gelmişti. Ama o koşullarda bile DİSK'in sosyal demokrat önderliğine karşı kitlelerce anlaşılabilir ve tutarlı bir alternatif oluşturamamışlardı. Bu tip bir çalışmaya en çok yaklaşanlar, radikal söylemli çeşitli halkçı grupçuklar olmuş, ama bunlar da "asgari" reformizmleri ile "azami" sekteizmleri arasında yürümeyi başaramadıklarından tek tük işçiyi etkilemenin ötesine geçememişlerdi. Dolayısıyla sendikal yaşamda asıl ağırlıklı önderlikler, Türk-İş'in sağcı ve

bazı sendikalaradaki faşist bürokratları ile bu konfederasyonun doğrudan CHP'ye bağlı sosyal demokratları ve DİSK'in "bağımsız" görünümlü sosyal demokratları ve "sosyalistleri" olmuştu.

"Yeniden Doğuş"un ortamı

DİSK, tüm dünyada sosyal demokrat ve Stalinist önderliklerin derin bir kriz yaşadığı, geleneksel sendikaların güvenilirliklerini yitirdikleri, buna bağlı olarak ciddi üye kayıplarının söz konusu olduğu ve yer yer anti-bürokratik taban örgütlenmelerinin filizlendiği bir ortamda tekrar "doğmak" istiyor. Bunu hangi temellerde başarabilir sorusuna verilen yanıtlara geçmeden önce, bir an için konfederasyonun ilk kuruluş dönemine, 1960'ların ikinci yarısına dönmek gerekiyor.

Anımsanacak olursa 1960'lar "ithal ikameci" sanayileşme sürecinin hız kazandığı, başta metropoller olmak üzere dört bir yanda bir biri ardına özel işletmelerin, fabrikaların kurulduğu bir dönemdi. İthal ikameci sanayilerin yaygınlaştığı başlıca alanlar, metal, gıda, petrokimya ve tekstil sektörleriydi. Özel sektörün hem kâr marjı yüksekti, hem de nitelikli işgücüne ihtiyacı vardı. Bu da işçi ücretlerinde görece yüksek bir düzeyin tutturulması imkanını yaratıyordu. Ne var ki özel sektörde ücretler meclisin plan bütçe komisyonunda değil, pazarlık masasında ve grev çadırında belirleniyordu ve bu belirli bir düzeyde de olsa mücadeleciler bir sendikacılık anlayışını gerektiriyordu. İşte «sınıf ve kitle sendikacılığı» denen sendikal mücadele çizgisinin temelleri bu ortamda atıldı. Türk-İş bir bütün olarak bu kavrayıştan çok uzaktı. Ama gerek bu konfederasyonun içindeki bazı sendikalar, gerekse çeşitli bağımsız sendikalar, önlerinde açılan örgütlenme alanlarına uzanabilmek için bu tip bir sendikacılığın zorunluluğunu kavramakta gecikmediler. Nitekim DİSK'i, bu anlayışa kaydıkları için Türk-İş'ten geçici olarak ihraç edilen Türkiye Maden-İş, Türkiye Lastik-İş ve Türkiye Basın-İş sendikaları ile bağımsız Gıda-İş sendikası kurmuşlardı. 1967'de böylece doğan DİSK'e daha sonraları Tekstil ve Banksen (1976) gibi bağımsız sendikalar ile Türk-İş'ten ayrılan Genel-İş (1976) ve Oleyis (1977) de katılarak konfederasyona bağlı üyelerin sayısını iki katına, yaklaşık 500 bine çıkarmışlardı.

DİSK'in başlangıçtaki yapısı anımsanırken unutulmaması gereken bir başka nokta da, 1961'de kurulan Türkiye İşçi Partisinin kurucu üyeleri arasında, önemlice bir bölümü daha sonra DİSK'in yöneticisi olan sendi-

kacıların da bulunuyor olmasıdır. Örneğin, partinin ikinci başkanı, Türkiye Maden-İş Sendikası'nın genel başkanı Kemal Türkler'di. Dolayısıyla bazı sendikacılar daha 1960'ların başlarında politikayla ilgilenir olmuşlardı. Bu, sendikalarında salt "ücret sendikacılığıyla" yetinmemelerine, sınıfın sosyal ve siyasal sorunlarına el atmalarına ve Türk-İş'in "partiler üstü sendikacılık" anlayışına karşı çıkmalarına yol açmıştı. Bu yaklaşım daha sonraları DİSK'in "sınıf ve kitle sendikacılığı" denen çizgisinin de temelini oluşturacaktı.

Bütün bunlar şüphesiz o dönemde Türkiye'deki yerleşik sendikacılık anlayışına, Türk-İş'in korporatist zihniyetine karşı son derece olumlu karşı çıkışlardı ve özellikle özel sektörde çalışan işçilerin mücadeleciliğine karşılık düşen, yanıt veren eğilimlerdi. Ama, Türk-İş'in «ücret sendikacılığına karşı geliştirilen sınıf ve kitle sendikacılığının ya da bu sendikacılık anlayışının DİSK tarafından uygulanan biçiminin aslında gene de bir "ücret sendikacılığı" olduğunu görmek gerekiyor. Çünkü, birincisi DİSK esas olarak özel sektörde örgütlenmişti ve bu sektörün yapısı gereği görece yüksek ücretlere ulaşabiliyordu. Bunun için belirli bir "mücadele" faturası ödemiyor değildi, ama konfederasyonu cazip kılan etmenlerin belki de başında, görece dolgun ücretli ve sosyal haklı toplu iş sözleşmeleri bağtlayabilmesi geliyordu. İkincisi, DİSK'in toplumsa] ve siyasal sorunlara yönelik ilgisinin boyutları ve derinliği, bu sorunların konfederasyonun varlığını ve ücretleri ne kadar ilgilendirdiğince belirleniyordu. Örneğin 1970'teki 15-16 Haziran seferberliği, hükümetin sendikalar yasasında DİSK'in tasfiyesine uzanabilecek bir değişiklik yapmasına karşı hazırlanmıştı, ama işçilerin mücadelesi iki gün içinde bu konuyu aşan bir siyasallık kazanınca, dönemin başkanı Kemal Türkler radyodan açıkça grev kırıclılığı yapmak zorunda kalmıştı.

DİSK yönetimi 15-16 Haziran'da maskesinin yalnızca bir ucunu aralamıştı, oysa bürokrasinin asıl çehresi 1970'lerin sonlarında, ekonomik krizin iyice derinleşip kemer sıkma politikalarının gündeme geldiği dönemde açığa çıktı. Bu dönemde sendikalar, görece dolgun ücret sınırının sonuna gelip dayanmışlardı. Toplu iş sözleşmeleri yalnızca patronların sert direnişiiyle karşılaşmıyor, aynı zamanda başta metal sanayisi olmak üzere çeşitli sektörlerde işverenler karşı saldırı için örgütlü mücadeleye yöneliyorlardı. Kapitalist ekonominin sınıfın taleplerini karşılayabilme

sınırları daraldıkça, dahası kazanılmış hakların geri alınması gündeme geldikçe, «normal» koşullarda sonuç veren mücadeleler «sistem dışı» bir özellik kazanmaya, bu temelde kurulan DİSK de rejimin dışına doğru sürüklenmeye başlamıştı; daha doğrusu, rejimin sınırları daraldıkça DİSK kendini «açıkta» hisseder olmuştur. Bu durumda DİSK bürokratları da klasik sosyal demokrat ve «komünist» reformistlerin yaptığını yaptı: Bol bol sert demeçler verdi, ama sistem dışı mücadelelerin sorumluluğunu üstlenmedi, sınıfı rejimin ellerine teslim etli, kendisini de diktatörlüğün «koruma ve kollamasına» emanet elti.

Gelelim bugüne. DİSK'in asıl tabanını oluşturan özel sektör işçileri bugün büyük bölümüyle Türk-İş bünyesinde örgütlü bulunuyorlar. Üstelik kamu sektöründe bir özelleştirme furyasıdır gidiyor. Ama daha özelleştirilmemiş KİT'lerde bile «piyasa» kuralları işletiliyor. Yani devlet burardan desteğini önemli ölçüde çekmiş durumda, dolayısıyla işçi ücretleri de piyasanın koşulları içinde belirleniyor. Bu anlamda DİSK'e 1960'larda olduğu gibi yüksek ücret imkanları vaat eden bir özel ya da kamu sektörü yok.

Tam tersine. Özal'ın yedi yıl boyunca iştahla uyguladığı, bugün Demirel-İnönü hükümetinin sürdürdüğü yeni liberal ekonomik politikalar tensikatlarla, gerçek ücret ve sosyal hak erozyonlarıyla destekleniyor. Sanayi sektörü artık ithal ikameci değil, yani devletin ithalat koruması altında tutulmuyor, bu da sanayinin dünya pazarlarında rekabet etmesini zorunlu kılıyor. Böyle bir durumda da sanayiciler işçilik giderlerini en düşük düzeye çekerek var olan fiyat rekabetinde kâr oranlarını yükseltmeye yöneliyorlar. Bu açıdan sanayide «ücret sendikacılığını» kolaylaştıran, bazı sendikaları bu bakımdan öbürlerine oranla daha «cazip» kılan koşullar yaşanmıyor. Sanayi dışı birçok sektörde de durum aynı. Devlet destekli belediyelerde bile piyasa kuralları işletiliyor, işçi ücretlerinde sübvansiyonlar asgari düzeyde tutulmaya, belediye bütçeleri denkleştirilmeye çalışılıyor. Hizmet sektörü içinde kâr oranları her zaman yüksek gibi görünen bankacılık alanında da ciddi tensikatlarla birlikte ücret kayıpları yaşanıyor. Bu amaçla ya sendikasızlaştırma politikaları izleniyor ya da banka çalışanları doğrudan banka yönetimine bağlı işyeri sendikalarına mahkûm ediliyor. Kısacası ekonominin hiçbir kesimi DİSK'e 1960'larda olduğu gibi «dolgun ücret» vaadinde bulunmuyor.

DİSK'in bugünkü "yeniden doğuş" koşulları ile 1960'lan ayıran bir başka önemli özellik daha var: İşçi sınıfının mücadele düzeyi. 1960'ların hızlı sanayileşme ve demokratik açılımlar sürecinde işçi sınıfının mücadele grafiği sistemli bir yükseliş içindeydi. 1963 Kavel direnişinden başlayıp, 1967 Paşabahçe grevinden geçerek 1970 15-16 Haziranı'na kadar uzanan süreçte işçi sınıfı önemli deneyimler edinmiş, mücadele gücüne güven duymaya başlamış, bilincinde ciddi sıçramalar yaşamıştı. DİSK bürokrasisi de bu dalganın üzerine oturmayı başarmıştı. Bugün ise farklı bir dinamik söz konusu, 1980'lerde izlenen yeni liberal ekonomik politikalar sanayide ücret aleyhine ciddi bir daralma getirdi. Ayakta kalanlar bunu ücretleri düşürebilmelerine ve tensikatlara borçlular. Yaşam koşullarındaki kötüleşme her zaman işçi sınıfının mücadeleliliğinde yükselişe neden olmuyor, hatta çoğu durumda gerilemeler yaşanabiliyor. Öte yandan yirmi yıl öncesine benzer demokratik açılımlar da yaşanmıyor; inşa edilen "sivil" demokrasi kendi içinde 12 Eylül diktatörlüğünün izlerini taşıyor, onu kendi içinde sistemleştirerek katı bir polis devletinin, sivil örtülü militer bir rejimin kurumlaşmasına doğru ilerliyor. Burjuvazi ancak bu düzeyde bir "milli mutabakat" ya da "uzlaşma" arıyor. 1989 baharı, bu sürecin kırılmasına yönelik önemli bir ilk adımdı, bir ara "özgürlük işçilerle gelecek" gibi oldu. Ama kısa süre içinde önderliksizlik kendini hissettirdi ve işçi mücadeleleri hızla enerji yitirmeye başladı. "Keşke DİSK o dönemde açılmış olsaydı" demenin hiçbir anlamı yok, çünkü Abdullah Baştürk dahil DİSK önderlerinin hepsi o sıralarda kamuoyunun önündeydiler. Hattla bazıları milletvekiliydi. Sorun onların politik ve ideolojik yapılarında, önderlik kapasitelerindeydi. Eski DİSK bürokratlarının yeni koşullarda işçi sınıfının önüne çıkarabilecekleri hiçbir ciddi programları yoktu. Maden işçilerinin ihanete uğraması, hemen ardından Körfez Savaşı burjuvazinin karşı saldırısının tüm koşullarını yarattı ve yoğun tensikatlarla bastırılan işçi mücadeleleri sönümlendi. Kısacası DİSK bürokratları bugünlerde, hem kendi ideolojik ve politik potansiyelleri bakımından, hem de sınıf mücadelesinin konjonktürel dinamikleri açısından üzerine oturabilecekleri bir kaban dalgadan mahrumlar.

Elbette bunlar DİSK'in hiç örgütlenemeyeceği, az çok bir konfederasyon yapısına ulaşamayacağı anlamına gelmiyor. Söylemeye çalıştığımız DİSK'in, tüm dünyada geleneksel (ya da kurumsal) sendikacılığın hızla itibar yitirdiği, bu itibar erozyonunun sosyal demokrasi ve Stalinizmin

ideolojik ve politik kriziyle yakından bağıntılı olduğu, kapitalizmin kronik bunalımının ekonomik iyileşme ve dolayısıyla da görece yüksek ücretler vaat etmediği, ekonomik bunalımla birlikte rejimin sınırlarının iyice daraldığı ve bu ortamda en basit ekonomik ve demokratik hak arama mücadelelerinin bile sistemin dışına taşmak zorunda olduğu bir dönemde doğmaya çalıştığı ve bunu daha on yıl önce kolayca teslim olabileceğini kanıtlayan ve işçi sınıfını diktatörlüğün ellerine teslim eden bir önderlikle gerçekleştirmeye çalıştıdır. Bu koşullarda DİSK için geriye tek bir yol kalıyor gibi, o da bürokratik manevralarla «büyümek. Bu manevralar çeşitli biçimler alabilir. Örneğin Türk-İş içindeki bazı “muhalif sendika bürokratları kendilerine daha etkili mevkiiler bulabileceklerini düşünürlerse DİSK’e katılma kararı alabilirler. Ya da bazı bağımsız sendikalar kendilerini rakipsiz (ve parasız) gördükleri oranda DİSK’e girebilirler. SHP ya da CHP’li belediye başkanları da bu manevraları destekleyerek DİSK’in büyümesine katkıda bulunabilirler. Bugün bizim aklımıza bile gelmeyen, ama becerikli bürokratların keşfedeceği, belki de bugünden keşfetmeye başladıkları pek çok başka yol bulunabilir. (Örneğin, yüzde 10 barajına karşı «Borçlar Kanunu» çerçevesinde «toplu iş sözleşmesi» imzalamayı başardılar!) Ama bunların hiçbirisi DİSK’i bağımsız bir sınıf atılımının sendikal önderliği haline getiremeyecektir. Bu kesin.

DİSK’ten “Elveda Proletarya”

DİSK bürokratlarını bugünlerde en çok meşgul eden konuların başında nerede ve nasıl örgütlenileceği geliyor. Belli ki DİSK «uzmanları» da bu konuda hayli kafa patlatmışlar ve sonuçta bazı ilginç sonuçlara ulaşmışlar. Bunu katiyen küçümseyerek söylemiyoruz, çünkü bu yetenekli uzmanlar, dünya solunun proletaryaya «veda» eden kesimlerinin görüşlerini bir işçi örgütüne uyarlama becerisini göstermişler. Hem onların bu çabası, hem de «en yeni solun» (bazıları buna pek güzel biçimde Yeni Reel Sosyalizm de diyor) kapitalizmin kronik bunalım döneminde sendikalara biçtiği rol, özel bir dikkati hak ediyor.

Önce DİSK’in “yeniden doğuşuna” ışık tutacak olan bu düşünceleri özetlemeye çalışalım. Elimizdeki kaynak, DİSK uzmanlarınca hazırlanarak 20-26 Haziran 1992 tarihleri arasında Ören’de düzenlenen “DİSK ve üye Sendikalar Genişletilmiş Organ Toplantısı’na sunulan ve toplantı sonrasında “Belgeler” başlığı altında yayımlanan “Sendikal Hareketin İr-

delenmesi, İzlenecek Sendikal Politikaların Saptanması Komisyonu Raporu". (Biz bu rapor üzerinde duracağız, ama burada sergilenen görüşlere ilişkin olarak daha geniş "kuramsal" bilgi edinmek isteyenler, Birikim dergisinin Eylül ve Ekim 1992 tarihli 41. ve 42. sayılarına bakabilirler.) Raporda önce, dünya ölçeğinde yaşanan "bilimsel teknolojik devrimin" ekonomide ve işçi sınıfının yapısında nasıl bir dönüşüm yarattığı anlatılıyor: *"1980'ler sonrasında ülkemiz ekonomisinin önemli özelliklerinden birisi de teknolojik gelişmelerin, dünya pazarıyla bütünleşme çabalarının bir sonucu olarak, ekonomik yapımızı etkilemeye başlamasıdır. Gerek tek tek işletmelerde ortaya çıkan gelişmeler, gerekse ekonomik altyapının bölgesel eşitsizliklere rağmen (ulaşım, iletişim vb.) dünya standartlarına yakın hale gelmesi, iktisadi yapımızı dönüştürmeye başlamıştır. İşçi sınıfı ve emekçilerde niceliksel ve niteliksel değişimler ortaya çıkmış, ülkenin kendi yapısındaki bazı özelliklerin de (nüfusun gençliği, küçük üreticilik, sigortasız çalışma, yasal statü) yardımcı olmasıyla ekonomik faaliyetlerin örgütlenmesinde yeni teknolojinin gereklerine hızla uyulmaya başlamıştır... Dünya pazarına eklenme çabaları yüksek teknolojiyi ülke ekonomisinin gündemine sokmuştur. Ülkede zaten yaygın olan küçük işletmelerin bir kısmı yüksek teknolojiye sıçrarken, büyük işletmeler işçi sayısını azaltan bu gelişmeyi hızla sahiplenmişlerdir, niteliksiz emeği, yüksek teknolojinin maliyetinin altında ücret düzeylerine mahkum etmişlerdir. Ortaya çıkan yeni tür hizmetlerle birlikte, hizmet sektörü göreceli olarak hızlı bir gelişme içerisine girmiştir. Kendi içinde nitelikli emek ihtiyacı artan düzeylere ulaşmıştır."* (s.2)

Demek ki, ilk aklımızda tutmamızı istedikleri, teknolojik gelişmelerin "işçi sınıfı ve emekçilerde niceliksel ve nitelikse] değişimler" yarattığı ve bunun sonucunda "nitelikli emek gerektiren yeni bir hizmet sektörünün" ortaya çıktığı. İlk bakışta bu söylenenler fazlaca iddiası olmayan tespitler olarak görülebilir. Gerçekten de her teknolojik gelişme, kendine uygun nitelikte bir işgücüne ihtiyaç duyar. Elbette 1950 model bir takım tezgâhını çalıştıran tornacı ile büyük ölçüde bilgisayar denetimli son model bir torna tezgâhına kumanda eden bir operatör arasında emek niteliği açısından bir fark olacaktır. Ama DİSK uzmanlarının söylediği bu değil. Onlar işçi sınıfında "niteliksel" bir değişimin olduğunu söylerken, kafa ve kol emeği arasındaki ayrımın kalktığını ya da kalkmakta olduğunu iddia ediyorlar. İşte "proletaryaya veda" edenlerin bu savı çok önemli. Ne dediklerini iyice anlayabilmek için onlara biraz daha kulak verelim:

“Bilindiği üzere sanayi devrimi, kol gücünün ve daha sonra da el emeğinin yerini alan makinaların icadıyla başlamış ve ilk sonuç olarak üretici emeğin kol ve kafa emeği halinde ayrışmasını zorunlu kılmıştır. Makinaların yetkinleşmesine paralel biçimde bu ayrım hem giderek netleşmiş ve bilgi, maharet gerektiren emek, ücretli teknisyen, mühendis, araştırma ve bilim adamları tabakasına has bir özellik haline gelmiştir. Giderek makinaya tabi olup niteliksizleşen kol emeği türü, işçi sınıfının gitgide büyüyen bir bölümünü karakterize eden emek haline gelmiştir. Bu durumda sermaye, makinalar, fabrika sistemlerinde somutlaşan üretim araçlarında ifadesini bulmuş, burada yoğunlaşmış ve bu üretim araçlarına sahip olabilen kapitalist sınıfı gerek bilgi ve maharet içeren kafa emeğini, gerekse giderek niteliksizleşen emeği “ücret” karşılığı çalışmaya mecbur edebilmiştir. Bu bakımdan sanayi devrimi üretim yapabilmek için gerekli bilgi, maharet ve kol gücü bileşimini temsil eden zanaatkar tipi üreticinin yıkımıyla, bu kesimi bilgi ve ustalıklarının geçersiz kılan bir işçiliği kabullenmeye zorlamakla yürümüş ve bu arada fabrikaların gerektirdiği niteliksiz işgücünü kırsal nüfusu işçileştirerek sağlamıştır... Sanayi devriminin simgesi makina ve fabrikadır. Bu devrim, makina ve fabrikanın gelişmesinde izlenir. Tüm üretim bilgisi ve tecrübesi makinanın yetkinleşmesine teksif edilmiştir. Makina yetkinleştikçe onu işletmek için giderek daha basit, nitelikten yoksun bir kol emeği gerekmektedir. Dolayısıyla bu dönemdeki “ilerleme”, işçide temsil edilen emeğin niteliğindeki gerileme ve niteliksizleşmeyle paraleldir.

“Günümüzdeki bilimsel ve teknolojik gelişme olgusunun ayırt edici özelliği ilkin bu noktadadır. Bilgisayarın simgelediği bu gelişme, üretim sürecindeki insan ve bilginin ilişkisi yeniden kurulmuştur, işçi dün sadece bir uzantısı olduğu, kendisine empoze edilen bir mekanik rutin işlemin yerine getiricisi olduğu, dolayısıyla kendisini makinanın kölesi gibi görebildiği üretim sürecinde şimdi bu bilgi işlem araçları sayesinde makinaya egemen olabilir, onu tasarımları yönünde, bilgi ve deneylerini değerlendirerek kullanabilir hale gelmiştir. Öte yandan bu gelişmeler kol emeğinin, özellikle de niteliksiz kol emeğinin giderek tamamen gereksizleşeceği, bu salt mekanik bir işleme indirgenmiş işlerin insanlardan alınarak robotlara, komuta edilen makinalara devredilebileceği bir süreci fiilen açmıştır. Kısacası nitelikli emeğe ihtiyaç duyan bir süreç yeniden başlamıştır. Üretim ve hizmetler alanının hemen her cephesinde yeni bilgilerle davranış, bilgisayarlı teknolojilere uyarlanmış araçları kullanabilen emek, bu vasıftan yoksun, eskimiş emek türünü ‘kov-

makta'dır." (s.6)

İşte yeni DİSK'in yeni stratejisi, yeni teknolojilerin işçi sınıfında yepyeni niteliksel dönüşümlere yol açtığı iddiasına dayalı bu «en yeni sol» düşünceye dayandırılmak isteniyor. Aslında iddia edilen, ortaya kafa ve kol emeği arasındaki ayrımın ortadan kalktığı “yeni bir toplum” biçiminin ortaya çıktığı. Şimdi önemli olan bu toplum içinde emeği ve işçi sınıfını tarif edebilmek. Biz, bu tip bir toplumun, Marksist kuram çerçevesinde, sınıfsız komünist topluma karşılık geldiğini bilirdik. Dolayısıyla ortada bir karışıklık var. Şimdi bu karışıklığı ayıklamaya çalışalım.

Önce şu zanaatkarlar üzerinde biraz duralım. Uzmanlar, sanayi devrimi öncesi zanaatkârlarının kafa ve kol emeğinin birliğini temsil ettiklerini, bu devrimle birlikte el emeğinin yerini alan makinaların ortaya çıkmasıyla üretici emeğin kafa ve kol emeği halinde ayrıştığını, bunun sonucunda da zanaatkarların ortadan yok olduğunu iddia ediyorlar. Sanayi devriminin kafa ve kol emeğinin birbirinden ayrılmasında çok önemli bir etkinin olduğu doğru, ama bu etki ayrışmanın nedeni değil, hızlandırıcısı olmuştur. Zanaatkarların tasfiyesine yol açan asıl neden, üretim araçları üzerindeki kapitalist mülkiyetin yaygınlaşması, bu mülkiyetin merkezileşmesi, zanaatkarların üretim araçları bakımından mülksüzleştirilmesi ve ücretli emeğin ortaya çıkmasıdır. Zanaatkarı ücretli işçiden ayırt eden en önemli özellik üretim aracına sahip olmasıdır. Üretim aracından yoksunlaşan zanaatkar ücretli işçiye dönüşmüş ve emeğinin ürününe yabancılaşmıştır. Dolayısıyla kafa ve kol emeğinin birbirinden ayrılmasına yol açan süreç, zanaatkârın üretim aracından yoksunlaşması, doğrudan üretici mülkiyetinden uzaklaşması ve emek gücünün metalaşmasıyla birlikte başlamıştır. Sanayi devriminin asıl işlevi ise, ücretli emek üzerindeki sömürü oranını yükseltmek olmuştur. Geliştirilen her yeni makine emek üretkenliğini, dolayısıyla da göreceli artı değeri arttırmış ve bunu kafa ve kol emeğini birbirinden daha çok ayırarak başarmıştır. Demek ki, kafa ve kol emeğinin birbirinden ayrışmasının suçunu, insan iradesinden ve mülkiyet ilişkilerinden arındırılarak önümüze sürülen makinelere değil, Sanayi Devrimine zorunluluk kazandıran kapitalist özel mülkiyete yüklemek gerekir. Ama DİSK uzmanlarının metninde bu konuya, yani üretim araçları üzerindeki mülkiyet sorununa hiçbir yerde rastlayamıyoruz. Uzmanlar soruna salt makinelerin teknolojik gelişmişlik düzeyi açısından

bakıyorlar, üretim ilişkileri açısından değil. Oysa sorunun can alıcı noktası bu ilişkiler sistemi içinde yatıyor.

Biraz da “kafa ve kol emeği” ve “nitelikli ve niteliksiz emek” kavramları üzerinde duralım. Uzmanlar kol emeğini üretim sürecinin elle, kolla ilgili yanı, kafa emeğini ise zihnin çalıştırılmasını gerektiren yanı olarak kavırıyorlar. Oysa kapitalizmin emeği kafa ve kol emeği biçiminde birbirinden ayırdığı gerçeğini tespit eden Marksist kuramda kastedilen bu kadar basit bir ayırım değildir. Kafa emeği, bütün bir üretim sürecinin düşünülmesini, tasarımlanmasını ve örgütlenmesini, yani onun bütünsel bilgisine sahip olunmasını içerir. İşçi elini ne kadar az kullanırsa o kadar kol emekçisi olmaktan çıkıp kafa emekçisi haline gelir demek son derece saçmadır, Taylorizmin simgesi olan üretim bandında bile öylesine işler vardır ki, «kafası çalışmayan» herhangi biri o işi beceremez; örneğin kalite kontrol işlemleri bu tip bir emeği gerektirir. Ama dediğimiz gibi, bunun kuramda ifade edilen «kafa emeği» ile bir ilgisi yok. Karmaşık makine parçalarının takım tezgâhlarında işlenmesi gerçekten uyanık bir «kafa» gerektirir. Ama bunu gerçekleştiren işçi, ne kadar eğitilmiş olursa olsun, emek sürecine kafasıyla ne kadar katılırsa katılsın, eğer fabrikadan çıkan son ürünün tüm üretim süreci üzerinde bilgisi yoksa (bunu uzmanlar haberdar olmak diye anlamasınlar), bu süreci tasarlama, uygulama ve denetleme olanağına sahip değilse, o bir kafa emekçisi değil, kol emekçisidir. Bu anlamda kafa emekçileri mühendisler ve üst düzey teknisyenlerdir. Üretim sürecinin hakimiyeti bunların elindedir, dolayısıyla da sınıflar arasındaki ilişkide patronun yanında taraf olurlar. Yani, kafa emekçisi, giderek gelişen makineler nedeniyle elini daha az kullanan ama üretim üzerinde hiçbir denetim imkanına sahip olmayan işçi değil, bu sürece egemen olan ücretlidir.

Nitelikli emek-niteliksiz emek ayrımına gelince: Uzmanlar nitelikli emeği kafa emeği, niteliksiz emeği ise kol emeği olarak kabul ediyorlar. Oysa nitelikli ya da niteliksiz emek tanımlarının bununla doğrudan bir ilgisi yoktur. Bu ayırım, üretim sürecinin bütününden kopartılmış, emeğin ürününe yabancı kol emekçisinin işgücünün değerinin belirlenmesinde önem taşır. Belirli işler özel beceri, dolayısıyla da eğitim gerektirir. Bu tip bir işgücünün fiyatının belirlenmesinde bu eğitim faktörü dikkate alınır. Yoksa en nitelikli işçiler otomatik olarak kafa emekçisi olarak kabul

edilemez. Bir örnek: Alüminyum kaynağı özel bir beceri, nitelikli emek gerektiren oldukça zor bir eylemdir. Seydişehir Alüminyum Tesisleri kurulurken çok sayıda işçi salt bu tekniği öğrenmek üzere altı aylık, bir senelik dönemlerle Sovyetler Birliği'ne gönderilmişti. Ama bunların hiçbirisi kafa emekçisi değildi. Ücretleri görece yüksek, nitelikli kol emekçileriydi.

Şimdi gelelim son bilimsel ve teknolojik gelişmelere, bu gelişmeler sonucunda ortaya çıkmış olan bilgisayar denetimli üretim süreçlerine. Ama önce DİSK uzmanlarına son bir kez daha kulak verelim: *“Bilimsel teknolojik gelişmeyi karakterize eden şey, insanlara üretici ya da kullanıcı olarak yeniden bilgiyle ilişkili süreçlere katılabilme imkanı açmasıdır. Bilimsel teknolojik gelişmenin üretim düzeni içinde eskinin sadece makinanın ona empoze ettiği işlevi yerine getiren -Taylorizmin “klasik” bant düzeninin- işçisine yer yoktur (elveda proletarya – MK). İşçi artık üretim için gerekli mekanik işlemlerin tümünü yerine getiren bir aygıtta kumanda edebilecek, verilmiş bir bilgi işlem programı dahilinde de olsa ürün ve aygıtta dair bilgileri işleyip sonuçlar çıkarabilecek vasıfta olmalıdır. Bu nokta son derece önemlidir. Bir bakıma bu, geçmişin zanaatkâr-emekçi tipinin yeniden ortaya çıkışıdır. Şüphesiz çok daha yetkin bir düzeydedir ve bu yetkinlik kullanılan aracın yetkinliğinden ötürü değil, asıl olarak bu yeni üretici tipin (kafa ve kol emeğini kendinde bütünleştiren «komünist zanaatkarın - MK) ürünüyle doğrudan ya da dolaylı ilgisi olan (! - MK) çok daha geniş ve zengin bir bilgiyi kullanabilecek durumda oluşundan dolayıdır. Bu bakımdan şu söylenebilir ki; sanayi devrimiyle üretim aracına egemen (! - MK) olmaktan uzaklaştırılıp ona tabi, onun uzantısı bir konuma indirgenmiş insan, çağdaş bilimsel-teknolojik gelişmenin sunduğu potansiyel imkanlarla, üretim aracına kölece tabi olmaktan kurtulduğu gibi, ona çok daha yetkin bir konumda egemen olabilme imkanına sahip hale gelmiştir.” (s.8)*

İşte böyle. Son bilimsel ve teknolojik yeniliklerle kol ve kafa emeği bütünleşmiş, üretim «düzenine» (üretim süreci mi demek istiyorlar?) egemen, ürünüyle doğrudan ya da dolaylı ilgisi olan (emeğin ürününe ya-bancılaşmasının ortadan kalktığını, yani ürünlerin ve işgücünün meta olmaktan çıktığını mı söylemek istiyorlar?), üretim aracına kölece tabi olmayan, ona çok daha yetkin bir konumda egemen olabilme imkanına sahip olan (mülkiyetine sahip mi demek istiyorlar?) bir yeni üretici tipi ortaya çıkmış. Bu yeni tipten bir zanaatkarmış. Ve tabii DİSK de bunları

örgütlemeliymiş.

Şimdi kendimizi bir bilgisayar fabrikasında düşünelim. Şüphesiz bu fabrika kitlesel üretim yapıyordur. Sanırız DİSK uzmanları, her «yeni tip» üreticinin bir bilgisayarı baştan sona tek başına yapacağını iddia edemezler («eski tip» zanaatkara bu kadar benzemek de olmaz herhalde!). Bu kitlesel üretim sürecinin de bilgisayarlar denetimli makinelerle üretildiğini düşünelim (bunun «klasik Taylorizmden» ne denli farklı olduğunu DİSK'liler düşünsün). Sonra bu üretim zincirinin herhangi bir noktasına, örneğin belirli bir tümleşik devre çipinin serigrafı devre baskılı levhaya lehimlendiği robotun başına gidelim. Robot bilgisayar denetimlidir. Belirli zaman aralıklarıyla belirli hareketler yapmaktadır. Bu robotun gözetimi de «yeni tip» üreticimize verilmiştir. Robot ve üretim bandı senkronize halde güzel güzel çalışırken birden bir aksaklık olur. Örneğin yalıtkan baskı levhası çatlaaktır, ya da günlerden beri görev yapan robotun bilgisayar devresinde havadaki bir elektriklenme nedeniyle bir kısa devre olmuş ve robotun belirli zaman aralıklı çalışmasında bir gecikme ortaya çıkmıştır, ya da işçinin teki kızıp üretim bandına bir tekme atmış ve robota beslenen baskı levhaları arasındaki hassas uzaklık bozulmuştur. «Yeni tip» üretici hemen o noktaya koşacak ve sistemi durdurarak ya da durdurmadan gerekli düzeltmeleri yapacak, sonra yerine geçip gönül ferahlığıyla rayına giren üretim akışını gözlemeye devam edecektir.

Bu örnekteki işçinin DİSK uzmanlarının yukarıya aktardığımız «yeni tip» üretici kategorisine girip girmediğine bakalım. Bu «insan üretici ya da kullanıcı olarak bilgiyle ilişkili süreçlere katılabilme imkanına» sahip midir? Hayır, yaptığı işin önüne sonuna dair bir bilgiye ihtiyacı yoktur. Onun görevi, robotların çalışmasını gözlemek ve herhangi bir aksaklık olduğunda kendisine öğretilmiş işlemleri yerine getirmektir. Bunun için gerekli olan eğitim düzeyi, belki de alüminyum kaynakçısından bile düşüktür. Bu işçinin «sadece makinanın ona empoze ettiği basit işlevi yerine getiren işçiden» ne farkı var? Hiçbir farkı yok. Eğer uzmanlar bilgisayar denetimli bir robotu «makine» diye adlandırmak istemiyorlarsa bizce bir mahzuru yok, ama bu haliyle de robot bir üretim aracıdır ve işçi onun kölesi durumundadır, çünkü aygıtın «ona empoze ettiği basit işlevi» yerine getirmektedir. İşçinin üretim aracına «egemen» olabilmesi için, o aracın nerede, ne zaman ve ne için kullanılacağına karar verebilmesi, bunun için

de üretim aracına sahip olması gerekir.

DİSK uzmanları bu noktada “biz o işçiyi değil, üretim için gerekli mekanik işlemlerin tümünü yerine getiren bir aygıtı kumanda edebilecek işçiyi kastediyoruz” diyebilirler. Bir fabrikadaki mekanik işlemlerin tümünü yerine getiren tek bir “aygıt” var olabilir mi bilmiyoruz, ama uzmanların kastettiği herhalde bir bilgisayar. Bilgisayarlar mekanik işlemleri yerine getirmez, bu işlemleri yerine getiren makinelere kumanda eder. Bu bilgisayarın başındaki bir işçiye de (eğer çay yapmaya gitmemişse ya da arkadaşlarıyla sohbet etmemişse) bilgisayarı besleyen elektrik akımının kesilip kesilmediğini gözlemekten başka bir iş düşmez ve bunun için bilgisayarın monitörüne ya da küçük bir ışıklı düğmesine bakması yeter. Uzmanlar diyorlar ki, bu işçi “ürün ve aygıtı dair bilgileri işleyip sonuçlar çıkarabilecek vasıfta olmalıdır”. İşçi bunu yapabilecek olsaydı, “mekanik işlemlerin tümünü yerine getiren aygıtı” ne gerek vardı? Herhalde bilgisayar ile işçiyi birbirine karıştırıyorlar. Sanki bilgisayarda bir aksaklık olduğunda işçi üretim hattına ilişkin tüm bilgileri bir şekilde derhal öğrenip, binlerce türlü devrenin bir saniyede gönderdiği milyonlarca elektrik sinyalini, hem de on binlerce satırlık bir programı harfiyen izleyerek gerekli yerlere bir elektrik düğmesiyle iletebilecek. En “nitelikli kafa emekçisi” bile, hatta bin tanesi bir yerde olsa bile bunu yapamaz.

Robotu ve merkezi bilgisayarı gözleyen işçilere geri dönelim. Deniliyor ki, bunların “ürünle doğrudan ya da dolaylı ilgisi vardır”. Bundan neyi kastettiklerini tam olarak anlamadık, ama eğer emeğin ürününe yabancılaşmışlığının ortadan kalkmış olduğunu kastediyorlarsa tümüyle yanılıyorlar. Çünkü bu işçilerin, ne bu ürünün üretilmesinde bir karar sahibidirler, ne nasıl ve ne kadar üretileceğini belirleyen onlardır, ne de ürün fabrikadan çıktıktan sonra onların mülkiyetindedir. Doğrudan bir ilişkileri varsa bu ancak nefret olabilir, çünkü bir günde onlarca bilgisayar elinin altından geçerken kendisi bunlardan birine bile sahip değildir. Olsa bile, evindeki bu bilgisayarın içinde kendi emeğinin bulunup bulunmadığını fark etmeyecektir bile, çünkü onu, kendi ürününü, patronundan satın almıştır. Öte yandan elbette bir «dolaylı» ilişkisi vardır, çünkü o ürünün içinde kendi emeği, patron için ürettiği artı değer yatmaktadır.

Artık geriye tek bir “yeni tip” işçi, “komünist zanaatkar” kalıyor, o da bilgisayar programcısı. Programcılar da hiçbir biçimde üretim sürecinin

tümüne egemen ve üretim araçları ile emeklerinin ürününe sahip ücretliler değildirler. Ama DİSK uzmanları eğer böylesine bir «yeni hizmet sektörünün doğduğunu düşünüyorlarsa hiç durmayıp örgütlesinler. Onların, karşısında da mücadele etmeleri gereken birer patronları (üretim aracı sahipleri) var. Ama bilgisayar programcılarının tüm öbür işçileri üretimden “kovduğunu”, ortada üretim araçlarından yoksun bir işçi sınıfının kalmadığını sanmasınlar. Yoksa hepsini Türk-İş kapar.

Tabii bu işin şakası, ama dikkat edin bu şakayı biz değil, DİSK uzmanları yapıyor. Çünkü gerçeklikte Türkiye’de (ve dünyada), proletaryayı yok edercesine bir nitelik dönüşümüne yol açmış, “kafa ve kol emeğinin birliğini” simgeleyen “yeni bir hizmet sektörü”, vb. oluşmuş değil. Bu elbette hizmet sektörünün sayıca kalabalıklaşmadığı, “klasik” sanayi proletaryasının bileşiminde ciddi ve süreç içinde ayrıntılı olarak tahlili edilmesi gereken değişimlerin olmadığı anlamına gelmiyor. Öte yandan Türkiye için bir gerçek daha var; azgelişmişlik. Teknolojik gelişmeler tabii ki az gelişmiş ülkelere de yayılıyor, ama kapitalizmin dünya ölçeğindeki “eşitsiz ve bileşik” yapısı, bu tip ülkelerdeki işçi sınıfının bileşiminin “klasik” çizgiden fazlaca uzaklaşmamasına neden oluyor. Zaten DİSK de, uzmanlarının tüm «şakacılığına karşın bu “klasik” sektörlerde örgütlenmeye çalışmaktan başka bir şey yapmıyor.

Krizi aşmak için...

Bugün sendikaların içinde bulunduğu krizin sınıfının genel siyasi önderlik bunalımıyla yakından ilişkili olduğunu görmemiz gerekiyor. İşçi sınıfı her kritik aşamada sosyal demokrat ve Stalinist önderliklerin ihanetine uğramış, çoğu kez bu ihanetlerin açık seçik farkına varmış, bilincine ulaşmıştır. Ne var ki sendikalar hâlâ işçilerin yegane kitlesel örgütleridir ve bu devasa, taşlaşmış, kayalaşmış, devletle tam anlamıyla bütünleşmiş bürokratik aygıtları dönüşüme uğratmak hiç de kolay değildir, üstelik çoğu durumda imkansızdır. Bu nedenledir ki son on yıl içinde işçi sınıfı sık sık mevcut geleneksel sendikalardan ayrı bağımsız özörgütlenmelere girişebilmektedir. Ama bu girişimler, her türlü reformist ve bürokratik ihanetin karşısında örgütlenmiş güçlü bir devrimci Marksist önderlik alternatifi bulunmadığı sürece sonuç alıcı olamamaktadır. Dolayısıyla sendikal krizin aşılması her şeyden önce önderlik bunalımının çözüme kavuşturulabilmesine bağlıdır. Leninist önderliğin geliştirilmesi sürecin-

de devrimci Marksistler sendikal plandaki çalışmalarında belirli noktalara özel bir ağırlık vermek zorundadırlar. Bunların başında, sendikaların devletle bütünleşmişliğine karşı uzlaşmaz bir mücadele vermek geliyor. Bugün Türkiye’de istisnasız tüm sendikalar mevcut sistemin, burjuva rejiminin birer bileşeni durumundadır. Yukarıda anılan DİSK belgesinde aynen “Konfederasyonumuz demokrasi mücadelesinde önemli bir kurum haline gelmiştir” (s.4) denmektedir. Burada kastedilenin bir “işçi demokrasisi” olmadığını biliyoruz. Devrimci Marksistler sendikaların kapitalist sistem içindeki “kurumsallıklarına” karşı çıkmak, burjuva devlet ile tüm bağlarını kopartmak için ısrarla mücadele etmek zorundadırlar.

Sendikaların devletle bütünleşmişliğine, burjuva rejimi içindeki kurumsallığına karşı mücadele ancak devrimci programın sistemli bir biçimde propagandası ve onun etrafında örgütlenme temeli üzerinde sürdürülebilir. Bu elbette Türk-İş ya da belki gelecekte DİSK’in bir bütün halinde devrimin kitlesele organları durumuna geleceği hayali kurduğumuz anlamına gelmez. Ancak işçi sınıfı devrimci mücadelelere ancak bu ısrarlı çalışmalar içinde hazırlanabilir.

İkincisi, sendikalar içinde bürokratik yönetimlere karşı mücadele merkezî bir önem taşır. Bu mücadele de esas olarak bir “program mücadelesidir”. Devrimci Marksistlerin sendikalarda sunacakları program devrimci programlarından başka bir şey olamaz. Geçmişte pek çok sol akım, özellikle DİSK içinde muhalefet çalışması yaparken, sendikaların birer “devrim örgütü” olamayacağı saptamasından hareketle, sendikalara ancak ekonomik-demokratik mücadeleyi lâıyk bulmuşlar ve “asgari program” anlayışlarından da güç alarak kendilerini salt bu tip taleplerle sınırlamışlardı. Bu durumda da mevcut rejimin sınırları içinde çok daha esnek hareket edebilen reformist bürokrasi bu tip muhalefetlerin üstesinden gelmeyi kolayca başarmıştı. Oysa günümüzde en basit ekonomik-demokratik talepler uğruna mücadele bile kaçınılmaz olarak siyasal bir öz kazanmakta, talebin elde edilebilmesi için doğrudan hükümete ya da rejime karşı seferberlik zorunluluğu doğmaktadır. Dolayısıyla sendikalarda, güncel sorunları devrim mücadelesine bağlayan geçiş taleplerimizi ısrarla savunmamız, bürokrasinin karşıdevrimci yüzünü bu mücadele içinde açığa çıkarmamız gerekmektedir.

Öte yandan, bürokrasiye karşı mücadele sendika içi demokrasi müca-

delesine kopmaz bir biçimde bağlıdır. Bu mücadelede temel sloganımız «sendikalarda işçi denetimi» olmalıdır. Dün olduğu gibi bugün de pek çok muhalefet hareketinin başlıca hedefi salt bir yönetim değişikliğidir. Oysa, özellikle DİSK'in tarihinde, keskin bir sol söylemle ve bir dizi delege oyunuyla yönetimi ele geçiren, ama sendikada hiçbir yapısal dönüşüm gerçekleştirme programına sahip olmadığı için derhal bürokratikleşen pek çok kişi ve gruba rastlanabilir. Devrimci Marksistler elbette sendikaların yönetimi için mücadele ederler. Ama bunun her şeyden önce net ve açık bir program temelinde üyelerin aktif desteğiyle gerçekleşmesi ve işçilerin sendika yönetimi üzerinde kalıcı bir denetiminin sağlanmasına yönelik olması gerekir. Bu denetimin kurulabilmesi için, sendikaların örgütlenme yapısının belki de baştan sona değişmesi, bu amaçla her işkoluna uygun yeni temsilcilik sistemlerinin, işyeri komite ve konseylerinin kurulması, bu organlar arasında bütün sendika genelinde işbirliğinin sağlanması gerekecektir.

Üçüncüsü, devrimci Marksistler her adımda sınıfın birliği uğruna mücadele etmek zorundadırlar. Sınıfın birliği hiçbir biçimde “Türk-İş’te mi, DİSK’te mi birlik?” sorusuna indirgenemez. Her iki örgüt de sonuna kadar devlete bağlıdır ve taşlaşmış bir biçimde bürokratiktir. Sınıfın birliğini bu örgütlere ve önderliklere havale etmek, işçi sınıfını burjuvaziye emanet etmek anlamına gelir. Dolayısıyla önümüzde yukarıdaki gibi bir ikilem yoktur. Biz her aşamada sendikasız işçilerin sendikalaşması için çaba harcarız, ama bu örgütlenmenin daha ilk aşamasından itibaren işçilere örgütlenecekleri sendikanın gerçeklerini anlatırız ve onlara kendi programımızı sunarız.

Öte yandan işçi sınıfı yalnızca konfederasyonlar düzeyinde değil, aynı zamanda sendikalar, yani işkolları düzeyinde bölünmüş durumdadır. Konfederasyonlar çerçevesindeki birlikler, hiçbir zaman gerçek birlikler olmamakta, bu sanal birliktelikler bürokrasinin işçi sınıfı üzerindeki denetiminin sürdürülebilmesine hizmet etmektedir. Dolayısıyla mücadelenin her aşamasında, gerek sendikalı, gerek sendikasız tüm işçileri, işkolu temelinde değil, sınıf ve mücadele ölçeğinde örgütlemek ve buna ilişkin özörgütlenme biçimlerini geliştirmek zorundayız.

Türk-İş ve DİSK’i dönüştürebilme ve bunları sınıf mücadelesinin devrimci organları haline getirebilme hayalini kurmuyoruz. Aslında bunlar,

sınıf mücadelesinin önüne dikilen, işçi sınıfını düzene bağlama işlevi gören karşıdevrimci ve reformist örgütlerdir. Ancak öte yandan küçük kızıl sendikalar kurup, sınıfın daha da küçük parçalara bölünmesine ve büyük bölümüyle bürokratların eline teslim edilmesine de taraftar olamayız. Önümüzdeki görev, bu örgütler içinde devrimci programımız temelinde ve Leninist parti inşası stratejimiz doğrultusunda ısrarla çalışmak, sınıfın sendika bürokrasilerinin hakimiyetini gerekirse taşlaşmış örgütleriyle birlikte kırabilecek kitlesel bir seferberliğini sağlamaktır.

Son olarak, gerek dünyada, gerekse Türkiye’de yaşanmakta olan sendikal kriz, sendikalara bugüne değin atfedilmiş “ekonomik-demokratik” mücadele çerçevesinde ya da “yeni tip emekçiler” keşfederek aşılamaz. Önemli olan, devletle bütünleşmiş sendika bürokrasilerinin işçi sınıfı üzerindeki, onları sisteme sıkıca bağlayan denetimini parçalayabilmektir. Bu da ancak geleneksel sendikaların “kurumsallığının” dışına taşarak (yani bağımsız mücadele örgütlenmeleri yaratarak) ve işçi sınıfının önüne mülkiyet sorununu açık seçik bir biçimde koyarak (yani devrimci programı savunarak) olabilir. Sorunun ana halkası, bunu başarabilecek, sosyal demokrasinin ve Stalinizmin tahribatlarını aşabilecek bir devrimci önderliği yaratabilmektir. Devrimci Marksizm bunun için vardır.

1. Dünyada ve Türkiye’deki yeni liberal ekonomik politikalarının uygulanmasına ilişkin olarak, bkz. “Devrimci Marksizmin Uzun Yürüyüşü”, *Enternasyonal Bülten*, sayı 1.

2. Brezilya’da CUT’un ve PT’nin (İşçi Partisi) doğuşuna ilişkin olarak, bkz. Ali Aslan, «Brezilya İşçi Partisi Deneyi», *Sınıf Bilinci*, sayı 8, Aralık 1990. Bu sayımızdaki Brezilya yazısı konuya yeterli bir açıklık sağlamaktadır.

Kasım 1992, *Enternasyonal Bülten*, Sayı 3

Uzun Süreli Bir Yıpratma Savaşına Doğru

(Kasım 1992)

Hükümetin Şırnak'ta başlatıp Dargeçit, Çukurca, Göle, Silopi, Musabeğ, Kulp ve Hani'yle sürdürdüğü ve Kuzey Irak'la sıcak savaş boyutuna ulaştırdığı “imha” operasyonu, “Kürt sorununun askeri çözümüne” yönelik saldırısını başlatmış durumda. Ne var ki gerek hükümetin çelişkili ve bazıları hiç inandırıcı olmayan açıklamaları, gerek doğrudan cepheden gelen bilgiler, bu savaşın TC devleti ile PKK güçleri arasında nihai ve belirleyici bir hesaplaşma olmadığını, daha doğrusu olamayacağını ortaya koymakla. PKK gerillaları kayıp vermiyor değil, hatta kayıpları kendi açıklamalarının üzerinde de olabilir, ama bizzat hükümetin resmi açıklamalarını esas alsak bile (10 bin gerilla), iddia edilen 1,800 kaybın (gerilla kaynaklarına göre 100 civarında), PKK'nin bırakın “etkisiz hale getirilmesini”, “belinin kırılmasını bile sağlayamayacağı ortada.

Kaldı ki, Güney Kürdistan'da savaşan PKK, Türkiye sınırları içindeki mücadelesinde de herhangi bir ciddi gerilemeye uğramış değil. Türkiye-Irak sınırının bugün askeri birliklerce daha sıkı biçimde denetleniyor olmasına karşın özellikle karakollara yönelik gerilla eylemleri sürüyor. Askeri kaynaklar, sınır ötesi operasyonun tamamlanmasından sonra ülke içi gerilla merkezlerinin imhasına yöneleceklerini ilan etmişlerdi; şimdi bunun hazırlığı içindeler. Ama bu tip “imha” faaliyetlerini üç-beş yıldan beri hep yapıyorlar ve elde ettikleri sonuç ortada. “Ağrı Dağı Operasyonu” fiyaskosu henüz unutulmuş değil.

Bu tablo, iki trilyonluk dev sınır ötesi operasyonuna karşın TC devletinin ciddi bir aciz içinde olduğunu gösteriyor. Bunun nedeni, bugüne kadar açıklanageldiği üzere “teknik teçhizat ve eğitilmiş personel” yeter-

sizliğı değil. Devletin aczi bir başka yerde yatıyor. Her şeyden önce şunu görmek gerekiyor: PKK siyasi ve askeri açılardan son derece esnek bir örgüt. Ne geçmişteki kolayca ezilebilen Kürt ayaklanmalarına özeniyor, ne de klasik halk savaşı stratejisi uyguluyor. Her taktikten istediğı gibi yararlanabiliyor ve belli ki olası her gelişmeye karşı kendi alternatiflerini hazırda tutuyor. (“Her tür” taktikten ya da eylem biçiminden yararlanma serbestliğinin devrimci Marksizmin hedefleri açısından ne kadar tutarlı ya da doğru olduğı, ayrıca incelenmesi gereken önemli bir konu.) Onun bu esnekliğı devletin askeri strateji ve taktik uzmanlarını açıkça felç ediyor. Bu “felç” halini belki de “aktif apati” olarak tanımlamak gerekir, çünkü devlet dağlara “operasyonlar” düzenliyor, kentleri bombalıyor, “sıcak takipler” yapıyor, demeç üzerine demeç veriyor, ama her hafta onlarca ölü veren PKK’nin bırakın “kökünü kazımayı”, onun her geçen gün yeni gerillalar devşirerek manga düzeninden takım düzenine, hatta giderek bölük düzenine geçmesini, kentlerde milisler oluşturmaya başlamasını engelleyemiyor. Bunun başlıca nedeni de PKK’nin artık Kürt ulusal bilincini kendinde cisimleştirmeyi başarmasıdır. Dolayısıyla PKK’nin fiziksel varlığını yok edebilmek için devletin Kürt ulusal bilincini (en azından bir süreliğine) kırabilmesi ya da saptırabilmesi gerekir. Yani “askeri çözüm” doğrudan “siyasal çözüme” bağlanmış durumda.

“Siyasal çözümün” olanaksızlığı

Basında, demokratik kamuoyunda “siyasal çözümden” kastedilen, devletin belirli “ulusal ve demokratik tavizler” karşılığında Kürtleri “tek devlet, tek bayrak” ve belki de “tek millet” fikrine ve bu fikrin kurumsal cismine bağlayabilmesi. Ama devlet pek çok nedenden ötürü bu olanağa sahip değil. Birinci ve belki de en önemli neden, egemen sınıfların içgüdüsel olarak sürekli devrim kuramına vakıf olması. Her şeyden önce şu açık: Bugün hükümetin “Kürt realitesi” adı altında kabul etmek zorunda kaldığı olgu, egemen sınıfların tarihsel bir “ideolojik dönüşümü” sonucunda değil, bizzat PKK’nin pratik mücadelesi sonucunda gündeme gelmiştir. Kürt kitleleri ulusal kimliklerinin farkına bu mücadele içinde varmışlar ya da varmaya başlamışlardır. Dolayısıyla “Kürt realitesi”, “PKK gerçeğinden” başka bir şey değildir. Ve PKK’nin programının bazı ulusal ve demokratik hakların elde edilmesiyle sınırlı olmadığı ortada. Egemen sınıflar bu tip bazı hakların tanınmasının, örneğin Kürt dilinde eğitim

veren okulların açılmasının salt o çerçevede kalmayacağını, Kürt halkının kanı ve canıyla “elde ettiği” bu hakları bağımsız bir devletin kuruluşu yolunda sadece bir adım olarak algılayacağını biliyor. Apo’nun bazı demeçlerinde “siyasal çözümde yetinebileceklerinin” sinyallerini vermesine karşılık devlet bunun gerektiğinde Apo ve PKK’yi de aşabilecek bir olgu olduğunun farkında.

“Siyasal çözümü” olanaksızlaştıran ikinci önemli neden, Türkiye burjuvazisinin bu tip bir çözümü “finanse edecek” mali güce sahip olmaması. Burjuva devlet Kürtlere TC yurttaşları olarak kalma tercihinin yapmalarını sağlayacak bir ekonomik ayrıcalık, bırakın ayrıcalığı ciddi bir neden sunmamakta. Sonuçlarının elde edilebilirliği açısından Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) çok uzun vadeli bir proje ve bu projenin esas olarak yöredeki yoksul halktan çok burjuvazinin ve toprak ağalarının kasasını dolduracağını herkes biliyor. Öte yandan bizzat burjuva kurumlarca yapılan araştırmalar bölgeye yeni kaynak aktarımı bir yana, buradaki birikimlerin bile “batıya” akıtıldığını ortaya koymakta. Burjuvazi, böylesine bir “demokrasi faturası” ödemektense, “ulusal imhayı” tercih ediyor.

Üçüncüsü, kendi içinde ulusal bağımsızlığa dönüşme dinamiği içeren bir «siyasal çözüm», devletin ideolojik yapısının ve fiili otorite merkezlerinin «tek devlet, tek millet» mantığı çerçevesindeki tarihsel belirlenmişliğine çarpıp dağılıyor. Burjuvazinin toplum üzerindeki egemenliğinin en önemli araçlarından biri de, çeşitli sınıfları ve sınıfsal sektörleri bir araya bağlamaya çalıştığı ideolojik harçtır. Hatta çeşitli burjuva sektörlerin toplum üzerinde birleşik bir egemenlik kurabilmesinin bir aracı da budur. Bu ideolojik harç aşınmaya başladığında, toplumun bizzat burjuvaziyi sorgulamaya başlaması da gündeme gelir. Türk devleti, şu ya da bu yorumlarıyla birlikte Kemalist ideoloji üzerine kuruludur. Bu ideolojinin pratikte olumsuzlanması, ordusu ve bürokrasisiyle birlikte devletin kurumsal olarak yerinden oynamasını getirecektir. Turgut Özal bu doğrultuda «toplum bir ideolojik yer değiştirme» öneriyor. Ama fiili güç ve iktidar odakları bakımından çok merkezli bir yapıya sahip olan Türk devletinin buna yanıt verebilmesi neredeyse imkansız.

“Yeni Bir Ortadoğu Düzeni” mi?

Türk devleti kısmi demokratik ve ulusal tavizlerle Kürt halkının her gün biraz daha “bağımsız devlet” idealiyle bütünleşen ulusal bilincini kır-

ma ya da saptırma olanağına sahip değil. Hükümetleri, “Kürt kimliğini” kabul etme noktasına kadar itmiş bir tarihsel ve toplumsal gelişimin bu evresinde bu mümkün değil. Üstelik en küçük milliyetlerin bile tarih sahnesine çıkabilmek için kendi ulusal kimliklerini aramaya koyuldukları bir dönemde milyonlarca Kürtün kan ve gözyaşı içinde edindikleri bilincin siyasal manevralarla uçup gideceğini beklemek büyük hayal olur.

Peki bu aşamada Barzani ve Talabani’nin Kuzey Irak’ta kurmaya çalıştıkları “Kürt Federe Devleti” ne anlama geliyor? Emperyalizmin “Yeni Dünya Düzeni” çerçevesinde yeni bir Ortadoğu düzeni mi kuruluyor? Önce şunu saptayalım: Stalinist bürokrasi imparatorluğunun çöküşünden sonra, dünya ölçeğindeki «zıt kutuplar» statükosunun kırıldığı ve ABD emperyalizminin egemenliğinde tek kutuplu bir dünyanın kurulmakta olduğu yolundaki düşünce, var olan gerçeklerle uyuşmuyor. «Komünizmin yıkılıp evrensel barış döneminin açıldığı» iddia edilen bir evrede, bir bakılıyor ki onlarca ulus birbirinin gırtlığına çökmüş, Siyahlar ayaklanmış, iç savaş yangını pek çok yeri sarmış; sadece o da değil, emperyalistler arası çekişmeler keskinleşmiş, ticaret savaşları kızışmış, ekonomik ve siyasi birlik süreçlerinin önüne engeller dikilmiş. Evet, emperyalizmin bu kronik bunalım döneminde, tek kutuplu, “barış ve istikrara” dayalı bir emperyalist egemenlik söz konusu değil, mümkün de değil. ABD dünyanın bazı bölgelerini şimdilik dev askeri gücüyle baskı altında tutabiliyor, ama ulusal ve sınıfsal mücadelelere, tüm dünyada geçerli olan kaosa “siyasi çözüm” bulamıyor.

Bu çerçevede, Barzani ve Talabani’nin emperyalizmin Irak saldırısından sonra Kuzey Irak’ta doğan “otorite boşluğundan” yararlanarak ve ABD emperyalizminin “örtülü” desteğini alarak bir federal Kürt devleti kurma girişimlerini, «Yeni Dünya Düzeni» politikasının bölgedeki kararlı ve bilinçli bir uygulamasından çok, Ortadoğu’ya özgü karmaşık siyasal ve askeri manevraların (ve elbette ihanetlerin) bir ürünü olduğunu görmemiz gerekir. ABD emperyalizmi, Ortadoğu’nun bütününe ilişkin olarak (Filistin dahil) belirgin bir siyaset geliştirememiştir; şimdilik mevcut ittifaklarını (İsrail, Suudi Arabistan, Türkiye, vb.) fazlaca bozmaya çalışarak el yordamıyla yürüyor. Federe ya da bağımsız, bir Kürt devletinin bölgedeki ekonomik ve siyasi çıkarları açısından tam olarak nereye oturacağına henüz tam olarak karar vermiş de değil.

Şu bir gerçek; KDP ve KYB önderliğinde ve emperyalizmle ittifak içinde inşa edilecek «mini Kürt devleti» esasında bağımsız ve birleşik Kürdistan yolundaki en büyük engellerden biri olma özelliği taşıyacaktır, (tıpkı İsrail'in işgal altında bulundurduğu toprakların küçük bir bölümünden çekilmesiyle bu topraklarda kurulacak bir «mini FKÖ devletinin» Filistin ve Ortadoğu devrimi önünde en önemli engellerden birini oluşturacağı gibi.) Küçük burjuva demokratlar, “gerçekçi olalım, emperyalizmin ve Türkiye'nin desteklemediği bir devlet olanaklı değildir, bırakın nefes alacağımız bir toprağımız olsun, sonra gereğini düşünürüz” diyorlar. Bu “reel politika” son derece masum görünmekle birlikte, bize göre tarihsel bir ihanet söyleminden öteye geçemiyor. İki temel nedenden ötürü: Birincisi, emperyalizmin çıkarları yoksul halkların, sömürge ya da yarı-sömürge devletlerin çıkarlarıyla her zaman çelişir ve gerçek bağımsızlık ancak emperyalizmden tam bir kopuş sonucunda elde edilebilir. Emperyalizmin desteğiyle elde edilebilecek bir “bağımsızlık” fikri, Kürt kitlelerin bilincini saptırma ve onların ulusal kurtuluş mücadelelerini toplumsal kurtuluş, yani sosyalizm mücadelesiyle birleştirmelerinin önüne geçme çabasından başka bir anlam taşımaz. Tabii Kürt küçük burjuva demokratları, “biz Türkiye ya da Irak'ın bir sömürgesi olmak yerine, ABD emperyalizmine bağlı bir yarı-sömürge devlet olmayı yeğleriz” diyebilirler. Tarihsel ihanetlerinin ikinci nedeni de tam burada yatmaktadır: ABD emperyalizminin Ortadoğu'daki çıkarları Türkiye'nin çıkarlarından ayrı düşünülemez ve Türkiye hiçbir zaman, federe ya da değil, bir Kürt devletine izin vermeyecektir. Demokrat başkan Clinton'ın işbaşına geçmesiyle de güçlenebilecek bir hayal yaşıyor: ABD, (artık ister çıkarları, ister “insan hakları düşkünlüğü” nedeniyle olsun) Türkiye'ye baskı yapacak ve belki de Özalı tekrar etkili kılıp hep birlikte Ortadoğu'da Barzani ve Talabani'nin devletine destek olacaklar. Bu hayalin peşinden koşmak için yalnızca ABD emperyalizmi ile Türkiye arasındaki ilişkiden haberdar olmamak yetmez, Türk devletinin yapısına ilişkin olarak hiçbir şey bilmiyor olmak da gerekir. Türk burjuvazisi, «etnik mozağin» dağılıp gitmesini önlemek için, bırakın en büyük parçasını, en küçük kırıntısının bile gevşemesine izin vermemiştir ve vermeyecektir, buna yol açabilecek her türlü gelişimin önüne dikilecektir.

Her şeye karşın, yarın emperyalizmin ve bölgedeki egemen devletlerin saldırısına uğradığında biz, en “minik” mevzilerini bile savunmak zorun-

da kalacak olan Kürt halkının yanında olacağız.

Türkiye'nin seçeneği

Türk stratejistler bile “Kürt sorununun” salt askeri operasyonlarla çözülemeyeceğinin farkında. Herkes bir “Yeni Ortadoğu Düzeninin” ne olabileceğini düşünüyor. Ama açık ki Türkiye bu konuda, tıpkı ABD'nin dünya ölçeğinde olduğu gibi, hedefsiz ve el yordamıyla yürümeye çalışıyor, herhangi bir “yeni çözüm” üretemiyor. Ordu Kuzey Irak'ta kalsın mı, kalmasın mı? Yoksa bir tampon bölge mi kurulsun? Kerkük ve Musul'a kadar işgal edelim ve özerk bir Kürt bölgesi mi oluşturalım? Verip kurtulmak olmaz, ezip kurtulmak da mümkün olmuyor, sev ve kurtul politikası ise baskıcı bir devletin kişiliğine hiç uygun değil. Peki o zaman ne olacak?

Aslında herkes şunun farkında: Eğer “emperyalist barışın” egemen olduğu “istikrarlı” bir “Yeni Ortadoğu Düzeni” isteniyorsa, ABD, İsrail ve Türkiye'nin el ele verip her şeyden önce İran'daki İslam rejimini, Irak'taki Saddam yönetimini ve mümkünse Suriye'deki Baas iktidarını yıkmaları, gerekli sınır ve ulusal yerleşim düzenlemelerini yapmaları gerekiyor. Ve tabii bu konuda Arafat, Barzani ve Talabani'nin onayını, hatta fiili desteğini almaları gerekiyor. Bu, dile getirilmesi bile büyük cesaret isteyen bir proje. Alman ve Japon devlerinin gözlerini açmaya başladıkları, Avrupa birliğini hedefleyen Maastricht anlaşmasının tehlikede olduğu, pek çok emperyalist ülkenin kitle grevleri ve ayaklanmalarla sarsıldığı bir dünya konjonktüründe, yürürlüğe konması pek mümkün olmayan bir proje bu. “Yeni Ortadoğu Düzeni” projesi, “Yeni Dünya Düzeni” tasarısının bir parçası ve olabilirliği şimdilik en az onun kadar zor.

Bu koşullarda TC için geriye tek bir seçenek kalıyor: Provokasyon ve katliamlaradayalı uzun bir «yıpratma» savaşı. Buaradabelki PKK yorulacak, belki Kürt halkı canından bezecek, belki de dünya konjonktüründe Ortadoğu'da yeni düzenlemeleri yapacak fırsatlar doğacaktır. Bir yandan da askeri «operasyonlar» sürdürülecek, diplomatik görüşmelere devam edilecek ve insanlardan kan ve barut kokusunu kanıksamaları istenecek. Kısacası devlet epeyce bir süre daha «el yordamıyla» yürüyecek.

Bu durum, Kuzey Kürdistan'da süren çatışmaların Türkiye genelinde yaygınlaşacağı ve bir “iç savaş” haline dönüşeceğine mi işaret ediyor? PKK eylemlerini, önemlice bir Kürt nüfusun yaşadığı İstanbul, Ankara,

İzmir ve Adana gibi metropollere taşıyacak ve bu nüfusu seferber hale getirebilecek mi? Devlet, Şırnak'ta yaptığını bu kentlerde de Kürtlere karşı tekrarlayacak mı, yani Kürt mahallelerini topa tutacak mı? Türkiye genelinde bir Türk-Kürt çatışması yaşanacak mı?

Şüphesiz bu dinamiklerin hepsi mevcut. Ama gerçekleşme imkanları belirli koşullarla sınırlı. Önce şunu görmek gerekir: Gerek devlet, gerek PKK nezdinde Kürt halkı, kendi mücadelesinin «meşruiyet» savaşını veriyor. «Halka şefkat, teröre darbe» şiarıyla hareket ettiğini iddia eden devlet, tek PKK'linin «ölü olarak ele geçirilemediği» Şırnak saldırısından sonra meşruiyet savaşında Türkiye ve dünya kamuoyu önünde önemli bir darbe yedi. Gerilla, milis ve seferber olmuş kitlenin birbirine karıştığı bir ortamda bu çaresizlikten kurtulmasının yolu da yoktu. Darbenin altından kalkabilmek için de, mücadelenin “yasal statüsünü” değiştirme düşüncesine kaydı. “Sıkıyönetim” ya da “savaş hali” ilanı önerileri, devletin saldırısına “meşru” tanımlar arama gayretinden başka bir şey değildi. Ne hükümet, ne de bir bütün olarak devlet aynı “gayrimeşruluğa” metropollerde düşmek istemeyecektir.

Aynı “meşruiyet” sorunu PKK için de geçerli. PKK Kuzey Kürdistan'da halkın “meşru temsilcisi” haline gelmeyi başardı. Ama şurası da açık: Salt bu bölge halkının gücüne dayalı olarak ve sınırlı askeri imkanlarla Türk devletinin üstesinden gelebilmesi olanaklı değil. Üstelik Barzani ve Talabani gibi Kürt liderleri Ankara'nın yanında saf tutuyor. Şam, Bağdat ve Tahrandaki küçük burjuva, milliyetçi ve İslamcı diktatörlüklerin sağlayacağı lojistik desteğin güvenilmezliği ve geçiciliği ise tarih boyunca birçok kez kanıdanmış durumda. Dolayısıyla Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını yaşama geçirebilmesinin önünde tek yol kalıyor: Türkiye işçi ve emekçi yığınlarının desteğini sağlamak. Ne yazık ki sosyalist hareketin Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını kabul etmesi, Türkiye işçi ve emekçi yığınlarının Kürt halkının mücadelesini desteklediği anlamına gelmiyor. Çünkü bu yığınlar bugün için büyük bölümüyle burjuva ve küçük burjuva düzen partilerinin çevresinde toplanmış durumdalar. Dolayısıyla PKK ve bir bütün olarak Kürt halkının işi iki kat zor. Metropollerde gerçekleştirilecek “intikam eylemleri” ya da buralardaki sınırlı bir Kürt nüfusuna dayalı ulusalcı, anti-Türk bir seferberlik, Kürt halkı ile Türkiyeli işçi ve emekçi yığınlar arasında kurulması gereken ittifaka önemli bir dar-

be vurabilecektir.

Bunlar “meşruiyet” mücadelesinin dayattığı sınırlamalar. Ama mücadelenin izleyeceği yol bu sınırları izleyecek mi, o pek belli değil. Hükümetin, provokasyon ve katliam politikasını uygularken olası tepkilerin önünü alabilmek için ülke çapında giriştiği şovenizm dalgası yaratma çabası ve PKK’nin salt ulusalcı söylem üzerinden yürümesi dikkate alındığında, büyük kentlere sıçrayabilecek bir “milli boğazlaşma” tehlikesinden hiç de uzak olmadığımızı görebiliriz. Iğdır ve Antalya olayları bunun habercisidir.

Oysa ezilen ulusun Türkiye işçi sınıfının ve emekçi yığınların desteğini sağlaması gerekir. Bunu nasıl başarabilir? PKK’nin bu işi Türk solunun şu ya da bu kesimine “ihale” etmesiyle değil. Kürt emekçileri yalnızca Türk egemenlere karşı değil, aynı zamanda onlarla işbirliği içindeki kendi ulusal sömürücü sınıflarına karşı da mücadele ederek başarabilir bunu. Yani ulusal demokratik devrimlerini bir sosyalist devrime dönüştürebilmeleri gerekir. Bu ise küçük burjuva ulusçuluğundan ve halkçılığından arınmış bir devrimci Marksist önderliği ve Türk ve Kürt emekçilerinin devrimci bir Enternasyonalin çevresinde toplanmasını zorunlu kılar. Oysa bugün Kürdistan’daki hakim önderlik bu perspektiften yoksun. Yoksun olduğu sürece de uzun “yıpratma savaşının” kurallarına ve sonuçlarına razı olmak zorunda kalacak. Ve bir süre sonra, tüm esnekliklerin tükendiği bir yol ayrımına varacak. Ya Barzani ve Talabani’nin “meclisine” katılacak, ya da dünya devriminin partisine. Ulusal bağımsızlık mücadeleleriyle sarılan “üçüncü dünya” ülkelerinin hiçbirinde bunun dışında bir “üçüncü yol” keşfedilebilmiş değil.

Kasım 1992, *Enternasyonal Bülten*, Sayı 3

Ulusal Kurtuluş Mücadelesinde Yeni Bir Evre

(Nisan1993)

Gündemi gene Kürdistan Ulusal Kurtuluş hareketi belirlemeye devam ediyor. PKK'nın 25 gün süreyle tek yanlı ateşkes ilan etmesi, Apo'nun sivil giysilerle ve Talabani'yi yanına alarak çıktığı basın toplantısında, Türk hükümetinin saldırısı olmadığı takdirde bu süreyi uzatmaya ve hatta gerilla mücadelesine son vererek «siyasi çözüm» için uğraş vermeye hazır olduklarını duyurması, ardından Apo ile Kürdistan Sosyalist Partisi Genel Sekreteri Kemal Burkay arasında «yurtsever örgütler arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesi ve giderek bir ortak cephenin kurulmasına yönelik olarak ve «demokratik federasyon» anlayışı temelinde bir protokolün imzalanması ve nihayet Newroz'un «milli bayram olarak barışçıl biçimde sokağa dökülerek kutlanması», tüm kamuoyunda pek çok sorunun ortaya atılmasına yol açtı.

PKK silah mı bırakıyor? Gerilla mücadelesinden vaz mı geçiyor? “Siyasi mücadeleden” kastettiği, askeri çatışmalar yerine kitlelerin savaşı mı? Apo, “Kürt ve Türk halkları et ve tırnak gibidir, birbirinden ayrılamaz” derken, PKK'nın bağımsız Kürdistan programından vazgeçtiğini mi ima ediyor? Talabani ilişkisi, ABD emperyalizminin bölgede ağırlığını koyarak PKK'yi de burjuva demokratik bir “meşruiyet” çizgisine zorladığı anlamına mı geliyor? Yoksa bunların hepsi “sıkışmışlığın” zorunlu kıldığı bir manevradan mı ibaret?

Strateji-taktik ilişkisi

Önce şunu belirtelim: Eğer PKK'nın belirli bir süreyle ateşkes ilan etmesi, «siyasi mücadele» çizgisine geçme arzusunda olduğunu duyurması ya da bugüne değin uzak durduğu ve eleştirdiği bazı siyasi örgütlerle bir

cephe kurmaya çalışması, salt «sıkıştılar, teslim oluyorlar» mantığıyla değerlendirilirse, bu son derece yanlış ve yanıltıcı olur.

Çünkü, birincisi PKK ve ERNK, ateşkesin ve «siyasi mücadele» çizgisinin temel koşulunun TC'nin de buna uygun davranması olduğunu ve «bu çağrı Ankara tarafından geri çevrilirse, savaşı Kürdistan genelinde daha da şiddetlendirip yayacaklarını» açıklamışlardır.

İkincisi, herhangi bir örgütün kendi stratejisi ya da temel hedefi doğrultusunda belirli taktikler uygulaması, gerekli zamanlarda gerekli dönüşler yapması son derece doğal ve hatta zorunludur. Eğer bugün PKK yeni bir taktik uygulama içindeyse, bu uygulamayı salt kendi içinde değil, PKK'nin stratejik ve programatik çerçevesi içinde değerlendirmek gerekir. Bu açıdan bakıldığında, ulusal bağımsızlık programına dayalı bir örgütün dün gerilla mücadelesi veriyorken bugün «siyasi mücadeleye» geçmesini, hatta yarın bir «genel af»tan yararlanarak burjuva demokrasisinin meşruiyeti içinde “özerklik” için uğraşan bir yasal partiye dönüşmesini şaşkınlıkla karşılamamak gerekir. Bütün bu “taktikler”, ulusal bağımsızlıkçı stratejinin, halkçı pragmatizmin tamamlayıcı öğeleridir.

Devrimci Marksizmin kriteri

Dolayısıyla PKK'nin son açıklamalarını değerlendirirken soruna stratejik ve programatik açıdan yaklaşmak gerekir. Sorulması gereken soru şudur: PKK, ulusal-halkçı çizgisinden koparak bir toplumsal devrim partisine mi dönüşüyor? Ve elbette bu sorunun yanıtı, “hayır”dır.

PKK, dün olduğu gibi bugün de bir ulusal bağımsızlık partisidir. Bugün bağımsız Kürt devletinden çok demokratik federasyondan, gerilla savaşından çok kitlesel mücadeleden söz etmeye başlamış olması PKK'yi devrimci Marksizm açısından ne “dönek” kılar, ne de Bolşevik. Ulusal bağımsızlık programı çerçevesindeki “taktik” ayrılıklar, küçük burjuva demokratların, ulusal-halkçıların ve Stalinist anlayışların kendi içlerindeki bir tartışmadır.

Devrimci Marksizm, ulusların kendi kaderlerini gerçekten tayin edebilmelerinin, emperyalist çağda ancak bir toplumsal devrimle olanaklı olduğunu öngörür. Emperyalist dünya sisteminden kopamadığı sürece herhangi bir ulusun kendi geleceğini özgürce belirleyebilmesi mümkün değildir ve bu kopuş ancak bir toplumsal devrimle ve işçi sınıfının iktida-

ryla olanaklıdır. PKK ne dün böyle bir sosyalist devrim partisiydi, ne de son açıklamalarıyla böyle bir parti haline gelmiştir.

Elbette devrimci Marksistler sömürge bir halkın ulusal kurtuluş mücadelesini sonuna kadar desteklerler. Hatta bu mücadelenin önderliği bağımsız bir demokratik burjuva cumhuriyeti için savaşıyor da olabilir. Bu durum, ne desteğimizde bir değişikliğe yol açar, ne de sömürge ulusun önderliğin üstlenmiş olan bu partinin mücadelesine duyduğumuz saygıda. Ama bunların hiçbirisi, toplumsal devrim programına dayalı enternasyonalist, devrimci Marksist bir partinin inşası görevini de asla yok etmez.

Zorunluluk mu?

Enternasyonal Bülten'in 3. sayısında şunları yazmıştık: “Oysa ezilen ulusun Türkiye işçi sınıfının ve emekçi yığınların desteğini sağlaması gerekir. Bunu nasıl başarabilir? PKK'nin bu işi Türk solunun şu ya da bu kesimine ‘ihale’ etmesiyle değil. Kürt emekçileri yalnızca Türk egemenlere karşı değil, aynı zamanda onlarla işbirliği içindeki kendi ulusal sömürücü sınıflarına karşı da mücadele ederek başarabilir bunu. Yani ulusal demokratik devrimlerini bir sosyalist devrime dönüştürebilmeleri gerekir. Bu ise küçük burjuva ulusçuluğundan ve halkçılığından arınmış bir devrimci Marksist önderliği ve Türk ve Kürt emekçilerinin devrimci bir Enternasyonalin çevresinde toplanmasını zorunlu kılar. Oysa bugün Kürdistan'daki hakim önderlik bu perspektiften yoksun. Yoksun olduğu sürece de, uzun ‘yıpratma savaşı’nın kurallarına ve sonuçlarına razı olmak zorunda kalacak. Ve bir süre sonra, tüm esnekliklerin tükendiği bir yol ayrımına varacak. Ya Barzani ve Talabani’nin ‘meclisine’ katılacak, ya da dünya devriminin partisine. Ulusal bağımsızlık mücadeleleriyle sarsılan ‘üçüncü dünya’ ülkelerinin hiçbirinde bunun dışında bir ‘üçüncü yol’ keşfedilebilmiş değil.” Bu öngörümüz, itiraf etmek gerekir ki, bizim beklediğimizden de daha kısa bir sürede doğrulandı. Aslında bu bir kehanet değildi. Eğer, yoksul köylülüğün desteğindeki bir proleter devrimi için değil de, sonuçta bir burjuva cumhuriyetinin inşasıyla sonuçlanacak “ulusal demokratik devrim” programı için mücadele ediliyorsa, elbette ulusal ve uluslararası düzeylerde sınıf ittifakları, “ulusal cepheler, hatta “güçlü devlet desteği” arayışları kaçınılmaz olacaktır. Eğer, kitlelerin devrimci seferberliği stratejisi değil de, halkçı ve ikameci pragmatist çizgi izleniyorsa, elbette gerilla taktikleri ile kitle mücadelesi arasındaki ilişki salt partinin (hatta son tahlilde genel sekre-

terin) çıkarları açısından değerlendirilecektir. Her programın, her mücadele çizgisinin kendi “zorunlulukları” vardır. Dünya devrimi ve sosyalist devrim mücadelesi sırasında da çeşitli zorunluluklar kitleleri ve devrimci önderliği geri adım atmaya, hatta ricata zorlayabilir.

Gerekli anlarda bu adımı atmamak da ihanetle eşanlamlı hale gelebilir. Ama devrimci Marksizmin programında asla ulusal ve uluslararası burjuvaziyle işbirliği ve ittifak yoktur. Onu küçük burjuva demokrasinden ve Stalinizmden ayırt eden temel özelliklerden biridir bu.

Ne kadar “gerçekçi”?

Sadece Kürt demokratları değil, Türk küçük burjuva aydınları da PKK’nin ateşkes kararından memnun görünüyorlar ve bunun ilerdeki muhtemel bir “silahlara veda”nın ilk adımı olduğunu düşünüyorlar. Bu kesimler arasındaki yaygın görüş şu: Hangi ülkenin sınırları içinden olursa olsun, Kürt halkının demokratik ve ulusal haklarını elde edebilmesi ve uygulamada bunlardan yararlanabilmesi, ancak ABD, Almanya, Fransa gibi “büyük” devletlerin onayı ve desteği ile mümkündür; dolayısıyla bölgedeki egemen devletlere karşı silahlı mücadele yerine, bu devletlerin içindeki “ılımlı, demokrat” kesimler de dahil olmak üzere, “büyük” devletlerin desteğini sağlamaya yönelik diplomatik girişimler, en “gerçekçi siyaset” biçimidir. PKK belli ki bu süreci şimdi geniş bir cephe örgütleyerek tamamlamaya çalışıyor. Bu elbette bir “ulusal” cephe, yani ulusun farklı sınıfsal kesimlerini içeren bir ittifak olacak. Ve tabii ki Kürt burjuvazisinin ve küçük burjuvazisinin tümü olmasa bile bazı sektörleri, farklı siyasal eğilimleriyle birlikte bu cephenin içinde yer alacak.

Kürt halkının, demokratik ve ulusal haklarını elde edebilmesinin olanağını emperyalistlerde ve burjuva demokratik dönüşümlerde aramanın hiç mi hiç “gerçekçi” olmadığını düşünüyoruz. Devrimci Marksizmin daha yüzyılın başında yapmış olduğu bir tespit, tarih içinde pek çok kez doğrulanmıştır ve bugün de tüm geçerliliğini korumaktadır: Geri ülkelerde ulusun birliği ve tarım devrimiyle belirlenen demokratik devrimin sorunları, burjuvazinin artık bir bütün olarak gericileştiği çağımızda ancak, geniş köylüleri çevresinde toplayan proletaryanın devrimci iktidarıyla mümkündür.

Ulusalçı Kürt ve küçük burjuva Türk demokratlarını “gerçekçilik” adına

hayalperest kılan bir başka faktör de, bu kesimlerin Türk devletinin yapısını her nasılsa “unutmaları”. “Liberal” geçinen II. Cumhuriyet taraftarları ile “kavim” değil de “ümme” birliğini savunduğunu iddia eden İslam radikalleri de dahil olmak üzere, devletin sınıf karakterini değiştirmeyi programına almayan hiç kimse, TC’yi var eden tarihsel temellerin dışına çıkamaz. Ve bu temelleri belirleyen de Misak-ı Milli’den başka bir şey değildir. Egemenler için mevcut sınırlardaki herhangi bir değişim, ancak sömürgeci yaygınlaşma bağlamında kabul edilebilir. Bunun ise Kürt halkına kazandıracağı bir şeyin olmadığı açıktır.

Bu noktada geriye tek bir itiraz kalıyor: Eğer ABD, Almanya, Fransa gibi emperyalist ülkeler Türkiye’ye baskı yaparlarsa, bölgede özerk ya da federal bir Kürt bölgesinin ya da devletin kurulması mümkün olabilir. Biz bunun da “gerçekçi” değil, hayalci bir tasarım olduğunu düşünüyoruz. Emperyalizmin Ortadoğu’daki varlığı, ancak Türkiye, İsrail gibi devletlerin bekasıyla mümkündür. Emperyalizmin bu ülkelerin iradelerini, çıkarlarını, hesaplarını göz ardı ederek politikalar belirleyeceğini ve onlara rağmen uygulayacağını düşünmek, hayal kurmaktan başka bir anlama gelmez. Örneğin, sözde ABD son on yıldır Filistin konusunda İsrail’e baskı yapıyor; ama İsrail, ne işgal ettiği toprakların bir karışını geri veridi, ne de Filistin halkı üzerindeki baskıları durdurarak onlara ulusal ve demokratik haklarını tanıdı. “Gerçekçilerin” bu yalın gerçeği unutmamaları gerekiyor.

Nasıl bir barış?

On yılı aşkın bir süredir PKK’nin sürdürdüğü silahlı mücadele, öte yandan devletin Kürt halkı üzerindeki baskıları ve kısıımı, kitleleri yorgun düşürmüştür, bu gerçeği kabul etmek durumundayız. Dolayısıyla, PKK’nin ilan ettiği ateşkes Kürt insanında görece bir ferahlama yaratmıştır.

Ne var ki bu noktada devlet ile Kürt halkı arasında bir “barışın” kurulabileceğini ve bu barışın içinden ulusal ve demokratik reformların üreyeceğini sanmamak gerekir. Çünkü bütün bu süreç içinde, PKK’yi destekleyenlerle ya da “arada kalanıyla”, Kürt halkının ulusal bilinci şekillenmiş ve nesnel bir zemine oturmuştur. Bu tarihsel bilinç düzeyinden geriye doğru ciddi bir kayış olmadığı sürece, Kürt halkı ulusal ve demokratik haklarını, şimdi sessiz, yarı belki serhildanlarla, istemeye devam edecektir. Öte yandan devlet de “tarihsel bilincini” yitirmediği sürece (ki bu yıkılmakla

eşanlamalıdır) buna karşı koyacaktır. Türk devleti için “Kürt sorununun çözümü”, Kürt halkının bağımsız devlete kadar uzanacak ulusal bilincini yok etmekte yatmaktadır. Bu ise artık “şefkat”, “saydamlık” gibi propaganda söylemlerinin çok ötesindeki uygulamaları gerektiriyor. Bütün bunlar da hayal edilen bir “barış” tümüyle gerçekdışı kılıyor.

“Halklar arasında barış” deyişine gelince: Biz böyle bir kavramın son derece soyut olduğunu düşünüyoruz. Sınıflı toplumlarda kitleler politik arenada önderlikleriyle yer alıyorlar. Eğer bu önderliklerin temsil ettiği çıkarlar arasında tarihsel ve sınıfsal uzlaşmazlıklar varsa, onların çevresinde toplanmış kitleler arasında bir barışın oluşabilmesi de olanaklı değildir. Bu anlamda Kürt ve Türk halkları arasındaki barış, ancak onların iradelerini kendilerinde cisimleştirebilmiş proleter önderliklerin enter-nasyonalist birliği çerçevesinde mümkündür.

Cephenin boyutları

PKK’nin, başta Kemal Burkey’in ulusal reformist PSK’si olmak üzere çeşitli Kürt parti ve gruplarıyla giriştiği ittifak ise, politik arenada yeni bir oluşumun habercisi gibi görünüyor. Belli ki yaratılmak istenen FKÖ tipi bir cephe hareketi. Bu cephenin Kuzey Irak’ta Barzani ile Talabani’nin kurduğu Ulusal Meclis’e mi katılacağı, Almanya’da oluşturulan Ulusal Meclis’i mi esas alacağı, yoksa bu iki organizasyonun da dışında yeni bir oluşuma mı yöneleceği henüz belirsiz.

Ulusal mücadelelerde bu tip cephelere sık rastlanıyor. Farklı örgüt ve akımların ortak düşman karşısında mücadele birliğine girmesi de son derece anlamlı. Ne var ki, gerek genel olarak bu tip “ulusal” cephelerin temelinde yatan sınıfsal işbirliği olgusu, gerekse özel olarak PKK’nin işbirliğinin çerçevesini Hizbullah’a kadar genişletmesi, bu girişimin ulusal kurtuluş mücadelesinin devrimci dinamiğini yok etme tehlikesini güçlü bir biçimde doğurmuştur.

PKK, uzunca bir süre ulusal-halkçı programıyla ve mücadele çizgisiyle, dayandığı sınıfsal kesimin, Kürt kır yoksullarının radikalizmini temsil etmişti. Hareket kiteselleştikçe parti, yoksul köylülüğün dışındaki sınıfsal kesimleri de kapsayan bir temsil alanına doğru kaymaya başladı. Aslında programı ulusal çerçeveye sınırlı kaldığı sürece, böylesine bir sınıfsal dönüşümün koşulları her zaman var demektir. PKK’yi belirleyen bu dönü-

şüm oldu. PKK hiçbir zaman, adının çağrıştırdığı gibi bir “işçi partisi” olmadı.

Ama 1990'lara yaklaşıldığında artık yoksul köylü partisi olmaktan çıkmaya başladı. Bu evrim sonuçta partinin programını ve mücadele biçimini de etkiledi ve nihayet PKK bugünkü bildiğimiz çizgisine geldi. PKK'nin bu evriminin kendiliğinden ve zahmetsiz bir biçimde gerçekleştiğini düşünmek yanlış olur. Parti içindeki mücadeleler ve tasfiyeler bu sürecin çoğu kez acımasız belirtileriydi.

Açık ki böylesi bir cephe, ilk elde ulusal demokratik görevleri yerine getirecek bir toplumsal devrim için proletaryanın önderliğinde oluşturulması gereken işçi-köylü ittifakından çok farklı olacak. Dolayısıyla başlangıçtaki programını zaten pratikte değiştirmiş olan PKK, artık “Marksizan” söylemine de son vermek zorunda kalacaktır.

Bütün bunlar, önümüzdeki haftaların ve ayların devletin silahlı gerillaları tasfiye ve Kürt ulusal bilincini kırma girişimleri ve buna karşılık PKK'nin, özellikle de “aracı” rolü üstlenen Talabani'nin diplomatik ve siyasi manevralarıyla belirleneceğini gösteriyor. Bu sürecin Kürt kitlelerin seferberliği üzerinde ne tür bir etkide bulunacağını da ilerdeki günlerde göreceğiz. Ama bir gerçek değişmeyecek: Kürt halkının devrimci Marksist, enternasyonalist bir önderliğe olan ihtiyacı. Dolayısıyla önümüzdeki aylar aynı zamanda devrimci Marksistlerin bu ihtiyaca yanıt verebilmek için parti inşa stratejilerini daha güçlü bir biçimde sürdürmeleri gereken bir dönem olacak.

Nisan 1993, *Enternasyonal Bülten*, Sayı 4

Yıpratma Savaşı Sürüyor

(Ağustos 1993)

PKK'nin iki ay kadar önce ilan etmiş olduğu “ateşkese” son vermesi üzerine Kuzey Kürdistan'daki savaş tekrar şiddetlendi. Her iki taraf da hemen her hafta onlarca ölü veriyor. Savaş gerek devlet, gerekse gerillalar açısından “topyekûn bir nitelik taşıyor. Devlet “imha” operasyonlarını Kürt halkına yönelik toplu “tenkilin sınırlarında sürdürüyor. PKK ise savaşı TC ölçeğinde genelleştirme çabası içinde. Ali Fırat *Özgür Gündem*'de, etkileri altında bulundurdıkları bölgelerde kendi yönetimlerini kurmanın eşğine geldiklerini ilan etti.

PKK'nin silahlı mücadelesini hiçbir zaman “gerçekçi” bulmayan ve ateşkesi büyük umutla selamlayan Kürt (ve Türk) küçük burjuva demokratları ise asıl gerçekçi olmayanın, bizzat kendilerinin Türk hükümeti ve emperyalist ülkelere umut bağlamaları olduğunu gördüler. Kemal Burkay bile ateşkesin “tek taraflı” yürümesinin olanaksızlığını kabul etmiş durumda. Ama küçük burjuva demokratlar elbette tutumlarının özeleştirisini yapmaktan çok uzaklar. Onlar şimdi PKK'nin “halka yönelik terörist eylemlerini” eleştirmekle meşguller.

“Gerçekçilik”

Oysa PKK'nin ilan ettiği ateşkesin yürümeyeceği o denli açıktı ki, aksini düşünmek tam bir hayalperestlikti. *Enternasyonal Bülten*'in Nisan 1993 tarihli 4. sayısında şöyle demiştik: ‘*Ulusalcı Kürt ve küçük burjuva Türk demokratlarını ‘gerçekçilik’ adına hayalperest kılan bir başka faktör de, bu kesimlerin Türk devletinin yapısını her nasılsa ‘unutmaları’.*

‘Liberal’ geçinen II. Cumhuriyet taraftarları ile ‘kavim’ değil de ‘ümmet’ birliğini savunduğunu iddia eden İslam radikalleri de dahil olmak üzere, devletin sınıf karakterini değiştirmeyi programına almayan hiç kimse, TC’yi var eden tarihsel temellerin dışına çıkamaz. Ve bu temelleri belirleyen de Misak-ı Milli’den başka bir şey değildir. Egemenler için mevcut sınırlardaki herhangi bir değişim, ancak sömürgeci yaygınlaşma bağlamında kabul edilebilir. Bunun ise Kürt halkına kazandıracağı bir şeyin olmadığı açıktır.”

Peki PKK de mi bir hayal kurmuştu ateşkes ilan ederken? Sanmıyoruz.

Çünkü daha ilân sırasında PKK ve ERNK, ateşkesin ve «siyasi mücadele» çizgisinin temel koşulunun TC’nin de buna uygun davranması olduğunu ve «*bu çağrı Ankara tarafından geri çevrilirse, savaşı Kürdistan genelinde daha da şiddetlendirip yayacaklarını*» açıklamıştı. Şimdi öyle yapılmaya çalışılıyor.

O halde neden ateşkes ilanı? Birincisi, soluklanıp derlenmek; ikincisi, gündemi elde tutabilmek; üçüncüsü, devletin tüm “şefkat” söylemine rağmen saldırganlığını teşhir etmek; ve dördüncüsü, ama bizce en önemlisi, bir “ulusal cephe” inşa edebilmek. Gene EB’den bir alıntı: “*PKK, uzunca bir süre ulusal-halkçı programıyla ve mücadele çizgisiyle, dayandığı sınıfsal kesimin, Kürt kır yoksullarının radikalizmini temsil etmişti. Hareket kiteselleştikçe parti, yoksul köylülüğün dışındaki sınıfsal kesimleri de kapsayan bir temsil alanına doğru kaymaya başladı... Ama 1990’lara yaklaşıldığında artık yoksul köylü partisi olmaktan çıkmaya başladı. Bu evrim sonuçta partinin programını ve mücadele biçimini de etkiledi ve nihayet PKK bugünkü bildiğimiz çizgisine geldi... PKK belli ki bu süreci şimdi geniş bir cephe örgütleyerek tamamlamaya çalışıyor. Bu elbette bir ‘ulusal’ cephe, yani ulusun farklı sınıfsal kesimlerini içeren bir ittifak olacak. Ve tabii ki Kürt burjuvazisinin ve küçük burjuvazisinin tümü olmasa bile bazı sektörleri, farklı siyasal eğilimleriyle birlikte bu cephenin içinde yer alacak.*” PKK ateşkes girişimiyle bu hedefine büyük ölçüde ulaşmayı başarmıştır.

Ulusalcı pragmatizm

PKK ateşkes ilan edip artık “siyasi mücadeleye” ağırlık vereceğini duyurduğunda, küçük burjuva demokratları sevinirken, aynı sınıfın sözde «sol» kesimleri de PKK’yi «mücadele kaçınıklığıyla» suçlamanın eşğine

gelmişlerdi (bazıları bunu açıkça da söyledi). Bu kesimlerin körlüğü esas olarak Marksist strateji-taktik kavramlarından yoksun olmalarında yatıyordu.

Devrimci Marksizmin sosyalist devrim mücadelesinde takipçisi olduğu iki temel stratejisi vardır: Kitlelerin devrimci seferberliği ve devrimci partinin inşası. Uygulanan taktikler ancak bu stratejiler çerçevesinde değerlendirilir. Oysa küçük burjuva devrimciliği, “silahlı mücadeleden” tutun da “seçim partisine” kadar pek çok “strateji” üretmeyi başarmıştır. Bakış açısı bu olunca da, PKK’nin ateşkes ilanını onun stratejik-programatik konumlanması içinde değerlendirilmemiştir.

“Herhangi bir örgütün kendi stratejisi ya da temel hedefi doğrultusunda belirli taktikler uygulaması, gerekli zamanlarda gerekli dönüşler yapması son derece doğal ve hatta zorunludur. Eğer bugün PKK yeni bir taktik uygulama içindeyse, bu uygulamayı salt kendi içinde değil, PKK’nin stratejik ve programatik çerçevesi içinde değerlendirmek gerekir. Bu açıdan bakıldığında, ulusal bağımsızlık programına dayalı bir örgütün dün gerilla mücadelesi veriyorken bugün ‘siyasi mücadeleye’ geçmesini, hatta yarın bir genel aften yararlanarak burjuva demokrasisinin meşruiyeti içinde ‘özerklik’ için uğraşan bir yasal partiye dönüşmesini şaşkınlıkla karşılamamak gerekir. Bütün bu ‘taktikler’, ulusal bağımsızlıkçı stratejinin, halkçı pragmatizmin tamamlayıcı öğeleridir.” (EB, sayı 4.)

Savaş sürececek

PKK ne dün ateşkes ilan ederken “dönekleşmişti”, ne de bugün savaşı yaygınlaştırmaya çalışırken toplumsal devrim partisi haline gelmiştir. O tipik bir ulusal kurtuluş partisidir. Nihai hedefi bağımsız bir Kürt devletidir. Buna giden yolda, demokratik federasyon ya da özerklik gibi kısmi siyasi çözümlere de evet diyebilir. Ancak, peşine düştüğü siyasi hedef ve uyguladığı taktik ne olursa olsun, savaşmaya mahkûmdur. Çünkü Türk devleti yapısı itibariyle, bırakın bağımsız bir Kürt devletini, kısmi bir özerkliği bile kabul etmeye müsait değildir. Çiller bunu, “Kürt sorunu yoktur” diye açık açık ilan ederken demokratik hayaller kurmanın bir anlamı olabilir mi? TC’nin tek bir seçeneği vardır: “*Provokasyon ve katliamlara dayalı uzun bir “yıpratma” savaşı. Bu arada belki PKK yorulacak, belki Kürt halkı canından bezecek, belki de dünya konjonktüründe Ortadoğu’da yeni düzenlemeleri yapacak fırsatlar doğacaktır. Bir yan-*

dan da askeri ‘operasyonlar’ sürdürülecek, diplomatik görüşmelere devam edilecek ve insanlardan kan ve barut kokusunu kanıksamaları istenecek. Kısacası devlet epeyce bir süre daha ‘el yordamıyla’ yürüyecek.” (EB, sayı 3.)

Çözüm?

Peki, bu savaş ne zaman ve nasıl bitecek? Gerek toplu imha ve tenkilin engellenebilmesi, gerek Kürt halkının tüm ulusal demokratik haklarına kavuşabilmesinin tek yolu vardır: Türk devletinin ve rejiminin yapısal ve sınıfsal bir dönüşüme uğratılması. Bu noktada ulusal mücadele ile toplumsal devrim iç içe geçmek zorundadır.

Bunu bir başka biçimde de ifade edebiliriz: Ezilen ulusun Türkiye işçi sınıfının ve emekçi yığınlarının desteğini sağlaması gerekir. Bu nasıl başarılabilir?

“PKK’nin bu işi Türk solunun şu ya da bu kesimine ‘ihale’ etmesiyle değil. Kürt emekçileri yalnızca Türk egemenlere karşı değil, aynı zamanda onlarla işbirliği içindeki kendi ulusal sömürücü sınıflarına karşı da mücadele ederek başarabilir bunu. Yani ulusal demokratik devrimlerini bir sosyalist devrime dönüştürebilmeleri gerekir. Bu ise küçük burjuva ulusçuluğundan ve halkçılığından arınmış bir devrimci Marksist önderliği ve Türk ve Kürt emekçilerinin devrimci bir Enternasyonalin çevresinde toplanmasını zorunlu kılar. Oysa bugün Kürdistan’daki hakim önderlik bu perspektiften yoksun. Yoksun olduğu sürece de, uzun yıpratma savaşının kurallarına ve sonuçlarına razı olmak zorunda kalacak.” (EB, sayı 3.)

Şüphesiz bunların hiçbiri özellikle Türk devrimcilerinin, demokratlarının ve aydınlarının sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Bugün salt PKK’nin sivillere yönelik saldırılarından söz etmek, sömürgeciliğin değirmenine su taşımaktan başka bir şey olamaz. Görevimiz her şeyden önce sömürgecilğe ve şovenizme karşı durmaktır.

Bu konudaki temel ilkemiz tüm geçerliliğini korumaktadır: *“Devrimci Marksistler sömürge bir halkın ulusal kurtuluş mücadelesini sonuna kadar desteklerler. Hatta bu mücadelenin önderliği bağımsız bir demokratik burjuva cumhuriyeti için savaşıyor da olabilir. Bu durum, ne desteğimizde bir değişikliğe yol açar, ne de sömürge ulusun önderliğini üstlen-*

miş olan bu partinin m¼cadelesine duyduğumuz saygıda. Ama bunların hiçbirini, toplumsal devrim programına dayalı enternasyonalist, devrimci Marksist bir partinin inşası görevini de asla yok etmez.”

1993 Ağustos, *Enternasyonal B¼lten*, sayı 6

Sınıf Mücadelesinde Yeni Bir Dönemin Eşğindeyiz

(Ağustos 1993)

İşçiler ve emekçilerin son aylarda sergilediği hareketlilik, kitlesel bir seferberliğin ilk işaretleri. Ama öte yandan patron-hükümet-sendika bürokrati üçlüsü de görev başında. Bu yeni kabarışın en az “zararla” atlatılabilmesi için kimi zaman birbirlerine; ama çoğunlukla hep birlikte işçi ve emekçilere karşı satranç oynuyor, yeni yeni hamleler planlıyorlar. Bu kez bu hamlelerin boşa çıkartılması ve sınıf mücadelesinde kalıcı yeni mevzilerin edinilmesi gerekiyor.

Mücadelelerin niteliği

Önce mücadelelerin niteliğini iyi kavramalıyız. Memurlar ayağa kalktı, çünkü grevli-toplu sözleşmeli sendika hakkı istiyorlar, hükümetin memur maaşlarına yaptığı zammı protesto ediyorlardı. İşçiler ayağa kalktı; çünkü özellikle KİT’lerde sürdürülen toplu iş sözleşmelerinin tatmin edici bir sonuçla bitirilmesini istiyor, taşeronlaşma ve özelleştirme sürecinin yol açtığı ve açacağı tensikatlara karşı iş güvencesi talep ediyorlardı.

Her iki sektörde de sorun esas olarak ücret ve maaşların yetersizliği olarak kaldığı sürece, mücadelenin temel niteliği savunma ağırlıklı olacaktır. Nitekim yıllardan beri öyle olageldi. Sendika bürokratları ve sınıfın bütünü ya da çeşitli kesimleri üzerinde etkili olan politik parti ve gruplar, ücret mücadelesini hep geçmişte kalan ya da hayal edilen bir “geçim düzeyinin” yakalanması çabası olarak algılamışlardır. Ekonomik mücadele ile politik mücadeleyi lafta “bir bütün” olarak kabul eden Stalinist sol çevreler de buna dahildir. Bazılarının en fazlasından yaptıkları kuru ve çıplak “devrim” çağrılarında bulunmak olmuş; ücret mücadelesini iktidarın fethine bağlayan bir köprü bulamayan işçiler ise toplu sözleşme bağtlandığında,

çoğunlukla homurdanarak da olsa makinelerinin başına dönmüşlerdir. Ve geriye hiçbir kalıcı mevzi kalmamıştır. Bu tehlike bugün memurları da bekliyor.

Aynı durum taşeronlaştırma ve özelleştirmeye karşı mücadele için de geçerli. Hükümetin işletmeleri “rasyonelleştirmeye” yönelik girişimleri, işçiler için doğrudan işsizlik ve açlık anlamına geliyor. Bu bakımdan taşeronlaştırma ve özelleştirmeye karşı mücadele, sendika bürokrasisinin bugünkü algılayış biçimiyle işçi sınıfı için yeni mevziler elde etmeyi değil, mevcut statüyü savunmayı hedefliyor. Çünkü bürokrasinin, piyasa ekonomisine, yani kapitalizme karşı bir mücadele yönelişi yok. Onların istediği, özellikle KİT’lerdeki üye tabanlarını koruyabilmek ve onun aracılığıyla devlet hiyerarşisindeki konumlarını sağlama almak. Bu çaba içindeki bürokratların tipik tutumunu, Türk-İş yöneticileri, son toplu sözleşmelere -üstelik en zavalı biçimde- imza atarak sergiledi.

Bugünkü işçi-emekçi mücadeleleri içinde, savunma ağırlıklı olmaktan çok, yeni demokratik mevziler elde etmeye yönelik belki de tek mücadele, memurların grevli, toplu sözleşmeli sendika hakkı elde etmeye yönelik atılımları. Aslında bu mücadele yaklaşık iki yıldır şu ya da bu tempoda sürüyor. Ama hükümetin son derece komik, taksitli maaş zammı, memurların mücadelesine yeni bir hız kazandırdı. Memurların düzenledikleri eylemler, geliştirdikleri mücadele biçimleri, sınıf mücadelesinin yeni zenginlikleridir. Ama bu noktada da önemli zaafılar var. Her şeyden önce memur sendikaları mevcut sendikal düzen içinde kurumsallaşmaya çalışıyorlar. Oysa bugünkü çalışma yasaları sendikaların kolunu kanadını budamış durumda. Sadece çalışma yasaları değil, bizzat 1982 Anayasası’nın kendisi, işçi-emekçi örgütlerinin toplumsal ve siyasi ağırlığını hemen hemen tümünden yok eden bir cendere. Buna karşılık memur sendikalarının mücadelesi, çalışma yasalarına ve anayasaya karşı bir kampanyayı içermiyor. Bunun nedeni olarak memur sendikalarının yönetimlerinin klasik sendikalist, bürokratik zihniyeti gösterilebilir. Bu büyük ölçüde doğrudur. Ama bizzat bu zihniyetin varlığı da memur mücadelelerinin önemli bir başka zaafıdır. Bu zaaf kendini pek çok memur eyleminde kararsızlık ve “çizmeyi aşmama” eğilimi gibi biçimlerde açığa vuruyor.

Devrimci Marksist perspektif

Devrimci Marksizmin görevi, bütün bu işçi-emekçi mücadeleleri-

ne kendi politik programı çerçevesinde müdahale etmektir. Her şeyden önemli olan, işçi-emekçi kitlelerdeki bugünkü kısmi hareketliliği devrimci bir kitle seferberliğine dönüştürebilmek ve bu çaba içinde devrimci partinin inşasına güç ve hız kazandırabilmektir. İşçilerin ve kamu çalışanlarının yükselttiği hareketliliğinin dağınık ve yerel savunma mücadeleleri olmaktan kurtulup, kitlesel bir atağa dönüşebilmesinin bir başka zorunlu koşulu, bütün bu sektörel çatışmaların bir genel greve dönüşebilmesidir. Bunun dinamikleri mevcuttur. İşçi-emekçi yığınlar sokağa çıktıklarında kendiliklerinden, direnişlerini bir politik saldırı söylemine dönüştürebiliyorlar. “İşçi-memur el ele, genel greve”, “Hükümet istifa” sloganları bunun en açık örnekleridir.

Bunun yolu, öncelikle mücadeleleri savunma ağırlıklı ekonomik-demokratik mevzi muharebeleri olmaktan kurtarıp, siyasi bir kitlesel atağa dönüştürmekten geçiyor. Bunun için, öncelikle sendika bürokratları ile onların siyasi uzantılarının, ücret sorununu toplu iş sözleşmesi çerçevesine hapseden burjuva sendikalist zihniyetlerinin üstesinden gelmek gerekiyor. Hemen herkes, mevcut kapitalist piyasa ve ekonomik bunalım koşullarında ücretlerin hiçbir biçimde salt toplu iş sözleşmeleriyle enflasyon canavarına dayanamayacağını biliyor (kaldı ki milyonlarca emekçi toplu sözleşme hakkından da mahrum). Burada yollar ikiye ayrılıyor: Ya burjuvazinin ekonomik bunalımı aşması beklenecek (ve bu konuda ona yardımcı olunacak) ya da ücret mücadelesi ücretli emek sistemine karşı bir sınıf saldırısına dönüştürülecek. Devletle bütünleşmiş durumdaki sendikaların, tüm sahte söylemlerine karşın birinci yolu seçen bürokratları, önce bu noktada teşhir edilmelidir.

Öte yandan ücret mücadelesini, kapitalizme karşı savaşa bağlayan devrimci köprü kurulmalıdır. Bu, kuru devrim sloganlarıyla olmaz. Bunun için, emekçi yığınların bugünkü bilinci üzerinde yükselen talepler, sloganlar gerekir. Özellikle bunalım koşullarında kapitalist ekonominin enflasyonsuz yaşayamayacağı düşünülürse, ücretlerde eşel mobil talebinin kavranabilir ve yakıcı karakteri anlaşılabilir. Ücretler, enflasyon oranında otomatik olarak yükselmelidir. Ancak, birincisi eşel mobil toplu sözleşmelerinin yerine değil, ona ek olarak talep edilmelidir. İkincisi, enflasyon oranını bizzat işçi ve emekçi yığınlar; onların kuracakları komiteler ve sendikalar belirlemelidir.

Taşeronlaştırma ve özelleştirmeye karşı mücadeleyi de savunma içerikli olmaktan kurtarmak gerekiyor. İşyerlerinde belirli hizmetlerin taşeron firmalara devri, işçileri sendikasızlaştırmayı hedefliyor. Sendika yönetimlerinin buna karşı tavrı ise, hükümetten ve patronlardan bunu yapmalarını istemekten ibaret. Oysa taşeronlaştırma, toplu sözleşmelere çeşitli maddeler ekleyerek ötelenemez. Bu konuda işyerlerinde işçi denetiminin kurulması gerekir. İşçi denetimi, işyerindeki iş düzenlemelerinde, çalışanların belirleyici bir güç olarak öne çıkmalarını sağlamaya yöneliktir ve bizzat üretim araçları üzerindeki sahiplik sorununu gündeme getirir. Taşeronlaşmaya karşı mücadele de ancak bu yolla umutsuz bir direniş çabası olmaktan kurtulabilir.

Özelleştirme konusunda ise sendika yönetimlerini ilgilendirir görünen tek konu, tensikatların çapı. Oysa sorun doğrudan doğruya üretim araçlarının mülkiyetiyle ilgilidir. Hükümet, devlet mülkiyetini özelleştirerek patronlara devretmek istiyor. İşçi sınıfının tavrı ise, devlet mülkiyetinin toplumsallaştırılması doğrultusunda işçi denetiminin kurulması olmalıdır. Bu, işçi-emekçi yığınların önüne kaçınılmaz biçimde iktidar sorunu getirecektir.

İşsizlik, salt özelleştirmeye sınırlı bir sorun değildir. Bugün ülke çapında bilinen işsiz sayısı, resmi rakamlarla 3 milyon dolayında. Hükümet ve burjuvazi bu dev orduyu çalışanlara karşı bir baskı unsuru olarak kullanmaya çalışıyor. Sendika bürokrasileri, özelleştirmeleri yalnızca gelecekteki tensikatlar, dolayısıyla üye kayıpları biçiminde algılıyor. Oysa işçi sınıfı tüm işsiz yığınlara sahip çıkmalı. Bu noktadaki talebimiz, günlük çalışma süresinin ücretlerde herhangi bir kısıntı olmadan 6 saate indirilmesi ve kurulacak yeni (dördüncü) vardiyalara işsizlerin alınması olmalıdır.

Memurların sendikal mücadelesine gelince; bu mücadele, salt mevcut çalışma yasaları çerçevesinde kurumsallaşma çabası olarak kaldığı sürece giderek savunma çizgisine sürüklenecek ve dinamiğini yitirecektir. Oysa bu dinamik, sendikaları işlevsizliğe iten 1982 Anayasası'na ve çalışma yasalarına karşı yönlendirilmelidir. Bu noktada işçi sendikaları da zorlanmalı ve ortak bir mücadele cephesi kurulmalıdır.

Mevcut sendikalar yasası, sendikaların devletle bütünleşmişliğinin hukuiki ifadesidir. Önce bu belgeler yırtılıp çöpe atılmalıdır. Sendikaları burjuva kurumsallığının organik bir parçası olarak gören bürokratların bu

zihniyetine karşı mücadele verilmelidir. Öte yandan, memur sendikaları, bir bölümü devrimci eğilimlerce yönlendiriliyor olsalar da daha baştan bürokratik aygıtlar olarak doğmaktadır. Devrimci Marksistler buna karşı sendikalarda işçi demokrasisini yaşama geçirmek için savaştırmalı.

İşçi sendikalarında olduğu gibi, memur sendikalarının yönetimleri de “ekonomik-demokratik mücadele” kavrayışıyla maluldür. Bu klasik geleneksel sendikal anlayışa karşı mücadele etmeliyiz. İşçi ve emekçi yığınların ihtiyacı, bir avuç bürokrat tarafından yönetilen, devlete bağımlı ve salt işyerindeki üyelerin ekonomik dertleriyle ilgilenen düzen kurumları değil; çalışanların tüm ekonomik, demokratik, siyasi ve toplumsal sorunlarına el atan, onların demokratik ve devrimci seferberliklerini temsil eden, işçi denetimine dayalı bir iç demokrasiyi yaşayan kitle örgütleridir. Yıpranmış, kitleler üzerinde hiçbir itibarı kalmamış ve düzenle bütünleşmenin ifadesi olan eski sendikal anlayışlar artık çöp e atılmalıdır.

Genel grev

Genel grevi, 3 Ocak 1991’de olduğu gibi işçileri-emekçileri evlerine kapatıp, kendileri için bir-iki günlük bir güç gösterisine, hükümete yönelik basit bir “uyarı” girişimine dönüştürme eğilimi gösteren Türk-İş bürokrasisi, taban inisiyatifi temelinde geliştiğinde kolaylıkla politik saldırıya dönüşme dinamiği taşıyan kitle seferberliğinden duyduğu korkuyu (zaman zaman “genel grev” tehdidinde bulunmasına rağmen), hükümetle imzaladığı toplu sözleşmeyle bir kez daha gösterdi.

Genel grev, yalnızca “hayatın durduğu”, işçisiz bir eylem değil, işçi ve emekçilerin hayatı yeniden kurabilmek için sokakları doldurduğu bir mücadele olmalıdır. Genel grev, özü açısından hükümete ve rejime karşı olduğu için siyasi bir özellik taşır. Ekonomik ya da demokratik talepler birer siyasi slogan olarak algılanmaya başlar. Sendika bürokrasileri bu noktada devlete ve burjuvaziye doğru çekilir ve “çizmeyi aşmama” eğilimi içine girerler. Devrimci Marksistlerin görevi ise işçilerin ekonomik ve demokratik istemlerini siyasi iktidar sorununa bağlayan taleplerle donatmaktır. Bu talepler “Hükümet istifa” sloganıyla taçlandırılmalıdır. “Yerine ne önerilecek?” biçimindeki bir kaygı propagandizmin gündelik çıkmazına düşmek olur. Devrimci Marksistler işçi ve emekçi yığınlara durumu tüm çıplaklığıyla, kendi önerileriyle birlikte anlatmalıdırlar. Evet, bu hükümet düşürülmelidir; işçi ve emekçi yığınların iktidarı alabilmeleri için ise

kendi kitle seferberlik organlarına ve devrimci partiye gereksinimleri vardır. Bunları, eylemleri içinde inşa etmelidirler!

Genel grevin ihtiyaç duyduğu merkezi eşgüdüm, sendika bürokrasilerinin eline teslim edilemez. Bu amaçla işyerlerinde genel grev komiteleri kurulmalı ve komite temsilcileri temelinde bir merkezi eşgüdüm sağlanmalıdır. İşçi-emekçi yığınlar ancak bu yolla sendika bürokratları için bir eylem kitlesi olmaktan çıkıp, mücadelenin öznesi durumuna gelebilir.

Devrimci partinin inşası için ileri!

Türkiye’de sınıf mücadelesi yeni bir yükseliş evresine giriyor. İşçi ve emekçi yığınlar bu evreyi, yeni demokratik ve siyasi mevziler elde edebilecek biçimde yaşamalıdır.

Mücadelenin talepleri ve içeriği, bir savunma hattında kalırsa hükümet ve patronlar bu “şoku” da atlatabilmenin yolunu bulacak, en büyük destekçileri de sendika bürokratları olacaktır. Böylesi bir çerçevede gerçekleşecek bir genel grev de gerçek bir siyasi mücadele olmaktan çıkıp, kitlelerin özgüven kaybına yol açabilecektir.

Devrimci Marksizm bugün sınıf mücadelesini yönlendirebilme gücüne sahip değil. Ama bu gücü hiç kimse, hatta sendika bürokrasileri bile taşımıyor. Mücadeleler bir anlamda kendi basıncıyla ve farklı güçlerin çatışması içinde biçimleniyor. Devrimci Marksistlerin hedefi bütün bu süreçte bulundukları her alanda ve bu alanları genişleterek müdahale etmektir.

İşçilerin-emekçilerin devrimci partisi, ancak böylesi bir siyasi müdahale süreci içinde inşa edilecektir. Sürecin tüm çıplaklığıyla teşhisi, talep ve sloganların işçi-emekçi yığınlarla birlikte geliştirilmesi, mücadelelerin siyasileştirilmesi ve öncülerin devrimci programa ve partinin inşası sürecine kazanılması: Bizi yönlendiren ilkeler bunlar olmalıdır.

1993 Ağustos, *Enternasyonal Bülten*, sayı 6

Türkiye’de Siyasal Rejimin Karakteri ve Devrimin İtici Güçleri

(Ekim1993)

1. Türkiye, emperyalizme bağımlı, yarı sanayileşmiş kapitalist bir ülkedir. Dünya kapitalist pazarına bağımlılığı nedeniyle dünya kapitalizminin kronik bunalımını kendi içinde de etkili bir biçimde yaşıyor. Öte yandan emperyalizme bağımlı olmasından ve az gelişmişliğinden kaynaklanan dev sorunlar, bu bunalımın daha da derinleşmesine ve şiddetlenmesine neden oluyor. Emperyalist dünyadaki en küçük bir istikrarsızlık Türkiye’ye büyük bir ekonomik bunalım biçiminde yansıyor. Bu koşullarda Türkiye gibi bir bağımlı, az gelişmiş kapitalist ülkede kalıcı, ya da en azından orta vadeli bir ekonomik ve politik istikrar beklemek olanaklı değildir.

2. Türkiye burjuvazisi, 1970’lerin sonlarında ithal ikameci ekonomik politikalardan uzaklaşarak, ihracata dayalı bir yeni sermaye birikimi modeliyle ciddi bir yapısal değişime girişti. Bu yeni politikaların önündeki en büyük engel olan örgütlü ve kendiliğinden proleter direnişi 12 Eylül askeri diktatörlüğüyle ezildi. Böylece Türkiye, petrol fiyatlarının yükselmesi sonucunda cazip bir pazar haline gelen Ortadoğu ve Kuzey Avrupa İslam ülkeleriyle yakınlaşmaya, bu pazarlara yönelmeye başladı. Ama bu dönem oldukça kısa sürdü. Askeri rejimin Avrupa ülkelerinden ve pazarından uzaklaşması emperyalist burjuvazi tarafından hoş karşılanmadı. Ardından, özellikle Batı Avrupa proletaryasının basıncıyla Türkiye’de-

ki diktatörlük rejimine yönelik eleştiriler ve demokratikleşme talepleri yükselmeye başladı. Ve nihayet petrol fiyatları hızla düştü ve İslam pazarı cazibesini yitirir oldu. Bu gelişmeler sonucunda Türkiye burjuvazisi yüzünü tekrar Ortak Pazar'a ve Avrupa Topluluğu'na çevirdi. Bugün Türkiye'deki tekelci sermaye, Avrupa sermayesi ile bütünleşme çabası içindedir. 1987'de Ortak Pazar'a yapılan tam üyelik başvurusu bu çabanın bir ürünüydü. Öte yandan 1988'de kabul edilen "Tek Avrupa Yasası"yla Batı Avrupa ülkeleri 1992 sonuna değin tek bir pazar halinde birleşmeyi hedeflemektedir. 1990 sonlarında toplanan "Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı" da bu sürecin Doğu Avrupa ülkelerine de yaygınlaştırılmasını temsil etmektedir. Türkiye burjuvazisi bu sürece yetişmeye çalışmaktadır. Bu da, Avrupa sermayesini var eden bazı temel siyasal kurumların (parlamento, siyasal özgürlükler, insan hakları, vb.) Türkiye'ye aktarılmasını zorunlu kılmaktadır.

3. Bu gelişmeler Türkiye'de 12 Eylül askeri diktatörlüğünün yerini eli sopalı, baskıcı ve göstermelik bir parlamenter sisteme dayalı bir polis rejiminin almasına yol açtı. Ne var ki, bütün öbür az gelişmiş ve emperyalist metropollere bağımlı ülkeler gibi Türkiye'nin de içkin özelliği, kronik bir siyasal rejim bunalımı yaşamasıdır. Parlamento, hemen her zaman, egemen sınıfların emekçi yığınlar karşı kendi aralarında kurdukları koalisyonun ve kendi aralarındaki paylaşım savaşı sırasında zaman zaman vardıkları uzlaşmanın bir zeminidir. Bu anlamda Türkiye'deki parlamenter demokrasi, asker korumalı bir polis rejiminden başka bir şey değildir. Bu tür bir rejim, sınıf mücadelesinin şiddetlendiği evrelerde yerini her an askeri, Bonapartist ve faşist bir diktatörlüğe bırakma eğilimine sahiptir. Türkiye burjuvazisi, Batı Avrupa sermayesiyle bütünleşmek amacıyla ve "Milli Uzlaşma" politikaları çerçevesinde bazı demokratik hak ve özgürlükleri sisteme aktarmak yolunda bir eğilim göstermekle birlikte, emperyalist metropollere özgü bir demokrasi inşa etme lüksüne ve iradesine kesinlikle sahip değildir. Türkiye'de burjuva demokrasisinin sınırları tarihsel olarak var olduğu biçimiyle belirlenmiştir.

4. Hem Avrupa sermayesinin temel egemenlik biçimlerini kabul etmek, yani parlamenter bir sistem kurmak ve güçlü işçi örgütlerinin oluşmasına izin vermek, hem de salt baskı yöntemleriyle proletaryayı denetim altında tutmak olanaklı değildir. Bu nedenle Türkiye burjuvazisinin, işçi

hareketini örgütlü biçimde yöneten ve kendisi aracılığıyla burjuva düzene eklemleyen güçlü bürokratik ve uzlaşmacı siyasal ve sendikal işçi önderliklerine ihtiyacı vardır. Siyasal planda sosyal demokrasi yeterli olmamaktadır. Türkiye’de sosyal demokrasi esas olarak bir işçi hareketi olarak değil, bir burjuva partisi olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle de işçi hareketi sık sık bu hareketin üzerinden aşma eğilimleri göstermekte, sosyal demokrasi ise kendi ideolojisini aşıp reformist de olsa bir işçi hareketi haline gelememektedir. Dolayısıyla, işçi hareketini burjuva düzeninin içerisinde tutacak reformist ve bürokratik siyasal işçi partisine (ya da partilerine) gereksinim vardır. Burjuvazinin TCK’nın 141. ve 142.maddelerini değiştirme planlarını, “Milli Uzlaşma”nın bu perspektifi içinde değerlendirmek gerekir.

5. Türkiye burjuvazisinin en önemli sorunlarından birisi de Kürdistan’dır. 1984’ten başlayarak Kuzey Kürdistan’da güçlenen silahlı mücadele ve 1980 baharında bir anda patlak veren İntifada benzeri il ve ilçe ayaklanmaları, burjuva siyasal güçlerin belirli kesimlerinde ve Türk burjuva aydınlarının önemli bir bölümünde, “Kürt sorununun” salt askeri yöntemlerle çözülemeyeceği yolunda bir düşüncenin doğmasına ve “kültürel özerklik” gibi yeni çözümlerin aranmaya başlamasına yol açmıştır. Avrupa ülkelerinden ve ABD’den gelen baskılar, Gorbaçov yönetiminin bölgeye yönelik uzlaşmacı politikalar tavsiye etmesi gibi etmenler de, kısmi de olsa bazı ulusal hakların tanınması yolunda önemli bir basınç oluşturmaktadır. Bu bağlamda Türkiye burjuvazisi Kürdistan sorununu “Milli Uzlaşma” çerçevesinde çözümlmeyi hedefler konuma yaklaşmaktadır.

6. Bütün bunlar, çelişik bir süreç olan “Milli Uzlaşma” döneminin yalnızca bir yüzüdür. Sürecin karşı eğilimleri ve dinamikleri, en az kendisi kadar güçlüdür. Her şeyden önce Milli Uzlaşma politikası, emperyalizm ile Stalinist bürokrasi arasında kurulan “Uluslararası Uzlaşma” çerçevesinde gündeme gelmiştir ve büyük ölçüde bu işbirliğinden beslenmektedir. Uluslararası Uzlaşma sürecinin kendi çelişkileriyle kesintiye uğraması kaçınılmaz olarak Türkiye burjuvazisinin planlarında da önemli değişikliklere yol açabilecektir. Örneğin Avrupa ülkelerinde ortaya çıkabilecek güçlü bir proleter kabarış, işçi devletlerinde politik devrimin derinleşmesi ya da az gelişmiş ülkelerde toplumsal devrimlerin gerçekleşmesi ve ulusal kurtuluş mücadelelerinin emperyalist kampta yeni gedikler aşması, dün-

yadaki süreci olduğu kadar Türkiye'deki sınıf mücadelelerini de derinden etkileyecektir. Son Körfez bunalımının Türkiye'deki siyasal rejim içinde doğurduğu çalkantılar bunun en son örneklerinden biridir. Öte yandan Sovyetler Birliği'ndeki ulusal sorun, yeni bir Turancılık dalgasının kabarmasına, bu da Türkiye'de faşizmin ya da İslam radikalizminin güçlenmesine neden olabilir.

7. Kaldı ki, Türkiye burjuvazisi ve siyasal eğilimleri bir bütün halinde Milli Uzlaşma siyasetinin arkasında toplanmış değildir. Gerçi ANAP, SHP ve DYP önderlikleri bu politikayı benimsiyor olmaları ve birbirleriyle bu çerçevede yarışıyor olmaları, Milli Uzlaşmanın halen gündemden düşmediğine işaret etmektedir. Ama, SHP'nin içindeki belirli kesimler, bu partinin “devletin kurucusu” olma bilincinden, Kemalist ideolojiden ve ordu ve MİT bağlantılarından kaynaklanan çeşitli etkilerin altında uzlaşma politikalarına (özellikle Kürdistan bağlamında) şüpheyile yaklaşmaktadır. Milli Uzlaşmaya karşı çıkan en önemli kesimlerden biri de, Avrupa sermayesi ile bütünleşmeyi reddeden ticaret burjuvazisinin çıkarlarını savunan ve bunu İslami görüşler çerçevesinde dile getiren Refah Partisi ile öbür İslamcı siyasal hareketlerdir. Türk-İslam senteziyle bu görüşlere yaklaşmakta olan, Azerbaycan işgali sonrasında gerçekleştirdiği kitlesel mitinglerle 12 Eylül şokunu atlatmakta olduğunu gösteren faşist Milliyetçi Hareket Partisi de, Milli Uzlaşmanın karşısına dikilen olan ve yarı çok daha güçlü bir biçimde dikilecek olan siyasi kanattır. Ordunun üst kademeleri, Milli Uzlaşma politikasını destekler bir görünümündedir. Ama gerek silahlı kuvvetler gerekse de MİT içinde bu politikanın güçlü muarızlarının olduğu, topyekun bir askeri diktatörlük, ya da İslami ya da faşist diktatörlük peşinde olanların bulunduğu herkesçe bilinmektedir. Kısacası, bugün egemen güçler arasında Milli Uzlaşma yandaşları ile karşıtları arasında kıyasıya bir mücadele sürmektedir. Muammer Aksoy, Çetin Emeç, Bahriye Üçok ve Turan Dursun cinayetleri bu mücadelenin kanlı sonuçlarıdır. Bu çelişkiler Milli Uzlaşma politikasının her an tersine çevrilebileceğini göstermektedir.

8. Öte yandan Milli Uzlaşma, deyim yerindeyse burjuvazi için “masraflı” bir politikadır. İşçi hareketi içinde ayrıcalıklı bir işçi aristokrasisi ve bürokrasisinin yaratılmasını gerektirir. Ayrıca emekçi yığınların temel ekonomik taleplerinin karşılanması zorunluluğu vardır. Oysa az gelişmiş

ve yarı sanayileşmiş Türkiye kapitalizmi, bu lükse sahip değildir. Gerek dünya kapitalizminin kronik bunalımı, gerekse 24 Ocak politikalarıyla birlikte yürürlüğe giren yeni sermaye birikimi çabalarının çelişkileri, Türkiye ekonomisinin sistemli bir bunalım içinde kalmasına neden olmaktadır. 12 Eylül darbesinin ardından kısmi istikrar (ödemeler dengesinin bir oranda düzelmesi, enflasyonun yüzde 20'lere çekilmesi, ihracat artışı, vb.), bugün yerini azgın bir enflasyona, sanayi yatırımlarında gerilemeye, ihracatta düşüşe, devasa boyutlara ulaşan işsizliğe, ödenemeyecek kerteğe ulaşan dış borç yüküne bırakmıştır. Öte yandan 1988'in ortalarından itibaren yaşanmaya başlanan resesyonun, önümüzdeki yıllarda beklenen genel dünya durgunluğu ile birlikte yıkıcı boyutlara ulaşacağı ortadadır. Bu koşullarda Türkiye proletaryasının ve emekçi yığınlarının kendiliğinden bir biçimde Milli Uzlaşmayı kabullenmesini beklemek bir hayaldir. Türkiye işçi sınıfı, 1989 bahar eylemleriyle ve bugün Zonguldak madencilerinin açtıkları genel grev süreciyle, yeniden ayakları üzerinde dikilmeye ve ülkedeki sınıf mücadelesinin önderliğini ele geçirmeye başlamıştır.

9. Türkiye burjuvazisi bugün hem Avrupa sermayesiyle bütünleşmek hem ABD emperyalizminin mali desteğini sağlamak, hem kendine yeni pazarlar ve kaynaklar yaratmak, hem siyasal rejim bunalımını ulusal motivasyonlar çerçevesinde aşmak, hem Milli Uzlaşmanın gerekli finansmanını bulmak ve hem de işçi hareketini gündemden düşürebilmek ve bastırabilmek için yeni siyasal gündemler oluşturabilmek arayışı içindedir. ANAP hükümetinin buna bulduğu çare, Körfez bunalımından yararlanarak Türkiye'yi Ortadoğu'da yayılmacı bir savaşa sokmaktır. Ama bu "çözümün" uygulamaya konması, bir yandan parlamentonun iyiden iyiye işlevsiz kılınmasını zorunlu kılarken, bir yandan da burjuvazi içindeki siyasal bunalımın şiddetlenmesine yol açmaktadır. İşçi ve emekçi yığınlar ise, savaş konusunda herhangi bir "ulusal fedakarlıktan" yana olmadıklarını ortaya koymuşlardır. Bu koşullarda hükümet bunalımı, bir rejim bunalımına dönüşmektedir. Böyle bir ortamda, Avrupa sermayesiyle bütünleşmek çabası içinde olan burjuvazinin bizzat kendisinin zorunlu olarak, ya da onun iradesini teslim alan askeri, İslamcı ya da faşist güçlerin bilinçli olarak uluslararası uzlaşma sürecinden koparak açık bir diktatörlüğe yönelmeleri güçlü bir olasılıktır. Türkiye'de işçi sınıfını ve emekçi yığınları teslim almanın gerici yöntemlerinden biri olan Milli Uzlaşma politikasının savunucuları ile onları ezmenin bir başka yöntemi olan as-

keri, İslamcı ve faşist diktatörlük rejimlerinin savunucusu olan güçlerin tümünden ve bunlar arasındaki mücadelenin emeğiyle yaşayan insanların kaderi üzerinde etkili olan sonuçlarından kurtulmanın yegane yolu proleter devrimidir.

Ekim 1993, *Tebliğ*

Kriz, seçimler ve devrimci Marksist tutum

(Mart 1994)

Türkiye’de son yıllarda, görünürdeki “durgunluğa” karşın çok hızlı gelişmeler yaşandı. Başta “demokratikleşme” umudu olmak üzere birçok ‘umut’ hızla yükseldi ve ardından daha büyük bir hızla yok oldu. DYP-SHP koalisyonu daha birkaç yıl önce, uzun 12 Eylül ve ANAP yıllarının ardından yukarıda sözünü ettiğimiz “demokrasi umudunun” rüzgârını da ardına alarak iktidara geldi. Ancak bu iktidar çok kısa bir süre içinde, tüm iyimser beklentilere son vererek bir burjuva hükümetin mevcut şartlar altında oynayabileceği tek rolü oynamaya başladı; “demokratik değişim” bir yana, giderek artan ve koyulaşan bir devlet terörünün başlıca siyasi temsilcisi haline geldi; demokratikleşme de gündemden tamamen düştü.

Kriz

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kapitalizmin kronikleşmiş olan yapısal krizinin sermaye lehine çözümü burjuvazinin temel sorunudur. Bu çözüm ihtiyacı, özellikle son günlerde ortaya çıkan ve yapısal krizin bir ifadesi olarak değerlendirilmesi gereken durumla birlikte daha da acil bir hale geldi. İç ve dış borcun, ağır savaş harcamalarının ve bir dizi başka nedenin ortaya çıkardığı “para krizi” gerçekten de son yıllarda çeşitli makyaj ve pompalama önlemleriyle geciktirilmeye çalışılan daha büyük boyutlu bir krizin uzantısından başka bir şey değil. Krizin çözümüne ilişkin olarak kapitalist öneriler ve hükümetin uygulamaya sokmaya çalıştığı “istikrar” programları hedefleri ve yöntemleri açısından tamamıyla emek karşıtı bir karaktere sahip.

TİSK Genel Başkanı’nın “ücretlerin dondurulmasına, ekonomik ve mali tedbirlerin yanı sıra sosyal tedbirlerin de alınmasına” ilişkin öneri-

leri, sendikaların ücret artışı taleplerinden vazgeçmesi doğrultusundaki demeçleri ve çıkarılan vergi yasası, burjuvazinin niyetlerini de iyice ortaya koyuyor. Son günlerde krizin çözümüne ilişkin Latin Amerika senaryolarının hazırlandığına; bu uygulamaların ancak bir polis rejimiyle (örneğin 12 Eylül'ün ikinci bir versiyonu, sivil bir sıkıyönetim) birlikte uygulanabileceği görüşleri de basında sık sık yer almaya başladı. Bütün bu önerilerin, senaryoların ve planların mantıksal sonuçlarının (tarihsel deneyimler ışığında düşünüldüğünde) hangi noktalara varabileceği de tahmin edilebilir.

Yukarıda ifade etmeye çalıştığımız gelişmeler mevcut krizin sadece ekonomik alanla sınırlı olmadığına da göstergeleri. Ekonomik, politik ve toplumsal alanları kesen bir dizi kriz dinamiğinin iç içe geçmeye başlaması, giderek derinleşme eğilimi gösteren krizin boyutlarının büyümesi her düzeyde daha kapsamlı, acil ve radikal önlemleri gündeme getirmektedir.

Sınıf mücadelesinin dinamikleri

Türkiye'de sınıf mücadelesinin temel dinamikleri bugün ulusal harekete karşı yürütülen savaş ve işçi sınıfına yönelik saldırı zeminleri üzerinde gelişmektedir. Kürt ulusal sorunu Türkiye'de rejimin kaderini belirleyecek başlıca unsurlardan biri. Devlet bu sorunu "topyekûn savaşla" tasfiye etmek amacıyla. Son dönemlerde "normal" yollarla çözümün mümkün olmadığına anlaşılmaması üzerine nihai bir çözüme ulaşmak amacıyla tüm «kirli savaş» yöntemlerinin desteği ve niteliksel bazı değişimlerle birlikte böyle bir saldırı gündeme geldi.

Sözünü ettiğimiz niteliksel değişim salt askeri alandaki mantıkla sınırlı değil. Örneğin, askeri önlem gibi görünmekle birlikte "Özel Ordu" oluşturulmasının muhtemel toplumsal ve politik sonuçları hesaba katıldığında, olayın boyutları önemli bir genişleme göstermektedir.

Bu tür örgütlenmelerin oluşturulması şimdilik ulusal sorunun belirleyiciliği altında yürüyen çatışmanın bu alanla sınırlı kalamayacağının da bir ifadesidir... Devlet, egemenliğinin temelleri açısından tehlike olarak gördüğü gelişmeler ve güçler karşısında gösterdiği reflekslerde açık baskı politikasına daha fazla sarılıyor. Bu çizgi geliştikçe her türlü gericilikle ittifak eğilimi ve ihtiyacı giderek güçleniyor. Devletle gericiliğin örtüşen çir-

kar ve politikaları somut örgütsel biçimler alıyor. MHP önerilerinin vücut bulmuş hali olan “Özel Ordu”, “kritik” bölgelerdeki faşistlerin silahlandırılması, psikolojik savaş bağlamında yürütülen yaygın şovenizm propaganda ve MHP’li valilerin bölge atanmalarını bu cümleden sayabiliriz.

Bugünkü hükümetin gündeminde sadece “terör” ve “özeleştirimler” var. “Demokratikleşmenin” gündemde olduğu (eski) günlerde, bunun önündeki en büyük engelin terör, yani ulusal hareket olduğu öne sürülüyordu. Ancak kısa bir süre sonra devletin geniş kitleler gözündeki görece meşruiyetini sağlayan “yasallık”, “tarafsızlık” gibi maskeler olayların gelişimi içinde düşmeye başladı.

Koalisyon Hükümeti en büyük sahtekârlığını demokratikleşme konusunda yaparak 12 Eylül rejiminin farklı bir biçim altında sürmesini sağladı. İlk koalisyon döneminde programa alınan demokratikleşme paketinin uygulanmamasının, 12 Eylül yasaları ve anayasanın ortadan kaldırılmasının en büyük önemli nedeni kuşkusuz işçi sınıfı ve emekçilerin örgütlü ve kitlesel mücadelelerinden duyulan korkudur.

Daha önceki sayımızda “topyekûn savaşın” bütün alanlara yayılmasından” söz etmiştik. Burjuvazi, programının tümünün gerçekleşebilmesi için yukarıda belirttiğimiz önlemleri ulusal sorunun dışındaki alanlara da yayma eğilimindedir. Krizin derinleşme eğilimine paralel olarak terör yaygınlaştırılacaktır. Özeleştirimlere, işsizliğe, «acı reçetelere» karşı işçi sınıfı ve emekçilerin direnişi büyüdükçe çeşitli baskı yöntemleri de giderek artan ölçülerde gündeme gelecek; Kürt hareketini ezmek için oluşturulan ittifaklar ve güçler sınıf mücadelesi alanında da devreye sokulacaktır. Terör Yasası ve İl İdareleri Yasası ile ilgili hazırlıklar bunun işaretleridir. 12 Eylül ürünü yasaların ve toplumsal çerçevenin muhafaza edilmeye çalışılması, her türlü toplumsal ve sınıfsal muhalefetin ve emekçi eylemlerinin PKK ile ilişkilendirilmeye çalışılması, demokratik haklara yönelik her türlü baskı, şiddet ve en nihayet “dış tehlike” söyleminin altında yatan niyet ve mantık buradan kaynaklanmaktadır. Ulusal baskı, sınıfsal ve toplumsal baskı ile tamamlanmak isteniyor; çünkü krizin burjuvazinin çıkarları doğrultusundaki çözümü, işçi sınıfının ve emekçilerin muhalefetinin, kitlesel örgütlenmelerinin ve tüm mevzilerinin zayıflatılmasını, devre dışı bırakılmasını zorunlu kılıyor. Bu nedenle, burjuva devletin bugün Kürt halkına karşı her türlü gericilikle oluşturduğu ittifak

kısa bir süre sonra işçi ve emekçilere karşı da işlemeye başlayacaktır.

Bu noktada sınıf mücadelesinin bugünkü kilit noktası siyasi demokrasi talebidir. İşçi sınıfının ekonomik amaçlı eylemlerinde yer yer ortaya çıkan siyasi demokrasi talebi, her ne kadar eylemler ekonomik ve sendikal düzeyleri aşamamış olsa da bir rastlantı değildir. Krize çare olarak önerilen “acı ilaçların” kimlere ve hangi yöntemlerle içirilmek istendiği anlaşıldığında siyasi demokrasi sorunu daha da önem kazanır.

İşçi sınıfı ve emekçiler eğer kendilerine yönelik «tedbirlere» boyun eğmeyeceklerse ve burjuvazi yukarıda sözünü ettiğimiz baskı girişimlerinden durduğu yerde vazgeçmeyecekse, çatışmanın yaygın ve şiddetli bir karakter kazanması da kaçınılmazdır. Bu durumda işçi sınıfının tüm emek güçlerine önderlik ederek siyasi demokrasi talebiyle harekete geçmesi ve mücadelesini daha öte noktalara taşıması tarihsel bir zorunluluk haline gelmektedir. Bu mücadele burjuva demokrasisini ihya etmek gibi yanıltıcı bir hedefle sınırlandığı takdirde sonuçta kaybeden yine işçi sınıfı olacaktır.

Kürt ulusal sorunu siyasi demokrasi mücadelesinin en can alıcı noktalarından biridir. Yukarıda, burjuvazinin ulusal hareketle sınıf hareketi arasında kurduğu karşı devrimci bağa değindik. Kapitalistler ulusal sorunun yarattığı gerilimi genel siyasi ve toplumsal duruma yansıtarak, bu yolla bir çıkış arıyor. Ulusal sorun bağlamında yaratılan gerekçeler, “Kürt terörü” bahanesi ile alınan “yasal” ve yasadışı önlemler; “Tehlikeye düşen ‘demokrasiyi’, ülke ekonomisini ve vatanın bütünlüğünü korumak” amacıyla özgürlüklerin budanması, tüm baskı rejimlerinin kaçınılmaz ön şartıdır. Ulusal hareketin tasfiyesi için yürütülen savaşa karşı mücadele hayati bir önem taşımaktadır. İşçi sınıfının bir başka ulusun emekçilerine ilişkin enternasyonalist görevleri bir yana, kendi hak ve özgürlüklerini koruyabilmesi, geliştirebilmesi ve toplumsal kurtuluşuna ulaşabilmesi de bu mücadeleye vereceği desteğe bağlıdır. İşçi sınıfı hareketinde bir yükseliş olmadığı sürece ulusal hareketin karşılaşılabilecek güçlükler, çıkmazlar ve yenilgi tehlikesi ve bunların sonuçları, sınıf mücadelesinin ulusal mücadelenin yardımına koşmasını tarihsel bir görev haline getirmektedir.

İşçi sınıfının her türlü örgütlenme özgürlüğü, sendikal özgürlükler, söz ve fikir özgürlüğü; serbest seçim, ulusal zulmün sona erdirilmesi ve ulusların kendi kaderlerini özgürce tayin edebilmeleri hakkı; başta 12 Eylül

mirası yasalar ve “Anayasa” olmak üzere tüm baskı yasalarının lağıvı ve engellenmesi; bütün kemer sıkma ve özelleştirme tedbirlerinin geçersiz kılınması ve engellenmesi krizin bedelinin, onun sorumlusu olan kapitalistlere ödetilmesi talepleri ile sürdüreceğı siyasal demokrasi kavgası, krizin işçi sınıfı lehine aşılması mücadelesinin bütünü için de sağlam bir çıkış noktası olacaktır.

Yerel seçimler

27 Mart seçimleri, bazı istisnai durumlar dışında, tüm yerel ve genel seçimleri olağan yollarla gerçekleştiren TC’nin yaşadığı en olağanüstü seçim olmaya adaydır. Bugüne kadarki seçim düzeniyle (1946 genel seçimleri ve 1982 Anayasa oylaması hariç) en azından “demokratik vitrinini” düzgün tutabilmiş olan düzen, kendisine yönelik ciddi bir tehlike karşısında gerçek özünü ortaya koymaktadır. Var oluşundan beri her türlü baskı ve zorbalığı açık ve kapalı biçimleriyle uygulayan burjuva devleti şimdi de büyük bir yüzüzlüğe başvurarak seçimlerin demokratik kurallara uygun olarak yapılmasının önündeki engelin ulusal hareket olduğunu ileri sürmektedir. Durumu “normalleştirme” çabaları ise yoğun bir askeri harekât eşliğinde, Kürt halkına yönelik ağır baskılar, köy boşaltmaları, seçimlere silahlı katılım, bir araya toplanarak kontrol altında tutulan seçim sandıkları ve nihayet DEP’i fiilen seçimlere sokmamak gibi “demokratik” yollarla sürdürülmeye çalışılıyor. Böylece egemen sınıfın ve devletin çıkarlarına uygun ve halkın da boyun eğmek zorunda kalacağı bir “gerçek” yaratılmak isteniyor.

27 Mart seçimlerinin kritik yönü sadece ulusal sorundan kaynaklanmıyor kuşkusuz. Bu seçimler, öncesi ve sonrasıyla rejimin kaderine ilişkin sürecin de önemli halkalarından biri. Burjuva siyasi kampı son yıllarda ciddi bir iç hegemonya sorunu yaşamakta ve siyasi güç anlamında kararsız dengeler üzerinde oturmaktadır. ANAP sonrası dönemde şiddetli bir siyasi krizin yaşanmaması, sözünü ettiğimiz gerçeğı ortadan kaldırmamaktadır. Burjuvazinin “en çok partili dönemini” yaşaması, sürekli olarak birliği ve hegemonyayı sağlama iddiası ile ortaya çıkan yeni parti, ekip ve kişiler yukarıda sözünü ettiğimiz durumun bir ifadesidir. Başlıca burjuva partilerinin oy oranlarının birbirine yakınlığı, merkez sağ partilerin, sağda egemenlik sorununu çözememiş olması, RP’nin yükselişi ve parlamentonun güçsüzlüğü, derin bir krizin etkilerinde dolaşmaya devam

eden rejim açısından 27 Mart seçimlerinin yerelliğini ötesinde bir politik önem kazanmasına yol açıyor. «Güç» sorununun transferler ve çeşitli ara çözümlerle aşılamayacağı ortada. Bu nedenle 27 Mart, burjuva partiler açısından (dolayısıyla burjuvazi için) «çözüm» umutları yaratabileceği gibi, iç çatışmanın hızlanmasına ve siyasi krizlere de kapıyı açabilir. Sözü ettiğimiz siyasi kriz, sadece burjuva partilerin güç ve hegemonya sorunlarından kaynaklanmıyor. Asıl olarak daha derinlerde yatan bir krizden, sistemin yapısal krizinden kaynaklanıyor; onun bir yansıması. Türkiye bir “fay hattı” üzerindedir. En ufak bir oynama, allanıp pullanıp ayakta tutulan yapıların krizine dönüşebilmektedir. Bu durumda, sistemin parlamenter yapısının kararsızlığı ve güçsüzlüğü rejim için “yıkıcı” sonuçlara yol açacaktır. Temel politikaların MGK tarafından belirlendiği ve TBMM’nin bir “danışma meclisi” haline geldiği bir dönemde, politik sorunun çözümü, sivil mekanizmaların işlemez hale gelmeleri oranında giderek askeri dayatmalara daha da açık bir hale gelecektir. Bir yandan krizin derinleşme işaretleri vermesi, öte yandan “yeni 24 Ocak tedbirleri”, “acı ilaç içirme”, “özelleştirme zorunluluğu” ve bazı uluslararası örnekler bağlamında ortaya konan “demokrasiziz kalkınma”, “ulusal mutabakat hükümeti” gibi söylemler rejimin kaderi açısından ciddi işaretlerdir. Ancak, öncelikle mevcut rejim içi dengeler ve mekanizmalarla oynayarak yeni bileşimler oluşturulmaya çalışılacak, yerel seçim sonuçları her halükârda genel seçimler sorununu gündeme getirecektir. Sonuçta burjuvazi doğrudan kendi eseri olan krizin yükünü şu veya bu yolla işçi ve emekçilerin sırtına yıkmaya çalışacaktır.

Sergilemeye çalıştığımız durum “soldaki” burjuva partilerin çıkmazını da belirliyor.

Paramparça durumdaki bu kesimin en büyük parçası olan SHP beş yıl önceki iktidar alternatifi ve yerel seçim galibi pozisyonunu hızla kaybederek erime sürecine girmiştir. Hem muhalefet, hem de iktidar dönemlerinde düzenle daha çok uyum sağlamaları sonucu eriyen SHP’nin “atalarının” kurduğu devleti ve toplumsal düzeni korumaktan başka bir amacı yoktur. SHP bu yapıyı “demokratik yollardan” muhafaza edeceğini öne sürmesine karşın, demokratik bir güç olmadığını fiili politikalarıyla kanıtlamış ve demokrasi sorununun gündemden düşürülmesinde başlıca rollerden birini oynamıştır. İktidar ortağı olduğu günden beri işçi sınıfı

ve emekçilerin mücadele girişimlerinin önüne bir set gibi dikilen SHP'nin krizi aynı anda tüm dünyadaki sosyal demokrasinin krizinin paralelinde de seyrediyor. İspanya, İskandinavya ülkeleri vb. yerlerde kapitalizmin refah dönemlerinde saltanat süren sosyal demokrasi, sistemin krizinin açığa çıkmasıyla birlikte tam bir çıkmaza girmiş ve burjuvazinin işçi sınıfı karşıtı politikalarının uygulayıcısı haline gelerek iddia ettiği tarihsel varlık zeminlerini yitirmiştir.

Son yıllarda kent yoksullarının bir bölümünün ve geleneksel partilerden kopan orta sınıfların artan desteği ile ciddi bir yükselişe geçen RP, sistemin yarattığı açlık, yoksulluk ve çürüme gibi sorunlara ilişkin “radikal” ve “düzen dışı” söylemine karşın, düzen güçleri tarafından kabul edilebilir bir pozisyon kazanma çabası içindedir. Bir kitle partisi olma, anahtar rolünü kazanma, hatta günün birinde iktidar alternatifi haline gelmek gibi hedeflerine, giderek merkeze yaklaşarak ulaşmayı deneyen bu partinin gerçekte düzen dışı bir pozisyonu yoktur. RP, asıl tabanını oluşturan tarikatların bilinen düzen içi konumları ve liderliğinin oportünizmi gibi nedenlerle üzerinde yükseldiği çelişkilerin sistem içi “çözümlerini” hedeflemektedir. RP'nin ulusal sorun konusundaki sahtekârlığı ise bölgede devletle giriştiği işbirliği bağlamında bir kez daha açığa çıkmıştır. Refah gerçekte burjuva bir alternatiften başka bir şey değildir. Önerdiği model ise düzenin çürümüşlüğüne ve bunun yaydığı pis kokuları, üzerine takke ve cüppe giydirerek, hacıyağı dökerek gizlemekten başka bir anlam taşımamaktadır!

Yıllardır yaptıkları din ticaretinin dönüp kendilerini vurması sonucu oylarını Refah'a kaptırmaya başlayan geleneksel burjuva partilerin körüklediği “Refah geliyor” korkusu bir yana, bu partinin gücü toplumun dinsel araçlarla kontrolü için giderek daha uygun bir hale gelmektedir. Diğer burjuva partilerin ve medyanın son günlerdeki Refah karşıtı kampanyası bu partinin de kendilerinden pek farklı olmadığını (hırsızlık, yolsuzluk, vb. konularda) kanıtlamak yönündedir. Refah, bir yandan “adil düzen” söylemi ve mali gücüyle yoksul kitleleri aldatmaya devam ederken, öte yandan “Refah'a izin vermezler” denilen devletin ve burjuvazinin yüksek katlarıyla ilişkilerini pekiştirmeye çalışıyor.

Sözünü ettiğimiz düzen güçleri ile bir düzen partisi olan RP'nin ortak bir paydada buluşabilmeleri sanıldığı kadar zor olmayacaktır.

Refah'ın ciddi bir seçim zaferinin hareketlendireceği daha radikal İslamcı kanatların kontrol altına alınması da, büyük bir ihtimalle, hiç de “devrimci” olmayan bu parti aracılığıyla gerçekleştirilmek istenecektir.

MHP ise özellikle son dönemdeki gelişmelerin ve Kürt sorununun yarattığı ortam içinde, yükselişini sağlayacak temelleri ve çıkış noktalarını aramakta; bunları da önemli ölçüde bulmaktadır. Devletin dinci ve faşist gericiliği güçlendirme ve ittifak politikaları MHP açısından geçmiş MC dönemlerini dahi aratmayacak önemli olanaklar yaratmaktadır. Bu parti, gerek Batı'da, gerekse “Kuzey”de “topyekûn savaş” ve “psikolojik harp” politikalarının yarattığı bereketli topraklarda yeni bir saldırıya hazırlanmaktadır. Devlet politikalarıyla beslenen bu eğilimi uç vermeye başlamış olan MHP, hem Kürt sorununu hem de “Türk sorununu” çözmek için en uygun unsur olduğunu kanıtlama hazırlığı içindedir. Seçimlerde kazanacağı ciddi bir başarı, MHP'nin genel saldırı kampanyasının da başlangıcı olacaktır. Uzunca bir zamandır oynadığı “barışseverlik” rolünü hem tepede hem de tabanda kazandığı gücün yeterliliği, resmi ve paramiliter örgütlenmeler içinde ulaştığı konumlar oranında terk edecek olan MHP kısa bir süre sonra asli rolünü açıkça oynamaya başlayacaktır. MHP, uzun zamandan beri, özellikle Kürt sorununda devletin, gerçek politik eğilimlerini ifade eden bir ses durumundadır.

Şehirlerin yağması

27 Mart seçimlerinin gerçekten yerel bir niteliği de vardır; ancak bu, genel amaçlara sıkı sıkıya bağlıdır. Burjuva partilerinin ekonomik ve politik sistem açısından çok önemli farklılıkları olmadığı gibi yerel yönetimler ve sorunlara ilişkin olarak da önemli farklılıkları yoktur. Aralarındaki asıl sorun mekanizmanın başında kimin olacağıdır. Bu ise siyasi kadrolar açısından kıran kırana bir çatışmayı doğuruyor.

Başta büyükşehirler olmak üzere tüm yerel birimler şiddetli rant ve soygun savaşlarına sahne olmaktadır. Özellikle İstanbul'da son 14 yılda yaşananlar bu gerçeği en korkunç boyutlarıyla ortaya çıkarmış bulunuyor. 1980 sonrası uygulamaya sokulan sermaye birikimi modeli yerel yönetimler düzeyinde en “iyi” örneklerini büyük şehirlerde verdi. Büyük şehirlerin sermayenin temsilcileri tarafından ve onun planları doğrultusunda yönetilmeleri, buraları önemli sermaye birikim kaynakları haline getirdi. Bu durum, hem iç hem de dış sermaye açısından geçerlidir. Burjuvazi ve

onun siyasal temsilcileri, çeşitli mafya grupları ile beraber kimi zaman ittifaklar kurarak, kimi zaman da çatışarak bu yağmayı sürdürmektedirler. Kısacası sorun, sadece “villalar ve gecekonduyla” sınırlı değildir. Elektrik, su, ulaşım ve kirlilik problemleri bir soygun planının sonuçları olarak ortaya çıkmakta, kaynağını ülke çapında geçerli olan sistemin ve modelin temel gereksinimlerinden almaktadırlar.

Bunun ötesinde, özellikle büyük gelirlere sahip yerel yönetim birimleri, burjuva siyasetinin önemli finans kaynaklarını ve örgütlenme zeminlerini oluşturmaktadır. Sözü ettiğimiz çıkarların büyüklüğü nedeniyle çeşitli sermaye ve mafya grupları dönem dönem farklı partileri ve adayları desteklemekte, aynı adaylar (çoğunlukla eski yöneticiler) saf değiştirmektedirler.

Bütün bunların bir sonucu olarak yerel birimler işçi sınıfı ve emekçilerin yaşamsal çıkarlarına karşıt bir model ve mantıkla yönetilmektedir. Farklı sermaye ve mafya gruplarının kentlerde yürüttükleri iktidar kavgalarında ise emekçilere pasif oy depoları gözüyle bakılarak, hem rantın kaynağına ulaşılmakta hem de onların bugünleri ve gelecekleri karartılmaktadır.

Seçimler ve devrimci alternatif sorunu

Büyük boyutlu bir sınıf çatışmasının tüm nesnel şartlarının olduğu günümüzde işçi sınıfı hareketinde zaman zaman kısa süreli çıkışlara karşın altında büyük öfkeleri gizleyen bir durgunluk yaşanıyor. Burjuvazinin uzun yıllardan beri sürdürdüğü ideolojik-politik ve ekonomik saldırı kampanyasının yanı sıra sınıfın örgütsüzleştirilmesi çabaları 12 Eylül 1980’den beri çeşitli biçimlerde sürdürülen baskıların ve bazı diğer etmenlerin de bu durumun oluşmasında önemli bir rol oynadığı açık. İşçi sınıfı güçlerinin uzun yıllar boyunca uğradığı tahribat ve gerilemeler; sınıfın ancak elinde var olanları koruma pozisyonunda olması; sınıf öncüsünün dağınlığı ve moral bozukluğu; sendika bürokrasisinin ihanetleri; dolayısıyla alternatif yokluğu da bu durgunlukta önemli bir rol oynuyor.

Burjuvazi, sınıfın her türlü eylemini ezmek; bağımsız ve öncü bir güç olarak siyasal-toplumsal arenaya çıkışını engellemek; böylece işçi sınıfını edilgen ve dağınlık bir yığın olarak devre dışı bırakmak; krizin çözümünde sınıfa karşı tek taraflı bir savaşı yürütebilmek; sınıf hareketini yükseltmek istenen gerici-şoven dalganın içinde eritebilmek amacıyla açık ve

kapalı bir yığın yönetime başvuruyor.

Burjuvazinin gündeme getirmeye hazırlandığı önlemleri engelsiz ve muhalefetsiz bir ortamda uygulayabilmek için “topyekûn savaşı” sınıf mücadelesi alanına da yaymaya çalıştığını belirttik. Buradaki amaç, bir taşla birkaç “kuşu” birlikte vurmaktır. Strateji aslında, “krizin kaynaklarım” zincirleme bir biçimde kurutmayı hedefliyor.

Yukarıda ifade etmeye çalıştığımız konjonktürde işçi sınıfının siyasi demokrasi ve toplumsal kurtuluş mücadelesini yürütebilmesi açısından temel sorun örgütlü bir güç haline gelmesidir. Bu kuşkusuz sadece bir konjonktür sorunu da değil, esas olarak sınıfın tarihsel gündeminin de temel sorunudur. Örgütlenmeden, her düzeydeki sınıf örgütlenmelerinin, her türlü özörgütlenmenin, her türlü sınıfsal mevzinin, kitle seferberlik organlarının ve en önemlisi de devrimci bir işçi sınıfı partisinin inşasının anlaşılması gerekiyor. Sınıf partisinin inşası aynı zamanda tüm bu mücadele ve örgütlenmelerin de odak noktası olacaktır.

Evet!.. Güçlü, etkin ve devrimci bir işçi sınıfı partisinin inşası sorunu, sınıf mücadelesi gündeminin birinci maddesidir. Böyle bir partinin inşası ise ne dağılmış, örgütsüzleşmiş ve demoralize olmuş sosyalist unsurların temelsiz ve tabansız “birlik” çabalarıyla; ne de ideolojik ve metodolojik birlik sorununu es geçen yönsüz veya sağa kayan güçlerin «birleşmele-riyle» mümkündür. Kuşkusuz parti inşası sorunu çok sağlam temelleri de olsa tek yönlü bir çabayla çözülemez; ancak, her aşamada ve her düzeyde, partiyi hedefleyerek oluşturulacak birliklerin, ittifakların ve “devrimci cephelerin” sözünü ettiğimiz sağlam ve gerçek temelleri, sınıfın öncüsünü kazanmak için yürütülecek uzun soluklu bir mücadelede kolektif bir biçimde yeniden ve yeniden yaratarak hedefe ulaşması mümkündür. Aksi durumlarda ortaya “parti” fikrinin kendisini de tahrip eden, ölmeye mahkûm ucubeler veya telaşla kurulmuş “seçim partileri” çıkar.

Seçimler ve sosyalist hareket

Parti inşası elbette sadece seçimlerin bize hatırlattığı bir sorun değil; bu, esas olarak sınıf mücadelesinin inişli-çıkışlı tüm dönemlerini kesen bir öneme sahip. Ancak kitlelerin siyasi bilincinde ve örgütlenmesinde önemli ilerlemeler sağlama ve kitlelerin bilinçlerindeki bulanıklığı aşmada bazı olanaklar sunduğu ölçüde seçimler de devrimci Marksistler için

önemli bir mücadele platformudur. Dolayısıyla bu noktada örgütlü bir güç olarak seçimlerde yer almak sınıfa karşı bir görevdir; nasıl ki bazı tarihsel dönemlerde ve bazı koşullarda seçimleri boykot etmek devrimci bir görevse. Devrimci Marksist bir parti, düzen partilerinin kitleleri aldatmaya yönelik parlamentoculuk oyunlarını bozmak, düzende gedikler açabilmek ve onun gerçek yüzünü sergileyebilmek ve bu alandaki mücadeleyi kitle seferberliklerinin bir çıkış noktası haline getirebilmek; kitlelerdeki parlamentarist önyargıları bizzat bu alanda kırabilmek amacıyla seçimlere katılır.

Bugün ise yukarıda belirttiğimiz amaçları ne seçim platformunda ne de diğer mücadele alanlarında gerçekleştirebilme yeteneğine sahip bir devrimci partiden yoksunuz. Bunun acısını ise bugün sadece ciddi bir gerileme ve daralma içindeki sosyalist hareket değil, esas olarak işçi sınıfı çekmektedir.

Burjuvazi, bir yandan işçi sınıfını toplumsal ve siyasal bir özne olmaktan çıkarmaya, toplumun diğer emekçi kesimleri üzerindeki etkisini sıfırlamaya çalışırken, öte yandan sosyalist hareketin bir güç odağı oluşturmamasını ve sınıfla bağlar kurmasını engellemeye yönelik tüm oyunlarını deniyor. Hem işçi hareketinin hem de sosyalist hareketin tecridini ve polisiye bir vaka durumuna düşürülmesini amaçlayan bir baskı söz konusu. Sosyalist hareketin, işçi sınıfı hareketinin ve tüm sınıfsal ve toplumsal muhalefet odaklarının “terör” kapsamına sokulması... Krizin “kazasız belasız” atlatılabilmesi için örnek teşkil edebilecek çıkışların ve bu çıkışları gerçekleştirecek güçlerin ezilmesi; işte hedef!

27 Mart seçimlerinin etkisinin sadece yerellekle sınırlı olmadığını ve burjuvazi için taşıdığı önemi belirtmeye çalıştık. Tanımlamaya çalıştığımız “genel durum” göz önüne alındığında bu durumun, dolayısıyla da seçimlerin işçi sınıfı ve sosyalist hareket açısından taşıdığı önemi görülmelidir. Evet, tekrar edelim, bazı konjonktürlerde burjuva kurumlar için yapılan seçimler sınıf ve devrimciler açısından büyük önem taşır. Özellikle de kitle bilincinin burjuva parlamenter sınırlar içinde kaldığı, kitlelerin kendi siyasi ve toplumsal varlık ve temsillerini henüz kendilerinin oluşturduğu kitle seferberlik organlarında ifade etmedikleri dönemlerde (bazı istisnai durumlar dışında) sosyalistler seçim dönemlerinde “içeriden” bir tavır almakla yükümlüdürler. Bu, sadece seçim platformunu bir silah ola-

rak kullanmanın ve propaganda yapmanın ötesinde bazı müdahalelerde bulunmak için de gereklidir. Kitlelerin bilinç bulanıklığını ve çaresizliğini sömüren “sol” burjuva partilerin gerçek yüzlerini açığa çıkarmak; “Geçiş Talepleri Programı” mantığından çıkan, acil demokratik ve geçişsel talep ve sloganları ileri süren, kitlesel seferberlikleri ve özörgütlenmeleri hedefleyen bir programı somut bir biçimde savunmak; “oy bölen” küsurat bir radikal muhalif gibi değil, iktidarı hedefleyen, sınıf mücadelesinin farklı alanlarında ve farklı durumlarında çeşitli mücadele yöntemlerini ustalıkla kullanabilen bir önderlik olarak kitlelerin önüne çıkabilmek devrimci bir önderlik için büyük önem taşır.

Bugün işçi sınıfı yukarıdaki niteliklere sahip bir önderliğe sahip değil. O zaman sınıfa böyle bir gücün oluşmasını beklemelerini mi söyleyeceğiz? “Oy vermeyip, hesap sormalarını” mı tekrarlayıp duracağız? Hayır! Aksine, bütün gücümüzle böyle bir önderliğin inşası için mücadele edeceğiz. Bu mücadeleyi alanlarda, politik bir faaliyet içinde sürdüreceğiz; ama en az bunlar kadar önemlisi bu mücadeleyi toplumsal-siyasal planda hayati öneme sahip gelişmelere sırt çevirmeden yürüteceğiz. Programın tamamını ileri sürmenin mümkün olmadığı şartlarda bile geçiş talepleri mantığından kaynaklanan bir tutum almak ve kitlelerin mevcut bilinç düzeyinden yola çıkarak onların kendi eylem ve örgütlenmelerinin itici gücüyle daha ileri bir noktaya ulaşmaları için tüm kitle mücadelelerinin içinde bulunmak gerekiyor. Bu noktada var olan bilinç bulanıklığına ve çaresizliğe teslim olunmaması, «ehven-i şere» boyun eğilmemesi büyük önem taşımaktadır.

Bugün Kürt halkına yönelik şiddetli bir saldırının yanı sıra işçi sınıfı ve emekçi halka yönelik, giderek ağırlaşan bir baskının da hazırlıkları yapılıyor. Bu iki süreç iç içe geçmiş zincirleme bir karakter taşıyor. Güçlü bir emekçi alternatifinin yokluğunda SHP ve benzeri “sol” burjuva partileri “çözüm” olarak kitlelerin önüne, kimi yerde çok “sempatik” bazı adayların da desteği ile yeniden sürülüyor. SHP bu kez gücüne değil, kitlelerin çaresizliğine güveniyor! SHP’ye verilecek destek işçi sınıfını ve emekçi kitleleri bu saldırı zinciri karşısında daha da silahsız, savunmasız ve örgütsüz bırakacaktır. Bu nedenle, sosyalistlerin seçimlere ilişkin tavrı şu andaki sınırlı güçlerinin çok ötesinde bir önem taşıyor. Bunun içe dönük, dar bir propaganda anlayışıyla sınırlı ve gelişmeleri görmezden gelen bir

tavır olması, sınıf mücadelesine büyük zararlar verecektir.

Belirli şartlar altında yapılması zorunlu hale gelebilen boykot çağrısını her şart altında; özellikle de desteklenmesi gereken düzen dışı kitlesel bir gücün seçimlere katılabildiği şartlarda ileri sürmek; ciddi bir kitle eylemliliğinin ve kitlesel seferberlik organlarının henüz ortaya çıkmadığı dönemlerde “seçimlere katılmama oranını” doğrudan kendi hanesine kaydetmek bir siyasi güç için “apolitik” bir tavidir. Sandık başına gitmemek kimi zaman düzene karşı bir tepkinin ifadesi ve gerekli bir tavır olabileceği gibi, sübjektif faktörlerin yokluğunda tehlikeli bir ilgisizliğin de sonucu olabilir. Yine bazı dönemlerde bu tepkisizliğin karşı devrimci bir tepkiye dönüşmesi de muhtemeldir.

Seçimlerin temel eksen

Yukarda genel olarak belirttiğimiz yaklaşımın özgül bir durumda ve özellikle de önümüzdeki seçimlerde somut politik ifadelerini nasıl bulacağını da açıklamamız gerekiyor. Demokrasinin önündeki engelin terör sorunu olduğu söyleniyor: Evet, doğru. Ortada ciddi bir devlet terörü sorunu var. Bu nedenle ulusal sorunun baskı ve şiddetle tasfiyesi sonucunda yeni bir demokratikleşme döneminin başlayabileceğini ummak tam bir hayaldir. Şiddetini artıran krizin de etkisiyle burjuvazi Kürt halkına karşı mücadelesi boyunca elde ettiği “birikimi” işçi sınıfı ve emekçilere karşı kullanmak isteyecek, iç ve dış düşmanlar söylemini sürdürecektir ve muhtemelen bazı gizli örgütleri aracılığı ile bir dizi provokasyon eylemleri gerçekleştirecektir. Bu nedenle ulusal sorun bağlamında cereyan eden gelişmeler ve ortaya çıkması muhtemel sonuçların, sınıf mücadelesi açısından da özel bir önem taşıdığını defalarca vurguladık.

Ulusal sorun burjuvazinin şu anda gücünü yoğunlaştırdığı alandır. Genel krize çözüm olarak eldeki programın uygulamasındaki tereddüdün bir nedeni de iki cephede aynı anda savaşa girmemektir; özellikle birinci cephede savaşılan güce tayin edici darbeler indirmeden... Bu alanda burjuvazinin ciddi başarılar kazanması, diğer cephedeki zaferi açısından da önemli bir hareket zemini oluşturacaktır.

“Ya bitecek ya da bitecek!” sloganıyla savaşın şiddetlendirilmesinin amacı, sadece devletin bölgede seçimleri kazanmasıyla sınırlı değil; Kürt cephesinin askeri açıdan kontrol altına alınması ve Kürt halkına devlet

çözümünün dayatılmasına paralel olarak, krizin burjuva çözümü için daha radikal politikalar, daha da ağırlaşan bir terör eşliğinde yürürlüğe sokulmaya çalışılacaktır.

Bir bakıma taraflardan birinin devlet olduğu bu seçimler, sonrasında ortaya çıkması muhtemel sonuçlar göz önüne alındığında burjuvazinin saldırı zincirinin kırılması; ama öncelikle de çatlatılması büyük önem taşır. Zincirin şu andaki “zayıf halkası”, düzenin yumuşak karnı olan ulusal sorundur.

Bugün şoven-gerici dalgayı kırmanın, saldırı zincirini çatlatmanın yolu, başta işçi sınıfı olmak üzere, tüm emekçi güçlerin Kürt halkıyla enternasyonalist bir dayanışmaya girmesi, seçimler ve diğer alanlarda bunun somut ifadelerini ortaya koymalarıdır.

Kürt halkının katliamdan, tüm işçi ve emekçilerin devlet teröründen, her türlü Bonapartist çözümden ve yeni 12 Eylül’lerden kurtuluşunun yolu buradan geçmektedir.

Seçimlerin taraflarından biri, burjuva çözümlerin daha ılımlı yollarla uygulanmasını savunan, ancak belirli durumlarda 1919 Almayasındaki “katil” rolünü de üstlenmekten kaçınmayacak olan “sosyal demokrat” partiler de dahil olmak üzere devlet kampıdır. Emek kampının ise bugünkü dağınıklık ve bağımlılığından kurtulması, güçlerini birleştirmesi ve kitlesel gücünü en önemli müttefiki olan ulusal hareketle pratik olarak yan yana getirmesi hayati bir önem taşımaktadır.

Ulusal hareket çeşitli kesim ve güçleriyle kitlesel bir niteliğe sahiptir. Ancak bu niteliğinin yanı sıra kuşkusuz ki ilk önce kendi hedeflerine dahi varmasını engelleyebilecek bazı zaaflarla da malûldür. Bu hareketin bugünkü siyasal önderliği her şeyden önce açık bir sınıfsal perspektiften ve toplumsal devrim programından yoksundur. Bu durum onun strateji ve taktiklerini olumsuz yönde etkilemenin yanı sıra, yoksul halk hareketini de “ulusalcılık” sınırları içine hapsedmesine sebebiyet vermektedir. Belirli dönemler için ve daha dar açılardan bakıldığında bir “avantaj” gibi görünen bu karakter uzun dönemde ciddi çıkmazlara, hasarlara ve enternasyonalist dayanışmayı kitlelerin gözünde psikolojik olarak engelleyecek bazı eylem biçimlerine yol açar. Sonuçta çözümün devrim alanından “devletlerarası” alana yani diplomasi alanına kaymasına olanak verir;

FKÖ benzeri örnekleri ortaya çıkarabilir.

Ancak, ulusal bir hareketin mevcut önderliklerinin zaafı ve niteliği tüm eleştirilerimize karşın asıl olarak bir yoksullar hareketi olan bugünkü ulusal mücadeleye sırt çevirmemize yol açmamalıdır. Aksine, onun gerçek müttefiklerinin Türkiyeli işçi ve emekçiler olduğu ortaya konmalı ve milliyetçi çatışmalara doğru kaydırılmak istenen süreç tersine çevrilmelidir.

Bu ittifak en olgun ve ileri biçimine bir anda gelemeyi kuşkusuz. Ancak iki kesimin de kitlesel bir biçimde yan yana gelmesi zorunludur. Seçimlerin bu bakımdan da bir başlangıç noktası olmasına çalışılmalıdır. Bunun yolu, her şeyden önce temel eksenini ulusal sorunun oluşturduğu bir seçim ittifakından geçmektedir. Tüm işçi ve emekçi örgütlerinin, sendikaların, platformların, demokratik kitle örgütlerinin ve kendilerini sosyalist olarak tanımlayan partilerin, grupların ve ulusal hareketin tüm güçlerinin burjuvaziden bağımsız ve öncelikle seçimlerde hayata geçirecekleri bir ittifak oluşturmaları, seçimleri ortak ve kitlesel bir eyleme dönüştürmeleri önemli bir adım olacaktır.

Seçim döneminde sosyalizm propagandası yapmak ve bağımsız örgütlenme her sosyalist parti ve grubun vazgeçilmez bir hakkıdır. Ancak işçi sınıfı ve emekçi kitleler açısından büyük bir önem taşıyan -özellikle bugünkü- seçimlerde sosyalizm propagandasını dar, marjinal bir güç denemesine dönüştürmek kitlelerin verili bilinç ve örgütlenme düzeyinde “oyların boşa gitmesi” endişesini beslemekten başka bir sonuç vermeyecektir. Bu durumda olabildiğince kitlesel bir alternatifi ileri sürmek gereklidir. Var olan irili ufaklı güçlerin kendi bağımsızlıklarından, ilke ve programların vazgeçmeden, ayrı yürüyüp birlikte vurmak ilkesini uygulamaları mümkündür. Sonuçta benzer kaderleri paylaşmaları kuvvetle muhtemel olan güçlerin seçimlerde ortak bir tavır ve bir eylem programını ortaya koymaları ve bunun için mücadele etmeleri; her şeyden önce kitlelerin morali ve seferberlikleri açısından muazzam bir öneme sahip olduğu gibi, enternasyonalist bir bilincin oluşmasına da katkıda bulunacaktır.

Böyle bir görevin başarılmasının burjuvazinin güçlerimizi tecrit etme ve sonra da ezme planları üzerinde caydırıcı bir rolü de olacaktır. Kendileri de bir yığın zaafan malul oldukları halde, ulusal hareketin bugünkü önderliğinin zaaf ve kusurlarını öne sürerek ulusal harekete sırt çeviren-

ler, sorunu insan hakları alanına sıkıştırarak somut bir ittifak politikasını gündeme getirmeyenler; ulusal hareket adaylarının seçimlerden çekilmesinin kendileri için bir kazanç gibi değerlendirirler, ulusal harekettten enternasyonalizm talep ederken, kendileri sosyal yurtsever Stalinist bir tavır benimseyenler gerçekte enternasyonalizme ihanet etmiş olurlar.

Devrimci Marksizm, devrimci bir sınıf çizgisi temelinde işçi sınıfının devrimci programını sınıfa ve onun tüm müttefiklerine taşımak görevini ödünsüz bir şekilde yerine getirmek ve enternasyonalist anlayışının gereği olarak ulusların kendi kaderini tayin hakkını tüm sonuçlarıyla birlikte sonuna kadar savunmakla yükümlüdür.

Ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunmak bugün sadece bir ilke olmanın ötesinde somut pratik bir önem kazanmıştır. Ulusal mücadelenin kaderi, özellikle bugün sınıfsal ve toplumsal mücadelenin tayin edici unsurlarından biri haline gelmiştir.

Bugün ulaştığı noktada genel mücadelenin kritik halkasını ve burjuva düzeninin de “yumuşak karnını” oluşturduğunu belirttiğimiz bu mücadelenin kazandığı kitlesellik ise burjuva politikalarının önünün kesilmesi açısından büyük bir avantajdır.

Bizler bu seçimlerde ulusal sorun merkezli bir seçim tavrının konulması gerektiğine inanıyoruz. Ancak bu tavır, genel mücadeledeki sınıfsal bakış açımızın bir ürünüdür. Bugün sınıf mücadelesi ile ulusal sorun arasında var olan pratik bağları ortaya koymaya ve bu bağların seçimler sırasında nasıl değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaya çalışıyoruz.

Temellerini ortaya koymaya çabaladığımız bu seçim tavrının birtakım korku ve komplekslerden de uzak olduğuna inanıyoruz. “Uzaktaki” (benzer önderliklere sahip) ulusal kurtuluş mücadelelerini, tereddütsüz destekleyip, savaş çok yakına geldiğinde çeşitli “ilkesel” bahanelerle uzak durmaya çalışmak devrimci sosyalist bir tavır değildir.

Seçimlere ilişkin devrimci bir politikanın ve bunun oluşturulacak bir ittifakla hayata geçirilmesinin yaşamakta olduğumuz tarihsel süreç açısından büyük önemi var. Ancak, öncelikle gerçekten sorumlu bir tutum almak gerekiyor.

Ne var ki, şu ana kadar genel olarak ortak bir tavrın takınılması ve güçlü

bir ittifak oluşturulması doğrultusunda herhangi bir işaret görülebilmiş değil. Ancak biz seçim tavrımızı şekillendiren saikler nedeniyle, böyle bir ittifakın gerçekleşmemesi durumunda da gelişmelere ilgisiz kalmayacağız.

Biz seçimlerin en azından bugüne kadarki alışılmış kurallara uygun şartlarda yapılması ve ulusal hareketin seçimlere katılabilmesi halinde, ulusal hareketi temsil eden ve ulusların kendi kaderini tayin hakkını açıkça savunan adayların desteklenmesini; bu nedenle, devletle ve düzen güçleriyle herhangi bir anlaşmaya yanaşmadığı sürece; temel eleştirilerimizi açıkça belirtmeye devam ederek partiler planında da DEP'e destek verilmesini savunduk. Seçim taktiğimiz de asıl olarak bu stratejilerimizin bir ifadesi olmalı ve ona hizmet etmelidir.

Son zamanlarda devlet, UKH karşısında kuvvetle muhtemel bir seçim yenilgisini engellemek amacıyla daha önce de belirttiğimiz antidemokratik terör politikalarının şiddetini artırmaya başladı. Bir yandan silah zoruyla seçme ve seçilme özgürlüğünü engelleyerek DEP'i devre dışı bırakmayı hedefleyen devlet; öte yandan medyadaki "korucubaşları" vasıtasıyla her türlü provokasyonu uygulamaya soktu. Kürt halkına yönelik katliamı gizleyen medya, DEP'in "PKK'nın emriyle" ve "seçimleri kaybedeğini anladığı için" seçim boykotuna gideceğini ilan etti. şu ana kadar yapılanlar bir yalan imparatorluğu haline gelmiş olan medyanın da iğrenç katkılarıyla sadece DEP adaylarının değil, partinin seçmenlerini de yok etmeye yönelik bir imha kampanyasıdır. Bu kampanya boyunca bombalamalar, cinayet ve tutuklamalar sürmüş; binlerce kişi yerlerinden sürülerek seçim hakları ellerinden alınmış; Kürt köyleri ve kasabalarında açıkça "tek oy çıkarsa katliam yaparım!" tehditi savrulmuştur.

Açık askeri başarısızlık ve devletin bölgede seçimleri kaybetmesinin yol açacağı muhtemel uluslararası ve i sorunlar karşısında uğradığı panik nedeniyle şiddetini arttırdığı kampanyası (iş meclisi kuşatıp DEP'li milletvekillerin yaka paa götürmeye kadar vardı), seçimlerin artık seçim olmaktan çıkmasına ve bunun sonucunda da DEP'in seçimlerden çekilmesine yol açtı. Biz bunun haklı ve isabetli bir karar olduğuna, bu nedenle de DEP'in tavrının kitlesel bir boykot çağrısıyla desteklenmesi gerektiğine inanıyoruz.

Ulusal hareket adaylarının ve onlara destek veren kitlelerin zor yoluyla

dışlandığı “seçimlerin” hiçbir meşruiyeti, hatta seçim olma niteliği bile kalmamıştır. Böyle bir durumda doğan boşluğu fırsat bilme tavrının bir ihanet ve Kürt halkını yalnız bırakmak anlamına geleceğine inanıyor; iki taraftaki güçlerin de seçimlerde kurmaları gereken ittifakı bu kez bir seçim boykotu zemininde gerçekleştirmelerinin bir zorunluluk olacağını belirtiyoruz.

Şırnak’ta veya benzeri yerlerde MHP veya Refah’a seçim kazandırmaya; ve ardından da “İşte, halk devletten yana!” propagandasını yapmaya yönelik tek taraflı devlet seçimine kesinlikle karşı çıkılmalı ve böyle bir seçim iki tarafta da boykot edilmelidir. Bu “otomatik boykot” tavrından çok farklı, anlamlı, dayanışmacı bir seçim tavrı olacak ve eğer gerektiği gibi mücadele verilirse bu tavır bize kitlesel mücadeleler ve özörgütlenmeler açısından çeşitli devrimci mücadele olanakları sunabilecektir.

Seçimlere ilişkin devrimci Marksist bir tavır kaynağını gerçeklerden almalı ve ilkeli bir yaklaşımla bu gerçekleri devrimci bir tarzda dönüştürmeyi hedeflemelidir. Devrimci Marksistler, sözünü ettiğimiz sorumluluğu göstermede herkese örnek olmak zorundadırlar. Biz bunun en iyi yolunun, ortak politikalarımızın, ortak talep ve sloganlarımızın, bağımsız bir seçim kampanyasıyla ve devrimci Marksist bir seçim bloğu tarafından kitlelere ulaştırılması olduğunu söyledik. UKKTH’nı destekleyen; bedeli işçi sınıfı ve emekçi kitlelere ödetilmek istenen ekonomik krize, özelleştirmelere, kemer sıkma politikalarına, her türlü baskıcı önlemlere karşı siyasi demokrasi talep ve sloganlarıyla yürütülecek bir ortak mücadeleyi omuzlayacak böyle bir bloğun oluşturulması, devrimci Marksizm açısından önemli bir adım olacaktı. Böyle bir blok var olan durumun, işçi sınıfının tarihsel çıkarları doğrultusunda ve devrimci bir tarzda aşılmasının yol ve yöntemlerinin propagandasını yapmanın yanı sıra devrimci Marksizmin toplumsal kurtuluşa öncülük edecek bir sınıf önderliği yaratması iradesini de ortaya koyacaktı.

Öte yandan böyle bir blok devrimci Marksistler arasındaki «taktik» birlikleri dahi reddederek kendi sağındaki reformist güçlerle «stratejik» birliklere giren unsurların tasfiyecî çabalarına karşı devrimci Marksist pozisyonların korunması açısından da önemli bir adım olacaktı. Ancak bunu gerçekleştirmek mümkün olmadı.

Seçimler, sınıf mücadelesi sürecinin, tarihsel bir mücadelenin, sos-

yalizm mücadelesinin sadece bir alanıdır. Bu nedenle sadece seçimlere ilişkin politik bir tavır, ki bu doğru bile olsa, tek başına yeterli değildir. Mücadelenin bütününe ilişkin devrimci perspektiflere sahip devrimci sosyalist bir işçi sınıfı partisinin inşası ve devrimci kitle seferberlik organlarının yaratılması stratejilerine sahip olunmadığı sürece sosyalizm mücadelesini de yürütmek mümkün olmayacaktır.

Bizler bu stratejilerin hayata geçirilmesinin bazı kestirme ve “kurnazca” yollarının olmadığını biliyoruz. Bu mücadele, yukarıda sözünü ettiğimiz stratejik yönelişlerin sınıf mücadelesinin her alanında hayat bulmaya başlamasıyla daha ileri boyutlara ulaşacaktır.

Bu yaklaşım bizim için birlikler, ittifaklar ve cepheler açısından da geçerlidir. Verili bir anda belirli bir amacı gerçekleştirmek için zorunlu olan bir ittifak, örneğin bir seçim ittifakı, bir sınıf cephesiyle, işçi sınıfının önder bir güç olarak yer aldığı bir işçi-emekçi cephesiyle karıştırılmamalıdır.

Daha önce sözünü ettiğimiz geniş kapsamlı seçim ittifakı, burjuvazinin belirli bir dönemdeki saldırısının kırılması ve sınıf güçlerinin toparlanmasında bir adım teşkil edebilir. Ancak bunun dışında, işçi sınıfını “demokratik” güçler içinde eritmeyi ve “halk güçlerinden” biri haline getirmeyi ve ulusal hareketi sönmümlendirmeyi hedefleyen cephe anlayışlarını; kendini tehlike altında hisseden güçleri “koyunlar” gibi birbirine sokulmaya çağıran iktidarsız demokrasi cephelerini; teslimiyetçi ve sınıf işbirlikçisi “halk cephelerini” kesinlikle mahkûm etmek gerekir.

Uzun vadeli bir mücadeleyi zafere taşıyacak olan çeşitli düzeylerdeki organlar, yukarıda sözünü ettiğimiz stratejik yönelişler, yani parti inşa stratejisi ve devrimci kitle seferberlikleri stratejisi temelindeki programatik ve politik yönelimlerle hayat bulacaklardır.

Seçim taktiğimiz de asıl olarak bu stratejilerimizin bir ifadesi olmalı ve ona hizmet etmelidir.

Mart 1994, *Enternasyonal Bülten*, Sayı 8

Yol Ayrımı

(Mart1994)

Bilindiği üzere *Enternasyonal Bülten* daha ilk yayınlanmaya başladığı günden itibaren hedefini ortaya koymuştu: Türkiye’de devrimci Marksist bir partinin inşasına katkıda bulunmak. Bunu künyemizde de sürekli olarak ifade ediyoruz. Gene başından beri, böyle bir partinin “ben kurdum, oldu” ya da “hep bir araya gelip yasal bir parti ilan edelim” gibisinden yaşamdan kopuk, teoriden uzak, deneyimlerden habersiz girişimlerle gerçekleştirilemeyeceğini söylüyoruz. Partinin inşasında her şeyden önce metodolojik ve programatik birliktelik, güvenilir ve deneyimli bir önderlik, sınıf mücadelesi içine nüfuz etmiş yetkin kadrolar gibi bir dizi önkoşulun üstesinden gelebilmek gerekiyor. Bazı arkadaşlar “metodolojik birliktelikten ne kastettiğimizi anlamıyorlar. Oysa çok basit: Örneğin devrimci Marksizmin abecesinde burjuva partilerini desteklemek ya da Stalinizm artığı küçük burjuva reformistlerle “parti kurmak” yer almaz. Bir başka örnek: Devrimci Marksistler, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını kayıtsız koşulsuz kabul ederler ve ulusal kurtuluş mücadelelerini, eğer önderlikleri küçük burjuva, milliyetçi, vb. ise bu önderlikleri eleştirmekle birlikte, sonuna kadar desteklerler.

Bunlar son derece basit ve temel metot sorunları. Bu gibi temeller üzerinde bir arada duramayanlar nasıl birlikte bir devrimci Marksist parti inşa edebilirler? Ya da daha açık bir ifadeyle, bu denli temel metodolojik alanların dışına düşenleri nasıl olur da devrimci Marksist olarak tanımlayabiliriz? Elbette yaşam doğrudan bizim tanımlarımızla belirlenmiyor ya da bir çırpıda değişmiyor. Ama her şeye karşı bunlar bizim, Enternasyonal Bülten’in sahip çıktığı devrimci Marksist ilkelerdir ve biz yalnızca devrimci partinin inşasını değil, tüm yaşamın dönüştürülmesi çabasını

bu ilkeler üzerinden sürdürüyoruz.

Ve taşlar yerli yerine oturuyor. Biz bazı arkadaşlara parti inşasında metodolojik birlikteliğin ne kadar önemli olduğunu anlatmaya çalışırken, 27 Mart seçimlerine ilişkin olarak, devrimci Marksizm alanı içinde kabul edilen bazı çevrelerin aldıkları tutumlar, bu önemin ne denli büyük olduğunu bir anda gözler önüne serdi. İşte *Sosyalist İşçi*: Seçimlerde SHP'yi desteklemeye karar verdi! İşte *Yeni Yol*: TKP ve TİP artığı küçük burjuva demokratların başını çektiği Birleşik Sosyalist Alternatife iltihak etti. Üstelik her iki çevre de ulusal kurtuluş mücadelesine tümüyle sırtlarını dönmüş durumdalar. *Sosyalist İşçi* Kürt halkına karşı askeri operasyonları her geçen gün daha da yoğunlaştıran bir hükümetin koalisyon ortağını desteklemeyi yeğlerken, *Yeni Yol* da seçim bildirgesinde ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını bile savunmayan, “sivil toplum” çözüm önerileri altında burjuva demokrasisinden itidal dilenen bir çevrenin suç ortağı olmayı tercih etmiştir.

Kısacası 27 Mart yerel seçimleri deyim yerindeyse devrimci Marksizmi bir yol ayrımına sürükledi. Öyle ki, en temel devrimci Marksist ilkelerden bir anda cayan bazı çevreler, belki de yıllardır üstlendikleri devrimci Marksist ve Troçkist kimliklerini aynı hızla ayaklar altına alabildiler. San ki “bir musibet bin nasihatten evladır” deyişini doğrulamak istiyorlardı.

Bu çevrelerin tutumlarına ilişkin görüşlerimizi bu sayıda bulacaksınız. Ama arkadaşların bizzat “metotlarını” eleştirmek gerekiyor. Ve bunu da önümüzdeki sayılarda yapmayı düşünüyoruz. Önümüzdeki sıcak mücadele dönemi devrimci Marksist kamp içinde kaçınılmaz olarak yeni yeni yol ayrımları yaratacaktır. Ne yazık ki devrimci Marksizm bir kez daha kendi saflarından kaynaklanan olumsuzlukların yaşanması ve eleştirisi üzerinden deneyim kazanmak zorunda. Ama *Enternasyonal Bülten* bu denkleme tersine çevirmeye, en azından tersine çevrilmesine katkıda bulunmaya kararlı.

Mart 1994, *Enternasyonal Bülten*, Sayı 8

Yöneliş Üzerine Karar Taslağı: Daha İradı, Daha Kolektif, Daha İnisiyatifli

(Eylül 1994)

Tüm dünyada olduğu gibi ülkede de devrimci Marksist hareket kritik bir evreden geçmektedir. Stalinist imparatorluğun ve partilerin çöküşüyle birlikte dünya karşı devrim kampının tekleşmesi, emperyalizmin “Yeni Dünya Düzeni”ni dayatma yolunda önemli adımlar atması ve proletarya ile diğer emekçi yığınların önderlik krizinin iyiden iyiye şiddetlenmesi, bir yandan insanlığın önündeki “Sosyalizm ya da Barbarlık” ikilemini her zamankinden daha çok acilleştirirken, bir yandan da devrimci önderlik alternatifinin yaratılması zorunluluğunu neredeyse bir tarihsel varoluş sorunu haline getirmiştir: Devrimci Marksizm ya sosyalist devrimin partisi haline gelecektir, ya da dünya proletaryası ile birlikte tarihsel bir yıkıma sürüklenecektir. İçinden geçtiğimiz evrenin “kritikliği” bu tarihsel zemin üzerinde yükselmektedir. Buna karşılık, genel olarak bakıldığında devrimci Marksizmin dünya ölçeğinde hâlâ son derece zayıf olduğu görülmektedir. Emperyalizmin ve Stalinizmin ağır baskıları ve darbelerinin yanı sıra, kendi iç güçsüzlüklerinden ve olumsuzluklarından kaynaklanan bir zayıflıktır bu. Dünya ölçeğinde Leninist-Bolşevik geleneğin temel kazanımlarını sahiplenen, bunları ısrarla proleter devrimi doğrultusunda hayata geçirmeye çalışan ulusal akımlar ve uluslararası merkezler bulunmakla birlikte, henüz devrimci Marksizmi dünya ölçeğinde birleştirebilmiş bir Enternasyonal’den yoksunuz. Hiçbir ülkede devrimci Marksizm kitleler nezdinde sosyalist devrim alternatifini yaratabilen bir konuma gelememiştir. Ve dahası, metodolojik ayrılıklar parti ve örgüt düzeyinde de derin parçalanmışlıklar yaratmış durumdadır. Bu koşullarda devrimci Marksizm, tek tek ülkelerde ve dünyada önderlik boşluğunu nasıl dolduracaktır? Buna, bütün ülkelerde geçerli olabilecek acil bir taktik ya da

kestirme bir yol göstermek mümkün değildir. Ama şunu söyleyebiliriz: Devrimci Marksizm iç bunalımını ancak ve ancak metodolojik temellerde ve kitle mücadeleleri içinde kendi önderliğini ve kadrolarını yaratarak aşabilecektir. Buna biz “Partinin ve Enternasyonalin inşası” diyoruz. Ve bu inşayı bizzat kendi topraklarımızda gerçekleştirmenin uğraşını veriyoruz. Devrimci Marksizm bu mücadeleye mahkumdur: Ya proletarya partisini ve Enternasyonalı yaratacağız ya da onunla birlikte bir tarihsel yenilgi alacağız!

Başlangıç ilkelerimiz

Dünyadaki diğer yoldaşlarımız gibi Türkiye’de de bizi öbür devrimci Marksist ya da marksizan çevrelerden ayıran en önemli özellik, bizzat devrimci Marksizmin kendisinin bir bunalım yaşamakta olduğunu ve bu bunalımın ancak metodolojik temellerde; dil, davranış ve düşünce bütünlüğüne ulaşmış bir önderliğin geliştirilmesi; Bolşevik parti kadrolarının yaratılması ve işçi-emekçi yığınların içine kök salınmasıyla aşılabileceğini tespit etmiş olmamızdır. Bu tespit bizi, küçük birer propaganda sekti olmakta ısrar eden kesimlerden ayırmış ve Leninist partinin inşası stratejisini uygulamaya yöneltmiştir. On yıllardan beri sürdürmekte olduğumuz bu faaliyetimizin yeni evresinin iki buçuk yılını doldurmuş bulunuyoruz. Sürecin neresinde olduğumuzu kavrayabilmek ve önümüzdeki görevleri saptayabilmek için, yola çıkış perspektiflerimizi bir kez daha tazelemekte yarar var.

Ama önce parti inşası kavramımızın iç bağıntısını bir kez daha tekrarlayalım. Leninist parti inşası stratejisi hiç kuşkusuz devrime kadar, hatta sonrasında da sürdürülecek bir uygulamadır. Ancak bu inşa, önderliği, kadroları ve işçi-emekçi yığınlarla olan ilişkileri bakımından, farklı ağırlıklardaki birçok propaganda, ajitasyon ve eylem aşamasından geçer (ve bunu, mutlaka düz bir çizgi gibi değil, inişli çıkışlı bir süreç olarak algılamamız gerekir). Bu bakımdan bizim özelimizde parti inşası sürecini iki ana evreye ayırabiliriz: *Partinin yaratılmasına kadar olan inşa süreci ve partili inşa süreci*. Birinci evre, metodun belirlenmesi, programın oluşturulması, önderliğin temellerinin atılması ve işçi-emekçi hareketi içinde temsile sahip (toplumsal etkinlik ve bu etkinliği örgütsel olarak ifade etme kapasitesi olarak temsil gücü) Bolşevik kadroların yaratılması sürecidir. *Partili inşa evresi ise*, esas olarak partinin kitleler içinde kökleş-

mesi ve yaygınlaşması faaliyetlerini içerir. Her iki süreçte de propaganda, ajitasyon, eylem ve örgütlenmenin içeriği ve biçimleri farklı ağırlıklar kazanır; bu farklılıklar sadece içinde bulunulan evrenin niteliğine değil, elbette o evre içindeki gelişim aşamasına ve sınıf mücadelesinin gereklerine de bağlıdır. Bu anlayıştan hareketle, partinin yaratılması çalışmalarımızı, ülkedeki devrimci Marksist tarihin gereklerini de göz önünde tutarak, “kolektif irade, illegal inşa” ilkeleri üzerine yerleştirdik. Hedefler olarak da metodumuzun açığa çıkarılması, önderliğimizin yaratılması ve kadrolarımızın oluşturulmasını belirledik. Propaganda, eylem ve örgütlenme biçimlerimizi de bu ilkeler ve hedefler doğrultusunda saptamaya çalıştık. Bu ilke ve hedefler, Leninist parti inşasının ilk evresi olan partinin yaratılması sürecinde bizim için özel içerikler taşımaktadır. Şöyle ki:

1) *Kolektif irade*: Biz henüz kendimizi, önderliği ve kadroları en ilksel biçimde bile olsa oluşmuş bir Leninist örgüt olarak tanımlamıyoruz. Şüphesiz her tür organizasyon bir tür örgüttür. Ancak, genel olarak solda, özel olarak da devrimci Marksist saflarda hakim olan yanılsamalara karşı uyanık durmak, Leninist örgüt kavramını sulandırmamak için bu tanıımı yapmaya özel önem gösteriyoruz. Dolayısıyla bu aşamamızda “kolektif irade” şiarı, bizim için henüz hiyerarşik bir temele oturmayan demokratik merkeziyetçilik (toplu karar alma, toplu uygulama) anlamına gelmektedir.

2) *İllegal inşa*: Bu şiar, özellikle Leninist partinin yaratılması sürecinde geleceğe yönelik temel önlemlerin alınması hedefini dile getirmektedir. Bu şiar bizim, “illegalite fetişistleri” ya da “hiper illegalistler” olduğumuzu göstermez. Amacımız, içinde bulunduğumuz inşa aşamasında, uzmanlaşma ve profesyonelleşme sürecimizi burjuva devletin denetim mekanizmalarının ötesinde yaşamak, kadrolarımızı legalist bir zihniyetle değil Bolşevik bir kavrayışla yetiştirmek ve “ne yapalım, başka çaremiz yok” anlayışından kaçınmaktır.

3) *Metodolojik temellerin açığa çıkartılması*: Devrimci Marksizmin dünya ve ülke ölçeğindeki bunalımının ve bölünmüşlüğüne en önemli nedenlerinden birinin “metodolojik” farklılıklar olduğu ortadadır. Üstelik devrimci Marksizm, 1989 devrimleriyle birlikte açılan yeni dünya durumunu algılayabilmek ve kendi ilkelerini bir kez daha yenileyip geliştirerek bu dönemin deneyinden geçmek, onun gereksinimlerine yanıtlar getire-

bilmek durumundadır. Dolayısıyla metodolojik ilkelerimizin belirlenmesi ve sağlam temellere oturtulması, parti inşası çalışmalarımız açısından büyük önem taşımaktadır.

4) *Önderliğin yaratılması*: Leninist bir parti için önderliğin ne anlam taşıdığını, önderliğin oluşturulması ve sürekliliğinin sağlanmasının parti inşa stratejisinin en önemli öğelerinden birini oluşturduğunu biliyoruz. Önderliğin yaratılması şiarımız, dil, davranış ve düşünce birliğine ulaşmış, arasında sarsılmaz güven bağları kurmuş ve hareket üzerinde politik saygınlığa ulaşmış bir önderlik ekibine sahip olmadığımıza işaret etmektedir. Bu yalnızca bizim için değil, tüm devrimci Marksist hareket için geçerlidir. Bizi öbür devrimci Marksistlerden ayırt eden, parti inşa stratejisinin bu önemli gerçeğini kavramış ve bu yolda bilinçli adımlar atmaya karar vermiş olmamızdır. Şu anda biz, kolektif irademizin birer parçası olan “öncülere” sahibiz. Önderlik ise, hareketin sürekliliğini sağlama yeteneğine sahip birçok kadro ve mekanizma üretebilen, kendini yeniden ve yeniden üretebilme ve büyüme dinamiğine sahip bir ekip demektir.

5) *Politik kadroların yetiştirilmesi*: Bu şiarımız, yalnızca içinden geçmekte olduğumuz propaganda evresinin kadrolaşma ağırlıklı faaliyet içeriğini değil, aynı zamanda içinde bulunduğumuz süreçte Leninist parti kadrolarının yaratılması ve belirlenmesi hedefini vurgulamaktadır. Bu şiar bizi rasgele “seçimler” yapma çarpıklığından kurtaracak, sağlam bir biçimde ve güven ilişkileri içinde ortak bir militan kadro tipi geliştirmemize olanak verecek ve kadro derleme ve yetiştirme çalışmalarımızı faaliyet temeli üzerine yerleştirecektir. Gerek önderliğin yaratılması gerekse politik kadroların belirlenmesi şiarlarını, “yatay örgütlenme” biçiminde algılamıyoruz. Partinin kuruluşuna kadarki inşa sürecimiz boyunca da “yukardan aşağı inşa” ilkesini uygulamayı sürdürmeliyiz.

6) *Propaganda*: Hareketimizin yaygın kitle ajitasyonuna geçme imkanlarına sahip olana değin bir propaganda evresinden geçeceğini, bu aşamanın üzerinden atlanamayacağını biliyoruz. Dolayısıyla bu evrenin ağırlıklı çalışması, propagandist bir sekt haline dönüşmeden, propagandizme düşmeden, tüm propagandamızı politik temellere oturtarak ve kitle hareketine girdiğimiz ölçüde ajitasyonumuzu geliştirerek propaganda yapmak olacaktır. Bu bir anlamda kendi politik, teorik ve ideolojik yöntemimizi oluşturma demektir. Kadrolarımızı salt politik önerilerimize

değil, metodumuza, yani devrimci partinin inşası ve kitlelerin devrimci seferberliği stratejilerimize kazanmak zorundayız. Bizi gelecekte gereksiz parçalanmalardan koruyacak ve ilkeli birleşmeler gerçekleştirme esnekliğine kavuşturacak olan budur.

7) *Eylem*: Eylem basit bir kuru militanlık söylemi değildir ve olamaz. Bizim eylemimizin içeriğini ve biçimini, parti inşası sürecinin önümüze çıkardığı görevler belirler. Eğer bugün partinin yaratılması mücadelesinde önümüze önderliğin ve kadroların oluşturulması, metodolojik temellerin açığa çıkartılması hedeflerini koymuşsak, propaganda ve örgütlenme çabalarını bu hedefler doğrultusunda belirlemişsek, eylemimizi işte bu faaliyetler şekillendirecektir. Militanlıktan anladığımız da, devrimi ve sosyalizmi hayatının merkezine yerleştiren insanların bu görevler doğrultusundaki özverili çalışmalarıdır. Eylemlilik ve militanlık adına, bizi bu inşa görevlerinden saptıracak hiçbir söyleme ve yanılsamaya izin veremeyiz.

8) *Örgütlenme*: Leninist örgüt kuramının bir “model” değil, bir yöntem olduğunu biliyoruz. Demokratik merkezîyetçiliğimizi ve örgütlenme biçimlerimizi bu yöntem uyarınca ve savaşçı, öncü bir parti yaratma hedefine yönelik olarak şekillendireceğiz. Örgütlenme biçimlerimizin, mutlaka giderek genişleyen faaliyetimizin ve çeşitlenen görevlerimizin ihtiyaçlarına uygun düşmesi gerekmektedir. İçinde bulunduğumuz aşamada ise, bu örgütlenmemizin yukardaki ilke ve hedeflere uygun olmasını kararlaştırmış ve bu nedenle de kolektifin bütününe ilişkin kararların ortak olarak alınmasına yönelik bir tarzda örgütlenmiştik. Bunun Leninist partiye bir geçiş biçimi olduğu ortadadır.

Bugünkü durumumuz ve görevlerimiz

Şimdi yukarda değinilen ilke hedef ve görevler doğrultusunda iki buçuk yıl içinde kat ettiğimiz mesafeyi ve önümüzde beliren yeni görevleri ele alalım:

1) **Kolektif irade**: Kolektif irade ilkemizi esas olarak hayata geçirebilmiş olduğumuzu söyleyebiliriz. Bunu özellikle kolektifin tümünü ilgilendiren konuları ortaklaşa tartışma ve ortaklaşa kararlar alma biçiminde yaşadık. Ancak bu alanda iki temel zaafımız oldu: inisiyatifleri tam olarak kolektifleştiremedik ve irade eksikliğini tam olarak aşamadık. Bu

iki ögeyi, partiyi yaratma aşamasına kadar olan sürecin özellikleri olarak algılayamayız, çünkü yetkili temsili organlarımızın bulunduğu aşamada bile bireysel kalan inisiyatifler ve irade eksikliği ölümcül hastalıklar yaratabilir. İki ayrı olumsuzluk ucu olan bu iki zaafıtan inisiyatiflerin kolektifleştirilememesi, kendisini, birey ya da komite bazındaki bazı faaliyetlerin kolektifin tümüne mal edilememesi ve zorunlu inisiyatif bağlamında kabul edilecek bazı girişimlerin kolektif irade haline dönüştürülememesi biçiminde açığa vurdu. Kimisi kavrayış yetersizliklerinden, kimisi ortak kavrayış eksikliğinden, kimisi de zamansızlıktan doğan bu aksaklıklar, kolektif içinde güven zedelenmelerine ve bunalımlara yol açabildi. Ancak kolektifimizin üstünlüğü, yoldaşça bir dayanışma içinde bu aksaklıkları politik temellerde aşabilme yeteneğinde yatmaktadır. Dolayısıyla bugün şu ilke temelinde bütünleşebilme imkânına kavuştuk: “İnisiyatif anlayışını bir an için bile terk etmeme ve kesintisiz uygulama; kolektif kimliğimizi yaşamımızda bir an için bile unutmama; her faaliyetimizi ve girişimimizi kolektifleştirme”. Hem militan ve hem de partizan karakterli bu çalışma anlayışı, yalnızca bugünümüze değil, yarınki partili mücadelemize de ışık tutacaktır.

Kolektif faaliyetimizin öbür uçtaki olumsuzluğu ise irade eksikliği olmuştur. Kolektif kanalların tüm açıklığına karşın, bu kolektiviteye tam olarak katılmama durumuyla karşılaştık. Dergi yazılarının önceden (veya sonradan) tartışılıp eleştirilmesinden, kolektifin bütünsel faaliyetlerinin sorgulanmasına kadar birçok durumda ortak gayret sarf edilmedi. Zaman zaman fikirler söylendi, ama bunların takipçisi olunmadı. Şikayetler dile getirildi, ama bunlar kolektife duyurulmadı. Önümüzdeki dönemde bu irade ve inisiyatif eksikliğini mutlaka aşmamız gerekmektedir. Bunun bir ölçüsü de İç Bültene gelecek yazılar olacaktır. Önümüzdeki dönemde çalışmalarımız derinleştikçe faaliyetlerimizin gündemi giderek tekleşecek ve bu da bizim içimizde merkezileşme basıncı yaratacaktır. Bu basınca demokratik merkezileşmeye yönelik olumlu bir kanala akıtabilmemiz için, her alanda kolektif irademizi güçlendirmemiz gerekecektir.

2) **İllegal inşaa:** Bu alanda, deyim yerindeyse, “el yordamıyla” yürüdük. Gerek illegal inşanın ilkeleri, gerek bunların mevcut durumumuzdaki uygulamalarına ilişkin olarak ortak bir kavrayış yaratmaya girişemedik. Ortaklaşabildiğimiz ve uyguladığımız önlemler, çoğunlukla “sağduyu” ürü-

nü oldu ve genellikle deneyimli yoldaşların tavsiyeleri çerçevesinde kaldı. Gene bu çerçevede bazı “altyapı” inşasına girişemedik. Şu anda İB’lerimiz son derece sağlıklı biçimde üretilmektedir. Yayınlar konusunda, dergi dışı yayın yapma kararımız bu sağlıksızlığı güçlendirecektir. Öte yandan mali sorunumuzu hiçbir çözüme kavuşturabilmiş değiliz. Önümüzdeki dönemde bu sorunlara merkezi bir organ aracılığıyla el atmamız gerekmektedir.

3) **Metot çalışmamız:** İki yıl öncesinde belirlediğimiz başlıklar itibarıyla, 10 metodolojik konunun dokuzuncusuna girmiş bulunuyoruz. Öncelikle, tespit etmiş olduğumuz başlıkların önem ve kapsayıcılık bakımından son derece isabetli olduğunu belirtmemiz gerekir. Bu durum, parti inşa stratejimizin bu aşamasında bize gerekli olan temel metodolojik konulara el attığımızı ve sağlam bir zemin oluşturmakta olduğumuzu işaret etmektedir. Ancak öte yandan bu, ele aldığımız konulara derinlemesine girebilmiş ve çok açık bir düşünce birliğine ulaştığımız anlamına gelmiyor. Bazı konularda kısmi farklılıklar olmakla birlikte, metodun genel yapısında anlaştığımızı söyleyebiliriz; ama bu, metot çalışmasının bittiği anlamına gelmez. Baştan saptadığımız on konunun son iki başlığını da tamamladıktan sonra, metodolojik ilkelerin açığa çıkartılması çalışmamızı üç ekseninde sürdürmemiz gerekecektir: **a)** Üzerinde genel bir düşünce birliğine ulaştığımız konuları kısmen hayata geçirmeye çalıştığımız ve bundan sonra ele alacağımız yeni metot konuları, politik dile dönüştürülerek politik faaliyet içinde içselleştirilmeli ve daha derinden kavranmalıdır. **b)** Ele aldığımız metodolojik konuların pek çok alt başlığı vardır. Önümüzdeki dönemde bunlara planlı bir biçimde girmemiz gerekecektir. **c)** Teorinin ve yaşamın önümüze çıkaracağı yeni metodolojik konuları araştırma ve tartışma gündemimize alacağız. Metodolojik çalışmalarımız ancak bu üç ayak üzerinde sürdürülebilir. Gündemimizin, bizi bu üç noktadan veya herhangi birinden uzaklaştıracak biçimde çarpılmasının karşısında durmalıyız.

4) **Önderliğin yaratılması:** Önderliğimizin yaratılmasına yönelik olarak bazı gelişmeler sağlamış olmakla birlikte, bu yönde daha önemlice bir mesafe kat etmemiz gerekecektir. Kaydettiğimiz en önemli gelişme, faaliyetlerimiz içinde öne çıkan, önerileri ve girişimleriyle kolektifimizin önünü açan, hareket içinde belirli bir politik saygınlık üstlenen öncü

yoldaşlarımızın sayısında az da olsa bir artış sağlayabilmiş olmamızdır. Ancak, gerek tek tek öncü yoldaşların sayısının artması, gerek bu yoldaşların deneyim kazanması ve en önemlisi de tekil öncülerden kolektif bir önderliğe geçebilmemiz için, bir önderlik ekipleşmesine ihtiyaç vardır. Ancak bu görev önümüzdeki süreçte, alan çalışmalarının yetkinleşmesi ve komitelerimizin gerçek birer alan komitesine dönüşmesiyle gerçekleştirilebilir hale gelecektir.

5) **Kadrolaşma:** Bugüne kadar kadro politikamız, “iç pekişme” ve “çevremizin kolektif inşaya kazanılması” doğrultusunda sürdürüldü. İç pekişmeyi esas olarak metodolojik çalışma ve komite toplantıları biçiminde sürdürdük. Kolektife dışardan kadro kazanma faaliyetini ise, kolektif inşaya düşüncesine ve sürecine çağrı temelinde gerçekleştirdik. Bu bizim için zorunlu bir evreydi ve bu alanda görece bir başarı da elde ettik. Her şeyden önce kolektifimiz hem politik açıdan hem de kadro itibarıyla zenginleşti, kolektifin çevresinde bir sempatizan kitlesi oluştu. Ancak, politik kadroların yetiştirilmesi hedefini salt bu faaliyetle özdeşleştiremeyiz, aksi takdirde propagandist bir sekt haline dönüşürüz. Elbette “iç pekişme”, ya da “dikey çalışma” bizim için de geçerlidir. Ancak bunu artık salt metodolojik çalışma ve çevre çalışması olmaktan çıkartıp, alanlardaki politik faaliyetimiz haline getirmeliyiz. Gerek metodolojik netleşme gerek Bolşevik kadrolar haline gelme mücadelemiz, önümüzdeki dönemde artık bu düzeyde sürdürülmelidir. Öte yandan, “kolektif inşaya davet”, temel örgütlenme eksenimiz olmaya devam etmekle birlikte, unutmayalım ki iki buçuk yıl içinde metodolojik ve politik konularda epeyce yol almış durumdayız; dolayısıyla da kadrolaşmamıza kendi metodolojik ve politik eksenimizi de eklememiz gerekiyor. Bir başka deyişle, kendi iç politik pekişmişliğimizin gerisine düşemeyiz ve inşaya bu temellerin üzerinde adım adım yükselerek sürdürmeliyiz. Şunu tekrarlayalım: Sınıf mücadelesi alanlarındaki faaliyetimiz esas olarak kolektif kadrolarının yetkinleştirilmesine yönelik olacaktır ve bu faaliyet ne denli politikleşirse, yatay gelişmemiz de o ölçüde sağlıklı ve olanaklı olacaktır. Parti inşası sürecimizin ilk evresinin, yani partinin yaratılabilmesinin başarısı esas olarak bu ilk kadro birikimi çalışmamıza bağlı olacaktır. Bu noktada artık yeni bir kadro tanımına ihtiyacımız vardır. Bugüne kadar geçerli olan “metodolojik temellerin açığa çıkartılması ve çevre ilişkilerinin bu faaliyete kazanılması çalışmalarının altına giren militan” tanımına ek olarak bugün, “ulaşmış olduğumuz me-

metodolojik düzeyde ve oradan hareketle politikalar geliştirebilen ve bu politikaların sınıf mücadelesi alanlarında uygulanması faaliyetine örgütlü olarak katılan militan” tanımını geçerli kılmalıyız.

6) **Propaganda:** Parti inşa sürecimiz hâlâ propaganda evresinde bulunmaktadır. Bugüne kadarki propaganda çalışmamız metodolojik temellerimiz üzerinde ve çok kısmi olarak gerçekleşti. Bugün ise artık alan çalışmasına uygun bir propaganda içeriği geliştirmemiz gerekmektedir. Bunu, metodolojik temellerimizin alanların politik diline çevrilmesi olarak tanımlayabiliriz. Bu da daha politik ve daha yaygın bir propaganda demektir. Yaygın politik propagandamız, bulunduğumuz her alana yönelik (şimdilik basit de olsa) bir devrimci Marksist program sunabilmemiz ve bu programın taleplerini yaygınlaştırarak uğruna mücadele etmemiz demektir. Bunu kitle ajitasyonundan dikkatle ayırt etmemiz gerekmektedir. Çünkü, birincisi bu propagandamız, tek bir talep çevresinde kitle seferberliği yaratmaya değil (bu ajitasyondur), daha çok bu alana ilişkin ilkelerimizi ve programatik görüşlerimizi duyurmaya, yaygınlaştırmaya yönelik olacaktır; ikincisi, hedef kitlemiz şu an yığınlar değil, öncülerdir. Ancak öte yandan bu, belirli koşullarda ajitasyon yapmayacağımız anlamına da gelmez (üniversitelerde bir sorun, özelleştirme, bir bölgesel savaş, vb. konularda). Söz konusu olan, içinde bulunduğumuz evrede, propaganda-ajitasyon dengelerini inşa sürecimizin ihtiyaçları doğrultusunda düzenleyebilmektir. Ayrıca, yaygın propaganda faaliyetimizin alanlarda oturmasıyla ve faaliyet alanlarımızın yaygınlaşmasıyla birlikte, bizi tek bir programa doğru iteceğini, bunun temellerini hazırlayacağını bilmeliyiz. Partiyi yaratabilmemizin bir başka önemli önkoşulu bu tip bir geçiş programını Türkiye için geliştirebilmemiz olacaktır.

7) **Eylemimiz:** Bugüne değin eylemimiz esas itibariyle metodolojik çalışma, dergi yayını ve çevre çalışması (kolektif sürece katılım sağlama) biçiminde sürdürülmüştür. Buna ek olarak öğrenci yoldaşlar kendi doğal alanlarında yaygın bir politik propaganda faaliyeti başlatmışlardır. Ağustos kararlarıyla birlikte komitelerin yapısı değişince, öbür komitelerde benzer bir alan faaliyetine kayma gözlemlenmiştir. Ancak, bu kararların içeriği tam anlaşılamadığı ya da itirazlar bulunduğu için, bu süreç bilinçli ve verimli yaşanmamıştır. Artık şimdi kolektif faaliyeti iyi tanımlama ve toplu olarak uygulama göreviyle karşı karşıyayız. Önümüzdeki dönemde

kollektif eylemimizin içeriğini; **a)** Sınıf mücadelesinin alanlarına girme; **b)** alan çalışmalarını politik-programatik bir derinliğe kavuşturma; **c)** bu alanlarda yaygın politik propagandaya yönelme; **d)** iç pekişme, Bolşevikleşme ve kadrolaşmamızı bu faaliyetin üzerine dayandırma; **e)** bu faaliyetler içinde deneyim kazanma ve metodumuzu zenginleştirerek güçlendirme eksenleri oluşturmalıdır. Demek ki iki yıllık süre içinde önümüzdeki görevler çeşitlenmiş, Dolayısıyla da eylemimizin içeriği zenginleşmiştir. Gelecekteki partinin öncüleri ve kadroları, bu eylemliliğimiz içinde yetişecek, pekişecek ve seçilecektir. Bu bağlamda bir konuya daha değinmek gerekmektedir. Şu anda biz, çok kısmi alanların dışında, kitle seferberlikleri yaratabilecek güce sahip değiliz. Ancak çevremizde ya da dışında bulunduğumuz alanlarda gelişecek kitle seferberliklerine yönelik militan bir duyarlılık içinde olmamız gerekmektedir. Bunu çıplak bir eylem kaygısıyla değil, yukarıda da söylendiği gibi, sınıf mücadelesinin değişik alanlarına girebilme ve kadrolarımıza deneyim kazandırma görevleri doğrultusunda yapmalıyız. Eylemimizin içeriği noktasında hassas olalım, onu önümüzdeki görevler doğrultusunda belirleyelim ve biçimlerini buna göre saptayalım; ama dışımızdaki kitle seferberliklerine de ilgisiz kalmayalım.

8) **Örgütlenme:** Ağustos'a değin faaliyetimizin içeriği metodolojik ilkelerin açığa çıkartılması ve çevremizin bu sürece çağırılması olduğundan, örgütlenme biçimimizin temelini de esas olarak çevre komiteleri oluşturmuştu. Yalnızca öğrenci yoldaşlar kendi alan çalışmalarına uygun bir komiteleşmeye girmişlerdi. "Ağustos Atılımı" denen yeni perspektifimizle birlikte ise komitelerimizi doğrudan alan komiteleri (işçi, mahalle ve öğrenci) haline getirmeye yöneldik. Ancak gerek bu "Atılımın" içeriğinin yeterince kavranamamış olmasından, gerekse de sınıf mücadelesi alanlarından epeyce uzak olmamız nedeniyle, bu yeni örgütlenme tarzımızı istenilen ölçüde hayata geçiremedik. Şimdi artık alan çalışması anlayışını temel yönelişimiz halinde sabitlemek ve tüm komitelerimizi bu doğrultuda oluşturmamız ve/veya yeniden biçimlememiz gerekmektedir. Öte yandan sürecin başında oluşturduğumuz yönetim heyetinin gerekli ve yararlı bir kurul olduğu anlaşılmıştır. Merkez heyetimiz bugüne değin esas olarak koordinasyon işlevini üstlenmiştir ve önümüzdeki inşâ döneminde de öyle kalmalıdır. Ama bu arada alan çalışmaları sırasında politik faaliyetimiz ortak ve birleşik gündemli hale geldikçe merkezileşme eğilimleri güçlenecektir. Politik merkezileşme olarak adlandıracağı-

mız bu süreci şöyle ifade edebiliriz: Kolektifimiz artık alan çalışmalarına yönelik olarak, tüm faaliyetlerimize eksen oluşturacak merkezi politikalar, politik hatlar belirleyecek ve komitelerimiz kendi alanlarında bu hattı, kendi zenginlikleri, çeşitlilikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda uygulamaya koyacaktır. Bu merkezi politikaların uygulanmasını koordine etmek için de yeni koordinasyon komiteleri kurmak durumunda kalacağız. Böylece politik merkezileşme, yeni koordinasyon organlarına yol açacaktır. Elbette ki bu koordinasyon organları, gerçek alan komitelerinin bulunması ya da komitelerimizin gerçek birer alan komitesi haline dönüşmesiyle gerçek anlamlarına kavuşacaktır; bu arada, bazı alanlara girebilmek için de bu tip organlar kurmak zorunda kalabileceğiz. Bu organlar önümüzdeki dönemde koordinasyon işlevi sürdürmekle birlikte, bunun politik merkezileşmeye paralel olarak giden bir örgütsel merkezileşme süreci anlamına geleceği açıktır. Dolayısıyla merkez heyetin metotlarımız temelinde geliştirilen ortak politikaların uygulanmasında, buna ilişkin yeni organların kurulmasında birleşik faaliyeti pekiştirici bir görev üstlenmesi gerekecektir. Bu merkezileşme sürecini sağlıklı olarak yaşayabilmek için merkez heyetimizin zaten temsili olan niteliğini hassasiyetle korumamız gerekecektir. Yani bir yandan merkezileşme süreci kendini dayatmaya başlarken, bir yandan da kolektivizme daha çok ağırlık vermemiz gerekecektir. Öte yandan son bir yıl içinde merkez heyetinin sayısal artışı ve toplantı süresinin uzunluğu bizi önce “İşçi Kolu”, ardından “Teşkilat” gibi günlük yürütme kurulları oluşturmaya sevk etmişti. Önümüzdeki dönemde böyle bir kurula ihtiyacımız daha da artacaktır. Dolayısıyla merkez heyeti, kendi içinden ve/veya dışında böyle bir kurul oluşturma yetkisine sahip olmalıdır.

Çalışmamızın temel eksen

Önümüzdeki dönemde parti inşası çalışmalarımızın temel eksenini belirleyebilmek açısından, sınıf mücadelesinin mevcut durumunu ve olası gelişmeleri dikkate almamız gerekmektedir. Öbür durum değerlendirmesi dokümanlarımızda da belirtildiği üzere, ülkenin bir sektörü tam bir devrimci savaş içinde bulunurken, diğer kesimlerinde işçi-emekçi hareketi 1992 başından beri ciddi bir felç hali yaşamaktadır. Bütününde bakıldığında ise burjuvazi üstünlüğü tam olarak eline geçirmiş ve bir yandan Kürt hareketine, öbür yandan işçi-emekçi yığınlara yönelik bir saldırı

harekâtı başlatmış durumdadır. Kürt hareketine yönelik saldırı, askeri operasyonların şiddetlendirilmesi, bölge ülkeleri ile emperyalist ülkeleri resmi devlet çizgisine kazanmaya yönelik diplomatik girişimler, ülkenin öbür kesiminde ise Kürt hareketini desteklemeye yönelik en küçük girişimlerin bile ezilmesi, şovenizmin yaygınlaştırılması ve Kürt hareketine karşı paramiliter faşist güçlerin harekete geçirilmesi biçimleri altında sürdürülmektedir. Bu saldırı kampanyası, özellikle diplomatik alanda elde edilen başarılar sayesinde Kürt hareketi ve onun önderliği PKK'yı belki de tarihinin en kritik evresine sokmuş durumdadır. Köylere yapılan baskınlar, katliamlar ve sürgünlerle Kürt kitlesinden kopartılmaya ve böylece salt bir askeri aygıt olmaya itilen PKK, bir yandan da bölgedeki dayanaklarını ve emperyalist ülkelerdeki demokratik kamuoyunun desteğinden mahrum bırakılmaya çalışılmaktadır.

PKK'nın "politik çözüm" talebi TC içindeki bazı burjuva ve küçük burjuva sektörlerce "kabul edilebilir" bir öneri olarak kabul edilmekle birlikte, Bonapartist devlet böyle bir çözüme kesinlikle karşıdır ve PKK hareketinin üstesinden geldikten sonra, öbür "demokratik" kesimleri de ezmeyi, ardından da öbür ülkelerdeki Kürt federasyonlarına saldırımayı planlamaktadır. Dolayısıyla da PKK'nın "politik çözüm" çizgisi, ancak devletin baskıcı, militer ve Bonapartist karakterinde köklü bir dönüşümün olması halinde geçerli olabilecektir.

Öte yandan PKK'nın ve arkasındaki Kürt kitlesinin geçici de olsa güçlü bir askeri ve politik darbe yeme olasılığı, sadece Kürt hareketi açısından önemli bir gerilemeye değil, tüm ülke düzeyinde Bonapartistizmin güçlenmesine, asker-polis devletinin görece bir istikrara kavuşmasına, İslami hareket ile faşizmin etki alanlarının genişlemesine yol açabilecektir. Öte yandan devlet zaten on yıldan beri gerek Kürt hareketini kendi denetimi altına alabilmek, gerekse toplumdaki "ideolojik bunalımı" aşabilmek için İslami düşüncenin yaygınlaştırılması, günlük yaşamda daha etkin hale getirilmesi çabası içindedir. Buna şimdi faşist, paramiliter güçlerin seferberliğini de eklemiştir.

Böylece 1987-90 arasında yaşanan kısmi "mutabakat" tümüyle sona ermiş, rejim küçük burjuva demokratlarını bir kenara iterek saldırılarını daha çıplak ve daha doğrudan hale getirmiştir. Bu, bir başka gelişmeye daha yol açmıştır: Devletin toplumu denetimi altına almakta araç olarak

kullandığı İslamcı düşünce ve şovenizm, kendi siyasi öznelerini de ortaya çıkarmış, bunun sonucunda İslamcı ve faşist partiler, devletin yedek gücü olmaktan çıkıp iktidarın tümüne talip olan merkezler haline gelmeye başlamışlardır. Bunun ne denli “acil” bir sorun olduğu, burjuvazinin iç bölünmelerinin ve bu bölünmelerin siyasi yansımalarının İslamcılığın ve faşizmin üzerindeki etkileri tartışılabilir, ancak genel eğilim tartışılmaz bir biçimde devletin daha da baskıcı bir karakter alması doğrultusundadır. Parti inşası çalışmalarımızda bu genel doğruyu mutlaka göz önünde tutmamız gerekecektir.

Bu olumsuz gelişmeleri durdurabilecek ve süreci tersine çevirebilecek yegâne dinamik, işçi-emekçi yığınların mücadelesinde güçlü bir atılım olabilecektir. Ne var ki, 1992 başlarında burjuvazinin başlattığı tensikatlarla birlikte alınan yenilgiler (madenciler, cam işçileri, vb.) hızlı bir gerilemeye ve kitlelerde bir demoralizasyona yol açmış durumdadır. Son iki yıl içinde grevlerin sayısı önemli ölçüde azalmış, mücadeleler giderek gerileyen bir savunma çizgisi üzerinde sürdürülmeye çalışılmış, militanlık düzeyi düşmüş, bürokratik yönetimlerin ihanet politikalarının da katkısıyla sendikaların etkisi iyiden iyiye azalmış ve sınıf içinde örgütsüzlük yaygınlaşmıştır. Özellikle işçi ve emekçilerin umut bağladığı sosyal demokrasinin koalisyon hükümetinde rejimin saldırılarına ortak olması, buna güçlü bir destek sunması, ardından rüşvet skandallarıyla prestij yitirmesi, emekçilerdeki demoralizasyonu daha da güçlendirmiştir. Buna karşılık sosyalizm kendisini kitlelere ciddi bir alternatif olarak sunamamış, dolayısıyla da sınıf mücadelesinde burjuvazi tam bir üstünlük sağlayabilmiştir.

Bütün bu eğilimler dikkate alındığında önümüzdeki dönemde parti inşası çalışmalarımızı çok daha dikkatli ve illegalite koşul ve kurallarına her zamankinden daha fazla uyarak sürdürmemiz, doğrudan üzerimize yönelebilecek saldırılara karşı hazırlıklı olmamız gerekecektir. Bu noktada, altyapı inşasına ilişkin diğer eksiklerimizin yanı sıra, en büyük eksikimiz kitlelerle organik bağlar kuramamış olmamızdır. Dolayısıyla üzerimize yönelebilecek bir saldırı durumunda kitlelerin içine çekilmek olanağından mahrum olduğumuz sürece, doğrudan kolektif olarak kendimizi korumak duruyla karşılaşacağız. Bunun bütün teknik önlemlerini almak durumundayız.

Ancak, “asıl” önlem, sınıf mücadelesi alanlarına girebilmek, kitlelerle organik bağlar kurabilmektir. Parti inşası çalışmalarımızda kendi iç evrimimiz nedeniyle önümüze koyduğumuz alanlara yönelme perspektifi, rejimdeki bu olası gelişmelerle birlikte daha da büyük aciliyet kazanmış durumdadır. Dolayısıyla da önümüzdeki dönemde faaliyetimizin temel eksenini, sınıf mücadelesi alanlarına girme, buralara yerleşme hedefi oluşturmalıdır. Ancak bir yandan da gerek mevcut bağlarımızın zayıflığı, gerekse işçi-emekçi hareketindeki felç hali, bunun zorlu, çok güç bir faaliyet olduğunu göstermektedir. Ama bu güçlüklerin üstesinden gelmek zorundayız. Seçimlerden ve hükümetin kemer sıkma programının ilanından sonra patlak veren kısmi işçi mücadeleleri, bu güçlüğün üstesinden gelebilmemiz açısından yeni olanaklar sunmaktadır.

Önümüzde üç temel alan durmaktadır: Öğrenci hareketi, işçi hareketi, mahalleler. Bunların içinde doğrudan organik ilişkimizin olduğu tek alan öğrenci hareketidir. Öğrenci yoldaşlar zaten kendi doğal alanlarında bulunduklarından, burada başından beri bir alan çalışması yapabilmenin olanağı olmuştur. Bu alandaki deneyimlerimizin başında, parti inşasını alana özgü bir “hareket” inşasıyla birlikte sürdürmenin yararını görmemiz olmuştur. Kurulan “Bağımsız Talebe” hareketi, metodumuza dayalı bir programatik platforma oturtulmuş ve bunun çevresinde bir birlik, propaganda ve eylem süreci içine girilmiştir. Böylece hem öğrenci hareketi ile parti inşası faaliyeti birbirine karıştırılmamış, hem de “Bağımsız Talebe” hareketi çevresinde biriken kadroları kolektif inşaya sağlıklı bir biçimde çekebilmenin ortamı yaratılmıştır. Bu tip bir hareket ayrıca, öğrenci yoldaşlara kendi inisiyatiflerini uygulamaya koyabilme ve deneyim kazanma olanağını da yaratmıştır.

Bu başarıya karşılık, öğrenci alanındaki çalışmamızı bekleyen iki tehlike bulunmaktadır. Her ne kadar “Bağımsız Talebe” hareketi kendine bir kitle oluşturabilmişse de bu gerçek bir kitlesellikten henüz çok uzaktır ve öğrenci yığınlar içinde küçük bir azınlıktır. Dolayısıyla üniversitelerde İslamcı ve faşist güçlerin başlattıkları saldırılar, öğrenci yoldaşlarımızı ve bir bütün olarak “Bağımsız Talebe”yi, öğrenci kitlesinden kopuk bir anti-faşist savunma mücadelesine doğru itebilir ve siyasi bir kitle hareketi olma perspektifinden uzaklaştırarak kitleden soyutlanmış bir sekt haline getirebilir. Bu tehlikeye karşı öğrenci alanındaki kitle propagandasını

güçlendirmek, antifaşist mücadeleyi bir kitle savunusu haline getirmeye çalışmak ve öğrenci mücadelesini genel sınıf mücadelesine eklemleme çabasını yoğunlaştırmak zorundayız. İkinci tehlike ise, kolektif inşamızın eşitsiz gelişimi içinde öğrenci dinamiğinin parti inşası faaliyetlerimizi kendine tabi kılma potansiyelidir. Gerek alanlar açısından ilişki düzeyimizin eşitsizliği, gerekse işçi-emekçi hareketinin içinde bulunduğu durgunluk hali, işçi sınıfı mücadelesi alanındaki çalışmalarımızı daha dinamik olan öğrenci çalışmalarımızın gerisinde tutmaktadır. Dolayısıyla da öğrenci y'ların hareketliliği kolektifin üzerinde bir basınç yaratmakta, kolektifi bir bütün olarak hazır olmadığı görevlere doğru itme eğilimi göstermektedir. Buna karşı, başta öğrenci y'lar olmak üzere tüm kolektifin çok dikkatli olması, “eşitsiz ve bileşik gelişme”yi kolektifin bütünsel yapısı ve önündeki görevler doğrultusunda kanalize etmesi ve elbette işçi sınıfı içindeki çalışmamızı yoğunlaştırması gerekmektedir.

İşçi sınıfının mücadele alanlarına girebilmemiz için bazı temel organizasyonlara ihtiyacımız bulunmaktadır. Bunlardan birincisi doğrudan kolektifin örgütlenmesine ilişkindir. Ağustos'tan sonra komitelerimizi, var olan işçi-sendika ilişkilerimiz çerçevesinde yeniden düzenlemiş ve tüm komite üyelerinin bu ilişkiler doğrultusunda seferber olması gerektiğini düşünmüştük. Ne var ki, “Ağustos Atılımı” dediğimiz uygulamanın içeriği tam olarak kavranamadığı için bu doğrultuda fazla adım atamadık. Yukarda da belirtildiği gibi bu kavramın içeriğini, işçi sınıfının mücadele alanlarına girmek (alan çalışması; fabrikalar, işyerleri, sendikalar, işçi mahalleleri, vb.), bu alanlarda verili düzeydeki metodolojik ilkelerimizi gündelik politik mücadele diline tercüme etmek (alanın gereklerine uygun mücadele programlarının hazırlanması), bu program doğrultusunda propaganda yapmak (yaygın politik propaganda) ve böylece metodumuzun sınanmasına geçmek (metodolojik çalışmanın yeni boyutlarda sürdürülmesi, kolektif deneyim) anlayışlarıyla doldurmamız gerekiyor. Dolayısıyla Ağustos'tan itibaren kurmaya çalıştığımız komiteleşme yapısını korumak, güçlendirmek ve yaygınlaştırmak zorundayız. Öte yandan, yalnızca verili ilişkilerle yetinmeyip, yeni alanlar tespit ederek oralara doğru da hareketlenmemiz gerekecektir.

İşçi alan çalışmasında ihtiyacını duyduğumuz ikinci unsur, bu alanda kolektifimizin dışında daha yaygın bir hareketlilik örgütlenmesinin ku-

rulması gereğidir. Bu sorunu kolektifimizin, alan çalışmalarımız derinleştikçe gündeme alması ve çeşitli taktik öneriler geliştirmesi gerekecektir.

Üçüncü ihtiyacımız ise “politik eksen”, yani alan programlarımızı ve propagandamızı dayandıracığımız temel politik yöneliştir. Aslında bu yönelişin temellerini “İşçi Sınıfı Hareketinde Yeni Bir Dönem” dokümanında atmış bulunuyoruz. Buradan hareketle İşçi Meclisi anlayışını daha da netleştirebilir ve alanlardaki çalışmalarımızı bu yönelişe uygun hale getirebiliriz. Bu bize daha merkezi ve net bir politik eksen kazandıracaktır. Bütün bunlardan hedeflenen, derhal yaygın bir örgütlenme değil, alanlara girme, ilişkileri güçlendirme ve bu alanlarda ilk politik faaliyet deneyimlerimizi edinme olmalıdır.

Üçüncü temel faaliyet alanımızı oluşturan mahalle çalışmaları, bizim için belki en zorlu ve en tehlikeli gelişmelere gebe dir. Bu mahallelerin doğrudan işçi mahallesi olması durumunda faaliyetimizin ekseni yukarıdaki işçi alan çalışması olacaktır. Ama mahallelerin kent yoksullarının yaşadığı yerler olması durumunda, faaliyetimiz çoğu durumda İslamcılara ve faşistlere karşı bir “çete” mücadelesi verme yönüne itilebilecektir. Antifaşist mücadelenin gereklerini göz ardı etmeden, bu baskıya karşı direnmemiz gerekecektir. Dolayısıyla derhal bir kent yoksulları mücadele programı oluşturmamız, bu program doğrultusunda mahallelerde kitle propagandasına ve örgütlenmesine girişmemiz ve antifaşist mücadeleyi mümkün olduğunca kitlesel bir öz savunma çizgisine oturtmamız gerekmektedir. Öğrenci hareketi içindeki faaliyetimizin doğurduğu veya doğurabileceği tehlikeler, benzer biçimlerde yoksul mahallelerinde de karşımıza çıkabilecektir. Bu noktada, parti inşası yürüyüşümüzde önümüzdeki temel görevleri unutmamak ve bizi bu görevlerden saptıracak gelişmelere kapılmamak durumundayız. Devrimci Marksistler olarak görevimizin “halka hizmet” değil, kitlelerin devrimci seferberliğini gerçekleştirmek olduğunu, ama buna yönelik olarak da şu anda önce bu alanlarda kendimizi kurmak zorunda olduğumuzu unutmamalıyız.

Sonuçlar

1) Üç yıldan beri sürdürmekte olduğumuz parti inşası faaliyetimizin “partinin yaratılması” evresi henüz tamamlanmamıştır ve bu evreye özgü “kolektif irade, illegal inşa” ilkeleri tüm geçerliliğini korumaktadır.

2) Kolektifimiz, metodolojik temellerin belirlenmesi doğrultusunda önemli adımlar atmış olmasına karşılık, bu çalışmayı henüz tamamlanmış olarak kabul edemeyiz. Öte yandan bugün metot çalışmasını, alan faaliyetlerinin pratiği içinde sürdürerek sınama ve zenginleştirme aşamasına gelmiş bulunuyoruz.

3) Aynı şey önderliğimizin yaratılması ve kadroların oluşturulması açısından da geçerlidir. Kolektifimiz öncü ve kadro nitelikli yoldaşlarca zenginleşmiş bulunmakla birlikte, gerek öncülerin ekipleştirilmesi, gerekse tüm yoldaşların politik deneyim kazanması bakımından önümüzde daha uzunca bir süre bir faaliyet evresi bulunmaktadır. Bu faaliyetimizi esas olarak alan çalışmaları içinde kuralıyız.

4) Eylemimizin içeriğini, inşa faaliyetimizin önündeki görevler belirler. Ve bugün bu görevler, sınıf mücadelesi alanlarına girme, bu alanlarda politik propagandayı başlatma ve kolektif deneyim kazanarak iç pekişmemizi sağlamaktır.

5) İçinde bulunduğumuz inşa evresinde bizim için temel alanlar, işçi hareketi, öğrenci hareketi ve mahallelerdir. Özellikle işçi sınıfı mücadelesinin alanlarına girmek ve öbürlerinde olduğu gibi burada da programatik-politik bir çalışmayı başlatmak durumundayız. Bu çalışmanın politik eksenini, İşçi Meclisi anlayışımız oluşturmalıdır.

6) Kolektifimizin iç örgütlenmesini, alan çalışması esasına göre uyarlamalıyız. Her alan komitesi, bulunduğu alana ilişkin bir programatik zemin oluşturmali, bunu kolektifin onayına sunmalı ve kabul edildiği biçimiyle faaliyetini yönlendirmelidir. Bu bizim kolektif düzeyinde daha ortak bir politik faaliyet çizgisi tutturmamıza imkân verecektir. Komite faaliyetine ilişkin temel ilkeler, yeni yönelişimize uygun olarak yeniden belirlenmeli ve kolektif onay sonucunda hayata geçirilmelidir.

7) Bu ortak faaliyet çizgisi, kolektifimiz içinde merkezileşme sürecini hızlandıracaktır. Bu sürecin sağlıklı işleyebilmesi için, kolektif iradeyi güçlendirmemiz gerekir. Bunun için merkez heyetimizi alan çalışmalarında öne çıkan yoldaşlarla (ve kolektifin onayıyla) güçlendirmemiz, temsili karakterini korumamız, koordinasyon işlevini tavizsiz sürdürmemiz gerekmektedir.

8) Kolektifin tümüne ilişkin kararların merkez heyetinin koordinas-

yonuyla kolektif olarak alınması sürdürülmeli, gündelik uygulamalar ise merkez heyetince kendi içinden ya da dışından seçilecek ve ancak belirlenmiş görevler ve yetkiler çerçevesinde çalışacak bir örgütlenme komitesi tarafından üstlenilmelidir.

9) Önümüzdeki dönemde illegal inşaya özel bir önem yüklemek ve bu doğrultuda planlı bir biçimde çalışmak durumundayız.

10) Mali sorunumuzun, inşa evremizin koşulları ve görevleri göz önünde tutularak gerekli tüm biçimlerde çözümlenmesi yolunda adımları atması için merkez heyeti yetkilidir. Ancak öte yandan aidat işlerliği kesin bir disipline oturmalı, kolektifin her üyesi aidatını talep edilmeksizin ilgili organa eksiksiz vermeli ve ayrıca komiteler kendi çevrelerinden mali destek sağlama doğrultusunda çaba göstermelidir.

11) Dergi yayınıımız periyodik bir biçimde sürdürülmeli, alan çalışmalarının güçlenmesi, daha politik ve propagandif hale gelmesiyle birlikte aylık bir gazetenin temelleri hazırlanmalıdır. Öte yandan, Moreno'nun parti ve demokrasiye ilişkin kitaplarından başlayarak, en kısa sürede kitap ve broşür yayınına geçilmelidir. Yayın Kurulumuz, kolektiften istekli yoldaşlarla güçlendirilmelidir.

12) Enternasyonal konusundaki metot çalışmamızı hızlandırmalı, enternasyonal ilişkilerimizi sıkılaştırmalı ve bir Enternasyonal dokümanıyla birlikte uluslararası tartışmalara daha yakından katılmalıyız.

Kararlar

1. Önümüzdeki dönemde faaliyetimizin ana eksenini, sınıf mücadelesinin temel alanlarına yerleşme oluşturmalıdır. Öğrenci alanında katettiğimiz mesafe göz önünde tutulacak olursa, bu alan ihmal edilmeden, asıl ağırlığımızı işçi-emekçi alanına, yani işyerlerine, sendikalara ve işçi-emekçi-yoksul kent mahallelerine vermeliyiz.

2. Böyle bir yöneliş, fiziki olmanın yanı sıra politik bir anlam taşır ve merkezinde sınıf mücadelesine müdahale anlayışını (alanlardaki sınıf mücadelesinin sorunlarına ilişkin politik yanıtlar üretme ve bunların propagandası anlayışını) içerir. Dolayısıyla propagandamızı bir yandan işyerlerine, sendikalara ve emekçi mahallelerine kaydırırken, bir yandan da içeriğini politikleştirmeli, programatik hale getirmeliyiz.

3. Bulunduğumuz ya da girmeye çalıştığımız her alan için, bu alanın özelliklerine uygun bir programa sahip olmalıyız. Bu program, örneğin bir sendikal muhalefet platformu ya da bir işçi meclisi önerisi olabilir. Program, alan kitlesinin karşı karşıya olduğu sorunları ele almalı ve bu sorunlara bizim getirdiğimiz yanıtları içermelidir. Bu tip kısmi programların hazırlanmasında, alan kitlesinin verili bilinç düzeyini dikkate almalıyız ve kitlenin özseferberliğini hedeflemeliyiz.

4. Sınıf mücadelesi alanlarına yönelik müdahale anlayışı ve hedefi, propagandamızın içeriğini değiştirirken (yaygın politik propaganda ve kısmi ajitasyon doğrultusunda), eylemimizin içeriği ve biçimini de dönüştürecektir. Önümüzdeki dönemde genel olarak teorinin (devrimci Marksizmin) propagandasından, bu teorinin güncel dile tercümesine (programatik politik taleplere) geçeceğimizden, propagandamızın öznesi olan politik kimliğimiz de buna uygun olarak programımız ve önerilerimiz çerçevesinde yeniden belirlenmelidir.

5. Eylemimizin içeriği, parti inşası faaliyetimizin önünde duran sorunlar tarafından belirleneceği dikkate alındığında, önümüzdeki yeni yöneliş döneminde devlet karşısında yer alması gereken bizzat gövdemiz değil, programatik müdahalelerimizle harekete geçirmeye çalışacağımız kitle olmalıdır. Artan politik istikrarsızlık, derinleşen ekonomik ve sosyal kriz, yaygınlaşan askeri-Bonapartist müdahale eğilimleri de dikkate alındığında, gövdemizi kitlelerin içine gömme uygulamasına büyük bir titizlikle ağırlık vermeliyiz. Gerek siyasi konjonktürün niteliği, gerekse yeni yönelişimizin içeriği bizi kitle hareketinin içine nüfuz etmeye, burada metodumuz ve programatik taleplerimizle var olmaya zorlamaktadır. Bunu engelleyebilecek yan etkilere karşı dirençle mücadele etmeliyiz.

6. Örgütlenmemizin biçimi, alan çalışması temeline dayalı yeni yönelişimize ve bu yönelişimizin doğuracağı ihtiyaçlara uygun olmalıdır. Bu bakımdan, işçi-sendika ve mahalle alanlarına yönelik olarak faaliyet gösteren komitelerimiz ile öğrenci örgütlenmemiz birbirinden tam anlamıyla ayrı oluşturulmalıdır. Tabanda bu komiteler birbirinden ayrı olmakla birlikte, verili durumumuz dikkate alındığında, kolektif üyesi yoldaşlardan bazılarının bir süre daha birden çok komitede faaliyet sürdürmek durumunda olacaklardır.

7. Öğrenci örgütlenmesi, ulusal çapta ve bir bütün olarak kolektifin dı-

şında yapılanmalıdır. Bu zaten bugünkü haliyle öğrenci örgütlenmesinin korunması ve güçlendirilmesi demektir. Buna karşılık, öğrenci örgütlenmesinin ulusal koordinasyonundan iki temsilcinin (bir İstanbul, bir Ankara'dan) merkez heyetinde yer alması yeterli olacaktır.

8. İşçi-sendika-mahalle çalışmalarının koordinasyonu ise birleşik olmalıdır. Bunun temel nedeni, bu koordinasyonda yer alacak yoldaşların bu alanların her birinde faaliyet göstermeleri ve koordinasyon düzeyinde bir ayrışmayı gerçekleştirebilecek uzmanlaşma ve kadrosal zenginleşmeye henüz ulaşmamış olmamızdır. Şimdilik iki ilden başlayarak her ilde bir işçi-sendika-mahalle alanlarına yönelik faaliyet sürdüren kolektif komitelerin temsilcilerinden oluşan bir il koordinasyon komitesi kurulmalıdır.

9. Genel koordinasyonumuzu ise merkez heyeti sağlamaya devam etmelidir. Merkez heyeti İstanbul il koordinasyon komitesinin tümü, Ankara koordinasyon komitesinden bir temsilci, ulusal öğrenci koordinasyonundan iki temsilci, yayın kurulundan bir temsilci ve Ankara ile öbür kentlerin örgütlenmesi ile öğrenci örgütlenmesine yardımcı olacak bir yoldaştan oluşmalıdır. Günlük yürütme işlevini, merkez heyetinin belirleyeceği ve onun verdiği görevler çerçevesinde çalışacak bir komite üstlenmelidir.

10. Temel yayın organımızın, sınıf mücadelesine müdahale eksenli yeni yönelişimize uygun olabilmesi için, yayında alanların güncel politik sorunları ve bizim bunlara getirdiğimiz yanıtlar giderek ağırlık kazanmalıdır. Şu anda alanların tam içinde bulunamadığımızdan, bu sorunları elbette başlangıçta genel anlamlarıyla ele almak zorunda kalacağız. Ancak bu bizim için kaçınılmaz bir aşamadır ve içinde bulunduğumuz propaganda evresinde ajitasyonumuz çok sınırlı olacaktır. Ne var ki bu propagandamız giderek politikleşecek ve programatikleşecektir.

11. Bu içerikteki bir yayının biçimi de ileri işçilere ve öncü kesimlere politik propaganda yapan, politik teşhiri gözetken bir gazete olmalıdır. Böyle bir gazeteyi gerçekleştirebilmek için bazı hazırlıklara ihtiyacımız olacaktır. Her şeyden önce alanlara yönelik faaliyetlerin politik hatlarının oluşturulması ve bu faaliyeti sürdüren yoldaşların gazeteyi politik olarak besleyebilmeleri gerekir. Öte yandan gazetenin sürekliliğini sağlayabilecek bir düzenli mali kaynağı yaratabilmeliyiz. Bu tip bir hazırlık evresini, Enternasyonal Bülten'in özel sayıları biçiminde ayda bir çıkaracağımız

daha basit bir gazeteyle yaşayabiliriz. EB'nin kendisi ise, daha teorik, ideolojik ve metodolojik tutumlarımızı sergilediğimiz üç aylık bir yayın olarak sürdürülmelidir. Ayrıca, politik teorik ve metodolojik konularımızı sergileyen çeviri ve telif broşürler ve kitaplar yayınlamalıyız.

12. Merkez heyeti, basın, yayın, propaganda ve çeviri faaliyetlerini örgütlemek ve düzenlemek üzere, kendi içinden ve dışından seçeceği ve Kolektifin onaylayacağı yoldaşlardan oluşan bir komite oluşturmalıdır. Bu komite, kolektifin onayladığı politik yönelişler doğrultusunda ve merkez heyetine sorumlu olarak faaliyet göstermelidir.

13. Mali soruna profesyonelce bir çözüm kazandırmak üzere merkez heyetini tam yetkili kılmalıyız. Konferans ile birlikte, her kolektif üyesinin aylık ücretinin %10'u, düzenli geliri olmayanlardan da her ay 5 TL aidat olarak alınmalıdır

Eylül 1994, Tebliğ

Demokrasi İçin Devrim

(Eylül 1995)

Türkiye sona ermekte olan 20. yüzyılın tamamını demokrasi, özgürlük ve insan hakları tartışmalarıyla geçirdi. Ancak bu uzun tartışmalara karşın demokrasi ve özgürlüğün nasıl bir şey olduğu konusunda bir anlaşmaya varılamadı; zaten varmak da mümkün değildi. Türkiye’de egemen olan yarı sömürge, bağımlı kapitalist sistemin uzlaşmaz çelişkileri ve bu çelişkilerin asıl tarafları olan işçi sınıfı ve burjuvazi arasındaki uzlaşmazlıklar tek bir demokrasi ve özgürlük tanımını imkansız kılıyor.

Türkiye’nin yakın tarihi, sermayenin özgürlüğünün işçi ve emekçi kitleler için esaret ve baskı dışında bir anlam taşımadığını gösteriyor. Tam da bu nedenden dolayı, işçi ve emekçiler bazı yasal ve fiili haklar elde ettiklerinde ve bu hakları kendi örgütlü mücadeleleriyle genişlettiklerinde sermaye ve onun siyasi-askeri temsilcileri, “ülkenin uçurumun kenarına geldiğini”, “anarşinin kol gezdiğini” söylemeye başlarlar.

Bir yığın kayıt ve şart ile sınırlandırılan hak ve özgürlüklerin emekçi kitleler tarafından kullanılması hemen her zaman devletin baskı aygıtları ve onlarla ittifak halindeki dinci ve faşist gerici tarafından tehdit altında tutulmuştur. Sermaye ve onun temsilcileri tarafından iğdiş edilmiş sınırlı yasal haklar bile ancak büyük mücadeleler sonucunda, can pahasına kullanılabilmiştir. Yasak ve sınırlamaların fiilen aşılabildiği durumlarda ise sermaye paniğe kapılarak, askeri darbeler yoluyla işçi ve emekçi kitlelerin tüm siyasi-ekonomik kazanımlarını ortadan kaldırmıştır.

İşçi ve emekçilerin kullanabildiği siyasi ve ekonomik hakların, yapısal krizden bir türlü kurtulamayan kapitalizmin varlığı için tehlike teşkil ettiği ve onunla çeliştiği her defasında kanıtlanmıştır. Bu nedenle patronlar

ve onların siyasi örgütleri işçi sınıfının bağımsız bir toplumsal güç olarak “siyaset meydanında” yer almasının engellendiği durumlarda demokrasi tartışmaları yapmayı çok sevenler. Kendi elleriyle yok ettikleri hak ve özgürlükleri “savunarak” işçi ve emekçilerin kendilerini izlemesini isterler. “Demokrasi kahramanı” geçinen burjuva politikacıları, 12 Eylül askeri diktatörlüğünün temsil ettiği sınıf çıkarlarına karşı değillerdir; çünkü kendileri de cuntacılarla aynı sınıfın, yani patronların çıkarlarına hizmet ederler. Onlar darbeyi yapan kurumu değil, birkaç emekli cunta şefini eleştirirler; ancak darbecileri yargılamayı, cezalandırmayı asla düşünmezler; çünkü hepsi aynı hamurdandır; aynı ananın, yani sermayenin öz çocuklarıdır.

Sağcı olsun, “solcu” olsun sermayenin çıkarlarını temsil eden bu “demokratların” demokrasiden anladıkları, doğrudan kendi sınıf çıkarlarıdır. Kendi aralarındaki siyasi boğuşmalarda halk desteğine ihtiyaç duydukları zaman onlara “iş, ekmek ve özgürlük” vaat ederler. Ama iktidara geldikleri zaman yoksul halkın işinin, ekmeğinin ve özgürlüğünün en büyük düşmanları olduklarını kanıtlarlar.

İşçi sınıfının kendi demokrasi sorununu yine kendi elleriyle çözmesini sağlayacak olan **kitlesel seferberliğin, mücadele örgütlerinin ve sınıfın** bağımsızlığının en ileri ifadesi olan **devrimci sosyalist partisinin var olmadığı** şartlarda burjuva partileri demokrasicilik oyununu oynamaya devam edecekler, ayakları ile ezdikleri emekçileri elleri ile “kurtarma” sahtekârlığını sürdürecektir. Onların en korktukları şey işçi sınıfı ve emekçilerin kendi iş, ekmek ve özgürlük sorunlarını kendi sınıf yöntemleriyle çözmeye kalkmalarıdır.

Sermaye ve onun siyasi temsilcileri, işçi sınıfının kendi işini kendisinin görmesinden ölesiye korkarlar; çünkü onlar bilirler ki, işçi sınıfının bağımsız gücü, örgütlülüğü ve siyasi önderliği ile kazanacağı her hak sermaye için bir kayıp olacaktır.

Sermaye sınıfı, “demokratikleşme” yolundaki adımları, sadece iç sorunlarının çözümü, uluslararası sistem içindeki konumunun gereklilikleri veya ezdiği kitlelerin patlama noktasına gelmesi sonucunda atmış ve her zaman “kaşıkla verdiğini sapıyla çıkarmıştır”.

İşte tek parti diktatörlüğü, DP iktidarı, AP iktidarı, Milliyetçi Cephe hü-

kümetleri, “solcu” Ecevit’in CHP hükümeti; Türkiye tarihinin görmediği bir yağma, talan ve hırsızlık düzeninin kurucusu, emek düşmanı Özal’ın ANAP’ı... İnsan haklarının ve özgürlüklerin düşmanı bir sürü sermaye partisi...

Ve işte demokratik bir “mucize” yaratma vaadiyle kitlelerin desteğini kazanarak iktidara gelen DYP-SHP (CHP) koalisyonu.

Bu koalisyonun “demokratikleşme paketi açıldığında içinden devlet terörü ve baskı çıktı. “Reddedilen” 12 Eylül mirası ve 82 Anayasası yıllarca hiçbir değişikliğe uğramadı. Tam bir gericilik yarışıyla güçbela yapabildikleri sınırlı değişiklikler ise, Türkiye’nin demokratikleşme açısından 60’ların çok gerisinde olduğunu ortaya koydu.

Üzerine devlet gölgesi düşen siyasi cinayetler, kayıplar, yargısız infazlar, işkenceler, tepkilerini sokaklarda ifade edenlere atılan meydan dayakları bu dönemde görülmemiş ölçülerde arttı. Kürt sorunu halka yönelik misli görülmemiş bir şiddet ve zorbalıkla “çözölmeye” çalışıldı.

Neredeyse kayıtsız şartsız demokratikleşme sloganı ile iktidara gelenler demokratikleşebilmek için terörün ortadan kaldırılması şartını öne sürüyorlar. Bu şart ise sadece devlet terörünün gerekçesini oluşturuyor. Türkiye bugün fiilen Milli Güvenlik Kurulu tarafından yönetiliyor. Ülkenin tüm temel siyasi ve toplumsal sorunlarına ilişkin strateji ve politikalar “milli güvenlik” sorununa tabi kılınarak burada saptanıyor. Politikaları ve çıkarları devletin çıkar ve politikaları ile örtüşen dinci ve faşist gericilik toplumu sarmaya devam ediyor. Tüm önemli bakanlıklar ve devletin baskı kurumları dinci ve faşist gericiliğin egemenlik ve örgütlenme alanları haline geliyor. Kürt halkına karşı devlet eliyle örgütlenen ve giderek bağımsızlaşan silâhlı güçler ve çeteler yarın ülkenin batısında da sermayenin vurucu gücü olmaya hazırlanıyor. İşte koalisyon hükümeti; işte demokrasi!

Emeğin daha fazla sömürölmesi ile sağlanan geçici ekonomik düzelmeler bir yana, Türkiye bugün ağır bir kriz yaşıyor. Bu kriz sadece ekonomik alanla sınırlı değil. Politik ve toplumsal alanlara da yayılan kriz T.C.’nin üzerinde durduğu temel direkleri sallıyor. Keskinleşen sınıfsal ve toplumsal çelişkiler, varlığını Kürt düşmanlığı, laisizm ve emeğe baskı üzerine oturtmuş olan sermaye düzenini sarsıyor. Kitlelerin gelenek-

sel burjuva merkez partilerine duydukları güvensizlik, siyasi-toplumsal çözölme, devlet destekli gerici-milliyetçi dalganın da etkisiyle, dinci ve faşist partilerin etkinliklerinin artmasına yol açıyor.

Sermaye yalnızca kendisinin, sorumlu olduğu bu krizden kurtulmak için çeşitli alternatifler üretmeye çalışıyor; dağılmakta olan yapıyı kendi sınıf çıkarlarına uygun bir biçimde yeniden toparlamanın yollarını arıyor. Burjuvazi içindeki çeşitli baskı odaklarının ortak amacı, işçi sınıfının bağımsız bir siyasal ve toplumsal önderlik olarak ortaya çıkmasını engellemek; yeni sömürü yöntemleri aracılığıyla sermaye birikimini gerçekleştirmek ve krizin burjuva çözümünü sağlamak için işçi sınıfını tarihsel bir yenilgiye uğratmaktan başka bir şey değil. Yakın dönemde ortaya çıkan güçlü hükümet, askeri darbe, demokrasi vb. tartışmalarının özü burada yatıyor: Krizin bedeli işçi sınıfına ve emekçilere nasıl ödetilecek?

Şimdi yine demokrasi tartışılıyor(!) İşçi sınıfı ve emekçilerden yine sabırla beklemeleri isteniyor. Evet, demokrasi; ama MGK'nın izin verdiği kadar demokrasi; sermayenin çıkarlarına dokunmayacak, Amerika ve Avrupa'nın finanse(!) ettiği kadar, emperyalizmin bölgesel çıkarlarının gerektirdiği kadar, özelleştirme ve sömürüyü engellemeyecek kadar demokrasi; Kürt halkının ezilmesi ve teslim alınması şartına bağlanmış bir demokrasi(!) Kaşıkla verdiklerini sapıyla çıkaracakları bir demokrasi. Sermayenin bu ülkedeki geçmişi, geleceğinin de garantisidir(!)

Hangi “demokratik mucize” işçi sınıfı ve emekçilere insan gibi yaşamanın; “iş ekmek ve özgülüğün” garantisini sağlayacak? Hangi güç sermayenin elleriyle yarattığı silahlı çetelerin, kirli savaş mafyasının barış güvercinine dönüşmesini; faşist saldırganların inlerine dönmesini, dinci gericiliğın geri çekilmesini sağlayacak? Kim, işçi sınıfı için daha fazla işsizlik ve yoksulluk, ülke için talan ve soygun anlamına gelen özelleştirmeleri durduracak? Hangi güç MGK'nın siyasi hayattan çekilmesini sağlayacak ve darbecileri parmaklıkların arkasına gönderecek? Siyasi cinayetleri, faili meçhulleri, devletin mafyalaşmasını kim engelleyecek? Bütün bunlar çürümüş sermaye düzeninin ürünleri değil mi? “Şikayet” ettikleri şeyleri kendileri yaratmadılar mı? O halde kimden ne bekleyeceğiz?

Emek ile sermaye arasındaki şiddetli çelişki ve uzlaşmazlık ortak çözümlere ve ortak tanımlara izin vermiyor. Kriz kimin lehine çözülecek sorusu bir kere daha tüm yakıcılığı ile ortaya çıkıyor.

“Demokratikleşmenin” kaderi mücadelenin seyri tarafından belirlenecektir. Türkiye’de demokratik hak ve özgürlüklerin önündeki asil engel, sermayenin çıkarlarıdır. Bu nedenle hak ve özgürlükler yolunda atılacak her gerçek adım sermayenin çıkarlarıyla çelişir, onunla çatışmaya girer.

Sermayenin, krizini işçi ve emekçileri ezerek aşmak istediği. bir durumda kalıcı ve kapsamlı özgürlükleri kabullenmesi veya gerçekleştirmesi mümkün değildir. Patronlar, her hakkın bedelini, o hakları kullanan emekçilere bir biçimde ödetmeden ve o hakları bazı yasal ve fiili tedbirlerle kullanılmaz hale getirmeden hiç bir şey vermezler.

Nasıl bir demokrasi, nasıl bir mücadele?

Biz bu ülkede demokrasinin, bizzat demokrasi ve özgürlüklerin önünde bir engel olarak duran, demokratik kazanımları tehdit altında tutan ve krizin tek sorumlusu olan sermaye sınıfı tarafından kurulamayacağını biliyoruz. Gerçek bir demokrasinin, bu ülkede ve tüm dünyada işçi sınıfının bağımsız önderliği altında mücadele eden emekçiler tarafından ve ancak kapitalizmin tasfiyesi ile kurulabileceğini söylüyoruz.

Bugün işçi sınıfının önündeki en önemli görev *siyasi demokrasi* talebi ile mücadeleye girmektir. Krize çare olarak önerilen “acı ilaçların”, ne tür baskı yöntemleri ile emekçilere içirilmeye çalışıldığı anlaşıldığında siyasi demokrasi mücadelesinin önemi de ortaya çıkar. İşçi sınıfının tüm emek güçlerine önderlik ederek mücadeleyi daha öte noktalara taşıması tarihsel bir zorunluluktur. Bu mücadele “burjuva demokrasisi”nin ihya edilmesi hedefiyle sınırlanırsa kaybeden yine emekçiler olacaktır.

Kürt sorunu siyasi demokrasi mücadelesinin en can alıcı noktalarından biridir. Kürt halkına yönelik kirli savaş sürdükçe emekçiler için gerçek bir özgürlük söz konusu olamaz. “Teröre” karşı mücadele, tüm baskı rejimlerinin temel gerekçesidir. İşçi sınıfının evrensel görevi olan, başka ulusların emekçileri ile enternasyonalist dayanışma bir yana, kendi hak ve özgürlüklerini elde edebilmesi, koruyabilmesi, genişletebilmesi ve toplumsal kurtuluşa ulaşabilmesi de ulusal mücadeleye vereceği desteğe bağlıdır.

Türkiye, Gaziosmanpaşa olaylarının da gösterdiği gibi büyük kitlesel patlamalara gebe. İşçi sınıfı mücadelesi ile kent yoksullarının ayaklanmaları, ekonomik-politik hak ve özgürlük taleplerinde kesişecek; emekçi kitleler ilk elde *siyasi demokrasi* talebiyle ayağa kalkacaklardır. Başlangıçta

düzen içi gibi görünen ve politik sınıf bilincinden yoksun olan demokrasi ve özgürlük mücadelesi, Türkiye gündemine asıl olarak politik anlamda bir *demokratik devrim* sorununu getirecektir. Bu, devrimin ilk eldeki do-
laysız görevinin siyasi demokrasi olduğu anlamına gelmektedir.

Kitlelerin bilincinde bir yükselişe yol açacak demokrasi mücadelesinde, işçi sınıfının devrimci partisi ve kitle seferberlik organları, tüm emekçi kitlelerin önüne onu kurtaracak öncü bir güç olarak çıkarak “ulusu kendi çekirdeği etrafında yeniden inşa edebilecek” bir alternatif olduğunu ka-
nıtlayabilirse; kitlelerin günlük acil talepleri ile sosyalizm hedefi arasın-
daki köprüleri devrimci bir programla inşa edebilirse; kısacası demok-
ratik taleplere devrimci ve sınıfsal bir içerik kazandırabilirse; siyasi de-
mokrasi mücadelesi, düzenin sınırlarını aşan bir *sürekli devrim* karakteri kazanacaktır.

Bu ise, ülkenin gündemine proletarya devriminin ve sosyalizmin gir-
mesi demektir. Türkiye’de, demokrasi ile sosyalizm mücadelesi arasındaki
bağlantı, ekonomik ve siyasal anlamda birtakım ara “aşamalarla” değil,
doğrudan işçi sınıfının ve emekçilerin bilinç ve örgütlenme düzeyleri ve
proletaryanın devrimci önderliğinin gücüne bağlı olarak kurulacaktır.

Sermaye düzeninin sınırları içindeki sözde demokrasi, sahtekarlıktan
başka bir şey değildir. Bu nedenle demokrasi sorununun çözümü patron-
ların siyasi temsilcilerinin ellerine ve insaflarına terk edilemez. İşçi sınıfı
demokrasiyi kendi elleri ve gücüyle kurmalıdır. İşçi sınıfı için tek gerçek
demokrasi kapitalizmin ortadan kaldırıldığı, işçi sınıfının üreten ve yö-
neten bir sınıf olarak ekonomik, politik ve toplumsal hayatın bütününün
denetim ve yönetimini kendi ellerine aldığı bir **İşçi Demokrasisi** olacak-
tır.

Eylül, 1995 , *Ufuklar*, Sayı 1

Özgürlükler İçin, Ücretler İçin, Çalışma Hakkı İçin Dipten Yeni Bir Dalga Geliyor

(Eylül 1995)

20 Temmuz 1994, işçi sınıfının Demokrasi Platformu ile birlikte genel eylemi; 26 Kasım 1994, işçi ve emekçi yığınların meclise yürüyüşü; 12 Mart 1995, yoksul Alevi kitlesinin faşist saldırıya karşı başkaldırısı; 1 Mayıs 1995 kitlesel kutlamaları; 2 Temmuz Sivas saldırısını protesto mitingleri; 18 Temmuz 1995, CHP ve DYP genel merkezlerini protesto yürüyüşü; 21 Temmuz 1995, servis araçlarına binmeme protesto eylemleri; 25 Temmuz 1995, CHP ve DYP genel merkezlerine protesto yürüyüşleri; 5 Ağustos 1995 Ankara mitingi; 8 Ağustos 1995 genel iş bırakma eylemi...

Sadece bu tip genel kitle eylemleri de değil; hemen her gün onlarca fabrikada, işletmede, belediyede, grevler, direnişler yaşanıyor.

Bütün bu hareketlilik, işçi-emekçi mücadelesinin bir kez daha ve dipten yavaş yavaş kabarmakta olduğuna işaret ediyor.

Ekonomik saldırı sürüyor

700 bin kamu sektörü işçisinin toplu sözleşmesi sekiz aydır askıda. Hükümet yüzde sıfır “zam” önerisiyle başlattığı görüşmeleri aylardan beri uzatıp duruyor. Bu arada enflasyon, hükümünü bütün şiddetiyle sürdürüyor ve tüm emekçileri yoksulluk kuyusunun dibine itiyor.

Türk-İş bürokrasisi de sıkıntıda. Bir yandan dipten gelen sınıf basıncının etkisini hissediyor, seferberliğin kontrolünü elinden kaçırmamak için eylemlere önderlik etmeye çalışıyor. Öte yandan hükümetin zam talebinin yüzde 20-30 düzeyine çıkması için dua ediyor. Geçen yılın yüzde 130’lük “resmi” enflasyonuna bu yılın ilk sekiz ayının enflasyonu eklendiğinde, uzlaşmaya her an hazır sendika bürokrasisinin işçilere ihanet düzeyinin

ne olacağı açıkça anlaşılabilir.

Öte yandan özelleştirmeler devam ediyor. Özelleştirilen işletmelerde tensikatlar yapılıyor, taşeronlaşmalara gidilerek sendikasılaştırma politikaları uygulanıyor. Böylece işçiler işsizliğe, örgütsüzlüğe mahkum ediliyor. İşsizler ordusu çığ gibi büyüyor.

Bütün bu olumsuzluklar, hükümetin, emperyalizmin çıkarları uğruna, uluslararası tekeller ile ittifak içindeki patronların çıkarları uğruna uyguladığı ekonomik politikalardan kaynaklanıyor. Bu politikaları bizzat emperyalizmin uluslararası örgütleri olan IMF ve Dünya Bankası planlıyor, hükümet uyguluyor, başarı notunu da gene emperyalist kuruluşlar veriyor.

Bu emperyalist, kapitalist saldırıyı durdurmanın yolu, uygulayıcısı olan hükümetten kurtulmaktan geçiyor. İşçi ve emekçi yığınlar bu gerçeği hissetmekte. Dolayısıyla da ekonomik talepleri giderek siyasi içerik kazanıyor. Bu içeriği derinleştirerek güçlendirmemiz gerekiyor. Onlara, hükümetten kurtulmakla yetinmeyip, ekonominin denetimini bizzat kendi ellerine almalarının zamanı olduğunu anlatmamız gerekiyor.

Siyasi saldırı sürüyor

Türkiye’yi aslında ne bu hükümetin, ne de askeri diktatörlükten sonraki ANAP hükümetlerinin idare etmediğini herkes çok iyi biliyor. Ülkenin kaderi esas olarak Milli Güvenlik Kurulu’nun elinde.

Askeri diktatörlüğün kurduğu asker-polis rejimi MGK’nın öncülüğünde ve denetiminde hükmünü sürdürüyor. Parlamento, siyasi partiler, sendika bürokrasileri acz içinde. Bütün yaptıkları, yapabilecekleri MGK’ya isteklerini «arz etmek»ten öteye geçemiyor. MGK ise hükümete uygulacağı politikaları “bildiriyor”. Bu rejime illa bir “demokrasi”yaftası yapıştırılabilecekse, bu, “emperyalist demokrasi”den başka birşey olamaz. Türkiye 20. yüzyıla bu yüzkarasıyla girmek üzere.

Özel Tim, binlerce faşist kadrosu ile sadece bugün değil, yarın için de halka karşı büyük bir tehlike oluşturuyor. Hükümetin bakanına bozkurt işareti yaparak üzerine yürüyenlerin, yoksul Kürt köylülerini evlerinden, köylerinden kovmaları gayet “doğal”. Bu “güvenlik görevlileri”, ellerinde silahlarla büyük kentlerde boy gösterip terör salmaya başladılar.

Ama sadece onlar değil, bir bütün olarak polis teşkilatının içine faşist ve dinci gericiler dolmuş durumda. Gözaltındakilere fütursuzca işkence yapıp onları “kaybeden”, halka rahatlıkla kurşun sıkabilen, mafyayla ilişkileri açığa çıkmış olan, şefleri iktidar partisinin aleyhine rahatlıkla atıp tutabilen bu teşkilat, halkın “güvenlik” örgütü olamaz. Olsa olsa güvensizliğin, terörün, keyfiliğin örgütlü gücü olabilir ve nitekim öyledir.

İşçi ve emekçi yığınların bu terör odaklarından kurtulabilmesinin, en temel insani ve demokratik haklarına kavuşabilmesinin, özgürce düşünüp düşündüğünü ifade edebilmesinin ve bu düşüncesi doğrultusunda örgütlenerek toplum hayatına katılabilesinin yolu, bu hükümetten, onun patronu olan MGK'dan ve MGK'nın temsil ettiği asker-polis rejiminden kurtulabilmesi gerekiyor.

Emekçi halkın üzerinde kurulmuş olan bu anti-demokratik saltanat, meşruiyetini 1982 Anayasasından almaktadır. Askeri diktatörlüğün hazırladığı bu anayasa, sağına soluna yapılacak makyajlarla düzeltilemez. Tümüyle çöpe atılmalıdır. Asker-polis rejimi bu anayasayla birlikte tarihin karanlığına gömülmelidir.

Türkiye 1996'da yeni bir genel seçim yaşayacaktır. Ama bu anayasanın çerçevesinde, bu MGK'nın denetiminde, bu devlet terörü altında, seçimler hiçbir çözüm getirmeyecektir. Hedefimiz, tüm işçi ve emekçi yığınların örgütlü katılımıyla bir Kurucu Meclis'in yaratılması olmalıdır.

Bu talebi, bu zorunluluğu, işçi ve emekçilere anlatmalıyız. Bu programı bütün sendikalarda, bütün kitle örgütlerinde savunmalıyız. Yeni sınıf seferberliğini bu program çerçevesinde birleşik bir eyleme dönüştürmeliyiz. Birleşik eylemi gerçek bir demokratik devrimin motoru haline getirebilmeliyiz.

Özgür ve demokratik bir Türkiye, ancak işçi ve emekçilerin ellerinde kurulabilecektir.

Özgürlük ancak işçilerle gelecektir!

Ekonomik Saldırılara, işsizliğe ve özelleştirmelere karşı!

- Ücretler, sendikaların ve tüm işçi ve emekçi örgütlerinin saptayacağı enflasyon oranında otomatik olarak artsın!
- Ücretlerde kısıntı olmaksızın işgünü 6 saate insin, kurulacak ek vardi-

yalara işsizler alınsın!

- Özelleştirmeler durdurulsun, KİT'lerde İşçi Denetimi!
- İflas eden özel işletmeler, işçi denetiminde kamulaştırılsın!
- Tüm özel ve kamu işletmelerinin defterleri açılsın, emekçi halka hesap verilsin!
- IMF ile yapılan bütün anlaşmalar iptal edilsin, dünya Bankası'ndan çıkılsın!
- Tüm işçi, emekçi ve çalışan halkın örgütlü denetimi altında Ekonomi- nin Merkezi Planlaması için ileri!
Anti-demokratik baskılara ve devlet terörüne karşı, özgürlükler için, Kurucu Meclis için!
- Kürt sorunu Kirli Savaşla çözülemez! Koy boşaltmalarına, yakıp yıkmalara, yiyecek ambargolarına son!
- Devlet terörü odakları haline gelmiş olan Özel Tim ve Koruculuk sistemi lağvedilsin!
- Baştan sona çürümüş, yozlaşmış, faşist ve dinci gericiğin elinde halka karşı, demokratik haklara karşı bir silah olarak kullanılan polis teşkilatı dağıtılsın!
- Faili meçhul cinayetler aydınlatılsın, kayıplar bulunsun, failleri cezalandırılsın!
- Terörle Mücadele Yasası iptal edilsin! Basın üzerindeki baskılara son! Basın ve yayın hakkı, düşünce, ifade ve örgütlenme hakkı, toplantı ve gösteri hakkı, toplu sözleşmeli ve grevli sendikalaşma hakkı gibi en temel demokratik haklar derhal yürürlüğe girsin!
- Tüm baskı ve devlet terörünün kaynağı olan 1982 Anayasası iptal edilsin, MGK lağvedilsin!
- İşçi, emekçi ve tüm çalışan halkın örgütlü olarak temsil edileceği bir Kurucu Meclis için ileri!

Eylül, 1995 , *Ufuklar*, Sayı 1

Ernest Mandel Yoldaşı Yitirdik

(Eylül 1995)

Dünya Troçkist hareketinin en önemli önderlerinden biri olan Ernest Mandel yoldaşı 21 Temmuz cuma günü yitirdik. 72 yaşında ölen Mandel yoldaş, Dördüncü Enternasyonal hareketinin İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemine damgasını vuran devrimci Marksistlerden biriydi.

Mandel, 1923'te Almanya'nın Frankfurt am Mainz kentinde, yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Genç yaşta Troçkizmden etkilendi, İkinci Dünya Savaşı sırasında Nazilere karşı direniş mücadelesine katıldı. Birçok kez tutuklandı ve Almanya'daki hapishane ve toplama kamplarında kaldı. Savaş sonrasında Belçika Sosyalist Partisi'nin yayın organı olan La Gauche'un editörlüğünü üstlenen Mandel, 1954-63 arasında da Belçika İşçi Sendikaları Federasyonu'nda ekonomi araştırma uzmanlığı yaptı. Savaş nedeniyle ara verdiği öğrenimini 1967'de Paris'teki Sorbonne Üniversitesi'nde Marx'ın İktisadi Düşüncesinin Oluşumu teziyle tamamladı. 1972'de de Geç Kapitalizmadlık kitabıyla Batı Berlin Özgür Üniversitesi'nden doktor unvanı aldı.

4. Enternasyonal

Mandel 4. Enternasyonal'e 1951 yılında katıldı. O dönemde, Troçkist harekete revizyonizmi sızdıran Michel Pablo'nun yanında yer aldı ve onunla birlikte Stalinist partilere "derin entrizm" tezini savundu. Butasfiyecî çizgi 1953 yılında Enternasyonal saflarında bugüne kadar aşılammış bir parçalanmaya neden oldu ve uluslararası hareket Uluslararası Komite ve Uluslararası Sekreterlik olarak ikiye bölündü.

Mandel'in de yer aldığı Uluslararası Sekreterlik bir süre sonra Pablo'yu tasfiye etmekle birlikte, Stalinist aygıtlara uyarlanma çizgisini değiştirme-

di. 1963 yılında ABD seksiyonu Sosyalist İşçi Partisi'nin Küba devriminin etkisiyle Uluslararası Komite'den ayrılıp Uluslararası Sekreterliğe katılmasıyla bu merkez Birleşik Sekreterlik adını aldı. Mandel ölümüne değin BS'nin önderi olarak kaldı.

Bürokrasinin “ikili” karakteri!

Mandel, 1924'ten itibaren Rusya'da gelişen ve tüm komünist hareketi etkisi altına alan bürokratik karşıdevrimin ideolojisi olan Stalinizme ve Stalinist bürokrasilere “ikili” bir karakter atfediyordu: Bir yanlarıyla “ilerici”, öbür yanlarıyla gerici. Dolayısıyla da Birleşik Sekreterlik, gerek ulusal, gerekse uluslararası politikalarında sürekli olarak karşıdevrimci bürokratik aygıtlara uyarlanma eğilimi gösterdi. Önce Titoculukta, ardından Mao-culuk ve Castroculukta “ilerici” öğeler keşfeden Mandel ve BS, bu serüvenini “perestroika kötü, glasnost iyi» şiarıyla Gorbaçovculukta noktaladı.

Yeni kitle öncüsü teorisi

Mandel, Leninist parti teorisini yorumlarken, bu teorinin proleter kökeniden uzaklaşarak “yeni kitle öncüleri” adını verdiği bir kategori geliştirmişti. Bu yaklaşıma göre Troçkist partiler, sınıf mücadelesi sürecinde ön plana çıkan yeni öncü sektörleri kazanmaya çalışmalı ve bu amaçla programlarını bu sektörlerin “duyarlılıkları doğrultusunda uyarlamalıydılar”.

İşte tam da bu nedenle Mandel'in önderliğindeki BS, 1960'larda gelişen küçük burjuva popülizmi ve radikalizmine uyarlanarak gerillacı bir çizgiyi uygulamaya koydu. Radikalleşen küçük burjuva sektörleri proletaryanın programına kazanmak ve kitle seferberlikleri içinde devrimci partinin inşası stratejisini izlemek yerine Castroculuğun peşine takılan BS'nin bu çizgisi, özellikle Latin Amerika'da binlerce militanın ölümü ve partilerin ağır yenilgiler alarak parçalanmasına neden oldu.

BS, 1979'da da Nikaragua devrimi sırasında sürekli devrim programını hayata geçirmeye çalışan Troçkist Simon Bolivar Tugayları karşısında halk cephesi politikaları izleyen küçük burjuva Sandinist önderliği destekleyerek ve tugayların Panama polisine teslim edilmesini haklı görerek çizgisini mantıki sonuçlarına ulaştırdı.

Bu politikanın bir sonraki aşaması da, Avokomünizminden etkilenecek demokratik yanılısamaya kapılan Avrupa işçi sınıfının “yeni öncü” (ayrı-

calıklı) kesimlerinin duyarlılığına” uyarlanarak, Leninist-Troçkist proletaryanın devrimci diktatörlüğü anlayışından uzaklaşan ve burjuva hukukuna dayalı bir “sosyalist demokrasi” programı kabul etmek oldu.

Tasfiye süreci

Mandelci Birleşik Sekreterlik bütün bu politikaların sonucunda bugün kendini tasfiye etmenin eşiğine gelmiş durumda. Birçok parti ve grup kendi bağımsız varlığına ve hatta BS üyeliğine son vererek, eski Stalinist bürokrasilerle birlikte “yeni kitle partileri” (reformist bürokratik partiler) içinde erime süreci yaşıyor. Öyle ki bu kesimlere göre 4. Enternasyonal artık gereksiz bir yük, sürekli devrim teorisi gerçekleştiremeyecek bir hayal ve geçiş programı sadece bir “yaklaşım” haline gelmiş durumda.

Ancak, BS içinde bu Mandelci tasfiyeciliğe ve revizyonizme karşı direnen eğilimler de var. Bu akımların önümüzdeki dönemde devrimci Troçkizme katılmaları, 4. Enternasyonal’in yeniden inşası sürecine güç katacaktır.

Tüm yanılgılarına ve dünya devrimci Marksist hareketi içinde neden olduğu tahribatlara rağmen, ömrünü insanın özgürlüğü ve komünizm ülküsüne adanmış olan Mandel Yoldaşı, devrimci selamlarımızla uğurluyoruz.

Eylül, 1995 , *Ufuklar*, Sayı 1

24 Aralık Seçimlerinde Tutumuz Üzerine

(Kasım 1995)

1. Türkiye, ekonomik ve politik krizin tüm alanlara yayılmış olduğu bir ortamda yeni bir seçime gidiyor. DYP-CHP koalisyonunun seçimi bir yıl önceye almasının temel nedeni, büyük olasılıkla Ocak başında gerçekleşecek olan Avrupa ile gümrük birliğiyle hızlanacak enflasyon ortamına hükümetin daha “güçlü” bir biçimde girmek ve önünde herhangi bir seçim olasılığı olmadan, dolayısıyla popülist politikalara yönelme gereği hissetmeden, sert kemer sıkma önlemlerine başvurma gücünü elde etmek istemesidir.

2. Avrupa ile gümrük birliği sadece enflasyonu hızlandırmakla kalmayacaktır. Bu birlik, Türkiye ekonomisinin Avrupa sermayesiyle tam bütünleşmesini, dünya emperyalizmiyle ilişkilerinde yarı-sömürge statüsünün güçlenmesini getirecektir. Buna yönelik olarak özelleştirmelere hız verilecek, lira devalüe edilecek, ağır sanayi yatırımları terkedilecek, tarım sektörü iyiden iyiye küçültülecek; toplumsal alanda ise, emeğin örgütlenme tarzı değiştirilecek, bu amaçla taşeronlaştırma hızlandırılacak ve parça başı üretim yaygınlaştırılacak, hizmet sektörü (bankacılık, turizm, ticaret, vb) güçlendirilmeye çalışılacaktır. Mali sermayenin ve büyük burjuvazinin ihtiyacı ve istemi bu doğrultudadır.

3. Zaten epeyden beri başlatılmış olan bu sürecin gümrük birliğiyle hızlandırılması ve yukarda değinilen dönüşümlerin yaşanmasıyla birlikte, kaçınılmaz olarak işsizlik ve yoksulluk yaygınlaşacaktır. Büyük kentlere göç hızlanarak sürecek, buralarda marjinal sektörler (işportacılık, vb) genişleyecek, mafya ekonomisi güçlenecek, ülke yeni ekonomik faaliyet sektörlerinin icad edildiği bir “küçük tüccarlar cenneti” haline getirilme-

ye çalışılacaktır.

4. Bu süreç toplumsal planda, herşeyden önce örgütlü emeğin zayıflaması, sendikaların güçsüzleşmesi, sanayi proletaryasının emekçi yığınlar içindeki toplumsal ve politik ağırlığının azalması, işçi yığınların sınıf bilincine ulaşmalarındaki ilk adım olan sendikalaşmanın iyiden iyiye gerileyerek örgütsüzlüğün yaygınlaşması ve bunun “normal” bir durum halini alması, yoksul semtlerin çoğalması ve kentlerin taşralaşması, burjuvazi ile yoksul halk kesimleri (işçi sınıfı, küçük burjuvazinin alt kesimleri, vb) arasındaki uçurumun derinleşmesi yönünde dinamikler yaratacaktır.

5. Politik planda ise bu süreç epeyden beri genel bir sağa kayışa yol açmış durumdadır. 1989 devrimleriyle birlikte emperyalizmin başlattığı idolojik ve politik saldırının yarattığı bilinç bulanıklıkları, bunun yanı sıra sosyalizmin prestij yitirmesi ve dünya ölçeğinde milliyetçiliğin yükselişi, Türkiye’de sosyal ve politik alanlarda işçi sınıfının ağırlık kaybı, sendikaların güçsüzleşmesi, “sosyal demokrasi”nin IMF politikalarıyla tam anlamıyla bütünleşmesi, rejimin Kürdistan’da yürüttüğü kirli savaşı ideolojik bir kampanyaya dönüştürerek şovenizmi güçlendirmesi, kentlerde hızla büyüyen alt orta sınıfların kimlik arayışına yönelerek güçlü bir sosyalist alternatifin olmadığı bir ortamda bunu İslamiyette araması, vb bu genel sağa kayışın zeminini oluşturmuştur. Bu bakımdan küçük burjuva yığınların ve hatta işçi sınıfı içindeki bazı kesimlerin geleneksel merkez sağ (DYP) ve merkez sol (CHP) partilerinden koparak, İslamcı RP ve faşist MHP’ye kaymaları, bu arada şovenizmi kendi popülist “sol” söylemine angaje eden DSP’yi güçlendirmeleri hiç de şaşırtıcı değildir.

6. Ancak bu gelişme DYP’nin ya da CHP’nin tümüyle silinip gideceği anlamına gelmemektedir. Tersine DYP, asker-polis rejiminin en sağlam temsilcisi olma iddiasını ve gerçeğini sürdürmekte, tam bir MGK hükümeti gibi çalışmakta, kitlelerdeki sağa kayışı söylemini iyiden iyiye şovenleştirerek kendi bünyesinde toplamaya çalışmaktadır. Keza CHP, her ne kadar Baykal’ın liderliğiyle birlikte yeni bir atılım imajı yaratmaya çalışmış olsa da, gerek insan hakları, gerek Kürdistan’daki kirli savaş, gerekse kitlelerin ekonomik talepleri konularında DYP’ye yedeklenmiş, MGK rejiminin çalışan yığınlar içindeki ajanı işlevini üstlenmiş, IMF politikalarının uygulanmasında neredeyse başı çekmiş, sosyal ve politik alanlarda tam bir merkez partisi haline gelmiş ve böylece sadece sağa kayışa uyar-

lanmakla kalmamış, ama bizzat bu sürecin güçlenmesine katkıda bulunmuştur.

7. Ancak, kitle bilincindeki genel sağa kayışın işçi ve emekçi yığınlarda tam bir atomizasyona yol açtığını, tüm örgütlülüklerini yok ettiğini, ekonomik ve demokratik direniş mevzilerini tümüyle dağıttığını, gençliği ve diğer halk kesimlerini tümüyle kendine kazandığını söylemek mümkün değildir. Tersine, bu sürecin aslında toplumsal ve politik düzeylerde bir *kutuplaşmanın* işareti olduğunu belirtmemiz gerekir. Şovenizmin yaygınlaşması Kürt halkının direnişinin sürdüğünün bir işaretidir; İslamın güçlenmesi, halk kitlelerinde emperyalizme ve vahşi kapitalizme karşı bir nefretin yaygınlaştığının göstergesidir; asker-polis rejiminin güçlendirilmesi, işçi ve emekçi yığınların ekonomik ve demokratik hakları için mücadelelerinde ısrar etmelerinin bir sonucudur. Bu süreçte belirleyici olan, baskı rejiminin yıkılmasına öncülük edecek demokratik veya sosyalist, reformist veya devrimci bir alternatifin bulunmayışdır. Kürt halkının ve emekçi yığınların demokratik ve devrimci direnişi sürdükçe, bu kutuplaşma daha da güçlenecek ve sonuçta ya rejim galebe çalacak ya da yıkılacaktır. Bu sürece girmiş durumdayız ve 24 Aralık seçimleri bu süreçte önemli bir düğüm noktası oluşturacaktır.

8. Kutuplaşmanın devrimci ve demokratik yanını temsil eden direniş ve mücadele mevzilerini iyi tespit etmemiz gerekmektedir. Bunların başında Kürt halkının süren mücadelesi gelmektedir. Her ne kadar PKK giderek “FKÖ örneğini” benimsemeye başlamış ve bir emperyalist barışı kabule yönelmişse de, ulusal mücadele ve ulusal bilinç geri dönülemeyecek bir eşiği aşmıştır; yani, asker-polis rejiminin bu sorunu artık katliamlarla, sürgünlerle ve asimilasyonla kendi lehine çözebilmesi mümkün olmaktan çıkmıştır. Şu anda bu rejimin en büyük düşmanı Kürt halkının mücadelesidir. İkinci büyük düşmanı ise, işçi ve emekçi yığınların ekonomik ve demokratik mücadeleleridir. Geleneksel parti CHP’nin açık ihanetine, sendika bürokrasilerinin tüm reformist ve karşı-devrimci tutumlarına ve devrimci bir alternatiften mahrum olmalarına rağmen kitleler, herkesi ve her şeyi zorlayarak son bir yıl boyunca önemli mücadeleler vermişlerdir. Kitle bilincindeki ve örgütlülüğündeki “yetersizliklere” bakarak veya mevcut önderliklerin hain tutumlarını tespit ederek, kitle mücadelesindeki bu dinamiki ve potansiyeli göz ardı etmek mümkün değildir. Ekim

ayında Çiller hükümetine yıkan bu mücadeleler olmuştur. Üçüncüsü, yoksul halk kesimleri arasında, özellikle Alevi kitleler içinde sağlam demokratik mevzilerin bulunduğu, bunun her zaman ciddi bir ayaklanma potansiyeli taşıdığı görülmelidir. Görevimiz, bu mevzileri güçlendirmek, onları kendi programı etrafında birleştirebilecek devrimci bir sosyalist alternatif geliştirmek olmalı ve seçimler sırasındaki faaliyetimizi bu temanın işlenmesi üzerinde yoğunlaştırmalıyız.

9. Seçimler, kitle bilincindeki şekillenmelerin, sektörler arasındaki ve içindeki politik eğilimlerin belirlenmesi açısından önemli bir deney oluşturmaktadır. Seçim sonuçlarının çeşitli alternatiflere gebe olduğunu şimdiden görebiliriz: a) Burjuvazinin IMF politikalarını sıkı bir biçimde uygulayan DYP'ye ve bu politikaların emekçi yığınlar içindeki ajanlığını yapan CHP'ye ihtiyacı vardır. Dolayısıyla, bu iki partinin yeterli milletvekili sayısına ulaşması durumunda yeni bir DYP-CHP koalisyonunun kurulması, burjuvazinin ve emperyalizmin, bu arada Avrupa topluluğunun hoşuna gideceği açıktır. b) Bu tip bir koalisyonun bir başka versiyonu da ANAP-DSP koalisyonu olabilecektir. İktidar partilerinin yeterli oyu alamamaları durumunda, belki başlangıçta biraz daha popülist bir karakter taşımakla birlikte, aynı politikaları bu kez Yılmaz-Ecevit ikilisi üstlenecektir. c) DYP'nin faşist MHP ile flört ettiği herkesin bildiği bir gerçektir. Ancak, MGK'dan polis teşkilatına, koruculara kadar devlet kademesi içine sızmış olan MHP'nin bugün hemen iktidar ortağı olmak gibi bir kaygısı yoktur, zamana oynamaktadır. Öte yandan burjuvazi, Avrupa topluluğu ile bütünleşmenin eşiğindeyken bu parti aracılığıyla temsil edilmek istemeyecektir. Dolayısıyla MHP'li bir iktidar alternatifi olası gözükmemektedir, ancak oy dengelerindeki çıkmazlar MHP'nin dışardan destek verdiği DYP veya ANAP hükümetlerine yol açabilir. d) RP'nin bu seçimlerden güçlenerek, hatta birinci parti veya DYP'nin hemen ardından ikinci parti olarak çıkacağı yaygın bir kanıdır. Ancak, birincisi RP'nin tek başına iktidar olabilecek bir mutlak çoğunluğu sağlaması hemen hemen imkansız görünmektedir. İkincisi, RP ile koalisyon oluşturabilecek veya onu dışardan destekleyecek tek parti faşist BBP gibi gözükmemektedir. Ne var ki, bu iki partinin milletvekili sayısının da mutlak çoğunluğa ulaşabilmesi oldukça uzak bir ihtimaldir, ayrıca iktidar durumunda Türk burjuvazisi açısından zayıf, hatta olumsuz bir temsil niteliği taşıyacaktır. Dolayısıyla faşist partiler büyük olasılıkla ya merkez sağ (DYP, ANAP)

iktidarlarını ya da merkez sağ-»sosyal demokrasi» koalisyonlarını destekleyeceklerdir. Bütün bu alternatiflerin hepsi, asker-polis rejiminin, MGK hükümetlerinin devam edeceğine işaret etmektedir.

10. Seçimlere sol üç kampta katılmaktadır. Bunların başında, Kürdistan'daki ulusal kurtuluş mücadelesini destekleyen HADEP gelmektedir. HADEP bugünkü haliyle bir ulusal küçük burjuva partisi niteliği taşımaktadır ve temsil ettiği mücadelenin ihtiyaçları ve niteliği gereği işçi ve emekçi yığınların demokratik desteğine ihtiyaç duymaktadır. Bunu dün DEP CHP'de bulmuştu, bugün ise HADEP ancak BSP ve SİP gibi reformist sosyalist partileri etrafında toplayabilmiştir. Bu kampı GBKparti girişiminin de destekleyeceği görülmektedir. “Barış ve Özgürlük Cephesi”, “Emek, Barış ve Özgürlük Cephesi” gibi adlarla tanımlanan bu koalisyon, içerdiği politik güçler (milliyetçiler, demokratlar, Stalinistler ve sosyalistler), temsil ettiği sınıfsal kesimler (ulusal Kürt burjuvazisi, küçük burjuvazi ve işçi sınıfı) ve programı (sosyal devrime karşı emperyalist barış ve küçük burjuva demokrasisi) itibariyle tipik bir “Halk Cephesi”dir. Bu biçimiyle devrimci Marksistler tarafından içinde yer alınması söz konusu olamaz. (Bu, gelecekte muhtemel bir faşist veya İslami saldırı karşısında anti-faşist güç birlikleri oluşturulmayacağı anlamına gelmemelidir.) İkinci sol kamp İP'dir. Bu partinin, ülke çapındaki sağa kayışa uyarlanarak Kemalist şovenizm kaynağından beslenmeye çalıştığı, hergün biraz daha karşı-devrim kampına yaklaştığı açıktır. Üçüncü sol kamp ise, Aralık sonlarında kurulacak Stalinist Emek Partisi'dir; bu sektör seçimlere bağımsız adaylarla katılacağını ilan etmiştir. Her iki kesim de (İP ve EP) ideolojik ve politik çizgileriyle ve programlarıyla sınıf düşmanlarıdır.

11. Devrimci Marksistler olarak seçimlerde tutumumuz, gazetemizin iki sayısında belirttiğimiz analizler çerçevesinde gerçeklerin teşhirine ve programatik taleplerimizin propogandasına dayandırılmalıdır. Ülkede sınıf mücadelesi rejim sorununda düğümlenmiş durumdadır. Tüm politik ve ekonomik talepler bu soruna bağlanmıştır. Dolayısıyla propagandamızın oklarını bu hedefe yöneltmeli, demokratik devrim çağırımızı yenilemeli ve bunun için devrimci alternatifin, devrimci Marksist partinin yaratılması zorunluluğunu işlemeliyiz. Sloganımız, “DEMOKRASİ İÇİN DEVRİM, DEVRİM İÇİN PARTİ” olmalıdır.

13. Taleplerimiz şunlar olmalıdır:

Antidemokratik baskılara ve devlet terörüne karşı, özgürlükler için, Kurucu Meclis için!

* Kürt sorunu Kirli Savaşla çözülemez! Köy boşaltmalarına, yakıp-yıkmalara, yiyecek amborgolarına son!

* Devlet terörü odakları haline gelmiş Özel Tim ve Koruculuk sistemi lağvedilsin!

* Baştan sona çürümüş, yozlaşmış, faşist ve dinci gericiliğin elinde halka karşı, demokratik haklara karşı bir silah olarak kullanılan polis teşkilatı dağıtılsın!

* Faili meçhul cinayetler aydınlatılsın, kayıplar bulunsun, failleri cezalandırılsın!

*Terörle Mücadele Yasası iptal edilsin Basın üzerindeki baskılara son! Basın ve yayın hakkı, düşünce, ifade ve örgütlenme hakkı, toplantı ve gösteri hakkı, toplu sözleşmeli ve grevli sendikalaşma hakkı gibi en temel demokratik haklar derhal yürürlüğe girsin!

* Tüm baskı ve devlet terörünün kaynağı olan 1982 Anayasası iptal edilsin, MGK lağvedilsin!

* İşçi, emekçi ve tüm çalışan halkın örgütlü olarak temsil edileceği bir Kurucu Meclis için ileri!

Ekonomik saldırılara, işsizliğe ve özelleştirmelere karşı!

* Ücretler, sendikaların ve tüm işçi ve emekçi örgütlerinin saptayacağı enflasyon oranında otomatik olarak artsın!

* Ücretlerde kısıntı olmaksızın işgünü 6 saate insin, kurulacak ek vardiyalara işsizler alınsın!

* Özelleştirmeler durdurulsun, KİT’lerde İşçi Denetimi!

* İflas eden özel işletmeler, işçi denetiminde kamulaştırılsın!

* Tüm özel ve kamu işletmelerinin defterleri açılsın, emekçi halka hesap verilsin!

* IMF ile yapılan bütün anlaşmalar iptal edilsin, Dünya Bankası’ndan çıkılsın!

* Tüm işçi, emekçi ve çalışan halkın örgütlü denetimi altında Ekonomi-

nin Merkezi Planlaması için ileri!

12. Ve sonuç olarak, ÷lkedeki tüm sorunların rejimin yıkılıp yıkılmayacağı noktasında düğümlendiğı, rejim karşısındaki güçlerin başında KUKM'nin geldiğı ve Türk DM'leri olarak birincil enternasyonalist görevimizin bu mücadeleyi desteklemek olduğı gerçeklerinden hareketle, seçimlerde "OYLAR KÜRT HALKININ MÜCADELESINE" çağırısında bulunmalıyız. Bunun, seçimlere katıldığı sürece HADEP için oy çağırısı anlamına geldiğini kimseden gizlememeliyiz. Ancak, bu tavrımızın, birincisi bizim Kürt halkının mücadelesini koşulsuz desteklememizden kaynaklandığını, ama ikincisi, bunun küçük burjuva milliyetçiliğini desteklediğimiz veya Halk Cephelerine katılacağımız anlamına gelmeyeceğini de açıkça vurgulamalıyız.

Kasım 1995, Tebliğ

Devrimci Kimliğimiz

(Aralık 1995)

1. Kimliğimizi tanımlama zorunluluğu

Stalinizmin on yıllar süren ağır ve ölümcül krizi, ardından 1989 Doğu Avrupa devrimleriyle birlikte bürokratik diktatörlüklerin yıkılması, dünya sosyalist hareketinde büyük bir ideolojik ve politik kaosa yol açmıştır. Reformist Stalinist hareketlerin çoğu artık o eski sözde “sosyalist, Marksist” söylemlerine son vererek açıktan sosyal demokrat partiler, akımlar haline gelmeye başlamışlar, Marksist teoriyi “sorgulamaya” yönelerek emperyalizmin “Sosyalizm öldü” korosuna katılmışlardır. Daha radikal ve/veya popülist Stalinist akımlar ise, bir bölümüyle eski sekte, dogmatik ve bürokratik konumlarında direnmeyi ve böylece iyiden iyiye marjinalleşerek erime sürecine girmeyi yeğlerken, bir bölümü de Stalinizmin kısmi “sorgulanması”na girişmiş, ancak bunu devrimci Marksist ilkeler temeli üzerinden gerçekleştiremediklerinden, geçici merkezci konumlara ulaşmış bir süre burada salındıktan sonra bu kez reformizme doğru kaymaya başlamışlardır.

Öte yandan bu ideolojik bunalım devrimci Marksist ve Troçkist saflarda da belirli bir etkide bulunmuştur. Kimi sektörlerde, Troçkizm yalnızca Stalinizmin antitezi olarak kabul edildiğinden, Stalinizmin çöküşüyle birlikte Troçkizmin de sonunun geldiğine dair düşünceler gelişmeye başlamış, dağılan eski Stalinist bürokratik partilerin kimi artıklarıyla “birleşik yeni” partiler kurma “stratejisi” egemen olmuştur. Öte yandan devrimci Marksist, Troçkist safların içinden, “çağın değişmiş” olması nedeniyle Marsizmin “postleninist, posttroçkist” bir yorumuna ihtiyaç bulunduğu yolunda düşünceler geliştiren eğilimler türemiştir. Bunların yanı sıra,

Troçkizmi bir “peygamber hareketi” olarak değerlendiren, dolayısıyla da artık “sorgulanması”, “dogmatizminin” aşılması gerektiğini savunanlar ortaya çıkmıştır. Bu “sorgulamaları”na kaçınılmaz olarak Leninizmi de dahil edecek olan bu kesimlerin temel çağırısı “Marx’a dönelim, idolojik olarak arınalım ve yenilenelim”dir.

Her kriz döneminde ortaya çıkabilen bu türden eğilimler için Troçki 1937’de şöyle demiştir:

Günümüz benzeri gerici dönemler, işçi sınıfını öncüsünden yalı-
tıp dağıtmakla kalmaz, aynı zamanda politik düşünceyi çoktandır
aşmış olduğu evrelerin gerisine savurarak, hareketin genel ideo-
lojik düzeyinin düşmesine de neden olur. Bu koşullarda öncünün
başlıca görevi, bu genel gerileme seline kapılmamaktır. Akıntıya
karşı gitmek gerekir, Eğer elverişsiz güçler dengesi daha önce ka-
zanılmış olan politik mevzilerin korunmasına olanak tanımıyorsa,
en azından ideolojik mevzilerde direnmek gerekir, çünkü geçmişte
büyük bedeller karşılığında kazanılan deneyim bu mevzilerde yo-
ğunlaşmıştır. Böyle bir politika budalalara “sekteçilik” gibi görünür.
Gerçekte ise bu, gelecek tarihsel yükseliş dalgasıyla birlikte yeni ve
devasa bir sıçrayış yapabilmek için önceden hazırlanmaktan başka
bir şey değildir.

Büyük politik yenilgiler, kaçınılmaz olarak yerleşik değerlerin ge-
nelde iki doğrultuda yeniden gözden geçirilmesine yol açar. Bir
yanda yenilgilerin deneyimiyle zenginleşen gerçek öncü, devrimci
düşünceyi dişiyle tırnağıyla savunarak gelecekteki kitle mücadele-
leri için yeni kadroları bu deneyimle eğitmeye çalışır. Öte yandan
ise, yenilgilerden korkuya kapılan memur kafalılar, merkezçiler ve
devrim heveslileri devrimci geleneğin otoritesini alaşağı etme ve
“yeni bir gerçek” arama görüntüsü altında, geriye çark etme eğili-
mindedir...

Marksizm en yüksek ifadesini bolşevizmde bulmuştur. Proletarya-
nın ilk zaferi ve ilk işçi devleti bolşevizm bayrağı altında gerçekleş-
miştir. Artık hiçbir güç bu olayı tarihten silmeyi başaramaz. Ne var
ki, Ekim devriminin bugünkü durumuna düşmesi, baskı, soygun ve
tahrifat düzeniyle bürokrasinin diktatörlüğüne, Schlamm’ın doğru
olarak adlandırdığı gibi yalan diktatörlüğüne dönüşmesi üzerine,

birçok biçimci ve yüzeysel kafa, kestirme biçimde, bolşevizmden vazgeçmedikçe Stalinizme karşı mücadele etmenin olanaksız olduğu sonucuna varmıştır. Artık bildiğimiz gibi Schlammm daha da ileri gidiyor ve yozlaşarak Stalinizme dönüşen bolşevizmin bizzat Marksizmden türediğini söylüyor. dolayısıyla da, Marksizmin temellerine dayanarak Stalinizme karşı mücadele etmenin olanaksızlığını ileri sürüyor. Daha az tutarlı, ama sayıca daha fazla bir grup insan da bunun tersini savunarak, bolşevizmden Marksizme dönmek gerektiğini söylüyor. Hangi yoldan ve hangi Marksizme dönülecek? Marksizm, bolşevizm biçimini alarak “iflas” etmeden önce, sosyal demokrasi biçimi altında çökmüştü. O halde “Marksizme dönüş” parolası II. ve III. Enternasyonal dönemlerinin üzerinden sıçrayarak I. Enternasyonal’e dönmek anlamına gelir. Ama I. Enternasyonal de zamanında yenilgiye uğramıştı. Yani eninde sonunda Marx ve Engels’in toplu yapıtlarına dönmek gerekiyor. Bu sıçrama, çalışma odasından çıkmadan ve hatta terlikleri bile çıkarmadan yapılabilir. Ama o zaman, bolşevizmi ve Ekim devrimini de kapsayan onlarca yıllık teorik ve politik mücadeleyi bir kenara bırakarak, bu klasik yapıtlardan (Marx 1883’te, Engels 1985’te ölmüştür), yeni dönemin görevlerine nasıl geçilebilir? Bolşevizmin tarihsel bakımdan “iflas” etmiş bir eğilim olarak yadsınmasını önerenlerden hiçbiri yeni bir yol gösterememiştir. Böylece, herşey Kapital’i incelemek yolunda basit bir öğüde indirgenmektedir.” (Bolşevizm mi, Stalinizm mi?)

Bizler bugün, ideolojik ve politik krizin kol gezdiği, proletaryanın önderliği bunalımının doruk noktasına ulaştığı ve emperyalizmin “Yeni Dünya Düzeni” stratejisiyle dünya işçi ve emekçi yığınlarına yoğun bir saldırıya geçtiği bir dönemde, bir avuç devrimci Marksist olarak, tıpkı Troçki’nin söylemiş olduğu gibi, politik mevzilerimizi, en azından geçmişte büyük bedeller ödenerek kazanılmış olan ideolojik mevzileri korumaya çalışıyoruz. Ve diyoruz ki, bu “sektecilik” ya da “dogmatiklik” değildir, gelecek tarihsel yükseliş evresine önceden hazırlanabilmenin ilk ve temel yöntemidir.

O halde, ideolojik mevzi derken neyi anlıyoruz? Grubumuzun, devrimci partiyi inşa görevinde yola çıkarak ayaklarını bastığı tarihsel toprağı: Marksizmi, Marksizmin bolşevizm biçiminde somutlaşmış kavrayışı olan

Leninizmi ve nihayet bolşevik-leninist geleneğin taviz vermez sürdürücüsü olan Troçkizmi. Bizler için ne Marx, ne Lenin, ne de Troçki peygamber değildir. Onların adı, emeğin kurtuluşu için dünya devrimini uğruna 150 yıldan beri mücadele verenlerin bayrağına yazılmış tarihsel simgelerdir.

Bugün Troçki'den ve Troçkizmden bağımsız bir devrimci Marksizm keşfi girişimi, tıpkı dün Troçki'nin eleştirdiği, bolşevizmden, Leninizmden bağımsız bir Marksizm tanımı girişimi gibi, “yeni bir gerçek arama görüntüsü altında, geriye çark etme eğilimi”nden başka birşey olamaz. Elbette Troçki bir peygamber değildi, tıpkı Marx ve Lenin gibi, o da çeşitli hatalar yapmıştı. Ama bugüne değin, ne Lenin'in üzerinden atlayıp Marx'a “dönmeye” çalışanlar, ne Troçki'yi silip “yeni bir devrimci Marksizm” keşfine girişenler, proletaryanın önüne tutarlı bir devrimci program sunabilmişlerdir. “Dogmatizm, sektarizm eleştirisi” adına yüzyıllık mücadelenin üzerinden atlamaya çalışanlar, kitaplıkların tozlu rafları arasında unutulup gitmişlerdir. Ama öte yandan, Marx'ın, Lenin'in ve Troçki'nin hatalarını ya da yetersizliklerini aşmanın yolunu gene bu önderlerin adıyla anılan devrimci düşünce ve devrimci mücadele yönteminin içinde arayanlar, bunu başarmışlar ve bugüne değin devrimci Marksizmin sürekliliğini koruyabilmişlerdir.

İşte bizim metodumuz da budur ve bu nedenle Marksistiz, Leninistiz ve Troçkistiz.

2. Devrimci marksizmin bileşenleri

Biz, çarpıtılmış sözde “Marksizm”lere karşı, Marksizmin devrimci özünü vurgularız; Marksizmin, sadece dünyayı yorumlamaktan ibaret bir işlevi olmadığını, onu değiştirmeyi hedeflediğini, bize bunun silahını sunduğunu söyleriz. Devrimci Marksizm vurgusunun esasını, bu yorumlama ve değiştirme işlevlerinin bütünlüğünü oluşturur.

Devrimci Marksizm donuk bir kalıp değildir, bir kurallar silsilesi hiç değildir. Sürekli devinen, gelişen, canlı bir silahtır. Devrimci Marksizm, kendi içinde, değişen dünyayı yeniden ve yeniden yorumlayabilme yöntemine sahiptir. Temel teorik önermeleri, değişen olgulara göre değişir, gelişir. Hiçbir şeyi ve elbette insanlığın yarattığı toplumsal yapıları durağan biçimler altında değerlendirmez; dolayısıyla, teorik önermelerin ucu açıktır, gelişmenin temel dinemiği de burada yatmaktadır.

Bu devinen, gelişen canlı silahın, gelişimine katkıda bulunanlar olması gerekir; vardır da... Örneğin, Leninizm diye bir kavramdan söz ediyoruz; bu kavramı sahipleniyoruz; bunu yaparken, Leninizm kavramının devrimci süreçteki subjektif faktörü, iradeyi ifade ettiğini söylüyoruz; Lenin'in, Marksizmin devrimci yönteminden hareketle bir devrimi yapma yöntemi geliştirdiğini, bunun temel aracını, Bolşevik partiyi yarattığını söylüyoruz. Leninizm bizim temel ayırım noktalarımızdan birini oluşturuyor; bir insanla aynı yolda yürümek için, Leninizmi kriter olarak ele alıyoruz...

Kısacası, Leninizm, Marksizmden kopuk olmayan, tam tersine, Marksizmin yöntemine sarılarak onu değişen dünya koşullarına uyarlayan, onu ilerleten ve geliştiren bir kavrayışın, bir katkının ifadesidir. Bu yüzden, IV. Enternasyonal kurulmadan evvel, Troçki'nin önderliğinde oluşturulan uluslararası akımın, kendini **£Bolşevik Leninist£** olarak tanımlamasının nedeni, her türden sosyal demokrat/reformist ve bürokratik akımla net ayırım çizgisini ortaya koyma kaygısıydı.

Bolşevik Leninizm, IV. Enternasyonal'i de tanımlayan temellerden birisiydi. Ama, nasıl Marksizmi içi boş bir kabuk haline getiren II. Enternasyonal'in hain partileri karşısında Leninizm'se vurgu yapmak, onu bir ayırım noktası olarak açıkça ortaya koymak gerekli idiyse, Leninizmi içi boş bir kabuk haline getiren bürokratların ihanetine karşı da, Troçki'nin ilkeli pozisyonunda direnmek gixerekiyordfu. Öte yandan, bu Troçkist pozisyon, salt Bolşevik Leninizm bayrağını yükseltmekten ibaret değildi; Troçkizm, Troçki'nin katkılarını sahiplenmek, burjuvaziye ve onun sosyal-demokrat, anarşist ve stalinist ajanlarına karşı mücadelede bu katkıları bir silah olarak kullanmak anlamına geliyordu. Ve nasıl Leninizm devrimci Marksizmin bir parçası idiyse, Troçkizm de Marksizmin yöntemine sıkı sıkıya sarılmanın, onu ilerletmenin ve geliştirmenin bir ifadesiydi. İşte bu nedenle, bizim sahiplendiğimiz uluslararası geleneğin, IV. Endernasyonal geleneğinin temel ayırım noktalarından birisini Leninizm oluşturuyorsa, bir diğerini de Troçkizm oluşturuyor; bir insanla aynı yolda yürümek için, Troçkizmi kriter olarak ele alıyoruz.

3. Troçki ve devrimci Marksist yöntem

Marks ve Engels, bilindiği üzere, proleter devrimci sürecin ilk kıvılcımını Avrupa'da bekliyorlardı; öngörülerine göre, bu ilk kıvılcım en gelişmiş

kapitalist ülke olarak tanımladıkları İngiltere’de değil, kapitalist örgütlenmenin görece daha zayıf olduğu bir ülkede açığa çıkacaktı. Ama en nihayetinde, bu ülke, kapitalist gelişmenin merkezi olan İngiltere kadar gelişmiş bir kapitalist sisteme sahip olmasa da, kapitalizmin gelişmiş olduğu ve belirleyici bir nitelik kazandığı bir ülke olabilirdi; nitekim, Almanya’nın devrimci bir gelişme ene müsait yer olduğunu düşünmelerinin nedeni de buydu. Bu Avrupa merkezli tanımlamalara rağmen, özellikle son zamanlarında £devrimin Doğu’ya kaymakta olduğu” yönünde ibarelere rastlıyoruz; ne var ki, bu ibareler, ciddi analizlerle ve netleşmiş bir devrim teorisi ile tamamlanmış değildi... Sadece, 1848 Devrimi sırasında Marx , bu burjuva devrimini proleter devrimin bir başlangıcı sayıyordu. Marx bu noktada yanılıyordu, ama bu yanılı Troçki’ye göre £metodolojik” bir yanılı değil, “eylemsel” bir yanılıydı. Tekrar vurgulayalım; Marx “metodolojik” olarak doğru bir duruş noktasına sahipti ve devrimin Doğu’ya kaymakta olduğuna ilişkin ibareler de kullanmıştı; ancak, tüm bunlar, berrak bir devrim teorisi ile bütünleşmiyordu.

Gerçekten de, proleter devrim Doğu’da patlak verdi; proleter devrimler çağını başlatan ve dünyada proletaryanın ilk ve tek devrimci diktatörlüğüne yol açan 1917 Ekim Devrimi, Çarlık Rusyası’nın tüm geriliğine rağmen bir proleter iktidarını getirdi. İşte bu gelişmeyi 11 yıl evvelinde, Ekim Devrimi’nin bir «genel provası» niteliğindeki 1905 Devrimi’nin hemen ertesinde açıkça gören ve Marksizmin bilimsel yöntemi çerçevesinde yine aynı açıklıkla tarif eden Troçki oldu.

Bu rastlantısal bir olay ya da sıradan bir kehanet değildi. Troçki, Marksizmin bilimsel yöntemini kullanarak tarihsel gelişmenin ve devrimin dinamiklerini önceden gösterdi; kbunları bir genelleme düzeyinde formüle etti. Sürekli Devrim teorisi, bu genellenmenin adıdır; bu, Troçki’nin yaşadığı çağı yorumlamasının, değişimin dinamiklerini ve yolunu görmesinin bir ifadesidir. Yaşam, sürekli devrim teorisinin geçerliliğini kanıtlamıştır; “Sonuçlar ve Olasılıklar” 1917’de harfiyen doğrulanmıştır.

Değişimin dinamiklerini ve yolunu bu denli net bir biçimde kavrayabilmek, ancak Marksist bir analizin sonucu olabilirdi. Troçki, Rus burjuvazisinin Çarlık ve aristokrası karşısındaki konumu, Rusya’da kapitalist gelişmenin niteliği, emekçi sınıfların konumu gibi bir dizi araştırmadan yola çıkarak, Rusya’yı “eşitsiz ve bileşik gelişim” yasası çerçevesinde de-

ğerlendirmek gerektiği sonucuna ulaştı:

“Tarih kurallarının şematik düşünce ile ortak bir yanı yoktur; düz yol izlememek, düz gitmemek, tarih sürecinin bu en genel kuralı, en keskin ve tam olarak, geri kalmış ülkelerin alinyazısında görülür. Dış zorunluluğun vurduğu kamçılarla geri ülke kültürü sıçramalar yapmak zorunda kalır. Böylece evrensel eşitsizlik kuralından başka bir kuralı daha ortaya çıkarır. Daha iyi bir ad bulamadığımız için buna bileşik (combined) gelişim diyebiliriz. Bu terim, yolculuğun çeşitli aşamalarının bir araya getirilmesini, ayrı ayrı adımların birleştirilmesini, eski ve çağdaş biçimlerin karışımını gösterecektir. Bu kural olmadan, elbette ki bütün maddesel muhtevası ile alınmak şartıyla, Rus tarihi ile ikinci, üçüncü ya da onuncu kültür sınıfındaki herhangi bir ülkenin tarihi anlaşılamaz.

* * *

“Bu bileşik gelişim kuralı en açık olarak Rus sanayiinin tarihinde ve karakterinde görülür. Geç ortaya çıkan Rus sanayii ileri ülkelerin gelişimini tekrarlamadı, kendisini bu gelişimin içine soktu, ileri ülkelerin son yeniliklerini kendi geriliğine uydurdu. Rusya’nın ekonomik gelişimi bütünüyle zanaatkar loncaları ve yapımcı dönemleri atladığı gibi, ayrı ayrı sanayi kolları da Batı’da uzun yıllar isteyen teknik verim aşamasına bir takım sıçramalarla vardılar.” (Troçki, Rus Devrim Tarihi - Alıntı, Marksistler)

Rusya’da kapitalist gelişmenin özgül niteliğinden ve sınıflararası ilişkilerden yola çıkarak, Troçki, eşitsiz ve bileşik gelişim yasasına ulaşıyor, bu yasanın geri kalmış ülkeleri tanımlayan ortak yasa olduğunu ifade ediyordu. Bu yasa aynı zamanda Rus burjuvazisinin Çarlığa göbekten bağlı konumunu da açıklığa kavuşturuyordu. O halde, eşitsiz ve aynı zamanda bileşik gelişimin devrimci süreçte yansımaları bulmaması mümkün değildi. Troçki, bu yasadaki yola çıkarak geliştirdiği sürekli devrim teorisi ile “geri kalmış burjuva ulusların demokratik görevlerinin, çağımızda proletarya diktatörlüğüne yol açtığını ve proletarya diktatörlüğünün sosyalist görevleri gündeme getirdiğini” söylüyordu. Bu, Marksizme bir katkıydı; Marksizmin bilimsel yöntemine dayanan ve onu geliştiren bir devrim teorisi idi...

4. Troçkizm: Bir Devrim Teorisi

Troçkizmin en önemli halkasını oluşturan Sürekli Devrim teorisi, geri

burjuva uluslar açısından geçerliliğini 1917 Ekim Devrimi ile tartışmaya yer bırakmayacak biçimde gösteriyordu.

“Sürekli Devrim perspektifi ise şu sözlerle özetlenebilir: Rusya’da demokratik devrimin eksiksiz zaferi, köylülüğe dayanan proletaryanın diktatörlüğü biçimi dışında anlaşılır bir şey değildir. Gündeme kaçınılmaz olarak yalnızca demokratik biçimleri değil, sosyalist görevleri de getirecek olan proletarya diktatörlüğü aynı zamanda uluslararası sosyalist devrime güçlü bir ivme verecektir. Rusya’yı burjuva geri dönüşünden kurtaracak ve ona sosyalist insanın tamamlanması olanağını verecek olan ancak Batı proletaryasının zaferidir.

* * *

Politik bir teşhis, astronomik bir teşhisle aynı duyarlılıkta olamaz. Gelişmenin genel çizgisini doğru belirtiyorsa ve içinde temel çizginin kaçınılmaz olarak sağa ya da sola kaydığı olayların gerçek akışında doğru yönelişi almaya yardım ediyorsa bu teşhis yeterlidir. Bu anlamda, sürekli devrim anlayışının, tarihin denemesinden başarıyla geçmiş olduğunu kabul etmemek olanaksızdır. Sovyet düzeninin ilk yıllarında bunu hiç kimse inkar etmiyordu; tam tersine bu gerçek bir dizi resmi yayında kabul görüyordu. Ama Sovyet toplumunun durgun ve kemikleşmiş doruklarında Ekim’e karşı bürokratik gericilik başgösterdiğinde, daha baştan yöneldiği şey, tarihte ilk proleter devrimini ötekilerden daha tam olarak yansıtan ve aynı zamanda onun eksik, sınırlı ve kısmi karakterini açıkça ortaya koyan bu teori oldu. Böylece tepki yoluyla, Stalinizmin temel dogması olan tek ülkede sosyalizm teorisi ortaya çıktı. (Troçki, Rus Devriminin Üç Kavranışı)

Evet, Troçkizmin temellerinden en önemlisi, 1905 Devrimi’nin derslerinden yola çıkarak geliştirmeye başladığı Sürekli Devrim teorisidir. Ama bu, salt geri ülkelere ilişkin bir devrim modelisunmakla kalmamıştır; Sürekli devrim teorisi, aynı zamanda, devrimci sürecin tarih içindeki rolünün devrimci kavranışıdır.

Sürekli Devrim teorisinin ikinci yanı, sosyalist devrimin kendisi ile ilgilidir. Tüm toplumsal ilişkiler çok uzun bir süre ve iç mücadeleler içinde, dönüşüm geçirirler. Toplum deri değiştirmeye devam eder.

Değişimin her aşaması dolaysız olarak bir öncekinden köklenir. Bu süreç zorunlu olarak politik bir nitelik taşır, yani, değişim halinde olan toplum içindeki çeşitli gurupların çatışmaları ile gelişir. İç ve dış savaşlar yerlerini “barışçı” reform dönemlerine bırakır. Ekonomi, bilim, aile, ahlak ve günlük hayattaki devrimler, karmaşık karşılıklı etkiler içinde gelişir ve toplumun dengeye ulaşmasına engel olur. Sosyalist devrimin sürekli niteliği burada yatmaktadır.(Troçki, Sürekli Devrim)

Troçkizm, Marx, Engels, Lenin ve tüm diğer komünistlere hakim olan bu kavrayışı bürokrasinin çarpıtmalarına karşı kararlılıkla savunmuştur; sosyalist devrimi salt iktidarın ele geçirilmesine indirgeyen kaba yaklaşımlara karşı, sosyalist devrimin geniş anlamıyla bir tarihsel süreç olduğunu vurgulamıştır. Bu süreç, tek bir ülkede iktidarın işçiler tarafından ele geçirilmesinden sınıfsız, sınırsız ve sömürsüz bir dünya yaratılana dek sürecek olan devrimin sürecidir. Ne var ki, bürokrasi bu devrimci süreci kesintiye uğratmış, proletaryanın dünyadaki ilk zaferine ihanet etmiştir. Troçkizm, faşizmin yükseldiği, Stalinist bürokrasinin Çin, İspanyol ve Fransız devrimlerini emperyalizmin ajanlarına teslim ettiği dünya koşullarında, bir gerici yükseliş döneminde, işçi sınıfının ideolojik mevzilerinde sonuna kadar direnmiştir.

5. Troçkizm: Emperyalist çağın program anlayışı

Troçki, Sürekli Devrim teorisiyle yalnızca emperyalist çağda burjuva demokratik ancak proletarya diktatörlüğüne yerine getirilebileceğini göstermemiş, aynı zamanda bu devrim anlayışına dayalı bir programın ve ona dayalı mücadelenin de yolunu açmıştır. Bu, Geçiş Programı anlayışı ve kitlelerin gündelik bilinç düzeylerinden ve taleplerinden kavranarak sosyalist devrim doğrultusunda seferber edilmesi ilkesidir.

Geçiş programı, klasik (19. yüzyıl) Marksizminin asgari-azami program ayrılığının aşılması demektir. Emperyalist çağda burjuvazinin tüm devrimci enerjisinin sona ermiş olduğunu gören elbette yalnızca Troçki değildi. Bu noktada Lenin ve Rosa Lüksemburg’un eşsiz katkıları unutulamaz, onların yaklaşımlarının üstesinden atlanamaz. Ancak Lüksemburg, klasik Marksizmin geleneksel program anlayışını emperyalist çağa uyarlamaya çalışarak kendi reformizmine gerekçe sağlamaya çalışan Alman sosyal demokrasisine karşı verdiği mücadelede, tutarlı ve kapsayıcı

bir devrim teorisi geliştirememiştir. Aynı mücadeleyi Rusya'da Menşeviklere karşı veren Lenin ise, burjuva devriminde burjuva diktatörlüğünün ötesine geçmekle birlikte, 1917 Nisanı'na kadar proletarya diktatörlüğü fikrine ulaşamayıp "proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü" gibi cebirsel bir ara kavrama takılmış, Nisan'da proletarya diktatörlüğü kavrayışıyla birlikte Sürekli Devrim teorisinin kabulüne yöneldiğinde de, kendisini "Troçkistlik"le suçlayan Bolşevik kadrolara karşı amansız bir savaş vermek durumunda kalmıştır.

Bu kuramın programatik uygulanişına, yani asgari-azami program ayrılığının pratikte aşılaraq iktidarın devrimci proletarya tarafından zaptı mücadelesine de ancak böylece geçilmiştir. Lenin'in fiubat devrimi arefesinde Bolşevik Partiye yolladığı "Uzaktan Mektuplar"da, bu anlayışın ilk örneklerine rastlanır. Ancak Bolşevik Parti'nin proletaryayı sosyalist devrim doğrultusunda seferber etmesinin programı, Lenin'in demokratik görevlerin çözümünü Sovyet iktidarına bağlayan "Yaklaşan Felaket" adlı broşürüdür. Tarihteki ilk Geçiş Programı olarak kabul edilen bu broşür, sürekli devrim yaklaşımının pratiğe uygulanmasının da ilk örneğidir.

Geçiş programı, Komintern'in 1921'deki üçüncü kongresinde, komünist partilerin temel program anlayışı olarak kabul edilmiştir. Ne var ki, kısa bir süre sonra Stalinist bürokrasinin Rus partisinde ve Enternasyonal'de egemenlik sağlaması ve "Tek Ülkede Sosyalizm" teorisıyla birlikte tekrar aşamalı devrim anlayışına geri dönmesi, komünist partilerin geçiş programını uygulamaktan (ve proleter devriminden) vazgeçmesine ve artık reformizm ifade eden asgari-azami program anlayışına dönmesine yol açmıştır. İşte tam bu noktadan sonra devrim ve program konularında Leninist-bolşevik geleneğin savunusunu Troçki ve onun önderliğinden Sol Muhalefet (ardından Uluslararası Sol Muhalefet ve Dördüncü Enternasyonal) üstlenmiştir.

Troçki, yalnızca ham haldeki geçiş programı yöntemini savunmakla kalmamış, ulusal ve uluslararası devrim ile günlük mücadelelerin bağlantısı noktalarında bu program anlayışını geliştirmiş, gündelik bilinç ile iktidarın devrimci zaftı düşüncesi arasındaki ilişkileri, dolayısıyla da Leninist parti anlayışının pratik yansımalarını açığa çıkarmış, geçiş taleplerinin nasıl uygulanması gerektiği konularında teorik ve pratik katkılarda bulunmuştur.

Bu anlayışın zenginleştirilerek sürdürülmesi, Troçki sonrasında Dördüncü Enternasyonal tarafından gerçekleştirilmiştir. Geçiş programının güncelleştirilmesi ve hayata uygulanması, bir yöntem olarak her somut durumda tekrar tarif edilmesi, bu anlayış çerçevesindeki strateji ve taktik ilişkileri, kitlelerin devrimci seferberliğinde taleplerin ve sloganların önemi ve ajitasyon-propaganda-örgütlenme oiyalektiği, hep Troçkizmin temel tartışma ve katkı noktalarını oluşturmuştur. Bu bağlamda Moreno'nun çabaları, açılımları ve katkıları, Lenist-bolşevik geleneğin sürdürülmesindeki en önemli dinamiklerden biri olmuştur.

Bu anlamda Troçkizm, emperyalist çağda geçerli olan sürekli devrim teorisinin pratikte uygulanmaü biçimi olan geçiş programı anlayışı ve yöntemiyle ayırt edilir. Troçkist hareketin devrimci Marksizme yaptığı bu teorik ve pratik katkıları dikkate alınmadan, değerlendirilmeden, asgari-azami program oportünizminin üstesinden gelmek, demokratik devrim-sosyalist devrim, ulusal devrim-uluslararası devrim diyalektiğini kurabilmek ve bu uğurda mücadele etmek mümkün değildir.

6. Troçkizm: Proleter devrimci diktatörlük ve proleter demokrasi kavrayışı

Lenin ve Troçki, proletaryanın devrimci diktatörlüğü kavrayışına içeriğini ve somutluğunu kazandıran önderler oldular. Bilindiği üzere, Rosa Luxemburg proletarya diktatörlüğü kavrayışına karşı çıkarken, bu kavramı Lenin ve Troçki ile özdeşleştiriyordu. Ne var ki, mücadelesini sonuna kadar sahiplendiğimiz Rosa bu eleştirilerinde haksızdı; proletaryanın örgütlü zoru, Troçki'nin ifadesiyle "insanın insan tarafından sömürülmesinin koşulları ortadan kalkıncaya kadar" sürmek durumundaydı...

IV. Enternasyonal içinde bu kavrayışın reddiyesine karşı uzlaşmaz bir mücadele yürüten Moreno, Leninist-Troçkist devrimci diktatörlük kavrayışının ana hatlarını belirlerken, bunun Marksizme bir katkı ve oportünizm ile devrimci Marksizm arasındaki kesin sınır olduğunu da açıkça ifade ediyordu. Burada proletaryanın devrimci diktatörlüğü Leninist-Troçkist kavrayışını kısaca özetleyeceğiz...

Devrimci diktatörlüğün bütünleyeni proleter demokrasisidir. Ve, devrimci parti tarafından yönetilen proletarya diktatörlüğünün temel görevi, emperyalist karşı-devrime karşı dünya devrimini yükseltme çabasıdır. Bu görev, proleter kurumların inşası, üretim ve tüketimin bu kurumlar

tarafından planlanması ve emperyalizme ve onun etkilerine karşısürekli bir kitle seferberliği görevleri ile birlikte gerçekleştirilebilir. Proletarya diktatörlüğünün yönetim organları, parlamenter ve/veya yerel yönetimler olamaz; üretim alanlarında, özellikle de sanayi proletaryasının yoğun olarak bulunduğu fabrikalarda şekillenerek merkezileşir. Diktatörlük tüm işçilerin ya da tüm çalışan kitlelerin değil, devrim ve devrimci sovyetler için seferber olan işçilerin (ki bunlar proletaryanın çoğunluğu anlamına gelir) diktatörlüğüdür. Proleter iktidarının kararları, bir sınıf disiplini dahilinde uygulanır; bu kararlara karşı çıkanlar işçi dahi olsalar yaptırıma maruz kalırlar. Diktatörlük, dünya devrimi hedefini bir an olsun elden bırakmayan, enternasyonalist, Marksist, devrimci bir parti tarafından yürütülür. En geniş demokrasi, yalnızca iktidardaki işçi sınıfının kararlarını yaşama geçirmek için mücadele veren sanayi proletaryası ve devrimci işçiler için vardır. Organlarda ya da toplantılarda herhangi bir politik kararı eleştirme hakkı sadece bu sektörler için mevcuttur. Devrimci işçilerin bireysel hakları tam ve mutlaktır. Çok partili bir sovyet sistemine ve hangi partilerin tanınacağına, işçi diktatörlüğünün içinde bulunduğu koşulları gözönünde bulunduran devrimci sovyetlerin çoğunluğu karar verebilir. Toplumun geri kalan sektörlerine, basın, toplantı, propaganda, vb özgürlükleri, dünya emperyalist egemenliğine karşı yürütülen mücadelenin durumuna ve gerekliliklerine bağlı olarak tanınır. Proletaryanın devrimci diktatörlüğünün hedefi, inksanın insan tarafından sömürülmesinin koşullarını ortadan kaldıracak olan dünya sosyalist devrimini ilerletmek, bunun için kitlelerin devrimci seferberliğini yükseltmek ve adım adım, kendi kendisini sönmümlendirerek, tam ve mutlak özgürlüklerin tüm bireyler için varolduğu sınıfsız ve sınırsız bir dünya yaratmaktır.

Leninist-Troçkist proletarya diktatörlüğü tanımı, bürokrasinin iktidarı ele geçirmesinden sonra farklı yönleriyle de tartışılmıştır; proletaryanın devrimci diktatörlüğü kavrayışına, burjuva demokratik normlara yaslanarak karşı çıkılmış, devrimci Marksist saflarda bile, bu kavrayışın tasfiyesi hedeflenmiştir. Troçkizm, bu burjuva demokratik önyargılara boyun eğmeden, uzlaşmaz bir biçimde sahip çıktığı bu devrimci diktatörlük kavrayışını içselleştirmiş ve geliştirmiştir. Emperyalist çağda ve bürokratik işçi devletleri olgusu karşısında, proleter iktidarına ilişkin tek devrimci Marksist tutum Troçkizmin tutumu olmuştur; ve proletaryanın devrimci diktatörlüğüne ilişkin Leninist-Troçkist katkı bugün de geçerliliğini ko-

rumaktadır.

7. Troçkizm: Bürokrasiye karşı işçi sınıfının ideolojik mevzisi

Troçkizm salt bir devrim ve proleter iktidarı teorisinden ibaret değildir. Troçki, bizim diğer büyük ustalarımızın hiçbir zaman tanık olmadıkları yeni olgularla karşılaşmış ve bunlara ilişkin ilkeli devrimci Marksist pozisyonlar geliştirmiştir. Rusya'daki devrimin bürokratik olarak yozlaşması, sadece Troçki tarafından doğru bir biçimde kavranabilmiştir; bürokratların yarattığı ucube doktrinlerin karşısında, Troçki, bürokratik yozlaşmanın tek doğru Marksist analizini yapmıştır.

Bugün Troçkizmi tanımlayan en önemli öğelerden biri, işçi sınıfının iktidara geldiği bir ülkede ortaya çıkabilecek bürokratik yozlaşmanın toplumsal ve politik dinamiklerini açıkça ortaya koyabilmesi ve proletarya diktatörlüğü kavramından asla taviz vermeden, Leninist-bolşevik ilkelere dayalı olarak bu yozlaşmaya karşı ulusal ve uluslararası bir mücadele hattını çizebilmesidir. Ekim devriminden sonra ve 1920'lerin başlarından itibaren Sovyet devletinde ve Bolşevik Parti'de gelişen bürokratikleşmeyi ilk önce Lenin ve Troçki farketmişler ve Lenin'in önerisi üzerine bu gelişmeye karşı bir mücadele başlatmaya karar vermişlerdi. Ne var ki Lenin'in ölümü üzerine Troçki bu mücadelede yalnız kalmış, dolayısıyla da bürokratikleşmenin salt parti ve devlet içi bazı uygulamalara ilişkin tanımını genişleterek, bu eğilimin ekonomik, toplumsal ve sınıfsal nedenlerini açığa çıkarma görevini tek başına üstlenmiştir.

Bugün pek çok merkezci Troçki'nin esas olarak kendi görüş ve önerilerin bürokrasi tarafından reddedilmesi ve tartışılmasının yasaklanması üzerine işçi demokrasisini savunma noktasına geldiği iddiasını yaymaya çalışmaktadır. Oysa bu, Leninist-bolşevik kavrayıştan uzak bir algılayışın kaba bir iftirasından başka bir şey değildir. Troçki, proletarya diktatörlüğünün devrimci karakterinden ve bu diktatörlük içinde devrimci partinin öncü rolünden hiçbir zaman taviz vermemiştir. Öte yandan işçi demokrasisini basitçe sınıf kökeninden kopuk bir söz özgürlüğüne ya da burjuva demokratik bir çoğulculuk anlayışına indirgememiştir. O, bir yandan başka partilerin ve parti içi hiziplerin yasaklanmasını, iç savaşın dayattığı bir geçici önlem olarak tarif ederken, bir yandan da ve esas olarak işçi demokrasisini proletaryanın sosyalist inşa sürecindeki seferberliğine dayamıştır. Ve bürokrasinin gelişme koşulunu da, kitlelerin bu seferberliğinin

eritilmesinde ve işçi ve emekçi yığınların ekonomik ve toplumsal hayat üzerindeki denetim ve yönetim mekanizmalarından uzaklaştırılmasında yattığını ortaya koymuştur. Ekonomik açıdan geri bir ülkede bu bürokratikleşmenin daha etkili olacağını tespit eden Troçki, bu eğilime karşı mücadelede kitle seferberliğine dayalı bir işçi demokrasisinin zorunluluğunu tarif ederken, bir yandan da geriliğin aşılmasında sanayi ile tarımın bir ekonomik plan çerçevesinde koordine edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Ayrıca bürokratikleşmeye karşı ülke içi tedbirlerle yetinmeyip, işçi devletin ayakta kalabilmesini devrimin uluslararası plandaki sürekliliğine bağlamıştır.

Bu Leninist-bolşevik ilkelerin savunusunu üstlenen ve bu ilkeleri değişen koşullara bağlı olarak geliştiren Troçki ve onun etrafında kümelenen Sol Muhalefet (ardından Uluslararası Sol Muhalefet ve Dördüncü Enternasyonal), giderek Bonapartist bir karakter kazanan bürokrasiye karşı uzlaşmaz bir mücadele vermiş ve onun perçinlenen iktidarını bir politik karşı devrim olarak algılayarak, dünya proletaryasının önüne tarihteki ilk işçi devletin deneyimlerinden kaynaklanan bir “Geçiş Rejimi” anlayışı ve bürokrasiye karşı politik mücadele programı sunmuştur. Onların bu mücadelesi, Marksist-Leninist geleneğin sürekliliğini ve bu geleneğe yapılan ideolojik, politik ve pratik katkıları temsil etmektedir. Bugün Troçkizmin bu mücadelesi dikkate alınmadan ve onun bu mücadelede uyguladığı Leninist-bolşevik yöntemle dayanmadan, sosyalist devrimi, işçi demokrasisini ve bu tip bir demokrasiye dayalı sosyalist inşayı savunmak mümkün değildir.

Troçkizm, anı zamanda bürokrasiye karşı bir ideolojik mevzidir, çünkü tarihte ilk kez Stalinist bürokrasinin ileri sürdüğü “Tek Ülkede Sosyalizm” sözde teorisine karşı mücadelenin bayrağı Troçki ve onun önderliğindeki sol Muhalefet ve Dördüncü Enternasyonal’in ellerinde yükselmiştir. Elbette ki sınıfsız, sömürsüz bir toplum biçimi olarak sosyalizmin ancak dünya ölçeğinde kurulabileceğini daha başından Marx ve Engels ortaya koymuş ve onu izleyen tüm Marksist önderler (Lenin dahil) bu kavrayış çerçevesinde mücadele etmişlerdir. Ancak Stalinist tek ülkede sosyalizm anlayışı, bu geleneksel Marksist kavrayıştan basit bir kopuşun ötesinde bir ideolojik konumlanıştır ve hayata geçiriliş biçimiyle devrimci Marksistlerin önüne yepyeni sorunlar koymuştur. Örneğin bürokrasinin Rusya’da

izlediği kalkına politikaları, zengin köylüye dayanma girişimleri, ardından uyguladığı zorunlu kollektivizasyon; uluslararası plandaki politikaları çerçevesinde, 1926 İngiliz genel grevi ve Çin devrimi sırasında uyguladığı politikalar, ardından Almanya'da sosyal demokrasiyi ve faşizmi değerlendiriş biçimleri, Fransa ve İspanya'daki halk cepheci politikaları; öte yandan III. Enternasyonal'i emperyalizmle bir uzlaşma kurumu haline indirmesi ve ardından feshetmesi, öbür ülkelerdeki komünist partileri "anayurdun savunulması"na yönelik elçilikler durumuna getirmesi; bütün bunlar hep tek ülkede sosyalizm teorisinin ürünleri olmuştur. Bu bakımdan Troçki ve Troçkistler, tek ülkede sosyalizm kavrayışına karşı yalnızca geleneksel Marksist pozisyonların savunusuyla yetinmemişler, bu anlayışın uygulamadaki yansımalarına karşı da politik olarak mücadele etmişler ve bu mücadeleleri sırasında Leninist-bolşevik geleneği güçlendirmişler, strateji ve taktik konularında, dünya devriminin dinamikleri ve devrim kuramı bağlamlarında ve Leninist partinin görev işlevleri üzerinde bu geleneğe katkılarda bulunmuşlardır. Troçkizmin bu altmış yıllık mücadelesi yok farzedilemez ve bu mücadelenin ilkeleri ve yöntemi dikkate alınmadan, değerlendirilmeden ulusal ve uluslararası devrim için mücadele edilemez.

Kısacası, Troçkizm, bürokrasiye, bürokrasinin yarattığı doktrinlere ve bürokrasinin yükselişiyile birlikte yılgınlığa kapılarak sınıf mücadelesinin mevzilerini terkedenlere karşı, işçi sınıfının ideolojik mevzilerinde direnişin, Marksizm açısından yeni olan bu olgulara ilişkin tek sağlıklı teorik/politik kavrayışın adıdır.

8. Troçkizm: Faşizme karşı mücadele

Marksizmin o güne dek yabancı olduğu bir diğer olguya, faşizme ilişkin olarak da tek sağlıklı teorik açıklamayı ve politik önermeleri geliştiren Troçki olmuştur. Faşizmin yükselişinden evvel, faşizm henüz bir tehdit olarak görülmezken, Troçki bu yeni fenomeni kavramaya yönelik çalışmalarına girişmiş, faşizmi ve faşizme karşı mücadelenin gereklerini ayrıntılarıyla açıklamaya başlamıştır. Bürokratik aparat, faşizmin ortaya çıkışına özel bir önem atfetmemiş, hatta faşizme karşı işçilerin en geniş cephesini kurma ihtiyacı başgösterdiğinde, sosyal-demokrasiyi sosyal-faşist olarak ilan etmiş ve Almanya'daki sosyal-demokrat partinin destekçisi olan işçilerle KP'yi destekleyen işçiler arasında derin bir uçurumun açılmasına

neden olmuştur. Oysa Troçki bu süreçte işçilerin en geniş birliğini sağlamaya birleşik bir işçi cephesi yaratmaya ihtiyaç olduğunu ısrarla vurgulamıştır.

Daha sonra, bürokrasinin yozlaştırdığı III. Enternasyonal dfrumun ciddiyetinin farkına vardığında, bir uçtan diğer bir uca, burjuvaziyle ortak bir cephe kurma politikalarına savrulmuştur. Faşizmin teorik “açıklaması” noktasında durum daha da vahimdir; Stalinçi Enternasyonal’e göre faşizm, burjuvazinin en (gerici, kanlı,..) rejiminin adı olarak ilan edilmiştir. Oysa Troçki, faşizmin burjuva devletlerinin emperyalist çağdaki son derece özel bir biçimi olduğunu; burjuvazinin iktidarı faşizme teslim etmesinin de istisnai koşulları, derin bir ekonomik ve siyasi bunalımı gerektirdiğini; faşizmin bir devlet mekanizması olmanın ötesinde, bir kitle hareketi oolarak yükseldiğini; işçi sınıfının tüm mevzilerini parçalamayı ve sınıfı atomize etmeyi hedeflediğini; bu anlamda askeri biçimler, müfrezeler halinde örgütlendiğini; sokak sokak, fabrika fabrika, toplumun tüm hücrelerine nüfuz ederek, tüm muhalefet odaklarını parçaladığını; ve bu faşist kitle hareketine karşı işçi sınıfının birleşik bir işçi cephesinde örgütlenmesi ve uluslararası sınıf dayanışmasının yükseltilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Troçkizm, faşizmle uzlaşmanın mümkün olmadığını, faşizme karşı mücadelenin ölümüne bir savaşı gerektirdiğini ısrarla vurgularken, Stalinist bürokrasi Hitler ile saldırmazlık anlaşması imzalama peşinde koşmuş; salt bununla da kalmayarak, bu uğurda İspanyol Devrimi’ni arkadan bıçaklamıştır. Daha sonra Hitler “anlaşma”yı bozduğunda, Stalinist bürokrasi emperyalist müttefiklerine sarılmış, onlara güven vermek uğruna, zaten yozlaştırmış olduğu Enternasyonal’i bile tasviye ederek, ihanetlilerine bir yenisini eklemiştir. Sosyal-demokrasi ise, tüm bu süreçlerde her zamanki hain rolünü oynamayı sürdürmüştür.

Özetle, dünya proletaryasının faşizme karşı tek ideolojik silahı, faşizmi Marksizmin bilimsel yöntemi ile değerlendiren Troçkist kavrayış olmuştur; işte bu nedenle, Troçkizmi Troçkizm yapan en önemli bileşenlerden biri faşizm teorisi ve faşizme karşı mücadele perspektifidir. Faşizm teorisinin güncelliğini tartışmak bile yersiz; tüm donyada faşizm yeniden gündeme geliyor; ve salt faşizme karşı mücadele anlamında bile Troçkizme sıkı sıkıya sarılma gereği kendisini dayatıyor...

9. Troçkizm: Enternasyonalizmin ideolojik ve örgütsel ifadesi

Troçkizm, aynı zamanda, bürokratik deformasyona karşı enternasyonalist kavrayışın vücut bulduğu temel mevzidir. Ve bu enternasyonalist kavrayış, vurgusunu, emperyalist çağda devrimci partinin uluslararası niteliği üzerinde yoğunlaştırmış, ulusal-uluslararası diyalektiğini, en açık ifadeleriyle formüle etmiştir; ve bununla da kalmayarak, dünya partisini fiiliyatta yaratmıştır...

Sınıf mücadelesinin uluslararası karakteri, Troçkizmin temellerinden bir diğeri olmuştur; bu anlamda, Troçkizmin birinci katkısı, bürokrasinin teoride yarattığı deformasyona karşı, işçi devletleri ile uluslararası sınıf mücadelesi arasındaki ilişkiyi devrimci Marksist perspektife egemen kılmasıdır. Deutscher bunu şöyle tanımlıyor: "Devrimci enternasyonalizm klasik Marksizmin bir mimarisiydi; III. Enternasyonal bir zamanlar bu mirası II. Enternasyonal'in güçsüz ellerinden kurtarmıştı, ve şimdi de Troçki bu mirası hem ikinci hem de (artık iyice Stalin egemenliğindeki) Üçüncü Enternasyonal'e karşı savunuyordu. Bu ilke Troçki için soyut bir ilke değildi: düşüncelerine ve politik içgüdülerine işlemişti. Hiçbir politika sorununa enternasyonal açıdan başka bir açıdan bakmıyordu: Kümonizmin milliyetçiliği aşan çıkarları onfn için en büyük ölçüydü. Bu bakımdan «tek ülkede sosyalizm» doktrini ona göre Marksizmin «milliyetçi bir sapması» ve sovyet bürokrasisindeki milli kendine-yeterlik ve saldırcılığın ta kendisiydi. Bu doktrin şimdi Rusya'da hakimdi, ama orada hiç olmazsa psikolojik bir ihtiyacı karşılıyordu. Ama aynı doktrin hiç de böyle bir şeye ihtiyacı bulunmayan uluslararası komünizmin de bir ilkesi olmuştu. Komintern, varlık nedenini sarsmış oluyordu. Tek ülkede sosyalizme bağlanan bir Enternasyonal kendisiyle çelişme halindeydi.

Troçki, dünyadan kopuk, kendi kendine yeter sosyalist bir devlet fikrinin, kuramsal olarak, sosyalist düşünceye aykırı bulunduğunu -bu fikir 19.yy Alman revizyonistlerinin milliyetçi-reformistkura-mından çıkmıştı- ve pratik olarak da, uluslararası devrimden vazgeçilmesi ve Komintern politikasının Stalinci çıkarlara feda edilmesi demek olduğunu söylemişti. Ama Troçki, uluslararası çıkarların milli çıkarlar karşısındaki önceliğini tanımakla birlikte, SB'nin milli ihtiyaçlarını büsbütün inkar etmek niyetinde değildi; ya da sovyetlerin somut ya da askeri çıkarlarını gözönünden uzak tutmuyordu

ve ayn zamanda, ilk işçi devletini savunmaya çalışmanın her komünistin görevi olduğu üzerinde direniyordu. Ama Stalinci kendine-yeterlik politikasının, SB'ni güçsüz düşürdüğü, çünkü SB'nin tek başına kalmaktan kurtulmasının ve devrimi yaymanın, nihai çıkarlarına uygun olduğu kanısındaydı. Bu bakımdan, öna göre, işçi devleti, uluslararası sınıf mücadelesinin kritik aşamalarında, uzun vadeli amacını düşünerek, mücadeleyi, Stalin ve Buharin'in 1925-27'de Çin Devriminde yaptıkları gibi önleyeceği yerde, yakın çıkarlarına feda etmeye hazır olmalıydı. (Deutscher, Troçki, Cilt III)

Evet; Troçkist enternasyonalizm kavrayışı, Marksizmin bilimsel yönteminden ve en temel enternasyonalist yaklaşımlarından kaynaklanıyor, ama orada durmuyor, enternasyonalizmi işçi devletleri ve emperyalist dünya egemenliği olgularıyla birlikte ele alıyor, ve bu kavrayış sürekli devrim teorisine nüfuz ediyor.

“Sürekli devrim teorisinin üçüncü yanını oluşturan, sosyalist devrimin uluslararası niteliği, insanlığın bugünkü iktisadi durumundan ve toplumsal yapısından kaynaklanmaktadır. Enternasyonalizm soyut bir ilke değil, fakat dünya ekonomisinin karakterinin, dünya üretici güçlerinin gelişiminin ve sınıf mücadelesinin dünya ölçüsünde yaygınlaşmasının teorik ve politik yansımasıdır. Sosyalist devrim ulusal sınırlar içinde başlar, fakat bu sınırlar içinde tamamlanmaz. Proleter devriminin Sovyetler Birliği deneyiminin de gösterdiği gibi uzun bir süre için dahi olsa, ulusal sınırlar içinde kalması ancak geçici bir durum olabilir. Tecrit edilmiş bir proletarya diktatörlüğünde ulaşılan başarıların yanı sıra kaçınılmaz olarak iç ve dış çelişkiler de gelişir. Tecrit edilmişlik durumunun devam etmesi halinde proleter devleti en sonunda bu çelişkilerin kurbanı olur. Buradan tek kurtuluş yolu, gelişmiş ülkelerin proletaryalarının iktidarı ele geçirmesidir. Bu açıdan bakıldığında ulusal devrim kendi kendine yeterli bir bütün değildir; o, uluslararası zincirin yalnızca bir halkasıdır. Geçici alçalış ve yükselişlerine rağmen uluslararası devrim sürekli bir süreç oluşturur.” (Troçki, Sürekli Devrim.)

Troçkizmin ikinci katkısı, enternasyonalist kavrayışın örgütsel ifadesini yaratmasıdır. Stalinist bürokrasi, işçi sınıfının bütün kazanımlarını ve örgütsel mevzilerini, son olarak da işçi devletlerini emperyalizme

adım adım peşkeş çekmiştir; Lenin ve Troçki'nin önderliğinde kurulan ve Bolşevik tarzda, devrimci süreçteki subjektif faktörü dünya ölçeğinde yaratmaya yönelik olarak örgütlenen III. Enternasyonal, bizzat Stalin tarafından tasfiye edilmiştir. Dünya sosya-list devriminin gerekleri yerine, bürokrasinin ayrıcalıklarının geliştirilmesi ve pekiştirilmesi çabası geçirilmiştir. Bunları önceden gören ve yaşamını bir uluslararası önderlik yaratma çabasına adanmış Troçki, I. Emperyalist savaşta sosyal şovenizme karşı ve ardından Zimmervald sürecinden başlayarak, III. Enternasyonal ile devam eden ön-cü rolünü ve deneyimlerini Dördüncü Enternasyonal'in inşasında yoğunlaştırmış, devrimci Marksist enternasyonalizm kavrayışını ilerletmiş ve geliştirmiştir. İşte tam da bu nedenle, Stalinizmin ihanetleri karşısında herkes savrulmalara maruz kalırken, yeni bir Enternasyonal çabasına girişen tek merkez, uluslararası Troçkist hareket olmuştur.

Günümüzde Dördüncü Enternasyonal hala henüz çok zayıf ve parçalanmış olmakla birlikte, devrimci Marksist geleneğin sürekliliğini sağlamış olan ve dünya proletaryasına Leninist-bolşevik önderliği sunabilme kapasitesine ve potansiyeline sahip olan yegane uluslararası akımdır. Tüm devrimci Marksistlerin görevi, bu devasa Troçkist geleneğe sahip çıkmak ve onu, emperyalizmin barbarlığına karşı uluslararası sosyalist devrimin dünya partisi halinde inşa etmektir.

10. Troçkizm: Doğu bloku'ndaki gelişmeleri yorumlamada ve değiştirmede tek dayanak noktası

Son süreçte dünyada olup bitenler, bürokrasinin şu ya da bu kesiminin teori niyetine ürettiği demagojilerden beslenen tüm akımlarda bir şaşkınlık ve çöküntü yaratmıştır; dünyayı mevcut dogmalarıyla açıklamaları artık mümkün değildir. Reformist ya da radikal ve/veya popülist bütün Stalinist akımlar aynı sonla karşı karşıyadırlar; bugün elele verip KGB artıklarının darbe girişimlerini alkışlamaktadırlar. Bürokrasinin son kaleleri onları mıknaş gibi çekiyor; eski Moskovacılar Çin'deki Tienanmen katliamını alkışlarken, eskianti-Moskovacılar eskiden "Rus uşağı" dedikleri Castro'ya methiyeler düzüyorlar. Taşlaşmışlardır; bilinç düzeyinde ise darmadağınık durumdadırlar; içine sürüklendikleri kaos onları eritmektedir.

Troçkizm ise, bu gelişmeleri önceden görebilme ve mücadele perspek-

tiflerini önceden belirleyebilme üstünlüğüne sahipti; bunun en belirgin örneğini Moreno'da bulmak mümkün:

Politik devrim, genel anlamda demokrasinin kazanılması için toplumun bütün hoşnutsuz sektörlerini birleştiren bir işçi sınıfı ve halk hareketi olarak başlar. Bu, demokrasi için bir işçi ve halk hareketidir: Herkes, bürokrasinin totaliter ve Bonapartist hükümetine karşı birleşecektir. Bundan dolayı, bürokrasinin totaliter rejimini ortadan kaldırma hedefine ulaşmak için, emperyalizmle uzlaşmaya gitmenin doğru olup olmadığı noktasında bulanık fikirlere sahip küçük burjuva eğilimler gelişecektir. “fiubat” demokratik devriminin ilk aşamasının bir niteliği, başında bir Troçkist partinin bulunmaması olacaktır, çünkü o esnada böylesi bir parti henüz doğmamış olacak ya da çok güçsüz bir durumda bulunacaktır.

Bu nedenle pratikte, politik devrimin tek bir devrim olarak gelişmesi imkansızdır. Biz, bu aynı “fiubat” devrimi ile, genel anlamda demokrasinin önünü açacak ve bu süreç boyunca muhtemelen sovyetler ya da işyeri komiteleri biçimlerindeki işçi iktidarı organlarının doğmaya başlayacağı bir devrimi kastediyoruz. Aynı zamanda, “Ekim” politik devrimini tam anlamıyla gerçekleştirebilecek ve proletarya diktatörlüğünü tam anlamıyla uygulayabilecek tek güç olan Troçkist parti güçlenecektir. Bu Troçkist parti, muhtemelen serbest piyasa ihtiyacı ve bizi kapitalizme geri döndürmek isteyen burjuvazinin hizmetindeki diğer sloganlardan oluşan argümanları öne süren, kriz içindeki bürokrasinin çoğu sektörünü ve emperyalizmi bir cephede birleştiren, ve emperyalizm ile güçlü ekonomik kanallar yaratmayı hedefleyen tüm küçük burjuva ve restorasyoncu eğilimlere karşı mücadele yürütecektir. (...) Muhtemel Troçkist “Ekim” devrimi bu restorasyoncu cepheye karşı gerçekleşecektir.” (Correo Internacional.)

Evet! Troçkizmin Doğu'daki gelişmelere ilişkin kavrayışı ve mücadele perspektifi bu denli nettir. Restorasyoncu karşı devrime karşı, Troçkist “Ekim” devrimi.

* * *

Geleneğimiz, Dördüncü Enternasyonal'in devrimci geleneğidir. Marx,

Engels, Lenin ve Troçki tarafından geliştirilen ve insanlığın kurtuluşu için tek seçenek olan devrimci Marksist gelenektir. Bu gelenek, ideolojik ve örgütsel süreklilik içinde ve başta Troçki olmak üzere Dördüncü Enternasyonal'in verdiği on binlerce şehidin omuzlarında yükselerek bugüne kadar ulaşmıştır. Troçkizm ve Dördüncü Enternasyonal geleneği reddedilerek hiçbir devrimci parti inşası yürütülemez; çünkü Troçkizm, dünya sosyalist devriminin temel kavrayışıdır; çünkü Troçkist parti, "Ekim" devrimlerini gerçekleştirebilecek tek partidir. İşte bu yüzden, Marksist-Leninst düşünce ve eylemin sürekliliğini temsil eden Troçkizmi ve Dördüncü Enternasyonal geleneğini biz de omuzlarımızda yükselteceğiz!

Temmuz 1995, *Broşür*

Enternasyonal yönelişimiz

(Aralık 1995)

Dünya işçi ve emekçi yığınları, son altmış yıldan çok daha değişik koşullarda örülmüş yepyeni bir evereye girmiş bulunuyor. Bu yeni evrenin açılmasının altında yatan temel etken, Stalinist imparatorluğun dağılması ve kapitalist dünyadaki ona bağlı sözde komünist partilerin pratikte tasfiye olmalarıdır. Eski SSCB'deki bürokratik diktatörlüğün yıkılması ve bu ülkeler topluluğunun bürokrasi ile emperyalizm tarafından kapitalist restorasyon sürecine sokulmaları, dünyadaki güçler dengesinde de önemli değişikliklere yol açmıştır. Dünya bugün, Yalta-Potsdam'da kurulan deşet dengesini yaşamamakta, çok merkezli emperyalist bir egemenliğin içine sürüklenmektedir. Vietnam yenilgisiyle birlikte kısmen geriletilmiş olan çıplak askeri müdahaleler, başta ABD olmak üzere emperyalist güçlerce önümüzdeki yıllarda tekrar yaygınlaştırılmaya çalışılacaktır. Panama'nın işgali, Irak'ın bombalanması ve Somali'nin Birleşmiş Milletler örtüsü altında işgal edilmesi bu gelişmenin işaretleridir. Emperyalizmin bu saldırganlığı, "emperyalist demokrasi" taktiğinden vazgeçtiği anlamına gelmiyor. Tam tersine, bu iki emperyalist politika iç içe geçmiş durumdadır ve birlikte uygulanmaktadır. Yukarda sözü edilen üç saldırının da "demokrasi, dünya barışı ve insanlık" adına gerçekleştirilmesi bunun kanıtıdır.

Öte yandan işçi ve emekçi yığınlar ciddi bir bilinç karmaşası yaşamakta-

dır. Doğu Avrupa ülkelerindeki bürokratik diktatörlük rejimleri, emekçi yığınların atılımı ve demokratik politik devrimler sonucunda yıkılmıştır. Bu, yalnızca bu ülkelerin değil, tüm dünya proletaryası adına dev bir devrimci adımdır. Bu devrimci atılımla birlikte, dünya devriminin önündeki en büyük engeller olan diktatörlük rejimleri yıkılmış, halklar hapisaneleri dağıtılmıştır. Bununla birlikte Stalinist bürokrasinin tümüyle dağıtılmış, yok edilmiş olduğunu söyleyemeyiz. Ve yandan emperyalizm, dünyadaki politik gelişmeler karşısında çok esnek olabileceğini, kendini yeni gelişmelere uyarlayabileceğini ve devrimci gelişmeleri kendi içine çekerek karşı devrimci bir rotaya sokma kapasitesinde olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır. Nitekim bürokrasi ve emperyalizm, Doğu Avrupa emekçi yığınlarının atılımını sosyal karşı devrim yoluna, kapitalist restorasyon sürecine akıtmaya çalışmaktadır. Ancak, bürokrasi ve emperyalizmin esnekliğinin ve uyarlanma kapasitesinin de bir sınırı vardır ve bu sınır maddi, ekonomik yaşamın zorunluluklarınca belirlenmektedir. Doğu Avrupa emekçilerinin antibürokratik devrimlerini, sürekli devrim perspektifiyle ve sosyalist devrim programıyla gerçekleştirmiş olduklarını söylemek ne denli yanlışsa, onların emperyalist ideolojiye tümüyle uyarlanmış olduklarını, politik devrimlerini sosyal karşı devrim programıyla gerçekleştirdiklerini ve bugün kapitalist restorasyonu tümüyle destekliyor olduklarını söylemek de o denli yanlıştır. Gerçek olan şudur: Stalinist bürokrasiden nefret eden yığınlar diktatörlük rejimlerini yıkmışlar, sosyalist önderlik alternatifinin bulunmaması nedeniyle bürokrasinin çeşitli restorasyoncu kesimlerinin ve küçük burjuva milliyetçi önderliklerin etkisi ve denetimi altında kalmışlar ve şimdi de restorasyonun getirdiği maddi yıkıma karşı direnme hattına doğru kaymaya başlamışlardır.

Bilinç karmaşası kapitalist dünya proletaryası ve emekçi yığınları için de geçerlidir. Sosyal demokrat partilerin yanı sıra Stalinist “komünist” partilerin çözülmesi, bu ülkelerdeki işçi sınıfının önderlik bunalımının daha da şiddetlenmesine yol açmıştır. İşçi sınıfı hareketi üzerinde 60 yılı aşkın bir egemenlik ve denetim kurmuş olan bu “tarihsel”, geleneksel partilerin çözülüşünün, işçi-emekçi yığınların bir devrimci atılımının ürünü olduğunu söyleyemeyiz. Sosyal demokrat partiler, burjuvazinin ekonomik saldırı politikalarını üstlenerek tarihsel söylemleri ve programlarıyla politik bağlarını kopartmakla kalmamışlar, sınıfsal yapılarını da değiştirerek birer işçi kitle partisi olmaktan uzaklaşmışlardır. Stalinist

partiler ise, özellikle Doğu Avrupa devrimlerinin etkisiyle çözülmüşler, arta kalan döküntüler kılık değiştirerek sosyal demokrat partilerden boşalan politik boşluğa adaylıklarını koymuşlardır. Böylece, işçi ve emekçi yığınlar, kendilerini burjuva devlete bağlayan karşı devrimci aygıtlardan kurtulmuşlar, ama bir yandan da bu partilerin kimliğinde temsil edilen “sosyalizme” ve “komünizme” kuşkuyla bakar olmuşlardır. Oysa maddi yaşam bu ülkelerde de kendini dayatmaktadır. İşçi ve emekçi yığınlar, en “gelişmiş”inden en “geri”sine kadar tüm kapitalist ülkelerde açlığın, işsizliğin, barınaksızlığın pençesi altındadır. Burjuvazinin ekonomik saldırıları, enflasyon, dış borçlar, özelleştirme, istihdamı daraltma, vb biçimlerde dalga dalga gelmektedir. Yığınlar pek çok yerde bu saldırılara karşı kendiliğinden biçimde direnmeye çalışmaktadır. Bu da, bu ülkelerde, bu arada sınıfın bilincinde de patlamalı gelişmelere zemin hazırlamaktadır.

Emperyalist burjuvazi ile karşı devrimci Stalinist bürokrasinin kurduğu dehşet dengesinin dağılıp, çok merkezli bir emperyalist “Yeni Dünya Düzeni”ne geçilmesiyle birlikte, sömürge halklar ve ezilen uluslar da yepyeni bir dünya içine sürüklenmişlerdir. Bu, emperyalist egemenliğin perçinlenmeye çalışıldığı bir dünyadır. Eskiden emperyalizm ile bürokrasi arasındaki dengelerden yararlanan küçük burjuva milliyetçi önderlikler, bugün çıkarlarını emperyalizmle bütünleşmekte aramaya başlamışlardır. Ortadoğu devriminin temel dinamiklerinden biri olan Filistin halkının mücadelesinin, FKÖ önderliğince emperyalizme satılması, Güney Afrika’da Afrika Ulusal Kongresi’nin (ANC) ırkçı beyaz rejimiyle ve emperyalizmle “barış ve işbirliği” temeli üzerinde uzlaşması bunun en çıplak örnekleridir.

Özetle, tüm dünyada önderlik boşluğu genişlemekte, önderlik bunalımı şiddetlenmektedir. Geleneksel sosyal demokrat, Stalinist ve küçük burjuva milliyetçi önderliklerin çözülmesi ve emperyalizmle bütünleşmeleri, kitleler üzerinde egemen olan reformist ve popülist ideolojilerin gücünü yitirmiş olduğu anlamına gelmediği gibi (çözülen şimdilik bu ideolojilerin geleneksel aygıtlarıdır), bu önderliklerden boşalan yeri devrimci Marksizmin, Troçkizmin doldurmuş olduğunu söylemek de mümkün değildir. Özellikle 1989 devrimleriyle birlikte “Troçkizmin saatinin çalmaya başladığı” doğrudur; ama bunu mekanik olarak değil, tarihsel bir içerikle kabul edebiliriz. Çünkü Troçkizm dünya proletaryasına ve emek-

çi kitlelerine henüz yeterince güçlü, kabul edilebilir bir önderlik alternatifi sunabilmiş değildir. Tam da bu nedenledir ki, Doğu Avrupa ülkelerinde bürokrasinin çeşitli kesimlerini temsil eden politik mafyalar, yeni burjuvazi yaratma aday restorasyoncu sektörler, emperyalizmin doğrudan ajanları, küçük burjuva milliyetçi gruplar, bilinç karmaşası içindeki kitleleri kısmen ve geçici olarak da olsa peşlerine takabilmektedir. Tam da bu nedenledir ki, kapitalist ülkelerde burjuvazi partiler yeni bir demokratik, reformist ve popülist bir söylemle emekçi yığınlardaki ideolojik karmaşadan yararlanabilmektedir. Üstelik her iki ülkeler grubunda da politik boşluğu doldurmaya, yeni sağ ve faşist partiler adaylıklarını koyabilmektedirler. Ezilen uluslar ve ezilen halkların içinde de, geleneksel milliyetçi önderliklerin emperyalizmle uzlaşmasından yararlanan İslami gericilik, popülizm boyası sıvanmış faşist çeteler gelişebilmektedir.

Devrimci Marksizm dünya proletaryasına ve emekçi yığınlarına henüz devrimci sosyalist bir alternatif sunamıyor olmakla birlikte, onları ve tüm insanlığı emperyalizmin sürüklediği barbarlık tehlikesinden uzaklaştırıp, sınıfsız ve sömürsüz bir dünyayı yaratabilecek yegane politik güç de devrimci Marksizmdir. Dolayısıyla, devrimci Marksizmin önündeki en acil sorun, kitleleri emperyalizme ve kapitalist sömürüye karşı seferber edebilecek, onların bu seferberliğini sürekli devrim perspektifiyle dünya sosyalist devrimi doğrultusunda yönlendirebilecek ve özgür üreticilerin dünya sosyalisti federasyonunun kurulmasına öncülük edebilecek dünya partisini, yani Enternasyonal'i inşa etmektir.

Enternasyonalin gerekirligi

Enternasyonalizm, daha ilk ortaya çıkışından itibaren Marksizmin temel ilkelerinden biri, hatta en önemlisi olagelmıştır. Marx ve Engels, Komünist Manifesto'da bütün ülkelerin işçilerini birleşmeye çağırırken bunu yazınsal ya da sembolik anlamda yapmamışlar, tam tersine devrimci proletaryaya ulusal partilerin yanı sıra uluslararası bir parti kurmanın zorunluluğunu anlatmışlardır. Çünkü:

1. “Bir dünya pazarı yaratma eğilimi sermaye kavramının kendisinde doğrudan bir veri olarak vardır” (Marx). Sermaye uluslararası niteliktedir ve kapitalizm ilk ortaya çıktığı andan itibaren hızla ulusal sınırları aşarak dünya ölçeğinde bir ekonomik sistem haline gelmiştir. “Kapitalizmin evrensel tarihsel eğilimi, ulusal sınırları yıkması, ulusal özellikleri yok etmesi

ve ülkeleri asimile etmesinde yatar. Her geçen on yılla giderek daha güçlü olarak kendini hissettiren bu eğilim, kapitalizmin sosyalizme dönüştürülmesinin de en büyük itici güçlerinden biridir” (Lenin).

2. Sermayede içkin olan bu özellik, onun antitezi olan proletarya için de geçerlidir. Modern proletarya, yerel ya da ulusal bir sınıf değil, uluslararası bir sınıftır. Dolayısıyla, “Emeğin kurtuluşu ne yerel, ne de ulusal bir sorundur; modern toplumun varolduğu bütün ülkeleri kapsayan ve çözümü için en ileri ülkelerin teorik ve pratik birlikteliğine bağlı olan bir toplumsal sorundur” (Marx). Bu nedenle, “Farklı ülkelerin proleterlerin ulusal mücadelelerinde her türlü milliyetten bağımsız olarak tüm proleteryanın ortak çıkarlarına işaret edip bunları öne sürmeleri” (Marx) gerekmektedir. “Proletaryanın kurtuluşunun ilk koşullarından biri, en azından önde gelen uygar ülkelerin birleşik eylemidir” (Marx).

3. Bu demektir ki, sosyalizmin nihai zaferini, yani sınıfsız ve devletsiz bir toplumu gerçekleştirecek olan sosyalist devrim, ulusal değil, uluslararası bir devrim olarak algılanmalıdır. “Dünya pazarını yaratmış olan büyük sanayi, yeryüzündeki bütün halkları ve özellikle de uygar halkları öylesine birbirine bağlamıştır ki, her halkın başına gelecekler, bir ötekine bağlıdır... Komünist devrim, bu yüzden, hiç de salt ulusal bir devrim olmayacaktır; bu, bütün uygar ülkelerde, yani en azından İngiltere, Amerika, Fransa ve Almanya’da aynı zamanda yer alan bir devrim olacaktır” (Engels). “Sosyalizm... ileri kapitalist gelişme aşamasına ulaşmış ülkelerin proleterlerinin birleşik eylemine bağlıdır”; “Kapitalizm uluslararası bir güçtür ve dolayısıyla tek bir ülkede değil, ancak bütün ülkelerde kazanılacak bir zafer aracılığıyla bütünüyle imha edilebilir” (Lenin). “4. Dünya Kongresi, proleter devrimin hiçbir zaman tek ülke sınırları içinde muzaffer olamayacağını, ancak uluslararası ölçekte ve dünya devrimine ulaşarak zafer kazanabileceğini bütün ülkelerin proleterlerine hatırlatır” (Lenin, III. Enternasyonal 4. Kongresi). “Sosyalist devrim, ulusal sınırlar içinde başlar, uluslararası arenada gelişir ve dünya ölçeğinde tamamlanır” (Troçki).

Enternasyonalizmin temelinde işte bu ilkeler yatar. Kapitalizmin bir dünya ekonomik sistemi olduğu, proletaryanın ulusal değil uluslararası bir sınıf olduğu, kapitalizmin barbarlığa sürüklediği insanlığın kurtuluşunun ancak proletaryanın başını çekeceği sosyalist devrimle mümkün

olduğu ve bu devrimin ancak dünya ölçeğinde nihai zafere ulaşabileceği, içinde bulunduğumuz emperyalist çağda hala tüm geçerliliğini korumaktadır. 19. yüzyılda İngiltere, Fransa, Almanya, Amerika gibi ülkelere yaygınlaşan kapitalizm, günümüzde tüm dünyayı tek bir pazar içinde bütünleştirmiştir. Ve Marx ve Engels zamanında en azından bu ülkeleri kapsaması gereken sosyalist devrim, Lenin ve Troçki'nin tanık olduğu emperyalist çağda, uluslararası olma özelliğini de aşarak bir “dünya devrimi” karakteri kazanmıştır.

Bu ilkelerden hareket eden devrimci Marksistler, ulusal devrimciler olarak değil, her zaman dünya devrimcileri olarak faaliyet göstermişler ve işçi sınıfının uluslararası önderliği olan Enternasyonal'in inşasını önlerindeki temel görevlerden biri olarak algılamışlardır. “Eğer Komünist Sol, tüm dünyada yalnızca beş kişiden oluşuyor olsaydı bile, bir ya da birkaç ulusal örgütün yanı sıra mutlaka bir enternasyonal örgüt kurmak zorunda kalırdı. Temeli ulusal örgütlerin oluşturduğunu ve Enternasyonalin de bunlara bir çatı işlevi gördüğünü düşünmek yanlıştır. Bunlar arasındaki ilişki tümüyle değişiktir. Marx ve Engels komünist hareketi 1847’de bir uluslararası dökümanla ve uluslararası bir hareket inşa ederek başlatmışlardır. Aynı şey Birinci Enternasyonal'in kuruluşunda tekrarlanmıştır. Aynı yol, Üçüncü Enternasyonal'in hazırlanmasında Zimmerwald Solu tarafından izlenmiştir. Bugün bu yolun izlenmesi, Marx'ın zamanından çok daha zorunlu hale gelmiştir. Elbette bugün emperyalizm çağında bir devrimci proleter eğilimin şu ya da bu ülkede gelişmesi mümkündür, ama yalıtılmış tek bir ülkede ayakta kalması ve gelişmesi olanaklı değildir; böyle bir eğilim, oluşumunun daha ikinci gününde uluslararası ilişkiler, bir uluslararası platform aramaya başlar, çünkü ulusal politikanın bir garantisi de ancak bu yol üzerinde bulunabilir. Uzun yıllar kendini ulusal sınırlar içinde hapseden bir eğilim, kendisini kaçınılmaz olarak çürümeye mahkum eder” (Troçki).

Stalinist “tek ülkede sosyalizm” anlayışının Üçüncü Enternasyonal’de yol açtığı tahribata ve çürümeye karşı uzun süre mücadele eden Troçki önderliğindeki Leninist-Bolşeviklerin başını çektiği Uluslararası Sol Muhalefet, giderek bürokratikleşen ve karşıdevrimcileşen Komintern’in ve ulusal Stalinist partilerin artık geri dönülmez biçimde yozlaştığını tespit ederek IV. Enternasyonal’in ve yeni devrimci Marksist partilerin kurul-

ması gerektiği kararına vardığında da bu ilkelerden hareket etmişti.

Buna karşılık Stalinist Komintern 1943'te kendini emperyalist müttefiklerine kurban ederek fesih kararı alırken şu gerekçelerden hareket etmişti: "Dünyadaki ayrı ayrı ülkelerin tarihi gelişim yollarının farklılığı, toplumsal yapılarının farklı, evet hatta karşıt nitelikte olması, toplumsal ve siyasal gelişimlerinin düzey temposundaki farklılık, nihayet işçilerin bilinçlilik ve örgütlülük derecesindeki farklılık, aynı zamanda, her ülkenin işçi sınıfının önünde değişik görevlerin bulunmasına yol açıyor... Komünist Enternasyonal'in Birinci Kongresince işçileri biraraya getirmek için seçilen ve işçi hareketinin yeniden doğuşunun başlangıç döneminin gereklerine uygun düşen örgütlenme biçimi, işçi hareketinin tek tek ülkelerdeki büyümesi ve onların görevlerinin karmaşıklaşması ile birlikte git gide eskidi, evet hatta ulusal işçi partilerinin daha fazla güçlenmesinin önünde bir engel haline geldi." Görüldüğü gibi Stalinizmin "ulusal sosyalizm" kavrayışı, eşitsiz gelişim anlayışına dayandırılmıştır. Oysa eşitsizlik ancak bileşik bir gelişme dinamiğinin bir ögesidir ve eşitsiz ve bileşik gelişme yasası dünya devrimi ve Enternasyonal önderlik ilkelerinin temelinde yatar.

Leninist parti kuramı bize, bir dizi eşitsizlik içinde süregiden sınıf mücadelelerinin tek bir merkezi iktidar programı çerçevesinde toplanmasının zorunluluğunu gösterir. Ulusal parti bunu kendi etkinlik alanını oluşturan ülke sınırları içinde yaparken, Enternasyonal de dünya devrimci sürecini evrensel ölçekte birleştirmeye çalışır. Ve her ulusal devrim dünya devriminin bileşik bir ögesi olduğu sürece (ki bu emperyalist çağın çıplak bir gerçeğidir), ulusal partiler de Enternasyonal'in birer seksiyonu olmak durumundadır. O halde, Leninist parti kuramında örgütsel bir norm olan demokratik merkezîyetçilik nasıl farklı düzeylerdeki sınıf mücadelelerinin bir politik program çerçevesinde birleştirilmesinin bir aracı ise, uluslararası ölçekte de mücadeleler Enternasyonal'in demokratik merkezîyetçi çerçevesinde bütünleştirilmelidir.

Bu anlamda Enternasyonal, bizim, yani ulusal bir örgüt için bir "çatı" değil, ulusal devrimimizin bir parçası olduğu uluslararası devrimin dünya partisidir. Bu açıdan, "işe ulusal partilerden başlamak gerekir" diyen her ulusalcı anlayış, kaçınılmaz olarak Stalinist tek ülkede sosyalizm anlayışına vararak çürümeye mahkumdur. Günümüzde devrimci Marksizmin

safları arasına kadar sızabilen bu anlayışa karşı mücadele etmeden sağlam bir Enternasyonal ve ulusal seksiyon inşa etmek mümkün değildir.

Enternasyonal'in tarihselliği

Devrimci Marksizmin bugün sahip olduğu yegane dünya örgütü olan IV. Enternasyonal 1938'de Troçki önderliğindeki Leninist-Bolşevikler tarafından bir dizi çözümlemeye ve temel ilkeye dayalı olarak kurulmuştur. Günümüze değin defalarca doğrulanmış olan bu ilkeler şunlardır:

1. Emperyalizm çağında insanlığın üretici güçlerinin gelişimi durmuştur ve bunun sonucu olarak, gerçekleşen herhangi bir teknolojik yenilik kitlelerin yaşam standartlarını geliştirmek bir yana, tam tersine daha çok yoksulluğa ve yeni savaşlara yol açmaktadır.

2. Bu çelişkiler, 1914'ten başlayarak savaşılar, krizler ve devrimler çağını başlatmıştır.

3. Sınıf mücadelesi ve devrim bu çağda dünya ölçeğinde bir boyut kazanmıştır. Bu anlamda insanlık en devrimci çağını yaşamaktadır. Bu çağda tüm olaylar, ulusal değil uluslararası ölçekte ve dünya devrimi ya da karşıdevrimi diyalektiği içinde kavranmalıdır.

4. İnsanlığın krizi, proletaryanın önderlik krizine indirgenmiş durumdadır. Proletarya bu önderlik krizini çözümleyene kadar insanlık, insanlık giderek ağırlaşan bunalımlara sürüklenmekten kurtulamayacaktır. Bu elbette ezilen ve sömürülen kitlelerin kısmi başarılar elde edemeyeceği, dünya devrimi sürecinde yeni mevziler kazanamayacağı anlamına gelmez. Ancak bu kazanımlar emperyalizmin derinleşen bunalımıyla birlikte giderek daha kaygan hale gelir ve bir yandan da çıkmaza sürüklenen dünya burjuvazisinin karşıdevrimci iştahını kabartır.

5. Dünya proletaryasının önderlik krizi, sınıf bilincinin düzey düşüklüğüyle açıklanabilecek soyut, öznel bir olgu değil, proletaryayı burjuvaziye ve emperyalizme bağlayan reformist ve bürokratik önderliklerin varlığından kaynaklanan somut, nesnel bir durumdur. Bütün bürokratik ve küçük burjuva milliyetçi (ulusalcılardan aşırı solculara, sosyal demokratlara ve Stalinistlere kadar hepsi) doğrudan ya da dolaylı olarak emperyalist karşı devrimin maşalarıdır.

6. Bu tip önderliklerin ihanetinin temelinde iki toplumsal neden yat-

maktadır: Birincisi, işçi sınıfının içinde aristokrat bir katmanın oluşması, ki işçi örgütlerinin bürokratlaşmasının kaynağıdır, ve ikincisi, Ekim devriminin kazanımları üzerinde büyüyen ayrıcalıklı bir bürokrasinin ortaya çıkması. Stalinistler dahil olmak üzere, hiçbir küçük burjuva önderlik devrim kampına kazanılamaz. Karşı devrimci aygıtlar içinde en tahripkar olanı Stalinizmdir, çünkü tekelinde tuttuğu işçi devleti sayesinde ayrıcalıklarını sınırsız ölçekte geliştirmiş ve bunun sayesinde dünya işçi sınıfının başına çöreklenmiştir.

7. Bütün küçük burjuva ve bürokratik akımlar, özellikle de Stalinizm, “tek ülkede sosyalizm” ve emperyalizmle barış içinde birlikte yaşama “teorisi” ya da “ideolojisi”ne dayanır. Bunlar bürokrasinin dünya devrimini bloke etmek ve ezmek için kullandığı temel silahlardır.

8. Stalinist ve sosyal demokrat tek ülkede sosyalizm ve emperyalizmle barış içinde birlikte yaşama teorisine gerçekten karşı olan yegane teori, yegane program, Sürekli Devrim kuramıdır. İlk formüle edildiği biçimiyle (Rus devriminden önce) bu kuram, geri ülkelerde demokratik ve sosyalist görevlerin karşılıklı ilişkisini ve demokratik devrimin gerçekleştirilmesinde proletarya diktatörlüğünün rolünü ortaya koymuştur. İkinci kez formülasyonunda da, tek ülkede sosyalizmin inşa edilebileceği yolundaki Stalinist “kuram”a bir yanıt getirmiş ve yalnızca geri ülkelerde değil, herhangi bir ülkede iktidarı ele geçiren proletaryanın üstlenmekle yükümlü olduğu görevleri belirlemiştir. Bütünlüğü içinde Sürekli Devrim kuramının temellerini, uluslararası sosyalist devrimin dinamikleri, iktidarı ele geçirebilmesi için işçi sınıfının ve müttefiklerinin devrimci seferberliği anlayışı, emperyalizmin tüm dünyada yenilgiye uğratılabilmesi için proletarya diktatörlüğünün inşası ve ulusal devletlerin devrimci yöntemlerle yıkılması ve sosyalizmin dünya ölçeğinde inşa edilebilmesi amacıyla Dünya Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Federasyonu’nun kurulması ilkeleri oluşturur.

9. Sosyalizmin hedefi üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin yok edilmesi, ücretli emek ve sermayenin ortadan kaldırılması ve devlet ile toplumsal sınıfların yokoluşuna giden sürecin harekete geçirilmesidir. Burjuvazinin egemenliğini kırabilmek için proletaryanın kapitalist üretimin tekelleşmiş kesimlerini mülksüzleştirilmesi gerekir (yani dünya pazarını denetleyen uluslararası finans kapitalle ilişkili tüm sermaye

ye sektörlerinin mülksüzleştirilmesi); mülksüzleştirmede hangi tempoyla ve nereye kadar gideleceği, proletarya diktatörlüğünün belirleyeceği bir taktik sorundur. Ancak her durumda devrimin görevleri yalnızca finans kapitalin ve burjuvazinin ya da toprak ağalarının mülksüzleştirilmesiyle sınırlı değildir. Asıl hedef sosyalist devrimi ulusal sınırlardan uluslararası arenaya taşımak, emperyalizmi dünya ölçeğinde yenilgiye uğratmak ve sosyalizmin dünya ölçeğinde nihai zaferi için tüm ulusal sınırları yoketmektir.

10. Proletaryanın önderlik krizinin üstesinden gelebilmekte en önemli görev, her ülkede kitle desteğine sahip devrimci Marksist partiler inşa ederken bir yandan da sosyalist devrimin dünya partisini, yani IV. Enternasyonal'i inşa etmektir. Bu partiler, ancak kitle mücadeleleri içinde tüm bürokratik ve küçük burjuva milliyetçi önderliklere karşı amansız bir savaş vererek inşa edilebilir. Bu önderlikler, Geçiş Programı'nda öngörüldüğü gibi, bazı istisnai durumlarda tabanın baskısıyla burjuvaziden koparak ileri ya da devrimci mücadelelere doğru kaysalar ve hatta bir işçi-köylü hükümeti kurma noktasına gelseler bile, onlara karşı bu mücadele kesin-tisiz sürdürülmelidir.

11. Stalinist bürokrasinin karşı devrimci karakterini sergileyen en iyi örnek, SSCB'deki Bonapartist hükümettir. Bu hükümet SSCB'yi kaçınılmaz bir ekonomik, sosyal, politik ve kültürel bir yıkıma sürüklemektedir. Bürokrasi ve onun rejimi, tarihteki ilk işçi devletinin temellerini her gün biraz daha yıkmaktadır. Derin bir çöküş sürecindeki bu işçi devletini bu tarihsel krizinden kurtaracak olan tek şey, devrimci Marksist partinin başını çekeceği bir politik devrim olabilir. Bu politik devrimin hedefi, Lenin ve Troçki'nin modeline dayalı proletarya diktatörlüğünü yeniden inşa edebilmektir.

13. SSCB'de bürokratik kasta karşı gerçekleştirilecek olan politik devrim, dünya proleter devriminin ve tüm dünyada kitle hareketlerini denetimleri altında bulunduran Stalinist, sosyal demokrat ve küçük burjuva milliyetçi önderliklere karşı verilen mücadelenin ayrılmaz bir parçasıdır.

14. Bütün bu sayılanlar Geçiş Programı'nda ve onun yönteminde içkin olan ilkelere. Geçiş Programı, proletaryanın iktidarı ele geçirme ve devrimci diktatörlüğünü kurma yolundaki seferberliğinin programıdır. Bu program kitleleri içinde bulundukları bilinç düzeyinde kavrar ve onları

sürekli bir devrimci seferberlik içinde daha üst bilinç düzeylerine sıçratmayı hedefler. Devrimci Marksist partiler ve IV. Enternasyonal de ancak bu sürecin bilinçli birer ifadesi olabilir.

IV. Enternasyonal'in kurulmasını zorunlu kılan ve ona hayat veren bu ilkelere bakıldığında, tümünün hala geçerli olduğu ve öngörülerinin tarih tarafından doğrulandığını görebiliriz. Kapitalizm hala tüm dünyayı egemenliği altında tutmaktadır ve emperyalizm insanlığı barbarlığa sürüklemektedir, hatta dünyanın çeşitli yerlerinde barbarlığın ilk örnekleri yaşanmaya başlamıştır. İnsanlığı bu uçurumdan geri çevirebilecek yegane çözüm hala proletaryanın önderliğinde gerçekleştirilecek sosyalist devrim ve bu devrimle birlikte sınıfların ve devletlerin yokoluşu sürecini başlatacak olan sosyalizmin inşasıdır. Buna karşılık proletarya bu görevi yerine getirebilmesini olanaklı kılacak bir önderliğe sahip değildir. Kuruluş ilkelerinde öngörüldüğü üzere, Stalinist bürokrasi SSCB'yi ve II. Dünya Savaşı sonrasında kurulan öbür işçi devletlerini yıkıma sürüklemiş ve kendi ölümcül krizini nihai noktasına ulaştırmıştır. Ancak buna rağmen işçi hareketi üzerindeki reformist ve bürokratik kontrol tümüyle yok olmuş değildir. 1989 devrimleriyle birlikte Stalinist partiler çözülüp dağılmış olmakla birlikte, çeşitli kılıklar içinde kitle hareketi üzerindeki denetimini korumaya ve onu burjuvaziye ve emperyalizme bağlamaya devam etmekte, işçi hareketi için yeniden "umut" haline gelmeye çalışmaktadır. Sosyal demokrasi de emperyalist kriz koşullarında burjuvazinin emekçi yığınlar üzerindeki saldırısının ajanlığını yaparak kitlelerin nezdinde büyük prestij erozyonuna uğramakla birlikte, çalışan yığınların bilincine egemen olan demokratik yanılmalardan yararlanma gayreti içindedir. Öte yandan, Stalinist ve sosyal demokrat aygıtların, özellikle partilerin, çözülmesinden yararlanan küçük burjuva milliyetçi akımlar önderlik boşluğunu doldurabilmektedir. Dolayısıyla, proletaryanın içinde bulunduğu önderlik kriz hala sürmekte, üstelik günümüzde derinleşerek daha şiddetli bir karakter kazanmaktadır. Bu açıdan devrimci Marksistlerin her türden reformist, bürokratik ve ulusalcı akıma karşı mücadelesi hala yakıcı bir önem taşımaktadır. Kısacası çağımızın (emperyalist çağ) ve yaşadığımız dönemin (reformist, bürokratik ve ulusalcı önderliklerin egemenlik dönemi) temel özellikleri sürmektedir ve bu çağın ve dönemin temel programı olan Geçiş Programı bir yöntem olarak tüm geçerliliğini korumaktadır. Bu da IV. Enternasyonl'in varlık nedenlerinin tüm gücüyle

sürdüğünü gösterir.

Buna karşılık, bir yandan IV. Enternasyonal'in mevcut gücsüzlüğü, öte yandan II. Dünya Savaşı sonrasında Stalinist bürokrasilerin denetiminde baştan yoz yeni işçi devletlerinin kurulması ve nihayet 1989'da Stalinist bürokrasilerin Geçiş Programında öngörülen politik devrimlerle ve devrimci Marksist önderlikler altında değil de kitlelerin kendiliğinden demokratik atılımlarıyla yıkılması, kimi devrimci Marksist ve Troçkist kesimlerde Enternasyonal'in kuruluşu ve bugün varolmasına ilişkin şüpheler yaratmıştır. Örneğin bazıları IV. Enternasyonal'in kurulmasının Troçki'nin en büyük hatalarından biri olduğunu iddia ederken, bazıları da Troçki'nin temel öngörüsünün (II. Dünya Savaşı içinde proletaryanın ayaklanarak Stalinist bürokrasiyi ve empenyalist egemenliği yıkma potansiyeli) doğrulanmadığı gerekçesiyle Enternasyonal'in varlık gerekçesinin ortadan kalktığını ileri sürmektedir. Biz bu tip yargılara katılmıyoruz.

IV. Enternasyonal'in kurulması, Troçki'nin ve dünya devrimci Marksist hareketinin en büyük başarılarından biridir. Evet Enternasyonalimiz işçi sınıfının son derece büyük yenilgiler almakta olduğu bir dönemde kurulmuştur. Ancak proletaryanın, Stalinist, Sosyal Demokrat, emperyalist ve faşist güçlerin elbirliğiyle sürüklendiği bu olumsuz gidişattan kurtarılabilmesi, güçlerinin dağılmasının engellenmesi ve devrimci bir direniş hattına çekilebilmesi için IV. Enternasyonal'in kurulması mutlak bir zorunluluktur. Kaldı ki bu direniş mücadelesi, Stalinist bürokrasinin hergün biraz daha yıkıma uğrattığı Ekim devriminin kazanımlarının korunması mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıydı. Bu amaçla tüm devrimci Marksistlerin dünya işçi sınıfı mücadelelerinin Komünist Manifesto ve özellikle de Ekim Devriminden sonraki tüm derslerini içeren bir program etrafında birleştirilmesi gerekiyordu. Marksizmin bütün bu kazanımlarının, işçi sınıfının ve onun öncüsünün politik hafızasından uluslararası sosyalist devrim görevini silmeye çalışan Stalinizmin ve tüm öbür karşı devrimci aygıtların saldırılarına karşı korunması gerekiyordu. Bu nedenle de, devrimci bir dünya programının (Geçiş Programı) üzerinde sağlam bir enternasyonal örgütün kurulması kaçınılmaz ve zorunlu bir görevdi.

IV. Enternasyonal olmasaydı, her ülkedeki öncü o ülkenin ulusal koşullarının belirleyici eğilimlerine terk edilmiş olacaktı, proletaryanın mücadelesinin tarihsel boyutunu (dünya devrimi) kaybetmelerine izin verilmiş

olacaktı ve Stalinizmin ve sosyal demokrasinin revizyonist ve bürokratik saldırılarına karşı direnebilmelerinin koşulları zayıflatılmış, hatta yokedilmiş olacaktı. Marksizmin ve Bolşevizmin tüm kazanımlarının korunabilmesi, Stalinist tek ülkede sosyalizm sözde teorisine karşı mücadelenin sürdürülebilmesi ve tüm revizyonist ve reformist politikalara (sosyal faşizm çizgisi, Halk Cepheci politikalar, vb.) karşı devrimci hattın korunabilmesi ancak IV. Enternasyonal'e mümkün olmuştur.

Revizyonizmin IV. Enternasyonal üzerindeki tahribatı

IV. Enternasyonal'in kuruluşunu izleyen elli yıl boyunca, dünya devrimci sürecinde pek çok ayaklanmalar ve devrimler yaşanmış, bu arada çeşitli ülkelerde devrimci Marksizmin önderliğinde olmasa da burjuvazi mülksüzleştirilmiştir. Ne var ki bütün bu devrimci atılımlara rağmen IV. Enternasyonal sürekli bir güçsüzlük ve kriz içinde kalmıştır.

Bu krizin temel nedeni, karşı devrimci bürokratik aygıtların kitle hareketi içindeki gücünü korumasını sağlayan nedenlerin aynısıdır. Dünya proletaryasının II. Dünya Savaşının öncesinde aldığı yenilgiler ve yaşadığı gerilemeler, Enternasyonal'in ilk yılları boyunca da sürmüş ve bunun yarattığı kriz nedeniyle kadrolar büyük oranda aydın ve propagandist nitelikli olarak kalmıştır. Savaştan sonra karşıdevrimci aygıtların pekişmesi, bunların kitle hareketi üzerindeki denetimlerini güçlendirmiş ve bunun sonucunda da Enternasyonalist kadrolar akıntıya karşı kürek çeken marjinal ögeler olmaktan kurtulamamışlardır.

Ancak bu arada, bürokrasinin artan gücüne ve Enternasyonal'in tüm zayıflığına karşın, bazı ülkelerde seksiyonlar görece de olsa büyümeyi başarmışlar, hatta Bolivya'da devrimi gerçekleştirebilme olanağı elde edilmiştir. Bunun kaynağı, savaştan sonra sınıf mücadelesinde, özellikle Doğu Avrupa'da yaşanan ciddi yükselişler olmuştur. Bu yükselişler sırasında, kitlelerin talepleri ile bu kitlelerin henüz kendi mücadele örgütleri olarak gördükleri Stalinist ve sosyal demokrat aygıtlar arasında antagonizmalar gelişmiştir. Büyümenin yaşandığı yörlerde devrimci Marksistler sürece müdahale ederek kitlelerin öncü sektörleri içine nüfuz etmeyi başarmışlardır. Ne var ki, IV. Enternasyonal'in o dönemdeki Pabloğu önderliği esas olarak revizyonist bir çizgi izlemiş ve Enternasyonal için büyük bir fırsatın kaçırılmasına yol açmanın yanı sıra, dünya hareketini etkileri çok uzun sürecek bir yozlaşmaya doğru sürüklemiştir.

1951, Enternasyonalimiz açısından kritik bir dönüm yılı olmuştur, öyle ki IV. Enternasyonal'in tarihini bu yıl itibarıyla Pablocu revizyonizm öncesi ve sonrası olarak ikiye ayırmak mümkündür. Aslında, bu dönüm anından önce Troçki'nin ölümüyle (Ağustos 1940) birlikte Enternasyonal daha önce de ciddi bir kriz yaşamıştı. Önderimizin ölümü, genç ve deneyimsiz militanlardan oluşan Enternasyonal'de çok ciddi bir önderlik boşluğu yaratmış, dolayısıyla savaş sonrası dönemde dünya hareketimizin güçlü adımlarla ilerleyebilmesine önemli bir darbe vurmuştu. Troçki'nin Stalinist bürokrasi tarafından katledilmesi, yalnızca bir öc alma eylemi değil, ama çok daha önemlisi karşı-devrimci bir planın uygulamaya konmasıydı: Savaş sonrası devrimci yükselişi, ve tabii dolayısıyla IV. Enternasyonal'i tarihsel önderinden yoksun kılmak, böylece devrimci Bolşevik geleneğin sürekliliğini yoketmek. Eğer IV. Enternasyonal kurulmamış olsaydı, Stalinizm belki de bu hedefine ulaşmış olacaktı. Ancak hal ne olursa olsun, Troçki'nin katli Enternasyonalimizi sınıf mücadelesinin çok derin deneyimine sahip önderinden yoksun bırakmış ve onu II. Emperyalist Savaş sonrası ortaya çıkan yeni ve devasa sorunlar karşısında güçsüz kılmıştır.

Örneğin, bu sorunlardan bazıları şunlardı: Emperyalistlerarası savaşın karşıdevrimci savaşla bütünleşmesi; Almanya'nın bölünerek işgal edilmesi ve böylece Avrupa devriminin merkezinin on yıllarca sürececek bir dönem için ortadan kaldırılması; Avrupa'nın bir bölümünün SSCB tarafından işgal edilmesi; SSCB tarafından işgal edilen devletlerin bürokratik işçi devletleri haline dönüştürülmesi; Marshall planı; Avrupa kapitalizminin yeniden inşası ve ekonomik yükselişi; vb. Troçki'nin ölümünden sonra IV. Enternasyonal'in bütün bu sorunlara getirdiği yanıtlar, sekte ve kısmi deklerasyonların ötesine geçememiştir.

Savaş sırasında Enternasyonal'in önderliğini pratik olarak elinde bulunduran Amerikan seksiyonu SWP (Socialist Workers' Party-Sosyalist İşçi Partisi), Enternasyonalimizin yeniden inşasında ileri bir rol oynamışsa da, kendisini önderliğin merkezi haline getirmeyi reddetmiş, böylece savaş sonrasında önderlik Avrupalı yeni şeflerin, başta Michel Pablo'nun eline geçmiştir.

Ancak ne olursa olsun, gerek varlığı, gerek metodu ve programı ve herşeyin ötesinde de Lenin ve Troçki'nin öğretisine sıkı sıkı bağlılığıyla IV.

Enternasyonal işçi hareketi içinde, gecikmeli olarak da olsa, bütün bu sorunlara Marksist yanıtlar getiren yegane akım olmuştur.

Yeni önderliğin, özellikle de Fransız ve İngiliz seksiyonların zaman içinde olgunlaşmasıyla birlikte, Enternasyonalimiz de yavaş yavaş, Troçki'nin katlinin yolaçtığı önderlik bunalımını aşmaya başlamıştır. Bununla birlikte bu seksiyonlar da, uzun süre çözülemez olarak kalan sorunlar nedeniyle zaman zaman krizler yaşamış ve bu krizler Pablo ve uluslararası önderliğin uyguladığı yöntemler nedeniyle şiddetlenmiştir. Bu yöntemlerin başında da, sorunların gerçekten üstesinden gelmeye çalışmak yerine, Uluslararası Sekreterliğin yanılmaz önderlerinin seksiyonlara sürekli talimatlar vermesi olmuştur.

Önderlik krizinin üstesinden gelme sürecinin önü, Pablocu revizyonizm tarafından aniden kesilmiştir. Soğuk Savaşın ve Stalinist egemenlik altındaki yeni bürokrasilerin basıncı, sınıf mücadelesi içinde şekillenmemiş olan genç önderlik üzerinde yıkıcı bir etkiye bulunmuş, yavaş yavaş gelişme ve olgunlaşma süreci kesintiye uğramıştır. Pablo'nun hedeflediği yıkım gerçekleşmemişse de, Enternasyonalimiz parçalanmıştır.

Bunun nedeni, Enternasyonal önderliğinin o dönemde esas olarak entellektüellerden oluşması ve Stalinizmin ve kitle hareketinin resmi önderliğinin basıncına karşı koyamamış olmasıydı. O dönemde Stalinizm, yeni işçi devletlerinin denetimini elinde bulundurması ve Amerikan emperyalizminin soğuk savaş saldırısına karşı koyuyor olması bakımından, birçok kesim tarafından muktedir bir güç olarak görülüyordu. Bir yandan emperyalizmin karşı saldırısının, öbür yandan doğu Avrupa ülkelerindeki bağımsız ve devrimci seferberlikleri çok daha etkili bir biçimde bastırmak için bu ülkeleri işgal eden Stalinizmin basıncı altında kalan Pablo, Stalinizme ve işçi hareketinin bütün öbür küçük burjuva önderliklerine tümüyle teslim oldu. Pablo şunu söylüyordu: Soğuk savaş Stalinist komünist partilerini iç savaşa ve işçi devrimlerine zorlayacaktı; üstelik onların iktidarı artındaki “geçiş dönemi yüzyıllar sürecekti”; dolayısıyla Troçkistlerin görevi, bu partilere katılmak (“entrism sui generis” denen bir “özel tip” entrizm uygulaması) ve onların iktidar süreçlerinde görev üstlenmek olmalıydı. GFerçekte Pablo'nun bu entrizm politikası ve “yüzyıllar sürececek geçiş dönemi” teorisi, Stalinizmin hizmetindeki genel bir dünya kavrayışının Troçkist saflara bir başka yoldan sokulmasından başka birşey

değildi. Öyle ki Pablo, IV. Enternasyonal'in seksiyonlarının inşa stratejisi olarak, onlardan kitle hareketi içindeki karşıdevrimci önderliklere, yani Stalinizme karşı verdikleri uzlaşmaz mücadelelerinden vazgeçmelerini öneriyordu.

Pabloculuk Enternasyonal üzerinde ağır tahribatlar yaratmıştır. Sadece Stalinizme teslim olmamakla kalmamış, kitle hareketini denetleyen bütün önderlikler karşısında teslimiyet bayrağını çekmiştir. Bu teslimiyet şu gerekçenin arkasına gizlenmiştir: Kitle hareketinin basıncı o denli güçlüdür ki, bu basınç tüm önderlikleri sürekli bir biçimde merkezci devrimci bir hatta doğru itmektedir, bu da bu önderliklerin giderek daha ilerici ve sonuçta bilinçsiz Troçkist tutumlar almasına yol açacaktır. Bu tezle Pablocu önderlik, IV. Enternasyonalizmin şanlı ve lekesiz bayrağına, oportünizm ve ihanet çamurunu bulaştırmaya çalışmıştır.

Pablocu ihanet en önemli sonucunu Bolivya'da vermiştir. Bu ülkede, Pablocu önderlik tarafından yönlendirilen Enternasyonal seksiyonu POR (Partido Obrero Revolucionario-Devrimci İşçi Partisi), Menşeviklerin Rus devrimi sırasındaki, sosyal demokrasinin I. Dünya Savaşı öncesindeki ya da Stalinistlerin Çin, Almanya ya da İspanya'daki ihanetlerine eşdeğer bir ihanette bulunmuştur. Bolivya'da Nisan 1952'de, Troçkizm tarafından eğitilmiş olan işçi sınıfı, o güne değin görülen işçi devrimlerinin belki de en mükemmelini başlatmışlardı; burjuva ordusunu dağıtmışlar, oluşturdukları işçi ve köylü milislerini ülkenin tek iktidar odağı haline getirmişler ve işçi hareketi ile milisleri merkezileştirmek üzere Bolivya İşçi Merkezi (COB-Centrale Obrera Boliviana) adlı bir kitle seferberlik organı oluşturmuşlardı. COB'un denetimini elinde bulunduran bürokrasi ise iktidarı ulusal burjuva partisi MNR'ye (Movimiento Nacional Revolucionario-Ulusal Devrimci Hareket) teslim etmişti. buna karşılık Bolivya Troçkizmi de çok güçlüydü; işçi ve kitle hareketinde önemli bir etkiye sahipti; ordunun dağılmasına yol açan halk ayaklanması sırasında işçi sınıfının önderliğinde önemli bir yer işgal ediyordu. İşte tam bu süreçte, Pablo'nun önderliğindeki Uluslararası Sekreterlik, burjuva hükümetine eleştirisel destek vermek gibi hain ve reformist politik hat benimsedi ve bu da kaçınılmaz olarak devrimin yenilgisine yol açtı. Bolivya Troçkizminin bugüne kadar uzanan ve pek çok başka Latin Amerika ülkesini etkileyen krizinin altında işte bu ihanet politikası yatmaktadır. Pablocu

revizyonizmin gerekçesi gene aynıydı: Kitle hareketinin etkisiyle sola itilen MNR sosyalist devrimi gerçekleştirmek zorunda kalacaktı!

Pabloculuk Bolivya devrimini bir burjuva hükümetinin eline teslim etmekle kalmadı, ihanetlerini Fransa'ya ve doğu Almanya'ya kadar yaygınlaştırdı. 1953'te Fransa'da Stalinistlerin isteğinin dışında geniş bir genel grev patlak vermişti. Pabloculuk bu gelişme karşısında sadece Stalinist Komünist Partisine "entrizm" uygulamasıyla yetinmedi, ama aynı zamanda KP'nin mücadeleye ihanetini destekledi. Aynı tutumu, Doğu Avrupa'da başlayan politik devrim karşısında da aldı. Doğu Almanya'da işçiler Berlin'de bürokrasiye karşı genel greve çıktıklarında ve Rus tankları gelip grevi ezdiğinde, Uluslararası Sekreterlik Kızıl Ordu'nun çekilmesi talebine karşı çıktı ve böylece bürokrasinin Doğu Almanya proletaryası üzerindeki baskısını destekler bir tutum takındı. Aynı şeyi, Macaristan'da işçilerin bürokrasiye karşı başlattıkları mücadele sırasında da yaptı.

Bu revizyonist sapmayı nihai teorik ve politik sonuçlarına ulaştıran Pablo olmakla birlikte, revizyonizm onunla birlikte sona ermemiştir. Enternasyonalimizi sürekli bir krizin içine sürükleyen bu akım çok daha geniştir. Tüm revizyonist akımlar gibi o da, değişik renk ve eğilimlerin ilkesiz bir cephesi halindedir. 1951'de Enternasyonal'in önderliğini ele geçiren bu akım, son kırk yıldan bu yana kitle hareketlerinin bürokratik önderliklerine ya da küçük burjuva yönetimlerine sistematik bir teslimiyet politikası izlemektedir. Bu tip önderliklere karşı uzlaşmaz mücadele ilkesini, insanlığın içine sürüklenmiş olduğu devrimci önderlik krizine çözüm olarak devrimci Marksist partiler inşa etme mücadelesini tümüyle terketmiş durumdadır. Bu nedenle revizyonizm, bürokratik ve küçük burjuva önderlikleri reddetmek yerine, sistematik olarak onlara uyarlanmış, oportünist akımları ilerici diye tanımlamış ve kendini bu akımların sol kanadı haline dönüştürerek, bu akımların dışında bağımsız Troçkist faaliyeti tümüyle terketmiştir. İlkesiz bir cephe olması nedeniyle, revizyonist akımın tarihi içinde önderliği çeşitli değişik kişi ve görüşler eline geçirebilmiştir. Ama bütün bu değişik önderlerin, kişilerin ve görüşlerin ortak bir noktası vardır ve bu nokta, işçi ve emekçi hareketini parçalayan ve kitlelere ihanet eden oportünist akımlara teslimiyettir. Bu nedenledir ki revizyonizm ilk evresinde, Stalinizmin çeşitli biçimleri olan Titocula ve Maoizme uyarlanmış ve gene bu nedenle Bolivya'da MNR'ye teslim ol-

muştur. İkinci evresinde ise Castroculuğa uyarlanmıştır.

İktidara eline geçirdiğinde Castroculuğun doğrudan Stalinist bir akım değil de kitle hareketi içinde bir küçük burjuva önderlik olması, revizyonizme 1960'dan günümüze kadar bu teslimiyetini haklı göstermenin gerekçesini oluşturmuştur. Bu nedenledir ki revizyonizm Küba devletini, bir bürokratik işçi devleti olarak değil, bir devrimci işçi devleti olarak tanımlamıştır. Revizyonizmin bu alandaki teslimiyeti çeşitli aşamalardan geçmiştir. Önce IV. Enternasyonal'i Küba da inşa etmenin karşısında durmuştur. Ardından Birleşik Sekreterlik tüm Latin Amerika'da Guevarist gerillacılı bir çizgi benimsemiştir. Ve bu sapma Avrupa'ya kadar yaygınlaştırılarak, buradaki "yeni öncüler" denen küçük burjuva aşırı solculuğuna teslim olunmuştur. Aynı uygulama Nikaragua devrimi sırasında tekrarlanmış ve burada da küçük burjuva FSLN (Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi) iktidarına arka çıkmıştır. Buradaki ihanet öyle bir doruk noktasına ulaşmıştır ki, Nikaragua'da IV. Enternasyonal'in inşasına karşı çıkan Mandelci Birleşik Sekreterlik revizyonizmi, sürekli devrim için mücadele eden Troçkist partinin ve devrim için savaşan uluslararası Simon Bolivar Tugayları'nın militanlarını tutuklayarak Panama polisine teslim eden FSLN hükümetinin bu karşıdevrimci uygulamasını desteklemiştir.

Revizyonizmin üçüncü ve nihai evresini, Avrokomünizme ve hemen ardından da Gorbaçovculuğa teslimiyet oluşturmuştur. 1970'lerin sonları ile 1980'lerin başları, Avrupa'daki önde gelen Stalinist Komünist Partilerin (başta İspanya, İtalya ve Fransa KP'leri), kendi bürokratik "rüşlerini ispat ederek" Moskova'dan kopmaya başladıkları, bu amaçla Stalinizmin sözde bir eleştirisiyle programlarından proletarya diktatörlüğü hedefini çıkarttıkları, "insancıl bir sosyalizm" adına burjuva demokrasisine bağlılıklarını açıkça ilan ettikleri bir dönem oldu. İşçi sınıfının önderliği içinde sosyal demokrasiyle birlikte tarihsel bir yere sahip olan bu partilerin "Avrupa Komünizmi" adını verdikleri bu eğilim, devrimci kitle seferberliklerinin önünü kesme ve işçi sınıfı içinde burjuva demokratik yarılsamalar yaratma girişiminden başka birşey değildi, bir bakıma Stalinist ideolojinin avrupa koşullarındaki kaçınılmaz sonucuydu. Birleşik Sekreterlik revizyonizmi bu gelişme içinde de derhal bir "yeni öncü" sektör keşfetti: Demokratik yarılsamaların peşinden giden işçi aristokrasisi ve onun ideolojik öncülüğünü yapan Avrokomünist akımlar. Ve böylece Le-

ninist-Troçkist proletaryanın devrimci diktatörlüğü programını terkeder-
rek, burjuva hukuk normlarına dayalı “Sosyalist Demokrasi” tezini kabul
etti. Böylece artık Troçkist partilerden proletaryanın devrimci şiddetini
örgütlemeleri değil, tüm gerici ve karşıdevrimci akımlara da “tam özgür-
lük” getirecek olan bir burjuva hukuk sistemi yaratmaları istenecekti. Bu
bizzat artık, Pablo sonrası bağımsız Troçkist partilerin varlığını da sorgu-
layan bir sürecin başlangıcını oluşturdu.

Nitekim Gorbaçovculuğa teslimiyet revizyonizmin son halkasını oluş-
turdu. Moskova bürokrasisi varlığını koruyabilmek için kapitalizme dö-
nüş sürecini (bütün iç çelişkileriyle birlikte) başlattığında Gorbaçov eko-
nomik alanda perestroika (yeniden yapılanma) ve politik alanda glasnost
(açıklık) ilkelerini ilan etti. İşte bu noktada Birleşik Sekreterlik revizyo-
nizmi, kapitalizmin restorasyonu anlamına gelen perestroika politikasını
desteklememekle birlikte, belirli burjuvademokrasisi kurumlarının tesisi
anlamına gelen glasnost politikasına destek verdi ve hatta bunu bürokra-
sinin bir kanadı tarafından başlatılan bir politik devrim olarak algıladı.
Revizyonizm bir kez daha bürokrasi içinde “ilerici” bir kanat keşfetmiş
ve derhal ona uyarlanma sürecine girmişti. Söz konusu olan bürokrasi-
ye ve onun her türlü restorasyon girişimine karşı, politik devrim, prole-
taryanın devrimci diktatörlüğü ve Sovyet demokrasisi programıyla karşı
çıkma ve bu uğurda IV. Enternasyonal’in Rusya’da inşa etmek değil, çe-
şitli bürokratik ve küçük burjuva akım ve eğilimlerle ittifaklar kurmaktı.
Mandelci revizyonizm bu politikasını Gorbaçov’un ardından ve Stalinist
diktatörlüklerin çöküşünden sonra da sürdürdü ve sürdürmektedir.

Bugün revizyonizm, Stalinist partilerin çeşitli bürokratik artıklarıyla
ittifaklar kurarak, dahası onlarla birlikte yeni partiler kurarak ya da onla-
rın kurdukları partilere katılarak Troçkizmin tasfiyesini sürdürmektedir.
İtalya, Almanya ve İspanya’da Birleşik Sekreterlik seksiyonları kendilerini
feshederek, eski Stalinistlerle kaynaşmış durumdadır. Brezilya’da Birleşik
Sekreterlik seksiyonu, burjuva demokrasisinin savunuculuğunu üstlenen
Lula reformizminin organik bir parçasıdır. Meksika’da küçük burjuva de-
mokratı Cardenas’ın desteklemektedirler. Türkiye’de Mandelciler liberal
demokrasi hayalleriyle sağa savrulan eski Stalinistlerin oluşturduğu Bir-
leşik Sosyalist Parti’nin içindedir... vb. vb.

Bütün bu tasfiye süreci doğal sonucuna yaklaşmaktadır: Birleşik Sek-

reterliğin 14. dünya kongresinin yaklaşmakta olduğu bugünlerde, IV. Enternasyonal'in tasfiye edilmesi önerisi ortaya atılmıştır ve bu öneri revizyonist kamp içinde ciddi ciddi tartışılmaktadır. Revizyonizm Birleşik Sekreterliğin tasfiyesine karar verebilir, ancak bu IV. Enternasyonal'in sonu olmayacaktır, çünkü on yıllardan beri onun inşası için mücadele eden ve ortodoks Troçkizmi bağrında toplayan bir akım ve dünya örgütü vardır: Uluslararası İşçi Birliği-Dördüncü Enternasyonal (LIT-QI - Liga Internacionalista de los Trabajadores-Quatrieme Internationale)

Revizyonizme karşı mücadele ve LIT'in kuruluşu

Pablocu revizyonizm Enternasyonalimiz içinde en beter krizi yaratmakla kalmadı, ama aynı zamanda kendisine karşı güçlü bir direniş mücadelesi doğmasına neden oldu. Ne yazık ki bu mücadeleye uluslararası düzeyde sınanmış bir önderlik öncülük etmiyordu. Bu nedenle, direniş mücadelesi giderek güçlenmekle birlikte, ulusal, bölgesel ve parçalı bir karakter taşıdı. Pek çok ulusal parti ya da uluslararası veya bölgesel eğilim revizyonizme karşı direnmiştir. Bu nedenle de revizyonizme karşı mücadelenin tarihi son derece canlı, zengin ve sınıf mücadelesi süreciyle yakından ilişkilidir.

Pabloculuğu, Troçkist ilkelere ihanet eden bir revizyonist akım olarak tanımlayan ilk kesim Fransız seksiyonu PCI (Parti Communiste Internationaliste-Enternasyonalist komünist parti) olmuştur. İlkeli mücadeleyi tek başına başlatan Fransız seksiyonuna kısa bir süre sonra, Bolivya partisi dışındaki (parti içindeki tarafsız bir tutum alan Lora grubu dışında) bütün öbür Latin Amerika Troçkist partileri de katıldı. Kasım 1953'te, en prestijli ve etkileyici geleneğe sahip Troçkist Parti olan Amerikan SWP'si de Pablocu revizyonizme karşı bayrak açtı. Böylece, Pablocu Uluslararası Sekreterliğin dışında Uluslararası Komite oluşturuldu.

Ne var ki UK, SWP'nin etkisiyle, hiçbir zaman revizyonizme karşı basit bir birleşik cephe olmanın ötesine geçemedi. Revizyonizmi kesin olarak bitirebilmek amacıyla onu safların dışına atmak ve IV. Enternasyonal'i militan ilkeler üzerinde yeniden inşa edebilmek için gerekli olan sağlam ve merkezi önderliği hiçbir zaman sunamayan UK yarı-bitkisel bir yaşam sürdü. Bu arada Latin Amerikalı Troçkistler SWP'nin, ulusal Troçkizmle rin toplamından oluşan federal bir uluslararası merkez anlayışına sistemli olarak mücadele verdiler.

UK tüm dünyadaki Troçkistlerin yüzde 80'inden fazlasını kendi etrafında toplamıştı, ancak onun içinde başı çeken parti olan SWP'nin bu anlayışı nedeniyle revizyonizme nihai darbe indirilemedi. SWP'nin bu ulusalcı politik çizgisini, 1956-59 arasında Pabloculuğa karşı yeni bir tutum alma evresi izledi. Macar devriminin ve ardından Küba devriminin etkisiyle (artık Mandel'in başını çekmekte olduğu) Pablocu revizyonizmin giderek düzelmekte olduğunu savunan SWP hızlı bir dönüş gerçekleştirdi ve 1963'te (artık açıkça revizyonist olarak tanımlamaktan vazgeçtiği) Uluslararası Sekreterlik ile birleşti. (Bundan sonra US adı terkedilecek ve Birleşik Sekreterlik adı alınacaktı.) UK içinde krize yol açan ve onun güçlerinin dağılmasına neden olan bu dönüş sonucunda revizyonizm, hem de en zayıf olduğu anda kendini kurtarmayı başardı.

SWP'nin UK'den koparak Pabloculuğun hizmetine girmesinde etkili olan temel olgu, henüz Stalinist olmayan Castrocu küçük burjuva önderliğince gerçekleştirilen Küba devrimiydi. Tarih açısından yepyeni bir olgu olan bu devrime yeterli bir açıklama getirmeyen Troçkist hareket ve özellikle de UK ciddi bir krize sürüklendi. En genel haliyle bu devrim, Troçki'nin küçük burjuva önderliklerin olağanüstü koşullar altında burjuvaziye karşı kendi isteğinin ötesinde bir devrimci konuma itilebileceği yolundaki öngörüsüne uyuyordu. Burdaki asıl karmaşa, Castrocu önderliğin Stalinist olmamasından kaynaklanıyordu. Troçkist hareket içinden hiçbir akım bu yeni ve karmaşık olguya ilkeli bir yanıt verememişti; yani hiç kimse şu ilkeli bütünsel tahlili yapamamıştı: Burjuvazinin mülksüzleştirilmesiyle küba bir işçi devleti haline gelmiştir, ancak bu, son derece ulusalcı (o dönemde bu ulusalcılığın ilerici bir yanının olmasına karşın) bir küçük burjuva önderliğin altında gerçekleşmiştir ve bu da daha doğuştan bürokratik yeni bir işçi devletinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu nedenle, 26 Temmuz hareketi ya da Küba Komünist Partisi ister küçük burjuva ister bürokratik bir parti olsun, görevimiz Küba'da politik devrimdir ve bunun için hızla bir Troçkist parti inşa edilmelidir. Bir başka deyişle, herhangi bir küçük burjuva parti Stalinist değil diye, hatta antis-talinist olsa bile, bu niteliğini yitirmiş olamazdı.

Küba devrimi, Geçiş Programı'nda "oldukça küçük bir olasılık" olarak öngörülen ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra Doğu Avrupa ülkelerinde görülen olgunun kendisiydi. Küba önderliğin Stalinist olup olmaması sade-

ce ikincil bir sorundu. UK içinde, SWP'nin de dahil olduğu bazı kesimler Küba'nın bir işçi devleti olması olgusunun ve Castroculuğun devrimci karakterinin altını çizerek, burada bir Troçkist partinin inşasını gereksiz gördüler. Diğer kesimler ise, Küba'da bir işçi devletinin kurulmuş olduğunu reddettiler ve Castro önderliği ile 26 Temmuz Hareketinin küçük burjuva ve oportünist karakterini vurgulayarak burada bir Troçkist partinin inşasından yana oldular. SWP'nin UK'den kopuşu, Küba devrimi konusunda doğru ve ilkeli bir sonuca ulaşılmasını geciktirmiş ve genel karmaşanın derinleşmesine yol açmıştır.

Pabloculuk için Küba devrimi, revizyonizmini güçlendirmek ve Troçkist partiler inşa etme ilkesine karşı çıkışını gerekçelendirmek için bulunmaz bir fırsat oluşturdu. Revizyonizm bu olayda, önceden Stalinizme bahşettiği sosyalist devrime öncülük etme görevini Castroculuğa devretmenin olanağını buldu. Bir başka deyişle revizyonizm, aynı çizgi üzerinde kalmak kaydıyla yeni bir yola girdi: 1950'lerde devrimin ve devrimci partiler oluşturmanın yolunun Stalinizmden ve kitle hareketinin tüm öbür küçük burjuva önderliklerinden geçtiğini söylerken, 1960'larda devrimci partilerin bizzat kendisi devrimci bir önderlik olan Castorculuk tarafından oluşturulduğunu savunmaya başladı. Moskova ile Pekin arasındaki ayrılık Uluslararası Sekreterliği bir ara aynı vasıf ve görevleri Maoizme devretmeye yöneltmişti; 1980 ve 90'larda da görevi bu kez Gorbaçovculara, Stalinizm artıklarına ve sağ merkezci küçük burjuva popülistlerine yükleyeceklerdi.

Bütün bu süreçte en tahrip edici rolü, revizyonizmin Küba devrimine ve Castroculuğa ilişkin bu antitroçkist tezleriyle tümüyle uyuşması oldu. Böylece SWP, US ile birleşerek BS'yi oluşturdu. Birçok doğru tutumun, bu arada Küba devletinin sınıf karakterini doğru biçimide işçi devleti olarak tanımlamanın örtüsü altında, gerçekte Castroculuğa teslimiyet, hatta Troçkizmin varoluş nedeninin inkarı ve bu küçük burjuva akıma karşı Küba'da ve diğer Latin Amerika ülkelerinde Troçkist partilerin inşası perspektifinin reddi yatıyordu. US ile SWP birleşmesinin zeminini, Castroculuğun Troçkizmin ve kitle hareketinin düşmanı bir küçük burjuva akım olarak kabul edilmesinin reddi oluşturuyordu.

SWP'nin bölme manevrasından sonra UK'de geride kalan kesim ise bu olguya genel bir analiz getiremedi ve konuya ilişkin bir politik hat oluştu-

ramadı; UK ancak yıllar sonra Küba'yı politik devrim gerektiren bir işçi devleti olarak tanımlayacaktı. Onun bu yetersizliği BS'nin güç kazanmasına neden olmuştu.

1960'lı yıllar Troçkist saflarda, revizyonizmin kendini toparlamasına imkan veren bir karmaşanın egemen olduğu bir dönem oldu. 1968'de patlak veren yeni devrimci dalga, BS ve UK içinde toplanmış Troçkistleri bu gelişmeye bir yanıt vermeye zorladı. Fransa'da gelişen 1968 genel grevi, aynı yıl Çekoslovakya'da başlayan politik devrim süreci (Prag Baharı), Latin Amerika'da özellikle Güney'de şiddetlenen devrimci mücadeleler, Vietnam halkının ABD emperyalizmine karşı verdiği müthiş mücadele, bizzat ABD'de yaygınlaşan ve emperyalist orduları Vietnam'dan çekilmeye mecbur bırakan kitle seferberlikleri, gerek BS gerekse UK içinde çok ciddi tartışmalara ve kamplaşmalara yol açtı.

1969'de Birleşik Sekreterlik içinde, BS çoğunluğu ile daha sonraları Leninist-Troçkist Fraksiyon adını alacak olan bir eğilim arasında son derece ciddi bir çatışma başladı. Bir süre sonra hizip savaşına dönüşen bu mücadele BS'yi pek çok kez parçalanmanın eşiğine getirdi. 1969'daki 9. Dünya Kongresi'nde BS çoğunluğunun Latin Amerika'ya ilişkin gerilla stratejisine karşı çıkışla başlayan bu mücadele kısa bir süre sonra, söz konusu olanın sadece bir konjonktür tartışması değil, ama Enternasyonal'in tüm metot ve program sorunlarını kapsayan bir çatışma olduğunu açığa çıkardı. Her zaman olduğu gibi bu noktada da temel tartışma konusu, Troçkist partilerin hızla inşa edilmesi ve bunun için de kitle hareketi içindeki oportünist akımlara karşı uzlaşmaz bir mücadele verme sorunuydu. Tıpkı ellili ve altmışlı yıllarda olduğu gibi bu aşamada da revizyonizm Troçkist partilerin inşasını arka plana itiyordu, ama bu kez teslim olduğu akım Latin Amerika'daki Guevarist gerillacılık ve küçük burjuva Castro oportünizmi ile onun Avrupa'daki takipçileriydi.

Bir yandan BS'nin revizyonist çoğunluğuna karşı sürdürülen mücadele güçlenirken, bir yandan da sınıf mücadelesinde yeni temel gelişmeler gerçekleşiyordu. Bu arada Leninist Troçkist Hizip'in içinde yer alan Amerikan SWP'si, sağa doğru kaymaya ve ayrılık noktalarının tüm derinliğine karşın BS çoğunluğuyla uzlaşmaya yönelmişti; ama öte yandan LTH'nin parti inşası stratejisine sarılmış kanadı revizyonizme karşı mücadelesini giderek şiddetlendiriyordu. SWP önderliği o dönemde bir değişim geçir-

miş ve eski yaşlı kadroların yerini daha genç, öğrenci kökenli kadrolar almıştı. Eski önderlik, Uluslararası Komite süreci ile Küba devrimi karşısındaki tüm hatalarına ve ulsal Troçkist eğilimlerine karşın, temel tutumları itibarıyla Troçkisti. Oysa yükselen öğrenci hareketleri içinde oluşan yeni önderlik, tıpkı Avrupa'daki önderlik gibi izlenimci ve ikameci basınçlara karşı çok daha dayanıksızdı ve hızla Castrocu politikaların etkisi altına girmişti. SWP'nin işte bu kayışı, partiyi Troçkizmin tasfiyesinin öncüsü haline getirecek ve nihayet Dördüncü Enternasyonal'den ve Troçkizmden koparak bir küçük burjuva örgüt haline gelmesine, sonuçta da parçalanarak dağılmasına yol açacaktı.

Birleşik Sekreterlik içindeki revizyonist çoğunluğa karşı mücadeleyi artık, SWP'nin tasfiyeci çizgisine karşı amansızca savaşılan Nahuel Moreno'nun önderliğindeki Bolşevik Hizip ile Leninist Troçkist Eğilim üstlenmişti. Benzer bir gelişim Uluslararası Komite içinde de yaşanıyordu. İngiltere'de Gerry Healy önderliğindeki WRP (Workers' Revolutionary Party-Devrimci İşçi Partisi), tıpkı Amerikan SWP'si gibi oportünist bir tutuma kaymış ve bu kayışa karşı direniş sonucunda da Uluslararası Komite ikiye ayrılmıştı.

Nikaragua devrimi IV. Enternasyonal için bir anlamda bir dönüm noktası oluşturdu. Somoza'nın devrilmesinden sonra Birleşik Sekreterlik çoğunluğu, FSLN'ı koşulsuz desteklemek adına Troçkizmin en temel ilkelerini dahi bir bir ayaklar altına almaya yöneldi. Nikaragua devrimine aktif olarak katılan ve devrimden sonra kurulan burjuva hükümetine karşı devrimin sürekliliği için, kitlelerin içinde bağımsız bir proleter sınıf politikası için ve IV. Enternasyonal'in bu ülkede inşası için mücadele eden ve tam da bu nedenle küçük burjuva FSLN önderliğinin tepkisini çeken Troçkist militanlara karşı burjuva hükümetini desteklemeyi tercih etti. Üstelik devrim savaşçılarından oluşan Simon Bolivar Tugay'ının bir komployla tuzağa düşürülerek Panama polisine teslim edilmesi karşısında, sadece küçük burjuva FSLN'e yaranabilmek için hükümetin yanında yer aldı.

Bu saldırı, Bolşevik Fraksiyon, Leninist Troçkist Hizip ve Uluslararası Komite içindeki devrimci Troçkist kanat için artık bardağı taşıran son ihaneti oluşturmuştu. Derhal bir ortak cephe kuran bu üç kesim, 1979'da başlattıkları girişim sonucunda 1981'de tüm ortodoks Troçkistleri bağ-

rında toplayan Uluslararası İşçi Birliği-Dördüncü Enternasyonal'i (LİT-QI; Liga Internacionalista de los Trabajadores-Quatrimo Internacionale) kurdular.

Artık Troçkizmin tarihinde yepyeni, militan bir evre başlamıştı.

LİT'in mücadele süreci

LİT'in Ocak 1982'deki kuruluş kongresinden bu yana olan sürecini başlıca şu evreler altında inceleyebiliriz: Kuruluşundan Moreno'nun ölümü olan Ocak 1987'ye kadarki evre, Arjantin Partisinin önderliğinin ağırlığında ciddi bir sapmanın ortaya çıktığı 1987-1990 dönemi ve bunu izleyen kriz ve krizin aşılması çabasını içeren evre.

1982'de kurulan LİT, kongrede de ifade edildiği gibi "Bir programa, politik çizgiye ve birleşik bir önderliğe sahip, açıkça ilan edilmiş bir parti" idi. LİT kurulduğu andan itibaren dünya ölçeğinde bir dizi kampanya başlattı ve sürdürdü. Bunların içinde en önemlisi, İngiliz ve Amerikan Emperyalizmine karşı verdiği mücadeleydi. (Malvines Krizi) Güney Amerika'da bu krizle birlikte devrimci mücadelenin yoğunlaşması ve LİT'in en önemli seksiyonunun Arjantin partisi olması (MAS), LİTönderliğinin bu ülkeye kaymasına zemin sağlayan objektif ve subjektif koşulları oluşturdu.

LİTbir yandan kendini bir dünya örgütü olarak tanıtıyor, ortodoks ve militan Troçkist unsurları hızla kendisine çekiyor, hem de dünya ölçeğindeki kampanyalarla (Örneğin Filistin devrimi için kampanya) ddi bir hareketlilik yaratıyordu. Ne var ki, esas olarak hâlâ bir Latin Amerika partisiydi ve bu durum 1985'teki I. Dünya Kongresi'nde de açıkça kabul edilmişti. Moreno LİT'in bu zaafının farkındaydı ve önderliğin ağırlıklı olarak Arjantin Partisinin elinde bulunmasından da kaygı duyuyordu. Bu nedenle, uluslararası önderliğin daha zengin bir bileşime ulaşması ve dünya partisinin başta Avrupa olmak üzere diğer kıtalara açılabilmesi için amansız bir çabaya girişmişti. Ne var ki, Arjantin'deki sınıf mücadelesinin hızla keskinleşmesi ve öbür seksiyonlarda ani ve hızlı başarıların yaşanmaması, durumun Moreno'nun ölümüne kadar (1987) az çok aynı kalmasına yol açtı.

Bununla birlikte 1987'ye değin LİTönemli gelişmeler kaydetti. Örneğin Polonya'da Dayanışmanın sol kesiminden doğan Troçkizan bir ekiple sağlam bağlar kurdu. Birleşik Devrimci Cephe taktiğini uygulayan seksiyon,

Naucopac adlı taşra örgütüyle birleşerek binlerce militanı etrafında toplayabildi. Kolombiya seksiyonu *ALuchar* adlı grupla bir sendikal mücadele birliği gerçekleştirerek önemli gelişmeler kaydetti. Brezilya seksiyonu, İşçi Partisi (PT)içinde, sendikal düzeyde ve tabanda ciddi bir güce ulaştı.

una karşılık krizler de yaşandı. Örneğin, Kolombiya önderliğinin partiyi *ALuchar* içinde eritme girişimi, Moreno'nun ölümünden kısa bir süre sonra bölünmeye yol açan bir bunalım doğurdu. Öte yandan ABDseksiyonu önderi Leon Perez'in uyguladığı bürokratik yöntemler (muhaliflerin tartışılmadan ihracı, İspanyol Prtisi üzerindeki baskıları vb.), bu önemli partie bölünmeye neden oldu.

Bu gelişmelerle birlikte, Moreno'nun sağlığında LİT, canlı bir inşa süreci yaşadı. Herşeyden önce de gerillacılığa karşı mücadele, birleşik devrimci cephe anlayışı, slogan ve taleplerin önemi, işçi kitle partileri, sınıf seferberliği içinde devrimci partinin inşa edilmesi gibi temel metodolojik konularda ulaşılan berraklık, IV. Enternasyonal'in inşasında önemli ideolojik ve politik mevziler oluşturdu. Güney Amerika ve Arjantinlikli olmakla birlikte, ileri bir önderlik kadrosunun ilk birikimini sağladı. Seksiyonlar propagandizmden kurtulup, sınıf mücadelesi içinde önemli mevzilenmeye yönelik önemli adımlar atıldılar. Ancak Moreno'nun öümü başlamış olan bu yeni sürece önemli bir darbe indirecekti.

Moreno'nun ölümünü izleyen ilk yıl başlamış olan ivmenin hızıyla devam etti. Kolombiya partisindeki kriz aşılmaya başladı, Leon Perez'in Arjantin seksiyonunda yarattığı karışıklık çözümlendi, MAS'ın yanı sıra Brezilya seksiyonu, kitle mücadelelerinde yeni mevziler edindi, İtalyan Partisi (SR)ile yeni ilişkiler kuruldu, bu arada LİT'e yeni seksiyonlar katıldı (İngiliz, Avustralya, Paraguay ve Honduras), LİTönderliği geleceğe ilişkin planlar geliştirmekte önemli adımlar attı.

Ne var ki bu arada, LİT'in metot ve teori alanındaki faaliyetlerinde belirgin bir durgunluk gözlenmeye başlamıştı. Politik kampanyaların bu bakımdan giderek zayıflaması, örneğin Çin devriminin berrak bir politikayla desteklenmesinde görülen gecikme, aslında doğmakta olan önderlik bunalımının ilk sinyalleriydi. Bu arada Arjantin'deki devrimci durumun ciddileşmesiyle birlikte bu partinin önderliğinde gelişen oportunist eğilimler, doğrudan doğruya LİT'i etkilemeye başlamıştı.

Başta Arjantin olmak üzere tüm Latin Amerika'da devrimci demokratik kazanımlar elde ediliyor ve süreç kitleleri sosyalist devrime doğru itiyordu. Latin Amerika burjuvazisi ve emperyalizm, ne yeni demokratik rejimlere istikrar kazandırabilmiş ne de kitle mücadelelerini durdurmanın yolunu bulabilmişti. Arjantin ve onun şahsında LİTönderliği, 1988-1989 seçimlerinde Latin Amerika nüfusunun % 80'inin eskisinden farklı bir biçimde oy kullanacağını ileri sürüyordu ama bu seçimler ile itle seferberlik süreçleri ve üstyapısal gelişmeler (geleneksel burjuva kurumlarının krizi, sendikal bürokrasilerin ihaneti ve işçi sınıfının özörgütlenme süreçleri) arasındaki bağıntıların kurulmasında yetersizlik gösteriyordu.

Bir yandan önderlik yetersizliği öte yandan gelişen devrimci süreç Arjantin partisini iki uçlu bir oportünizme itti. MAS, 19887 seçimlerinde, ülke tarihinde ilk kez iki milletvekili çıkarmak gibi büyük bir seçim başarısı elde etti. Ancak bunu, tüm parti faaliyetlerini seçim kampanyaları doğrultusunda odaklayarak, seçim kampanyalarını da oy toplamak hedefine yönelterek gerçekleştirdi. Bu bir yandan partiyi seçimci (elektoralist) bir oportünizme sürüklüyor, bir yandan da komünist parti ile girilen seçim ittifakı nedeniyle halk cepheci bir konuma doğru itiyordu. Tam da bu nedenle parti önderliği, seçim sonrasında patlak veren Rosaris ayaklanması ve onu izleyen ve Alfonsin'in düşmesiyle sonuçlanan kitle eylemleri karşısında aciz ve şaşkın bir konuma sürüklendi. Önderliğin ilk tepkisi bu eylemleri göz ardı etmek, onları küçümsemek oldu. Ama bir süre sonra, oportünizmin ikinci ucuna da savrulan bir çizgiye kayıldı: Rosario ayaklanmasıyla ülkede devrimci bir bunalımın başladığı tespiti ortaya atıldı. MASönderliği böylece partinin önüne acil görev olarak iktidarı ele geçirmeyi koydu. Temmuz 1989'da aynen şöyle deniyordu: "Şu anda işçi sınıfı için bir proletarya devleti yaratma şansı vardır... yani bu bir Ekim devrimi demektir. Bunu sağlamak için parti, daha fazla gecikmeden hazırlık yapmalıdır."

MAS önderliği aynı zamanda mevcut kadrolarla, yeni perspektif doğrultusunda yeniden örgütlendi ve böylece zamanla bürokratik yöntemlere başvuran bir Bonapartist önderlik yarattı. LİTönderliği, Arjantin partisinde gelişen oportünizme müdahale edebilecek bir konuma sahip değildi. Çünkü önderliğin belkemiğini esas olarak Arjantinliler oluştuyordu ve diğer seksiyonların üzerinde de aynı baskılar uygulanıyordu.

MASönderliği, kendi “devrim” hayallerini tüm LİT’e taşıyor, dünya durumuna ve LİT’in öbür seksiyonlarının analizlerine aldırış etmiyor ve Arjantin partisinin hızla kitleselleşmekte olduğu iddiasıyla iktidarı ele geçirme hazırlıklarına ağırlık veriyordu.

Temmuz 1989’da toplanan LİT’in II. Dünya Kongresi, bu hayallerin bas-kısı altında, Arjantin’de acil bir Ekim devrimi ve dünya ölçeğinde benzer devrimler öngören bir karar kabul etti. Ancak gerçeklik tamamen farklıydı: Ne Arjantin’de iktidar ele geçirilebilecek, ne de bunun olabilirliğini kanıtlayan bir politik süreç yaşanacaktı. Dünya ölçeğinde ise, 1987’de başlayan Doğu Avrupa devrimleri, MASönderliğinin öngördüğü gibi “Ekim devrimleri” değil, “Şubat devrimleri”ne benzer bir süreç izleyecekti.

Bu hatalar, Arjantin partisi ile LİTönderliğinde çok ciddi boyutlara varan bir krizin doğmasına neden oldu. Önce Uluslararası Yürütme Komitesi Temmuz 1991’de, MAS önderliği ve onun ağırlığındaki Uluslararası Sekreterliğin izlenimci, maceracı, halk cepheci ve Ulusal Troçkist eğilimlerini eleştiren bir “Antitez” dökümanı kabul etti. Ardından UYK, Uluslararası Sekreterlikte değişiklik yaparak eski çizgiden uzaklaşma yolunda önemli bir adım attı. Aynı dönemde toplanan MASKongresi’nde önderliğin çizgisi oportünist sapma olarak belirlendi ve yeni bir önderlik seçildi. MASve LİT’deki bu sapmaları düzeltme ve yeniden inşa girişimlerine, Morenist eğilim olarak örgütlenen eski MASönderliğinin yanıtı son derece olumsuz oldu. MASiçinde bir kopma hareketi örgütledi ve parti binalarını işgal ederek tüm malzemelere el koydu, pek çok yerde şiddete baş vurdu ve devrimciler arasında geçerli olmayan yöntemler uyguladı. Bunun üzerine yeni MAS ve LİTönderliği, Morenist eğilimi «parti düşmanı, küçük burjuva sapma» olarak tanımlayarak LİT’ten ve bulundukları tüm seksiyonlardan ihraç etti. Artık kriz en derin noktasına varmıştı.

Şubat 1992’de toplanan IV. Dünya Kongresi’nde, eski çizgi tümüyle aşıldı ve LİT’in yeniden inşası yolunda önemli bir adım atıldı. Enternasyonal karşı karşıya bulunduğu sorunları saptamıştı: Son üç yıla egemen olan hareketçi anlayış aşılmalı, dünyanın içine girdiği yeni evre teorik ve politik olarak analiz edilmeli, bu temelde yeni bir program belirlenmeli ve bir bütün olarak Enternasyonal bir yeniden inşa sürecine sokulmalıydı. IV. Kongre, bütün bu sorunları kongre süresi içinde çözümleyemeyeceğini belirleyerek, belirli bir analiz ve tartışma sürecinden sonra yeni bir

dünya kongresi toplanmasına karar verdi.

Ve Temmuz 1994'te düzenlenen 5. Dünya Kongresi'yle birlikte LİT, kriz sürecinden çıkma doğrultusunda ilk önemli adımlarını atmaya başladı. Bu kongreye LİT, son derece önemli objektif koşullar altında girmişti (Meksika'daki Chiapas mücadeleleri, Bosna direnişi, Stago antayaklanması, Avrupa'daki sınıf mücadelelerinin şiddetlenmesi, Brezilya partisinin kaydettiği ve neden olduğu ilerlemeler); üstelik subjektif olarak ta tüm LİTönderleri ve militanları kendilerini bütünüyle Enternasyonal'i içinde bulunduğu krizden çıkarmaya adanmışlardı. Bu kongrede LİT'in, Bosna'ya İşçi Yardımı Kampanyasına tam anlamıyla katılması, uluslararası yayın organı olan Correo Internacionale'in düzenli olarak yayınlanması, çeşitli seksiyonların militanlarından oluşan bir uluslararası sekreterliğin kurulması, Brezilya ve Avrupa'daki faaliyetlere ağırlık verilmesi ve programın geliştirilmesi yolunda kararlar alındı. Öte yandan İşçi AEnternasyonal'i adlı uluslararası merkezle bir Girişim Komitesi kurulması kabul edildi.

Kongre sonrasındaki dönemde Bosna kampanyasına öncülük edilmeye başlandı. Meksika'daki devrimci sürece ciddi müdahalelerde bulunuldu, Ukrayna'da enternasyonalist İşçi Partisi inşa edildi, İspanya seksiyonu bir başka örgütle birleşerek gücünü artırdı., lar düzenli olarak çıkarılmaya başlandı, beş ayrı partinin militanlarından oluşan bir Uluslararası Sekreterlik kuruldu, Avrupa'daki faaliyetlere giderek artan bir önem verilmeye başladı, İşçi Enternasyonal'i ile bir program geliştirildi; Küba, Bosna, Güney Amerika ve Doğu Avrupa üzerine önemli analizler gerçekleştirildi.

Bütün bunlar LİT'in ve 4. Enternasyonal'in yeniden inşasında ileri doğru atılan önemli adımlardır. Bu süreç LİT'i yaşadığı krizden kurtarmanın yanı sıra, 4. Enternasyonal'in yeniden inşası sürecinde onu tekrar motor güç haline getirmeye doğru evrilmektedir.

IV. Entarnasyonal'in yeniden inşası için

Bu ülkede sosyalist devrimi gerçekleştirecek Leninist-Bolşevik parti inşa etmenin uzlaşmaz çabası içinde olan hareketimiz, aynı zamanda, ulusal devrimci partilerin, dünya sosyalist devrim partisinin (Enternasyonal) bir parçası olarak doğp gelişmek zorunda olduğunun bilincindedir. Devrimci Marksizm bize, hem teorik olarak öğretmiş ve hem de pratik olarak göstermiştir ki, dünya partisinin inşasına sistematik olarak katkıda bulunmayan, onun organik bir parçası olmayan ve bu inşaya ön-

celik tanımayan herhangi bir ulusal inşa çabası, her an bürokratik ve karşı devrimci aygıtlara uyarlanma tehlikesi ve eğilimi altındadır ve tarih bize bunun böyle olduğunu pek çok kez kanıtlamıştır. Ulusal Troçkizm enternasyonalist Marksizmin, ortodoks Troçkizmin önündeki en büyük engellerden biridir.

Dolayısıyla hareketimiz revizyonizmin darbeleri altında sistematik bir krize sürüklenen, güçleri parçalanmış Enternasyonal'in, günümüzde hala geçerliliğini ve zorunluluğunu koruyan 4. Enternasyonal'in yeniden inşasını öncelikli bir görev olarak ortaya koyar. Dünya partisini, onunla organik bir bütünlük içinde inşa etme görevini üstlenmedikçe, enternasyonalizmimiz ahlakçı bir söylemin ötesine geçemeyecek, ulusal inşamız kaçınılmaz bir yenilgiye uğrayacaktır.

4. Enternasyonal'in inşası açısından, yaşanan kriz her ne kadar şiddetli olsa da bir yandan da son derece olumlu ve umut verici gelişmeler yaşanmaktadır. Bu anlamda Doğu Avrupa devrimleri bir turnusol kağıdı işlevi görmüş, bir yandan revizyonizmi mantıki sonucu olan tasviyeciliğe iterken, bir yandan da, 4. Enternasyonal'in yeniden inşası sürecinde yer alabilecek güçler arasında yeni bir kümelenme süreci yaratmıştır. Bu gelişmeler şöyle özetlenebilir:

Birleşik Sekreterlik'in (B.S.) başını çeken Mandelci merkez (çoğunluk) ekibi, Doğu Devrimlerini ve Stalinizmin yıkılışını, Proleterya açısından tarihi yenilgiler olarak kabul ettikten sonra, eski ve «yeni» Stalinist aygıtlara uyarlanmış ve bir dizi ülkede kendi seksiyonlarını lağvederek bu partilere katılmaya başlamış (İspanya, İtalya, Türkiye) ya da zaten içinde bulunduğu reformist partilerin karşıdevrimci bürokrasileriyle bütünleşmeye yönelmiştir. B.S. için artık Sürekli Devrim teorisi bir «iktidarsızlık duygusu» haline gelmiş, geçiş programının sadece «bir yaklaşım» özelliği kalmış ve Enternasyonal «çok uzak bir geleceğin imkanı» haline dönüşmüştür.

Öte yandan B.S., bu revizyonist çizgiye karşı duran ve Troçkizmin temel tutumlarında ısrar eden seksiyonlar ve eğilimler de içermektedir. (A.B.D'de Socialist Action, Hindistan seksiyonu, İngiltere ve Fransa seksiyonları içinde çeşitli eğilimler). Bu anlamda B.S.'in krizi ve kendi kendini tasviye süreci, dünya Troçkist hareketinde yeniden gruplaşmalar yaratabilecek özelliğe sahiptir. Bu anlamda grubumuz, B.S.'deki bu gelişmeleri

dikkatle izlemek ve 4. Enternasyonal'in yeniden inşası çabasında değerlendirmek durumundadır.

Dünya Troçkist hareketinin bir başka uluslararası akımı olan Lambertizm ise, Doğu Avrupa devrimlerini ve Stalinizmin yıkılışını, dünya proleter hareketi açısından bir gelişme olarak görmekle birlikte ve bir anlamda bunun da etkisiyle, sosyal demokratik aygıtlarla uyarlanma sürecini hızlandırmış ve "İşçi Partisi" taktiğiyle kendini bu tip partiler haline dönüştürmeye girişmiştir. Örneğin Brezilya'da, P.T'nin reformist Lula önderliği ve sendika bürokrasileriyle iş birliği içinde olan Lambertistler, "ana yurtları" olan Fransa'da, kendi etraflarında kurdukları bir sözde İşçi Partisiyle, sosyal demokratik çizgilerini meşrulaştırmışlar, resmileştirmişlerdir. Lambertizm ayrıca dünya partisi konusunda da, Leninist-Bolşevik Enternasyonal çizgisinden saparak, ulusal düzeyde izlediği stratejilerin ürünü olan (veya olacak) reformist sözde işçi partilerinden oluşan bir Enternasyonal tezine sarılmıştır. Parti içi uygulamada da Lambertizm, her muhalif kesimi tasviye etme (örneğin Fransa'da La Commune grubu) ve hakkında iftira kampanyası yürütme pratiğini izlemektedir. Bütün bu nedenlerle, Mandelizm gibi lambertizm de, 'Enternasyonalin yeniden inşasına katılamayacak revizyonist bir akım haline dönüşmüştür.

Uzun yıllar, özellikle İngiltere'de, reformist işçi partileri içinde entrism taktiği uygulamış olan *Militant* grubu bu gün çeşitli ülkelerde (İngiltere'nin yanı sıra Almanya, Avustralya, Avusturya, Güney Afrika, İrlanda, Doğu Avrupa) bağımsız inşalar sürdürmektedir. Akımın tarihsel önderi Ted Grant, Doğu Avrupa devrimleri sonrasında, dünya Troçkizminin önünde açılan yepyeni ufukları, belirli bir kötümserlikle reddederek, klasik entrism taktiğini sürdürmek istemiş, ama çoğunluğun kararı tersine olunca, kurucusu olduğu akımdan kopmuştur(kendisiyle birlikte %5'lik bir azınlıkla birlikte). 1991'deki bu gelişmeyle birlikte, bu güne değin bağımsız Troçkist bir faaliyet sürdürmeyen Militant grubu yeni ve olumluluklara açık yeni bir tarihsel sürece girmiştir.

Militant grubunun İngiltere'de İşçi hareketi içinde belirli bir gücü olduğu (özellikle Liverpool'da), Almanya'da faşizme karşı tutarlı bir mücadele hattı izlediği bilinmektedir. Ayrıca bu akım, Irak, Bosna gibi gelişmeler karşısında devrimci Troçkist politikalar savunmuştur. Ne var ki öte yandan, Militant akımı bir dünya partisinin yaratılmasında net politikalara

sahip değildir. Daha çok ana partinin etrafındaki (İngiltere) yav koordinasyon birimleri görünümündedir. Nitekim uluslararası merkezlerinin adı da Bir İşçi Enternasyonalı İçin Komite'dir. (CIO)Seksiyonlar yerine ulusal koordinasyonlar benimsenmektedir. Öte yandan CIO, IV. Enternasyonal'ın yeniden inşasının değil, adından da anlaşılacağı gibi yeni bir "İşçi Enternasyonalı"nin kuruluşundan yanadır.

V. Kongresinden sonra LIT, Militan akımıyla yeni bir ilişkiler sistematigi yaratmaya çalışmıştır. Ne var ki Militan, daha henüz içine kapalı ve fazlaca tanınmayan bir akımdır. Hareketimiz bu akımı da izleyip daha yakından tanımaya çalışmak ve IV.ün inşası açısından değerlendirme gayreti içinde olmalıdır.

Lutte Ouvrier (LO) akımı da birçok bakımdan, özellikle enternasyonal yönelişimizin ulusal karakteri açısından, Militan grubuna benzemektedir. Bu akımın ana partisi de Fransız LO'surun. Enternasyonal'in, ancak güçlü ulusal partilerin yaratılmasından sonra doğabileceğini savunan LO, demokratik merkezîyetçi bir dünya partisinin sistematik inşasını reddetmekte ve ulusal Troçkist bir kavrayışın içinde sürüklenmektedir. Bu kavrayış, öbür "yavru" grupları birer uyduya dönüştürmekte ve aynı ulusalcı anlayışla sakatlamaktadır.

Bu ulusalcı Troçkist anlayış, gerek Fransız LO'sunda gerekse yavru gruplarında bir dizi yanlışla, hatta sapmalara yol açabilmektedir. Örneğin, Fransız LO'su, BASKmücadelesi karşısında "tarafsız kalma" politikasıyla, Basklı kitleleri Fransız devletinin hegemonyasına terk edebilmektedir. Benzer bir anlayış, bizim LO'cularımızın Kürt meselesi karşısındaki tavrı için de geçerlidir. Öte yandan, bu akım her yerde son derece ekonomist bir çizgi izlemekte, sınıf mücadelesini işçilerin fabrika içindeki gündelik mücadelelerine hapsedmekte, toplumsal sınıf mücadelelerinin öbür alanlarından uzak durmaktadır. Örgüt anlayışlarındaki hiper-illegalizm ve saçmalık kertesindeki kadro kriterleri, Leninist demokratik-merkezîyetçilikten uzak kalmalarına ve neredeyse birer tarikata dönüşmelerine yol açmaktadır.

Bütün bunlara rağmen Fransa'da işçi hareketinde belirli bir yer tutan ve rol oynayan LO'nun, son seçimlerde asgari bir Troçkist programı savunarak elde ettiği başarı (1.600.000 oy; % 5,6), bu akım için yeni bir tarihsel evrenin başlangıcına işaret edebilmektedir. LOönderlerinden ve toplum-

sal figürü Arlette Lafuier, LO'nun kendisini destekleyen bütün herkeze yeni bir parti kurmak istediğini açıklamıştır. LO'nun bu önerisinde ne kadar samimi olduğu önümüzdeki günlerde açığa çıkacaktır, ancak ilk işaretler pek hoş değildir. LO bir anlamda kendisini böyle bir parti haline getirmek istiyor gibi görünmektedir. Çünkü bu öneriyi kabul edip destekleyen öbür Troçkist gruplarla bir işbirliği kurmakta isteksiz davranmaktadır. Öte yandan Enternasyonal'in inşası LO'nun programında gene yoktur. Bütün bunlara karşın hareketimiz, Troçkizm'in temel ilkelerinden sapmamış olan LOkonusunda uyanık olmalı, bu hareketi izlemeli; onu ekonomist ve propogandist tutumundan kopararak kitle seferberliği içinde partinin ve enternasyonalin inşası perspektifine kazanmanın çabası içinde olmalıdır.

Son dönemin en umut verici gelişmelerinden biri de, dünya Troçkizmi içinde tarihsel bir yere sahip olan İngiltere'deki Devrimci İşçi Partisi'nin (WRP)başını çektiği İşçi Enternasyonal'i'nin, oportunist önderliğinden (Gerry Healy ve ekibi) kurtulduktan sonra. ortodoks Troçkist tutumunu yeniden sağlama alması ve IV. Enternasyonal'in inşası doğrultusunda olumlu bir çizgi izlemeye koyulmasıdır. Deneyimli bir önderliğe sahip olan ve İngiltere'nin dışında özellikle Doğu Avrupa ve Güney Afrika'da örgütlü olan bu akım, bugün LITile birlikte Bosna'ya İşçi Yardımı kampanyasının başını çekmektedir. İşçi Enternasyonal'i ile LITarasında bir bağlantı komitesi kurulmuştur ve bu komite, iki uluslararası örgütün bir üst düzeyde yeni bir dünya örgütü halinde birleşebilmesinin çabasını sürdürmektedir. Bu olumlu gelişmenin başarıya ulaşması halinde, IV.Enternasyonal'in yeniden inşasında çok önemli yeni bir adım atılmış ve dünya Troçkizmine yol gösterilmiş olacaktır.

Yıllardan beri ilişkide olduğumuz LITise bizim için ayrıcalıklı bir konuma sahiptir. LITbizim için, elli yılı aşkın bir süredir dünya Troçkizmi içinde ortaya çıkan sapmalara karşı Leninist -Bolşevik ilkeler doğrultusunda mücadele vermiş, hiçbir karşıdevrimci aygıtı hiçbir zaman uyarlanmamış, demokratik-merkeziyetçi dünya partisinin inşası ile birlikte ulusal devrimci partilerin yaratılmasında ortodoks Troçkist çizgiyi ısrarla uygulamış ve bu yolda önemli başarılarla ulaşmış olan bir dünya akımının örgütlenmiş halidir. Moreno'nun ölümünden sonra doğan önderlik boşluğu, ardından eski MAS önderliğinin oportunist ve maceracı sapması,

LİTİçinde çok ciddi bir krize yol açmış ve gelişimini sekteye uğratmıştır. Buna rağmen LİT, Latin Amerika'nın çoğu ülkesinde ve Avrupadaki seksiyonlarıyla birlikte politik ve örgütsel olarak ayakta kalmıştır ve krizin çözümü yolunda önemli mesafeler katetmiştir.

Brezilya'da, Lula reformizminin tasfiye girişimlerine PT'den koparak birçok başka akımla birlikte PSTU'yu kurarak cevap veren Sosyalist Birlik'in (CS, Convergencia Socialista - LİTBrezilya seksiyonu) bu başarısı, dünya WTroçkizmi açısından dikkatle incelenmesi gereken bir gelişmedir. PSTU'nun Brezilya işçi sınıfı içinde tuttuğu yer, dünya Troçkizmi açısından bir nitelik dönüşümü yaratacak kertededir. Bunun IV. Enternasyonal'in yeniden inşası sürecinde önemli bir mevzi olduğunu görmemiz gerekiyor.

Öte yandan MAS yaşadığı darbenin şokunu atlatmakta ve LİTİçindeki itici rolünü yeniden üstlenmeye başlamaktadır. MASönderliğinin teorik ve politik açılardan LİT'e ve dünya Troçkizmine katacağı çok şey vardır. Gene LİT'in Meksika ve Paraguay seksiyonlarının son yıllarda parti inşası doğrultusunda gösterdiği başarı, LİT'in kendi krizinin üstesinden gelebilmesinde önemli etmenlerdir.

LİT, bir Enternasyonal ya da IV. Enternasyonal'in kendisi değildir. Ama bugüne kadarki politik çizgisi, Marksist, ortodoks Troçkist geleneğiyle, onun inşasında vazgeçilmez bir güçtür. Hatta, sosyalist devrimin demokratik merkezîyetçi dünya partisinin inşası yolunda on yıllardan beri mücadele eden kadrolarıyla ve örgütlülüğüyle, IV.'ün yeniden inşa sürecinin motor gücüdür.

IV. Enternasyonal'in yeniden inşası çabasında LİT'in, bürokratik ve karşıdevrimci aygıtlarla bütünleşmemiş öbür Troçkist akımlarla programatik ve metodik temellerde birleşmeye hazır olması, bu doğrultuda somut çabalar harcaması, gerek kendisinin gerekse dünya Troçkizminin yaşadığı krizden çıkış yolunu bir yandan sınıf mücadelesiyle bütünleşmede, öbür yandan da teorik ve politik sorunların açık yürekli tartışılmasında görmesi, Troçkizm adına bir güvence ve umuttur.

Hareketimiz, gerek metodolojik temelleri, gerekse tarihsel eğilimleri bakımından LİT ile her zaman ayrıcalıklı ilişkiler sürdürmüş ve neredeyse onunla bütünleşmiştir. Şimdi artık onunla örgütsel düzeyde birleşmeli ve

dünya partisi ile birlikte ulusal partimizin inşasını onun demokratik merkezîyetçi yapısı sürdürmeliyiz. Bugüne değin LIT'ten ve Morinizm'den çok şey öğrendik. Şimdi artık bizim ona daha çok omuz vermemiz gerekiyor.

LIT'in ve IV. Enternasyonal'in yeniden inşasında üstlenmemiz gereken pek çok görev bulunmaktadır. Ardıl değil, öncül bir rol ve işlev üstlenmemiz gerektiğinin farkında olmalıyız. Leninist partinin, dünya partisinin inşası bizden bunu talep etmektedir.

Aralık 1995, *Broşür*

“Bask Çözümü” mü, “Kuzey İrlanda Çözümü” mü?

(Nisan 1998)

Kuzey İrlanda’da yaklaşık otuz yıldan beri sürmekte olan ve üç binin üzerinde insanın yaşamına malolan iç savaşı sona erdirmeye yönelik olarak Britanya ve İrlanda hükümetleri tarafından imzalanan ve Ulster’in önde gelen partileri tarafından desteklenen Stormont antlaşması, “uluslar ve etnik topluluklar” sorununun barışçıl çözümüne örnek ülke olarak gösterilen İspanya’da ciddi yeni sonuçlara yol açabilecek politik bir sarsıntıya neden olmuş durumda. Şimdi Bask’ın ulusalcı partileri İspanya’nın İngiltere’yi örnek alması gerektiğini söylerlerken, Madrid kökenli İspanyol partileri (iktidardaki Halkçı Parti ve ana muhalefet konumundaki Sosyalistler) Kuzey İrlanda ile Euskadi’nin birbirinden çok farklı olduğunu kanıtlamaya çalışıyorlar.

Kuzey İrlanda antlaşması tam da PNV (Bask Ulusalcı Partisi) lideri ve Bask otonom bölge başkanı (*lehendakari*) Antonio Ardanza’nın Bask sorununun “barışçıl” çözümünün bölgedeki tüm politik güçlerle yapılacak görüşmelerden geçtiğini savunduğu bir dönemde imzalandı. Ardından da Bask’taki tüm ulusalcı partiler ayağa kalktılar, “Gördünüz mü, Tony Blair’in cesareti hiçbirinizde yok,” diyerek. PP (Halkçı Parti) lideri ve başbakan Aznar ile PSOE (İspanyol Sosyalist İşçi Partisi) yetkilileri ise İspanya’da herhangi bir ulusal sorunun bulunmadığını, söz konusu olanın bir “terörizm” sorunu olduğunu iddia ediyorlar. Onlara göre, “ulusal siyasi örgütlenmeler” olan IRA ve Sinn Fein ile bir “terör çetesi»nden başka bir şey olmayan ETA ve onun politik sözcüsü Herri Batasuna’nın birbirine benzetilecek hiçbir yanları yok. IRA “terör örgütü” olmaktan ne zaman çıktı, politik bir örgüt olarak kabul edilmeyen Herri Batasuna nasıl olup

da on binlerce seçmenin oyunu alıp onları sokaklarda seferber edebiliyor, bunlar pek tartışılmıyor.

Aslında kafası en fazla karışanlar, Bask'ı ulusal sorunun ideal çözüm örneği olarak görmüş ve göstermeye çalışmış olanlar. “Nereden çıktı şimdi Basklı ulusalcıların bu Kuzey İrlanda çözümü yaygarası” diyenler. Gerçekten de dışardan bakıldığında ve salt kurumsal çerçevede ele alındığında, İspanyol anayasasının otonom bölgelere tanımış olduğu yetkilerin, Kuzey İrlanda’da ulaşılmış olan anlaşmanın sağladığı haklardan geri kalan bir yanı yok, hatta daha ilerde olduğu bile söylenebilir. Kuzey İrlanda’da şimdi, nispi temsil sistemine dayalı olarak seçilecek bir meclis kurulacak ve bu meclisin içinden, iç işlerinde belirli yetkilere sahip bir yerel hükümet çıkacak. Oysa bu sistem Bask’ta, üstelik çok daha geniş idari, ekonomik, politik, mali ve kültürel yetkilerle 1979’dan beri işlemekte. O zaman fark nerede? Basklı ulusalcıların derdi ne?

Fark şurada: İspanya’nın “parlamentar monarşi”yi esas alan anayasası, ulusal temele dayalı olarak belirlenen otonom bölgeleri, “ülkenin, halkı ve devletiyle bölünmez birliği ve bütünlüğü” ilkesi çerçevesinde merkeze bağlayıp değişmez bir statüye hapsedmesine karşılık, Starmont antlaşması Kuzey İrlanda’nın Britanya ve İrlanda ile ilişkisini daha dinamik zeminde tarif ediyor. Bu amaçla, otonom meclis ile yerel hükümetin yanı sıra üç ayrı kurum oluşturulacak: İrlanda ve Kuzey İrlanda hükümetlerinin temsilcilerinden oluşacak Kuzey-Güney Bakanlar Konseyi; Büyük Britanya ve İrlanda hükümet temsilcileri ile Kuzey İrlanda, İskoçya, Galler, Man Adası ve Manş Adaları otonom bölge yetkililerinden kurulacak Britanya-İrlanda Konseyi; ve nihayet, iki taraf hükümet temsilcilerini biraraya getirecek olan Britanya-İrlanda Hükümetlerarası Konferansı. Bu üç organdan beklenen, ortak sorunlara birlikte çözümler üretmek. Bu sorunların başında da, Kuzey İrlanda halkının anlaşmayla kabul edilmiş olan “kendi kaderini tayin hakkı” geliyor. Yani, bugün için Büyük Britanya’nın bir parçası olan Kuzey İrlanda, yarın halkın çoğunluğu isterse, oradan ayrılıp İrlanda Cumhuriyeti’ne katılabilecek. Yukardaki kurumlar da bu geçişin barışçıl olabilmesinin garantisini oluşturacak.

İşte Basklı ulusalcıların talebi tam da bu: kendi kaderini tayin hakkına sahip olma. Aslında, ne yerel iktidar partisi merkez-sağcı PNV’nin, ne de diğer ulusalcı Bask partilerinin merkezi devlet yapısından ayrılma gibi bir

acil talepleri var. Hatta Herri Batasuna bile bağımsızlığın “bugünden yarına hemen gerçekleşebilecek” bir hedef olmadığı inancında. Ama hepsi birden bu “hakki” ellerinde bulundurmak istiyorlar. Bunun Madrid karşı-sındaki pazarlık güçlerini artıracığını düşünüyorlar. Dolayısıyla da Bask için “Kuzey İrlanda çözümü” talep ediyorlar.

Bu durum elbette İspanyol merkezi devlet partilerinin soğuk terler dökmesine yol açıyor. Şimdi hepsi, iki örneğin arasında “farklılıklar” icad etmeye çalışıyorlar. İcatları bir kenara bırakacak olursak, aslında bir noktada gerçekten ciddi bir farklılık var: Kuzey İrlanda’da, Ulster’in İngiltere’den ayrılmasına ve İrlanda Cumhuriyeti ile birleşmesine karşı duran, hatta paramiliter çeteler aracılığıyla (ve İngiliz polisinin desteğiyle) bağımsızlıkçı Katolikler’e saldıran Protestan bir kesim vardı (bir tür, Britanya devleti “korucuları”). Oysa Bask’ta bu tür bir etnik-politik ayrım yok. Tüm yerel partiler ulusal otonomiye destekliyorlar ve programlarının gizli veya açık bir yerinde bağımsızlık hedefini koruyorlar. Bu anlamda Madrid hükümetinin Bask ülkesinde “barıştıracığı” taraflar yok; tam tersine karşısında ulusalcı bir blok bulunuyor. Kuzey İrlanda’da Britanya Krallığı yanlısı Protestanlar İngiliz hükümetinin IRA ve onun politik kolu olan Sinn Fein ile masaya oturmasına uzun süre direnmiş olmalarına karşılık, sağcısından solcusuna kadar Basklı tüm ulusalcı güçler İspanyol hükümetinin ETA ve onun politik ifadesi Herri Batasuna ile diyalog kurması gerektiğinde ısrar ediyorlar. Yani, İspanya ile İrlanda arasındaki tek gerçek farklılık da Madridli Kastilyalıların aleyhine.

Peki, Tony Blair’in Kuzey İrlanda’ya Britanya’dan kopup İrlanda Cumhuriyeti’ne katılabilme olanağını tanıyan bu “ayrılıkçı cesareti” nereden geliyor? Bu sorunun yanıtı herhalde, İngiliz ve İrlanda sermayelerinin politik sınırları anlamsızlaştıran üst düzey bir ekonomik entegrasyon konusunda anlaşmış olmalarında yatıyor. Bu “üst düzey”, artık İngiliz sermayesinin de Tony Blair ile birlikte tam olarak katılmaya karar vermiş olduğu Avrupa Birliği. İrlanda ekonomisi rüştünü ispat etmiş durumda, hatta şimdilerde bir “Kelt Kaplanı”ndan söz ediliyor. Dolayısıyla da kapılarını İngiliz ve Avrupa sermayelerine artık rahatlıkla açıyor. Bu da, İrlanda pazarlarında serbestçe alım, satım ve yatırım yapabilecek olan İngiliz sermayesine gereksiz politik, idari ve askeri harcamalardan kurtulma imkanını tanıyor.

Euskadi'de ise böyle bir durum söz konusu değil, tam tersine Bask ulusal sermayesi İspanyol sermayesiyle kanlı bıçaklı. Merkezi hükümet önce neo-liberal politikalar çerçevesinde bölgedeki devlete ait bütün ağır sanayi kuruluşlarını kapatmış, dolayısıyla yerel gelir kaynaklarını kurutmuş. Sonra da bölgeye “otonomi” tanımış; yani şu ünlü idari, ekonomik, politik, mali ve kültürel özyönetim haklarını vermiş. İyi de, Bask hükümeti on binlerce işsize nereden iş bulacak, nasıl yardım edecek? Öte yandan, kendi dilinde eğitim yapma hakkı var, okul açacak parası yok. Memurlarını kendi bildiği gibi idare edecek, ama maaş veremiyor. Sağlık sistemi ni kendisinin yönetmesi gerekiyor, hastanelere ayıracak fondan yoksun. Üstelik topladığı vergilerin önemlice bir bölümünü merkezi devlete aktarmak zorunda. Kısacası, otonomi sanki kendisine yöneltilen bir silaha dönüşmüş. “Bask çözümü” diye buna deniyor işte.

Dolayısıyla da Basklılar İspanya devletinden ayrılma seçeneğini bir hak olarak ellerinde bulundurmak istiyorlar. Ulusal sermaye bunun en azından merkezi hükümet karşısında çok güçlü bir pazarlı silahı olacağı inancında. Bu konuda orta sınıflarla da anlaşmış durumda. İspanyol hükümetinin Herri Batasuna ile diyalog kurmasını istemesine yol açan etmen işte bu gizli ittifak. Basklılar için “Kuzey İrlanda çözümü»nün çekiciliği de buradan kaynaklanıyor.

26 Nisan 1998, *Tebliğ*

Sosyalizm dergisinin yeni icadı: Ulusalçılığa “Enternasyonal” Kılıf

(Ağustos 2000)

1989’da Stalinist imparatorluğun devrilmesiyle birlikte gelişen yeni dünya durumu, yalnızca işçi sınıfı hareketinde değil, ama aynı zamanda tüm politik örgütlenmeler düzeyinde de etkilerini sürdürüyor. Kendilerini “yeniden çevrime” sokan eski Stalinist hareketlerin çoğu bugün kendisini “küreselleşen” burjuvazinin “sevimli ve demokratik” çehresini oluşturmaya adanmış durumda. Ama süreç pek çok Troçkist akımı da değirmen taşlarının arasına almış durumda. Örneğin Mandelci Birleşik Sekreterlik büyük bölümüyle artık devrimci Marksist safları terk etmekte. Yaklaşan yeni dünya kongrelerinde demokratik merkeziyetçi dünya partisi anlayışını programlarından ve tüzüklerinden çıkarmaya hazırlanıyorlar.

Pek çok eski devrimci akımın bağrında böylesine bir burjuva saflarına iltihak sürecinin yaşandığı dönemde, hele hele bizimki gibi ulusalçılığın kendini devrimci ilan eden örgütlenmelere de damgasını vurduğu bir ülkede, küçücük de olsa bir devrimci çevrenin enternasyonalizmden ve dünya partisinin inşasından söz etmesi bizleri olsa olsa sevindirir. Nitekim *Sosyalizm* dergisinin son sayısında yayımlanan “Buenos Aires Enternasyonal Konferansı” başlıklı yazıyı da bu iştahla okumaya başladık. Ama ne yazık ki, daha yazının başlarında, UİB-DE’ye (Uluslararası İşçi Birliği - Dördüncü Enternasyonal[LİT-Cİ]) yapılan atıflarla birlikte bu heyecanımızın yerini hayal kırıklığı aldı.

Bunun nedeni UİB-DE’ye eleştiri yapılmış ya da yalan yanlış da olsa ona karşı bir tutum alınmış olması değil. Bizi asıl hayal kırıklığına uğratan, *Enternasyonal Bülten*’in (1970’lere dayanan tüm tarihsel geleneğinin

ötesinde) bu biçimiyle 1992’de ilk yayımlanmaya başladığı andan bugüne kadar IV. Enternasyonal’i sadece politik ve programatik düzeyde değil, ama bizzat uygulamada adım adım inşa ettiği on yıla yakın bir süre boyunca ulusal Troçkizmin derin uykusunda dinlenen *Sosyalizm*’in bugün bu ulusalcılığına “uluslararası” bir yorgan icat etme çabasında olması. Bunu uyguladıkları yönetime bakarak söylüyoruz. Ulusalcılığın en önemli özelliği, öbür politik akımlarla en ufak bir programatik hesaplaşmaya girmeden kendine küçük bir “yaşam alanı” kurmaya çalışmasıdır. Bu amaçla kendine bir “uluslararası” referans bile bulur ve bu referans da bir başka ulusalcı akımdır.

Dünya çapında devrimci durum

Politik ve programatik hesaplaşmaya girmeden kendine yaşam alanı açmaktan ne kastettiğimizi, *Sosyalizm* gazetesinin bir zamanlar Morenist olduğunu söyleyen, hatta Moreno’nun kitaplarını, yazılarını çevirip UİB-DE’nin inşası için mücadeleyi savunan yazarları gayet iyi anlarlar. Bugün UİB-DE’yi “burjuva akımı” olmakla suçlayan Altamira ve onun PO’su (Partido Obrero-İşçi Partisi) ile birlikte saf tutan bu yazarlar, uzun uykuları sırasında gerçekleştirdikleri bu kopuşlarını “okurlarının anıları” ardında gizlemeye, bize unutturmaya çalışıyorlar. Ama onlar istemese bile bu tartışmayı biz yapacağız. Çünkü, Sosyalizm yazarlarının aksine, her ciddi enternasyonalist devrimci IV. Enternasyonal’in açık ve net politik tutumlarla inşa edilebileceğini bilir.

Şöyle diyorlar dergilerinde: “Öte yandan Konferans, krizin derinliğine ve devrimci kitlesel kalkışmalara bakarak, bir zamanlar Uluslararası İsci Birliği (LIT)’e hakim olan “dünya çapında devrimci durum” tespiti yapma hatasına düşmedi. (Okurlarımız anımsayacaktır, asıl olarak Arjantin’deki gelişmelerin abartılı değerlendirmesinden yola çıkan LIT, 80’lerin sonundan başlayarak “dünya çapında devrimci durum” tespiti yapmış ve bu yanlış tespite dayanarak geliştirdiği politikalar sonucunda derin bir krize sürüklenmişti. Bu krizin ardından parçalanan ve hızla “sağ”a savrulan LIT, son yıllarda reformist ve cepheci bir çizgi izliyor.)”

Bu kadar kısa bir paragrafa bu denli yanlış bilginin ve yönlendirme çabasının sığdırılabilmiş olması büyük “ustalık”. Birincisi bir uydurma: *Sosyalizm* “okurları”, yazarın yukarda söylediklerine ilişkin hiçbir şey anımsamıyor. Zira *Sosyalizm* dergisinde buna ilişkin hiçbir yazı

yayımlanmadı, çünkü derginin yazarları bu konuda en ufak bir açık tutum almadılar.

İkincisi bir saptırmaca: UİB-DE dünya çapında devrimci durum tespitini 1980'lerin sonlarında geliştirmede, bu tahlil daha 1982'deki kuruluşu sırasında yapmıştı. Moreno daha çok öncelerinden emperyalist aşamayı üç döneme ayırmış (1917-1923; 1923-43; ve II. Dünya Savaşı sonrası dönem) ve içinde bulunulan dönemin devrimci durumla nitelendiğini belirtmişti. Bugün UİB-DE,1989'dan itibaren yeni bir dönemin başladığını, bu dönemin üçüncü dönemden farklı özellikler taşımakla birlikte kitle hareketi açısından güçler ilişkisinde daha olumlu koşullara ve çok daha önemli devrimci potansiyellere sahip olduğunu söylemektedir.

Üçüncüsü bir aldatmaca: UİB-DE'nin 1990'ların başında yaşadığı krizin nedeni, "yanlış" bir devrimci durum tespiti yapmış olması değil, 1989'da Stalinizmin çöküşünün otomatik olarak bir "yeni Ekimler" aşaması yarattığını düşünmesiydi. Yani dünya çapındaki devrimci durumun, bir "devrimci krize" dönüştüğünü sanması (*Sosyalizm* yazarının devrimci durum ile devrimci kriz arasındaki nitel farkı bilmesi gerekir) ve bunun etkisiyle belirli ülkelerde ayaklanma hazırlığına girişmesiydi. Bunun UİB-DE'de derin bir krize yol açtığı doğrudur, ama dünya partisinin inşası sırasında ortaya çıkan sorunlar karşısında entelektüel bir tavırla burun kıvrırmak yerine, *Enternasyonal Bülten* olarak Enternasyonalimiz içindeki bu krizin aşılmasında etkin bir taraf olmaktan gurur duyuyoruz.

Dördüncüsü bir yalan: UİB-DE bu krizin etkisiyle parçalanmadı. Arjantin partisinde azınlığa düşen aşırı sol kanat partiden ve Enternasyonal'den koptu ve benzeri bir-iki grupçukla yeni bir uluslararası merkez (UIT) örgütlemeye girişti. Ama sol oportünizm karşıtını da yarattı ve Arjantin partisi (MAS) içinde bir süre sonra "sivil toplumculuk" yaygınlaştı. Ve UİB-DE Arjantin'de yoğunlaşan bütün bu kriz sürecini ancak 1996'dan itibaren aşmaya başladı. Bugün Arjantin'de sağ ve sol oportünist kopmalar ciddi bir dağılma yaşarken UİB-DE seksiyonu parti ve Enternasyonal inşasını sürdürmektedir.

Bugün UİB-DE'ye yalan yanlış atıflarda bulunanların, daha dün hem UIT'le hem de MAS'cı sivil toplumcularla flört ettiğini gayet iyi biliyoruz. Bugün sığınağı, eleştirdiklerinden daha az sekte olmayan ve sonuna

kadar ulusalcı sekte Altamira'nın PO'sunda aramaları da garibimize gitmiyor. Zira ne oportünizmin ne de kariyerizmin sağı solu bellidir, her an her şeyi yapabilirler. Bizim istediğimiz, politik tutumların, çizgilerin ve programların açık tartışması. Her zaman bunu istedik ve bunu yaptık. Tam da bu nedenle kendimizi IV. Enternasyonal'in yorulmaz duvarcı ustaları olarak tanımlıyoruz. Bugüne değin taş üstüne taş koymayıp zihinsel keyiflerle yetinmeyi yeğleyenleri de bunu yapmaya çağırıyoruz. Zira dünya çapında yaşanan devrimci durum tam da bunu gerektiriyor.

4 Ağustos 2000, Tebliğ

Örgütsel Yönelişimiz

(Eylül 2000)

İDP nasıl bir örgüttür?

1.Örgütsel yönelişimizin yeniden belirlenmesinde işe önce örgütümüzün bugünkü niteliğinin saptanmasından başlamak gerekiyor. Bu amaçla, parti inşası stratejisi çerçevesindeki üç kategoriden yararlanabiliriz: a) Kuruluş aşamasındaki bir propaganda grubu; b) öncü parti; c) kitle partisi. Bir propaganda grubunu ayırt eden özellik, bu örgütün programını geliştirme, ilksel kadrolarını örgütleme ve önderliğini inşa etme aşamasında olmasıdır. Öncü partinin belirleyici özelliği ise, bu örgütün işçi sınıfının içinde belirli öncü kesimleri çevresinde toparlamış ve öncünün içinde bir politik eğilim durumuna gelmiş olmasıdır. Kitle partisi ise, adından da anlaşılacağı üzere, kitlelerce tanınan ve sınıf seferberlikleri içinde politik önderlik kapasitesine ulaşmış bir partiyi tanımlar.

2.Bu kategorilerin birer “kategori”, yani zihinsel soyutlama ve aşamalandırma olduğu, gerçek yaşamın ise bu kategorilerin yalın hallerinden çok birbiriyle geçmiş durumlarından oluştuğunu unutmamak gerekir. Göz önünde tutulması gereken bir başka etmen de örgütsel inşanın 1’den 3’e doğru yalın bir gelişim çizgisi izlememesi, politik konjonktürlerin etkisi altında inşa sürecinin kategoriler arasında ileri ve geri sıçramalarla dolu olabileceğidir. Bununla birlikte, inşa evrelerinin görece ağırlıkları dikkate alındığında da, her evrenin kendine özgü niteliklere, gereksinimlere ve hedeflere sahip olduğu da bir gerçektir.

3.Bu kategoriler açısından bakıldığında İDP’in bir propaganda grubu olarak tanımlanması yanlış olmaz. Bunun nedeni esas olarak örgütün henüz işçi ve emekçi yığınların hiç bir öncü kesimi içine bir politik

akım olarak yerleşememiş olmasıdır. Buna karşılık İDP, politik ve programatik yönelişi belirlenmiş bir örgüttür ve bu durumun en yüksek ifadesi, bir dünya örgütünün üyesi olmasıdır. Aynı şekilde İDP, ilksel kadro birikimi doğrultusunda önemli adımlar atmış, Leninist örgüt birimlerini oluşturabilme noktasına ulaşmıştır. Buna karşılık, önderliğini oluşturma konusunda henüz bir gecikme yaşamaktadır. Bu gecikmenin temelinde önder kadroların henüz bir ekipleşmeye, kolektif bir politik bütüne dönüşememesi yatmaktadır. Ne var ki bu öznel durumun nedeni bizzat önder kadroların öznel yetersizliği değil, içinde bulunan aşamanın gereğinden çok uzamış olmasıdır, bir başka deyişle sınıfın öncü kesimlerinden kopukluktur. Bu kopukluk, önderliğin oluşması önünde bir engel haline gelmeye başlamıştır.

4. Tarihsel gelişimi içinde bakıldığında İDP, dönemin verili kadrolarıyla birlikte UİB-DE seksiyonluğuna bundan beş yıl önce ulaşmıştır. Yani gerek politik ve programatik formasyonu, gerekse verili örgüt yapısı, önderliği ve kadrolarıyla birlikte propaganda grubunun tüm gereklerini çoktan tamamlamıştı. Ne var ki, o dönemde birbiri ardına yaşanan krizler, ardından verili önderlik ekibinin dağılması, İDP'in bir öncü partinin inşası doğrultusunda adımlar atabilmesini geciktirmiştir. Ne var ki, politik ve programatik yapımız ve ilksel kadrolarımız halen elimizdedir ve genel olarak bakıldığında önder nitelikli kadrolara da sahip olduğumuzu söyleyebiliriz. Dolayısıyla İDP'in bugünkü gereksinimi, öncü partiye doğru bir atılım yapması ve önceki evrenin halen çözümlenmemiş temel sorununu (önderlik ekipleşmesi) bu atılım içinde çözmeye girişmesidir.

5. Ancak, ilk propaganda aşamasının bu denli uzamasının altında yatan çok önemli bir nedene daha işaret etmek gerekiyor: hareketçi ve propagandacı zihniyet. Bu anlayış kendini, örgütün belirli politik ve taktik bir çizgide yürümekten çok, gündelik ve rasgele propagandaların yapılmasında; bu propagandanın etkisiyle bize yaklaşan militanların örgütlü birer devrimci haline dönüştürülememesinde; örgüt organlarının kararları doğrultusunda olmaktan ziyade bireysel girişimlerle hareket edilmesinde açığa vurmaktadır. Hareketçi anlayışın ve eğilimlerin bir nedeni, ülkede egemen olan akımların niteliği ve bu niteliğin bizim üzerimizde yarattığı basınçtır. Bu basınca karşı mücadele etmemiz gerekmektedir. Ama öte yandan ilksel inşa evresi uzadıkça bu propaganda

dönemine özgü faaliyet tarzı giderek kemikleşmekte ve bir anlayış haline dönüşmektedir. Buna karşı tepkiler de demoralizasyon ve kişilere yönelik suçlamalar halinde gelişmektedir. Bu durumun kavranmaması gerçek bir çürümeye yol açabilir. Dolayısıyla İDP'in önündeki temel görev, öncü partinin inşası doğrultusunda sağlam adımlar atmaya başlamasıdır.

Öncü partinin inşası

6.Öncü partinin inşasından esas olarak İDP'in işçi ve emekçi yığınların öncü kesimleri içinde, küçük de olsa bir politik akım, bir politik eğilim haline getirilmesi anlaşılmalıdır. Bir başka biçimde ifade edilecek olursa bu, genel propaganda yerine, sınıf mücadelesine müdahale çizgisidir. Bu aşamada artık, program anlayışımızın değil, bizzat programımızın içerdiği taleplerin propagandası ve ajitasyonu söz konusudur. Bu ayrıca programımızın bir bütün olarak değil, mevcut politik konjonktüre ve içinde hareket ettiğimiz alanın gereksinimlerine karşılık gelen talep ve sloganlarının öne çıkarılması anlamına gelir. Gene bu, kitlelerin öncü kesimleri içine girebilmemiz için belirli taktikler uygulamamızı gerektirir.

7.İşçi sınıfının öncüsü ya da öncü kesimleri derken neyi kastediyoruz? İşçi sınıfının öncüsü, sınıf mücadeleleri içinde öne çıkan ve bu mücadelelere yön veren kesimlerdir. Bu kesimler politik ve/veya sendikal açılardan örgütlü veya örgütsüz olabilir. Görevimiz bu kesimlerin içine girmek, politik programımızı ve onun içerdiği talepleri bu öncünün içine taşımak ve kendimizi onun içinde örgütlemektir. Ancak, Mandelci sapmanın önünü kesebilmek açısından iki noktaya işaret etmek gerekir: Birincisi, kastettiğimiz, işçi ve emekçi yığınların öncüsüdür, diğer sınıf ve katmanların değil. İkincisi ve daha da önemlisi, bu öncü kesimler içindeki politik hattımızı, öncünün o anki duyarlılıkları doğrultusunda değil, bizzat kendi devrimci programımız çerçevesinde ve kitle seferberliği anlayışıyla oluştururuz.

8.Öncünün içine sızılması, onun içinde politik bir akım haline gelinebilmesi, ancak sınıf seferberliği sloganlarıyla olanaklıdır. Yani İDP, kitlelere politikalar ve talepler önermeli, bunların ajitasyonunu yapmalıdır. Bu salt kitle partisi aşamasının değil, bizzat öncü parti inşasının temel görevidir. Zira işçi sınıfının öncüsünün öncü olma niteliğini sınıf hareketini yönlendirebilmesinden kaynaklanır. Biz eğer bu öncüye kitle politikaları öneremezsek, öncüyü veya onun belirli

kesimlerini kazanabilmemiz mümkün olamaz. Böylece kitle hareketi içinde ajitasyon ve öncü içinde propaganda görevlerini birleştirebilmemiz gerekmektedir. (Bu son iki maddenin daha iyi kavranabilmesi amacıyla Ek 1’de, Moreno’nun “Mandelist Parti mi, Leninist Parti mi?” adlı kitabının “Öncü nasıl kazanılır?” bölümü sunulmuştur.)

9.Öncünün içine sızılabilmesinin bir başka koşulu da, onun fiziksel olarak bulunduğu alanlara girebilmenin taktiklerini geliştirip uygulamaktır. Bu anlamda birincil olarak önemseyeceğimiz yapılar sendikalarlardır. Tüm çalışan militanlar sendika üyesi olmalı ve sendikaların içindeki faaliyetimize ilişkin taktik yönelişler (örneğin, muhalefet akımlarının kurulması, var olan başka muhalefet akımlarına girilmesi, vs) saptanmalıdır. Bu amaca yönelik olarak, öğrenci hareketindekilerin dışında tek bir işsiz ve sendikasız militan kalmamalıdır. Sendikalardaki çalışmamızın ana yönelişi, programımızın kitle seferberliğine ilişkin slogan ve taleplerinin sendika içinde yaygınlaştırılması ve bürokrasiye karşı bu politik temelde (salt sendika demokrasisi istemleriyle değil) önderlik kavgasının verilmesi olmalıdır.

10. Öncü içinde parti inşasının başka taktiklerini de gözden ırak tutulmamalıdır. Bu taktiklerden biri “entrizm”dir. Kimi zaman işçi sınıfının içinde yeniden örgütlenme süreçleri ve bu bağlamda reformist ve karşı devrimci bürokrasilerden koparak sola kayan öncü kesimlerin oluşturduğu kitle partileri söz konusu olabilir. Bu tip durumlarda bu partilere katılınması, hatta bizzat bu tip partilerin kurulmasında aktif davranılması olanaklı ve gereklidir. Ancak, aşağıda değineceğimiz üzere, bu tip bir oluşuma Türkiye’de rastlanmamaktadır. Bunun yanı sıra bir başka önemli taktik de öncü içinde bulunan ya da bizim gibi ona sızmaya çalışan devrimci ve enternasyonalist gruplarla Devrimcilerin Birleşik Cephesi türünden işbirliklerinin kurulması ve hatta birleşmelerin hedeflenmesidir. İDP, bu inşa taktiklerinin hiç biri karşısında tutucu davranmamalı ve devrimci programından ve enternasyonalist çizgisinden taviz vermeksizin, tüm olanaklardan yararlanmaya yönelik bir örgütsel esneklik içinde olmalıdır.

İnşanın nesnel koşulları

11. Sınıf mücadelesinin verili koşulları ne yazık ki İDP’in bugün içine girmek zorunda olduğu yeni inşa aşamasını (öncü partinin

inşası) kolaylaştırıcı, ileri itici nitelikte değildir. İşçi ve emekçi kitleler bir durgunluk, hareketsizlik dönemi yaşamaktadır. Bu hareketsizliğin başlıca nedenleri, parlamento çoğunluğuna dayalı hükümetin mali burjuvazinin ve asker çevrelerin istekleri doğrultusunda istikrarlı bir yönetim yapısı kurmayı başarması; Kürt ulusal hareketini sönmülendirip en önemli önderlik kesimlerini teslim alması; uyguladığı ekonomik programla, özellikle de enflasyonu belirli bir oranda gerileterek, sadece IMF ve Dünya Bankası gibi emperyalist mali örgütlerin tam desteğini kazanmakla kalmayıp emekçi kitlelerde de ekonomik istikrara yönelik umutlar yaratması; Avrupa Birliği'ne entegrasyon sürecinde kaydedilen yeni aşamalarla gene kitlelerin bilincinde, yoksulluktan ve işsizlikten kurtulmaya yönelik yeni hayallerin doğması; bu hayallerin öğrenci kesimlerini de büyük ölçüde etkisi altına alması; ve, işçi sınıfının mevcut durumda yegane kitle örgütleri olan sendikaların bürokratik yönetimlerinin hükümet politikalarını tümüyle destekleyici bir tutumla olası mücadele merkezlerini bastırmasıdır.

12. Bununla birlikte, hükümet ve parlamento düzeyindeki istikrarın bizzat rejimin kendisinin istikrarı anlamına gelmediğini unutmamak gerekir. Burjuva anlamda istikrarlı bir rejim, ancak burjuva demokrasisi çerçevesindeki güçler ayrılığı (yasama, yürütme ve yargı) ilkesinin gerçek anlamda yaşama geçirilmesi, bu bağlamda silahlı gücün (ordu, polis) yürütmenin tam denetime sokulması, tüketim toplumunun ve sosyal refah devletinin yaratılmasına yönelik istikrarlı bir ekonomik gelişmenin tutturulması, bütün bu öğelerin yalnızca anayasa güvencesi altına alınmakla kalmayıp, tüm toplumsal sınıf ve kesimlerin ortak bilinci haline getirilmesi gibi pek çok unsuru gerektirir. Oysa Türkiye, bütün öbür emperyalizme bağımlı yarı sömürge ülkeler gibi, doğası gereği bu unsurlardan yoksundur. Rejim, cumhurbaşkanlığından polis içindeki farklı mafya gruplarına kadar çok merkezli bir parçalanmışlık içindedir. Bu parçalanmışlık kendini rejim içi mücadelelerde açığa vurmakta, sürekliliği ise her zaman Bonapartist bir anlayışla Silahlı Kuvvetler sağlamaya çalışmaktadır. Verili çok merkezlilik ve emperyalizme bağımlılık koşullarında, ne denli istikrarlı olursa olsun hiçbir hükümet bu yapıyı istikrarlı bir burjuva demokrasisine dönüştürme olanağına sahip değildir. Ama bu rejimin kendi iç çelişkileriyle dağılıp gideceği anlamına da gelmez. Onu alaşağı edecek olan yegane güç, işçi sınıfının önderliğindeki

emekçi kitle seferberliğidir. (Bu anlamda, *Ufuklar* gazetesinin 1. sayısında “Demokrasi İçin Devrim” başlığıyla yayımlanmış olan tahlil ve “Özgürlükler için, Ücretler için, Çalışma Hakkı için” başlıklı programatik yaklaşımımız en genel hatlarıyla halen geçerliliğini korumaktadır. *Bak Ek 2.* Aynı bağlamda, *EB Yeni Dönem* 1. sayıda yayımlanmış ilgili yazılar da bu konuda bizlere bir yöneliş sağlamaktadır.)

13. İşçi sınıfı hareketi içinde de, mevcut reformist ve karşı devrimci önderlikleri ve bürokratik yapılanmaları aşmaya yönelik yeniden örgütlenme süreçlerinin varlığından söz edemiyoruz. Aslında işçi sınıfı, önce 1980 askeri diktatörlüğü, ardından da 1989 Doğu Avrupa devrimlerinin etkisiyle böylesi bir yeniden örgütlenmeye doğru nesnel olarak zorlanmıştı. Sınıf mücadelesini tanklarla ezen 1980 diktatörlüğü karşısında, sınıfın en önemli kitlesel önderliklerinden DİSK yönetimi tümüyle cuntaya teslim olmuş, Türk-İş yönetimi ise darbeyi ve diktatörlüğü açık ve sınırsız bir çekle desteklemişti. Bu dönemde pek çok eski DİSK militanı, rejim muhalifi gibi görünen Hak-İş saflarına doğru kaymış, ya da bağımsız sendikaların kurulmasına yönelik bir hareket başlatmıştı. Ama 1983 sonlarında, cunta partisi karşısında seçimleri kazanan ANAP’ın “demokrasiye geçiş partisi” biçiminde ortaya çıkması, Hak-İş’in ANAP hükümetlerini bizzat milletvekili ve bakan düzeylerinde desteklemesi, sol hareketin sınıf mücadelesini yönlendirme kapasitesine sahip olmaması, bu sürecin önünü kesmiş, bir yandan Hak-İş’i rejime eklemlendirirken öbür yandan Türk-İş’in tekrar sınıf hareketi üzerinde bürokratik denetim sağlayabilmesini olanaklı kılmıştı. 1989’da Stalinist imparatorluğun yıkılmasıyla sonuçlanan gelişmeler ise, sınıfın öncü kesimleri üzerinde belirli bir yönlendirme etkisine sahip TKP (daha sonra TBKP) ve benzeri örgütlerin kendi kendilerini tasfiye etmesine yol açmış, yeniden kurulan DİSK’in geliştirdiği sivil toplumcu tezler sınıf hareketinin gereksinimlerine hiçbir yanıt getirmezken Türk-İş yönetiminin bürokratik denetimi iyiden iyiye rakipsiz duruma gelmiştir.

14. Bu dönemin en önemli, yeniden örgütlenme olsa da, yeni örgütlenmesi olarak adlandırabileceğimiz gelişmesi, memur hareketinin sendikalaşma mücadelesi ve KESK’in doğması olmuştur. 1990’ların ortalarına doğru memurların örgütlenme girişimleri kitlesel seferberlikler haline dönüşmüş ve böylece bu hareket Türkiye’deki sınıf mücadelesinin

öncüsü haline gelmiştir. Bu süreçte pek çok yeni sendika doğmuş, grevli ve toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkı için mücadelede seferberlik kendini bir zorunluluk olarak dayatmış, bu durum yeni kurulan bu sendikalar içinde belirli bir demokrasi ortamının gelişmesine olanak tanımış ve bu da kitle seferberliği dinamiğinin iyiden iyiye serpilmesine etkili olmuştur. Bununla birlikte KESK’in ortaya çıkışından bir süre sonra kurumsallaşma girişimleri, bu girişimlerde ağırlığın sınıf seferberliğinden hükümetle pazarlıklara doğru kayması, Türk-İş önderliğinin işçi sınıfının diğer kesimleri üzerindeki denetimini sıkılaştırıp seferberliğin bu kesimlere sıçramasını engelleyebilmesi, KESK önderliğinin çoğunlukla ÖDP tarafından temsil edilen “milli uzlaşmacı” ve “sivil toplumcu” çizgiyi izlemesi, KUKH’nin teslim olmasıyla birlikte KESK içinde önemli bir ağırlık oluşturan ulusalcı kesimlerin de kurumsal yapıya entegrasyon doğrultusunda adım atmaları, öbür politik konjonktür öğeleriyle birleşerek, memur hareketindeki seferberliğin yavaş yavaş dağılmasına yol açmış, KESK’in bürokratikleşmesini hızlandırmış ve sınıf mücadelesindeki durgunluk koşullarına adapte olmasına neden olmuştur. (Bak. EB Yeni Dönem, sayı 1 sayfa 9; sayı 2, sayfa 4.)

15. Bununla birlikte, şu anda aktif bir yeniden örgütlenme sürecinin yaşanmıyor olması, böylesine bir gereksinimin nesnel koşullarının bulunmadığı anlamına gelmemektedir. İşçi sınıfı hareketinin geleneksel önderliklerinin dünya çapındaki yıkılışının, “küreselleşmenin” ve Türkiye’nin bizzat Avrupa emperyalizme entegrasyonunun sonuçlarının basıncı altındadır. Bu nesnel basıncın, ülkedeki siyasi rejimin sürekli kriz hali de dikkate alındığında, yeni seferberliklere ve patlamalara, sınıfın başına çöreklenmiş klasik bürokrasilerde yarılmalara ve dağılmalara, ardından yeniden örgütlenme gereksinimlerine yol açabileceğini unutmamak gerekiyor. Bunasıncı bizzat bürokrasilerin de hissediyor olması son derece doğaldır. Nitekim sendika yönetimleri, 1970’lere özgü klasik sendikal rekabeti bir yana bırakarak, alttan gelen basıncı kendi yönetim çıkarları doğrultusunda denetleyebilecekleri bir davranışa yönelerek Emek Platformu’nu oluşturmuşlardır. Bu platformun ikili karakterini göz önünde bulundurmamız gerekmektedir: Sınıf mücadelesinin nesnel ihtiyaçları ve basıncı; ve öte yandan, sendika bürokrasilerinin sınıf seferberliklerini denetleme, hükümetler karşısında birer “koz” olarak kullanma ve nihayet emekçi kitleleri rejime uyarlama girişi.

Emek Platformu, bizim savunduğumuz Birleşik Emek Cephesi değildir, ama sınıf mücadelesini kendi şablonlarımıza uydurmamız da olanaklı değildir. Dolayısıyla görevimiz, BEC sloganını soyut haliyle tekrarlayarak mevcut gerçekliğe sırtımızı dönmek değil, bu sloganın temelinde yatan seferberlik ve birlik dinamiklerini gerçek süreçlerin içinde aramak, bu süreçlerin içine girmek ve kendi mücadele sloganlarımızla bu süreçleri yönlendirmeye çalışmak ve önderliği için mücadele etmek olmalıdır.

16. Sol hareket ise, 1980 askeri darbesi ve 1989 Doğu Avrupa devrimleriyle birlikte içine sürüklendiği krizin İDP noktasında bulunmaktadır. Özellikle Stalinist imparatorluğun çöküşü sol hareketin önemlice bir kesiminde bir yeniden örgütlenme sürecine yol açmış olduğu bir gerçektir. Ne var ki bu sürecin sonuçları, gerek bu hareketlerin sınıftan kopukluğu ve gerekse Troçkizmin bu sürecin üzerinde belirleyici bir etkide bulunamaması, hiç de olumlu olmamıştır. Yukarda da değinildiği üzere, işçi sınıfının öncü kesimleri üzerinde belirli bir politik etkiye sahip olan TKP, TİP ve TSİP'in, Moskova "enternasyonalı"nin yok olmasıyla kendilerini dağıtarak "milli uzlaşma" hayalleri içinde erimesi; Kurtuluş ve Dev-Yol gibi çok sayıda devrimci militana sahip örgütlenmelerin eski varlık temellerinin (faşistlere karşı aktif mücadele ortamı ve Moskova, Pekin, Tiran ve Havana kâbeleri arasında binamazlık) ortadan kalkmasıyla önce sağ merkezçiliğe kaymaları, ardından da ÖDP gibi küçük burjuva liberal bir örgütlenmede buluşmaları; SİP ve EMEP gibi sol merkezçiliğe direnen grupların yeni Stalinist biçimler icat etmeleri; Tiran "enternasyonalı"nin yıkılmasıyla merkezçiliğe doğru sürüklenen eski Maocu radikal grupların küçük burjuva popülizminden kurtulamayıp kendilerini marjinal gençlik içinde ifade etmeye çalışmaları; DS'nin, çoğu kez kitle seferberliğinin karşısında konumlanmasına yol açan mafyatik bir yapıya ulaşması... Kısacası sol hareketin yeniden örgütlenme süreci hiçbir bağlamda sınıf mücadelesi ve devrimci program temelinde yeni bir örgütlenmeye yol açmamıştır.

17. Bununla birlikte sol hareketin krizi sürmektedir. Özellikle ÖDP'nin kendi iç dinamikleri sonucunda bir parçalanma olasılığıyla karşı karşıya bulunması, buradaki bazı devrimci ve enternasyonalist eğilimli kümelerin yeni bir sosyalist partiye doğru yönelmelerine yol açabilir. Böyle bir kümeleşme kuşkusuz işçi sınıfının içinde veya onun

öncü kesimlerindeki bir yeniden örgütlenmeye tekabül etmeyecektir. Ne var ki, Troçkist olmasa bile devrimci bir program ve enternasyonalist bir tutum, bu yeni girişimin öncünün bazı kesimlerinde etkilere ve umuda yol açabilir, hatta ÖDP dışında duran bazı başka devrimci eğilimleri kendine doğru çekebilir. İDP böyle bir gelişme karşısında dikkatli ve esnek bir tutumla DBC taktiğinin uygulanma olasılığını gözardı etmemelidir.

İnşanın hedef ve ilkeleri

18. Yeni dönem inşa stratejimizin temel hedefi *sınıf mücadelesine müdahale ve kitle öncüsünün bir parçası olmaktır*. Bu, birincisi, ülkedeki sınıf mücadelesinin tüm temel sorunlarına ve gelişmelerine politik yanıtlar vermek, ikincisi, her aktif sınıf seferberliğinde fiziksel olarak bulunmak, yer almaya çalışmak, üçüncüsü, politikalarımızı kitlelere duyurmak ve nihayet dördüncüsü, ve belki de en önemlisi, kitle öncülerini İDP ve/veya çevresinde örgütlemek anlamına gelir. Yeni dönem parti inşası stratejisinin uygulamadaki başarı ve başarısızlık ölçütleri de ancak bu hedeflere ulaşmada atılmış olan adımlar olacaktır. Örneğin, hangi önemli sınıf mücadelesi sorunlarına yanıtlar getirebildik, hangilerini atladık; hangi seferberliğe katıldık, hangilerinde bulunamadık; hangi seferberlikte veya kitlesel gelişme karşısında kitleye politikalarımızı duyurabildik, hangilerinde sessiz kaldık; ve hangi kitle sektöründe veya örgütünde (işyeri, sendika, okul, vb) hangi kademelerde temsil ediyoruz, hangilerinde ve ne biçimde örgütlüüz. Bunlar MK'dan başlayıp tüm temel birimlere kadar bütün organların sistematik olarak bilanço çıkarması gereken konular olmalıdır.

19. Sınıf mücadelesine müdahale ilkesine dayalı ve kitle öncüsünün parçası olma hedefine yönelik yeni dönem inşa taktiklerinin birinci ilkesi *açık politikaların izlenmesi* olmalıdır. Bunun anlamı, her şeyden önce hareketçi ve propagandist eğilimlerin bir ürünü olan “gizlilik” takıntılarından kopmak, bu takıntıları politikasızlığın bir gerekçesi haline getirmekten çıkarmaktır. Politikalarımızı, şiarlarımızı, önerilerimizi, kitlelere ve onların öncü kesimlerine duyurmalıyız, duyurabilmeliyiz. Bunun için yazılı ve sözlü tüm olanaklar ve araçlar kullanılmalıdır. Yazılı araçların başında dergimiz gelmektedir. Dergi, sistematik bir biçimde ve temel birim çalışmasının bir parçası olarak kitle içinde satılmalıdır. Bizim için dergi satışında ölçüt, bayilerde veya kitapçılarda ne kadar satış

yapıldığı değil, işyerlerinde, sendikalarda, okullarda, kitle toplantılarında, mitinglerde vb *elden* ne kadar satış yapıldığı olmalıdır. Bir başka araç da, belirli somut önemli durumlarda yayımlanacak ve dağıtılacak bildirilerdir. İDP, hiçbir önemli politik veya sosyal gelişme karşısında politikasız kalmamalı, kalmamakla yetinmeyip bunu mutlaka kitleye duyurmalıdır. Dolayısıyla bu tip her durumda (eğer o an için konuya el atan dergi sayısı yoksa) mutlaka özel bir bildiri hazırlanıp (dergi özel sayısı biçiminde de olabilir) işyerlerinde, sendikalarda, okullarda ve kitle gösterilerinde dağıtılmalıdır. Bildiri hazırlama ve dağıtma inisiyatifi, MK'nın bilgisi dahilinde ve o ildeki MK üyesinin katılımıyla, il k'lerinde olmalıdır. Sözlü propaganda açısından da hiçbir olanağı kaçırmamalıyız. İşyerlerinde, sendikalarda, okullarda, kitle toplantılarında, görüş ve önerilerimizi duyurabilmek için mutlaka söz hakkı için mücadele etmeli ve söz alabilmeliyiz. Bu konuda özellikle tüm militanları teşvik etmeli, kendine güvensizlik, heyecan, utangaçlık gibi özelliklerden arınmalarına yardımcı olmalıyız. Kitleye yönelik açık politik propagandanın önemli bir aracı olan kampanyalar aşağıda ayrıca ele alınmıştır.

20. Yeni dönem inşa taktiklerinin ikinci temel ilkesi *kitle politikalarının izlenmesidir*. Bu ilke, propagandizmden kopmamızın en temel koşuludur. Bu yeni dönemde politik iletişimimizi, “solcularla”, “Troçkistlerle” vb değil, kitlelerle kurmalıyız. Kitlenin diliyle konuşmalıyız. Politikalarımızı kitlelere sunulacak biçimde oluşturmalıyız. Yöntemimizi değil, kendi devrimci Marksist yöntemimizle ulaştığımız politik sonuçları ve önerileri anlatmalıyız. Dergimizin, bildirilerimizin, konuşmalarımızın vb hedef kitesi, solcular veya öncüler değil, kitleler olmalıdır. Örneğin, Geçiş Programı'nın propagandasını değil, bu programın yöntemiyle geliştirdiğimiz bir ya da iki somut sloganın propagandasını yapmalıyız; öncü partinin gerekliliğini, Marx, Lenin ve Troçki'nin söylediklerine atfen değil, kitlelerin bizzat kendi mücadele deneyimlerinden elde ettikleri sonuçlara dayalı olarak açıklamalıyız; dünya partisinin zorunluluğunu, bizler enternasyonalist olduğumuz için değil, pratik bağların ve mücadele dayanışmalarının kurulması yoluyla göstermeliyiz. Bütün bunlar aynı zamanda Geçiş Programı yönteminin son derece dikkatli ve doğru bir biçimde uygulanması anlamına da gelir. Yani, her somut politik gelişme karşısında “işçi sınıfının iktidarı” sloganını atmak yerine, işçi ve emekçi yığınların bilincini bir adım daha öteye götürecek birlik ve seferberlik

sloganları ve önerileri geliştirebilmeliyiz. (Bu konuda derginin 3. ve 4. sayısına ilişkin yaptığımız tartışmalar gözden geçirilebilir.)

21. Yeni dönemin üçüncü temel ilkesi merkezi politikaların izlenmesi olmalıdır. Bu ilke aynı zamanda İDP'in eski hareketçilik döneminin tüm takıntılarından kopmasının temel koşuludur. Kabul etmemiz gerekir ki, hareketçiliğin yanı sıra propagandizmin bize tek kazandırdığı “politikasızlık” olmuştur. Eğer temel faaliyet hedefi solculara “Troçkizmin propagandası” yapmak (propagandizm) ve temel faaliyet biçimi, bulunulan yerlerde ortaya çıkan yerel sorunlar karşısında kendiliğinden ve bireysel tutumlar almak (hareketçilik) ise, ve bir de bütün bunlar anlamsız bir “gizlilik” içinde yapılırsa, elbette merkezi politikalarla gerek kalmaz ve bu da partiyi bir bütün olarak politikasızlığa mahkum eder. İDP'in mevcut dönüşüm gereksiniminin yarattığı sıkıntı da tam burada yatmaktadır. Tek tek militanlarımız hareketçi ve propagandist zihniyetten kopmaktadır, ne var ki İDP bir bütün olarak açık ve merkezi kitle politikaları geliştirip bunları gene merkezi bir biçimde uygulamaya henüz yönelememiş, dolayısıyla da bir “merkezi politikasızlık” durumu ortaya çıkmıştır. Bu yaşamakta olduğumuz dönüşümün bir ürünüdür ve artık daha fazla zaman yitirmeksizin hareketçiliğin ve propagandizmin boşalttığı yeri devrimci Marksist parti inşası stratejisiyle doldurabilmemiz gerekir.

Merkezi politikaların izlenmesi şu demektir: *Birincisi*, yukarıda belirtildiği gibi sınıf mücadelesinin temel sorunlarına ve güncel gelişmelere merkezi politik yanıtlar getirmek, kitlelere yönelik slogan ve şiarlar geliştirmek. Bu herkesten önce MK'nın görevidir. Dergi başyazıları ve ilgili yazılar bunun en önemli aracıdır. *İkincisi*, parti inşasının önündeki somut adımlara ilişkin somut ve merkezi taktiklerin oluşturulmasıdır. (Örneğin sendikalarda hangi çizgi izlenecek, kendi adımıza bağımsız muhalefet akımları mı kuracağız, yoksa çeşitli muhalefet akımlarıyla işbirliği mi yapacağız, ya da bu akımlara örgütlü olarak mı katılacağız? Okullardaki çizgimiz ne olacak, kendi öğrenci derneğimizi mi kuracağız, mevcut ya da şu veya bu derneklere mi katılacağız, ya da şu veya bu akımlarla ortak bir dernek mi geliştireceğiz?) Bu de esas olarak MK'nın görevidir. Ancak bu taktikler dergide anlatılmaz (taktiğin sonuç şiarları elbette merkezi politikalar olarak dergide işlenecektir, ama inşa taktiğinin kendisi değil.) Bu taktiklerin anlatılması için MK sistematik olarak bir

İB yayınlamalı (her toplantısından sonra) ve taktiklerin sonuçlarını bu İB aracılığıyla tüm militanlara iletmeli ve onlarla tartışmalıdır. *Üçüncüsü*, merkezi politikaların uygulanmasının merkezi denetimi gereklidir. Bu esas olarak İK'ların görevi olmalı, İK'lar merkezi politikaların ve taktiklerin uygulanmasına ilişkin sistematik bilançolar çıkarıp bunu raporlar halinde MK'ya sunmalıdır.

Unutmamak gerekir ki, politikaların bu düzeyde merkezileşmesini sağlayamazsak, bolşevik-leninist parti anlayışı bir komediye dönüşecek, parti disiplini gereksiz bir boyunduruk haline gelecek ve bürokratikleşmenin özel zemini atılmış olacaktır. Demokratik merkeziyetçiliğin esası “politik”tir.

22. Yeni dönem inşa çizgimizin dördüncü ilkesi *dergiyi militan çalışmamızın bir aracı* haline getirmek olmalıdır. Dergiyi çıkarabilmek elbette kendi içinde bir amaçtır, ama sadece “kendi içinde”, yoksa dergi kendi başına bir amaç değildir, ancak ve ancak kitle seferberliği ve parti inşası çalışmasının bir aracı olduğu sürece anlamlıdır. Dolayısıyla dergi, *birincisi*, akla gelen herhangi bir konunun işlendiği bir yayın organı değil, merkezi kitle politikalarımızın işlenip duyurulduğu bir organ olmalıdır. *İkincisi*, dergi bütün temel birimlerin toplantı gündemlerinde yer almalıdır. Her birim yeni sayının başyazısını ve sınıf mücadelesinin temel sorunlarına ilişkin yazıları okumak ve tartışmakla görevli olmalıdır. *Üçüncüsü*, derginin başarı ölçütü, bayi ve yayınevi satışları değil, bizzat bizim militanlarımızca elden satış ve abone miktarlarıdır. Dolayısıyla her militan kendi organından belirli miktarda dergi almalı ve kime kaç tane dergi sattığını, dergiyi veya şu veya bu yazılarını kimlerle tartıştığını sistematik olarak rapor etmelidir. Bu gündelik militan faaliyetin temel ilkesi haline getirilmeli, bu raporlar İK'larda toplanmalıdır. Unutmamak gerekir ki, bizim partilerimizde militanlık kriterlerinden biri parti yayın organının sistematik satışlarıdır.

23. Yeni dönemde kendimize ilke edinmemiz gereken beşinci nokta, sistematik bir faaliyet biçimi olarak merkezi kampanyaların düzenlenmesi olmalıdır. Bu kampanyalar ulusal veya uluslararası nitelikli olabilir. Örneğin, son dönem gelişmelerinden örnek verecek olursak, F tipi cezaevleri demokrasi taleplerimizi kendi devrimci Marksist bakış açımızla işleyebileceğimiz bir kampanya konusu olabilirdi. Benzer biçimde,

yeni öğretim döneminin başlangıcında, üniversite ya da ortaöğrenim sorunlarını işleyebileceğimiz bir kampanya yapabilirdik. (Bütün bunlara ilişkin 3. ve 4. sayılarda oldukça doğru merkezi kitle politikaları geliştirilmiş durumdadır.) Öte yandan her seçim, (genel seçimler, belediye seçimleri, vb) bizim için bir kampanya ve örgütsel seferberlik konusu oluşturmalıdır. Uluslararası kampanyalara bir örnek verecek olursak, Ekvator devriminin duyurulması ve tanıtılması vazgeçilmez bir görev olarak hala karşımızda durmaktadır. Ayrıca uluslararası konularda, Enternasyonalimizin düzenlediği her kampanyaya aktif bir biçimde katılmamız gerekir.

Kampanyalar konusunda bazı ilkelerin gözden uzak tutulmaması gerekir: *Birincisi*, kampanyaların hedefi, merkezi kitle politikalarımızın gene kitlelere açık bir duyurulmasıdır. Dergi gibi kampanyalar da, kendi başlarına bir amaç değil, bir araç olarak örgütlenmelidir. *İkincisi*, kampanyalar belirli hedeflerle (örneğin şu kadar imzanın toplanması, vb) ve belirli sürelerle sınırlı olmalıdır. Hedefler ve süre MK tarafından belirlenmeli, kampanyanın bitimine bizzat MK karar vermelidir (uluslararası kampanyalarda bu görev US'nindir). Hiçbir kampanya, örgütün sürekli faaliyeti haline dönüştürülmemelidir. *Üçüncüsü*, kampanyalar merkezi politikalar çevresinde düzenlenmeli ve merkezi olarak denetlenmelidir, ayrıca bütün militanlar kampanya için seferber olmalı, faaliyete katılmayan (kabul edilebilir nedenlerin dışında) tek bir militan kalmamalıdır.

Kampanya faaliyet biçimleri, yayınlanan bir bildiriye veya belirli bir adrese gönderilecek bir dilekçeye imza toplamak, konuya ilişkin sistematik bildiriler hazırlayıp dağıtmak, dergi özel sayısı çıkarmak ve satmak, afişler hazırlamak, tartışma toplantıları veya konferanslar düzenlemek, özel toplantılar yapmak, konserler veya geceler düzenlemek olabilir. Bunlardan hiçbirini küçümsememiz, gerçekleştiremeyeceğimiz hedefler koymak yerine bizi seferber edecek ve politikalarımızı kitleye duyurabilecek mütevazı yöntemler bulmamız gerekir. Öte yandan, kendi başımıza kampanyalar düzenleyebileceğimiz gibi, bu önerilerimizi inşa taktiklerimizde önem verdiğimiz kesimlere götürüp kampanyayı onlarla birlikte de düzenleyebiliriz. Keza aynı şekilde bize getirilen önerilere veya yürürlükte olan kampanyalara da katılabiliriz. Ancak dikkat etmemiz

gereken husus, doğru sloganlarla birlikte bizim kimliğimizin de kitlelere ulaşması olmalıdır.

18 Eylül 2000, *Broşür*

Rejime bir “Bonaparte” aranıyor

(Eylül 2000)

Hükümet ile Cumhurbaşkanı arasında evlere şenlik pinpon topu haline dönen, memurların işten atılmasını ve devlet memurluğundan çıkarılmasını kolaylaştırmaya yönelik kanun hükmündeki kararname sorunu, Türkiye’deki siyasal rejimin en önemli iki özelliğini bir kez daha açığa vurdu: çokmerkezlilik ve sürekli kriz. Burjuva siyasetçilerin ve basının KHK “krizi” diye adlandırdıkları olgu aslında, “hükümet anayasal açıdan bu konuda kararname çıkarmaya yetkili mi, değil mi?”, “Cumhurbaşkanı’nın bu tip kararnameleri geri çevirmeye yetkisi var mı, yok mu?” ya da “kararname mi çıkarmalı, yoksa yasa mı?” gibisinden “demokrasi oyunu”nun kurallarına ilişkin bin anlaşmazlığın çok ötesinde.

Başbakan Ecevit, “hükümet ile Cumhurbaşkanı arasında devlet yönetimi tarzına ilişkin görüş ayrılığı var” dediğinde, tüm burjuva çevreler “Eyvah, bu çok ciddi bir kriz” diye ayağa kalkmıştı. Şimdi ise Ecevit, “kriz bitti” diye ilan ediyor. Tansu Çiller ise hayretini gizleyemiyor: “Kriz var diyorlar, kriz oluyor; kriz bitti diyorlar, kriz bitiyor. Olur mu böyle şey?” Şaşırmakta haklı, rejimin krizi öyle bir KHK anlaşmazlığının aşılmasıyla, ya da başbakanın demeçleriyle aşılabacak gibi değil.

Sorun Türkiye’deki rejimin yapısal olarak çokbaşı olmasından kaynaklanıyor. Burjuva demokrasilerinde devlet organları yasama, yürütme ve yargı biçimindeki güçler ayrılığı temelinde örgütlenir ve bütün bunlar anayasa çerçevesinde merkezileştirilip, aralarındaki işlerlikler kesin hükümlere bağlanır. 1982 Anayasası dahil, tüm TC anayasalarında da bu ilkeler temel alınmıştır. Bununla birlikte bu tip bir rejimin istikrar özelliği başka unsurlara, başta da sınıf mücadelesi unsuruna bağlıdır.

Birincisi, emekçi kitlelerden emilen sömürü rantının sistematik bir biçimde

emperyalist merkezlere aktığı, yani emperyalizmin sömürü boyunduruğu altındaki ülkelerde işçi sınıfı ve halk mücadelelerinin patlamalı niteliği, burjuvazi açısından demokrasiyi bir lüks, “bize bol gelen bir elbise” haline getirir. İşçi ve emekçi yığınların başına musallat edilen karşı devrimci önderliklerin tüm çabalarına karşın, kitle nefretinin demokratik mekanizmalar içinde eritilip “evcilleştirilebilmesi” son derece güçtür. Bu nedenle de yarı sömürge ve sömürge ülkelerin tarihi baskıcı diktatörlüklerle doludur.

İkincisi, gene bu tip ülkelerde bizzat burjuvazinin kendisi demokrasi kurallarına uymaz. Çünkü kendi içinde parçalanmış durumdadır. Sermaye birikiminin gerçekleştirilmesi ve sömürü rantından alınacak payın miktarı konularında burjuvazi arasında amansız ve vahşi bir mücadele söz konusudur. Mali burjuvazi, sanayi burjuvazisi, ticaret burjuvazisi, tarım burjuvazisi... kısacası burjuvazinin küçüklü büyüklü tüm sektörleri, devlet çarkını kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirebilmek için her yönteme başvururlar ve hiçbir kural tanımazlar.

Ve nihayet üçüncüsü, bütün bu dış ve iç çatışmalar devlet organlarının içine yansır, organlar kendi aralarında ve içlerinde bölünür, mafyalara kadar varan gruplaşmalar oluşur, her kesim rakiplerini saf dışı edebilmek için rüşvetten cinayete kadar “kural dışı” her yönteme başvurur. “Dış tehdit”, yani sömürülenlerden gelebilecek bir tepki karşısında topluca davranma güdüsüne sahip olmakla birlikte, sömürenler ve ezenler cephesi kendi içinde paramparçadır.

Bu bölünmüşlük, rejimin *sürekli krizi* demektir. Sınıf seferberliklerinin durulduğu ve hükümetlerin görece bir istikrar içine girdiği dönemler, bu sürekli krizin çıplak bir biçimde görünmesini perdeleyebilir. Ama çok basit gibi gözükken bir konu, tekrar temeldeki sorunun su yüzüne çıkmasına neden olur. Son KHK “krizi” de işte TC rejiminin temelinde yatan yapısal bunalımın sürekliliğine bir kez daha işaret etmiştir. Aslında memur kararnamesi öyle pek “basit” bir konu da değildir. Söz konusu olan hükümetin istediği memuru istediği anda tasfiye edebilme yetkisine sahip olmasıdır. Devlet organlarının iç bölünmüşlüğü göz önüne alındığında, bunun rejim içi kavganın bir uzantısı olduğu açıktır.

Cumhurbaşkanı’nın tutumuna gelince... Türkiye’de kimsenin demokrasi havarilerinin çalımalarını yutacak hali yok. Rejimin çokmerkezli olduğunu biliyoruz: Meclis, MGK, hükümet, ordu, polis, MIT, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri

Bakanlığı, Anayasa Mahkemesi.... Üstelik bunların hepsi kendi içinde de parçalanmış durumda ve hepsi de başta yürütme olmak üzere tüm yetkileri elinde toplamak ya da etkilemek çabasında. Anayasal mekanizmaların işlemediği, hele anayasanın kitlelere yönelik baskının kurumsallaştırılması amacıyla oluşturulduğu bizimki gibi ülkelerde, bu bölünmüşlük ve çokmerkezlilik her zaman bir “Bonaparte”a ihtiyaç doğurur. Tüm kesimlerin üzerine çıkıp “hakem” rolü üstlenecek, yani burjuvazi adına devletin bütünlüğünü ve merkeziliğini sağlayacak bir figür aranır.

İşte yeni Cumhurbaşkanı KHK konusundaki tutumuyla bu figüre adaylığını ilan etti. Tuhaftır, bunun hemen ardından basında bir “Başhakemlik” tartışması başlatıldı ve buna aday olarak da Süleyman Demirel ilan edildi. Ardından Recai Kutan, Necmettin Erbakan’ın da başhakem olabileceğini duyurdu. Biri çıkıp Kenan Evren’i önerse, kimse garipsemeyecek... Nedir bu başhakemlik, anayasadaki yeri nedir, neden buna ihtiyaç vardır, diye soran da yok. Emekçilerin siyasi iradesi zaten dört-beş yılda sandığa attıkları bir oy ve bol bol sopayla sınırlandırılmış durumda. Bu yetmiyormuş gibi bir de “demokrat diktatör” bulmaya çalışıyorlar.

Emekçilerin tutumu, kriz içindeki burjuva rejimin şu veya bu kanadını desteklemek olamaz. Memurların işten atılmasını kolaylaştıran KHK’ye karşıyız. Ama bunun Meclis’ten çıkarılacak yasasına da karşıyız. İşçi sınıfının bürokratik ve reformist yöneticileri soruna rejimin içinden bakıp, hükümetin memurlara yönelik bu saldırısına karşı kitleleri seferber etme doğrultusunda en ufak bir girişimde bulunmamışlardır.

Hükümet bu kararnameyle ya da yasayla İslamcı memurları tasfiye edeceğini söylüyor ya da ima ediyor olabilir. Kendi aralarındaki bu didişme bizi ilgilendirmmez. Bizi ilgilendiren emekçilerin işten atılmasını kolaylaştıran bir girişimin varlığıdır ve buna karşı mücadele etmeliyiz. Öte yandan bu yasanın eninde sonunda sendikal mücadele veren, ilerici ve devrimci memurları vuracağından eminiz.

Dolayısıyla şiarımız “*Memur yasasına hayır!*”, mücadele yöntemimiz *kitle seferberliğidir*. Önümüzdeki somut görev ise tüm sendikalarda ve işyerlerinde bu şiarın yaygınlaştırılması ve bürokratik önderliklerin emekçi aleyhtarı tutumlarının bir kez daha ve bu bağlamda sergilenmesidir.

Eylül 2000, İşçi Crphesi

Avrupa Birliği ve Türkiye

(Kasım 2000)

Avrupa Parlamentosu’nun Ermeni soykırımını tanıması, ve Avrupa Birliği Konseyi’ne sunulan katılım ortaklığı belgesinde Kıbrıs ve insan haklarına ilişkin Türk hükümetinin hoşuna gitmeyen atıflarda bulunulması, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinin tekrar sıcak gündeme girmesine neden oldu. MGK ve hükümetin tavrı, Ermeni, Kürt ve Kıbrıs konularında kesinlikle “taviz” vermemek doğrultusunda. Demokrasi umutlarını sınıf mücadelesi yerine AB’ye havale etmiş olan sol ise endişeli, hükümet ile Avrupa Konseyi arasındaki “maçı” izliyor.

Tarihe, ulusal ve etnik haklara ve demokratikleşmeye ilişkin Türkiye ile AB arasında süregiden çekişme gerçekte yalnızca Türkiye’deki asker-polis rejiminin gerici ve baskıcı niteliğinden kaynaklanmıyor. Avrupa hükümetlerinin tam bir ikiyellğ de etkin bu çekişmede. AB lkeleri Ermeni soykırımını gündeme getiriyorlar, ama Filistin’de süren Siyonist katliamı kınamaktan dikkatle kaçınıyorlar, soykırımcı İsrail devletinin ve ordusunun etnik temizlik girişimine karşı direnen Filistinlileri “şiddete başvurmaktan vazgeçmeye” çağırıyorlar. Kürt sorununa el atıyorlar, ama bizzat kendi içlerinde Bask ve İrlanda uluslarının kendi kaderlerini tayin ve birleşik ve bağımsız devlet kurma haklarını tanımıyorlar. Kıbrıs sorununu ne çıkıyorlar, ama Fransa’nın Korsika zerindeki işgaline göz yumuyorlar. rnek ok. Dolayısıyla AB’nin Türkiye’den demokratikleşme talep etmesi, emperyalist ikiyellğn kendi kamuoyunun gözüne sürme çekme çabasından başka bir anlam taşımıyor.

AB nedir?

Avrupa Birliği girişimi, reformist solun sandığı gibi Avrupa devletlerinin ortaklaşa “zgr ve demokratik” bir st birlik kurma projesi değil. Birincisi,

girişimin temelinde Avrupa kapitalizmlerini birbirine doğru iten nesnel bir dinamik yatıyor: sermayenin ulusal sınırları aşma, kümeleşme ve merkezileşme eğilimi. Avrupa'nın emperyalist ulusal sermaye birimleri bu eğilime bir yön kazandırma çabasındalar. Sermaye her zaman bir üstyapısal politik desteğe gereksinim duyduğundan, Avrupa burjuvazisi kıtasal düzeyde kümeleşip merkezileşen sermayeye kurumsal bir yapı kazandırma çabasında. Dışışleri, savunma ve güvenlik konularında ortak birimler kurmaya gidilmesi bu gereksinime getirilen bir yanıt.

İkincisi, AB, Avrupa ulusal sermayelerinin ABD ve Japon emperyalizmleriyle rekabet aracı. Teknolojik yenilenmelerin ve yatırımların çapının giderek büyümesi, bu büyüklüğe ulaşamayan şirketlerin pazarın dışına düşmesi, çapı sınırlı sermayelerin birleşerek rakip tekellerle baş edebilecek düzeye ulaşmasını zorunlu kılıyor. Alman sermayesinin tek başına Asya'ya girip Japon ve ABD şirketlerinden pay kapabilmesi olanaklı değil. Fransız sermayesinin de tek başına Afrika pazarlarında şansı yok. Dünyanın yeniden ve yeniden paylaşılması mücadelesinde Avrupa ülkelerinin yegane çıkış yolu, kıtasal düzeyde güçlü tekellerin ve konsorsiyumların oluşturulabilmesi. Bunun için de Avrupa içinde sermayenin serbest dolaşımı gerekiyor. AB işte sermayenin önündeki bu ulusal sınırların kaldırılmasına yönelik bir çaba.

Üçüncüsü, AB projesi burjuvazinin Avrupa işçi sınıfının İkinci Dünya Savaşı sonrasında kazanmış olduğu mevzilerden püskürtülmesi tasarısı. AB'nın öngördüğü devlet çatısı, emekçilerin kazanılmış hakları temeline oturan bir "toplumsal refah devleti" yapısı değil. Tam tersine, gündemde olan, Avrupa burjuvazisinin bir bütün halinde tek tek ülkelerdeki toplumsal refah mekanizmalarını dağıtmaya yönelik saldırısı. Esnek çalışma sisteminin kurulmasına yönelik hemen tüm ülkelerde gündeme sokulan "çalışma yasaları reformu" bu saldırının en önemli cephelerinden biri. Toplu iş sözleşmelerinin önemsizleştirilmesi, bireysel ve süreli sözleşmelerin yaygınlaştırılması, iş güvencesinin yok edilmesi, geçici işçi istihdamına yönelik özel aracı kuruluşların türemesi... bunların hepsi emek pazarının kalabalıklaştırılmasına, yani işsizliğin yaygınlaştırılması ve emeğin değerinin düşürülmesi amaçlarına yönelik.

Bu bağlamdaki saldırının ikinci cephesi ise özelleştirmeler. Avrupa sermayesi epeyden beri karlılık oranı görece düşük sanayileri ya kapamış ya

da el emeğinin çok daha ucuz olduğu yarı sömürge ve sömürge ülkelere taşımış ya da devretmiş durumda. Geri kalan tüm devlet işletmeleri ise hemen tümüyle özel sermayeye devrediliyor. Bu, Avrupalı emekçilerin bugüne değin devletçe desteklenen, yani ödedikleri vergilerin bir bölümüyle finanse edilen, elektrik ve kömürden süte kadar bir dizi temel ürüne makul fiyatlarla erişebilmelerinin artık olanaklı olmayacağı, yani yaşam standartlarının düşeceği anlamına geliyor. Ama yalnızca bu da değil: eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik de özelleştiriliyor. Artık bu hizmetlerden parası olanlar yararlanabilecek. Eğitimsizlik ve cehaletin yaygınlaşması, yaşam kalitesinin ve süresinin düşmesi, marjinalleşme, orta yaşlardan itibaren sokakta kalma tehlikesi... Kısacası, Avrupa “üçüncü dünyalaşıyor”. Görüldüğü gibi saldırı çok büyük.

Türkiye Avrupa’nın neresinde?

Kimse kuşku duymasın. AB Türkiye’yi mutlaka istiyor ve bir süre sonra da tam üyeliğe kabul edecek. Tüketim kültürünün etkisi altına çekilmiş olan neredeyse 100 milyonluk bir aç alıcılar topluluğu, emperyalist sermayenin reddedemeyeceği bir pazardır. Türkiye malların serbest dolaşım alanına entegre edilecektir. Öte yandan, giderek nitelikleşen, buna karşılık dünyanın en ucuz emek pazarlarından birini oluşturan işgücü potansiyeli Türkiye’nin Avrupa sermayesinin serbest dolaşım alanına entegrasyonunu da zorunlu kılıyor.

Bir bütün olarak AB’yi olduğu kadar tek tek Avrupa hükümetlerini endişelendiren önemli bir husus, serbest dolaşımın üçüncü ayağına, yani emeğin AB içindeki serbest dolaşımına ilişkin. Avrupa emek pazarındaki 3 milyonluk Türkiye kökenli işgücüne eklenecek yeni bir yoğun göç dalgası olasılığı, Avrupa hükümetlerini işsizliğin denetlenebilmesi bakımından korkutuyor. Ama bir başka öge daha var: Avrupa burjuvazisi, sosyal demokrasi ve stalinizm aracılığıyla kendi işçi sınıfını denetim altında tutabilmiş durumda. Bu anlamda “terbiyeli” bir işçi aristokrasisine sahip. Bu tip bir “eğitim”den geçmemiş, “vahşi” bir emekçiler akınının “toplumsal dengeleri” altüst edeceğini düşünüyorlar. İşte tam da bu nedenle “demokratikleşme” istemleriyle Türk devletinden emekçilerine bu “uysallık dersi”ni vermesini istiyorlar. AB’nin emperyalist demokrasi sahtekarlığının ardında yatan neden bu.

AB içindeki bazı küçük ülkelerin, örneğin Yunanistan’ın, Türkiye’ye yö-

nelik olarak ulusal ve etnik haklar ve demokratikleşme konularında ısrarcı olmaları ise başka bir ikiyüzlülük: AB'nin görece geri ülkelere sağladığı ortaklık katılım fonları. Bu fondan örneğin 10 milyonluk bir Yunanistan'ın aldığı pay, onun yedi-sekiz katı büyüklükteki Türkiye'nin katılışıyla ciddi bir biçimde düşecek. Bu nedenle de, fırsatını bulsa Makedonya'yı yutmaya hazır bir Yunanistan arenaya demokrasi havarisi olarak çıkabiliyor. Yunan burjuvazisi mali çıkarlarını, sahte bir tarihsel-politik alandan yararlanarak korumak istiyor.

AB'nin büyük güçleri (Almanya, Fransa ve İngiltere), Yunanistan ve benzeri küçük ortakların koyduğu bu engelleri zamanı geldikçe bir bir temizleyecektir. AB büyük sermayesinin gözü Türkiye pazarında. Üstelik ortaklık katılım fonları giderek sırtlarındaki ağır bir yüke dönüşmekte. Bu fona yaptıkları katkıları azaltma çabasındalar. Onların Türkiye'den bekledikleri, Kürtçe TV yayınlarına izin vermesinden önce, üyelik halinde batıya yönelik olası bir göçü engelleyebilecek yeterli önlemleri alması, yapısal dönüşümleri gerçekleştirmesi ve gerekli güvenceleri vermesi.

Ama bir başka beklentileri daha var: Türk hükümetinin emekçi yığınlara yönelik saldırının gereklerini yerine getirebilmesi. Yani, özelleştirmeleri hızla tamamlaması, sosyal güvenlik sistemlerini dağıtması, iş yasalarındaki değişikliklerle "emeğin esnekleşmesini" sağlaması. Avrupa sermayesinin Türkiye'ye akıtacağı fonlarla devlet işletmelerini desteklemeye, sosyal güvenlik kurumlarını beslemeye, emekçi yığınların iş güvencesini artırmaya, vb. hiç niyeti yok. Katılım fonlarının amacı ilgili ülkelerdeki sömürü oranlarının artırılması için gerekli yapısal dönüşümlerin gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak. Yani bir tür yatırım sermayesi, yoksa iane değil. Bu nedenle de AB Türkiye'den tam bir liberalleşme talep ediyor.

Bu zaten Türkiye burjuvazisinin de isteği. Ne var ki, hükümet bu noktada bir dizi güçlkle karşı karşıya. Devlet işletmelerinin özelleştirilmesinden elde edilecek gelirlerin en önemli bölümünün sermaye birikimi sürecine katılması gerekiyor. Oysa yolsuzluklarla çürümüş bürokrasinin özelleştirmeleri hedeflerine uygun olarak gerçekleştirebilmesi neredeyse olanaksız. Her türlü mafya sürece her yerinden müdahale ediyor. Gerici Ecevit hükümetinin yolsuzluklara karşı "mücadele bayrağı" açmış olması henüz durumu düzeltmekten çok uzak. Yolsuzluklar ve mafya örgütlenmeleri bürokrasi çarkının ve rejimin bir parçası olmuş durumda.

Sosyal güvenlik ve çalışma yasaları reformları konularındaki güçlük ise kitle muhalefetinden kaynaklanıyor. Hükümet ve onun bileşenleri ile öbür parlamento partilerinin seçimlere yönelik popülist endişeleri bir kenara, sendika bürokrasilerinin hükümetle tüm işbirliğine rağmen emekçi yığınların, ne denli yetersiz de olsa kazanılmış haklarının darmadağın edilmesine seyirci kalacakları beklenemez. Liberalleşme girişimlerinin Ekvator'da devrime, Arjantin'de ayaklanmalara, Peru'da rejimin çökmesine, vb neden olduğunu burjuvazi de biliyor. Ama yalnızca bu uzak ülkelerde değil, Fransa, Polonya, Yunanistan gibi ülkelerde de kitle seferberlikleri söz konusu.

Dolayısıyla Türkiye'nin AB'ye entegrasyonu sürecinin sorunları Türkiye burjuvazisinin kitlelere yönelttiği saldırının önündeki engellerden kaynaklanıyor. Yoksa rejiminin anti-demokratikliğinden değil.

Sermayenin değil, İşçilerin Avrupa Birliği

Biz devrimci marksistler, Türkiye'nin AB'ye katılımının ülkedeki gerici asker-polis rejimini demokratik dönüşüme uğratacağı hayalini kurmuyoruz. Ve bu hayalim emekçilerin arasında yaygınlaştırılmasına karşı mücadele ediyoruz. Kaldı ki, katılımın gereklerini getirebilmek, emekçi yığınlara yönelik ekonomik ve sosyal saldırıyı tamamlayabilmek için bu rejimin daha da baskıcı bir nitelik kazanabileceğini söylüyoruz. Bu nedenle de emperyalist Avrupa Birliği'ne HAYIR diyoruz.

Avrupa sermayesi kendi işçi sınıfına yönelik ekonomik ve sosyal bir saldırı kampanyası sürdürmekte. Bu mücadelede Türkiye emekçi yığınlarının yeri, AB emperyalist sermayesinin değil, Avrupa işçi sınıfının yanında olmalıdır. AB'ye katılım, Türkiye sermayesinin Avrupa sermayesiyle bütünleşmesi ve emekçilere yönelik saldırının Türkiye cephesinin açılıp derinleştirilmesi demektir. Bu anlamda Türkiye işçi sınıfının özelleştirmelere, işten atılmalara, sendikasızlaştırmaya, taşeronlaştırmaya, sosyal güvenlik sistemlerinin yok edilmesine karşı mücadelesi de, Avrupa işçi sınıfının aynı doğrultudaki mücadeleleriyle birleşmelidir.

İşte tam da bu nedenle Avrupa Birliği'ne EVET diyoruz, ama sermayenin değil, **İşçilerin Avrupa Birliği'ne EVET.**

Kasım 2000, İşçi Cephesi

Enternasyonal'in Tarihselliği

(Aralık 2000)

Devrimci Marksizmin bugün sahip olduğu yegane dünya örgütü olan IV. Enternasyonal 1938'de Troçki önderliğindeki Leninist-Bolşevikler tarafından bir dizi çözümlemeye ve temel ilkeye dayalı olarak kurulmuştur. Günümüze değin defalarca doğrulanmış olan bu ilkeler şunlardır:

1. Emperyalizm çağında insanlığın üretici güçlerinin gelişimi durmuştur ve bunun sonucu olarak, gerçekleşen herhangi bir teknolojik yenilik kitlelerin yaşam standartlarını geliştirmek bir yana, tam tersine daha çok yoksulluğa ve yeni savaşlara yol açmaktadır.

2. Bu çelişkiler, 1914'ten başlayarak savaşılar, krizler ve devrimler çağını başlatmıştır.

3. Sınıf mücadelesi ve devrim bu çağda dünya ölçeğinde bir boyut kazanmıştır. Bu anlamda insanlık en devrimci çağını yaşamaktadır. Bu çağda tüm olaylar, ulusal değil uluslararası ölçekte ve dünya devrimi ya da karşıdevrimi diyalektiği içinde kavranmalıdır.

4. İnsanlığın krizi, proletaryanın önderlik krizine indirgenmiş durumdadır. Proletarya bu önderlik krizini çözümleyene kadar insanlık, insanlık giderek ağırlaşan bunalımlara sürüklenmekten kurtulamayacaktır. Bu elbette ezilen ve sömürülen kitlelerin kısmi başarılar elde edemeyeceği, dünya devrimi sürecinde yeni mevziler kazanamayacağı anlamına gelmez. Ancak bu kazanımlar emperyalizmin derinleşen bunalımıyla birlikte giderek daha kaygan hale gelir ve bir yandan da çıkmaza sürüklenen dünya burjuvazisinin karşıdevrimci iştahını kabartır.

5. Dünya proletaryasının önderlik krizi, sınıf bilincinin düzey düşüklü-

ğülle açıklanabilecek soyut, öznel bir olgu değil, proletaryayı burjuvaziye ve emperyalizme bağlayan reformist ve bürokratik önderliklerin varlığından kaynaklanan somut, nesnel bir durumdur. Bütün bürokratik ve küçük burjuva milliyetçi (ulusalcılardan aşırı solculara, sosyal demokratlara ve Stalinistlere kadar hepsi) doğrudan ya da dolaylı olarak emperyalist karşı devrimin maşalarıdır.

6. Bu tip önderliklerin ihanetinin temelinde iki toplumsal neden yatmaktadır: Birincisi, işçi sınıfının içinde aristokrat bir katmanın oluşması, ki işçi örgütlerinin bürokratlaşmasının kaynağıdır, ve ikincisi, Ekim devriminin kazanımları üzerinde büyüyen ayrıcalıklı bir bürokrasinin ortaya çıkması. Stalinistler dahil olmak üzere, hiçbir küçük burjuva önderlik devrim kampına kazanılamaz. Karşı devrimci aygıtlar içinde en tahripkar olanı Stalinizmdir, çünkü tekelinde tuttuğu işçi devleti sayesinde ayrıcalıklarını sınırsız ölçekte geliştirmiş ve bunun sayesinde dünya işçi sınıfının başına çöreklenmiştir.

7. Bütün küçük burjuva ve bürokratik akımlar, özellikle de Stalinizm, “tek ülkede sosyalizm” ve emperyalizmle barış içinde birlikte yaşama “teorisi” ya da “ideolojisi”ne dayanır. Bunlar bürokrasinin dünya devrimini bloke etmek ve ezmek için kullandığı temel silahlardır.

8. Stalinist ve sosyal demokrat tek ülkede sosyalizm ve emperyalizmle barış içinde birlikte yaşama teorisine gerçekten karşı olan yegane teori, yegane program, Sürekli Devrim kuramıdır. İlk formüle edildiği biçimiyle (Rus devriminden önce) bu kuram, geri ülkelerde demokratik ve sosyalist görevlerin karşılıklı ilişkisini ve demokratik devrimin gerçekleştirilmesinde proletarya diktatörlüğünün rolünü ortaya koymuştur. İkinci kez formülasyonunda da, tek ülkede sosyalizmin inşa edilebileceği yolundaki Stalinist “kuram” a bir yanıt getirmiş ve yalnızca geri ülkelerde değil, herhangi bir ülkede iktidarı ele geçiren proletaryanın üstlenmekle yükümlü olduğu görevleri belirlemiştir. Bütünlüğü içinde Sürekli Devrim kuramının temellerini, uluslararası sosyalist devrimin dinamikleri, iktidarı ele geçirebilmesi için işçi sınıfının ve müttefiklerinin devrimci seferberliği anlayışı, emperyalizmin tüm dünyada yenilgiye uğratılabilmesi için proletarya diktatörlüğünün inşası ve ulusal devletlerin devrimci yöntemlerle yıkılması ve sosyalizmin dünya ölçeğinde inşa edilebilmesi amacıyla Dünya Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Federasyonu’nun kurul-

ması ilkeleri oluşturur.

9. Sosyalizmin hedefi üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin yok edilmesi, ücretli emek ve sermayenin ortadan kaldırılması ve devlet ile toplumsal sınıfların yokoluşuna giden sürecin harekete geçirilmesidir. Burjuvazinin egemenliğini kırabilmek için proletaryanın kapitalist üretimin tekeli düzeyine ulaşmış kesimlerini mülksüzleştirilmesi gerekir (yani dünya pazarını denetleyen uluslararası finans kapitalle ilişkili tüm sermaye sektörlerinin mülksüzleştirilmesi); mülksüzleştirmede hangi tempoyla ve nereye kadar gideleceği, proletarya diktatörlüğünün belirleyeceği bir taktik sorundur. Ancak her durumda devrimin görevleri yalnızca finans kapitalin ve burjuvazinin ya da toprak ağalarının mülksüzleştirilmesiyle sınırlı değildir. Asıl hedef sosyalist devrimi ulusal sınırlardan uluslararası arenaya taşımak, emperyalizmi dünya ölçeğinde yenilgiye uğratmak ve sosyalizmin dünya ölçeğinde nihai zaferi için tüm ulusal sınırları yoketmektir.

10. Proletaryanın önderlik krizinin üstesinden gelebilmekte en önemli görev, her ülkede kitle desteğine sahip devrimci Marksist partiler inşa ederken bir yandan da sosyalist devrimin dünya partisini, yani IV. Enternasyonal'i inşa etmektir. Bu partiler, ancak kitle mücadeleleri içinde tüm bürokratik ve küçük burjuva milliyetçi önderliklere karşı amansız bir savaş vererek inşa edilebilir. Bu önderlikler, Geçiş Programı'nda öngörüldüğü gibi, bazı istisnai durumlarda tabanın baskısıyla burjuvaziden koparak ileri ya da devrimci mücadelelere doğru kaysalar ve hatta bir işçi-köylü hükümeti kurma noktasına gelseler bile, onlara karşı bu mücadele kesin-tisiz sürdürülmelidir.

11. Stalinist bürokrasinin karşı devrimci karakterini sergileyen en iyi örnek, SSCB'deki Bonapartist hükümettir. Bu hükümet SSCB'yi kaçınılmaz bir ekonomik, sosyal, politik ve kültürel bir yıkıma sürüklemektedir. Bürokrasi ve onun rejimi, tarihteki ilk işçi devletinin temellerini her gün biraz daha yıkmaktadır. Derin bir çöküş sürecindeki bu işçi devletini bu tarihsel krizinden kurtaracak olan tek şey, devrimci Marksist partinin başını çekeceği bir politik devrim olabilir. Bu politik devrimin hedefi, Lenin ve Troçki'nin modeline dayalı proletarya diktatörlüğünü yeniden inşa edebilmektir.

13. SSCB'de bürokratik kasta karşı gerçekleştirilecek olan politik dev-

rim, dünya proleter devriminin ve tüm dünyada kitle hareketlerini denetimleri altında bulunduran Stalinist, sosyal demokrat ve küçük burjuva milliyetçi önderliklere karşı verilen mücadelenin ayrılmaz bir parçasıdır.

14. Bütün bu sayılanlar Geçiş Programı'nda ve onun yönteminde içkin olan ilkelerdir. Geçiş Programı, proletaryanın iktidarı ele geçirme ve devrimci diktatörlüğünü kurma yolundaki seferberliğinin programıdır. Bu program kitleleri içinde bulundukları bilinç düzeyinde kavrar ve onları sürekli bir devrimci seferberlik içinde daha üst bilinç düzeylerine sıçratmayı hedefler. Devrimci Marksist partiler ve IV. Enternasyonal de ancak bu sürecin bilinçli birer ifadesi olabilir.

IV. Enternasyonal'in kurulmasını zorunlu kılan ve ona hayat veren bu ilkelere bakıldığında, tümünün hala geçerli olduğu ve öngörülerinin tarih tarafından doğrulandığını görebiliriz. Kapitalizm hala tüm dünyayı egemenliği altında tutmaktadır ve emperyalizm insanlığı barbarlığa sürüklemektedir, hatta dünyanın çeşitli yerlerinde barbarlığın ilk örnekleri yaşanmaya başlamıştır. İnsanlığı bu uçurumdan geri çevirebilecek yegane çözüm hala proletaryanın önderliğinde gerçekleştirilecek sosyalist devrim ve bu devrimle birlikte sınıfların ve devletlerin yokoluşu sürecini başlatacak olan sosyalizmin inşasıdır. Buna karşılık proletarya bu görevi yerine getirebilmesini olanaklı kılacak bir önderliğe sahip değildir. Kuruluş ilkelerinde öngörüldüğü üzere, Stalinist bürokrasi SSCB'yi ve II. Dünya Savaşı sonrasında kurulan öbür işçi devletlerini yıkıma sürüklemiş ve kendi ölümcül krizini nihai noktasına ulaştırmıştır. Ancak buna rağmen işçi hareketi üzerindeki reformist ve bürokratik kontrol tümüyle yok olmuş değildir. 1989 devrimleriyle birlikte Stalinist partiler çözülüp dağılmış olmakla birlikte, çeşitli kılıklar içinde kitle hareketi üzerindeki denetimini korumaya ve onu burjuvaziye ve emperyalizme bağlamaya devam etmekte, işçi hareketi için yeniden "umut" haline gelmeye çalışmaktadır. Sosyal demokrasi de emperyalist kriz koşullarında burjuvazinin emekçi yığınlar üzerindeki saldırısının ajanlığını yaparak kitlelerin nezdinde büyük prestij erozyonuna uğramakla birlikte, çalışan yığınların bilincine egemen olan demokratik yanılmalardan yararlanma gayreti içindedir. Öte yandan, Stalinist ve sosyal demokrat aygıtların, özellikle partilerin, çözülmesinden yararlanan küçük burjuva milliyetçi akımlar önderlik boşluğunu doldurabilmektedir. Dolayısıyla, proletaryanın içinde

bulunduğu önderlik kriz hala sürmekte, üstelik günümüzde derinleşerek daha şiddetli bir karakter kazanmaktadır. Bu açıdan devrimci Marksistlerin her türden reformist, bürokratik ve ulusalcı akıma karşı mücadelesi hala yakıcı bir önem taşımaktadır. Kısacası çağımızın (emperyalist çağ) ve yaşadığımız dönemin (reformist, bürokratik ve ulusalcı önderliklerin egemenlik dönemi) temel özellikleri sürmektedir ve bu çağın ve dönemin temel programı olan Geçiş Programı bir yöntem olarak tüm geçerliliğini korumaktadır. Bu da IV. Enternasyonl'in varlık nedenlerinin tüm gücüyle sürdüğünü gösterir.

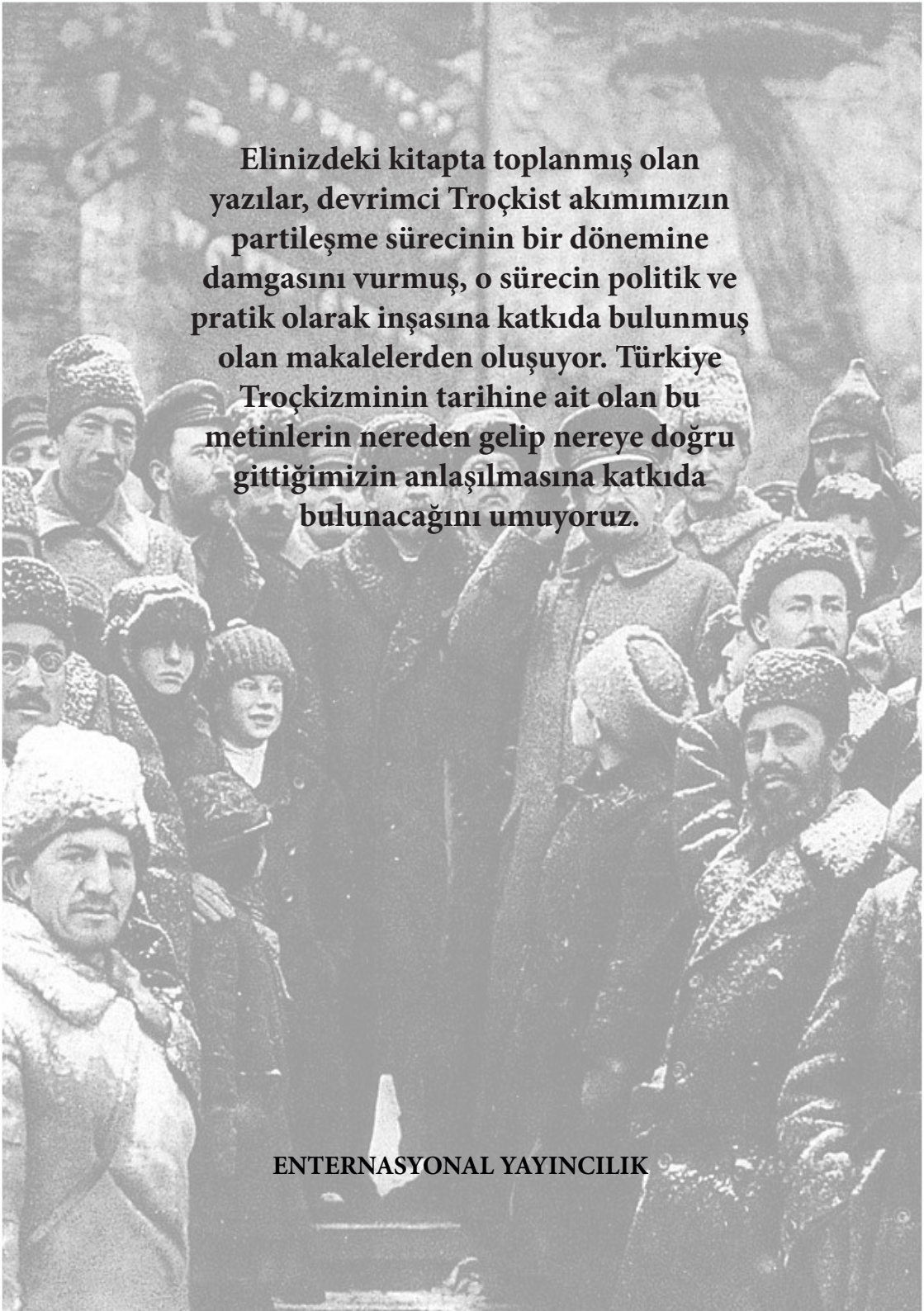
Buna karşılık, bir yandan IV. Enternasyonal'in mevcut gücsüzlüğü, öte yandan II. Dünya Savaşı sonrasında Stalinist bürokrasilerin denetiminde baştan yoz yeni işçi devletlerinin kurulması ve nihayet 1989'da Stalinist bürokrasilerin Geçiş Programında öngörülen politik devrimlerle ve devrimci Marksist önderlikler altında değil de kitlelerin kendiliğinden demokratik atılımlarıyla yıkılması, kimi devrimci Marksist ve Troçkist kesimlerde Enternasyonal'in kuruluşu ve bugün varolmasına ilişkin şüpheler yaratmıştır. Örneğin bazıları IV. Enternasyonal'in kurulmasının Troçki'nin en büyük hatalarından biri olduğunu iddia ederken, bazıları da Troçki'nin temel öngörüsünün (II. Dünya Savaşı içinde proletaryanın ayaklanarak Stalinist bürokrasiyi ve empenyalist egemenliği yıkma potansiyeli) doğrulanmadığı gerekçesiyle Enternasyonal'in varlık gerekçesinin ortadan kalktığını ileri sürmektedir. Biz bu tip yargılara katılmıyoruz.

IV. Enternasyonal'in kurulması, Troçki'nin ve dünya devrimci Marksist hareketinin en büyük başarılarından biridir. Evet Enternasyonalimiz işçi sınıfının son derece büyük yenilgiler almakta olduğu bir dönemde kurulmuştur. Ancak proletaryanın, Stalinist, Sosyal Demokrat, emperyalist ve faşist güçlerin elbirliğiyle sürüklendiği bu olumsuz gidişattan kurtarılabilmesi, güçlerinin dağılmasının engellenmesi ve devrimci bir direniş hattına çekilebilmesi için IV. Enternasyonal'in kurulması mutlak bir zorunluluktur. Kaldı ki bu direniş mücadelesi, Stalinist bürokrasinin hergün biraz daha yıkıma uğrattığı Ekim devriminin kazanımlarının korunması mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıydı. Bu amaçla tüm devrimci Marksistlerin dünya işçi sınıfı mücadelelerinin Komünist Manifesto ve özellikle de Ekim Devriminden sonraki tüm derslerini içeren bir program etrafında birleştirilmesi gerekiyordu. Marksizmin bütün bu kazanımla-

rının, işçi sınıfının ve onun öncüsünün politik hafızasından uluslararası sosyalist devrim görevini silmeye çalışan Stalinizmin ve tüm öbür karşı devrimci aygıtların saldırılarına karşı korunması gerekiyordu. Bu nedenle de, devrimci bir dünya programının (Geçiş Programı) üzerinde sağlam bir enternasyonal örgütün kurulması kaçınılmaz ve zorunlu bir görevdi.

IV. Enternasyonal olmasaydı, her ülkedeki öncü o ülkenin ulusal koşullarının belirleyici eğilimlerine terk edilmiş olacaktı, proletaryanın mücadelesinin tarihsel boyutunu (dünya devrimi) kaybetmelerine izin verilmiş olacaktı ve Stalinizmin ve sosyal demokrasinin revizyonist ve bürokratik saldırılarına karşı direnebilmelerinin koşulları zayıflatılmış, hatta yokedilmiş olacaktı. Marksizmin ve Bolşevizmin tüm kazanımlarının korunabilmesi, Stalinist tek ülkede sosyalizm sözde teorisine karşı mücadelenin sürdürülebilmesi ve tüm revizyonist ve reformist politikalara (sosyal faşizm çizgisi, Halk Cepheci politikalar, vb.) karşı devrimci hattın korunabilmesi ancak IV. Enternasyonalle mümkün olmuştur.

7 Aralık 2000, *Broşür*

Elinizdeki kitapta toplanmış olan yazılar, devrimci Troçkist akımımızın partileşme sürecinin bir dönemine damgasını vurmuş, o sürecin politik ve pratik olarak inşasına katkıda bulunmuş olan makalelerden oluşuyor. Türkiye Troçkizminin tarihine ait olan bu metinlerin nereden gelip nereye doğru gittiğimizin anlaşılmasına katkıda bulunacağını umuyoruz.

INTERNASYONAL YAYINCILIK